Utrecht University Library
Partner in Science
Universiteit Utrecht

Historia scholastica

https://hdl.handle.net/1874/327966

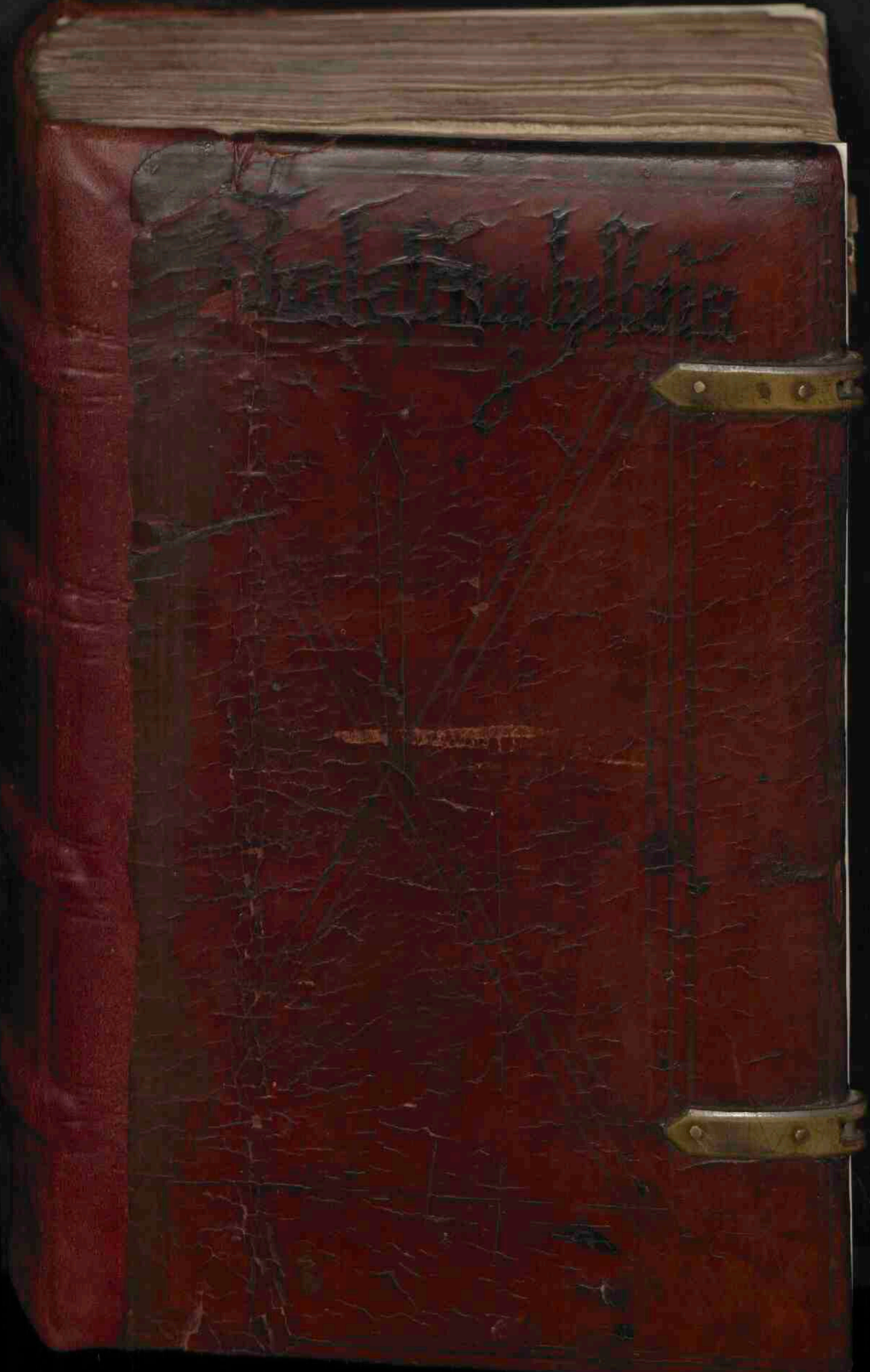

Hs.
4 J 15

Aevum medium.
Scriptores ecclesiast.
N°. 367

262 *(Eccl. 367, antea 282i.) Charta. 4°. 259 ff. quorum 13 vacant. Saec. XV.*

Petrus Comestor, Historia scholastica. Cum notis marginalibus.

Fol. 1b. Scolastica historia. Genesis. Reuerendo patri et domino suo gwilhelmo ... senonensi archiepiscopo. Petrus seruus cristi cet.

„Liber monasterij Sancti Pauli apostoli in Trajecto inferiori."

GERESTAUREERD KNOPS 18.12.2009

4 J 15

CIRE 212

Behandeling

Maart 1988

CAT. 262

tua

quam pr non

d. deus

Reverendo patri et domino suo Guilhelmo dei gratia Senonensi
archiepiscopo. Petrus servus Christi presbyter Trecensis vitam bo
nam et exitum beatum. Causa suscepti operis fuit instans pe
titio sociorum. Qui cum historiam sacre scripture in serie et glo
sis diffusam lectitarent brevem nimis et inexpositam opus
aggredi me compulerunt. ad quod pro veritate historie consequen
dam recurrerent. In quo sic animus stilo temperavit ut a dictis patrum non recederem licet
novitatis favorabilis sit et mulceat aures. A cosmographia
Moysi inchoans rivulum historicum deduxi usque ad ascensionem salvatoris. pe
lagus misteriorum peritioribus relinquens in quibus et vetera prosequi et nova cudere
licet. De historiis quoque ethnicorum quedam incidentia pro ratione temporum inserui instar
rivuli qui secus alveum diverticula que invenerit replens preterfluere tamen non ces
sat. Veritus pro stilo rudi opus esse lima. vobis pater tradere limam reservavi
ut hinc operi deo volente et correctio vestra splendorem et auctoritas publicet per
hennitatem. per omnia benedictus deus amen.

Incipit prologus epistole.

Imperatorie maiestatis est in palacio tres habere mansiones. Auditorium vel
consistorium in quo iura decernit. Cenaculum in quo cibaria distribuit. Thala
mum in quo quiescit. Ad hunc modum imperator noster id est Christus qui imperat ventis et mari
mundum habet pro auditorio ubi ad nutum eius omnia disponuntur. Unde propheta Celum
et terram ego impleo. Et secundum hanc dicitur dominus. Unde psalmus Domini est terra etc. Animam nostri pro
thalamo. quia delicie sunt ei ibi quiescere et esse cum filiis hominum. Et secundum hoc dicitur sponsus
et anima cum fidelibus nostri sponsa. Deinde scripturam pro cenaculo in quo sic suos inebriat
ut sobrios reddat. Unde ambulavimus in domo dei cum consensu id est in sacra scriptura
in ipsum sapientes. secundum hanc dicitur paterfamilias. cuius cenaculi sunt tres partes funda
mentum paries tectum. Historia fundamentum est cuius tres sunt species. an
nalis. kalendaria. effimera. **Incidens** Effimera est febris que tantum durat per diem
dicta a vino quod eadem die moritur qua nascitur. historia annalis est factum quod per an
num factum est. Kalendaria que in uno mense factum est id est factum aliquod insigne quod in uno mense
factum est. Effimera est quod in parte factum est id est uno die vel in parte mensis. hac similitudine
effimera est piscis qui eo die quo nascitur moritur. Allegoria est paries su
perimminens que per factum aliquod aliud factum figurat. Tropologia est doma culmini
suppositum que per id quod factum est quid a nobis sit faciendum insinuat. Prima planior
secunda acutior. tertia suavior. A fundamento loquendi sumamus principium. immo ab
ipsius fundamenti principio eo innuente qui omnium princeps est et principium.

De creatione empyrei celi et elementorum.

In principio erat verbum id est filius in patre. Et verbum erat principium
id est omnium creaturarum in quo pater filio. et per quod pater verbum. pater creavit mundum
Mundus quadrifarius modus dicitur. Dicitur quippe mundus empyreum celum quod est mundi
ciam. quippe sensibilis mundus qui a grecis pan. a latinis omne dictus est. quem
philosophi empyreum celum non cognoverunt. Dicitur quoque sola regio sublunaris mundus
dicitur quia hec sola animantia nobis nota habet. de qua princeps mundi huius eicietur foras.
Dicitur quoque etiam homo dicitur mundus quia in se totius mundi imaginem representat. Unde a domino omnis
creatura dictus est. et grecus ipsum microcosmum id est minorem mundum vocat. Cum
empyreum autem et sensibilem mundum et sublunarem regionem creavit hoc de nihilo de
nichilo fecit. hominem vero creavit id est plasmavit. De creatione quorum trium inquit
C. 1. legislator. In principio creavit deus celum et terram id est continens et contentum id est empy
reum celum et angelicam naturam. terram id est materiam omnium corporum id est quatuor elementa
que alimenta vel elementa vel plementa mundi sensibilis corporis constituere.
Quidam celum superiores partes mundi sensibilis intelligunt. Terram vero inferiores partes

et palpabiles. Hebreus habet eloym quod tam singulare quam plurale est, id est deus vel dii, quia tres persone unus deus creator est. Cum vero dixit moyses creavit, trium errores elidit: Platonis, Aristotilis, Epicuri. Plato dixit tria fuisse ab eterno, deum, ydeas, ylem, et in principio temporis de yle mundum factum fuisse. Aristotiles duo, mundum et opificem, qui de duobus principiis, materia scilicet et forma, operatus est sine principio et operatur sine fine. Epicurus duo, inane et athamos. Et in principio natura quosdam athamos solidavit in terram, alios in aquam, alios in aerem, alios in ignem. Moyses vero solum deum eternum significavit et mundum sine materia preiacenti creatum fuisse. Creavit autem in principio, id est in filio, et recte mundus est in principio factus. In principio creavit deus celum et terram. Creatus est autem mundus in principio temporis, scilicet coeva enim sunt mundus et tempus. Deus autem solus deus eternus, sic mundus sempiternus, id est semper eternus, id est equalis eterno. Angeli quasi sempiterni. Vel in principio omnium creaturarum creavit deus celum et terram, id est has creaturas primordiales fecit et simul. Sed quod simul factum est simul dici non potuit. Licet enim hic prius nominetur celum quam terra, tamen scriptum est: Initio tu domine terram fundasti et opera manuum tuarum sunt celi. Sicut cum erigo oculos ad solem statim acies mea solem dicitur intueri, quod non faceret nisi multa aeris spacia que sunt inter me et solem transvolaret. Quam momentaneam transvolationem si vellem explicare, semper adderem prius et post. Hic prius transit acies mea aerem vicinum, post aerem qui est super alpes, post aerem qui est super terras alias usque ad oceanum, et tandem tangit solem. Hanc creationem mundi sub brevitate sub operibus sex dierum explicat scriptura, commemorans tamen creationem, dispositionem et ornatum. In primo die creationem et quandam dispositionem, in secundo et tertio dispositionem, in reliquis tribus ornatum.

De prima mundi confusione.

Terra autem erat inanis et vacua, id est mundialis machina adhuc erat inutilis et infructuosa et vacua ornatu suo, et tenebre erant super faciem abissi. Eandem machinam quam terram dixerat abissum vocat propter sui confusionem et obscuritatem. Unde et greci eam chaos dixerunt. Quod vero dixit tenebre erant, quidam dogmatizaverunt tenebras fuisse eternas, quia antequam scilicet mundus fieret erant. Alii irridentes deum veteris testamenti dicunt eum prius creasse tenebras quam lucem. Sed tenebre nichil aliud sunt quam lucis absentia. Obscuritas autem aeris a deo creata est et dicuntur tenebre. Unde et in cathalago creaturarum domini est: Benedicite lux et tenebre domino. Et spiritus domini, id est spiritus sanctus vel, ut dicunt, domini voluntas ferebatur super aquas, sicut voluntas artificis habentis pre oculis materiam omnia facienda super illam fertur, dum quid de quo facturus est disponit. Eandem machinam aquas vocat quia ductilem materiam ad operandum habebat ex ea. Ideo vero sic variatur cognomina, ne si unius elementi nomine tantum censeretur, illi magis putaretur accommoda. Hebreus habet pro ferebatur incubabat, vel syra lingua fovebat, sicut avis ova. In quo etiam eum originaria misteriis mundi notatur. Hunc locum male intellexit plato cum in egypto legeret libros moysi, deum hoc putans de anima mundi, sed deum esse spiritum creatorem de quo legitur: Emitte spiritum tuum et creabuntur.

Dixitque deus: fiat lux et facta est lux, id est verbum genuit in quo erat ut fieret lux, id est tam facile ut quis in(?) verbo dicit. **De opere prime diei.** Lucem vocat quandam nubem lucidam illuminare superiores mundi partes claritate tamen tenui ut diluculo fieri solet. Et hec ad modum solis circumgirans superiora sua superius emisperium et inferius vicissim illuminabat. Fiat intelligitur presentia lucis in deo prius quam fieret presentia est essentia eius esse in

actu · i · cu͞ pproduxit adesse · Et vidit de⁹ luce͞ q͞ ee͞t bo͞ · i · q͞ placuerat i͞
p̄uida͞ ut fieret · placuit ut manere͞t i͞ essencia · Vel tropice vidit · i · videri
fecit Et divisit luce͞ a tenebris · Hic incipit dispo͞ · et t͞n aliquid
dicit de creatione · q͞ cu͞ luce teb͞s creavit · i · umbra͞ ex obiectu͞
corp̄is luci Et creata͞ divisit locor͞ distancia et q͞litate · ut s͞ nu͞
q͞ sint simul · s͞ s͞t e regione divisa e͞ [illegible] vicissim sibi vedi
caret · Intelligit͞ hic eciā angelor͞ fc̄a divisio · stantes lux, ca
dentes tenebre dc̄i s͞t · Et appellavit luce͞ diem · a dyan q͞d est
claritas · s͞d lux d͞r q͞ luit · i · p̄gat teb͞s · Tenebras dixit nocte͞ a
nocendo q͞ nocet oculis ne videat · s͞d tenebre q͞ tenet oculos
ne videat · Hod͞ t͞n dies a dyan exortu͞ e͞ greco · Ita nox a nocti
l͞n noctitare · i · nocte vigilare · Et fc̄m e͞ vespe · et post · fc̄m est
mane · et sic cōpletus e͞ dies un⁹ n͞alis · Primo ei͞ cu͞ celo et t͞ra
lux e͞ creata qua paulatī occidente fc̄m e͞ vespe p͞me diei n͞al
Et eadē migrante sub t͞ras et ad ortu͞ rediente fc̄m e͞ mane · i ·
~~et~~ t͞rīata e͞ nox · et inchoavit dies 2ᵉ · Itaq͞ p̄cedente luce diei et
seq͞ente nocte t͞minata · c͞stituit dies unus · De ope͞ 2ᵉ diei · 3ᵒ
Secunda die disposuit de⁹ sup̄iora mundi sensibil · Empyreu͞ ei͞
celu͞ q͞ cito fc̄m e͞ · statī dispositu͞ e͞ et ornatu͞ · i · sc̄is ange
lis est repletu͞ · Fecit g͞o 2° die de⁹ firmamentu͞ i͞ medio aquar͞
· i · quada͞ ~~superiore~~ mundi sup̄ficiem exteriore͞ · ex sc̄iciliori p͞te aquar͞
ex aquis c͞gelatis ad instar cristalli solidata͞ et p̄lucida ~~[illegible]~~ i͞
se cetera sensibilia c͞tinente͞ ad ymagine͞ teste que i͞ ovo e͞ · i · q͞tuor
elementi et ornatu͞ eor͞ · Et i͞ ea fixa s͞t sydera · Et d͞r firmamentu͞
no͞ tm͞ p͞pt͞ sui soliditate͞ · s͞ q͞ t͞minus e͞ aquar͞ q͞ sup͞ ip͞m s͞t firma
mentu͞ fc̄m et i͞transgressibile · D͞r eciā celu͞ q͞ celat · i · tegit oi͞a
sensibilia · Et cu͞ legit͞ firmamentu͞ celi · enoyadis e͞ · i · firmamentu͞
q͞d e͞ celu͞ · Un͞ d͞r creatura salis · Un͞ et p̄ sui c͞camerac͞oe͞ grece
d͞r uranon · i · palaciu͞ · Vel d͞r celu͞ q͞i casa helios q͞ sol sub ip͞o posit⁹
ip͞m illust͞t · Hac t͞n c͞cu͞voluta͞ c͞cameratione͞ philosophus sum͞
mitate͞ ignis i͞tellexit · Cu͞ ei͞ ignis no͞ h͞z quo ascendat circu͞volvit͞
ut i͞ clibano patz · Ita et ext͞ mundi exteriora ignis volvit͞ · Et h͞c est
ethereu͞ vel sidereu͞ celu͞ · Est et t͞ciu͞ celu͞ i͞fra q͞d aereu͞ d͞r de
quo m͞t · xiii · Aves celi c͞mederunt illud · Quida͞ q͞t͞ti sup̄picant͞ celu͞
ee͞ sup͞ empyreu͞ · q͞ lucifer cu͞ ee͞t i͞ empyreo legit͞ dixisse ysaie
xiiii° Ascenda͞ i͞ celu͞ 2ᵐ · et i͞ eo dicit͞ xp͞o͞ ee͞ xp͞m hoiem sup͞ angelos
qui s͞t i͞ empyreo · Hanc firmamentu͞ dividit aquas q͞ sub ip͞o s͞t
ab aquis q͞ sup͞ ip͞m sunt de quib͞ d͞r · Q͞ regis aquis sup̄iora ei⁹
Et s͞t s͞d sup͞ ip͞m c͞gelate ut cristallus ne igne solui possint · vel
i͞ modu͞ nebule vaporales vel vaporabiles · Qui ergo ibi s͞t nemo
nisi de⁹ novit · nisi q͞ quida͞ autumant inde rore͞ descende͞ i͞ estate
Q͞d aut͞ dc̄m e͞ · Fiat firmamentu͞ · et post · Fecit de⁹ firmamentu͞
et 3° loco · et fc̄m e͞ firmamentu͞ no͞ sup͞fluit · q͞ s͞d i͞ domo facienda
p͞mo fit dom⁹ i͞ sc̄ia artificis · Fit eciā materialit͞ cu͞ leuigat͞ ligna
et lapides · Fit eciā essencialit͞ cu͞ leuigata i͞ structura͞ dom⁹ dispo

nitur. Ita cum dixit fiat firmamentum ad presciencia dei refertur. Fecit ad opus
in materia. Factum est ad opus in essencia. Illud primo die. istud secundo die factum est
Dies enim ipse nondum enim creatum erat nubes vicem solis agens. nisi di
cas diem spacium. primum horarum incepisse antequam nubes esset. ut qui
primo precessisset creationem nubis. Et cum huius diei opus bonum fuerit
ut ceterorum tamen non legitur de eo vidit deus quod esset bonum. Tradunt enim hebrei
quod hac die angelus factus est dyabolus. quibus consentire videtur quod in secunda feria
missam de angelis cantare consueverunt quasi in laudem stancium angelorum.
Sed tradunt sancti quod in signum factum est hoc. quia binarius infamis est numerus in theo
logia quia primus ab unitate recedit. Deus autem unitas est et sediciones
et discordias detestatur. Possumus tamen dicere quod opus tercie diei quod adhuc
est de opere secunde diei quod patebit postea. Unde et non commendat nisi in tercia
die quasi post sui consummacionem. **De opere tercie diei. Genesis primo**

Tercia die aquas sub firmamento congregavit deus in unum locum
que licet plura obtineant loca. tamen quia omnes continuantur in visceribus
terre in unum locum dicuntur esse congregate. Et potuit esse ut aqua que totum spa
cium aeris occupabat vaporabiles solidata modicum obtineat locum
vel terra paululum subsedit ut eas tanquam in matrice concluderet et sic
apparuit arida que latens sub aquis quasi lutum humida erat. et dicta est humus ab humore.
Sed cum apparuit arida. Et dixit deus terram quia teritur pedibus ambulancium vel ab
compositis elementis. Dicitur solum quia solida est. Dicitur tellus quia tolerat labores
hominum. Congregacionem aquarum vocavit maria. Hebreo ydiomate
quelibet congregaciones aquarum vocantur maria. Completo ergo
opere aquarum subdit. Et vidit deus quod esset bonum. Et addidit aliud opus
illi cum dixit. Germinet terra. Hoc de opere germinandi intelligendum est
sed de potencia. quia potens sit germinare. Produxit enim de terra herbam virentem
et facientem semen et lignum fructiferum faciens fructum iuxta genus
suum. Patet quod non per morosa tempora ut modo produxit terra plantas suas sed
statim in maturitate viridi in copia et herbe seminibus et arbores pomis
onuste sunt. Unde quidam dicunt mundum in vere factum
quia virorum illud tempus est et fructificacio. Alii ~~dicunt~~ quia legitur lignum
faciens fructum et addidit herbam facientem semen factum dicunt in augusto
sub leone. Sed in marcio factum dogmatizat ecclesia. Unde cum primo ait fa
cientem semen. et addit habens unumquodque sementem quia sementis genere
dicitur dum adhuc est in sementivo. Semen vero vel sementum cum seminatur. Semi
nium vero cum seminatum est. Distinguunt tamen alii. Sementis est frugum et
arborum. Semen animalium. Seminium cuiuslibet rei exordium. Hoc vos mo
veat quod in dispositione elementorum videtur aer non dispositus quia nullum ornatum
corpus suum factum in se habuit. Vel aliter quia non est ornatus sed dispositus est cum lux
ab aquis notam nobis formam accepit. **De opere quarte diei. Genesis primo**

Quarto die que disposuerat cepit ornare de rebus illis que infra
continentur mundum continuis motibus agentur. Planete enim quia terre herent
ad disposicionem terre magis quam magis spectabat. et sic disposicionem fecit
ornatum a superioribus inchoavit. Fecit enim ea die luminaria solem et
lunam et stellas. Et dicitur sol quia solus lucet. id est nullum cum eo. Luna quasi
luminum una. id est prima vel una dierum vel una sabbatorum dicitur. Inde ...

dicitur quod sol factus est mane in oriente. facto vespere luna facta est in medio noc-
tis et in oriente. Volunt tamen quidam quod mane simul sunt facti sol in orien-
te et luna in occidente. et sole occidente luna rediit sub terra ad o-
rientem in inchoatione noctis. ¶ Sol et luna dicuntur magna lumi-
naria in duobus et ex duobus. i. non solum pro quantitate luminis sed etiam corporis
et non tantum comparatione stellarum sed etiam simpliciter. quia sol dicitur octies maior
terra. et luna etiam maior dicitur terra secundum rationem astrologie. ¶ Lu-
nam et stellas voluit illuminare noctem ne nox sit lumine nimis ex-
[illegible] et ut operantes in nocte ut naute et viatores solacium haberent
luminis maxime in desertis ethiopie arenosis ubi modicus impulsus
venti vestigia itinerantium complanat. Sunt etiam quedam animalia que
lucem solis ferre non possunt. quedam et fere etiam nocte pascuntur. Nec su-
fficit sol licet nubes lucida eius vicem ageret quia illa remissam et insuffi-
cientem lucem habebat et forte non nisi superiora illuminabat sicut nunc
stelle modo. De illa autem nube traditur modo quod vel redierit in materiam
unde facta fuerat ut stella que apparuit magis et columba in qua visus
est spiritus sanctus. vel quod ipsi soli continuatur. vel quod de ea factum est corpus solare.
Nec tantum ad decorem et ad usum luminis voluit ea esse. sed etiam ut essent in
signa et tempora et dies ~~et annos~~ et annos. id est signa sint serenitatis et
tempestatis. Vel ut ex ipsis fierent signa. xii. maiora. et quedam sunt
minora plura his que dicuntur signa vel sidera. tum quia magna dili-
gentia signaverunt vel consideraverunt ea antiquitus. tum quia adhuc signant
et consideraverunt ea homines ad designationem temporum. Nec est admittendum quod ge-
neatici somniant quod posita sint in signa eventuum ~~et~~ et omnium moto-
rum quod statum vite nostre signent et moderentur quam docent experimentis
quam apotelesmata vocant. Non etiam credendum est de celo his qui aliquem
statuunt a patre qui in celis est. Augustinus. Non est liber a mendacio qui loquitur ore nes-
ciente verum. ergo qui dicit verum quod non putat verum mentitur ergo peccat. Quod
autem scriptum est in tempora non est permittendum quod tunc per ea inciperent esse tempora que ceperunt
esse cum mundo. sed quia per ea fit quatuor temporum distinctio. Sol enim descendens ad
capricornum solsticium hyemale facit. Ascendens ad cancrum estivale.
inter utrumque pari ab utroque distancia equinoctia facit. Vel est ibi endiadis
sint in signa et tempora. i. in signa temporum. In dies dicit pluraliter. quia dies multipli-
citer dicitur. de die scilicet naturali spacio. xxiiii.or horarum. et de die usuali. i. xii. horarum.
Ponuntur etiam dies pro tempore nobis determinato et ignoto nobis ut ibi. In illa
die stillabunt montes dulcedinem. In annos etiam pluraliter dicitur quia et annus
dicitur multipliciter. Nec hoc dico quod apud diversas nationes sint varie diverse
annorum distinctiones maiorum et minorum. sed et planete annos suos habent sed
secundum usum ecclesie hoc dicimus. Est enim annus lunaris habens habens ccc.os liiii.or
dies. Est et solaris constans ex diebus ccc.tis lxv. et quadrante. i. sex
horis. Est bisextilis ex ccc.tis lxvi. Est embolismalis qui ccc.tos
lxxxiiii. dies continet habens xiii.cim lunationes. Dicitur autem annus ab an quod est
circum quia in se revolvitur. Unde et antiquiores ante usum literarum annum figurabant
sub specie serpentis cuius caudam in ore eius revolvebatur. Facta igitur lu-
minaria posuit deus ut lucerent in firmamento celi semper. et illuminarent
terram sed non semper et dividerent lucem a tenebris. Nam autem luna in plenilunio

terra sit ex alia procedit transflacione quia hic. Et luna inicium in inchoatione
noctis. In principio enim noctis non oritur luna nisi pansilenos, id est tota rotunda. Pan
silenos dicitur a pan grece, id est totum, et silene, id est luna vel mene luna, inde
pansilenos, id est tota luna quod nos plenilunium appellamus. ~~Volunt tamen quidam~~
~~[illegible] fuisse simul~~ De opere quinte diei.

Quinto die ornavit deus aerem et aquam. Volatilia dans aeri, nata
tilia aquis. Et utraque ex aquis orta sunt. Facilis enim transitus est aque
in aerem tenuando et aeris in aquam spissando. Pisces vocavit moy
ses reptilia quia in speciem quodammodo corpus se rapiunt ut serpentes qui non feruntur
pedibus ut fere. Forte quia ex hoc quod dictum est volatile super terram erraverunt pla
tonici qui descendens in egyptum libros moysi legit et putaverunt moysen
sensisse volatilia esse ornatum aeris tantum circa terram. Ornatum vero
aeris superioris calodemones et cacodemones. Sed non est ita. Boni
enim demones ut dictum est sunt in empyreo. Mali vero in hunc aerem caliginosum
detrusi sunt ad penam non ad eius ornatum. Creavitque deus, id est plasmavit,
cete grandia. Cete nomen generis indeclinabile est. Declaratur tamen hic cetus,
huius ceti. Et omnem animam viventem atque motabilem quam produxerant aque.
Hebrei autem dicunt animam piscium et animam respectu anime hominis. Ille enim
movetur de esse ad non esse, ista non quia perpetua est. Vel quia forsitan animas
non habent. Nam animal vocavit animam viventem, id est viventes. Unde et greci dividunt
animalia per zoa et sichea. Zoa, id est viventia bruta. Sed sichea animata a si
che quod est anima rationalis. Hic et dicitur creatum motabile, quod creatum est sic
ut movetur de vita ad mortem. Quod non homo qui creatus est ut non moreretur
si vellet. Illa vero creata sunt ut vel in esum cederent aliis vel senio deficerent.
Augustinus videtur velle quod pisces animas habent, dicit enim eos habere memoriam. Ait enim forte
esse in bulliensi regione plenum piscibus qui cum hominibus superingredientibus con
gregati natando eunt et redeunt et stant cum stantibus exspectantes
ut aliquid eis iaciant qui sic consueverunt. Hinc benedixit deus sic: Cres
cite et multiplicamini. De opere sexte diei.

Sexta die ornavit deus terram. Produxit enim terra tria genera animalium: iu
menta, reptilia, bestias. Sciens enim deus hominem per peccatum casurum
in penam laboris, ad remedium laboris dedit ei iumenta, quia iumenta
ad opus vel ad esum. Reptilia vero et bestie data sunt ei in exerci
cium. Reptilium tria sunt genera: trahentia ut vermes qui sola ore reptant; serpen
tia ut colubri qui vi costarum se rapiunt; repentia pedibus, scilicet ut lacerte
et bufones dicuntur. Dicuntur autem bestie quasi vastie a vastando, id est ledendo et
seviendo. Queritur de quibusdam minutis animantibus que vel ex cadaveribus
vel ex humoribus nasci solent si tunc exorta fuerint. Quorum sunt sex genera. Quedam
enim ex exalationibus ut bibiones, pruine muste ex vino, papiliones ex
aqua. Quedam ex corruptione humorum ut vermes in cistinis. Quedam ex ca
daveribus ut apes ex iuvencis, scrabones muste grandes scarabei ex
asinis qui sonant volando. Quedam ex corruptione lignorum ut teredones. Quedam
ex corruptione librorum ut tinee ex oleribus. Quedam ex corruptione fructuum
ut gurgulliones ex fabis. De his dicitur quod que sunt corruptione nascuntur, ut que
ex alationibus terre facta sunt. Que vero ex corruptionibus post peccatum ex ipsis corrup
tionibus orta sunt. Queritur etiam de nocivis animantibus si creata nociva sunt. Vel
primo innoxia post factum sunt hominibus nociva. Dicitur quod post factum sunt nociva ex
tribus causis. Propter hominis punitionem, correctionem, instructionem. Punitur

cum homo cum leditur ab his. vel cum timet ledi. quia timor maxima pena est. Corri-
gitur ab his cum scit sibi ista accidisse pro peccato suo. Instruitur ad miranda
opera dei magis admirantis opera formicarum quam onera camelorum. Vel
cum videns hec minima sibi posse nocere recordatur fragilitatis sue et
humiliatur. Beda dicit ab hiis que quedam animalia ledunt alia quia nec inde puniuntur
nec corriguntur vel instruuntur. Sed etiam in hiis instruitur homo per exemplum. etiam
ad hoc creata sunt ut aliis sint in cibum. Sed si iterum dicitur quia in mortuos
homines seviunt. sed et in hoc instruitur homo ne aliquod genus mortis horrescat
quia per quodcunque transeat meatus. nec capillus capitis peribit. Ad hunc mo-
dum solet queri de silvis et arboribus infructuosis si et in illis diebus orte sunt
cum scriptura non meminerit nisi herbas seminales et arbores fructificas.
Potest dici quia que modo sunt infructuosa ante peccatum fecerunt aliquem fructum.
Aut quia post peccatum nascuntur homini magis ad laborem quam utilitatem. Vel
potius post peccatum orta sunt. quia post dictum est homini spinas et tribulos germina-
bit tibi. Vel quecunque creaverit habent suum fructum et utilitatem manifestam
vel occultam. Quod vero piscibus et avibus dictum est Crescite et multiplicamini
etiam de his intelligendum est licet non sit dictum. hec est enim cum eis communis.

Deinde subditur de creatione hominis sic. De hominis formatione.
Faciamus hominem etc. Et loquitur pater ad filium et spiritum sanctum. Vel est quasi vox
communis trium personarum. Faciamus hominem ad ymaginem et similitudinem nostram.
Factus est autem homo ad ymaginem dei quantum ad animam. Sed ymago dei est in essentia
eius et ratione quia anima est rationalis ut deus. Similitudo vero in virtutibus. quia bona
iusta sapiens est. ymaginem perdere non potest homo. quia illam habet etiam peccator. Similitudine
vero sepe privatur. Masculum et feminam creavit eos. hoc quantum ad corpus. tamen
dicit creasse hominem propter animam. Eos autem dixit pluraliter ne androgeos. id est her-
mofroditos fore putaremus. tamen secundum corpus factus est homo etiam quodammodo ad
ymaginem dei. cum os homini sublime dedit ut deum et celestia videat et
ymitetur. Unde cum quesitum ~~fuit a philo~~ fuisset a philosopho ad quid factus
fuisset homo. Respondit ut contempletur celum et celi numina. Dedit autem
homini deus ut posset erectis manibus. Et in hiis quoque notatur hominis dignitas primo
quia non solum factus est in genere suo ut pecora est. sed etiam quia ymago dei est. Secundo quia
cum deliberatione factus est. In aliis siquidem operacionibus dixit et facta sunt. In
hoc quasi deus secum deliberantis personam accepit. Faciamus etc. Tercio quia dominus
statutus est animalium ut cetus et que fuerunt immobile stabat in alimentum et
indumentum et laboris adiumentum. Ante peccatum et herbas tamen et fructus
nota arborum dedit deus in escam hominibus et animalibus quod innuit colligitur quia ante peccatum
nil noxium aut sterile terra produxit. Et non quia in magis ut in leonibus
dedit homo dominium ut sciat se etiam amisisse in minimis ut in muscis ut sciat
utilitatem suam. In mediis autem habet dominium ad solacium et ut sciat se habuisse etiam in magnis
Et benedixit eis deus sic. De coniugii institutione.

Crescite et multiplicamini quod quidem sine commixtione corporum fieri non poterat
ex quo quia deus coniugium viri et mulieris instituit. In quo confutantur
quidam heretici dicentes creaturam sine peccato fieri non posse. Quidam querunt quare
ante peccatum datum sit homini esse cum esset immortalis. Unde quia illa immortalitas in
creatione est ab eis erat sustentanda. ut esset gloria illa que futura erat cum cibis non
egebit illa enim erat posse non mori. hec erit non posse mori. Et vidit deus

cuncta que fecerat et erant singula per se bona. sicut oculus in animali est pulchrior quam
separatus. Vel erant omnia valde bona id est requisitis bonorum erant optima. Et
quia mea sunt per se non usui in contumelia tamen alius sunt in valitudine. ipse vero est summum
bonum. De homine vero tamen ut de ceteris dixerat. non dixit et vidit deus quod esset
bonum quia in proximo sciebat eum lapsurum. Vel quia nondum homo perfectus erat donec
de ipso fieret mulier. Unde et post legitur. non est bonum hominem esse solum. De quiete
sabbati et eius sanctificatione

Igitur perfecti sunt celi et terra. Conclusio operum est sic
forma creati dispositi ornati. Ideo perfecti. et quia in senario fecit que primus
in numeris perfectus occurrit quia ex partibus suis aggregatis reddit eadem sum-
mam quam in monadibus id est unitatibus numeris non invenies vel in isto. sed nec in deca-
dibus nec in millenis. Preter illas numerus dierum quibus alibi assignari potest quorum sit in
eo. licet enim senarius ex uno et quinque consistit et ex duobus et quatuor tamen
quorum sit eius pars quarta aut quinta dici non potest. Et complevit deus opus suum
die septimo quod fecerat. Alia translatio habet vi°. et tunc nulla est obiectio.
sed hebraica veritas habet septimo. Et ideo queritur si complevit est finale complementum operis
facere. quod verum est quod fecerat. Requievit deus die vii° etc. Verum est quod die septimus
fecit et ipsum benedixit. et postea requievit vel complevit. id est completum ostendit
eum nichil in eo fecit. et tunc requievit ab operibus quibus novis. Nichil enim post
fecit cum non fecisset tunc materiam vel corporum. vel similitudinem ut aiunt. Non
enim quia fessus dicitur quievisse. sed quia cessavit. sicut in persona dei. quod scripsimus
requiem non habebat dicentes sanctus sanctus sanctus. id est non cessabat. Vel requievit ab
operibus et non in operibus. id est non eguit operibus suis. Et deinde est quasi negative. Vel
requievit ab operibus suis. scilicet in se ipso. id est a mutabilitate operum eius immutabili-
tas apparuit. Nam stabilis manens dat cuncta moveri. Quod autem dicitur
ab omni opere quod patrarat intelligitur est operis quod nondum fecerat a quo non cessavit. Be-
nedixerat Et cum opera fecerit. creavit. disposuit ornavit. quorum opus
propagacionis non desinit operari. Aurum faciet qui purget se et tunc siccus mit-
trabitur illuc ubi tamen perpetue quiescit. Et benedixit diei vii° et sanctificavit
illum. id est sanctum et celebrem eum esse voluit. Hinc et ab aliquibus nacionibus ante
legem dicitur sabbatum fuisse observatum. Huius observanciam et in lege eciam dicitur
sanctificacionem ut ibi memento ut diem sabbati sanctifices. Iste sunt generaciones
celi et terre. Quedam enim hic dicunt opera sex dierum. quedam ibi Cognovit adam
uxorem suam. Alii ibi hic est liber generacionis ade. Premisso enim quod dubium
est hic resistamus. Quia creacionem maris et terre simul dixerat quod tamen simul
facta non sunt ut explicet quod sui brevitate transit repetit eciam de re-
liquis. Generaciones eciam potest dici active. id est operaciones dei vel passive. id est genera-
ta. Nec est preterundum quod ait. fecit omne virgultum antequam oriretur in terra. et herbam
priusquam germinaret. cum superius dixit virgultum quod cito fecit statim adultum et
lignis fructum et herbam ortam eciam facientem semen. Ad quod dicitur duos fuisse mo-
dos operacionis dei ut dictum est. materialem scilicet et essencialem. Fecit ergo ea ma-
terialiter priusquam orirentur et germinarent essencialiter. Vel aliter quod timet sepe
dicitur cum de. Non enim pluerat dominus super terram. Fecit equidem illa tunc perfecta
et essencialiter priusquam orirentur et germinarent ut modo faciunt. cum paulatim
beneficio roris infusi et labore hominum adhibito ad ortum et maturita-
tem perveniunt. Tunc enim fons unus irrigabat terram. ut nilus egyptum in
cissim per tempus divisus. sicut traditur iordanus ante submersionem

Epilogus

irrigasse totam pentapolim vicissim, scilicet sicut et de quibusdam fontibus dicit
Augustinus quod mira vicissitudine totam quamdam regionem irrigant. Nec si totam
simul terram tunc fontem irrigatum dicimus diluvium fuisse dicamus. Vel quia
legitur ibi fons et non unus, multitudinem ponit, ut ibi venit locusta. De for

macione prothoplasti.

Formavit igitur Dominus Deus hominem de limo terre.
Hic primo vocat Deum Dominum quia tunc primo habuit servum. Post recapitulacionem
de utriusque hominis formacione diffusius agit et primo de viro. Et quia due sunt
hominis partes, de utraque agit. Ad carnem ei spectat quod dicit: Formavit hominem de
limo terre. Ad animam: Et inspiravit etc. Quasi diceret: corpus fecit de terra, animam
de nichilo. Alia translacio habet insufflavit vel sufflavit, quod non est credendum
de Deo ut quidam putaverunt, cum fauces et spiritum non habeat. Dicitur ergo inspira
vit, id est spiritum fecit. Similiter et insufflavit, id est flatum vel animam fecit. Unde in
Ysaia: Omnem flatum ego feci. Quod autem dicitur in faciem, per synodochen, id est a parte
totum intelligitur. Totum enim hominem animavit, sed faciem tantum propter dignitatem,
quia sensuum capacem, solam nominavit. Eamdem etiam animam spiraculum vite nomin
avit, vocat quia per eam spirat homo et vivit. Et post dicit animam viventem, id est
id est in perpetuitate vite viventem, non mortalem ut animam pecudis. Hunc
locum non bene intellexit Plato dicens Deum animam creasse, sed angelos cor
pus formasse. Ibi Dii deorum, quorum opifex pater que ego. Quod autem quidam
asserunt animam de divina essencia factam, stare non potest, quia tunc nullo modo
peccare posset. Alii distinguunt inter spiraculum vite et animam, dicentes spira
culum vite Spiritum Sanctum, quem eciam hoc tunc datum asserunt ad ... quando dixit:
Hoc nunc os ex ossibus meis. Alii aliter distinguunt, spiraculum vocantes quem
dam spiritum corporeum in corpore manentem, quo eciam quinque sensus operantur in eo, quod et cum ani
malibus communicamus in eo. Et dum moritur animal, in aliqua parte corporis adhuc sentit,
quia ille cum alia exierit. Factus est autem homo in virili etate mortalis et
immortalis, id est potens mori, potens non mori. Et anima corpori prius fuit
infusa. Sed queritur utrum in ipso corpore dum infunderetur creata, vel extra creata
sit et datum sit ei naturaliter velle incorporari, quod cum illa actum sit de post
creatis dicitur quia in ipsis corporibus dum infunduntur creantur. De paradiso et lignis

gen 2o. eius. Gen. 2o.

Plantaverat autem Dominus Deus paradisum voluptatis a principio.
Quod queret aliquis: Remansit homo in loco ubi factus est, in agro videlicet Damasceno?
Non, ubi quod translatus est in paradisum. Quia Deus die tercio plantaverat, id est plantis ap
taverat paradisum herbis et arboribus a principio creacionis, scilicet cum apparuit
arida et germinare terram fecit. Vel a principio, id est a prima orbis parte. Unde
alia translacio habet: paradisum in Eden ad orientem. Eden hebraice, latine delicie.
Est ergo idem paradisus voluptatis quod paradisus in Eden, et in deliciis, et a principio
idem est quod ad orientem. Est enim locus amenissimus terrestris, longo maris et
terre tractu a nostro habitabili secretus, adeo editus ut usque ad lunarem
globum attingat. Unde et aque diluvii illuc non pervenerunt. Est eciam pa
radisus celum empireum et dicitur spiritualis, quia regio spirituum est. Dicitur spiritualis pa
radisus eciam vita beata vel ecclesia. Produxit igitur Deus in paradiso de humo diver
sa ligna in quibus delectaretur homo videndo et sustentaretur edendo. Produxit quasi
id est per se alterum duxit vel produxit, id est pro homine eduxit. In medio quasi ce
teris digniora posuit lignum vite et lignum sciencie boni et mali. Dictum
est autem lignum vite ab effectu quem habuit naturaliter, ut comestum perpetua hominem

perpetua soliditate firmabat. ita ut nulla infirmitate vel anxietate vel se
nio in deterius vel in occasum laberetur. Lignum vero scientie boni et mali dictum
est ex eo quod secutum est eius transgressionem. Prius enim nesciebat homo quid esset ma
lum. quia nondum expertus. Bonum dicimus sanitatem et firmitatem. malum vero
egritudinem et imbecillitatem quam nondum senserat. Cognouit quidem ea per scientiam
que ex vno contrariorum cognoscitur aliquando sed non per experientiam. ut me
dicus qui sanus est nouit morbos. sed cum egrotat magis cognoscit
quia nouit et sentit. sicut de puero dicitur multo dicitur quod nescit quid sit
malum ymmo nondum nouit quid sit bonum. Vel malum dicit inobedientiam
bonum obedientiam. quia post transgressionem nouit quantum erat bonum obedientie
et quantum malum inobedientie. Plato non putauit hoc posse arboribus
conuenire verumptamen hoc de homine dictum estimauit. quia viuit et est sciens boni
et mali. et dixit ipsum lignum versum. id est corporeum ad differentiam spirituum
qui et viuunt et sciunt bonum et malum. In medio vero positum tradidit
quia homo est quasi medius inter creatorem et supra se positum et sensibilia sibi subposita.
Distinctum vero illius hominis formationem creationem a creationibus hominum re
liquorum dixit quia per illa duo addita. vite et scientie boni et mali. Dicitur
etiam in similitudinem figure quam pytagoras primo dicitur inuenisse prius est triuncta
integer et post in summo bifida sic homo modo in primis etatibus qui tamen
viuunt non vtentes viribus ad intelligentiam datis. sed cum venit ad annos
discretionis tunc discernit inter bonum et malum et tunc scit primum bona eligere
vel mala. sed ita non est sensus in adam. ymmo cum vita data est ei scientia boni et
mali. quia dicitur. scientia est homo corporeus subditus deo. propositus anima
tibus et sic viuit et scit bonum et malum. De quatuor fluminibus paradisi

Et fons vel fluuius egrediebatur ad irrigandum paradisum. id est ligna
paradisi. Fons potest intelligi vel abyssus. id est mater omnium aquarum
vel pro fontes pluralem pro singulari per silempsim. Irriguus autem positum est
pro influxu humoris. Dicitur etiam terra estimatur humectari a fluminibus. id est per
vias subterraneas vel meatus per tractus .xxiiii. stadiis aut plus quod
fons diuiditur per quatuor flumina. Vnum dictum est phison quod et a gangaro
rege indie dictus est ganges et post dicitur phison secundum ysidorum caterua
quia est multa flumina recepit. vel mutatio oris quia mutatur a facie qua habet
in paradiso. Mutatur etiam secundum diuersa loca tribus modis. In colore quia
alibi clarus alibi turbidus. alibi obscurus. In quantitate alibi primis
alibi diffusus. In sensu alibi frigidus alibi calidus. Hic currit circa
euilath. id est indiam et trahit aureas arenas. Alius gyon dictus est
vel egyon qui et nilus. et sonat hyatus terre vel terrenus quia terrenus
est. hic currit ethiopiam. Alii proprie nominibus vocantur tygris et eufrates.
Tygris animal est velocissimum. et ideo fluuius ille a sui velocitate tygris di
cendus est. hic vadit contra assirios. Dicit iosephus quod tygris di
glat quod sonat acutum vel angustum. Eufrates frugifer vel fer
tilis. de quo per quas transiret regiones quia notum erat non tacuit moyses
quia est in caldea vnde venerat abraham. Hec quatuor ut diximus ab eodem
fonte emanant et separantur et iterum quidam inter se commiscentur et iterum
separantur. Sepe etiam absorbentur a terra et locis in pluribus iterum
emergunt. Inde est quod de ortu eorum varia leguntur. Dicitur enim ganges

nasci in locis caucasi montis. Nilus vero non procul ab athlante. Tigris
et eufrates ab armenia. De precepto et prohibitione comedendi. Gen 2°

Tulit ergo deus hominem de loco formationis sue in paradisum ut operaretur
ibi. Non tamen laborando ex necessitate, sed delectando et recreando. Et
sic deus custodiret illum hominem, scilicet vel utrumque refertur ad hominem, ut scilicet homo
custodiret paradisum et operaretur, ut dictum est. Quidam codices non habent illum
et tunc est sensus ut custodiret, id est consideraret opus suum ut quod faceret
terre per agriculturam, observaret in se per disciplinam, ut sicut terra sibi sic
ipse obtemperaret suo creatori. Precepitque ei dicens etc. Ut sciret homo se esse
sub domino preceptum accepit a domino. Omnis autem iussio in duobus est, in precepto
et in prohibitione, et ideo utroque usus est dominus. Precepit ex omni ligno paradi
si comede. Prohibuit de ligno scientie boni et mali ne comedas. Et datum
est viro ut per virum etiam ad mulierem transiret. Vel forte est preoccupa
tio, quia facta muliere utrisque simul datum est. Subdit autem penam si contemp
nerent. Quacumque die comederis ^ morte morieris morte, scilicet actu et neces 1ª ex
sitatem moriendi habebis. Unde alia translatio planius habet: mortalis eris.
Septuaginta pluraliter ponunt: quacumque die comederitis morte moriemini. Ideo cre
ditur a quibusdam utrisque dictum et hic preoccupatum. Factum est autem hec iussio
per aliquam creaturam subiectam, sicut et nobis per prophetas et angelos. De
diversis translationibus semel dicemus. Ante incarnationem domini annis CCC
XL, in quibus Ptolomei Philadelfi septuaginta interpretes floruerunt. Post as
censionem domini annis C XXIIII Aquila primus interpres ex hebreo in
grecum floruit Adriano regnante. Deinde post annos LIII Commodo
regnante Theodotion. Deinde post annos XXX sub Severo Symachus.
Deinde post annos octo sub Allexandro Origenes correxit septuaginta
cum asterico et obelo. Quinta editio et Ierosolimis inventa est, que quia
autor eius ignoratur Vulgata dicitur. Deinde post annos XVIII. Hii omnes de
hebreo in grecum transtulerunt. Cum autem de greco in latinum plures
in primitiva ecclesia scioli utriusque lingue de greco in latinum transferebant,
Ieronimus ultimus de hebreo in latinum, cuius editio nunc ubique frequentatur a nobis.

Dixit quoque deus: Non est bonum esse hominem solum. De impositione nominum animalium
Faciamus ei adiutorium ad procreandos liberos quod sit simile illi. Simi
milia ei de filiis naturaliter nascuntur. Sed ne videretur Ade suspecta mulieris
formatio, preter sibi in animantibus simile, ideo adduxit deus ad Adam cuncta
animantia terre et aeris, in quibus intelligenda sunt etiam aerie et aquatica animan
tia a parte totum. Vel universi sunt terre, quia etiam que de aquis aliquid habent terre
in se. Vel potius pisces post ab hominibus sunt cogniti et nominati, quod patet
quia cognominantur animantibus terre que similes hiis deprehensi sunt. Fecit autem ut omnia
simul venirent eo nutu quo omnia creavit. Vel forte factum est per angelos.
Adduxit autem pro duobus, ut et imponeret eis homo nomina, in quo sciret eum sibi preesse,
et sciret Adam nullum sibi similem ex illis. Et imposuit eis nomina Adam
loquens lingua hebrea que sola fuit ab initio. Quod inde percipitur, quia nomina
que leguntur usque ad divisionem linguarum hebrea sunt. Et non invento simile
sibi immisit dominus soporem in Adam, non soporem sed extasim, in qua creditur sup
ne interfuisse curie. Unde evigilans prophetavit de coniunctione Christi et eccle
sie, etiam de diluvio futuro et de iudicio per ignem ibidem cognovit et liberos

sunt postea indicavit. ¶ Cumque obdormisset tulit dominus unam de costis
eius, carnem scilicet et os, et confecit ministerio angelorum illam in mulierem, de
carne carnem, de osse ossa faciens. Et statuit eam ante Adam, qui ait: Hoc
nunc os est ex ossibus meis et caro de carne mea. Hoc adverbium nunc
innuit Iudeos in errore, ut dicunt aliam prius factam de qua dictum est: Mas-
culum et feminam creavit eos. Et nunc secundo quasi diceret Adam: Prior mulier de
limo terre facta est mecum, sed hec nunc de carne mea. Etiam Josephus dicit
mulierem extra formatam et in paradisum cum viro translatam, dicens: In hunc ortum
introduxit Adam et eius uxorem, sapientes plantationis eos habere sollicitu-
dinem. Et ex duabus uxoribus Ade fingunt interminabiles genealogias,
sed ex ipso textu convinci videntur, in quo semper sermo est singulariter de eius uxore.
¶ Nota quod de formatione mulieris agendo tantum de corpore dictum est. Unde quidam
voluerunt ideo tacitum esse de anima, ut daretur intelligi sic traductam animam mu-
lieris de anima viri sicut carnem de carne. Augustinus etiam hesitare videtur
quid sentiendum sit de anima, an ex traduce sit, an ex nichilo. Sed idipsum
quod tacitum est de anima potius contra eos est. Si enim fuit anima mulieris ex traduce,
aliter factum est quam anima viri, que de nichilo, et si aliter fiebat, taceri non debuit,
ne sic facta putaremus ut iam audieramus de anima viri. Itaque tacendo
innuit non aliter putandum factam esse quam didiceramus prius. ¶ Et imposuit Adam
etiam uxori sue nomen tamquam dominus eius, et ait: Hec vocabitur virago, id est a
viro acta, et est sumptum eius nomen a viri nomine, ut maria de mari sumpta
fuit. Etiam in hebreo denominatio hec est. Is enim vir dicitur et inde denominatur illa ut
a viro virago. Hoc illius mulieris proprium nomen fuit; nunc omnium est commune et eius
apocopatum, id est sincopatum virgo. Unde quod diu sunt in integritate nativitatis sunt vir-
gines dicuntur; fracte dicuntur mulieres. Sed hoc nomen Adam, id est homo,
illi proprium, nunc vero est commune. Sonat etiam Adam rubens vel rubea terra quia
secundum Iosephum de rubra terra conspersa factus est. ¶ Tellus prius adhuc virgo erat
quia nondum opere hominis nec sanguine infecta. ¶ Talis est enim ut virgo tellus. ¶ Vel
rubea, id est arata, quia sedes anime in sanguine est. Vel rubea secundum quod futura erat,
id est sanguinea vel peccatrix. Sanguinis enim nomine sepe designatur peccatum
ut ibi: Vestimentum conversum sanguine, et sanguis sanguinem tangit. ¶ Et
imposuit ei aliud nomen, scilicet Eva, post peccatum, quod sonat vita, eo quod futura esset
mater omnium viventium. Tamen ibi non legitur imposuisse, sed infra post maledictio-
nes. Forte quia plangens hominis miseriam dixit eam Evam, quasi alludens eiu-
latum parvulorum. Masculus enim recenter natus eiulando dicit a, mulier vero
e, quasi diceret: Omnes dicunt e vel a, quotquot nascuntur ab Eva. ¶ Imposito nomine
statim prophetavit dicens: Quobrem, scilicet quia de viri latere est, relinquet sepe homo
patrem et matrem, scilicet propter uxorem suam, et adherebit ei tamquam portiuncule sue.
Vel ob hanc rem, demonstrando uxorem suam, dixit, id est propter hanc mulierem relinquet
homo etc. Et fit cotidie a viris qui vel relinquunt habitare corporaliter vel spiritualiter,
quia maior est zelus in uxorem quam amor filiorum in parentes, non dico parentum in filios.
Humor enim ascendit de trunco in ramos, sed non redit. Et ~~non~~ non dixit ideo
quod propter hoc relinquent parentes filios. Magis est intelligendum quod relinquet, id est nequaquam
gerent eos in matrimonio. Hic due in lege veteri et in evangelio plures prohibentur iste
amonentur a coniugio. Et propter hoc, scilicet coniungitur, relinquet patrem et matrem. Et erunt
duo in carne una, id est venient ambo in uno carnali opere. Vel erunt duo in una
carne prolis gignenda. Proles enim ex sanguine uno sed ex sanguinibus coeuntibus

pueri. Vel licet sint duo pro sola tamen erunt in coniugio una caro. quia neuter potesta-
tem habet sue carnis. De statu ante peccatum.

Erat autem uterque nudus nec erubescebant. Nichil putabant ve-
landum quia nichil senserant refrenandum. Sicut non erubescimus si quis
videt caput manus et pedes nostros. Inordinatus enim motus membrorum
nostrorum ipsa facit pudenda. Hinc et pueri si videantur pudenda eorum non
erubescunt quia beneficio etatis motum erubescibilem nondum senserunt. Quod
pudibundus est quia inordinatus. quia non sine peccato fit nisi raro semper plus exceditur
Non tamen cum exceditur fit a peccato. rubore caret ut. Unde sanctus Zacharias cum
sororem Elizabeth cognosceret ad gignendum sanctum precursorem domini tamen videri
noluit. Et hic quibusdam visum est deum precepisse utrique de abstinentia pomi
postquam paruit sit. De suggestione demonis · genesis 3o.

Serpens erat callidior cunctis animantibus terre. et naturaliter et incidenter
quia plenus erat demone. Lucifer enim deiectus a paradiso spirituum invidit
homini quod esset in paradiso corporum. sciens si faceret eum transgredi quod et ille ei-
ceretur sicut et ipse eiectus erat. Timens vero deprehendi a viro minus providam
et cereum in vicium flecti aggressus est mulierem et hoc per serpentem quia tunc
serpens erectus erat ut homo quia in maledictione prostratus est. et adhuc ut fer-
tur phareas erectus incedit. Elegit etiam quoddam serpentis genus ut ait
Beda virgineum vultum habens quia similia similibus applaudunt et movit ad loquen-
dum linguam eius tamen nescientis. sicut et per phanaticos et energuminos
loquitur nescientes. Et ait. Cur precepit vobis deus ut non comederetis de omni
ligno paradisi. id est ut non comederetis de ligno sed non de omni. Querit ut ex responsione
inveniat occasionem dicendi ad quod venerat. et sic factum est. Cum enim quasi dubitando
diceret mulier. ne forte moriamur. quia dubitavit ad qualibet parte defle-
cti flecti. securus de inspectione ait. Nequaquam moriemini. Immo deus nolens
vos ei assimilari in sciencia. et sciebat quod cum comederitis ex ligno hoc eritis sicut
dii. scientes bonum et malum quasi invidus prohibuit. Et elata mulier vo-
lens assimilari deo acquievit. De transgressione precepti.

Vidit ergo mulier prius quod lignum esset pulchrum visu. id est visui. et ex o-
dore vel tactu notavit quod ad vescendum suave comedit. dedit quoque vi-
ro. forte sermonibus blandis persuasibilibus quibus transgressor legislator biuntus eam
vir etiam ei facile acquievit. quia cum crederet mulierem statim moritura
enim etiam ei facile acquievit. quia cum crederet mulierem statim moituram
minus verbum dixisse. et vidisset fuisse non mortuam. a deo estimavit tamen deum
ad terrorem et comedisset. Et aperti sunt oculi eorum. id est visus tale quod preceperit
quod non ante sed in conscientia mulieris. Vel non de oculis corporis intel-
ligendum est cum dicit sic. Vidit mulier etc. Non enim accesserunt ad lignum
quasi palpones vel ceci palpando. Sed oculos eorum dicimus concupiscentie
et cognitionem eorum. Erat enim in eis naturales motus concupiscentie sed repressi et
clausi ut in pueris usque ad pubertatem et tunc tamquam rivuli aperti ceperunt
moveri et diffundi. Quos cum prius in se esse non sensissent tunc aperti sunt
et cognoverunt eos. Et quia inobedientes fuerunt suo superiori sic et mem-
bra ceperunt moveri contra suum superius id est rationem. et primum motum concupiscentie
contra rationem senserunt in genitalibus. Et sua membra contra se moveri vi-
dentes erubuerunt. Unde et illa dicta sunt pudenda quia cetera membra ad nutum
hominis sunt aut moventur. pudenda non quia hic est porta propaginis. Inobediencia
membrorum est quasi signum inobediencie primum sentitum in porta. Et cognoverunt

se nudos .i. dishonestate pudenda .i. erubuerunt videri pudenda. Tunc Jose-
phus tradit scientiam cognoscendi se nudos et intelligendi confusionem
suam hausisse ex esu ligni. quasi hunc effectum naturaliter habentis dicens. Illa namque
plantacio cum acuminis erat intellectus. De maledictione serpentis viri et mulieris

Et fecerunt sibi perizomata .i. succinctoria que brachis breves
[illegible] campestria. Nec fuerunt de foliis ficuum. quia de succo eorum si te-
ritur caro hominis inuncta statim ibi sentit pruriginem ut quasi per hoc
ostensum sit quod pruriginem voluptatis iam senserant in carne. Hic quidam
dicunt ficum fuisse arborem prohibitam. Et audierunt vocem domini deambu-
lantis ut ex more suo motu iam videretur eos arguere quia non steterant in pre-
cepto. Loquebatur autem eis per subiectam creaturam. et absconderunt se a fa-
cie dei in medio lignorum. Vocavitque deus virum cui se dederat preceptum
et increpando non ignorando ait. Ubi es adam. quasi vide in qua miseria
es. Qui ait abscondi me quia nudus eram. Scrutata et superba responsio.
quasi displiceret nuditas quam talis sibi fecerat fecit. Et ait dominus. Quis tibi hoc
indicavit nisi quia de ligno comedisti. Ille vero non humiliter confitens sed peccatum
in uxorem retorquens. ymo et in ipsum datorem mulieris ait. Mulier
quam dedisti mihi sociam. dedit mihi de ligno et comedi. Et ad mulierem
ait. Quid hoc fecisti. Nec ipsa se accusavit. sed obligavit peccatum in
serpentem. tacite vero in actorem serpentis. Serpens vero non interrogatur quia per
se hoc non fecerat cum fuit quasi instrumentum. sed dyabolus per eum. et maledi-
ctiones eius incepit a serpente ordine suo et congruum maledictionum numerum
Serpens enim et prius et plus peccavit. quia in tribus. Mulier post et minus
eo. sed plus viro quia in duobus. Homo postremo et minus quia in uno.
Serpens invidit. mentitus est. decepit. Hinc tres videtur reddere sibi maledi-
ctiones. Quia invidit hominis excellencie deiectus est et. Super pectus tuum gradieris.
Quia mentitus est punitus est in ore. Terram comedes omnibus diebus vite tue. ymo
abstulit ei vocem et posuit venenum in ore eius. Quia decepit. accepit
hoc. Inimicicias ponam inter te et mulierem. Hic innuitur quod eva penituit
et sic facta est inimica serpentis. Ipsa conteret caput tuum. quod naturaliter sunt
serpens. quasi sedem vite. Et tu serpens insidiaberis calcaneo eius maiore
Et sic quia sicut naturale est odium inter equos et gryphes. lupos et canes. sic
inter hominem et serpentem. Sicut et venenum serpentis hominem sic sputum homi-
nis ieiuni perimit serpentem. Et quia adhuc nudi erant. serpens nudum hominem nu-
dum timet et fugit. in vestitum insilit. In duobus peccavit mulier
superbivit et vetitum comedit. Quia superbivit humiliavit eam dicens. Sub
viri potestate eris violenta ut eciam verberibus te affligat. Tunc enim facta ~~[illegible]~~
subiecta viro suo condicione et timore quia prius subiecta fuerat .s. amore.
Et quia in fructu peccavit in fructu suo punita est. Unde ei dicitur. In
dolore paries filios. Quod dicitur est in dolore maledictio est. sed paries bene-
dictio est. Maledictum est sterile. Et ita in puniendo non oblivisitur misereri
deus. Quod et in aliis maledictionibus hominum notandum est. Adam quia in solo esu pec-
cavit in labore querendi edulium punitus est. s. maledicta terra in opere tuo .i. ex
opere tuo .i. pro peccato. pro quo factum est ~~[illegible]~~ ut terra que prius sponte [illegible]
fructus et bonos faciebat. deinceps in vanos nec sine hominis labore et

Aug. Maximum peccatum est superbia in homine. quia inde manavit origo mali a celesti [illegible] nos
primum [illegible] [illegible] et perdidit. non enim homo per suasionem serpentis deceptus sicut deus esse voluisset et
sine non [illegible] finibus [illegible] temerasset nunquam ad nos servilis culpe transisset hereditas
Deinde hoc peccatum [illegible] [illegible]. Dum enim dixit ponam thronum meum ad aquilonem [illegible] a [illegible]
[illegible] occidit [illegible] cuius omnino digna mercede dampnatus hominem sibi [illegible] re
[illegible] a deo cepit. in ratione celestis sublimium [illegible] sub [illegible] [illegible] et [illegible]
cor quam [illegible] [illegible] est domus fortitudinis humilitatis [illegible].

quas pro fructibus spinas et tribulos germinabit. Et addidit. et comedes herbas terrae. quasi diceret etiam in hoc punieris herbis vesceris. Terrae autem maledixit quia de fructu terrae transgressio facta est et non in aquis. inde est quod dominus comedit piscem sed non legitur comedisse carnem vitantem de terra maledicta. nisi forte de agno paschali pro praecepto legis. Addidit quoque de labore. In sudore vultus tui vesceris pane tuo donec in terram revertaris. id est donec moriaris quia terra es et in terram ibis. Pulchre dictum est ibis. quasi qui in eodem statu stetisses donec transisses in melius si voluisses. modo de miseria in miseriam ibis more fluentis aquae. Et tunc adam plangens miseriam posteritatis vocavit uxorem suam evam. ut dictum est. De eiectione hominis de paradiso et rumphea ignea.

Fecit quoque deus adae et uxori eius tunicas pelliceas. id est de pellibus mortuorum animalium ut signum mortalitatis suae secum ferrent. et ait. Ecce adam quasi unus ex nobis factus est. Ironia est. quasi volunt esse ut deus. sed tendenti est modo quod non est. nec est vox dei insultantis sed nos a superbia corrigentis. et est vox trinitatis vel vox dei ad angelos et est vox plangentis. quasi patet quod factum est a me ~~quasi esset unus~~ ut esset quasi unus ex nobis si stetisset. Nunc videte ne forte mittat manum suam et sumat de ligno vitae et comedat et vivat in aeternum. Aposiopesis est. quasi videte et cavete et eicite eum. Dura videtur dei sententia quia poenis sederat poenam et eiectionis addidit. Sed haec est hic et poena quam dedit quam iam misericorditer ut verbum de eo appareat. Cum autem finis miseriae non obliviscetur. Et est victuri erant in miseria quanto esset vita diuturnior tanto miserior. sic et gustassent de ligno vitae diucius viverent diucius essent miseri. Nec est mirum si etiam post peccatum per esum ligni illius diucius vixissent. cum adhuc sint quaedam in specie vincentium in [illegible] nullus moritur. et lanugo in foliis arborum apud seres cuius esu prolongatur vita. Etiam allexander scripsit in epistola quam aristoteli direxit magistro suo de sacerdotibus arborum solis et lunae quod esu pomorum longissimam agunt vitam. Et sicut dixerat. Emisit eum deus de paradiso voluptatis ut operaretur terram de qua sumptus est. in agrum scilicet damascenum unde sumptus fuerat. In quo cayn abel fratrem suum occidit. iuxta quem adam et eva sepulti sunt in spelunca duplici. Et collocavit ante paradisum voluptatis cherubin et flammeum gladium atque versatilem. ut angeli arcerent dyabolum. ignis hominem. vel ministerio angelorum posuit ignem ibi qui includeret paradisum igne suo. Quem nomine gladii non cuiuslibet sed versatilis dicit. id est urbium securis quia per poenam sunt homini in usu pro tempore. vel deus est versatilis. id est aptus ad removendum. id est tollendum cum deus vellet. Ablatus est sunt ad reservandum [illegible] helya et enoch. paradisus vero non donec etiam mortui fuissent expectant. Credo quod eius qui consumebat ignis ille per dies quod quaedam species ignis est sicut in vita beati nicholai legitur cui si manum adhibeas ardere sentis sed non pateris adustionem.

Quod dictum est vivat in aeternum ad opinionem hominis dictum est. quasi diceret et comedat hac praesumptione ut vivat in aeternum vel aeternum accipitur pro multo tempore. Quidam dicunt eos in paradiso fuisse vii horis. Eiectionem primorum parentum [illegible] etiam in [illegible] cum eicit eos se [illegible]. aliorum datur in signum tunicarum pellicearum. timere sed hinc ibis. Timens est et in timore [illegible]. In memoriam maledictionis eius candelas ferre. ardentes quae per eos quod porrexerunt manus ad pomum vetitum apposita est ignea rumphea paradiso. Tamen sicut quasi ad alia [illegible] ~~[illegible]~~ et clauderet coram cherubin in signum aditus quem paradisi obclusit. Nos ad mensam sed semper terram comedere quia maledicta terra in opere tuo. Nemo dicit eius ante quam nondum mutatum erat nomine eius.

Cheros vel siccheos nomen oppidi.

nec operetur materia quam consummat, et talis vixit semper. Tertium significatur quare Deus permisit hominem temptari, cum sciret hominem lapsurum. Et de multis in hunc modum dicimus quia ad opus perfectum pertinet quia sic voluit. Si quaeritur cur voluit, insipida est quaestio: quaere causam voluntatis divinae, cum ipsa sit causa summa omnium causarum.

Adam cognovit uxorem suam, scilicet non in paradiso, **De generationibus Ade. Gen. 4º** sed iam reus et eiectus. Breviter legislator generationes Ade transit, festinans ad tempora Abrahe patris Hebreorum, et plures sine certitudine filios et filias. Sed dicunt Methodius martyr in carcere oravit et revelatum est ei a Spiritu de principio et fine mundi, quod et oravit et scripsit, licet simpliciter. Loquitur dicens quod virgines egressi sunt de paradiso, et anno vite Ade xv natus est ei Cayn et soror eius Calmana. Dicunt Hebrei quod in etate xxx annorum tunc fuit unusquisque dici et anni, et post duorum annorum et trium et sic de ceteris. Et potuit ante Cayn multos genuisse qui tacentur hic. Post alios xv annos natus est ei Abel et soror eius Delbora. Anno vite Ade c. xxx Cayn occidit Abel, et luxerunt eum Adam et Eva c annis. Tunc natus est eis Seth xxx anno prime chiliadis, id est primi millenarii; ubi mille anni chilias, spatium mille annorum est. Inchoat et Methodius secundam, scilicet post ccxxx annos Ade, et vocat Seth unam chiliadem. Et in hoc consonat Iosephus qui dicit Adam ccxxx annorum esse cum genuit Seth, sed tamen in Hebreo est cxxx. Sed redeamus ad brevitatem Genesis. Concepit Eva et peperit Cayn, qui interpretatur possessio. Rursumque peperit Abel, qui sonat luctus vel vapor, quasi cito consumendus, cuius nomine significatum fuit quod de ipso futurum erat. Tamen secundum Iosephum interpretatur nichil hic, quia non reliquit semen super terram. Abel fuit pastor et Cayn agricola. Cum esset malignissimus, ut etiam consuleret avaricie, sic terram primus coluit.

Locus in quo luxerunt eum vallis lacrimarum iuxta Hebron. In primo millenario. Chilias chiliadis mille interpretatur.

De oblacionibus fratrum

Post multos dies obtulerunt Domino munera Cayn de frugibus, Abel secundum Iosephum lac et primogenita agnorum. Moyses autem ait de adipibus eorum, id est de pinguioribus gregis etiam obtulit. Creditur autem Adam in spiritu docuisse filios ut Deo offerrent decimas et primicias. Et respexit Deus ad Abel et ad munera eius; ad Cayn vero et ad munera eius non respexit, quia placuit Deo Abel et per ipsum placuit oblacio eius. Quod unde cognitum fuit alia translacio aperit: Inflammavit Deus super Abel et super munera eius. Ignis enim de celo oblacionem eius incendit, ut legitur factum Helie in Carmelo et in Levitico sub Moyse. Munera vero ex avaricia hominis nata Deo non placuerunt. Iratus quoque est Cayn et concidit vultus eius pre verecundia, minorem sibi prelatum videns. Increpans quoque Dominus Cayn dixit: Quare iratus es? Nonne si bene egeris, id est agere proposueris, recipies premium, scilicet a me, vel per te ipsum recipies, posuit Theodotion, acceptabile erit munus tuum. Si autem male, statim in foribus peccatum aderit, id est presto erit in voluntate per quam ingressus est ad opus. Sed tamen quia liberi es arbitrii, sub te, id est sub potestate tua, erit appetitus eius peccati scilicet, et tu dominaberis illius appetitus si volueris. Alia translacio habet: Quare concidit vultus tuus? Nonne si recte offeras, non autem recte dividas, peccasti? Quiesce a prosequendo peccato. Ad te conversio eius et tu dominaberis illius. Recte obtulit quia

deo creatori sed non recte divisit quia se quod melior erat obtulit in medio dyal.
Vel non recte divisit quia meliora sibi retinuit. Spicis vero attritis et cor-
rosis secundum vilia deo obtulit. De morte abel.

Invidens itaque cayn fratri suo: dixit ad eum Egrediamur foras vel
transeamus in agrum vel in campum. Dicit Iosephus quod hic suffusus in summa
timorem libris et morum respicit. Non enim legitur quod dixit ad eum sed intelle-
gitur quod dixerat ei verba domini increpantis. scilicet et consurrexit adversus abel et in-
terfecit eum. Et ait dominus ad eum. Ubi est abel frater tuus? Non ignorans sed in-
crepando ingerens fratricidium. Qui respondit. Numquid custos fratris mei sum. Et
cum vellet occultare scelum. dixit deus. Vox sanguinis fratris tui clamat ad
me de terra. id est notorium est quod fecisti. quia effusio sanguinis hoc indicat
nec eget accusatore quod in evidenti est. Inde est quod in ecclesia quorundam mos est
etiam si nemo accuset pro effusione sanguinis in sacro loco suspecti exhibent
in campis quia sanguis clamat quod si negaverint iudicio dei examinentur.
Nunc igitur maledictus eris super terram vagus et profugus. Maledicto iste in suo
loco maledicto. quod non adam. quia sciebat iste penam prime prevaricationis
tum fratricidium addidit. Timebat ergo cayn ne vel bestie eum devorarent
si egrederetur ab hominibus. Vel si maneret cum eis pro
peccato suo occiderent eum damnatum sic et desperans
ait. Maior est iniquitas mea quam ut veniam merear.
Omnis qui invenerit me occidet me. Ex timore hoc dixit.
vel optando dixit. quasi diceret. Utinam occidat me. Dixit-
que dominus ei. Nequaquam ita fiet. non cito scilicet morieris. Sed
omnis qui occiderit cayn. supplendum est liberabit eum a labo-
re et a miseria. et tunc additur personaliter. Septu-
plum punietur. id est punicio fiet de eo dum vivit in pena
usque ad septimum lamech. quod consonat translacioni
hebreorum. Omnis qui occiderit cayn. septem vindictas exsolvet. Tradunt quidam
penam eius durasse usque ad septimam eius generacionem. quia septem peccata com-
nota misit. Non recte divisit fratri suo invidit. dolose egit vocans in agrum. oc-
cidit procaciter. negavit. desperavit nec damnatus penitenciam egit. Vel omnis
qui occiderit cayn septuplum punietur. id est plus quam iste cayn pro geminacione
homicidii quod non didicit sicut fecit cayn. Et posuit deus signum in cayn tremo-
rem capitis ut sic sciretur punitus a domino et excommunicatus et indignus mise-
ricordia. ne interficeretur. Egressusque a facie domini. habitavit ad orientalem pla-
gam eden. id est deliciarum. Iosephus ait peragratis multis terris cum uxore
sua calmana cayn. collocatus est in loco qui naida appellatur. quo etiam ei fi-
lii nati sunt. Hieronimus tamen dicit. Non est terra naiod ut vulgus nostrum putat. sed ha-
bitavit in terra nod. id est instabilis et vagus quod sonat nod. et dictus cayn nod.

Cognovit cayn uxorem suam que peperit De generacionibus cayn.
ei enoch et fecit civitatem et dixit eam ex nomine filii enoch. Hic patet
quod iam multi fuerunt homines et si non dicatur eorum generacio quos convocav-
it cayn ad urbem faciendam quorum auxilio eam fecit. Et ait Iosephus
quod rapinis et violencia opes congregavit suos ad latrocinia invitabat
et simplicitatem vite hominum ad inventionem mensurarum et ponderum permutavit

Electionem cayn re-
presentat ecclesia excom-
municando sanguinarios pro-
pterea cum eodem excom-
municatio quia et ille et isti
verum fratrem expulerunt.

Maior est iniquitas mea
quam ut veniam merear
quasi diceret. Maior est ini-
quitas mea omni merito.

ad calliditatem et corruptionem perduxit. Terminos agrorum primus posuit et civitates muravit et timens quos leserat suos in urbibus collegit. Porro Enoch genuit Yrad, qui Maviael, qui Mathusael, qui Lamech, qui septimus ab Adam et pessimus, qui primo bigamiam introduxit, et sic adulterium contra legem nature et Dei decretum. In prima enim creatione unica unico fuit mulier, et Deus per os Ade decreverat: Erunt duo in carne una. Accepit quoque duas uxores, Adam et Sellam. Genuitque Ada Iabel, qui adinvenit portatilia pastorum id est tentoria ad mutanda pascua, et greges ordinavit et caracteribus distinxit, separavit quoque greges ovium a gregibus hedorum, et secundum qualitatem ut unicolores a grege sparsi velleris, et secundum quantitatem vel etatem ut anniculos a maioribus, et commissuras certis temporibus faciendas intellexit. Nomen fratris eius Iubal, pater canentium in cythara et organo, non instrumentorum quidem que longe post inventa sunt, sed inventor fuit musice, id est consonantiarum, ut labor pastoralis quasi in delicias verteretur. Et quia audierat Adam prophetasse de duobus iudiciis, ne periret ars inventa, scripsit eam in duabus columpnis, in qualibet totam, una marmorea, altera latericia, quarum altera non dilueretur diluvio, altera non dissolveretur incendio. Marmoream dicit Iosephus adhuc esse in terra Syriaca. Sella genuit Tubalcayn, qui ferrariam artem primus invenit, res bellicas decenter exercuit, sculpturas operum in metallis in libidinem oculorum fabricavit. Quo fabricante Tubal de quo dictum est sono malleorum delectatus ex ponderibus eorum proportiones et consonantias que ex his nascuntur excogitavit, quam inventionem Greci Pytagore attribuunt fabulose. Hinc etiam ex opere ferri cogitavit operari in metallis. Cum enim incendisset frutices in pascuis, vene metallorum fluxerunt in rivulos, et sublate lamine figuras locorum in quibus iacuerant referebant. Soror vero Tubalcayn Noema, que invenit artem varie texture. Lamech autem secundum Iosephum res divinas sapienter sciens, videns Cayn pene subiacere, sibi vero maiorem deberi penam, dixit hoc mulieribus suis sic: Quoniam occidi virum in vulnus meum et adolescentem in livorem meum. Septuplum dabitur ultio de Cayn, de Lamech vero septuagies septies. Lamech vir sagittarius diu vivendo caliginem oculorum incurrit et habens adolescentem ducem, dum exerceret venationem pro delectatione tantum in usu pellium, quia non erat usus carnium ante diluvium, casu interfecit Cayn inter fruteta, estimans feram. Quem quia ad indicium iuvenis direxit sagittam, interfecit illum iratus cum arcu verberans usque ad mortem. Occidit ergo Cayn in vulnere, adolescentem in livore. Vel virum occidit in vulnus et livorem suum, id est dampnationem suam. Et ideo cum peccatum Cayn punitum ~~fuit~~ esset septuplum ut diximus, suum punitum est septuagies septies, id est septuaginta anime et septem egresse de Lamech in diluvio perierunt. Vel hoc magis maioritatem tantum pene notat. Hebrei ita: Mulieres sue sepe male tractabant eum, unde ipse iratus dicebat eis: Putatis quod pro duplici homicidio quod egi ... tractabat eas suadendo penas, quasi diceret: Cum vultis me interficere. Quicumque punietur qui me interficiet quam Cayn.

Cognovit quoque Adam adhuc uxorem suam, **De Seth et eius generatione** que peperit filium et vocavit eum Seth. Dicit Strabus post mortem Abel vovisse Adam non velle se uxori coniungi, sed Deo iubente per angelum fregit votum, ut Dei filii de eo nascerentur. Et Iosephus dicit

Quia abel extincto et cayn fugato adam de procreatione filiorum
cogitabat et vehementer cum generationis amor angebat. Hanc
cogitationem propagationis potius vocare strabus preceptum dei
quod instat crescite et multiplicamini. Sed et seth natus est filius
quem vocavit enos quod sonat homo vel vir, qui rationalis et for-
tis. Iste cepit invocare nomen domini. Forte invenit verba deprecato-
ria ad invocandum deum. Sed plerique hebreorum arbitrantur quod
ymagines ad honorem dei excogitavit et creavit. Vel
forte ad excitandam pigritiam memorie deum effigiavit ut et non fit incerta.

Legitur adam luxisse xxx filios et totidem filias preter cayn et abel. Enoch quedam invenit et quosdam libros scripsisse fertur adam tradidit morituris.

Epylogus [illegible]

Hic est liber generationis ade. Epylogum inserit. Gen. v.
Recepit de generatione ade ut integrum ordinem genealogiarum prosequatur. Inde
quidam ab adam incipiunt primam etatem, alii a seth, quibus assentit methodius
quod ideo dicitur quia de abel nullus natus est, et generatio cayn tota periit in di-
luvio. Vixit autem adam c. xxx annis et genuit seth ad ymaginem et simi-
litudinem suam. Ipse autem adam ad ymaginem dei, reliqui ad ymaginem eius
quod fere idem est. Sed vel potius mortalis mortales. Unde quales erant tales fuerunt.
Forte moyses c. annos luctus ade pretermisit, quia ut dicunt lxx et
methodius et iosephus centum xxx annorum cum fuisset describitur cum genuit
seth. Iste genuit enos, qui caynan, qui malaleel, qui iafet, qui enoch, qui
matusale, qui lamech, qui noe. Sicut ergo in generatione cayn septimus pessimus
fuit lamech, ita in generatione seth septimus optimus fuit enoch et trans-
tulit eum dominus in paradisum voluptatis ad tempus ut in fine temporis cum helya con-
vertat corda patrum in filios. Iudei tamen eum translationis huius potius attribuunt
septenario quam sanctitati eius, quia plures leguntur sanctiores eo quorum nullus
translatus est. In tantum enim aiunt deum omnia sub septenario disposuisse quod etiam
dicunt eum septem celos creasse et cuique nomen suum dat, et septem terras
quas david fundamenta orbis vocat. De annis matusale diverse sunt
opiniones. Secundum lxx vixit xiiii annis post diluvium, sed nec legitur fuisse
in archa nec translatus est ut enoch. Quidam dicunt quod mortuus fuit ante di-
luvium vi annis. Ieronimus asserit quod eodem anno in quo fuit diluvium, quod etiam
diligentis computatio annorum eius secundum genesim manifestat. Tamen omnes in numero
annorum vite eius conveniunt, quia vixit annis d cccc lxix. Porro noe fuit de-
cimus ab adam, in quo prima etas terminata est ita quod et ipse in ea fuit. Huius eta-
tis annos lxx ponunt duo milia ducentos xlii. Ieronimus non plene duo
milia. Methodius duo milia. Ipse tamen per chiliades solum disposuit, non apposuit
annos si superfuerunt. Et ideo nichil certum de numero annorum tradidit. De causis
diluvii. Genesis vi.

Gen. vi.

Noe vero cum quingentorum esset annorum sem cham et iaphet genuit. Moyses dicturus de diluvio premisit causam eius
dicens. Cum cepissent homines multiplicari super terram, viderunt filii dei, id est
filii seth religiosi, filias hominum, id est de stirpe cayn, et victi concupiscentia ac-
ceperunt eas uxores et nati sunt inde gygantes. Tempus quando hoc factum
fuit, utrum sub noe vel ante vel multum vel parum ante, non declaravit. Iosephus
tamen dicit quod usque ad septimam generationem boni permanserunt filii seth, post
ad mala progressi sunt recedentes a sollempnitatibus patrum et ob hoc deum
contra se irritaverunt. Vel possunt dici filii seth demones. Nam mali angeli
multi cum mulieribus coierunt, furiosos filios genuerunt quod ipsi confi-

dicti eciam fortitudine a grecis gygantes dicti sunt. Methodius cum diluuium hominum
propter peccata diffusius expressimus dicens. Quingentesimo anno prime chiliadis ~~s. post~~
~~primam chiliadem~~ filii caym abutebantur uxoribus fratrum suorum nimiis forni
cationibus. Sexcentesimo anno mulieres in vesaniam verse supergresse viris
abutebantur. Mortuo adam seth separauit cognationem suam a cognatione
caym qui redierunt ad natale solum. Nam et pater vivens prohibuerat ne mis
cerentur et habitauit seth in quodam monte proximo paradiso. Caym
autem habitauit in campo ubi fratrem occiderat. Quingentesimo anno secunde chilia
dis. exarserunt homines in alterutrum coeuntes. Septingentesimo anno filii
seth concupierunt filias caym et orti sunt inde gygantes et incepta ter
cia chiliade inundauit diluuium. sic ordinat methodius. Potuit eciam
esse ut incubi demones .i. demones qui solent in sompnis comprimere mulieres
genuerunt gygantes a magnitudine corporum sic dictos denominatos a ge quod
est terra. Sed eciam inmanitati corporum respondebat inmanitas animorum. Post di
luuium tunc nati sunt alii gygantes in ebron. Et post fuerunt in tham ci
uitate egypti a qua et tythanes dicti sunt. de quorum stirpe fuit enachim
cuius filii habitauerunt in ebron de quibus ortus est golias et quidam alii.
Iratus itaque dominus peccatis hominum dixit. Penitet me fecisse hominem .q.d.
faciam quod solet homo facere penitens operis sui delet enim quod fecerat et est sensus dele
bo hominem quem feceram. Non enim permanebit spiritus meus in homine in eternum quia caro
est. quasi non puniam eum eternaliter ut dyabolum. quia fragilis est. sed hic reddam quod meretur
Et tamen penam quam dispono eum dabo ei tempus penitencie si voluerit. erunt quoque dies illius
ad penitendum. scilicet c. xx. annorum. Non enim intelligendum est de spiritu hominis. sed de dei in
dignacione. nec est iste terminus humane vite post diluuium cum post diluuium in
ueniatur homo amplius vixisse. Et dixit dominus hoc ante annos xx. quam inciperet ar
cha fieri ut dicit methodius que facta legitur c. annis. Vel secundum strabum eo anno
dixit quo cepit archa fieri. sed quia in malicia perseverauerunt ante prefixum
terminum. scilicet c. anno deleti sunt. Tamen iosephus ait hunc terminum vite hominum statu
tum. Quod autem deus dicitur tactus dolore cordis intrinsecus forte nichil aliud est
nisi quod homines latebat quantitas diuine offense vel antropospathos est. Noe
vero in generacionibus suis perfectus erat. quasi non illius perfectionis que est in patria sed secundum mo
dum sue generacionis .i. etatis. Et dixit deus ad noe. Finis uniuerse carnis
venit coram me. preter eos qui in archa sunt saluandi. Disperdam eos cum terra .i. cum
fertilitate terre. Tradunt vigorem terre et fertilitatem longe inferiorem esse post
diluuium quam ante. Unde esus carnium homini concessus est cum antea fructibus
terre vescerentur.

De archa noe.

Fecit noe iuxta preceptum domini archam de lignis leuigatis ~~uel~~ politis vel
quadratis. alia littera habet bituminatis. longitudinis .ccc. cubitorum
latitudinis .l. altitudinis .xxx. ad modum scilicet corporis humani in quo longitudo
sexcies maior est latitudine et decies maior altitudine. Est autem lon
gitudo a planta usque ad verticem. latitudo a latere lateris ad extremum. altitu
do a dorso usque ad ventrem. Quod autem archa legitur habuisse xxx. cubitos
in altum in corpore eius intelligitur est a fundo usque ad tabulatum. Impossibile enim
esset summam eius non plus ascendisse et tigna xxx. cubitorum tantam
operire longitudinem et latitudinem. Quod tamen multi de corpore christi tantum dictum
esse voluerunt. quia sic legitur in ysidoro. qui humani corporis mistica ostendit

in quo XVI apparuit. Fuit ergo haec archa in fundamento quadrata,
i. quadrangula, sed in fronte altera parte longiori ab angulis
in altum consurgendo donec in cubito summitas eius perficeretur.
bitumine intus et extra linita, quod est glutinum fervidissimum
quo ligna linita non solvuntur aliqua vi, et materia
bituminata sine menstruo solvi non potest. In lacubus Iu-
deae supernatans colligitur. Incolae terrae vocant illud terram, quia non nisi in terra aliquando
colligitur. In Syria limus est a terra aestuans. Facta sunt in ea cenacula et
tristega, i. distinctiones vel tres camerae distinctae dicuntur a tria. Quia alia
translacio dicit bicamerata et tricamerata. Habuit enim cameras quinque,
quas Augustinus etiam super sentinam dicit ibi fuisse, dicens super tabulatum senti-
ne fuisse ibi bicameratam. Una camerarum erat stercoraria, alia apothe-
caria, et super hanc mansionem erat alia tricamerata. Laterales camere e-
rant. Una immitium alia mitium animalium. Media hominum et avium. Et habue-
ubi bicamerata et tricamerata iungebantur. Alii vero has quinque cameras
in altitudine sola disposuerunt. inferiorem quae est sentina stercorariam dicentes,
secundam super illam apothecariam, tertiam immitium et serpentium, et ubi haec
iungitur ostium ponunt, quartam mitium, supremam hominum et avium. Iosephus
tamen dicit archam quatuor cameris habentem forte stercoraria vel
sentinam non numeravit. Fecit in ea Noe fenestram quam Hebraei cristal-
linam fuisse tradunt, quae in Hebraeo vocatur meridianum, a Symmacho
diluculum. Dicit Rabanus cubitos arte geometrica. Alioquin
tanta capere non valeret. Continet enim cubitus geometricus sex modicos
vel sex pedes. Simplex enim cubitus pedem et dimidium habet. *de ingressu in archam. genesis · 1º*

Perfecta igitur archa, dixit Dominus ad Noe: Ingredere in archam
tu et filii tui, uxor tua et uxores filiorum tuorum. In his octo imper-
natum est genus humanum seminarium, et seorsum viros et seorsum mulieres
nominavit Dominus, cum de ingressu loqueretur, ac si diceret: Tempore afflictionis vacan-
dum est ab amplexibus mulierum. Et ex cunctis animantibus mundis septena bina
induces in archam, i. combinate masculum et feminam. De immundis enim animalibus
fuerunt ibi tantum duo secundum genus suum, i. de singulis generibus unum par. De
mundis vero septem, ut in septimo egressu immolato restaret paria. Immun-
da vocat ea Moyses secundum suum tempus, quae scilicet lex immunda vocat. Et tunc dicun-
tur immunda quia etiam tunc naturaliter esui hominum non erant apta. Ideo dicit naturaliter
quia nulla ad hunc ad edendum concessa. Tolles ergo ex omnibus escis quae mandi
possunt ut sint tam tibi quam illis in escam. Ubi quaeritur utrum etiam de minimis
animantibus introducta sunt ad hunc numerum. Dicit Augustinus quod non quae non generantur
ex coitu non fuit necesse in archa esse, quae scilicet de pulvere ut pulices vel
de humoribus vel corruptionibus nascuntur. Quod autem generata sunt introducta
sunt immunde cum addit secundum genus suum vel in genere suo. Quaeritur etiam si sine trans-
gressione mandati ibi aliqua fuerunt quae necessitas alendorum eorum quae vescuntur
ex carnibus coegisset induci. Dicit Augustinus posse esse sine carnibus alimen-
ta etiam maxime cum ea quae carnibus vescuntur sicut et castanea vesci
possunt praesertim cum omnibus vesci cogit fames. Forte etiam nondum animalia
carnibus vescebantur sicut nec homines. Fecit ergo Noe cuncta quae Dominus prae-
ceperat sibi. Sexcentesimo anno vitae suae ingressus est Noe in archam cum

Cum angeli loquuntur cum Deo ut faciendum ... ad quintum ... vel forte ab ... quia undique clausa

De cubitu geometrico

gen · 1º

Hic secundum Iosephum.

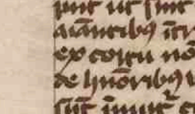

Duplex dispositio arche.

Hic secundum Augustinum et Moysen

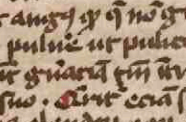

omnibus que dixerat ei dominus · que et nutu divino et angelorum ministerio adducta sunt mense secundo · die xvii · mensis qui ab hebreis marsevan dicitur a latinis maius a macedonibus dyon · Moyses autem in legitimis nisan · id est aprilem primum mensem constituit · Secundum iosephum vero in contractibus et alia gubernacione seculi decembrem tenuit et usualem ordinem mensium servavit · Dicit iosephus quod ab adam usque ad hoc tempus fuerunt anni duo milia sexcenti quinquaginta sex · quod in sacris litteris esse conscriptum integritate servatum est · De cathaclismo ·

Ingresso noe archam rupti sunt fontes abyssi · id est aque que sunt in visceribus terre et cataracte celi · id est fenestre aperte sunt · id est nubes · Cataracte proprie · id est meatus nili cum in septem ostia separatur vel loca eius per que cathadupla vocantur · abusive quilibet aquarum meatus cataractales · et pluit super terram · xl · diebus et noctibus et elevata archa in sublime ferebatur · super omnes montes excrevit aqua altior cubitis · xv · ut ablueret sordes aeris usquequo ascenderant opera hominum · usque ad eundem locum ascendet ignis iudicii ob aeris purgacionem · Sed non videtur opera hominum tantum ascendere potuisse cum olimpus ad liquidum usque ad liquidum aera evadat super quem littere scripte in pulvere per annum reperte sunt stetisse immobiles ubi pre nimia aeris raritate nec etiam aves vivere queunt · nec philosophi ascendentes absque spongiis plenis aque aliquantulum ibi manere potuerunt quas naribus apponentes crassiorem inde aerem extrahebant · Sed sunt qui putant montem altitudinem sue non fuisse tantam quanta nunc est vel forte in sublimibus edificantes ignem accendebant cuius vapor et favilla multum ascendere potuerunt et aera maculare · Et cum intrasset noe clausit dominus ostium et bitumine linivit exterius et mortua est omnis anima vivens super terram et obtinuerunt aque terras ita equalitate · cl · diebus ab illa · scilicet die qua ingressus est noe · Post dies · cl · ceperunt aque minui mense · scilicet vii · id est · xxvii · die mensis requievit archa super montes armenie illic arche reliquias usque nunc provinciales ostendunt · Huius diluvii et arche ut dicit iosephus memoriam faciunt qui barbarorum historias conscripserunt · De quo berosius caldeus sic ait · Dicitur navis eius que in armenia venit circa montem cordueon adhuc aliqua pars esse et quidam bitumine exinde tolli quo maxime homines ad expiacionem utuntur · Meminit eiusdem hieronimus egipcius qui antiquitatem conscripsit · Manasses damascenus de eo ipso sic ait · Est super minadam excelsus mons in armenia qui baris appellatur in quo multos confugientes sermo est tempore diluvii liberatos fuisse · et quendam simul in archa devectum etc · Decimo tandem mense prima die mensis apparuerunt cacumina montium · Cumque transissent · xl · dies aperuit noe fenestram et emisit corvum qui non revertebatur forte interceptus aquis vel inveniens supernatantia cadavera in aquis illectus est eo · Tamen iosephus ait · Sed cuncta inveniens inundancia regressus est ad noe · Emisit quoque columbam post eum que cum non invenisset ubi requiesceret pes eius reversa est ad noe · Sed nondum cacumina moncium iam erant nudata forte nondum siccata et sic in palude residere non potuit sicut nec in aqua · vel per contemplacionem prius potest intelligi forum quod est postea dictum · Post dies septem iterum emisit eam que non est ultra reversa

Glosa · Secundum primum diem octobris qui septimus est ab aprili · illa enim est cl · ab ingressu

Glosa lunacio secundi qui ab aprili inchoata in maio terminatur · lunacio a medio mense incipit et in medio alterius terminatur et unicuique xxx dies attribuuntur nulla facta mentione minutiarum ·

ad eum. Ergo sexcentesimo primo anno primo mense prima die mensis aperuit noe tectum arche et vidit quod exsiccata esset superficies terre. sed egrediendi expectabat divinum preceptum. De egressu noe et uxoris gen. 8.

Mense secundo xxvii die mensis dixit dominus ad noe egredere de archa tu et uxor tua filii tui et uxores filiorum tuorum et cuncta animantia que tecum sunt educ tecum. Ac si diceret eis Nunc redit tempus amplexandi ut multiplicemini super terram. Mox ei subiungit. Crescite et multiplicamini. Et egressus est noe cum viii animabus que erant cum eo eadem die qua ingressus fuerat revoluto anno. Ingressus est enim luna xvii mensis secundi. licet alia translatio habeat xxvii. Et egressus est xxvii luna quia quota est luna hodie si undecim addas tota erit eadem die revoluto anno nisi maior mensis qui xxx excreverit excogitandam et epacta. Si hodie prima. eadem die in sequenti anno xii. Nec moveat te quod dixi egressum xxvii luna cum liber dicat xxvii. potuit enim esse prius esse .i. diluculo consecutivo xxvii luna egressus sit iam imminente xxviii. Media vero tertia quolibet noe extremorum sepe vocatur ut cum dominus crucifixus fuerit in tertia et sexta. unde et in conversione dicitur hora tertia. alii hora sexta. vel potius quia vii. dierum nona. si in tertia feria est luna xvii. revoluto anno in eadem tertia feria erit luna xxvii. quia computus dierum per unam diem descendit in martilogio. Ubi gratia kalende ianuarii sint in dominica die et luna vii. revoluto anno in kalendis ianuarii reperta luna erit xviii. sed kalende erunt in secunda feria. quo die dominica ante kalendas erit luna xvii. et sic a dominica in dominicam revoluto anno. non additur lune nisi x. sed a kalendis in kalendas xi. Et edificavit noe altare domino et de mundis animantibus septimum obtulit domino. Ideo et instat domino. vii. secundum genus suum induci ut septimo oblato sex sufficerent propagationi. Locum autem quo egressi sunt armenii egressorium vocant. Filii vero noe dixerunt. thanon .i. octo proinde egressorum. Ob hoc dicunt quidam quod noe fecit altare domino de octo lapidibus. et odoratus est dominus odorem suavitatis et ait ad noe. Non ultra maledicam terre propter homines. quia proni sunt ad malum. Tempus sementis et messis frigus et estus nox et dies non requiescent .i. continue sibi cedent sibi. Forte videtur ita plene distincta fuerint quatuor tempora quia nec usque ad diluvium aque fuerint collecte in nubibus Et benedixit eis dominus dicens

genes. 9.

Crescite et multiplicamini et sit tremor vester super cuncta animantia terre. hoc datum est in solatium eis ne pauci homines a pluribus bestiis timerent opprimi. Quasi olera virentia tradidi vobis omnia excepto quod carnem cum sanguine non comedetis .i. animal suffocatum. et prohibuit deus homicidium eis. Et quia magis timebat ne dominus aquas diluvii inundaret super terram. et noe continue orabat ne hoc fieret ut iosephus refert. pepigit ei dominus fedus quod ultra non fieret diluvium. Et in signum federis huius posuit arcum suum in nubibus. Et in signum duorum iudiciorum est. iudicium per aquam preteriti ne timeatur et futuri per ignem ut expectetur. Inde est quod duos habet colores ceruleum qui aquosus est et est exterior. quia preterit et rubeum qui est igneus quia est interior quia futurus est ignis Et tradunt sancti quod xl annis ante iudicium non videbitur arcus quod certa

ostenditur propter desiccationem aeris iam incepturi. **De ebrietate Noe et maledictione Chanaan.**

Coepit Noe exercere terram et plantavit vineam labruscas inveniens per cultum
ad usum vineae trahens. bibensque vinum et ignorans vim eius inebriatus
est et dormiens nudatus est in tabernaculo suo. pudendis ei feminibus solutis per
ebrietatem. Quod cum vidisset Cham pater Chanaan verenda patris nudata irridens nun-
ciavit hoc fratribus. Quod illi pallium imponentes humeris et euntes retror-
sum ne viderent. operuerunt patris verenda. Quod quia homines nondum utebantur
feminalibus. Evigilans Noe cum didicisset quod fecerat ei filius suus minor
ait. Maledictus Chanaan puer servus erit fratribus suis. Hic quaeritur
quomodo Cham dicatur minor filius cum esset medius natu. Potest dici minor. i.
indignior. vel forte minor statura. Vel de Iafet dicitur quod cum minor esset
prudentior fuit Cham maiore. Maledixit autem non filio sed filio filii
quia sciebat in spiritu filium ipsum non futurum servum fratribus sed semen eius per occisionem
de semine. sed contra quod de Chanaan. quia peccata patrum saepe vindicantur in filiis
et est sensus. Hic non leteris de filio tuo sicut nec ego de te. Et addidit
Benedictus deus Sem. sit Cham servus eius. prophetia est quia similiter in filiis Sem
cultum veri dei permansurum. Dilatet deus Iafet et habitet in tabernaculis
Sem. sitque Chanaan servus eius. et haec prophetia est. Heredes enim quod de Iafet
dilatati sunt in mundo / deo auctore. et cultum idolorum deo permittente. Et post haec
inserti sunt trunco olivae. i. conversi ad fidem. Et impleti sunt dies Noe. nongenti
ti. l. annorum et mortuus est. Dicit autem Iosephus quod nemo putet falsa quae
de antiquorum longevitate scripta sunt. quia propter virtutes et gloriosas utilitates
quas tunc perscrutabantur. i. astrologiam geometriam deus amplius eis
condonavit spatia quae aliter discere non potuissent. nisi dc vixerint annos
per totidem annorum curricula magnus annus impletur **De dispersione filiorum Noe. genesis 10º.**

Redit Moyses ad principium genealogiae Noe dicens. gen. 10.
Hae sunt generationes filiorum Noe. et incipit a Iafet ut ultimo loco po-
natur Sem cuius ~~suscepcione~~ tempore reddit successionem. Texuntur autem
ex eis. lxxii generationes. xv de Iafet. xxx de Cham. xxvii de Sem
hi tres disseminati sunt in tribus partibus orbis secundum Alcuinum. Sem Asiam
Cham Affricam Iafet Europam sortitus est. Vel expressius dicitur secundum Iosephum
filii Iafet optinuerunt septentrionalem regionem a Tauro et Amano
montibus Ciliciae et Syriae usque ad fluvium Thanaim In Europa vero usque ad
Gadira. Filii vero Cham a Phenicia Syria et Amano et Libano montibus
cunctas terras optinuerunt quaecumque ad mare sunt positae apprehendentes etiam
eas quae usque ad oceanum sunt et proprias facientes appellationes. Filii vero
Sem usque ad oceanum seorsum habitaverunt Asiam ab Eufrate facientes
initium. Nunc enim generationem Sem intermittens alias consequenter hoc tantum addens
quod Chus filius Cham dicitur et filius Chus Nemroth qui coepit primus esse po-
tens in terra et robustus venator hominum coram domino. i. extinctor et oppres-
sor amore dominandi. et cogebat homines ignem adorare. Ab hoc exorto
inolevit ad dicendum de aliquo qui fortis sit et malus quasi Nemroth ~~ro-~~
~~bustus~~ robustus venator coram domino. Hoc ideo dixerim quia Metho-
dius dicit hunc fuisse de filiis Hyron filii Sem. Et vero primus tem-
pus regnandi ostendit agens de quodam filio Noe de quo non egit Moyses

¶ Magnus annus completur cum singulis planetis orbibus ad loca sua creationis ut sit annis
non paucioribus quam. d. et xxx. Mundanus vero annus cum stellis ad prima loca
reversis quod fit decem post. xv annorum non cum minori spatio ad loca ipsa redeunt
et gradus. Tamen secundum Macrobium magnus annus dicitur. xv milia annorum tamen
planetarum quam minorum stellarum non cum autem in eisdem partibus erunt in quibus modo sunt
omnes simul.

Margin (left): [illegible]

ces sic dicens. Centesimo anno tercie chiliadis natus est noe filius in similitudinem eius et dixit eum ionithum. centesimo anno dedit noe donaciones filio suo ionitho et dimisit eum in terram etham vel etham et intrauit eam ionithus usque ad mare quod dicitur elyosthorim i. solis regio. Hic accepita domino sapiencie et inuenit astronomiam. ad quem veniens nemroth gigas eruditus est ab eo et accepit ab eo consilium in quibus regnare posset. Ionithus iste futuros quosdam euentus predixit et maxime de ortu quatuor regnorum et occasu eorum per successionem quod eciam plane expressit daniel. Et predixit discipulo suo nemroth quod primi regnarent de cham de quo belus descendit. post de sem medi et perse et greci. et post de iafet romani qui eciam regnauerunt. A quo rediens nemroth accensus amore dominandi sollicitauit genus suum sem ut imperaret aliis qui primogeniti sunt noluerunt. et ideo transiuit ad cham qui acquieuit et regnauit super eos in babilone. et ex inde deus est de filiis cham. Sed si verum fuit de filiis cham tunc nulla est questio quare de illos regnauit. Ninus ex cepit regnare iterum super filios sem. Cessente super filios iafet. Narrat autem metodius in libro quem composuit super genesim quod extra filios noe ad huc eo viuente nati sunt xxxii milia virorum et v exceptis mulieribus et paruulis habentes super se tres duces quos prediximus.

Caldei ignem adorabant et cogebant homines idem facere comburentes alia ydola. Sacerdotes vero canopi hoc audientes quod magnam ydolum in honore beli formauerunt ~~monerunt coronam auream~~ hii timentes ipsum moueriunt coronam auream et posuerunt vas fictile ad modum corone perforatum foraminibus et cera obturatum. Venientes itaque caldei apposuerunt ignem et liquefacta cera aque defluxerunt que erant in corona et extinxerunt ignem et superauerunt canopei ydola.

Post obitum vero noe mouentes **De turre babel genesis xi.** pedes suos ab oriente conuenerunt duces in unum campum senaar et timentes diluuium consilio nemroth volentis regnare ceperunt edificare turrim que pertingeret usque ad celos habentes lateres pro saxis et bitumen pro cemento. Descendit autem dominus ut videret turrim i. animaduerteret ut puniret et ait. Venite confundamus linguam eorum ut non intelligat quisque vocem proximi sui. In hac diuisione nichil noui fecit deus. quia voces eedem sunt apud omnes gentes sed pro eadem modos et formas diuersas gentibus diuisit. De hac turre dicit iosephus quod latitudo eius erat ita fortissima ut prope eam aspicientibus longitudo eius videretur minima. Dii vero ventos immittentes euerterunt turrim et vocem propriam unicuique prebuerunt. propterea babilonem contigit vocari babel. babel enim hebrei confusionem appellant. De hac turre meminit sibilla dicens. Cum omnes homines vocis unius essent quidam turrim edificauerunt excelsam tamquam ascensuri per eam in celum. De campo vero senaar in regione babilonis meminit esticius non expositor leuitici sed alter historiographus dicens ita. Cum de sacerdotibus sunt erepti ionis sacra sumentes in senaar babilonis venerunt dimissique sunt post hoc. diuersitate linguarum migraciones agentes apprehenderunt mediterranea simul et maritima. Nec pretereundum puto quod moyses dicit regma filium chus duos habuisse filios saba et dadan. Iosephus vero dicit sabam et iudam. quorum iudas ethyopicam gentem hesperiorum inhabitans in eius nomine suum reliquit. Quod autem subditur de terra senaar egressus est

Assur · intelligendus est quod Nemroth eum expulit vi de terra illa et ipse exivit
iure hereditario · Vel non est intelligendum de Assur filio Sem qui invenit purpuram
et unguenta crinium vel corporum · de quo Caldea et Assiria dicta est · Sed Assur
id est regnum Assiriorum inde egressum est quod tempore Sarug proavi Abrahe factum
est · Regnum quidem habuerunt Babilonie qui de semine Nemroth usque
ad tempus Cyhadis vel ultimum regem continuisse · Interim vero optinuerunt
Egyptios et Assirios etc · Incidencia · In diebus Sarug Belus Nemrodi
rex Babilonis · quia fuit et alter Belus rex Grecie · intravit Syriam sed
parum optinuit in ea · Quo mortuo filius eius Ninus totam optinuit Sy-
riam · et Ninivem que caput regni erat in Assiria tunc dictam ampliavit
et a suo nomine Ninive dixit · Inde est quod quedam historie dicunt regnum
Assiriorum incepisse ab antiquo Belo quod verum est quantum ad initium · Alii dicunt
incepisse a Nyno quod verum est quantum ad regni ampliacionem · Ninus vicit etiam
qui adhuc vivebat et regnabat in Bactria · Et dicebatur Zoroastres
inventor magice artis qui et vii liberales artes in xiiii columpnis
scripsit vii eneis et vii latericiis contra utrumque diluvium · Ninus vero liber
eius combussit ab eodem orta sunt ydola sic · Mortuo Belo Ninus in solacium
doloris ymaginem patris fecit sibi · cui tantam exhibebat reverentiam
ut quibuslibet reis qui ad eam confugissent parceret · Proinde homines de regno
eius divinos honores ymagini eius ceperunt impendere · Hinc exemplo plurimi cari-
ris suis mortuis ymagines dedicaverunt · et sicut ab ydolo Beli ce-
tera sumpserunt originem · sic ab eius nomine generale nomen · Dictus enim deus Belus
ab Assiriis sic alie naciones ~~sic~~ secundum ydiomata lingue sue dixerunt
Alie Bel · alie Beel · alie Baal · alie Baalim · primo et nomina specificave-
runt · alie Beelphegor · alie Beelzebub dixerunt · Sed tandem series
genealogie Sem prosequamur · **De generacionibus Sem ·**

Sem c annorum erat quando genuit Arfaxat biennio post diluvium
Repugnare hinc videtur quod dictum est supra quingentesimo anno Noe
natum Sem et sexcentesimo inundasse diluvium · ergo post diluvium cen-
tenarius erat Sem · et biennio post centum et duorum annorum · sed mos est
scripture facere sepe liminorem minorum ponere paucis annis si superfue-
rint tacitis · Potest ergo dici quod Sem centum annorum et duorum erat · sed duos
tacuit scriptura · Vel Noe cum genuit eum quingentorum annorum erat et
duorum vel duo anni decerant ad sexcentos cum inundaret diluvium · Vel
ita legatur · Sem centum annorum erat post diluvium · et erat biennio post
diluvium quando genuit Arfaxat · Josephus tamen dicit quod Sem filius
Arfaxat natus est post annos xii · post diluvium quod forte vicium scrip-
toris est · Arfaxat genuit Sale quem in Luca dicitur Caynan qui condidit
Salem · qui Heber a quo Hebrei dicti sunt secundum Josephum · Augustinus vero dicit
incertum quod utrum ab Heber dicti sunt Hebrei vel ab Abraham quasi Abrahei
Heber genuit Phalech et Iectan · Phalech hebraice divisio est · eo quod
in diebus eius per divisionem lingue divise sunt gentes et divisio terrarum facta
sed solum ipso dicitur percipue factam esse · quia ipso et filius eius remanente antiqua
lingua alii quasi ab eo divisi sunt · Phalech genuit Reu vel Regau
qui Sarug · qui Nachor · qui Thare · Thare cum esset
lxx° annorum genuit Abram · Nachor et Aran · et est ordo preposterus
Aram enim primogenitus · et Abram ultimus fuit · et forte non genuit

Compendium ydolorum

Epiphanes primus ydola
in Egypto ·

cos cum esset ynus lxx · sed tunc cepit generare et sine tribus eos genuit
Tunc thare tertium · secundum etas lxx secundum lxx annos mille et · lxxii · et secundum
methodium cyliade · secundum hebraicam veritatem annos mille · et · cc · xcii ·
Et tot annos dicit moyses ad nativitatem thare · sed usque ad nativitatem
abrahe protenditur hec etas · Porro aram genuit loth et iescam
que dicta est et sarray et melcham · et mortuus est aran ante patrem suum in
ur caldeorum · Et est nomen civitatis ur secundum iosephum ubi et hactenus
sepulturam eius ostendunt · hebrei ur ignem dicunt · Et fabulantur quod caldei
in ignem per quem primos suos [illegible] succenderunt aram et abram
quia ignem nolebat adorare et aran ibi consumptus est abram dei auxi-
lio liberatum · Unde dicit Ego sum qui eduxi te de ur caldeorum · Thare vero
lxx odio terram propter luctum aran non valens sustinere iniurias que fiebant
ei ut ignem coleret statuit peregrinari et dedit nachor melcham uxorem
abrae vero sarray · et loth fratrem uxoris in filium adoptavit quia sa-
ray sterilis erat · De egressu thare et suorum de chaldea.

Egressus est ergo thare cum illis ut iret in terram chanaan veneruntque
usque ad aram mesopotamie civitatem · lxx posuit charram
quia cum h aspiracionem utrumque habent in grecum utrum non poterunt et ch
per utrumque aspiracionem posuerunt · quia sicut apud latinos sic forte apud grecos
eos vocales in principio tantum aspiratur · Unde et filium noe haal dixerunt
cham inde est quod varie legitur oreb vel choreb raab vel rachab
mesopotamia vero a circumfluentibus aquis nomen accepit · meso
enim medium · potamos aqua · sicut aquilegia dicitur quasi aquas legens Et
facti sunt omnes dies thare cc · v · annorum et mortuus est in aram · De

Dixit dominus ad abram Egredere annus abrahe post mortem patris egressus
de terra tua et cetera · lxxv annorum erat abram cum egrederetur de aram
iosephus ait · dimisit chaldeam cum lxxv esset annorum domino iube-
nte ut migraret in chanaan · Si ergo post mortem patris abram erat
lxxv annorum patet quod diximus quod thare plus quam lxx annos habebat cum ge-
nuit abram · Si in illa enim etate genuit abram tunc post mortem patris
erat abram · c · xxxv annorum · Augustinus tamen dicit per recapitulacionem hoc esse dictum
Adhuc enim vivente patre cum esset · c · xxx · annorum et abram · lxv · egressus
est de aram relinquens ibi patrem et fratrem et in itinere dum iret mesopota-
miam dominum locutum ei dicens Egredere de terra tua et de cognacione tua et
non qui iam esset egressus sed animo redeundi ad eam ad hunc habebat · quia di-
cit · Qui est egressus corpore egredere et mente · Tunc dicat verum esse tradicio-
nem hebreorum qui et annos thare · lxx posuit cum genuit abram et mor-
tuo patre egressum abram de aram et plurium cum esse annorum tunc que in
scripturis dicatur · sed annos eius computatos ab illo tempore quo deus eruerit auxilio ig-
ne caldeorum ex quo confessus est dominum contempnens ydola caldeorum · Et dicit iose-
phus quod iam decidebat vita hominum paulatim declinans usque ad moysen
in quo terminum vite quem statuat dominus cum ait penitet me fecisse ho-
minem · confirmavit · i · completum ostendit · centum enim et viginti annorum
moyses mortuus est · De adventu abre in terram chanaan

Tulit ergo abram sarray et loth et animas quas habebant in aram
· i · arancia quas ibi acquisierant et ingressi sunt terram chanaan et venit ad
iiii

Lectio tertia
secundum iosephum
Iosephus dicit

Quia caldei ignem
vel alia ydola co-
lebant pro abram ·

gen · 12°

ad Sychem quae corrupte Sychar saepe legitur et ad vallem illustrem quae pen
thapolis tunc dicebatur a quinque videlicet urbibus Sodomorum quae nunc mare
mare salis vel mortuum dicitur quia nihil in eo vivit et nihil in eo mergi potest
... animam vel locus asphalti, id est bituminis, quod dicitur iudaicum vel vallis
salinarum. Apparuitque dominus Abram et dixit ei: Semini tuo dabo terram
hanc. Qui aedificavit ibi altare domino qui apparuerat ei. Inde ut Iosephus
sic ait: primus praesumpsit pronuntiare deum creatorem unum esse, et opiniones
quas ceteri de deo habebant innovare et immutare praevaluit. Hoc autem co
iciebat per terrae passiones et maris et per ea quae contingunt circa solem et lunam
et ex aliis quae circa caelum fiunt. De eodem etiam eum meminit Berosus
dicens: Post diluvium decima generatione fuit apud Chaldaeos vir in caelesti
bus ... expertus. Inde transgrediens Abram tetendit tabernaculum inter Bethel
et Hay et ibi aedificavit altare domino et perrexit Abram vadens ultra
progrediens ad meridiem. Quod autem subticet Moyses historiae causa
vel quia notum habitavit ante in Damasco. Unde et nomen eius est usque nunc ibi
in vico Damascena ... in Glossa. Et vicus ostenditur qui ab eo dicitur habitatio Abrahae.
Unde Nycholaus Damascenus: Abram regnavit in Damasco veniens
advena cum exercitu de terra quae super Babylonem dicitur Chaldaeorum vel Ur Chaldaeorum.

De descensu Abrae in Egyptum et reditu eius inde

Facta est fames magna in terra
Chanaan et descendit in Egyptum Abram, timensque libidinem Egyptiorum
ne eum propter speciem mulieris occiderent, sororem suam dixit eam esse et sub
lata est ei mulier pulchra valde in domum Pharaonis. Abram vero bene usi
sunt Egyptii propter eam. Deus vero desiderium regis impedivit ne tangeret eam, con
tudit et [illegible] ... Cumque pro salute regis sacerdotes sacrificarent,
sacerdotes per iram dei hoc accidisse significaverunt eo quod iniuriam uxori
peregrini inferre voluisset. Vocavitque Pharao Abram et dixit ei: Cur
non indicasti quod uxor tua esset? Ecce coniux tua, accipe eam et vade. Et
praecepit rex viris ut deducerent eum. Erat autem dives valde in auro et
argento, in servis et ancillis et iumentis. Arismetricam autem et quae
de astrologia sunt Egyptiis tradidit ante eis ignota, a quibus postea
venerunt ad Graecos. Reversusque est Abram usque ad locum ubi fix
erat tabernaculum inter Bethel et Hay. Et pariter erat cum Loth ... pas
tores eorum inter se rixarentur pro pastu, optionem etiam concessit Loth.
Et elevavit Loth oculos vidit regionem Iordanis, elegit eam sibi et
moratus est in oppidis Sodomorum. Abram vero descendit ad convallem Ma
bre iuxta Ebron et habitavit ibi. Fecitque ibi altare domino. Ebron ci
vitas est quae et Cariatharbe dicitur, id est civitas quattuor. Arbe enim quattuor, cariath
dicitur civitas. Ibi enim sepulti sunt Adam maximus, Abraham et Ysaac et Ia
cob cum uxoribus suis. Mambre, Es
col et Aner fratres erant et confoede
rati sunt Abrae. A primogenito vero eorum
vallis cognominata erat. Habitavit autem
ibi Abram circa quercum vel terebintum cuius
radices adhuc apparent, quam ... nominatam
vocavit Iosephus dicens: Habitavit autem
Abram circa ylicem quae vocatur ... vel ... ibi promisit ei deus qui

Arbor illa secundum Ieronimum usque
ad tempus Theodosii imperatoris
duravit et ex illa haec fu
isse perhibetur quae modo licet
arida tamen medicinalis
est, de qua qui tulit secum iu
mentum eius non offendit.

Chimgis dolere de corruptione soro
ris vel uxoris.

c. 13º

Genesis 13º

omnem terram circumstantem per quatuor mundi partes daret ei et semini eius. **De victoria abrahe et occursu melchisedech**

genesis 14°

Factum est in illo tempore ut amraphel rex sennaar, id est rex babilonis etc. Iam tunc tantum processit libido dominandi quod quelibet civitas regulum habebat, quorum plurimi alicui maiori regi serviebant, tamen omnes subditi erant monarcho assiriorum. Quinque civitates sodomorum: sodoma, gomorra, adama, seboim, bala que et segor, quinque reges habebant. Has subiugaverat sibi chodorlaomor rex elamitarum et tributarias sibi fecerat, et xii annis servierunt ei in tributo. xiii noluerunt sibi dare. Proinde chodorlaomor xiiii° anno assumens secum tres reges babilonis et ponti et gentium, collecto exercitu convenerunt in valle silvestri in qua erant putei bituminis que per iram dei post versa est in mare mortuum, et circumiacentia loca depopulati sunt. Et egressi sunt quinque reges pentapolim ut pugnarent adversus quatuor, et terga verterunt et ceciderunt plurimi, et qui remanserunt fugerunt ad montes. Tulerunt autem victores omnem substantiam eorum et captivos duxerunt, etiam et loth et substantiam eius. Et ecce unus qui evaserat nuntiavit hoc abrahe hebreo vel transfluviali sic dicto quod de terra ultra eufraten venerat. Qui numeravit expeditos vernaculos suos ccc xviii, et tres federatos fratres mambre, aner et escol, et secutus est eos usque dan, qui est unus de fontibus iordanis, et ab eo oppidum dan dictum est quod nunc paneas dicitur. Alter est ior dictus, qui in unum federati iordanis dicitur. Et irruit super eos nocte divisis sociis in tres turmas, dormientes trucidavit, vigilantes pre ebrietate pugnare non valentes fugerunt. Et persecutus est eos usque oba que est ad levam damasci, et reduxit loth et mulieres et populum et omnem substantiam eorum. Occurrit autem ei rex sodomorum ad locum qui dicitur vallis regia in via solime civitatis vel salem que post iherusalem dicta est. At vero melchisedech rex salem obtulit ei panem et vinum. Quod quidam exponentes iosephus ait: ministravit exercitui xenia, id est prandia munuscula, et multam habundantiam rerum optimarum simul exhibuit, et super epulas benedixit deum qui abrahe subdiderat inimicos. Erat enim sacerdos dei altissimi. Cui abraham decimas dedit ex omnibus spoliis, et tunc primum decime leguntur date, primitie vero ab abel. Et ait ad eum rex sodomorum: Da mihi animas, cetera tolle tibi. Et noluit abraham minimum quid tollere exceptis que comederunt iuvenes et partibus virorum qui venerant cum eo. Hunc melchisedech aiunt hebrei fuisse sem filium noe et vixisse usque ad ysaac, et omnes primogenitos a noe usque ad aaron sacerdotes fuisse, qui in conviviis et oblationibus populo benedicebant et habebant primogenita, de quibus post explicabitur.

Iosephus in hoc libro suo: Potentissimus chananeorum qui lingua patria iustus rex appellatus est, primus deo sacrificium exhibuit et templum edificavit, i. [illegible] et urbem quam iherusalem dixit cum antea solima vocaretur. Chananeis post expulsis primus iudeorum [illegible] in ea regnavit.

De ortu iubilei.

Ob hanc victoriam tradunt iubileum habuisse, sicut pro hac remissione captivorum. Iobel enim remissio vel initium dicitur. Unde iobeleus remissivus vel initians. Ob hoc institutus est quinquagesimus, quia tunc erat loth [illegible]

ut dicunt quidam quinquaginta annorum vel tunc erat quinquagesimus annus ex quo locutus fuit Abrahe in via vel ex quo egressus erat de Charram. Vel Abram peritus erat astrorum in quibus etiam secundum quosdam Zoroastrem magice artis inventorem instruxit. Notavit quod ex aeris temperiem que fiunt ex elevatione vel depressione planetis scilicet usque ad quinquaginta annos ad pristinum redeunt. et quod vidit fieri in astris voluit imitari in terris.

De sacrificio Abrahe post promissionem hereditatis. Genesis 15º

His transactis locutus est dominus ad Abram. Protector tuus sum. Et merces tua magna nimis. Et dixit Abram: Quid dabis mihi? Ego vadam absque liberis et Damascus Eliezer procuratoris mei erit heres. Ab hoc Damasco meus. quasi diceret. Quid michi de promissione terre cum desit heres. Aiunt autem Damascum esse conditam et nominatam et ibi eum regnasse. Et dixit dominus ad eum. Non erit hic heres tuus. sed qui egredietur de utero tuo. Credidit Abram deo et reputatum est illi ad iusticiam. et quia terram promittebat quesivit Abram signum unde hoc fieret non ex diffidencia sed sperando et modum querendo. et hinc maxime mos tolentur Iudeis signa querere. Et ait dominus. Sume tibi in estrino vaccam et capram et arietem quoque trima. et turturem et columbam. quasi diceret. immolabis mihi hec et ostendam tibi signum. Qui tollens hec animalia divisit per medium et partes contra se alterutrum posuit et diu expectavit preceptum domini de modo immolandi descenderunt volucres super cadavera et abigebat eas Abraham. Cumque sol occubuisset irruit sopor super Abraham et horror magnus qui fuit pro signo et dictum est ad eum. Scito prenoscens quod peregrinum futurum sit semen tuum in terra non sua et subicient eos et affligent quadringentis annis. tu autem ibis pus ad patres tuos. generatione autem quarta revertentur huc. quasi diceret. Non expectes te regnaturum modo in terra hac nec etiam semen tuum post te. te enim primo mortuo post quadringentos annos implebitur promissio mea. Nec est intelligendum quod tot annis fuerint in Egipto. sed hic numerus annorum in illa afflictione completus est. quia secundum Ysidorum ab isto tempore computatur quo ista Abrahe promittitur. Augustinus ab Ysaac nato computat. quia dictum est semen tuum et ab anno nativitatis Ysaac usque ad annum egressionis de Egipto numerantur quadringenti quinque anni. sed scriptura subticet quinque. et legitur littera sic. Semen tuum peregrinum erit quadringentis annis. Sive enim in terra Chanaan sive in Egipto peregrinum fuit donec habuit hereditatem ex promissione dei. Illud autem interpositum subicient vos servituti et affligent non refertur ad annos quadringentos. Quod autem dictum est in quarta generatione eos redituros secundum tribum sacerdotalem intelligendum est. Levi enim genuit Caath. qui genuit Amram qui genuit Aaron qui Eleazar qui cum Aaron egressus est. Nec dicimus quatuor generationes personas sed successiones ut tot sint generationes quotiens ibi legitur genuit. Quod alia littera habet. V. generatio secundum regiam tribum est. Iudas enim genuit Phares qui Esrom qui Aram. qui Aminadab qui Naason qui cum patre egressus est. Et facta est caligo et apparuit ignis quasi clibanum transiens inter divisiones illas et consumens eas. Ecce signum et terminum promissionis terre diffinivit ei dominus a rivo Egipti usque ad fluvium Eufraten et populos eius nominavit...

De fuga Agar et ortu Hismahelis. Genesis 16º

Quidam signum querunt per admirationem ut beata virgo et Zacharias Luce 1º. Gedeon Iudicum 6. Abraham Genesis 15. sed non ex diffidencia. Luce 1º. posita per vitulum medii per capram gentes quibus similes in tempore Christi ... inclaruit qui non dividuntur per scismata. per aves viri spirituales qui numquam dividuntur. Quando volucres descenderunt super cadavera. scilicet demones vel vane cogitationes super ordinem que manu discretionis amovende sunt.

Tertium. Sarai non habebat liberos et dixit Abrahe: Ingredere ad ancillam meam Agar, si forte ex illa suscipiam filios. Et ingressus est ad eam. Que cum concepisset despexit dominam suam et Abram dissimulabat. Et ait Sarai: Inique agis contra me. Iudicet Dominus inter me et te, id est vindicet, videt quod suum est. Cui Abram: Ecce ancilla tua in manu tua, utere ea ut libet. Affligente eam Sarai illa iniit fugam volens redire in terram suam, quia egiptia erat, et invenit eam angelus Domini sitientem et viam ignorantem iuxta magnum puteum qui est in via in deserto Sur. Qui dixit ad eam: Unde venis et quo vadis? Et ait illa: A facie domine mee Sarai fugio. Cui angelus: Revertere ad dominam tuam et humiliare sub ea. Et rursum: Concepisti et paries filium et vocabis nomen eius Ismahel. Manus eius contra omnes et manus omnium contra eum, et e regione fratrum suorum figet tentoria. Quod tamen de ipso non legitur, sed de filiis eius creditur, tamen de gente ipsius hoc predictum est, quia Saraceni vagi sedibus incertis, circumeunt quibus deserta et latius vagantur, impugnant et ab omnibus impugnantur. Tamen contra deserta ... prius ... deserti. Qui nunc Saraceni prius vocati sunt Agareni ab Agar, sed Saraceni a Sara. Hoc autem per partem futurum erat secundum Methodium, qui quatuor principes de gente Ismahelis, quos terre filios vince vocat, Oreb et Zeb, Zebee et Psalmana egressi sunt de solitudine contra filios Israel, et victi per Gedeonem reversi sunt in solitudinem de qua prodierunt. Quod enim legitur in Genesi: Hic erit ferus homo, pro quo Hebreus habet pharan, quod sonat onager; ferus ipse ut dicit Methodius dictum est onager et caprea a deserto, eo quod bestiarum similes ingredientur habitationes et mansiones inter homines. Dicit enim de filiis Ismahel futurum esse ut exeant adhuc semel et obtinebunt orbem terre per octo ebdomadas annorum et vocabitur iter eorum angustie, quia principem eorum Ismahel vocavit Dominus onagrum. In sacris locis interficient sacerdotes. Ibidem cum mulieribus dormient, ad sepulchra sanctorum alligabunt iumenta, et hoc propter nequitiam christianorum qui tunc erunt, de quibus dicitur: In novissimis diebus erunt homines se amantes etc. Et tunc implebitur quod dictum est per Ezechielem prophetam: Fili hominis voca bestias terre vel agri et exhortare illas dicens: Congregamini et venite, eo quod sacrificium magnum immolo vobis. Manducate carnes fortium et bibite sanguinem excelsorum. Cumque loqueretur Dominus cum Agar, pertransiit in turbine, et ipsa vidit posteriora eius et ait: Posteriora vidi videntis me, id est creaturam in qua apparuit ei. Et appellavit puteum viventis et videntis, quia vidit eam Deus et quia vitam reddiderat sitienti ostendendo puteum. Adhuc paret Agar ostenditur inter Cades et Barad.

Legitur in vita Clementis quod Abraham aliud filium habuit qui dictus est Elieser, a quo Perse dixerunt originem.

Que cum redisset peperit filium et vocavit eum Ismahelem. Abram autem erat lxxxvi annorum cum natus est ei Ysmahel. **De precepto circumcisionis. Genesis 17.**

Gen. 17. Postquam nonaginta novem annos cepit, apparuit illi Dominus dicens: Multiplicabo semen tuum, et tu custodies pactum meum. Hoc signum ...

d' precepto circumcisionis cum ... xvii. 17

...

deus ex vobis etc. Sed ante quam pactum exponatur nomen ei mutat. Dicebatur
ei abram ex abba et ram · quasi diceret · Abram · id est pater excelsus · et addi
ta est a littera et dictus est abraham quasi abbraam · quod sonat pater multarum
et subauditur gentium · Hebrei tamen dicunt quod de nomine suo tetragrammaton
e litteram addidit deus abrahe quod tamen sonat a · ydyoma eorum est scribere a
et sonare e et econverso · r autem superaddita est cum eufonie et quia tunc tempore
circumcisionis mutatum est nomen ei cum ei circumcidunt iudei imponunt nomina
Volens itaque dominus quasi quodam caractere populum suum distinguere ab alienigenis dixit
ei de circumcisione sic · Circumcidetur ex vobis omne masculinum sic et
circumcidetis carnem preputii vestri · Infans octo dierum circumcidetur tam verna
cultus quam empticius · cuius caro circumcisa non fuerit peribit anima illa de
populo suo · quo cultello fieret non est preceptum · fiebat autem lapideo post
dicemus · Nota quod servus primo dictus est a servando · Poterant enim hostes
victos quos ad vitam servabant servos dicebant · Verna vero autem vernaculus
vel vernacula est qui natus est domi · Empticius qui in propria
persona est emptus · Originarius qui et servus glebe · id est colonus · Dixit
quoque dominus ad abraham · Non vocabis uxorem tuam sarai sed sara
qui dicitur mutacionem nominis sare sic factam · quia cum prius pro dico · r · scriberetur ·
modo pro una vel econverso etc. Sed cum diceretur sarai · id est princeps mea et
quia unius gentis est sara dicta · id est princeps absolute quasi omnium gentium prin
ceps futura quod quamvis ad nos videtur una littera subtracta et nulla addi
ta sed apud hebreos additur a et scribitur e · Qui autem dicunt saray hebrea
de lepra sonat erraverunt putantes eam primo lepram vocari · Et ait
dominus Ex illa dabo tibi filium · Cecidit abraham in faciem et risit pre
gaudio applaudendo dicens · Putas ne centenario nascetur filius et
sara nonagenaria pariet · Et ait dominus Sara pariet filium et vo
cabis nomen eius ysaac · quod interpretatur risus a risu · scilicet patris · Ecce 2[a]
a domino predicitur nomen nasciturum · Ad huc de duobus legitur hoc in veteri
testamento · de salomone et de josia · de duobus tantum in novo testamen
to · ihesu et iohanne · Etiam multiplicationem ismahelis promisit dominus ei · Et
cum finitus esset sermo domini circumcidit se abraham et ismahelem et omnem
familiam sexus masculini · Abraham tunc erat · xcix · annorum et ysmahel
tredecim · De tribus angelis susceptis ab abraham · Genesis · 18 ·

Apparuit iterum dominus abrahe in valle mambre · Cumque elevasset oculos
vidit tres viros et occurrens unum ex eis adoravit · Dicit
iosephus tres angelos in specie humana missos · ut unus nunciaret
abrahe verbum dei de filio suo · duo subverterent
sodomam · Eusebius vero ait · Primo omnium prophetarum
verbum dei cum apparuisset abrahe in figura humana
vocationem gentium pollicetur et sic apparuit ei
filius dei quem et adoravit · sed quia nusquam legitur
apparuisse pater in subiectam creaturam dicimus quod duo
angeli apparuerunt in designacionem duorum pro
conum moysi et helye quorum alter primum precessit adventum · alter precessit
secundum · Currens et rogavit abraham ut diverteret ad eum et paululum ex
cedendo conforetur qui assenserunt · Et festinavit abraham precepit

Antropomorphi
sunt heretici de iudeis
qui dicunt patrem deum
habere corpus hominis cuius
superiorem partem dicunt
esse in celis pedes
vero in terra ·

Huic ordinem videtur augustinus approbare in glossa illa super hunc locum · Qui audito angelum
suum · scilicet quia primo putavit abraham homines esse tamen in quibus deus loqueretur comprehendit fuit
divine maiestatis in eis apparencia · Ideo primo in terram non eos sed in eis deum ado
ravit · postea vero precepit aliquibus signis vel forte divino instinctu quod angeli
erant tamen videns eos habere corpora humana parat eis escas ·

sare ut de tribus satis simile faceret panes subcinericios ipse vero tulit vi
tulum de armento optimum tulitque butirum et lac et vitulum assatum et
posuit coram eis. Verisile est quod plus homines crederent quibus prebebat ~~pavit~~
id est prandia pavit. post angelos dei cum comedisse legitur. De cibo autem quem sump
serunt potest dici quod in masticando exinanitus sit sicut aqua calore ignis
consumitur. Abraham stabat iuxta eos. Sara vero erat post ostium tabernaculi
et dixit angelus. Revertens veniam ad te isto tempore id est eodem die revoluto anno
et habebit Sara filium. Quo audito risit Sara. Erant enim ambo senes et
desierant Sare fieri muliebria id est menstrua quibus deficientibus deficit
vis pariendi. Si autem iuvenis esset non erat impossibile ex sene et iuvene
prolem fieri. Sed ambo provecte erant etatis. Ad hoc etiam ipsa sterilis erat.
Risit ergo quia dubitavit dicens. Postquam consenui et dominus meus vetulus
est voluptati operam dabo. Dixit dominus ad Abraham. Quare risit Sara. Numquid
quod deo quicquam est difficile. Negavit Sara se risisse perterrita. Ecce quam ante
notam quamquam ~~capit~~ istorum riserit diiudicare potuit qui corda novit scilicet hominum.

Cumque surrexissent direxerunt De duobus angelis descendentibus Sodomam
oculos suos contra Sodomam et Abraham gradiebatur cum illis. Et dixit
dominus. Non potero celare Abrahe que gesturus sum et ait ad illum. Clamor
Sodomorum multiplicatus est. Peccatum cum clamore est culpa cum libertate cri
minis scilicet palam ad libitum peccat. Peccatum illorum fuit superbia vite et habun
dancia panis propter quam usque ad innominabilem libidinem proruperunt. Et
addidit. Descendam et videbo utrum clamorem qui venit ad me opere com
pleverint. Quasi omnia novit hoc in exemplum nobis reliquit qui dicet mala hominum non
ante credere quam probaverit. Inde est quod iudex crimen sibi soli notum punire non
potest. Unde dominus est. Nemo te condempnavit mulier nec ego te condempno.
Abraham vero memor Loth fratris sui appropinquans ad dominum ait. Numquid
perdes iustum cum impio. Non est hoc tuum qui iudicas terram. Si fuerint
l iusti ibi nonne peres populo propter eos. Et ait dominus. Dimittam omni populo
propter eos. Tunc Abraham quasi paulatim descendens ait. Si fuerint xlv. Item
si xl. Et si xxx. Et si xx. Et si x. Ait dominus. Non delebo eos propter
x. Abiit dominus id est non apparuit postquam cessavit loqui ei. et ille reversus
est in locum suum. Veneruntque illi duo angeli qui fuerunt cum domino
vel alii secundum quosdam Sodomam vespere sedente Loth in foribus civitatis et
expectante adventum alicuius hospitis qui occurrens eis adoravit
petens ut declinarent in domum suam. quos renitentes compulit oppido id est
valde. Ingressisque illis fecit convivium coxit azima et comederunt.
Tunc viri civitatis a puero usque ad senem vallaverunt domum et
dixerunt Loth. Educ viros illos huc ut cognoscamus eos. Qui ait
habeo duas filias que nondum cognoverunt viros abutimini eis ut
libet tantum hiis nichil mali faciatis quia ingressi sunt sub umbra culminis
mei. Vox erat fidelium erat ab omni iniuria hospites suos defendere. Quod
autem dixit prostitutionem filiarum non consilium. Consilium sane est ut flagiat
quod levius ne ipse committat gravius. Nullo autem modo quod facere debet le
vius mortale ne alter committat gravius. At illi noluerunt et vim fa
ciebant Loth vehementissime. Et ecce angeli introduxerunt Loth et clau

querunt ostium. Illos vero percusserunt cecitate non
privacione visus sed acrisia quam latine aoracia[m]
dicere possemus. que facit non videri non omnia sed que
non est opus. qua percussi sunt qui querebant helizeum cum
esset cum eis et discipuli domini euntes in emaus
Forte hoc modo quandoque contingit quod in manu tenemus
Et dixerunt angeli ad loth. Omnes tuos educ de
urbe hac. delebit enim dominus locum istum. Egressus
loth ad generos suos et ait illis. Surgite et egredimini quia delebit dominus
civitatem istam. Non est credendum ut ait Josephus quod dicitur loth alias fi-
lias habuisse a predictis virginibus nuptas viris que cum viris submerse sunt. sed
generos vocat futuros generos. Unde hebraica veritas ait ad sponsos qui
noluerunt egredi. consuetudine habentes uxorem loth esse deridentes Cumque ma-
ne esset dissimulante loth ceperunt apprehensum eum cum uxore et filiabus suis
duxerunt extra civitatem dicentes. Noli respicias retro. sed in monte salvum
te fac. Cui ego pertimescere nodum plene credens domino ait. Non possum
in monte salvari. ne forte apprehendat me malum et moriar. Forte se-
nex frigora montium et laborem vie perhorrebat. Sed est hic civitas
parva. ad quam fugere sufficio ut salvar in ea. Et ait dominus. Non subvertam
urbem pro qua locutus es. Et ideo quia dixit parva vocatum est nomen urbis segor
id est parva. Tradunt hebrei hanc urbem primo dictam bala et post salisam
et in syria vitalam cognominatam. id est palmarum. quia tercio terre motu ab
sorta est vel sit post subversionem aliarum quatuor civitatum. Cum diu ergo
fuit loth in ea pepercit ei dominus ut dicit Josephus. Loth timens consuetum
eius terre motum. egressus mansit in monte. Egressus itaque loth de se-
gor. dominus pluit dominus super civitates illas sulphurem et ignem. et quia in libro
genesis habetur pluit dominus a domino. Intelligi potest sicut id. Dixit dominus domino
meo etc. id est pluit filius a patre. pluit dominus a seipso cum esset in terra ~~et a patre in~~
~~celo~~ et iudicamus pluit cum esset in terra comparans iudicatus ab iudicante.
Pluit autem hoc ut terra reatum ardescere sua. specie terrae abominandi et ita
ignibus punivit istos quos primos perdiderat diluvio. Licet et illi in na-
turam delicti excesserint tamen quia naturaliter peccabant. Et universos sub-
vertit etiam parvulos pro peccatis parentum in quo punitum est illis ne diu vi-
ventes sequerentur exempla parentum. et est aliquod bonum vero non esse. quam gloriosum
non esse. Prodest ei perire cui non esse non prodest. Et respiciens retro
uxor loth versa est in statuam salis quam Josephus dicit se vidisse et hac-
tenus manere. Versa est quoque illa regio in lacum salsum et sterilem qui dicitur mare
mortuum quia nec aves nec pisces in eo vivunt ut in aliis. Navem non pa-
titur nisi bituminatam que forte tota supernatat. propter homines inde vinctos
Si quid vivum aliqua arte immerseris superexilit. Lucerna ardens super-
natat. extincta mergitur. Multis locis nigras glebas bituminis
vomit. et ideo lacus asphalti vel asphaltites dicitur. Dicitur etiam quod poma
nata in arboribus circumpositis usque ad maturitatem coloris sunt viridia
si incidas favillas invenies in pomis. Unde ait Josephus. Fabulis terre

natie Dicit Josephus quod propria eius lenitate etiam gravissima in eum
iactata resiliunt. Unde Vespasianus quosdam vinctis post tergum
manibus iussit in altum proici et occidi tamen vi spiritus repulsi
desuper fluitabant nec ullam naturam sustinet nisi bi-
tumine illustrium. nam omne carens anima superfluum mittit.

Lacus iste mediam
dividit et arabiam
quod olim solitudo fuit
illa terra et tamen in
qua .xl. annis fuerunt
filii israhel.

Acrisia est qua homines
oculos habent apertos et
non vident quod ma-
gnus fuit sed tamen et sibi
fit etiam aliquando quod ho-
mines rem habent in ma-
nu aliqua et non vi-
dent et illis acrisia est.

scriptum est fidelibus. Dicitur etiam vallis salinarum · forte quia ibi sal vel lapides
salis circa inveniuntur · **De incestu loth ·**

Loth autem egressus de segor · mansit in monte in spelunca et due filie
eius cum eo · Viderunt autem filie loth consummacionem mundi futu
ram per ignem suspicantes totum orbem periisse sicut illas civitates et
suspicantes sic tale quid factum esse in diebus noe · scilicet ad reparandum genus hu
manum se esse superstites cum patre id consilium inierunt et patris mesticiam
et rigorem vino mollientes singule singulis noctibus licet virgines
surreperunt ab ignorante conceptum per experienciam · tamen semel cum
utraque · Hoc tamen de superiori impugnant hebrei quia incredibile quia nunquam non
potuit coire quempiam nescientem · Vel dicitur nescivisse fuisse filiam pu
tavit fuisse uxorem suam · Dicunt quoque impossibile in defloracione fieri con
ceptum · Ob hoc antichristus dicet se filium virginis · quia in primo dicitur eum sic
ex incestu fore conceptum vel concipiendum et hoc de virgine · Peperitque maior
filia filium et vocavit eum moab patrem moabitarum · Minor peperit
filium et vocavit eum amon patrem amonitarum · Moab interpretatur ex patre
hoc nomine mater aperte publicavit incestum patris · Amon interpretatur filius
populi mei · Hoc aliquantulum texit quia filius cuiusdam de populo meo · Dicunt
hebrei filias posse excusari quia crediderunt genus humanum defecisse
et pietate posteritatis impetrande incestum commiserunt · Sed hoc patrem
non excusavit · sed infidelitas eius quia scilicet non credidit angelis · causa fuit in
cestus · De eodem ait strabus · loth reprehensibilis est · primo quia an
gelo non credidit se posse salvari in segor · deinde quia inebriatus est et fu
it patrem cum peccato · Secundo miliario ab ebron sepulcrum loth dicitur ·

Profectus abraham **de peregrinacione abrahe apud abimalech**
· gen̄ · 20 · de convalle mambre in terram australem peregrinatus est in gera
ris inter cades et sur · ubi fluxerunt aque contradictionis et sine loco sororis ha
bens saram · filia fratris sui silentis per timorem · Misit autem abimalech
rex gerare et tulit eam · In quo vis forme illius miranda notatur
quod nonagenaria adhuc amari potuit · Sed in egritudine cecidit rex
dei voluntate ne eam tangeret ut ait iosephus · In fine tamen huius capituli
alia pena notatur hec · scilicet quod deus concluserat omnem vulvam domus abime
lech propter saram · ne quod scilicet femineum in domo eius fieri conciperet · Medicis
autem desperantibus soporatus rex audivit a domino hec sibi propter uxorem
peregrini inferri et precepit ut redderet viro uxorem quia propheta erat
et ille oraret pro eo et viveret · Statim surgens vocavit servos suos
vocavit et abraham et ait ei · Quid fecisti nobis · Quid vidisti ut hoc
faceres · Et ait abraham · Cogitavi ne timor dei esset in loco isto · et
interficerent me propter uxorem · Alias autem et vere soror mea est et filia pa
tris · Hic distinguit sive scilicet patris · scilicet mei · id est quae est mea · sub
audi fratris · vel filia patris mei et non matris mee quod est neptis mea
et cognata ex parte fratris mei et non ex parte sororis · Unde alia trans
lacio · Soror mea a patre meo et non ex matre · Hebrei cognatos
dicebant fratres sic et cognatas sorores · Fratrem vero suum aram pa
trem suum vocavit quia senior eo fuerat secundum usum loquendi quo [illegible]

maiores natu patres vocamus. minores filios et quia dignior et maior
affectio solet esse propinquorum secundum viros quam secundum mulieres propinquam suam per virum
propinquam suam digniori nomine voluit sororem. scilicet potius quam neptem. Vel sororem
eam filiam patris esse propter eius meritum est sicut nec deus eum sinivit se logicum [?]
abire. preterea et deo iubente creditur hoc dixisse et ita relator fuit
verborum domini. sicut heliseus [?] clamat se non cognoscentibus. Quidam tamen dicunt
thare mortua matre abrahe et mortuo aram duxisse uxorem filii
et genuisse saram. Vel et hic dicitur filia thare secundum carnem et supposita filia
aram secundum suscitationem seminis quia solum masculum reliquerat. Orarunt autem
ergo abraham pro eo et sanatus est et uxor eius et ancille pepererunt. Dedit
ergo abimelech abrahe munera et terram ad habitandum ad optionem suam.
Sare autem dixit. Ecce dedi fratri tuo pro te mille argenteos. hoc erit
tibi in velamen oculorum coram omnibus qui tecum sunt. id est in memoriam verecundie quia
in medicio deprehensa es. Unde subdit exponendo et [?] id est quocumque prox
eris memento te deprehensam. Vel elegans est transsio. Hoc est in velamen
oculorum id est in signationem funeris. quasi diceret. Annus [?] es et vicina funeri
et pretium est tuum et decrepitione [?]. habe ergo tibi hoc in expensam fu
neris quod magnis expensis fieri solebat maxime a iudeis. Vel sicut ad pe
na emenda ut regnis facie ne amerens [?]. De ortu ysaac et eiectione agar cum filio.

Visitavit dominus saram concepit et peperit filium.
et circumcidit eum abraham. viii. die. ex inde post eundem diebus in
dei circumciduntur. Arabes vero post xiii. annos. quia eo tempore ysmahel ge
neris illius auctor circumcisus fuit. Et vocavit eum ysaac id est risum quia risum
fecit dominus parentibus eius id est gaudium inopinatum. Crevit puer et traditus
ablactatus est et fecit pater grande convivium in die illa quia illa die filius
primo accessit ad mensam patris. Cumque simul luderent ysmahel et ysaac
ledebat maior minorem et intellexit mater in ludo persecutionem quia
scilicet patre mortuo vellet maior dominari minori. vel ut hebrei dicunt
cogebat eum adorare luteas ymagines quas fecerat. Quod cum
displiceret matri dixit ad abraham. Eice ancillam et filium eius. Dure
accepit hoc abraham et dissimulabat. sed dominus dixit ei. audi vocem sare.
Qui tollens panem et utrem aque imposuit scapulis agar et tradidit
ei puerum. Cumque consumpta esset aqua in deserto et puer deficeret siti
abiecit mater puerum sub arbore et sedit longe quantum arcus iacit. sed
ne videret filium morientem et flevit. Et exaudivit dominus vocem pueri
id est fletum matris pro puero et dixit angelus matri. Surge tolle puerum
et aperuit oculos eius deus et vidit puteum dedit puero bibere
et implens utrem abiit. Crevit puer et moratus est in solitudine
pharan et factus est vir sagittarius et accepit ei mater uxorem de terra e
gypti de qua nati sunt ei filii. xii. principes tribuum suarum qui appellati
one oppida et pagi et quibus celebrantur. Nabaioth primogenitus a quo patri
arabie que est ab eufrate usque ad mare rubrum. nabathea dicitur. Cedar
a quo cedar est in deserto. Duma vi[?]. a quo duma regio. Thema
nonus a quo theman quod est ad austrum. Cethima ultimus a quo cedi
ma que est ad orientem. De puteo iuramenti.

Eodem tpe videns abimalech abrahā multiplicari timuit eū
et venit ad eū cū phicol principe exercitꝰ sui. Et ait iura m̄ p̄
deū ne noceas m̄ et posteris meis. sz sic facias m̄ ~~[illegible]~~ sedm̄
miām quā feci tibi. Et arguit eos abrahā ad puteū quā ostēderat
deꝰ agar quē fodat abraham ast agar eiecta. sz servi abima
lech abstulant illū abrahe et fecit cū abrahā ī solitudīe pro
gregibꝰ adaquādis q' lōge a māsioe eiꝰ ī solitudīe pascebant
Et restituit ei abimalech puteū. sz ī testimoniū qd' ipē fodat pu
teū et ablatū restituit ei abimalech. et abrahā dedit regi. vii
agnas et dixit puteū barsabee. i. puteus vii sabee ēt hebraicē
et vii sonat. Et ibidē ambo percusserūt fedus. vn̄ et barsabee
deīn ēe putāt. i. puteū iuramēti. sabee ēt hebraice iuramētū
dī. Josephus tn̄ ī ppri̅ barsabee fedus putei. A puteo vō civitas &
regio dcā ē barsabee. Plātavit itaqz abrahā cir̄ puteū nemus
et fuit ibi colonꝰ multis diebꝰ nō habitator. Dicit ēt stephanus
ī actibꝰ aplōꝝ qz nō accepit ibi hēditatē nec passū pedis. De imo-
lacione arietis pro filio ysaac. gen. 22.

gen. 22. Post hec dū habitaret ī barsabee
et ysaac ut dicit iosephus xxv annoꝝ eēt. Dixit deꝰ illi
Tolle filiū tuū unigenitū quē diligis ysaac et vade ī terrā visio
nis et offer m̄ eū ibi ī holocaustū sup̄ unū montiū quē monstravero
tibi. Terrā visionis dixit illā terre iudee que ē ī montanis qz ipā
a lōge ~~videri pt̄~~ et de ea etiā longe videri pt̄ que ab ipsa dicta vallis
visionis dī. In summitate vō montiū iudee monticulus erat emine
tior dictus mons moria quē monstravit deꝰ abrahe ad imolādū filiū
Inde tradunt hebrei templū post fctm̄ ~~et altare fctm̄ ī loco~~ a salomōe
et altare fctm̄ ī loco ī quo et abrahā altare fecit. et david āgelū
vidit reponentē gladiū ī area ornan iebusei. Unde dī ysaias Erit
ī novissimis diebꝰ mons domus dn̄i ī vertice montiū et ad eū flu
ent omnes gentes. De quo et dn̄s precepit iudeis ne imolarent sibi
ī omni loco nisi ī monte quē ostenderat eis. Abrahā ergo de nocte consur
gens precim qd' futurus erat idumeus stravit asinū suū ducens secū
duos iuvenes et filiū et iniit iter duoꝝ dieꝝ. Tertio die ele
vatis oculis vidit locū procul. hic putātur illi errasse q' dixerunt
eū tūc habitasse inter bethel et hay. locus ēt ille nō distat a mon
te moria p iter uniꝰ diei. Et cū accepisset ligna et ignē ī gladio
istra iuvenibꝰ cū asino ascendit solus cū filio. Cui filiꝰ Ecce
ignis ~~ligna~~ ignis et ligna ubi ē victima. Cui pr̄. Deus providebit
sibi victimā. Et struxit aram et lignis superpositis ignē adhibuit
Refert iosephus vba patris ad filiū dicentis qz sicut ego voluntate
dei ingressus fueras mundū mirabiliter ita et voluntate dei necesse erat
egredi mirabiliter. quē dn̄s quidē dignū iudicasset nō egritudi
ne nō bello nō aliqua passione humana vitā finire. sz cū oratioibꝰ et sa
crificiis aīam ipsiꝰ ad se vocare et qz sustineret eū ob inplendas p
missiones. Et sic ysaac libens accessit ad aram vel mortē. De
hoc alcuinus dicit indubitanti aīo filiū mactare volebat. lau

Augꝰ. Nō temptavit deꝰ abrahā qz fidē eiꝰ ignoravit. sz ostēdere ī illo eēt ad exēplū
alioꝝ voluit ut tpe abrahā et mundꝰ fidei eiꝰ devotionē et firmitatē cognosceret.
Itē augꝰ. Nō trepidabat abrahā credē qz promittebat nec trepidabat offe
rre qz exponebat eiꝰ dextrā erigebat ad sacrificiū ut moreretur cuiꝰ cor erectū
ē ad fidē ut nasceretur nō fuit religio credentis gratia denovū obpanitis
promissionē ei pr̄ primo fideliter tenens quā p hūc oportebat inpleri quē
iubebat occidi nō hesitavit qz sibi poterat imolatꝰ q' dari potuit nō sperans
nō sibi fecit questionē qz de contrariis et sibi adversantibꝰ vbis dei promissio
filiū nascituꝝ et postea dicentis Occide m̄ filiū tuū. Sz erat ī corde pii
fides ī concussa et nō deficiens quia credidit deū posse eciā de morte
reparare qui dedit ut ille de senibꝰ nasceretur..

dandus in constancia offerendi et in fide suscitandi filii. Arrepto autem gla
dio ut filium immolaret, clamavit ad eum angelus. Ne extendas manum
in puerum. Nunc cognovi quod timeas deum. Non ei significavit pueri sici
ebat dominus sed ut sciret quod abraham deum timeret. Et vidit abraham
post tergum arietem inter vepres herentem cornibus quem obtulit pro filio.
Hebreus habet in virgultis sabech, id est quasi hircum erectum. Et dicunt eum rubum
non novum creatum sed aliunde ab angelo allatum. Hic erravit eusebius
dicens sabec hircum erectum ad carpendas frondes. Et vocavit nomen
loci dominus videt. Et usque hodie quasi proverbium dicitur a iudeis in arto positis in
monte dominus videbit. quasi sicut respexit ysaac in monte sic videat dominus nos
in hac angustia. Diem autem liberacionis ysaac dicunt hebrei primam diem
septembris unde in ea sollempnizant et clangunt cornibus pecudum in memo
riam arietis. Et iuravit dominus per semetipsum de semine multiplicando
ex ysaac et de terra danda semini eius. Altera die rediit abraham et re
versus est in bersabee. et nunciatum est ei quod melcha genuisset nachor
fratri suo filios viii. Primogenitum huius de cuius stirpe iob descendit sicut
scriptum est. Unde et ea terra huius nomine iob. Et buz fratrem eius ex cuius genere
balaam. qui secundum hebreos dicitur in iob eliuz buzites. Errat ergo qui dicunt
iob de genere esse esau. quod in fine libri eius quod de syro sermone translatum et
quod ipse quintus ab esau in hebreo non habetur. De concubina vero ryma
suscepit nachor filios quatuor. Rediit autem abraham ad convallem
mambre et mortua est sara cum esset c. xxvii. annorum et sepulta est
in ebron in spelunca duplici quam emit abraham. cccc. siclis argen
ti ab ephron. supplicantibus pro eo ethieis, id est populo terre. Erat autem spelun
ca duplex rupes naturaliter vel artificialiter duas speluncas habens quam
emit abraham in sepulturam generi suo. In superioribus sepeliebantur viri
in inferiori mulieres. cum adam et eva iam sepulti ibi erant. Nec per
timuit abraham emendo, nec ille vendendo sicut nec hodie quod emerent agrum ut
fieret cimiterium nisi forte quia ibi sepulti erant prothoplasti. Ihoius
in prophecia dicitur ephron. dicunt et ideo nomen eius mutari post ~~ebron id est effraim~~
ephron effraim mutatum dicit mutacione ~~[illegible]~~ otomega quod est apud
grecos vitiata vocalium et significat perfectionem id est a. quasi post hoc noverit quod perfectus
caritate factum incipientem. Cariatharbe dicitur eadem spelunca quia quatuor
prophete vel patriarche ibi sepulti sunt et primi. adam scilicet abraham ysaac

Gen. 23.

et iacob. De legacione helyezer in mesopotamiam vel obligatione ab abraham.

Gen. 24.

Erat autem abraham senex et dixit ad eliezer procuratorem
domus sue. Pone manum tuam sub femore meo et iura mihi per
deum celi et terre quod non accipies filio meo ysaac uxorem de filiabus
chananeorum inter quas habito. sed ibis ad cognacionem meam et inde acci
pias ei uxorem. si tamen ex illis noluerit aliqua sequi te non teneberis
iuramento. Iuravit itaque servus ponens manum sub femore eius.
Tradunt hebrei quod in sanctificacione, id est in circumcisione eius iuravit. Sed quia
dixit sub femore meo manum pone et non iura per femur dicitur eum
intellexisse in semine abrahe, id est in christo quem ex se nasciturum sciebat. unde
et dicebat Iura mihi per deum celi et terre. Quod autem sub femore manum
poni voluit innuit carnem christi super omnes creaturas futuram. Tulit

De morte
sare generis
Gen. 23.

Vers.
Omnia nunc venduntur mira sepulchri
Et sic precor non credas talia vendi.

Augustinus. Quod abraham tantam habuit fidem accepit filium non tantum in re sed etiam in significatione. Intellexit
enim christi passionem cuius de ras non mutatur. sed aries herens cornibus inter vepres, id est
cum christi laborantis in medio in cornibus crucis confixus. corona spinea coronatus.

ergo eliezer .x. camelos et abiit ex omnibus bonis domini sui portans
secum maxime que rara noverat esse in terra ad quam ibat. Profectusque meso-
potamiam ad charram urbem nachor multo quidem labore et tempore ut
dicit iosephus quia in hyeme in mesopotamia est luti profunditas in esta-
te aque defectio in saltibus latrones. Fecit autem camelos accumbe-
re iuxta puteum ante urbem in potu eos nolens introducere. Cum autem egrede-
rentur vespere mulieres ad hauriendam aquam oravit ut inter illas inve-
niret uxorem domini sui si aliqua generis illius domino suo debebatur ut cog-
nosceretur ita ut aliis negantibus aquam sibi poscenti ipsa preberet. Et ecce
rebecca filia bathuelis descendebat et impleverat ydriam aliis quidem aver-
tentibus se a peregrino aquam prebuit et adiecit quoniam et camelis tuis
aquam hauriam et haustam aquam in canalibus fundens potum dedit ca-
melis. Ille autem tacite contuens eam utrum ydonea esset domino suo quesivit
ab ea cuius filia esset et si esset locus in domo patris ad manendum. Ac-
cepto ergo quod esset filia bathuelis filii nachor et melche sororis la-
ban protulit inaures aureas et armillas dedit ei. Cucurrit puella
in domum matris ~~patris~~ nuncians que audierat. Egressus quoque laban introduxit
virum in hospicium. et destravit camelos deditque paleas et fenum
et lavit pedes hospitum et panes eis apposuit. Noluit autem eli-
ezer comedere ~~nisi~~ donec loqueretur sermones pro quibus venerat. Cum autem
dixisset se servum abrahe fratris eorum et commendasset eum in multis
exposuit eis peticionem abrahe et iuramentum quod ipse fecerat ora-
tionem suam ad puteum a domino exauditam. Responderunt laban et bathuel
A domino egressus est sermo abrahe et oratio tua nec possumus extra
placitum eius quicquam loqui tibi. Ecce rebecca coram te tolle eam et sit ux-
or domini tui. Sed nota quod iosephus dicit bathuelem iam defunctum esse
et virginem in custodia matris et fratris esse et de morte patris dix-
isse puellam querenti ad puteum cuius esset filia. Etiam moyses huic consensisse
videtur voluisse quia nec tunc habuisse patrem cum superius dixit Cucurrit
puella in domum matris. Forte nomine patris vocatur hic mater quia mandatum
patris de filia tradenda quod ei reliquerat decedens matri exposuit. Po-
tuit ei fieri ut traderet eam generi suo delegasset. Audiens hec puer
abrahe adoravit dominum qui direxerat iter suum. et protulit vasa au-
rea et argentea et vestes et dedit rebecce matri quoque et fratri eius mu-
nera. Sed surgens mane petiit dimitti pretendens moram quam fecerat
in via et domini senectutem. Cumque rogassent ut saltem .x. dies apud
eos maneret noluit et dixerunt. Vocemus ergo puellam et queramus
eius voluntatem. Cui sciscitantibus si vellet ire ait. Vadam. Et hic primo
legitur consensus mulieris requisitus. Et exinde habitum est in re-
quirere. et dimiserunt puellam. Eo tempore habitabat ysaac in ge-
rara et forte deambulabat per viam que ducit ad puteum viventis
et videntis. ~~forte ad meditandum~~ Egressus enim erat ad meditandum
in agro. forte de morte servi. Alia littera habet ad exercitandum. Forte
laborans in agro. aut quippiam opus ad deducendum agens. Rebecca

vero visa ysaac et cognito quod vir eius esset descendens de camelo et tol-
lens teristrum et pallium album operuit se et compressit se. Est autem
teristrum genus arabici vestimenti mulierum. Ysaac vero introduxit
eam in tabernaculum matris sue et in tantum dilexit eam ut dolorem quem ex mor-
te matris acciderat temperaret. De morte abraham post susceptam sobolem de cethura

Abraham aliam duxit uxorem nomine cethuram. Quam hebrei cethu- gen. 25.
ram nomine appellatam, quod interpretatur copulatam dicunt et hanc fuisse
agar, que de concubina mortua sara transivit in coniugem. Que non copulata
sed copulata ne senex pro nomine impetus lascivisse arguatur. Josephus
etiam dicit quod antequam abraham misisset pro uxore filii duxit eam et hec
genuit ei liberos vi. iuvenis ei et de sene parere sic. Et separavit
eos abraham dum viveret ab ysaac ad plagam orientalem et cuncta que
possedit dedit ysaac. aliis vero dedit munera. Filii tamen cethure
a nomine libere .i. que ~~sara se sa~~ nomine sara se sarracenos dixerunt
Optinuerunt autem primo tracomditem et fenicem et arabiam usque ad
terminos maris rubri. Refert iosephus quod ex uno eorum natus
est apher qui castra fecit in lybia quam posteri eius inhitantes ab illo
affricam denominaverunt. Dicit etiam iosephus cleodemum prophetam qui et malchus
dictus est historiam iudeorum scripsisse sicut et moyses scripsit quem cleodemus
refert dixisse ab uno filiorum cethure nomine syrim syriam vocatam
ab alio vero qui dictus est epheram affricam dictam. cum descendentibus in lybiam
hercules auxilium tulit et filiam ipsius nomine etheam duxit hercules uxorem
et ex ea genuit dodarim cuius filius fuit pharon. ¶ Fuerunt autem
dies abrahe c. lxxv. anni et moriens est. Et congregatus est ad popu-
lum suum in senectute optima. et sepelierunt eum ysmahel et ysaac in speluncam du-
plicem cum uxore sua sara. De ortu regnorum.

Anno undecimo abrahe mortuus est ninus cuius uxor semiramis
ut posset regnare post eum ipso filio suo quem susceperat ex
nino nupsit et ex eo filium genuit qui et babiloniam amplificavit. Anno
abrahe. lxxv. facta est ei repromissio. Anno eius lxxxvi. natus est ei ysma-
hel. Anno eius c. natus est ei ysaac. Anno eius c.xxxvii. mortua
est sara. Exortum est autem regnum assiriorum anno xlii. sarugh proavi a-
brahe sub belo et cucurrit usque ad annum vii. ozie regis iude per
annos mille ccc. et tres et per reges xxxvi. usque ad sardanapa-
lum effeminatum pulvinaria admittentem post quem translatum est regnum ad
medos. Regnum vero sicionorum ab anno xxiiii. nachor avi abra-
he exortum sub egialeo et cucurrit usque in annum xviii. hely sacerdotis
et iudicis israel per annos dccc. lxxi. et per reges xxxi. usque ad cu-
sipum post quem sicioniam iudicaverunt sacerdotes carini vii. forte
a cognatione sic dicti. Siciona autem est regio que primo appia et post
peloponensis dicta est. Usque ad abraham vero iam fuerunt in egipto xv.
dinastie. Dinastiam egyptii summam potestatem dicunt. A nativitate
abrahe dinastias xvi. optinuerunt thebei. Septimamdecimam pas-
tores .s. reges sic vocati. Decimamoctavam diospolitani qui et
pharaones per reges xiii. Variate autem sunt dynastie de quibus

quorundam regum ad alias sepe transeuntes usque ad cambisen filium cyri qui
quinto parte primo imperaverit egypto. ¶ Dinastia potestas dicitur principatus
qui durant apud aliquam provinciam de eligendo imperatore sine alio prin-
cipatu qui maior est in illa provincia. Quidam eligebantur in saxonia impera-
tores et duraverunt ibi. deinde in franconia et durant diu ibi deinde
in bavaria et nunc in suevia. Hec tamen principaliores provincie thebe-
orum terre licet multe sint adiacentes. Et secundum istius deinde est ibi del-
ligatur in aliis. ¶ Nota quod tres sunt thebe. una in grecia a qua thebani
Altera in egypto a qua thebei. ubi mauricius cum sociis suis fuit
Altera in iudea a qua thebute. ¶ Vixit autem ysmahel .c.xxxvii. annis

De morte ysmahel

et mortuus est. Tradunt illum hebrei dissenteria mortuum fuisse
coram cunctis fratribus suis. id est coram filiis suis adhuc viventibus obiit. Ha-
bitavit autem posteritas eius ab euila usque sur. Est vero euila india ab
euila nepote noe sic dicta. Sur autem est solitudo iuxta cades et barath
extendens desertum usque ad mare rubrum et egypti confinia. De ysa-
ac prosequatur hystoria et redit ad. De labore rebecce in partu ge-

Ysaac .lx. annorum erat cum duxit uxorem suam rebeccam minorum.
que iuncta est sterilis longo tempore. Sciens autem ysaac patrem suum pro-
missionem seminis multiplicandi per ipsum oravit dominum ut quod promiserat
adimpleret. Concepit mulier huius duos in utero sed cum vicina esset partui col-
lidebantur in utero eius parvuli. Ieronimus ponit ludebat vel calcitrabat. Aquila
confringebantur. Symmachus in superficie ferebantur in similitudinem navis le-
gitimo pondere carentis. Movebatur enim minori puero ut novissimus ab-
oriens prior altero videretur posse prodire ad ortum non pro exilitate uteri matris
que vix geminos caperet intelligitur. Et hoc accidisse ut quibusdam visum est pro-
ter ex voluntate dei iam demonstrantis in nondum natis quod futurum erat
in adultis. primogenituram quam alter habuit per naturam cessisse alteri
per gratiam. In posteris etiam eorum futuram dissensionem iam tunc figurabat.
Creditur etiam iam tunc in utero sanctificatus fuisse iacob. id est mundatus ab originali
Et in hoc motu prefigurabant quod non esset conventio christi ad belial. Maer-
ens vero gravitate afflicta nollet concepisse et fere desperans de partu per-
rexit ut consuleret dominum. Tunc nec locus consulendi deum nec modus per quem
consuleretur adhuc lege institutus. Forte ad montem moria ubi abra-
ham aram fecerat iuit et immolatis hostiis. Subtractis pellibus eorum dor-
miens per sompnium accepit oraculum. Forte more gentium que videntur in
patentibus speciem lauri quam tripodem dicunt capiti supposuit. et in
ramis arboris que agnus castus dicitur incubuit ut visiones capiens fa-
tidicas dormiens non sentiret. vel adhuc viventem melchisedech
consuluit. quocumque autem modo fecerit. Responsum accepit a domino. Duo gentes
sunt in utero tuo id est principes duarum gentium qui mox se post dividerent et pug-
nabunt. Sed et maior serviet minori. quod de parvulis necesse primo dein est eu-
iunior. Sic postfuit minori sed de posteris. ydumei enim qui de esau fuerunt
tributarii sunt david qui de iacob. nisi forte intelligatur esau fuisse
iacob deo subiectus est enim ut lima confert ferro. Fornax auro.

flagellum generationis. Cum ergo duos peperisset, qui prior egressus est rufus erat et totus in modum pellis hispidus, et dictus est ob hoc seyr. Hebrei enim seyron capillatum dicunt. Dictus est autem proprio nomine esau, id est factus. Secundus alter egrediens plantam fratris tenebat in manu, quasi reflexe volens fratrem a primogenitura. Et ob hoc dictus est iacob, id est supplantator. Sexagenarius ergo erat ysaac quando nati sunt ei parvuli. Vivebat ergo abraham et adhuc xv annos supervixit. Abraham enim post c annos quos iam vixerat nato ysaac legitur postea lxxv annis vixisse. Itaque sexagenario ysaac restabant adhuc abrahe anni xv ad vitam. Hoc ideo diximus quia iosephus ait sic: Porro post mortem abrahe concepit uxor ysaac, mortem eius forte appellans cum iam penitus effeto corpore generare desiit. Ipse enim textus littere hoc non esse dictum per recapitulationem indicat. De

venditione primogenitorum esau.

Porro cum adolevissent filii ysaac, factus est esau venator et iacob agricola et pastor in tabernaculis habitavit. Pater diligebat esau tum quia primogenitus erat, tum quia de venatione eius vescebatur libenter. Mater vero diligebat iacob tum pro simplicitate, tum pro dei inspiratione. Factum est autem cum coxisset iacob pulmentum lenticule, esau lassus rediit ab agro et ait: Da mihi de coctione tua rufa hac, quia oppido lassus sum, quasi diceret: Esurio, et pre lassitudine sufficio mihi pulmentum parare. Cui dixit iacob: Vende mihi primogenita tua. Esau parvipendens primogenita se moriturum nisi comederet, iurans dedit ei primogenita pro edulio lentis, et irritam talem venditionem futuram habituri. Et quia lenticula fulva est, hebraice autem edom fulvum dicitur, ex tunc vocatus est edom, a quo postea dicta est illa regio ydumea. Erant autem primogenita quedam dignitates quas habuerunt primogeniti in cognationibus suis usque ad aaron. Habebat enim primogenitus vestem specialem quam induebatur tantum in sacrificiis offerendis, et recipiebat finalem benedictionem a patre. Ipse vero in solempnitatibus et in conviviis benedicebat minoribus, et primus duplam ciborum portionem recipiebat. Traditur etiam quod in divisione hereditatis filius duplum recipiebat.

Porro eodem anno quo nati sunt gemini ysaac, regnum argivorum, id est grecorum, exortum est sub ynacho patre ysidis primo rege, et mansit usque ad annum xvi delbore et barach iudicum israel. Duravit autem usque ad viii ac semel per reges xiiii et annos d xliiii. Perseus vero cum non sponte interfecisset acrisium, tamen timens reliquit argos et transtulit regnum apud mycenas. In legitis in historiis mycenarum regnum hoc perseverasse ab ynacho usque ad stelenum, intellige posteros de genere ynachi usque tunc regnasse et danaum regnum demum, qui non erat de genere regio.

De descensu ysaac in geraris. genesis xxvi.

Orta autem fame cum vellet ysaac ire in egyptum, ex precepto domini mansit in geraris, et ob amiciciam abrahe receptus est ab abymalech. Et ad exemplum patris de uxore sua dixit: Soror mea est. Forte post dies plurimos vidit abymalech per fenestram ysaac iocantem cum uxore sua, et accersito eo ait: Quare imposuisti nobis? Et est hic in positione verbi absolutum, id est impositum, id est dolum facere, et est: Cur nos decepisti? Cur mentitus es sororem tuam esse? Potuisti super nos

induxeras grande malum si quis cognovisset uxorem tuam libere a viro recepturus, et ait ad populum suum: Qui tetigerit uxorem hominis istius morte moriatur. Per contemplationem vero hoc dictum. Non enim tamen videtur vixisse Abymalech, scilicet post perditionem patrum. Seminavit autem Ysaac in terra illa et invenit centuplum estimatum, id est estimaverunt secundum quod recordabatur de semine olim iacto se centuplum recepisse. Nec de una specie hoc esse de facili potuit, sed forte in omni genere operum centuplicatum est. Vel alia translatio habet: invenit in illo anno centuplum. Ob hoc invidentes ei palestini puteos quos foderant pueri eius obstruxerunt implentes humo. Abymalech autem timens eum dixit ei: Recede a nobis quia potentior nobis factus es. Et recedens Ysaac venit in agrum qui dicitur Phara, id est convallis, et habitavit ibi. Puteum per quem torrens quidam influebat et eruderavit ibi puteos quos olim ibidem foderant pueri sui, sed eo mortuo obstruxerunt eos philistei. Et cum invenissent aquam vivam iurgati sunt pastores Gerare adversus eum dicentes: Nostra est aqua. Et ob hoc vocavit puteum Esecum, id est calumpniam vel iurgium. Et recedens inde fodit et alium puteum pro illo quoque iurgati sunt, et propter hoc appellavit eum Sathanam, id est contrarium vel inimicitias. Utrumque puteum ut dicit Iosephus opere imperfecto reliquit nolens contendere cum indigenis, expectans bone voluntatis eorum tempus et licentiam. Profectus quoque inde fodit iterum puteum pro quo non contenderunt; ob hoc vocavit eum Roboth, id est latitudinem, quia dilatavit nos dominus super terram. Et ex illo ascendit in Barsabee et apparuit ei in ipsa nocte dominus promittens ei quod promiserat patri eius, et edificavit altare et invocavit ibi nomen domini et precepit servis suis ut ibi foderent puteum. Verisimile est quod eruderaverint puteum Abrahe. Eo tempore venit ad eum Abymalech et Phicol dux militum et iurantes inter se fedus firmaverunt. Eodem die redierunt pueri ad Ysaac nunciantes de puteo quem foderant quod invenissent aquam, et appellavit eum Barsabee, id est puteum societatis vel habundantie, et impositum est hoc nomen urbi usque in hodiernum diem. Et non quidem modico vocis stridulo et in scriptura hoc nomen differt a nomine quod Abraham olim imposuerat. Habet enim pro sin hebreum scriptum septimum vel iuramentum sonat et asperius stridet. Scriptum vero per sima grecum pertinere sibilat et mollius sonat. De uxoribus Esau

Esau quadragenarius duxit uxores Iudith et Besamath filias potentium virorum inter Chananeos sementivum dominum faciens, id est potentem faciens in terra vel possessione in parte uxorum. Que cum ambe offendissent animum Ysaac et Rebecce, et licet nollet Ysaac provinciales sive misceri cognationi, tamen melius silere decrevit. Incidens. Eo tempore Phoroneus filius Inachi et Niobes primus Grecie leges dedit et sub iudicibus causas agi instituit. Locum quoque iudiciis destinatum a nomine suo phorum appellavit. Soror ipsius Ysis in Egyptum navigavit et quosdam apices litterarum tradidit Egyptiis. De agricultura etiam multa docuit eos. Unde cum Io diceretur, Ysis ab eis dicta est, quod in lingua eorum terra sonat, et ob hoc post mortem in numero deorum in Egypto recepta est. Filius etiam Phoronei qui Apis dictus est eo tempore in Egyptum navigavit, quem quidam virum Ysidis fuisse tradunt. Similiter ab Egyptiis deificatus est et Serapis

 23

nominatur · de benedictione iacob · genesis · 27 ·
Senuit ysaac et videre non poterat · et dixit ad esau facito mihi cibos
de venatione tua ut comedam et benedicat tibi anima mea antequam mori
ar · Egresso esau ad venandum dixit rebecca ad iacob · Hic et sic au
divi patrem tuum loquentem cum fratre tuo · Affer mihi caprito duos edos opti
mos ut faciam patri tuo escas quibus libenter vescitur ut benedicat tibi pro
esau · Et abiit ille et attulit et dedit matri · Que cum parasset cibos
induit iacob vestibus esau valde bonis quibus ut dixi utebantur
primogeniti · Timebat ergo iacob ne deprehensus a patre sustineret male
dictionem pro benedictione · Porro matri pelliculas hedorum manibus et collo
eius circumdedit ut similitudinem pilorum similitudinem fratris exprimeret hyrsutus
est quam similimi erant tamquam gemini · Acceptos ergo cibos iacob patri obtulit
dicens Ego sum esau comede de venatione mea ut benedicat mihi anima tua
Cui ysaac Accede ut tangam te et probem utrum tu sis esau an non · Quo
palpato ait · Vox quidem vox iacob est · sed manus sunt esau · Cum autem come
disset hausisset quoque vinum osculatus est filium et benedixit ei dicens · Det
tibi deus de rore celi et de pinguedine terre habundantiam frumenti vini et
olei Hiis tribus solet omnis fertilitas terre intelligi · pro ~~frumento cibus~~ frumenti
cibus pro vinum potus · pro oleum pulmentum · Et addidit · Serviant tibi populi et tribus
esto dominus fratrum tuorum · Qui maledixerit tibi sit ille maledictus · Vel sic non
dixit zelo vindicte sed amore iusticie · et qui benedixerit tibi benedictionibus
repleatur · Nota tria que in benedictione promissa sunt · habundancia potencia primo
genitura patris temporis sunt · quorum · scilicet benedictio vel salutis optatio fuit est
Et ideo in benedictionibus mortuorum sacerdotum solet dici · benedictus est iacob secundum verba
non secundum intentionem patris sicut episcopus ordinat alienum quem putat esse suum et
est ordinatus · Vix simone complevit pater egresso iacob venit esau cibos
afferens patri petens ab eo benedictionem · Expavit ysaac vehementer et in
hac extasi vidit in spiritu a domino hoc esse factum et significationem pie fraudis
intellexit et ideo non maledixit sed quod fecerat confirmavit dicens · Venit frater
tuus fraudulenter · id est latenter et accepit benedictionem tuam et erit benedictus
Cui esau Iuste vocatum est nomen eius iacob · id est supplantator · en altera vice
supplantavit me · id est bis decepit · prius primogenita 2° benedictionem sicut primogenitus
Cumque et ipse a patre benedici postularet · et pater hesitaret in quo benediceret ei
vehementer insisteret · motus ysaac ait · In pinguedine terre et in rore celi
desuper erit benedictio tua et ita fuit · ydumea enim pascualis est Et addidit
de posteris eius prophetans · Vives gladio · id est bellicosus eris et fratri
tuo servies · scilicet cum ydumea facta est tributaria domini israel · sed veniet tempus
cum excucies iugum de cervicibus tuis hoc impletum est cum rebellaverunt
ydumei ne essent sub iuda · Odit ergo esau iacob et dixit in corde suo
Venient dies luctus · id est mortis patris mei ut occidam iacob · Nunciata
sunt hec rebecce · Eodem spiritu sensit hoc rebecca · cognitu cordis · scilicet esau
quo intimaverat iacob fraudare fratrem · Expensatur ergo iacob de mendacio
in patrem et dolo in fratrem pro infirmitate matris · matri vero pro familiare consilium spiritus
sancti · Que ait ad iacob · Fuge ad laban fratrem meum et esto ibi donec
requiescat indignacio fratris tui · quod nec absque licencia patris fiet · ait
rebecca viro suo · Si acceperit iacob uxorem de filiabus heth nolo vivere

∴ Nota Ego sum enim primogenitus sum et benedictio sicut prius erat esau · non mentitur sicut non repre
dicens iohannem helyam esse non personaliter sed in similitudine ·

Et advocavit ysaac iacob benedixit ei. Et precepit ei ut in mesopo-
tamiam iret acciperet sibi uxorem de filiabus laban. Videns autem esau quod of-
fendisset patrem suum per nuptias alienigenarum ivit ad ysmaelem pa-
truum suum accipiens sibi uxorem filiam eius maleth sororem nabaioth
uterinam. absque hiis quas prius habebat. *De sompno iacob cum fugeret*
Igitur egressus iacob de *in mesopotamiam et de separatione iacob et esau*
barsabee pergebat arram per chananeam iter faciens timuit incolas
terre quia ut ait iosephus cananei erant inimici ysaac parentibus bellis
eius valde conati maiorem cum cariatharim cepisset eum quam prius perpe-
laborantur. Timuit ergo iacob apud aliquem provincialium intrare et sub di-
vo iacebat. Cum autem venisset in locum luzam vespere. supposuit capiti suo
lapidem et obdormivit et vidit in sompnis scalam erectam a terris celos
attingentem et ascendentes angelos et descendentes per eam. Iosephus dicit
quod vidit descendentes figuras per eam honestiore natura humana habentes sp-
herentes et dominum innixum scale et dicentem sibi. Ego sum deus abraham et
deus ysaac. terram hanc dabo tibi et semini tuo. Benedicentur in te et in se-
mine tuo omnes tribus terre. Ero custos tuus in hoc itinere et reducam
te in terram hanc. Ordine prepostero usus est dominus. prius enim in terra promissionis
custodivit iacob post sub iosue dedit semini eius terram illam. In se-
mine in christo qui de iacob benedicentur scilicet tribus terre. Evigilans iacob ait
Vere dominus est in loco isto et ego nesciebam. Terribilis est locus iste et
est domus dei hic et porta celi. et prophetavit de lege et templo et passi-
one christi que in terra illa futura erant. Terribilis est lex. domus dei templum
passio christi. apertio porte celi. Et lapidem quem supposuerat capiti suo
erexit ibi in titulum. id est in commendabile memoriam huius visionis et liba-
vit super eum oleum deo vovens deo qui apparuerat ei quod pro sibi esse in deum
et lapidem. id est locum lapidis pro se sibi et in reditu decimas et hostias se
ibi oblaturum et urbem proximam etiam honorandam decrevit vocavit eam
bethel. id est domum dei vel secundum iosephum. id est hostiam dei. Primus enim a iebu-
seis iebus. post ab eis qui eam condiderunt luza vocabatur. id est nux vel
amigdalus quia cum primo ibi fundamenta iacerent radix amigdali-
na inventa est vel copia huius generis arborum ibi est. Proficiscens in mesopo-
tamiam longo tempore pervenit in charan et venit ad puteum in agro opertum
lapide grandi iuxta quem tres greges accubabant. Cumque dixisset pas-
toribus ut adaquarent greges et ad pastum reducerent. accepit mo-
ris esse ibi non amoveri lapidem donec omnes greges convenirent ne licet
peculiariter greges adaquare. Cumque percunctaretur de laban. Valet
inquiunt pastores. Et ecce rachel filia sua cum grege suo. quam
cum advenisset amovit iacob lapidem ab ore putei. Pater enim eius nec
solus iuxta iacob. et adaquavit gregem eius et indicans se consobrinum
eius osculatus est eam. que nunciavit hec patri. Qui occurrit duxit iacob
in domum suam. et audita causa fuge dixit ei. Os meum et caro mea
es et ideo securus latebis apud me tamen cura gregis cum hiis
decernitur. Post mensem vero dedit iacob optionem mercedis pro

Lapidem. Rudis. Durissimum cervical in est spinea corona capitis tui bone ihesu.
Obdormivit. Exegetice. In itinere dormire est in prosperis intus rursum a terrenis
amore quiescere. Vidit. Divina aspexit qui ab appetitu temporalium oculos clauditur.

servicio pastorali. de uxoribus Iacob. Genesis vicesimonono.
Habebat autem laban duas filias. lyam lippis oculis et rachel
venusto aspectu. quam diligens iacob ait. Serviam tibi pro rachel
septem annis. Servivit igitur pro rachel septem annis et videbantur ei pau
ci dies pre amoris magnitudine. non enim dictum est absolute pauci quia desideran
tium animo ipsa velocitas tarda est. sed dictum est pauci quia videbatur ei rem
tam amabilem paucis diebus emisse. longe et pluribus annis fuisset
pro ea si necesse ea carmisset(?). Vel dies vocat laborem dierum quia videbatur
ei minimus quia laborem levigabat amor. Completo septimo anno fecit laban
nuptias convivio suo. Vespere autem facto subintroduxit ~~lyam~~ laban lyam.
dans filie ancillam zelpham. Iacob vero ut dicit iosephus pro ebrietate
et nocte circumventus est hic. Die facto apud laban de iniusticia conquerebatur.
qui tamen necessitati veniam postulavit. morem ibi esse asserens maio
res ante tradi ad nuptias. sed post alios septem annos se daturum ei ra
chel laudavit. Cum prelati tempus diceret se non liberare filias ad ex
traneos missurum cum etiam de sorore primam ageret quod illam illuc direx
isset. Iosephus vero dicit transisse illos quia dixerunt post septem alios annos
rachel tradendam. sed post septem dies convivii nuptiarum quos quia perturbare
alia superinducta sponsa fas non erat. Quibus finitis iacob potitus
optatis nuptiis amorem sequentis priori pretulit serviens pro rachel
septem annis. Dominus autem aperuit vulvam lye. sorore sterili permanen
te ut amorem viri fecunditate consequeretur. que peperit filium et ait. Vi
dit dominus humilitatem meam id est vilitatem erga maritum. et ideo vocavit
filium ruben id est visionis filium. Rursus peperit alium et ait. Audivit
me dominus haberi contemptui. et ideo dictus est symeon id est audicio. Peperit
tercium filium et ait. Copulabitur mihi vir meus quia addidi ei filios. et ob
hoc dictus est levi id est addicio vel firmacio societatis. Secundum iosephum
peperit quartum et ait. Modo confitebor domino. et ob hoc dictus est iudas id est con
fessio. cessavitque parere. Cernens autem rachel invidebat sorori et ait ad
iacob. Da mihi liberos alioquin moriar. Cui ait iratus. numquid ego sum deus.
Et illa. Si non de me saltem de ancilla. et dedit ei balam in coniugium non
in uxorem sed ut ei ingredieretur. Peperit bala filium et dixit rachel. Iudi
cavit me dominus id est equavit me sorori. et ob hoc dictus est puer dan id est iu
dicium. Peperit et alium et ait rachel. Comparata sum sorori et invalui et
ob hoc dictus est puer neptalim id est comparacio vel dilatacio. Lya vero tradi
dit viro zelpham que peperit filium. et ait lya. Feliciter accidit mihi. et dictus
est puer gad id est felicitas. Peperit etiam alterum et ait lya. beatam me
dicent mulieres et dictus est puer asser id est beatus. Incidencia.
His temporibus factum est diluvium particulare in achaia sub ogige rege quod urbem
que vocabatur acta inundavit(?) eleusinam nominavit. Tunc etiam apud lacum
tritonidem virgo apparuit quam greci minervam dixerunt. Hec plures
artes adinvenit et maxime lanificium. Eadem dicta est pallas a pallante
insula tracie in qua nutrita est. vel a pallante gygante quem interfecit.
Traditur autem quod diluvium illud cyclades insule longo tempore obumbrate
fuissent aquis tandem rarescentibus prima inter eas delos illuminata est sole et ideo
delos dicta quod sonat manifestum. De reliquis filiis lye et ortu ioseph.

Gen. 30.

Ruben tempore messis tritice .s. iam collectis ordeis. et modo messis
vel forte tres collectiones a mercede .i. colligendo messes distin
xerunt messis pomorum. messis tritica que secunda. vindemiarum messis que tertia. Hoc
igitur tempore ab agro regressus ruben. tulit mandragoras et dedit matri
sue. Cuius esum desiderans rachel ait lye. Da mihi de mandragoris
filii tui. Opinatur enim quidam hoc genus pomi in esum sumptum sterilibus
fecunditatem parere. quod augustinus falsum esse dicit. Cum enim mandragoras
vidisset occasione huius lectionis omnem vim et naturam eius diligenter
se perscrutatum asserit et nichil tale se in ea repperisse. Et ait lya
parum ne tibi videtur quod abstuleris mihi virum meum nisi et mandragoras
simul tuleris. Rachel mitigans sororis iram ait. Dormiat tecum hac
nocte pro mandragoris filii. Et occurrit lya redeunti iacob de
agro quod eum mercede conduxisset significans et concepit nocte illa
et peperit quintum filium et ait Deus dedit mihi mercedem. quia dedi ancillam
viro meo. Et ideo vocavit nomen eius ysachar quod sonat merces.
Achar enim merces. pro eo etiam vocavit eum sic. quia pro mandragoris
emerat viri introitum. Rursum lya concepit et peperit sextum filium et
ait. Mecum habitabit vir meus quia genui ei sex filios et ob hoc
vocavit puerum zabulun .i. habitaculum. In fine libri tamen nominum he
breorum videtur fluxus noctis interpretari. Post quem peperit filiam no
mine dynam. Recordatus est dominus rachelis et aperuit vulvam eius
que peperit filium dicens. Addat mihi dominus filium alterum et ob hoc dictus est
¶ de diversis coloribus virgarum et fetuum
puer ioseph .i. augmentum. ¶ Finitis quattuordecim annis servicii iacob
pro uxoribus suis. dixit socero suo Da mihi uxores et liberos meos ut re
vertar in terram meam. Et ait laban. Inveniam gratiam in conspectu tuo ut adhuc
mihi servias .vii. annis et constitue mercedem quam dem tibi. scio enim quia propter te
benedixerit mihi deus. Et ait iacob. Iustum est ut aliquando provideam domui mee
tamen si feceris quod postulo adhuc pascam pecora tua. Separa greges tuos
varios et sparso vellere et trade in manu filiorum tuorum. Unicolores
vero trade mihi et quod ex unicoloribus varium natum fuerit sit merces mea.
quod unius coloris tuum. Tecum fecit naturam ut alba nigra ex nigris
nascantur. meum iusticia mea dum deus pro labore meo quod sibi iustum videtur
debitum reddet mihi contra naturam. Gratum habuit hoc laban et separa
vit omnes diversi coloris et dedit filiis suis in custodiam unicolores
tradidit iacob. Et separavit inter trium dierum iter iacob et filios
suos ne quis ex vicinitate pecoris miscerentur adulteria. Hoc tamen dem
planum est nisi quod in textu legitur quod laban unicolorem gregem in
manu filiorum suorum tradidit quod contrarium videtur ei quod diximus
prius dici tradidisse in manu filiorum suorum .i. nepotum filiorum suorum
.s. filiorum iacob qui sub patre opiliones erant. Vel per anticipationem
dicitur .i. unicolorum gregem postea natum sub custodia iacob dedit
filiis suis cum diversi coloris pius dato. Iosephus quoque dicit usque ad se
ptimum consensum hunc locum fuisse. Iacob autem novam nature superficiem
commentatus fingens contra naturam arte pugnavit. Tulit enim
virgas virides populeas quas ysopus stirnicas vocat et amig

dalinas et platanimas quas per loca decorticans varium virgarum
fecit colorem. Forte tres erant canales et tres virgas tum eiusdem
longitudinis cum canalibus tulit. Cuique canali suam virgam imponens. Forte
plures in canalibus virge erant. Observabat autem iacob tempus quo pecora
ascendebat et in fine diei cum ad potandum avida pergeret. Ipsa
aviditate potandi fiebat ut oves et capre ascendi. Ut tales fetus
conciperent quales umbras arietum et hircorum super se ascendentium
in aquarum speculo videbant. Ex virgis etiam ibi positis varius
erat umbrarum color. Nec autem omnes fetus diversi coloris fiebant et de
his dicitur. Sic ditatur iacob. Primo tempore cum ascendebant oves quia
verni fetus meliores sunt ponebat virgas ut in conspectu earum conciperent.
In serotina vero admissura id est in ea que fiebat in extremitate
veris deteriores sunt fetus. Quia in tarde appetentibus coitum minus
viget natura. Et ideo tunc non apponebat virgas. Et ita que serotina erant
facta sunt laban et que primi temporis iacob. Vel forte serotina dicta est
admissura in autumpno quia natura ovium mesopotamie et ytalie
eadem esse traditur. Ita ut bis in anno pariant. Unde poeta. Bis gravide
pecudes. Quod autem dicitur quod in virgis conciperent dicit Iosephus virum hebrei
ubi visi in coitu expressi non posse significat et extremam totius corporis
concussionem in fine coitus extremo. Nec mirum similem conspectu ymaginem
prolem sobolem fieri quia in extremo voluptatis cum hoc ipsum in equarum
gregibus apud hispanos fieri dicat Iosephus. Et quintilianus matronam
accusatam quod ethiopem peperisset ex ymaginis conspectu hoc accidisse
argumentans defendisset. Et in libris ypocratis scriptum reperitur quandam
puniendam quia pulcherrimum peperisset utrique parenti genere quibus eorum tota
dissimilem nisi monuisset ypocras querere ne forte talis pictura
esset in cubiculo. ¶ Ditatus est ergo iacob ultra modum. Postquam audi-
vit verba filiorum laban dicentium tulit iacob mea et de facultate patris
nostri factus est inclitus. Etiam faciem laban aduertit quod non esset erga
se sicut heri et nudiustertius maxime domino dicente sibi. Revertere in terram
tuam et ero tecum. Misit et vocavit lyam et rachel in agrum ubi pascebat
gregem et ait. Faciem patris vestri non est mecum. Scitis etiam quod circumvenit
me et immutavit mercedem meam. x. vicibus. Lxx dicunt x. annis. Et intelli-
gunt per x. annis id est x. circumvolucionibus. Quod varia mutatio in vi. annis facta
est. Dicit etiam iosephus quod omne tempus quod fuit cum laban. xx. annorum fuit.
Voluit ergo iacob tertiam septimanam annorum complere sub illo per eius inequitatem.
Videns et laban plures nasci diversi coloris arcebat. Deinceps unico-
lores sint mercedes tua. Iterum cum videbat unicolores multiplicari etiam
mercedem mutabat. Et addidit iacob. Deus tulit substantiam patris vestri et
dedit michi quia in sompnis ostendebat michi species fetuum qui nascituri essent. Deinde
mihi. Surge et egredere de terra hac. Responderunt lya et rachel. Quasi ali-
enas reputavit nos pater. Numquid residuum quicquam habebimus de facultatibus
et hereditate eius. Fac quecumque precepit tibi deus. ¶ Surgens
ergo iacob cum uxoribus et liberis abiit. Tulitque omnem substantiam et greges

Genes. 31.

De fuga iacob
et federe inito
cum laban.

et que in Mesopotamia acquisierat. Decepit etiam Iacob ut ait Io-
sephus nesciente Laban medietatem gregis qui eo tempore ad tonden-
das oves ierat. Rachel autem nesciente patre et viro ydola patris sui
preciosa furata est. et tulit secum non quod colendum quia docente viro
sciebat non esse colenda. sed si comprehenderent patrem consequente ut ad illa
fugiendo veniam impetraret. Iniit ergo Iacob ab amne transmisso contra
montem Galaad et nunciatum est Laban die tercio quod fugisset Iacob. Qui
assumptis filiis et cognatis insecutus est eum septem diebus. Tamen Iosephus
dicit Laban post primum diem cognovisse discessum Iacob et filiarum et
secutus est eos et in colle quiescentes collocatos invenit eos. Potest dici quod si in
die tercio cognovit tamen post primum diem dicitur cognovisse quia tunc
egressus nuncius tercia die venit ad eum ubi filii pascebant greges
qui separati erant a Iacob itinere trium dierum ut predictum est. Vidit autem
Laban in sompnis deum dicentem sibi. Cave ne quidquam aspere loquaris contra
Iacob. Qui consurgens ait ad Iacob. Cur me ignorante fugisti
et cur eciam furatus es deos meos. Consobrinus et gener meus et conso-
lator meus hoc facere non debueras. Respondit Iacob. Timui ne fi-
lias tuas violenter auferres mihi. quia tu non tam me quam filios servire [illegible]
Quod autem furti me arguis. apud quemcumque inveneris deos necetur
coram fratribus nostris. Ingressus ergo Laban tabernaculum Lye et ancillarum
non invenit. Cumque intrasset tabernaculum Rachel illa sub stramento ca-
meli abscondit ydola et sedit desuper. et querenti patri ait. Ne irascatur
dominus meus quod coram eo non assurgere. quia iuxta consuetudinem femi-
narum nunc accidit mihi et sic delusa est sollicitudo querentis. Iratusque
Iacob increpavit eum quod diligenti servicio per xx annos non meruit
ut ipse omnem suppellectilem suam servaret. Et ait Laban. Omnia que
habes mea sunt. sed quid possum facere filiis et nepotibus meis. Veni
et ineamus fedus. Tulit ergo Iacob lapidem et erexit illum in titulum federis
et ait fratribus suis. Afferte lapides. Qui congregantes fecerunt tumu-
lum et comederunt super eum. Et dixit Laban. Tumulus iste sit testis federis
inter nos ne ego transeam illum pergens contra te malum tibi cogitans. neque tu [illegible]
[illegible] ad me nocens. neque affligas filias meas. neque uxores alias
ducas super eas. et ob hoc dixit Iacob ligna sua colle Galaad
id est acervus testimonii. gal enim acervus. aad testimonium. Laban vocavit
ligna sua sermone suo. vocavit eum igitur Seduta. Laban autem de nocte con-
surgens benedixit illis reversus est in locum suum. Porro Iosephus dicit
eos in monte columpnam statuisse sub stemmate are. Forte acervum co-
lumpnam nominavit. De muneribus premissis Esau. Genesis. 32

Gen. 32°

Iacob abiit itinere quo ceperat. Fuit ergo obviam ei multitudo angelorum
et ob hoc vocavit illum ~~Mahanaim~~ locum Mahanaim id est castra. Vi-
dit ibi angelos qui parati eum defendere a fratre suo quem timebat.
Misit autem ab illo loco nuncios ad fratrem qui explorarent animum fratris.
Qui reversi nunciaverunt Esau sibi occurrere pacifico animo cum ~~[illegible]~~
viris. Timuit ergo Iacob non de promissione angelorum diffidens sed
more hominum perturbatus divisit populum qui secum erat in duas turmas

et ancillas et liberos earum in prima turba. In secunda liberas et filios
earum ita tamen quod in extremitate eius posuit rachel et ioseph tamquam
cariores. Unde et quidam estimaverunt pictores etiam turmam rachel
et ioseph habuisse. Sic autem divisit ut si veniret esau ad necandum
et porcionem perimeret turma reliqua fugiens salvaretur. Deinde autem
ibidem de hiis que habebat munera fratri suo quasi cariora et pulchriora
et diversorum generum animalia. Misit etiam ea per diversos nuncios ponens spacium
inter gregem et gregem ut ex frequentia munerum sese subsequencium
multa esse putaret ut muneribus si quid adhuc indignationis esset
in esau placaretur. Precesserunt ergo munera ipse autem adhuc erat in ma-
nibus. Consurgens quoque ante diluculum traduxit uxores et filios cum om-
nibus ad se pertinentibus per vadum iaboth. Josephus dicit quod per torrentem nomine
iaboth transierunt. In genesi legitur cum orasset ~~iacob~~ iacob timens
fratrem dixit. In baculo meo transivi iordanem istum et nunc cum duabus
turmis regredior. Forte iordanis erat quem transivit. Quia ibi erat
calculosus torrens dicebatur vadum iacob quod interpretatur calculus. Forte
etiam per vicio scriptoris pro iacob iaboth legitur et ex transitu illo sor-
titum est nomen vadum iacob. De luctatione iacob cum angelo.

Qui autem precedentibus turmis solus in ripa fluminis remansit ut oraret
Et ecce vir luctabatur cum eo usque mane. Et tetigit nervum fe-
moris eius et emarcuit. Unde et iacob proposuit se deinceps non comes-
turum nervum et idipsum posteritas eius observavit. Cumque ascenderet
aurora. dixit vir ad eum. Dimitte me. Qui respondit. Non dimittam te
nisi benedixeris mihi. Viro autem querenti nomen eius ait se vocari iacob. Nequaquam
inquit ille appellabitur nomen tuum iacob sed israel. Quia si contra deum fortis fu-
isti quanto magis contra homines prevalebis. Et ita benedixit ei mutando
ei nomen et confirmando ne timeret fratrem. Cui enim contra deum steterat invic-
tus fratrem est ei insignum quia invicte stabit contra fratrem. Josephus dicit hoc nomen
israhel hebraice ~~vel~~ sonare reluctantem angelum sanctum. In libro autem
hebreorum nominum interpretatur vir videns deum. Is est vir. el nomen dei. Ra vi-
dens deum. Vel mens videns deum. Hanc autem interpretationem dicit ieronimus non
tam vere quam violenter factam esse. Illam iosephus dicit in hebreo se non invenisse
et dicit illud nomen sonare princeps cum deo. Sic et angelum interpretatum fu-
isse asserit scilicet contra deum fortis vel princeps fuisti. Ita legitur. Vocavit itaque
iacob illum locum phanuel id est faciem dei. Et ait. Vidi dominum facie ad fa-
ciem et salva facta est anima mea id est valde est vita plurimum confortata.

Cumque transgressus esset phanuel ortus est ei sol et claudicabat pede.
Elevans autem oculos De occursu esau et emptione agri. Gen. 33.
vidit esau et cum eo quadringentos viros et precedens utrasque turmas
ipse secutus adoravit pronus in terram sepcies. Currens autem esau amplexatus
est iacob et deosculatus flevit et quesivit eum de mulieribus et parvulis.
Cumque accepisset pertinere ad iacob accessit et deosculatus est eos. Cum-
que nollet esau munera ~~transmissa~~ iterum premissa. Se plurimum habun-
dare dicens ait iacob. Si inveni graciam coram domino meo accipe mu-
nusculum de manu mea. Sic vidi faciem tuam quasi viderim vultum dei id est

alterius potentissimi · Nec enim aut deum credebat eum · aut in tantam prorupisset
adulacionem · Reuersus est ergo esau die illo in seyr villam suam quam de
nomine suo sic dixerat · Iacob autem modice procedens fixit tabernacula in
loco quem ob hoc dixit socchot · i · tabernacula de quo dicit ieronimus socchoth
est usque hodie ciuitas trans iordanem in parte sicopoleos ubi gedeon trans-
cat iordanem cum locutus est ad viros socchot · Sed mirum quod dixit trans
iordanem cum esset in socchot forte trans iordanem dixit respectu meso-
potamie de qua redibat iacob · vel potius nondum transierat iordanem sed
iaboch · cum autem dixit supra · iordanem istum non prius [illegible] sed
nomen [illegible] ipsum [illegible] · Abiit quoque de socchot in salem urbem
scilicet sychimorum · i · in sychem · Nam sichem et sychimim vel sichimite di-
cuntur vel forte binomia erat · vel ut hebrei tradunt · moyses eam
tunc tamen vocauit salem · i · consummatam et perfectam · quod ibi fuerit claudi-
cacio iacob claudicatis sanatum sit · Porro iacob emit [illegible] partem
agri ab emor rege sichimorum et filiis eius centum agnis et habi-
tauit ibi · et erecto altari inuocauit fortissimum deum israel · De raptu

gen · 34 ·

Egressa est autem dyna dyne a sychimitis · et fuga iacob propter sichimitas
ut videret mulieres regionis illius · quia ut ait iosephus sichi-
mitis solempnitatem habentibus sola transiuit ad urbem emptura or-
namenta muliebria mulierum · Quam videns sychem filius regis ad-
amauit eam et rapuit et vi oppressit virginem et conglutinata est
anima eius cum ea et ait patri · Accipe mihi puellam hanc coniugem · Egressus
quoque rege cum filio ad iacob · filii iacob venerunt de agro et irati
sunt · Regi autem [illegible] victoriam eorum [illegible] et societatem et
ut mutua contraherent coniugia et sichem offerenti multa et pro-
mittenti ampliora · Responderunt in dolo · Illicitum est apud nos fede-
ri incircumcisis · sed circumcidamini et erimus populus unus · Placuit ob-
lacio emor et filio eius · nec distulit adolescens quin statim ad pla-
et intrantes urbem persuaserunt populo et circumcisi sunt omnes · Et ecce die
tercia quando grauissimus est dolor vulneris symeon et leui arreptis gla-
diis confidenter urbem ingressi sunt et interficientes omnem masculum [illegible]
tulerunt sororem de domo sichem · ceteri vero fratres irruerunt super occisos
et depopulati sunt urbem paruulos quoque et uxores captiuas duxe-
runt · Iosephus autem dicit · cum esset festiuitas et sichimite in
quiete et epulis vacarent [illegible] primos custodes assistentes et
dormientes occiderunt · Quo agnito dixit iacob · Symeon et leui
turbastis me et odiosum fecistis habitatoribus terre huius perimentque
me et delebor ego et domus mea · Dominus autem confortans illum ait ad
eum · Surge et ascende bethel et habita ibi et fac ibi altare deo qui

gen · 35 ·

apparuit tibi · sed primo sanctifica · i · purga tuos · Iacob autem conuo-
cata domo dixit purgate et suos [illegible] deos laban ut ait iosephus
nesciebat quod celasset eos rachel in terra sub arbore et ait
suis abicite deos alienos et mundamini et ascendamus in bethel
sychem etiam attulerunt ydola et inaures · i · ornamenta ydolorum
a parte eorum · que omnia effodit iacob subter terebintum que est post

urbem sichem · Traditur quidam quod ea dauid tulerit in ierusalem et conflatum in materiam templi quod facere disposuerat · Porro terror dei inuasit finitimos ne persequerentur iacob · Qui profectus uenit in bethel et edificauit ibi altare optulitque domino mixtum id quod prius uouerat · Eo tempore mortua est delbora nutrix rebecce et sepulta infra bethel sub terebinto et uocatum est nomen loci quercus fletus · Et nota quod hic uidetur quod terebinthus et quercus sint idem · Apparuitque ei iterum dominus et ait · Non uocaberis ultra iacob sed israel erit nomen tuum et appellauit eum israel · Ecce patet quod supra [?] premisit nomen tuum · hic autem imposuit. De morte rachel in partu beniamin ·

Egressus inde iacob uenit uerno tempore ad terram que ducit effratam · id est bethleem et est anticipatio · postea enim dicta est effrata ab uxore caleph que ibi sepulta est · Ibique cum parturiret rachel cepit periclitari tamen peperit filium · Egrediente autem anima pre dolore partus moriens uocauit filium benoni · id est filium doloris · Pater uero cum esset euidenter eum uocauit eum beniamin · id est filium dextre · Sepulta est ergo in uia que ducit bethleem et sola fratrum cognatos honore sepulture abrahe hic non meruit · Erexit que iacob titulum super sepulchrum eius qui apparet usque in presentem diem · Et egressus inde fixit tabernaculum trans turrim ader · id est turrim gregis · Hunc locum dicunt hebrei ubi post edificatum est templum · et dicitur quodam uaticinio turris gregis · id est congregationis future ad templum · Nostri autem locum esse iuxta bethleem ubi angelorum grex in ortu domini cecinit · Vel iacob greges suos pauit · nomen inde loco reliquens · Cumque habitaret ibi ruben dormiuit cum bala concubina patris quod tamen non latuit iacob.

Venit etiam ad ysaac De morte ysaac et regibus edom · patrem suum in ciuitate ebron et iam mortuam inuenit matrem sed et etiam multum post aduentum eius · completi sunt dies ysaac · c · lxxx · annorum · et secundum iosephum · c · lxxxv · annorum et appositus est populo suo senex ac plenus dierum et sepelierunt eum filii sui esau et iacob in spelunca duplici · Hic terminatur primus liber iosephi ·

36. Porro mortuo patre diuitiis sunt esau et iacob · ita quod terra eos non caperet · Et recedit esau ad montana que possiderat et dicta est terra ab edom ydumea que prius dicebatur bosra · Enumerat et xii · reges terre illius a primo usque ad ultimum quem uidere potuit ait · Et regnauit post bale iobal filius zare de bosra et hunc dicunt quidam fuisse iob quinque [?] preposterum esau sed hebrei contradicunt ut dictum est supra · Videtur etiam in genesi quod eadem terra ante esau etiam dicta fuit seyr · Enumeratis et filiis esau enumerat principes horreorum qui fuerunt in terra ante esau de quibus scriptum est · Isti filii seyr horrei habitatores terre et · horreos enim expulit esau ut legitur in paralipomenon · Quidam dicunt hic enumeratos reges qui fuerunt in edom antequam filii israhel habuissent regem · scilicet saul et dicunt hanc enumerationem appositam ab esdra dicunt quam ea scire potuit.

Ydumea est terra damascena nam et esau habitauit ydumasceni.

Theman metropolis ydumee unde eliphaz themanites unde baldad suites · Esrom in finibus ydumee et arabie libanus diuidit ydumeam et fenicem · in radice eius oriuntur albana et farfar fluuii damasci fluentes per anthiochiam ·

In emiacos cum istorum legitur de Ana filio Sebeon cuius filiam duxit Esau
qui aquas calidas invenit in solitudine dum pasceret asinas patris sui.
Hebreum verbum est et incertum iamim. de quo ut ait Ieronimus varie dispu-
tant hebrei. Dicunt quidam iamim maria. quia lacum in heremo invenit. Alii
putant aquas calidas lingua punica que affinis est hebree hoc nomine
dici quas greci termas dicunt. Alii dicunt eum onagros asinabus
admisisse ut inde velociores asini nascerentur. Et nota quod in recapitulatione
filiorum Esau post Moysen alia nomina uxorum eius ab aliis quam prius posita.
Dicit etiam Iosephus quod Amelech filius Esau naturalis. scilicet de concubina ha-
bitavit in regione que Gabaolitis dicebatur et dixit eam Amale-
chitem. Hiis vero premissis transeundum est ad generationem Iacob. De ven-

gen. 37º

Ioseph cum xvi esset annorum dicione ioseph quam premiserat. gen. 37
pascebat gregem patris sui. Dicitur quod ante mortem Ysaac xii annis ven-
ditus est Ioseph quod sic probatur. Sexagenarius erat Ysaac cum nati sunt Iacob
et clxxx annorum mortuus est. ergo cxx erat Iacob in morte patris. in
vendicione autem filii cviii annorum. Cum et venit ad Ioseph in Egyptum
cxxx annorum erat. Sed inter descensum eius in Egyptum et vendicionem Ioseph
fuerunt xxii anni. Ioseph enim xvii annorum erat cum venditus est in Egyp-
tum ~~quia speciosior corpore~~ et xxxix quando venit ad eum pater. Redit ergo
Moyses ad id quod pretermiserat. Dum ergo Iacob de Mesopotamia
rediret et nondum venisset ad patrem adhuc vivente Rachel sed
Iosephum facta est vendicio Ioseph in hunc modum. Oderunt eum fratres sui
quia a patre plus ceteris amabatur. tum quia in senectute genuerat eum
quia speciosior erat corpore et sapientior erat ceteris. accusavitque fra-
tres apud patrem crimine pessimo vel de odio in ipsum vel de coitu
cum brutis. vel solum Ruben pro concubina patris. Fecitque ei pater tu-
nicam polimitam. id est manu vel acu pictam. Vel secundum Aquilam tunicam
astragolicam. id est talarem. Vel secundum Symachum tunicam manicatam. id est
manicas habentem. Alii colobiis utebantur ut expediciores essent. Potest
dici manicata. manu picta acu. scilicet superinducta. Causa tamen odii ma-
xime fuit visio sompniorum. Retulit enim sompnium fratribus quod viderat dicens. Pu-
tabam nos ligare manipulos in agro et vidi vestros manipulos adorare
meum manipulum stantem. Qui dixerunt. Numquid rex noster eris. Aliud
quoque sompnium patre presente retulit eis. Vidi itaque solem et lunam et stellas
undecim adorare me. Increpavit eum pater et dixit. Numquid ego et ma-
ter tua et fratres tui adorabimus te super terram. Poterat hoc dicere
quia mater adhuc vivebat. tamen nec mater adoravit eum quia nondum descenderat
in Egyptum nec pater legitur adorasse eum quia nec Ioseph sustinuisset sed
fratres adoraverunt et parentes in filiis. Cumque fratres in pascendis grege-
bus morarentur in Sychem misit eum pater de valle Ebron. ut videret
si recte essent fratres et pecora. Cumque non invenisset eos in Sychim inven-
tus est eos in Dothaim. Qui cum vidissent eum procul mutuo loquebantur.
Ecce sompniator venit. occidamus eum et mittamus cadaver in cister-
nam veterem. dicemusque quia fera pessima devoravit eum. Ruben autem vo-
lens liberare eum aiebat. Non effundamus innocentem sanguinem

sed vinum graciamus in cisternam nec post una primatur et mittitur in luctum. Hic
vult iosephus inveniens adhuc vixisse. Nudantes ergo eum tunica
polimita miserunt in cisternam in qua non erat aqua. et recessit ruben
melioris quaerens pascua. Dum autem sederent comedentes panem. viderunt
hysmahelitas venientes de galaad portantes in camelis aromata
et resinam et stacten. i. mirram in egyptum. Dixit ergo iudas fratribus
suis. Melius est ut vendatur ysmahelitis puer iste et manus nostre
non polluantur celando sanguinem eius caro enim et sanguis noster est et
vendiderunt eum madyanitis. xxx. argenteis. Eosdem vocat madia-
nitas quos et ysmahelitas. Madyan autem de cethura filius abra-
he et ysmahel filius agar et filios de duabus uxoribus legitur abraham
ab invicem separasse forte separati prius postea redierunt in unum et fuerunt
populus unus utriusque patris retinentes nomen. Vel forte verum est hebreorum
opinio qui dicunt agar et cethuram unam fuisse. Reversus autem ru-
ben ad cisternam non invenit puerum et evadens intemptum scissis vestibus
eiulabat. sed accepto quod viveret quievit. Tulerunt autem tunicam ioseph
et intinxerunt in sanguine hedi mittentes qui ferrent ad patrem et dicerent
Hanc invenimus vide si tunica filii tui sit. quam cum cognovisset pater
ait. Fera pessima devoravit filium meum ioseph. scissis quoque vestibus
et indutus cilicio luxit filium multo tempore. Congregatis quoque filiis
ut lenirent dolorem patris noluit eos audire sed dicebat. Descendam
ad filium meum lugens in infernum. Erat enim in inferno tunc quidam locus honorum
longe semotus a locis penalibus qui ob quietem et separationem ab aliis
sinus dicebatur. sicut maris sinum dicimus et dictus est etiam sinus abrahe
quia etiam abraham erat ibi in sustentatione usque ad mortem christi. De ingressu

Madyanite vero vendentes ioseph ioseph · in egiptum · cum venditus fuit
putifero eunucho magistro milicie pharaonis. Alii dicunt archi-
magiro. i. principi cocorum a magire quod est occidere. Nec erat a
vero quia apud plures naciones dapifer principibus honorabilior est et
princeps militum. Hunc iosephus vocat petefrem. Sed theodotius non vult eunu-
chum translatum non asserit. hic habuit uxorem et liberos quia et ioseph filiam eius
duxit uxorem nec de eunuchis regis fuit qui parvuli castrabantur. Sed
tradunt hebrei quod videns ioseph elegantem emit eum ut ei misceretur. Dominus
autem custodiens ioseph adeo illum infrigidavit ut deinceps impotens
fuit coire tamquam eunuchus esset. Inde videntes eum ierofanti aptum fac-
tum de more suo eum pontificem eliopoleos. i. domus solis creaverunt
et honoracior erat quam ante in principatu. Ieros sacrum. phanum templum
inde ierophanti. sacri templares. Incidens. Eodem tempore prometheus
frater athlantis quem dicunt fecisse homines tum quia de rudibus doctos
fecit. tum quia legitur fecisse ymagines hominum quas arte quadam deambulare
fecit. Invenit etiam primus anulum ferreum et inclusit gemmam in eo et ungu-
lum vocavit. quia sicut ungues carnem sic gemma metallo circumdatur. Tra-
didit autem ut in quarto digito quem medicum vocant poneretur ad orna-
tum dignioremque hunc reliquis dicimus. quia ab eo usque ad cor quedam vena
protenditur. Dicitur etiam eum repperisse in monte caucaso in manu magna petra

cat driico in grecia venisse et ampliasse agriculturam. Ceres vero pre
instrumentum arandi etiam mensuram granum ad inveniendum cum prius in acer-
vis i. cumulis segetes ponerentur et triticum per actuos malde-
unde et a grecis demetra dicta est. Tunc etiam thelcines victi et expul-
rodum condiderunt. Quod iudas genuit phares et zaram de thamar ge

Eo tempore quo ioseph venditus esset quia hic interseritur etiam ex preoc-
cupatione descendens iudas a fratribus suis iuit ad virum odolla-
mitem nomine hyram et accepit ibi uxorem nomine sue filiam chana-
nei que peperit ei primogenitum her. deinde onam post sela. Dedit autem
iudas her primogenito uxorem nomine thamar. Fuit autem her nequissimus
abutens vasculo ~~mulieris~~ uxoris et occisus est a domino i. inventus est
mortuus iuxta uxorem in thoro. Et dixit iudas ad onam ut ingrede-
retur ad eam et suscitaret semen fratris. In quo patet quedam in lege post scripta
que ante ~~servata~~ sunt. Onam indignans sibi non nasci filios fundebat semen
in terram i. inutiliter uxorem cognoscere satagebat et percussit eum dominus. Re-
misit ergo iudas thamar ut esset vidua in domo patris sui donec cre-
sceret sela. Quo adulto timuit eum dare thamar et dissimulabat. Mor-
tua est autem sue uxor iude qui consolatione accepta post luctum iuit
ad tondendas oves cum hyra opilione suo. Quod audiens thamar
depositis vestibus viduitatis assumpsit teristrum et sedit in bivio
itineris quod ducit thamnam. Hebreum sonat sedit in oculos sic enim
vocatur bivium ubi debet agnoscere viator quo gradiatur. Quam cum vidisset
iudas suspicatus est eam esse i. scortum. Cui dixit. Sine me ut
coeam tecum. Que ait. Quid dabis mihi. Et ille mittam tibi hedum de grege.
At illa. Patiar quod vis si dederis mihi ~~...~~ arrabonem. Et dedit ei anu-
lum et armillam et baculum quem gerebat pro arrabone. Ad unum con-
cubitum concepit mulier geminos et abiit receptis vestibus
viduitatis. Misit ei iudas hedum per pastorem. quam cum non invenisset
reversus est ad iudam sine pignoribus. Post tres autem vel quattuor menses
dictum est iude. Fornicata est thamar uterus eius intumuit. Qui ait produ-
cite eam ut comburatur. Que cum duceretur ad penam. Misit socero suo pig-
nora dicens. De viro cuius sunt hec concepi. Qui ait. Iustior me est quia
non tradidi eam sela filio meo. hoc fecit ne periret semen filii mei.
Attamen ultra non cognovit eam iudas. Instante vero partu apparuerunt duo
in utero. et in ipsa effusione alter protulit manum in qua ligavit obstetrix
coccinum et ait. Hic egredietur prior. Illo autem retrahente manum egressus
est alter. Dixitque mulier. Quare propter te divisa est tibi maceria sa fre ma-
Et ob hoc vocavit eum phares. Maceriam autem vocavit membranam
secundarum vel secundinarum. qua involvitur puer in utero que dividitur in par-
te et sequitur puerum. Postea egressus est alter cum coccino. et dictus est
zara i. oriens quia primus apparuit. vel quia plurimi iusti ex eo nati sunt
ut legitur in paralipomenon. Cum similiter regum in principio tertii libri legatur
quod obstetrix in genesi ligavit coccinum in manu phares i. qui
divisus fuerat et ab eo quod parientem divisit nomen phares sortitus
est. Forte post coccinum cecidit de manu zara et alligavit phares

-iit de filiis gemellis primogenitum distingueret. De temptatione Ioseph.
Igitur Ioseph ductus est in Egyptum, emitque eum Puti- Genesis 39o.
phar, fuitque Dominus cum eo. Domumque domini sui sibi traditam guberna-
bat. Benedixitque Dominus domui Egyptii propter Ioseph, qui cum aliquid de omni-
bus non noverat nisi panem quo vescebatur. Factum est autem quod domina sua in-
iecit oculos in eum et ait: Dormi mecum. Qui ait: Omnia sua tradidit mihi
dominus meus preter te. Quomodo ego possum hoc facere, primo et peccare in deum
meum. Accidit autem, ut ait Iosephus, quod publica festivitate instabat cum
mulieres interesse debebat. Tunc illa egritudinem simulavit viro,
captans ob hoc solitudinem et silentium ut exoraret Ioseph. Et appre-
hensa lacinia pallii Ioseph ait illi: Dormi mecum. Qui relicto
pallio in manu eius egressus est foras. Illa contemptam se dolens in argu-
mentum fidei reverso pallium ostendit viro revertenti dicens: Ingressus
est ad me servus hebreus ut illuderet mihi. Ille nimis credulus con-
iugi victum Ioseph tradidit in carcerem regis. Fuit autem Dominus cum eo,
iniecitque gratiam in conspectu principis carceris, qui carcerem et vinctos in custo-
dia eius posuit. De expositione somniorum pincerne et pistoris. Genesis 40.

Accidit autem ut pincerna regis et pistor in eundem carcerem mitterentur
et Ioseph ministrabat. Videbant autem ambo somnia nocte una. Quos
cum mane vidisset Ioseph tristes, sciscitatus est ab eis causam doloris. Cumque
accepisset quod pro somnio essent dolentes, ait: Referte mihi que vidistis. Numquid non
dei est interpretatio? Et ait prepositus pincernarum: Videbam coram me vitem et in ea
tres fundos vel oculos, scilicet unde funduntur palmites. Alii ponunt tria flagella
vel tres propagines, quod idem est. Et paulatim crescere gemmas et post flo-
res uvas maturescere, premebamque uvas in calicem Pharaonis quem tenebam,
dabamque poculum Pharaoni. Et ait Ioseph: Deus dedit in bonum hominibus usum
vini, unde et ipsi libant. Solvit lites et inficias, et bona est eius visio.
Tres autem propagines tres dies sunt, post quos restituet te Pharao in gradum
pristinum. Memento mei cum bene tibi fuerit, ut suggeras regi ut educat
me, quia de terra hebreorum furtive sublatus sum et innocens in lacum missus sum.
Tunc ait pistor: Vidi quod haberem tria canistra farine super caput meum,
et in superiori portare me cibos qui fiunt arte pistoria. Avesque comedere ex
eo. Iosephus ait: Duo plena canistra panibus, tertium vero obsonio, variis obsonio
scilicet cibis que solent regibus ministrari. Grecus habet tria canistra conapion,
id est panum sordidorum. Et potuit esse quod in superiori erant panes sordidi grossi non deli-
cati, super quos erant panes similaginei, quibus edebat Pharao. Et ait Ioseph:
Mallem me esse interpretem bonorum. Tres etiam dies sunt post quos Pharao suspendet
te in cruce et comedent aves carnes tuas. Exinde dies tertius natalicius
erat Pharaonis, et inter epulas recordatus est pincerne et restituit eum in gradum; pis-
torem vero suspendit. Oblitusque est pincerna interpretis sui. De sublimatione Io-
Post duos annos vidit Pharao som- seph per expositionem somnii Pharaonis. Genesis 41o.
nium. Putabat se stare super flumen de quo ascendebant septem boves
crasse et obese carnibus, id est plenis, quod ob esum eveniunt. Et post alie
septem emergebant de flumine summe confecte macie et devorabant priores.
Expergefactus Pharao rursum obdormivit et vidit alterum somnium. Septem
spice plene pullulabant in culmo uno, alieque totidem tenues eas comedebant.

Hugo. Fornicationis familiaris inimicus numquam fugatur nisi cum fugitur, numquam mactatur nisi cum corpus maceratur.

~~Cui preudet Domina sua tradidit mihi dominus meus preter te. Quomodo possum hanc rem facere, primo et peccare~~
~~in deum meum. Accidit autem ut ait Iosephus quod publicam festivitatem instabat cum~~
~~mulieres interesse debebat. Tunc illa egritudinem simulabat viro, captans ob hoc~~
~~solitudinem et silentium ut exoraret Ioseph. Et apprehensa lacinia pallii Ioseph~~
~~ait illi: Dormi mecum. Qui relicto~~

tenues et percussae uredine que devorabant priores. Territus pharao convocavit coniectores et sapientes egypti nec erat qui interpretaretur. Et recordatus est pincerna ioseph et eius suggestione. ad iussum regis ioseph de carcere eductum totonderunt. Tunc enim et capilli et excrementa crimini attribuebantur et veste mutata oblatus est regi. Rex quoque apprehensa eius dextera ait. Vidi per somnium. vel vidi somnia nec timeas edisserere quid sit. Narravitque quod viderat et ait ioseph. Somnium regis unum est .i. unius significationis ostendit deus pharaoni que facturus est. Ecce septem anni venient fertilitatis magnae in universa terra egypti quos sequentur alii septem anni sterilitatis ut oblivioni detur cuncta retro habundantia. Ad idem faciunt boves agricole et spice et repetitio somnii firmitatis indicium. Aut iuxta philosophum vidisti hoc. cum fertilitatis et sterilitatis ex flumine maxime oriatur. Nunc ergo provideat rex virum qui quintam partem frugum per vii annos fertilitatis congreget in horrea regis ut fiant parati contra famem futuram. Pharao utrumque miratus in ioseph et somnii solutionem et consilii discretionem. huius rei dispensationem ei commisit dicens quod spiritu dei plenus esset. ¶ Ecce iam ter insinuatus est spiritus dei. Genesis primo
primo ibi spiritus domini ferebatur super aquas. Secundo ibi Non Genesis sexto permanebit spiritus meus in homine. Tertio hic. Tulit ergo pharao anulum de manu sua et dedit eum in manu eius et collo torquem auream collo circumposuit. fecitque secundum in regno. Ascendit quoque ioseph currum regis clamante precone ut omnes coram eo genua flecterent sicut coram rege. Hebrei tamen tradunt preconem non clamasse ad genuflexionem. sed abrech quod sonat pater tenerrimus. Abba enim pater. rech delicatus vel tenerrimus. qui et si etate tener. sapientia tamen pater. Et ait rex ad ioseph. Ego sum pharao .i. magnus. et est sensus. Solo regni solio maior te ero. Sic verum est quod dicit. Absque imperio tuo non movebit quisque manum aut pedem in egypto .i. non dicetur. quisquam hinc sine nutu tuo. neque publicum faciet officium. Vocavitque eum lingua egyptiaca. phanec .i. salvatorem mundi. quod pontiphanec dicitur. hebraice tamen sonat absconditorum inventorem. Et dedit ei assenech filiam putifar domini sui virginem. ¶ Hebrei in egypto ioseph de muliere alienigena duxisse. Iob post flagella duxisse dynam filiam iacob et ex ea suscepisse filiam quam putifare nutriit et vocavit assenech.
Triginta annorum erat ioseph quando stetit coram pharaone. Natique sunt ei duo filii priusquam veniret fames et vocavit primogenitum manassen quod est oblivio dicens. oblivisci me fecit deus laborum meorum et domum patris mei. Secundum vocavit effraym .i. fructificatio dicens. Crescere me fecit deus in terra paupertatis mee. De ingressu fratrum in egyptum sine beniamin.

Ioseph collegit granum vii annis quibus transactis venerunt anni inopie et clamavit populus ad pharaonem alimenta petens. Quibus ille rendit. Ite ad ioseph. aperuitque ioseph horrea et vendebat egyptiis. Alie etiam provincie veniebant in egyptum ementes escas pecuniam vero tradebant archariis regis. ¶ ...

¶ Quintam partem .i. una pars erat ad semen. secunda ad victum colonorum. tertia ad sustentationem pauperum. quarta ad stipendia militum. quinta ad reponendum in horreis.

¶ Tulit pharao anulum. historice hoc est .ii. summi dignitatis stola multiplicata vite torques ... oratio qui narrat ... pharao qui per ioseph ... ioseph egressus est ... cum rex constituit super egyptum. xxx annorum ... a morte ... nomen quod est ... ad phariseos ...

Dicens autem iacob quod esset venale in egypto, misit illuc x filios suos
beniamin domi retento. Qui ingressi terram egypti venerunt ad ioseph
nec cognoverunt eum. Cumque adorassent eum et agnovisset eos durius
loquebatur eis dicens: Unde venistis? Qui dixerunt: De terra chanaan ad
emendum escas. Ait ille: Exploratores estis, ut videatis infirmiora terre
ex industria venistis. Et illi: Non est ita domine. Fratres tui omnes filii sumus
unius viri. Minimus cum patre nostro est, alius non est super. Qui ait: Hoc est quod lo-
cutus sum, exploratores estis. Impossibile est enim viro pauperiore filios esse
tales, cum etiam regibus talis filiorum copia difficilis sit. Per salutem
pharaonis non egrediemini hinc donec veniat frater vester minimus. Mit-
tite unum ex vobis qui adducat eum. Timebat enim ne forte in eum ali-
quid deliquissent. Tradidit ergo eos vinctos custodie tribus diebus.
Tercio autem die eduxit eos et retinens symeonem ligatum ergo illis
presentibus alios abire permisit. Qui conquerebantur ad invicem: Merito hec
patimur quia peccavimus in fratrem nostrum. Nescientes quod intelligeret eos io-
seph, quia per interpretem loquebatur eis. Iussit ergo ioseph ministris suis ut implerent
saccos eorum et ponerent pecunias singulorum in saccis suis, datis super
cibariis in via. De reditu eorum ad patrem.

At illi profecti sunt. Venerunt ergo ad patrem suum in terram chanaan dix-
eruntque ei omnia que acciderant eis. Cumque frumenta effunderent singu-
li invenerunt in ore saccorum ligatas pecunias. Territis ergo omnibus dixit
pater: Absque liberis me fecistis. Ioseph non est super. Symeon tenetur
in vinculis. Beniamin auferetis. In me hec mala reciderunt. Et ait ru-
ben patri: Trade eum in manu mea. Duos filios meos interfice si non restituero eum tibi.
At ille: Non descendet filius meus vobiscum. Consumptis cibis
fames eos premebat. Et dixit iacob ad filios: Redite in egyptum
ut ematis pauxillum escarum. Et ait iudas: Si vis puerum mittere
nobiscum, ibimus, alioquin non ibimus. Ego suscipio puerum, de manu mea
require illum. Nisi reduxero eum, ero reus peccati omni tempore. Et ait israel:
Si sic necesse est, facite quod vultis. Sumite de optimis terre nostre in va-
sis vestris modicum resine et mellis, storacis et stactes et therebin-
ti et amigdalarum et ferte viro munera. Pecuniam quoque quam retulistis
reportate et aliam ad emendos cibos. Deus autem faciat vobis virum
placabilem et remittat vobiscum fratrem. Resina dicitur quodlibet genus gum-
mi ut balsamum liquidum vel aridum a resis greco quod est manare.
Vel prima preciosior est therebintina quam forte exponendo subdidit
therebinti. Secunda est lentiscina que venit de ~~[illegible]~~ sciti insula. Tercia pinea.
Forte balsamum sic vocavit. Iosephus etiam in principio minorum unguenta
balsami posuit et resinam tacuit. Storacem quidam dicunt speciem
resine. Moyses dicit in hebreo esse nethota quod sonat generaliter thy-
miama. Et in ysaia: pro domo nethota quidam transtulerunt domus
thymiamatis, quidam domus storacis. De ingressu in egyptum cum beniamin.
Surgentes filii iacob descenderunt in egyptum et steterunt coram ioseph. Genes · xliii ·
Qui precepit dispensatori suo ut introduceret eos et pran-

genesis · xliii^o

communium quia servi cognituri erant. Illi timentes se propter pecuniam introductos
quam secum retulerant, dicebant dispensatori se eandem retulisse et eis
nescientibus in vasculis fuisse repositam. Et ait. Pax vobis. Deus vester de[illegible]
eam vobis pecuniam quam mihi dedistis habeo. Eduxit eos ad Symeonem
munera quoque parabant donec ingrederetur ad eos ioseph meridie. Cum in-
gresso obtulerunt munera. adoraverunt in terra. Et accepto quod pa[illegible]
esset pater. Benedictoque beniamin. id est salutato. commota sunt viscera eius. Et in-
gressus cubiculum flevit. Lotaque facie egressus est continuit se et
ait. Ponite panes. Dedit autem ioseph seorsum ceteris alienigenis
et egyptiis seorsum ut indigenis. et fratribus seorsum ut advenis. Alie-
num enim putant egyptii edere cum hebreis forte propter disparem cultum. Dis-
suitque ioseph fratres secundum ordinem etatis eorum sicut in domo patris ma-
nere consueverant. Datisque partibus mirabantur quod pars beniamin quinque
partibus excederet. Ioseph enim ait beniamin duplicibus partibus honora[illegible]
utrumque autem stare potest. Si quinque fuerunt ciborum appositiones de quolibet
duplum dedit beniamin. Biberunt et inebriati sunt cum eo. id est satiati se-
cundum ydeoma hebreum. Precepitque ioseph dispensatori suo ut impleret sac-
cos eorum et pecuniam reponeret ut prius. et cyphum quoque suum argenteum po-
neret in sacco minoris. Factumque est ita et orto mane dimissi sunt. Tunc
dispensator iubente ioseph insecutus est eos et illis apprehensis ait. Pes-
simam rem fecistis. Cyphum furati estis in quo bibit dominus meus in quo
augurari solet. At illi dixerunt. Apud quemcumque inventum fuerit
[illegible] moriatur et nos servi erimus domini tui. Ille scrutatus est incipi-
ens a maiori usque ad minorem invenit cyphum in sacco beniamin.
Illi autem redierunt ad ioseph. Quibus ait. An ignoratis quod non
sit similis mihi in augurandi scientia. Forte ioco dixit et non est imputandum.
Iudas vero plurimum supplicabat ut ipsum meliorem pro puero servum
retineret quia in suam fidem eum receperat a patre. Quod Ioseph indicavit se fratribus. Genesis [illegible]

Non potuit ultra se continere ioseph et eiectis aliis [illegible]
fortius cum fletu clamavit ita quod qui exierant audierunt [illegible]
sum ioseph nolite timere. Pro salute enim vestra misit me deus ante vos. [illegible]
nium fames iam consistit adhuc quinque anni restant quibus nec arari pote-
rit nec meti quod ex nimia fluminis inundatione creditur accidisse. Et [illegible]
iecerit. Festinate et annunciate patri meo gloriam meam. Adducite eum
ad me et pascam vos et pecora vestra ne moriamini. et habitabitis
in terra gessen. Oculi vestri vident quod os meum loquitur ad vos. id est verum est
quod loquor. Osculatusque est ioseph omnes fratres suos flevitque super sin-
gulos. Auditumque est verbum in aula regis. Gavisusque est pharao et domus
ioseph. Dic fratribus tuis. Tollite plaustra de egypto ad subvectio-
nem coniugum et parvulorum omnia vestra adducite ubi scitum dabo vobis
bona egypti et medullam terre comedetis. Factumque est ita. Dedit
ioseph binas stolas singulis. Stola dicitur a telon quod est longum. id est
talaris. Beniamin vero dedit ccc^{tos} argenteos et quinque stolas optimas
totidemque misit patri. Asinos quoque decem qui subveherent ex omnibus bonis
egypti. et proficiscentibus ait. Ne irascamini in via. Qui cum venissent

ad patrem dixerunt. Joseph filius tuus vivit et dominatur in egypto. Jacob
quasi de gravi sompno evigilans non credebat eis. Cumque vidisset universa
que miserat ait. Sufficit michi si filius meus vivit. quasi de pecunia vel gloria
non multum curo. si vivit vadam et videbo eum. antequam moriar. De desce-
Tunc profectus israel cum omnibus nsu israhel in egyptum. genesis · cv.
que habebat. venit ad puteum iuramenti et mactatis victimis deo.
audivit deum per visionem noctis dicentem sibi. Noli timere descendere in
egyptum. faciamque te in gentem magnam ibi. et inde reducam te. Joseph quoque
ponet manum suam super oculos tuos. Surgens ergo de puteo iuramenti venit
in egyptum cum omni semine suo. Cuncte anime que ingresse sunt cum eo et egresse
de femore eius. non quod anime sint ex traduce. sed a parte totum intelligitur.
fuerunt. lxvi. preter ipsum et joseph cum duobus filiis suis qui erant in
egypto. fuerunt ergo omnes simul. lxx. Tamen lxx interpretes transtulerunt
lxxv. et lucas sic in actibus apostolorum. sed secundum computationem illorum esse
asserit decem. et enumeratos cum eis. v. filios ~~fil~~ joseph. Quia illi duo fratres
erant duas tribus. Lucas quidem scribens actus apostolorum gentibus non
fuit ausus mutare. ubi lxx interpretati. quia eorum auctoritas vigebat
inter gentes. ipse vero adhuc ignotus erat eis. Ipsi etiam lxx in deuteronomio
transtulerunt quod israel egressus est cum animabus lxx. Non in illis numerantur her
et onam et omnes filios inde qui tunc mortui sunt in terra chanaan
· forte in locum defunctorum due ancille iacob numerantur sicut et ille numera-
verunt. Vel more scripture summam numeri posuit quamvis parum desit. Item
non si dyna numeretur lxx sunt preter iacob. Filii eius lye. xxxiii. filii zelphen
xvi. filii rachel. xiiii. computatis cum ioseph et beniamin duobus filiis
ioseph. filii bale. vii. Et non cum ioseph nepotem habeat nisi duos restat
ut beniamin habeat. x. sed in libro non leguntur nisi. ix. forte vicio scriptorum
duo nomina scripta sunt pro uno. Vel magister hugo asbel ternum in aza et
belu divisit. sed non videtur posse stare. quia in numeris cum familie tribuum nu-
merantur victis madyanitis legitur sic. Asbel a quo familia asbeli-
tarum. sed in hebrayca veritate ros et muphim duo nomina sunt que apud
nos viciose iuncta sunt. forte quia iosephus pro asbel posuit asbela
ideo sic divisit. Quod joseph occurrit patri et introduxit eum ad regem.

Premisit autem iacob iudam ad ioseph ut occurreret ei. Qui iuncto
curru occurrit ei in yessen. Alii habent ad urbem heroum in
terra ramesse que tunc gessen post thebais dicta est. a qua thebei
quorum legioni prefuit sanctus mauricius. Alii sunt thebe vel thebiam
postea cum reges fuerunt ex ea dicta est urbs heroum. quia heroes egyp-
ti eius debebant custodiam. In finibus terre illius postea edificaverunt hebrei
cogentibus egyptiis urbem tabernaculorum que dicta est ramasse. post pa-
gus arsenottes quod sonat sine sexu sic dicta. quam sine discretione vel dis-
cussione sexus utriusque cepit in parte egypto. Dixit et ioseph ad omnem
domum patris sui. Ibo et nunciabo pharaoni vos venisse et viros esse pasto-
res. Cumque dixerit quod est opus vestrum dicetis. Pastores sumus nos et
patres nostri. hec dicetis ut habitetis seorsum ab egyptiis in optima
terra yessen. quia detestantur egyptii omnes pastores ovium quia mer-

coedunt eas sz colunt ut hamonem. Ingressus ergo ioseph ad regem ex-
tremos fratrum suorum .i. infimos quinque viros statuit coram rege. Qui
cum se dixissent pastores ovium addiderunt Non est herba in terra Cha-
naan. Petimus ut iubeas nos servos tuos esse in terra Iessen. Nec enim
separari volumus sz etiam facere preter prouidenciam. Hic querit quod egyptus
tempore inopie habundabat in pascuis dicimus quod egyptus contra naturam alia-
rum regionum cum habundat frugibus sterilis est in pascuis et econtrario. Dum
enim eam nilus super terram tempore colendi impedit vel pascua extinguit
cum autem nutrit. Post hoc introduxit ioseph patrem ad regem. benedixit
regi. Inquisitus ergo a rege de diebus annorum suorum ait. Dies peregrinacionis
mee. c. xxx. annorum sunt parvi et mali nec pervenerunt ad dies patrum meorum
Peregrinacionis dixit. quia sancti viri hanc pro incolatu habent. Mali dixit quia
propheta accusator est sui. Parvi autem dixit parvi. declarans subdens. nec perve-
nerunt &c. Dedit ergo ioseph fratribus suis possessionem in optimo solo ter-
re ramessen. Dicit ei iosephus. Concessit eis pharao ut in eliopoleos
urbe consisterent illic enim pascua pastores eius habuerunt sciens enim
esse egyptiis separari a se pastores et nichil quod eorum esset istis dedisse
re ad territorium eliopoleos spectabat terra gessen. De emcione quinte

Invaluit fames in egypto. Cumque defecisset partis instituto.
precium emptoribus sustentavit eos ioseph anno illo pro commutacione pecorum.
Sequenti anno cum utrorumque fame periret. emit omnem terram egypti ioseph pro
alimentis et subiecit eam sacerdotum pharaonis preter terram sacerdotum que
dederunt eis reges. quibus statuta cibaria ex horreis publicis pre-
bebantur et ideo non sunt compulsi vendere possessiones suas. Cum fine ne-
cessitatis ait ioseph ad populos. En vos et pecora et terra vestra in manu
pharaonis sunt. Ecce reddo vobis terram et pecora et semina dabo et co-
lite terram egypti. quintam partem dabitis regi. quatuor reliquas permitto vobis
in sementem et in cibos. Qui dixerunt salus nostra in manu tua est et ego
usque nunc quintam partem solvunt regibus egypti et factum est quasi in legem. De iura-
mento quod fecit ioseph patri.

Habitavit ergo israel in egypto
[H]abitavit ergo israel in egypto
hancti quod est minimus et vixit in ea. xvii. annis. factique sunt dies sui. c. xl. vii.
annorum. Cumque videret diem obitus sui imminere vocavit ioseph et fecit
ponere manum sub femore suo et iuravit quod sepeliret eum in sepulcro
maiorum suorum quod abrahamum dicunt. et respondendo dixit. non ubi mortua
fuit rachel quia excusatus se quod non sepelierat eam ubi volebat sepelire.
Causa fuit sanctis sepeliri in terra in qua sciebat christum resurrecturum
ut cum eo resurgerent. Distat enim abrahamum a calvaria fere ...
Cumque iurasset ioseph conversus israel ad lectuli caput quod erat ad ori-
entem adoravit deum. Quidam codices habent adoravit super caput
eius vel in capite virge sue et utrumque sane patet. Poterat enim senex
virgam ut in hac etate solet ferre et imponens super eam adoravit. vel sceptrum
tenuit quod gerebat ioseph suscepit. donec iurasset. Cumque iurasset incli-
nans super caput eius ~~...~~ virge nodum reddere adoravit.
Non enim credendum est dicentibus quod adoravit sceptrum ioseph. De bene-

Iterum nunciatum est ioseph quod egrotaret pater eius assumptis **effraym et manasse. cx°.**
duobus filiis suis illuc perrexit. Audiens senex venisse filium confortatus est et
sedens in lectulo vidensque cum ioseph duos ait. Qui sunt isti? Caligaverant enim oculi eius et videre
non poterat. Et ait ioseph. Isti sunt filii quos dedit mihi dominus in hoc loco. Et ait
iacob. Isti duo mei erunt sicut ruben et symeon de principibus m. v. consequenter
tribuum fieret. Reliquos quos genueris nomine fratrum suorum vocabuntur in posses-
sionibus suis. Applicuit autem ioseph manassen ad dexteram patris et effraym
ad sinistram adorans et petens ut benediceret eis. Jacob vero in spiritu cancellavit
manus minori dexteram superponens. Quod graviter ferens ioseph ait. Non ita mi pa-
ter pater. Alter enim primogenitus est. Et ille. Scio fili mi scio et iste quidem erit
in populos sed minor maior eo erit et semen eius crescet in gentes. Hoc impletum est in
iheroboam. Qui primus regnavit ~~[illegible]~~ x. tribubus et fuit effrateus. (iii Reg. xii) Et ait
ad effraym. In te benedicetur israel et dicetur in proverbium. Faciat tibi deus sicut effra-
ym et manasse. Et ad ambos ait. Deus patrum vestrorum benedicat pueris istis
et invocetur nomen meum super eos et nomen abraham et ysaac et crescant
in multitudinem super terram. Et ait ad ioseph. Deus reducet vos in terram patrum vestrorum. Do
tibi partem super fratres tuos sicimam vel sichimam quam tuli in gladio et arcu meo
de manu amorrei. Hanc eam emerat c. agnis a rege emor. Sed cum
post necem sichimitarum debuerat auferri filii prevaluit sed eam optinuit. **De**
Convocavit autem filios suos iacob et **benedictione autem tribuum.**
ait illis. Congregamini ut annunciem vobis que ventura sunt in novissimis
diebus. Ad litteram de divisione terre et de statu tribuum futuro prophetavit apertis-
sime vero de utroque xpi adventu. **de ruben.** Ruben primogenitus meus for-
titudo mea id est quem genui in etate robusta principium doloris mei id est solli-
citudinis mee circa filios. Alii hic capitulum in liberis meis. Prior in donis
maior in imperio supple esse debuisti effusus es sicut aqua id est in vilitudine. non cre-
scas quia ascendisti cubiculum patris tui. vel sic distingue effusus es sicut aqua non
crescas quia ascendisti cubiculum patris tui. Ac si diceret. lege primogeniture
honor pre aliis tibi debebatur et duplicatus in possessione sed sufficiat tibi
ut communem partem cum ceteris. Non ergo superexcrescetis sicut aqua ebulliens
superegreditur vel sicut flumen redundans **de symeon et levi.** Symeon et levi
vasa iniquitatis quia in furore suo occiderunt viros id est sichimitas et suffo-
derunt muros in voluntate sua. Hic aperit quod contra voluntatem suam factum sit.
Alii hic subnectunt taurum quod quidam de filio regis qui rapuit dinam
intelligunt quidam de xpo. quidam de tauris ipsius per silentium dedit putant.
In consilio eorum non veniat anima mea. hoc plane de xpo. de symeon enim scribe
de levi principes sacerdotes quorum consilio xpus occisus est. Dividam eos in iacob et dispergam
eos in israel. Ad litteram enim levi sortem non habuit in terra promissionis sed ab
aliis viculos habuit ad alendum pecora. Symeon similiter modicum ac-
cepit et in sorte iude. Sequitur de iuda ubi prophetat de regno futuro in iuda
et plane de xpo. **de iuda.** Iuda te laudabunt fratres tui. hoc factum est quando
aliis hesitantibus primus post moysen intravit mare rubrum id est in posteris
suis. ubi et regnum promeruerunt. Manus tua in cervicibus inimicorum tuorum et
adorabunt te filii id est successores patris tui. Hic notat regem futurum. Ca-
tulus leonis iuda. hic de exitu regum. David enim minimus fratrum electus
est in regem. Ad predam ascendisti fili mi. quia primo david plurimos hostes hu-
miliavit. Requiescens ut leo accubuisti id est in salomone et postea in pace
regnante et maxime timebatur. Quis suscitabit eum. ad prophetiam quod

post solus qui directus est in David vel de directione Salomonis. Potest dici non auferetur
sceptrum, id est rex, de Iuda et dux de femoribus eius donec veniat qui mittendus
est, a patre scilicet Christus. Usque ad transmigrationem Babilonis fuerunt reges de Iuda.
Exinde duces usque ad Hircanum et iterum fuerunt reges. Eis tunc pene
defecerunt utrique et regnavit Herodes alienigena. Et ipse erit expectatio
gentium, salus scilicet expectata non solum scilicet Iudeis sed etiam gentibus. Deinde
convertit sermonem ad filium Iude, scilicet de illo Christo mittendo sic. O fili mi, ille
erit ligans pullum ad vineam et ad vitem asinam suam, id est populum gentilem, et in
cum populum sibi qui vitis est associabit. Lavabit in vino stolam suam et in san-
guine uve pallium suum, id est carnem suam in sanguine passionis crucis.
pulchriores sunt oculi eius vino, id est apostoli, et dentes illius, id est predicatores, la-
cte candidiores. Hebreus etiam de Iuda tradidit sic. Non auferetur sce-
ptrum ~~de Iuda~~ id est quod Iudam diximus, quia scilicet primus intravit mare rubrum, primus ob-
tulit sancto tabernaculo et hinc tamen donec veniat qui mittendus est. Alii
Hebrei dicunt donec veniat Sylo, id est usque ad Saulem qui unctus est in Sylo.
Post tamen redit ad Iudam quia eripuit Ioseph a manibus fratrum suorum. Et ipse erit
expectatio gentium, id est tribuum. Unde dicunt: Iudas ascendat pro nobis.
populum ligans ad vineam pullum et ad vitem asinam suam, id est tanta erit
vini copia quod in una vite onerabitur asinus. Et ob hoc etiam rubicundio-
res oculos, quia sic apparet in oculis bibentium, id est candore dentium co-
piam etiam lactis notat quia lac comestum apparet in dentibus. De Zabulon. Zabu-
lon habitabit in litore maris et in statione navium pertingens usque
ad Sydonem. Ad litteram tribus hec maritima possedit. De Ysachar. Ysachar
asinus fortis vel osseus, id est vir agricola accubans inter terminos, quia
diu tantum possedit et maritima et montes et vidit requiem quod esset bona,
id est terram fecundam. Unde sequitur et terram quod optima et supposuit humerum
ad portandum quia in vehendis mercibus ad mare laborabat que in finibus eius
habundabant. Factus est tributis serviens, id est nautis ferentibus eam.
Hoc Hebrei metaphorice exponunt dicentes quod nocte et die studio legis
laboraverunt et ideo omnes tribus ei fuerunt quasi in tributo dona ferentes.
Dan iudicabit populum suum sicut et alia tribus Israel. Fiat Dan coluber
in via, cerastes in semita, mordens ungulas equi ut cadat ascen-
sor eius retrorsum. Hoc in Sampsone impletum est quasi dicat. Licet Dan sit
minima tribuum, tamen de ea surget ~~dux Israel~~ iudex in Israel, sicut et de aliis,
qui ad modum colubri viam obsidebit ne liceat hostibus ingredi
et Iudeos depopulando ut primus et singularis Philistiim percussit,
sed tamen quamvis iudex sit non tamen erit Christus. Unde subdit. Tunc post istum ex-
pectabo salutare tuum domine. Exponitur et hoc de Antichristo quem venturum
de Dan asserunt quia contra sectam Moysi pestiferis predicationibus et terri-
bilibus armabitur. Multos etiam qui ascenderunt ad culmen virtutis
deiciet retro et tunc salvator veniet ad iudicium expectatus. Alii
referunt hoc ad Iudam qui erit in carne Christi et ascensione eius, id est ante
mortem predicationis deiciet in morte tamen salvator expectatus. Refert
sed Iudas creditur fuisse de Ysachar. De Gad. Gad accinctus vel la-
trunculus preliabitur ante eum et ipse accingetur retrorsum. Gad cum Ru-
ben et dimidia tribu Manasse relictis uxoribus et liberis ultra

iordane i finibus suis armati precedebat israel i terram promissionis · sed post
xiiii annos primus reuertens plurimum vicinarum gentium aduersus suos ex
pugnauit inuenit et fortiter dimicantibus hostes fregit de asser · Asser
pinguis panis eius et prebebit delicias regibus · fertilis enim fuit huius posses
sio et deliciis affluens de neptalim Neptalim ceruus emissus et dans
eloquia pulchritudinis · pro velocitatem ceruus significat velocitatis terre
ubertatis que pre aliis precotos i maturiores fructus parit · Alii
dicunt irriguus quia super lacum genesareth iordanis irrigatur vel
ubi sunt aque calide · Commendacionem vero eloquiorum ad montem thabor qui
i finibus eius est referunt quia cum ipse iesus ibi fuerit vel quia de primis eius fru
gibus offerebantur i pascha · Unde fiebat laus domini que est eloquium pulchritu
dinis · Ad xpistum tamen et apostolos verius referunt quia ibi maxime
docuit de ioseph Filius accrescens ioseph · scilicet virtute et dignitate · i
pre omnibus fratribus i tribubus filie discurrerunt per murum · Hic nota
quod ioseph transeunte per egyptum mulieres ascendebant muros ut vide
rent eius pulchritudinem · Exasperauerunt eum et iurgati sunt inuiderunt
que illi habentes iacula · hoc de fratribus eius vel de viris egyptiis qui iacu
lis inuidie contra eum armati sunt · Sedit i forti arcus eius · i i domino et
dissoluta sunt vincula brachiorum et manuum illius per manus potentis ia
cob · i · deus qui est potencia iacob soluit vincula quibus ligauerant eum fratres
Inde pastor egressus est · i · de iacob lapis israel quia de eo ioroboam qui
fortiter rexit israel · i · decem tribus · vel tocius familie patris pastor i egyp
to · Hebreus habet · inde pastorem habuimus lapidem i israel · Post commen
dacionem eius benedixit ei sic · Deus patris tui erit adiutor tuus omnipo
tens benedicet tibi · benediccionibus celi desuper · benediccionibus abyssi deorsum ben
diccionibus uberum et vulue ordo conuersus est · pro conceptione et nutricione
ponitur · Optat ei rorem celi · fertilitatem terre · ubertatem lactis fecundi
tatem pecorum · benedicciones patris tui conforte sunt · benediccionibus prim
eius donec veniret desiderium collium eternorum · Hic ad literam nichil est ex
positum · sic forte potest intelligi · legitur numerum · xxi · Inclinati sunt scopuli
arnon · vel gesserunt seorsum scoparion · et i psalmo · Montes exultaue
runt ut arietes et colles sicut agni ouium · hoc dicit desiderium col
lium eternorum · hec tria ad idem spectant · Alibi dicitur colles tetragoni eternum
Dicimus ergo iuxta arnon fuisse asperrimos montes et saxosos et ideo
dei sunt eterni et quattuor habebant cacumina · i · cacumina et in tetra
goni dei sunt · quorum aliquis pars inclinata est contra israel ut facile transiret et qui
applausit eorum admeterum · et forte dimidia tribus manasse cum montes
illos sortem habuit · et est sensus · Hic benedicetur ioseph donec per colles
exultantes intret terram promissam · et vel quia donec inclusum est · Forte
aptantur de monte effraym et monte samarie in quibus regnauit
israel · Vel de montibus medorum et persarum vel quos exultat adhuc effra
ym · et manasses et leticia est terra de exilio hostium et tunc donec
exclusum est · tunc nata est gloria israel · Ex hebreo habetur sic sensus
donec migrarent colles eterni celo et est sensus · benedictus sit ioseph usque
more loquendi · sic ei solet dici donec celum et terra coeant et hec

omnes benedictiones fiant in capite ioseph et in vertice nazarei · i· sancti inter fratres
suos. De beniamin. Beniamin lupus rapax · mane comedet predam et vespere dividet spolia · Quidam retulerunt hoc ad ierusalem que fuit in sorte beniamin · quod dicit lupus rapax quia sanguinem prophetarum fudit et christi · et mane egressionis de egypto predam · i · legem quam extorruit a deo accepit et ad hanc concedit · sed in vespera mundi dividet spiritum · vivificantem a litera occidente.
Hebrei ad altare quod est in ierusalem referunt · quod dicit lupus rapax propter voracitatem in quo mane ponebant sacerdotes victimas ad adolendum vespere inter se ipsi dividebant partes suas que de sacrificiis eorum eos contingebant · sed verius de paulo intelligitur qui fuit de beniamin qui primo fidelium persecutor, post fidelis · eloquia dei et gratias ecclesie dispensavit vel quia illa tribus multum fuit bellicosa · Benedixit quoque singulis propriis benedictionibus non quia singulis bona dixit sed quia bene et prophetice dixit vel quia ex maiori parte benedixit eis · Hec locutus iacob collegit pedes suos super lectulum et obiit · appositusque est ad populum suum · i · ad angelos certa spe tandem requiei ·

De morte iacob et translacione eius in ebron·

Notandum quidem quod appositus est ad abraham et ysaac · sed tamen post multos dies. Ioseph vero precepit medicis ut condirent eum aromatibus et custodirent eum egyptii · xl diebus · mos enim erat egyptiorum in condita corpora servare · xl · diebus et in singulis diebus [illegible] ut scirent utrum anima egressa plangere et fovere ea [illegible] an sopita foret · condita vero · xl diebus servabat · Hebreis mos erat in condita servare · vii · diebus · condita diebus xxx et ita sub aliorum custodia transierunt dierum · lxx · Fideles modo quia mortuos suos vita et unguentis conditos habent · xxx diebus celebrant · quidam · i · specialem missam sub uno tot dierum pro eis celebrant · quidam tricesimum diem celebrant maxime · pro spiritu animali · i · fumo ex sanguinis digestione ascendente ad cerebrum capitis · anima et corpore · Alii septem quia transierunt tantum ad septimam quietem vel pro septenario anime et corporis · Rogaverunt autem ioseph pharaonem per intercessores quia mandat patri de sepulchro et accepta licencia a pharaone comitantibus fratribus suis et multis senioribus egypti detulit patrem ad sepeliendum in ebron · sed timentes bella [illegible] manserunt ab itinere recto · Venerunt quoque ad aream atad ubi [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et planxerunt [illegible] diebus · vii · et ob hoc indigene dixerunt locum illum planctum egypti [illegible] recedentes ad viam transito iordane sepelierunt eum in spelunca duplici. Reversus est ioseph in egyptum cum fratribus suis et universo comitatu.

De morte ioseph

Timentes vero fratres eius ne mortuo patre fieret memor illorum iniuriarum dixerunt ei · Pater tuus ad hunc vivens mandavit nobis ut hec verba tibi diceremus · Obsecro ut obliviscaris sceleris fratrum tuorum · nos quoque oramus ut patri tuo dimittas iniquitatem hanc et adiunxerunt [illegible] · Flevitque ioseph et ait · Nolite timere et consolatus est eos · Vixit autem centum · x · annos et vidit filios effraym usque in terciam generacionem · etiam [illegible] filio manasse · nati sunt filii in genibus ioseph · Dixitque fratribus suis · Deus adhuc visitabit vos et educet ad terram quam iuravit patribus meis · asportate ossa mea vobiscum · Cumque adiurasset eos super hoc

mortuus est et conditus aromatibus repositus est in loculo ameno iuxta nilum
in egypto nec postea motus donec egressi filii israel de egypto sunt
Alii fratres eius iuxta iosephum quisque in obitu suo deferebatur et sepeliebatur
in ebron. post translati sunt in sychem. Incipit historia exodi. exodi · 12 ·

Historia exodi non alia quidem est a predicta. sed eadem continuata et
propter fastidium tollendum. In quinque portiones districta est quarum
quelibet proprium libri sortita est vocabulum. Etiam hec quinque distincte
sunt ab hebreis per . liiii. thomos quorum xii. precesserunt in genesi. Hec
autem secunda portio grece dicitur exodus. latine exitus. Odos enim iter vel via
dicitur. agitur enim de exitu israel de egypto. Hebraice dicitur helesmoth a principio
libri. Et sonat hec sunt nomina. sicut nos a principiis suis psalmos nominamus.
Surrexit igitur rex novus De servitute filiorum israel.
in egypto longo tempore post mortem ioseph. Ab illo enim sub quo fuit io
seph. qui proprio nomine nemphres dictus est octavus regnavit ammo
nophis sub quo natus est moyses. Regno autem translato ad aliam domum
rex ille ob quod neophitus novus ignoravit beneficia ioseph quibus cumu
lavit egyptum et odiebat israel. maxime ut ait iosephus quia inviderunt eis e
gyptii propter virtute ingenium et laboris industriam et affluentiam opum et
sobolis nobilitatem. Et ait rex ad populum suum. populus israel fere fortior est
nobis. Sapienter opprimamus eum ne multiplicetur vel ne contra nos insurgat
vel addatur hostibus nostris et egrediatur liber. Imposuit ergo eis principes
angarias operum quibus fracti non vacarent amplexibus et magistros operum
prefecit eis egyptios ut durius eos affligerent. Coperunt ergo lateres
ex quibus edificaverunt civitates tabernaculorum phyton et ramassen
Civitates quidem erant prius. sed non erant tabernaculorum. Erant quidem in finibus
egypti. et ideo muniavit eas pharao ut ibi poneret armatos qui in
tabernaculis sub excubantes ne posset quis ingredi vel egredi sine signis
nuntii vel tabernaculorum .i. papilionum prius et ope illorum dirimit eas
vel positionum ubi se fiscus reponeret. Aliud etiam opus non tam grave
quam servile imposuit eis ut lutum platearum et sordes vicorum cophinis
exportarent. de quo legitur etiam in psalmo. manus eius in cophino servierunt.
Tertium etiam addidit opus sicut iosephus ut flumen per multas derivatio
nes dividerent et circumdarent civitates fossatis ne flumen eas
inundare valeret. cccc annos in hiis miseriis expenderunt .i. comple
verunt. Quanto magis autem opprimebatur tanto plus deo auctore
multiplicabatur. De dolo obstetricum.

Quod videns pharao alium excogitavit dolum et precepit obstetricibus
hebreorum sephore et phue. que preerant multitudini obstetricum
ut masculos in obstetricando interficerent et abortivum fecisse mentirentur.
feminas autem reservarent tamen. tum quia fragilis sexus nocere
non poterat et libidini egyptiorum deserviret. tum quia quidam sacerdotum sollicite
regi predixerat eo tempore masculum nasciturum in israel qui regnum egypti humi
liaret et virtute excederet universos. Timuerunt vero obstetrices deum
sed servaverunt mares. Cumque enim a rege redarguerentur mentite
sunt dicentes. Hebree obstetricandi scientiam habent et prius quam veniamus
ad eas pariunt. Et quia timuerunt deum edificavit illis domos

Angarias .i. servitutes sine precio presertim non in expensis. Quas autem quis debet in persona
et expensa propria parangariae dicuntur.

· i · locupletavit eas cum essent pauperes · vel fecit domus eas cum essent steri-
les · Augustinus dicit obstetrices venialiter peccasse · Gregorius vero
velle quod mortaliter · Dicit enim quod merces benignitatis earum que potuit
in eterna vita retribui · sed pro culpa mendacii in terrena conpensacione
declinata est · De submersione parvulorum ·

Videns ergo pharao dolos sibi non processisse · aperte eos aggressus est
precipiens ut quicquid masculini sexus nasceretur in israel in flumen
proiceretur et multi eo tempore submersi perierunt · pro quo peccato creditur deus de-
didisse egyptiorum in hunc errorem ut apim pro deo colerent · Erat autem
apis ut ait plinius qui et testatur se eum vidisse quidam taurus qui certo
tempore egrediebatur de flumine habens in humero dextro signum can-
didum instar lune corniculate ad quem cum statim effluerent egyp-
tii cum omni musicorum genere psallentes levabatur in aere et super ca-
pita saliens ferebatur et ad motum vel stacionem ipsius ipsi in terram
movebantur vel stabant et eadem die evanescebat · Dicunt tamen quidam
quod in festo serapis animatum erigebatur · unde et ipsum serapim · i · serpen-
tem consecratum autumant vocatum · Alii tamen per decennium semel dicunt
apparere · Alii tamen tempore iusti sacerdotis eliopoleos · iniusti non ut
divinitus iusticia ~~iusta~~ indicaretur sacerdotum · De ortu et educatione moysi

Egressus post hoc vir de genere levi levita nomine amram vel
amramus qui accepit uxorem contribulem iocabeth quam nole-
bat accedere ad uxorem post edictum mallens carere liberis quam in necem
generare · Cui deus astitit per somnium ut ait iosephus ~~dicens~~ dicens
ne timeret uxorem cognoscere quia puer quem timebant egyptii ex eo
nasciturus erat · Etiam de sacerdocio aaron ei significavit · Eadem concepit
mulier et peperit filium sub silencio eo quod non multum ei dolores partus
institerint · Videns autem puerum elegantem · abscondit eum tribus mensibus
Cumque celare non posset sumpsit fiscellam scirpeam in modum fisci · i · sacci
rotundam vimine ~~contextam~~ complexam · et linivit eam bitumine ac
pice et ponens intus infantulum in carecto ripe eum exposuit ne ca-
peretur fluvio rapiente · stante procul sorore parvuli maria rei exitum ex-
pectante ex precepto matris · Et ecce descendit termuth filia phara-
onis ut lavaretur in flumine que videns alveolum et sibi afferri
iubens vidit parvulum vagientem et misertus est eius dicens · De infan-
tibus hebreorum est hic · Hic enim deus venustaverat ut eciam ab hostibus
dignus alimento haberetur · Et cum plures egyptie admonuissent
ubera ad lactandum faciem avertebat · Et ait maria · vis vadam ut ad-
ducam hebream si forte ubera gentis sue sequatur · Ex precepto ergo
termuth abiit invenit matrem parvuli tamquam alienam adduxit et accessit
ad ubera eius puer · Suscepit ergo puerum a termuth alendum
et ablactatum reddidit filie pharaonis que adoptavit eum in filium et
dedit ei nomen moyses · Egyptiace enim moys aqua · ises salvatus dicitur · Cum-
que quadam die termuth obtulisset pharaoni ut et ipse adoptaret
eum in filium admirans rex pueri venustatem · coronam quam manu for-
te gestabat capiti illius imposuit · Erat autem in ea hamonis ymago
fabricata · Puer autem coronam proiecit in terram et ~~...~~ fregit · Sac-

aiunt Heliopoleos a latere regis surgens exclamavit. Hic est puer quem nobis deus occidendum monstravit ut de cetero timore careamus et voluit irruere in eum sed auxilio regis liberatus est et persuasione cuiusdam sapientis qui pro ignorantia hoc esse factum a puero asseruit in cuius rei argumentum cum prunas allatas puero obtulisset puer eas ori suo apposuit et sic lingue summitatem igne corrupit. Unde hebrei eum impeditioris lingue fuisse putant. Tante enim pulchritudinis fuit ut ait Iosephus ut nullus adeo severus esset qui eius aspectui non hereret. Multi etiam dum cernerent eum per plateas ferri occupationes in quibus homines studebant desererent.

De uxore Moysi ethiopissa.

Factum est autem cum adultus esset Moyses ethiopes vastaverunt egyptum usque ad Memphim et mare. Quod cum consuli ad divinationem egyptii responsum acceperunt ut uterentur auxiliatore hebreo. Et vix obtinuerunt a Termuth ut exercitum quem pavebant Moysen preficere ducere prius prestitis sacramentis ne ei nocerent. Erat autem Moyses vir bellicosissimus et peritissimus qui flumine iter tutius longius premittens per terram duxit exercitum itinere breviori ut improvisos ethiopes preveniret. Sed per loca plena serpentibus iter faciens tulit in archis papireis simul plures ybides ciconias scilicet egyptias naturaliter serpentibus infestas que rostro per posteriora immisso alvum purgant. Castrametaturus prebebat eas ut serpentes fugarent et devorarent et ita tutus per noctem cum silvestri exercitu prevenit ethiopes et oppugnatos inclusit eos fugientes in Saba civitate regia quam post Cambises a nomine sororis sue Meroen denominavit quam cum per decennium oppugnabilis esset diutius obsedisset oculos iniecit in eum Tharbis filia regis ethiopum et ex condicto tradidit ei civitatem si duceret eam uxorem et ita factum est. Inde et Maria et Aaron murmurant adversus Moysen pro uxore sua ethiopissa. Dum autem redire vellet non acquiescente uxore ymmo Moyses tamquam astrorum peritus duas ymagines sculpsit in gemmis huius efficacie ut altera oblivionem altera memoriam conferret. Cumque paribus anulis eas inseruisset alterum scilicet oblivionis anulum uxori prebuit alterum ipse tulit ut sicut pari amore sic paribus anulis insignirentur. Cepit ergo mulier amoris viri oblivisci et tandem libere in egyptum regressus est.

De fuga Moysi et affinitate Ietro.

In diebus illis egressus ad fratres suos in terram Gessen vidit afflictionem eorum et prefectum operis egyptium percutientem quendam de hebreis et percussum egyptium secreto abscondit eum in sabulo. Egressus die altero vidit duos hebreos rixantes et dixit arguens eum qui fecit iniuriam. Respondit. Quis te constituit super nos iudicem. Numquid occidere me vis sicut heri occidisti egyptium. Timuit ergo Moyses quomodo palam factum esset verbum hoc et timuit. Postea cum audisset pharao venit et querebat eum occidere. Qui fugiens per desertum in terram Madian et venit ad civitatem Madyan cum mare rubrum sic nominatam a quodam filio Abrahe de Cethura sedit iuxta puteum. Erant

aut sacerdoti .i. primati quia antiquitus sacerdotes dicebantur madian. Vii filie
qui dicebatur raguel agnominatus ietro cognominatus cyneus que
venerant ut haurirent aquam gregibus suis. Officium enim gregum a-
lendorum tunc erat etiam mulierum mane in regione trogoditarum.
Supervenientes vero pastores repulerunt eas quas prohibuit moy-
ses ab iniuria virginum et adaquavit greges earum quia maturius
solito redeuntes cognoverunt patrem ne beneficium peregrini retribucione
careret. Vocatus quoque moyses iuravit quod habitaret cum illo et accepit
uxorem filiam eius que peperit ei gersam quod sonat advena eo quod in exilio
genuit eum. peperit quoque alterum quem dixit eliezer .i. deus meus adiutor.
Dedit quoque ei socer omnem curam gregum suorum in quibus omnis antiquis bar-
baris erat possessio. **De visione rubi. Exodi. 3o.**

Tandem mortuus est rex egypti et clamaverunt filii israel ad
dominum et recordatus est federis quod pepigerat patribus eorum. Moyses autem
pascebat greges soceri sui in deserto. Cumque minasset gregem ad inter-
iora deserti. venit ad montem dei syna. qui et in quadam parte sui dicitur
Oreb ab oreb deserto ibi. et apparuit ei dominus in flamma ignis in
medio rubi. Ignis autem viriditatem rubi depascebat innoxius
quia nec folia nec ligna comburebantur. Erat autem mons ad pasturas
egregius et herbis habundans quia pastores illuc ascendere non presu-
mebant tum quia excelsus erat. tum quia opinio erat deum habitare ibi.
Et ait moyses Vadam et videbo visionem hanc magnam. et vocavit
eum dominus de rubo et ait. Moyses moyses. Qui respondit. Assum. Et dominus
tolle calciamenta tua locus enim in quo stas terra sancta est. Et ait Ego
sum deus abraham deus ysaac et deus iacob. Vidi afflictionem populi mei
in egypto et descendi ut liberem eum et educam eum in terram fluentem
lacte et melle. ad loca chananei. ethei. amorrei. pherezei e-
vei iebusei. Nomen gentis septime tacuit .s. gergesei. et sic
ubique tacetur nisi in deuteronomio vii°. Sed veni mittam te ad pharao-
nem ut educas populum meum de egypto. Et dixit moyses. Quis ego
sum ut eam ad pharaonem. Et dominus. Ego ero tecum. Et habebis hoc signum
quod miserim te. Cum eduxeris populum meum de egypto immolabis
in sinay monte isto. quasi tunc videbis quod ego sum tecum et eduxi te. He-
brei tamen hic terminant versum quod miserim te. Et ait moyses. Si dixe-
rint filii israel quis est qui misit te quod est nomen eius. Cui dominus Ego
sum qui sum. quasi vocor. qui sum. Et dices eis. Qui est misit me ad
vos. dices etiam. Deus abraham. deus ysaac. deus iacob misit me ad
vos. hoc nomen michi est in eternum. quia hii testes vivunt in eternum. Iosephus
dicit. Dixit ei sacram appellationem quam prius homines non audierant
nec michi fas est dicere. Vade congrega seniores israel et dices eis
apparuit tibi et misit te ad liberandum eum. et ingredieris tecum ad
fratres tuos ad regem egypti. et dices ad eum. Deus hebreorum voca-
vit nos. Ibimus viam trium ~~dierum~~ dierum in solitudinem ut immolemus
deo nostro. Scio tamen quia non dimittet vos nisi per manum validam. Ex-
tendam percutiam egyptum in mirabilibus meis nec exibitis vacui. sed
postulabitis ab egyptiis et commallaneis .i. vicinis vasa pre-

Gergesei tacetur in pluribus locis quia sponte cesserunt filiis israel nec pugnaverunt contra eos.
Qui sum. Sum non hic essentiam per se et principaliter appropriare cum accipitur pro filio in personis ego intellectum quod notat personam et nunc legitur.

sa et vestes et spoliabitis egyptum. Dicunt hebrei postulasse eos ut
dono darent. Hebreus est quasi mutuo. Compensantur autem per pre-
ceptum domini. **De signis datis moysi. Exodi .iiii.**

Et ait moyses non credent mihi. Cui dominus. Quid est quod tenes
in manu. Respondit virgam. Et ait proice eam in terram. Et proiecit et versa est in
colubrum et expavit moyses ita ut fugeret. Dixitque ei dominus. Apprehende
de caudam eius. et cum tenuisset versa est in virgam. In hebreo
colubri serpens genus est. Et ait hoc signum facies ut credant
tibi. Gradietur. Mitte manum tuam in sinum tuum et misit
et facta est leprosa albida instar nivis. Rursum ait. Retrahe
manum in sinum. Retraxit et protulit et facta est similis carni
reliquie. Et iterum. Si nec his duobus signis credent sume aquam fluminis
et funde super aridam terram et vertetur in sanguinem. Et ait moyses. Obsecro
domine mitte alium. Nam impeditioris lingue factus sum. Postquam locutus es ad servum
tuum nec etiam eloquens sum ab heri et nudius tertius. Et ait dominus. Quis fecit
os? Quis fecit surdum aut mutum videntem aut cecum. Nonne ego. Age ergo
et docebo te. Et ero tecum. At ille. Obsecro quem missurus es mitte. Et
dominus ipse turbatus ait. Aaron frater tuus eloquens est et ipse egredietur in occur-
sum tuum gaudens. Pone verba mea in ore eius et ostendam vobis quid agere
debeatis. Virgam sume in qua facturus es signa. Venit ergo moyses ad
ietro et ait. Revertar ad fratres meos in egyptum ut videam si vivant. Cui
ietro. Vade in pace. Cui tamen ad hunc moram facienti iterum dixit dominus. Va-
de in egyptum quia mortui sunt qui querebant animam tuam pharao scilicet et compli-
ces eius. Quod plane et singulariter ponitur quia solus pharao querebat. **De reditu moy-**

Tulit ergo moyses et liberos **si in egyptum et dimissione uxoris**
imponens eos super asinum profectus est. Cumque esset in diversorio in itinere ut cre-
deret occurrit ei dominus id est angelus evaginato gladio et volebat
eum occidere. scilicet quia uxorem et filios contra voluntatem domini ducebat esset
ei impedimento. Vel quia puerum ducebat quem incircumcisum esse. scilicet volebat
eum occidere. Alterum forte iam circumciderat moyses. Sed et credendum est hunc quem
dicunt alterum remansisse cum ietro cum supra ait liberos. Tulit ilico se-
phora petram acutissimam et circumcidit preputium filii sui. Tetigitque
eidem sanguine pueri pedes eius. et ait. Sponsus sanguinum tu mihi es
et dimisit eum postquam dixerat hec. Ut ait angelus. Locus iste breviter
obscurus est. Ubi ergo ait. Tetigitque pedes eius intelligendum est sanguine
tetigit pedes pueri vel angeli. Unde maria ait viro. Ecce me in vir-
ginem sanguinum id est an ex coniugio tuo tam sceleris teneor agere ut fundam
sanguinem filii mei. Et recessit ipsa ab eo scilicet moyse. Vel angelus. He-
breus ita. Tetigit pedes eius id est sephora moysi indignans et preputium
proiecit ad pedes moysi et ait. Gener sanguinum tu mihi es id est tu generi
mei (?) ... es ut cedes mihi id est culpa mea in filio ad sanguinem
id est ad mortem. Vel sanguinis mei effusio est ad placandum angelum qui te morte
minabatur. et dimisit angelus moysen quod in hebreo patet. Tum hebreus
... Placavit eum angelus quem prius scilicet usque ad mortem arctabat. Hinc
vel a iosue in galgalis ... cultellis habuisse principium
... tamen ubi nos habemus petram hebreus habet aciem

Virga est pertica qua pastores cogunt ad pascua eos (?) ... id est pertica

(acie)
et dicit acutissimam novaculam vim et iudei novaculis circumciduntur. Fa-
bulantur tamen quidam hebrei usque ad david circumcisionem factam petra. sed que
in deiciendo goliam ferrum lorice et galee cessit lapidi iacto. quasi de-
dit ei locum. deinde lapis cessit ferro in circumcisione. **De primo ingressu ad pharaonem**

Exodi. 4.o Abiit itaque moyses solus tenens virgam in manu. Interimque
aaron domino iubente descendit sinai et occurrit moysi in monte dei.
Exposuitque ei moyses verba domini et signa que mandaverat. Veneruntque simul
et congregaverunt filios israel. Locutusque est eis aaron omnia verba domini.
Fecitque moyses signa coram eis et crediderunt. Post hec cum senioribus
israel ingressi sunt ad pharaonem et dixerunt ad eum. Hec dicit dominus deus
israel. Dimitte populum meum ut sacrificet mihi in deserto. Et ille. Nescio
dominum. et israel non dimittam. Et illi. Ibimus viam trium dierum in solitudinem
ut sacrificemus deo nostro. In quo verbo israel nec contrarium non duplex
intelligendum est. Eo enim forsitan ordine populus educeretur si pharao populum
dimisisset. Tunc moyses commemoravit ei quanta fecerit egyptiis op-
pressis ab ethyopibus et labores et pericula que tulerat pro eis et quia
huius condignam non acceperat retributionem. propterque quod sibi coniugem in
synai exposuit. Quem rex deridens sicut suum fugitivum vocavit et
pro seditione eum redisse dixit. Tunc rex ait servis suis. Multus
est populus quoniam magnus si dederitis eis requiem ab operibus. Et precepit ne
ultra darentur eis palee ad conficiendos lateres. que commiscere
luto miscebantur ut solidiores essent lateres. Vel potius eis lateres
coquebantur pro penuria lignorum in egypto. **De afflictione filiorum israhel**

Opprimebantur ergo hebrei operibus. nocte colligentes
paleas et die lateres coquendo et eundem numerum laterum exigebant
ab eis quem et prius. Flagellatique sunt magistri de filiis israel quos prefecerant
bus suis operantibus a prefectis pharaonis. Magistri enim operum hebrei e-
prefecti vero nigris egyptii. Veneruntque prepositi filiorum israel ad pharao-
nem dixeruntque ei. Cur ita agis contra servos tuos. Qui ait. Vaca-
tis ocio et ideo dicitis. eamus et sacrificemus domino. Ite ergo operamini palee
non dabuntur vobis. Cumque egrederentur moyses et aaron eis oc-
currerunt. et dixerunt ad eos. Videat dominus iniuriam vestram in nos et iu-
dicet. quia fetere fecistis nos. id est abhominabiles reddidistis coram pha-
raone. Et ait ad dominum ~~Cur misisti~~ moyses. Cur misisti me ut affli-
geres populum istum. Cui dominus. In manu robusta eiciam eos et adiecit.
Exodi. 6.o Ego sum qui apparui abraham ysaac et iacob in deo omnipotenti. id est
sum deus omnipotens. et nomen meum adonay. non indicavi eis. id est fortitudinem
et potentiam ad quas pertinet hoc nomen. sed pietatem et sapientiam ad
quas pertinet hely et eloym vel non indicavi sicut tibi. Apparuit enim
dominus abrahe. sed moysi locutus est facie ad faciem. Et infra. Inducam vos
in terram super quam levavi manum meam. id est iuravi quod darem eam patribus vestris.
Ego dominus. quia ita verum est hoc sicut ego sum dominus et est iuramenti species.
Narravitque moyses hec omnia filiis israel nec acquieverunt propter an-
gustias spiritus. Commemorat autem hic historia principes ~~domorum~~
~~per familias suas~~ domorum per familias suas. sed de tribubus trium. scilicet ruben.
symeon. levi. nobis autem de solo levi dicere sufficiat. Filii levi fue-

gerson caath et merari ex quibus tres familie leuitice diriuate sunt
gersonite caathite et merarite. Filii caath amram et ysaar
et hebron et oziel. Filii ysaar chore. Filii amram de iocabeth aaron moyses et ma
ria. Accepit autem aaron uxorem elizabeth filiam aminadab sororem naason que peperit ei nadab et abiud eleazar et itha
mar. Eleazar accepit uxorem de filiabus phutiel que peperit ei phi
nees. Iste est moyses et aaron quibus locutus est dominus in egypto. Hoc
addidit esdras ut quidam dicunt vel moyses de se nisi de alio loqueretur.
Dixitque dominus ad moysen De mutacione virge in colubrem exodi · 7º.
Loquere ad pharaonem omnia que loquor tibi nec timeas eum. Ecce constitui
te deum pharaonis · id est potentem in ipso et in terra eius facere signa ad modum dei
Aaron erit propheta tuus · id est prolocutor tuus. Moyses vero erat octoginta vel aaron
propheta. Ingressique moyses et aaron ad pharaonem. Moyses · lxxx erat
annorum et aaron lxxxiii. quando locuti sunt ad pharaonem. Tulit autem
aaron virgam moysi et iecit in terram coram pharaone et versa est in colubrum
Vocauit autem pharao maleficos ~~et~~ et fecerunt similiter per incantationes et
proiecerunt singuli virgas suas que verse sunt in dracones · sed virga aaron deuorauit virgas
eorum. Et sciendum quod magi oculos spectantium deludebant vel ~~per illusionem~~
demones discurrentes per mundum et subito semina rerum de quibus hec
agitur afferunt. Induratum est cor pharaonis nec audiuit eos de plagis
Et ait dominus ad moysen egypti et aqua versa in sanguinem
Egredere in occursum pharaonis cum egredietur ad aquas et dices
In hoc scies quod dominus sim · percutiam virga aquam fluminis et vertetur in sanguinem
et pisces morientur et affligentur egypcii. Et factum est ita. Et percus
sit aaron aquam fluminis et versa est in sanguinem et fuit sanguis in omni
terra in fluminibus et riuis et paludibus. Forte non in omnibus sed in hiis que
manabant de nilo. et in vasis domorum tam ligneis quam saxeis. Fode
runt per puteos egypcii per circuitum fluminis et inuenerunt sanguinem
Et fecerunt magi similiter · iamnes et mambres et dicunt quod allata
est aqua de terra gessen quam non percussit dominus plagis propter filios israel
qui habitabant in ea. Tamen iosephus dicit quod hebreis erat flu
uius potabilis licet esset mutatus. Egypcius vero non solum colore
sed sapore amaro cruorem prebebat. Unde potest videri quod alibi quam in nilo
aqua fuit in egypto. et hec fuit prima plaga ~~quam dominus~~ qua percussit
dominus egyptum · vii · diebus · de qua dicit iosephus quod pharao timens pro ea
et hesitans hebreos abire promisit. Cumque malum fuisset relevatum
sententiam permutauit de ranis exodi · 8.
Dixit locutus est dominus ad moysen · Ingredere ad pharaonem et si nolueris
dimittere populum. dic aaron ut extendat manum ~~suam~~ super flumina ri
uos et paludes · et fecit sic. Et ascenderunt rane que operuerunt
terram egypti et ut dicit iosephus omne eius molestabant et putrescentibus
cadaueribus fetor · minus noxius exalabat ex aqua · ymo
quasi quedam domestice domos intrantes sepe in cibis et potibus et lectis
inueniebantur. Sunt autem tria genera ranarum · unum fluuiale et vocale
aliud minimum quod calamitem dicitur quod si proiciatur in os canis obmu
tescit. Tercium magnum et venenosum quod rubeta dicitur et vulgo crassan

ciii · Dixit ergo pharao ad eos · Orate dominum ut auferantur rane ex [illegible]
nobis et dimittam populum · Exclamavit autem moyses ad dominum et mortue
sunt rane · Videns quoque pharao quod data esset requies non dimisit eos · De

cinyphibus

Dixit dominus ad moysen · Dic aaron
Extende virgam et percute pulverem et sint cyniphes in omni terra egyp-
ti et factum est ita · Sunt autem cyniphes musce adeo subtiles ut visum
nisi acutum evectus effugiant et corpus cui insederint acerbo terebrant
stimulo · Feceruntque id est conati sunt malefici similiter ut educerent cy-
niphes et non potuerunt et dixerunt pharaoni · Digitus dei est hic id est spiritus
dei · Sicut enim per dexteram filius sic per digitum spiritus sanctus solet accipi · Unde
constat quod in hoc defecerunt et non in primo aut secundo · Et dicunt hoc esse factum
ad notandum quod et si phi habuerint noticiam patris et filii non tamen spiritus
sancti · Hec tria signa facta sunt per manum aaron · que autem sequuntur vel a do-
mino quedam vel per moysen ·

de cynomia ·

Dixit ergo dominus ad moysen · Egredere ad aquas ad pharaonem et
dic ei · quod si nolueris dimittere populum mittam in omnem terram egypti di-
versi generis muscarum · faciamque in die illa mirabilem terram yessen in qua habe-
bunt tranquillitatem · et factum est ita · Venitque musca gravissima
in omnem terram egypti · locutio est id est multitudo muscarum
et expressius est quam si pluraliter diceretur · pro quo lxx posuerunt cy-
nomia id est musca canina quod et in psalmo legitur · cynos enim grece canis
latine · Tunc vocavit eos pharao et ait · Ite sacrificate deo vestro in terra
hac · Qui dixerunt · Non potest fieri · Abhominaciones egyptiorum immola-
bimus · Si mactaverimus que colunt egyptii coram eis lapidibus nos
obruent · Taurum enim adorabant in honore apis · vaccam pro yside · ovem pro
ammone · unde abhominabile erat eis hec occidi vel comedi · nisi diis fierent
Et ait pharao · Ite ad desertum · verumptamen longius ne abeatis rogate
pro me · Oravit moyses et recessit musca · Iterum est induratum est cor
pharaonis · De hiis duabus plagis dicit iosephus quod infinita multitudo
pediculorum egyptiis pullulavit ex interioribus ebulliens quos nec
lavacris nec medicamentorum unguentis conterere poterant · Amplius
et plagis aliis preter x · famosas credibile est egyptios fuisse percussos

de morte pecorum exodi · ix ·

Tunc dixit dominus ad moysen · Dic
pharaoni · Si renueris populum meum cras tonica peste confine et mo-
rientur omnia animancia egypti nec quicquam ~~[illegible]~~ de hiis que possident israel mo-
rietur · Et mortua sunt animancia egypti · scilicet que erant in domibus · que
in pascuis grandine post perierunt · Vel forte dicendum non est quod sit
multo tempore intervallo hec facta non sunt et potuerunt interim habere aliunde
animancia · De hac etiam dicit iosephus quod bestiis multigenis et ignotis aspec-
tibus nullus occurrit regionem eorum dominus implevit quibus et ipsi consumebantur
et terra agricolis inculta videbatur · et induratum est cor pharaonis et noluit
dimittere populum ·

de ulceribus et vesicis ·

Tercio dixit dominus ad moysen et aaron tollite cineres de camino et
spargat illos moyses in celum coram pharaone et erunt in iumentis
et hominibus ulcera et vesice in omni terra egypti et factum est ita · Stete[runt]

Silepsis qui sing[ulare] pro plur[ali] po[nit]

de cynipsibus · xiiii · | de cynomia · xv · | de morte pecorum xvi · exodi · ix · | de ulceribus vesic[is]

ecia malefici stare coram pharaone propter vlcera que erant in eis ex initio
corrupcione veniencia. De grandine

Dixit quoque dominus ad moysen. Dic pharaoni. Hec dicit dominus. Ideo posui te
ut ostendam in te fortitudinem meam et narretur nomen meum in omni
terra. En pluam hac ipsa hora cras grandinem qualis non fuit in egypto
usque in diem hanc. nec eciam in partibus yperboreis. Congrega quoque homines in agro
homines et et iumenta foris inventa grandine morientur. Qui timuit de
servis pharaonis dominum confugere fecit servos et iumenta in domos. Ex
tenditque moyses virgam in celum et dedit dominus tonitrua grandinem et ful
gura et ignis mixtus impetu pariter ferebatur. Et percussit grando cuncta que
fuerant in ~~aquis~~ agris et herbam et lignum regionis confregit. Or
deum lesum est quia iam vires erat et linum quia iam folliculos germinavit. Tri
ticum vero et far quod est genus frumenti frumento grossius non sunt lesa quia serotina
erant nec adhuc virencia quia in spicam nodum procreverunt in terra tamen yessen
grando non cecidit. Et vocavit eos pharao et ait. Peccavi eciam nunc
Orate pro me et dimittam vos. Egressusque moyses ex urbe tetendit ma
nus ad dominum et cessaverunt tempestas nec eciam stillavit pluvia super terram
et ingravatum est cor pharaonis. De locusta. exodi decimo.

Dixit dominus ad moysen. Ingredere ad pharaonem et faciam signa que narr
res filiis et nepotibus ut sciatis quia ego dominus. Et ingressi dixe
runt regi. Hec dicit dominus. Ecce ego inducam cras locustas in fines tuos
ut comedant quod residuum est grandini. Dixeruntque servi pharaonis ad eum
egresso moyse. Usquequo paciemur hoc scandalum. Dimitte homines ut pe
rit egyptus. Et revocaverunt illos dixitque pharao. Qui nam sunt qui ituri sunt
ad sacrificandum. Et ait moyses. viri et mulieres senes et parvuli
cum ovibus et armentis. Et respondit. Cui dubium est quod pessime cogitetis.
Non fiet ita. Sed ite viri tantum. hoc enim et ipsi petistis. Et ejecti a conspectu
eius sunt. Et extendit moyses manum super terram egypti et induxit dominus ventum
urentem in die illa et nocte qui levavit locustas et sederunt innumerabiles
in cunctis finibus egypti et devoraverunt omne virens in lignis et herbis.
Dicitur autem locusta quasi longa hasta .i. quasi longiora retro habens crura. Festinus
quoque pharao vocavit eos et ait. Peccavi deo vestro et in vos orate pro
tollenda peste hac eciam hac vice. Et egressus moyses oravit ad dominum
et flavit ventus ab occidente et proiecit locustam in mare rubrum. Et in
duravit dominus cor pharaonis nec dimisit israel. De tenebris.

Extenditque moyses manum in celum et facte sunt tenebre palpabiles
ut nec viderent nec moveri localiter possent egyptii. Multi eciam in alabri
linter conclusi sunt mori. Ubicumque autem erat israel lux erat. Vocavitque eos
pharao et ait. Ite immolate. oves tantum et armenta remaneant. Et ait moy
ses non remanebit ungula preterea cum ignoremus quid debeat immolari.
Et ait pharao. Vade ne ultra videas faciem meam et morte morieris ignoranter.

Abiit ergo moyses ad fratres suos. De diebus egypciatis. exodi. xi.
Et ait dominus ad eum. Ad hunc una plaga tangam pharaonem et dimittet
vos. Nota quod plures plage fuerunt in egypto quam .x. quas narrat exodus
Sed forte non fuerunt adeo graves et ideo tacentur. Unde et quidam dies
egypciaci dicuntur quia in hiis passa est egyptus quorum duos tamen singulis

∴ Dixeruntque servi pharaonis. Ecce servi pharaonis corrigunt eum. Unde argumentum quod
minores possunt redarguere superiorem quod verum est quando superior incorrigibilis est
vel quando manifeste delinquit vel parum parere. 2 re 12 de nathan qui redarguit
david. galath. 2 quod paulus petrum quando restitit ei in facie.

mensibus notaverunt quasi ad memoriam cum plures forte fuerint. Non est creden-
dum quod egyptii licet astrorum periti deprehenderent dies hos nefastos in incho-
acione operis vel itineris vel minucionis. Hanc determinavit dominus pla-
gam que restabat aut. Ingrediar egyptum et morietur omne primogenitum a
primogenito pharaonis usque ad primogenitum ancille que est ad molam. etiam
primogenitum pecorum. apud vos vero nec muttiet canis. et petetis
vasa preciosa ab egypciis et dabunt vobis. Tradunt etiam quod quidam egyp-
tiorum timentes egyptum periturum egressi sunt .i. cecrops qui ingressus grec-
iam urbem condidit quam vocaverunt acten. que post dicta est athene quasi
grecorum chiliadas quidam arthomenam dixerunt quia dicta est etiam differt
et est nomen egyptium quod latine dicitur quasi dei homo. Vel propter precimatem stature vel
propter virium immensitatem vel pericia utriusque lingue greece scilicet et egypcie.
sub quo primo in arce nata est oliva. Creditur etiam ea tempestate egyptum
dyonisius liber qui et argos condidit et usum vinee grecis dedit.
Dicitur etiam diluvium in thessaliam factum sub deucalione et incendium sub fe-
tonte circa tempora moysi et sub eo hercules anteum vicit. Erictonius
filius vulcani currum et triptolemus primus quadrigam fertur invenisse.
Egyptus qui prius mesraim post aeria. ab egypto rege fratre danai egyptus
dicta est. Lacedomon filius semeles lacedomiam condidit. Princi-
pio palestinum. Epydaurus condita est et corinthus qui prius efira. Post
hec quoque danai et elena epafum genuit qui menphim condidit cum in
secunda egypto regnaret. De diebus azimorum et agno paschali Exodi

Exodi 12°

Tercium dixit dominus ad moysen. Mensis iste erit vobis primus in mensibus
anni. hic est aprilis .i. lunacio aprilis que in marcio sepe inchoatur
hic dicitur ab hebreis nisan. apud egyptios parmuthi apud ma-
cedones pantici. Voluit quippe dominus iudeos a ceteris nacionibus
differre. sicut religione et caractere circumcisionis ita et tempore. Ro-
mani ex tradicione nume pompilii primum ponunt ianuarium
quia tunc incepit sol ascendere post solsticium hyemale. Arabes inchoant
annum post solsticium estivum. Et congruencius videtur fieri ab hebreis in
marcio in quo mundus conditus legitur. In aprili gerunt ceremonialia diffe-
runt a nobis in temporali convenit nobiscum. Et adiecit dominus. Decima
die mensis huius tollet quisque domus agnum vel si non poterit agnum saltem
hedum. Quod si non sufficit numerus domus ad esum agni. assumet de pro-
ximo vicino domum sue iuxta numerum animarum qui sufficiat ad esum agni.

Incidens ypothesis[illegible]
pro decima luna inmut[illegible]
decimo agnus quem tollebat
et signific[illegible] ad es[illegible]

Hec est dicta luna iiii^a die creata est quartadecima quia fuit prima dies mun-
di. et annum mundi decima. Erit masculus anniculus .i. unius anni sine
macula non quidem vellere sed corpore quod in leviticus declaratur sic. Si
cecus vel corruptus non valeret etc. Unde dicitur. pro capitum cir-
ca esum unius agni. Et ritum de grege sumabitis et in domo usque
ad xiiii^{am} diem et immolabit eum omnis multitudo. scilicet quisque domus sive
ad vesperam. Et tingetis eum fasciculo ysopi utrumque postem et
superliminare sanguine. Et edetis carnes nocte illa assas igni
non coctum quid de eo aqua aut crudum .i. semicoctum ex festi-
nacione et azimos panes cum lactucis agrestibus quasi amari-
tudo amaritudinem servitutis memorent in seruitium. Capud
cum intestinis voratis et pedibus. si quid residuum fuerit igne

bitteris · qz ut ait iosephus · qz ut ait iosephus cremac̄ sursū ferre
senat · Et elevacio ignis elevacionē ab eis pestis q̄ vastaturē e
gypcios significavit · Preter credat ceteris suis · pharao vel egypcii
que · x · plagis verberata ē nō cessit · solo sanguine agni victa filios
isrl' dimisit · De modo comedendi ait · Renes vros accingetis calciam
ta habebitis ī pedibus tenentes baculos ī manibus os nō frangetis
nc de carnibus foras mittetis et comedetis festinanter ē enī phase · i ·
transitus dni · Dictū ē aut nox illa transitus · qz ī ea transiuit angelus egyptū
percuciens primogenitū usqz ad pecus et transiuit sup tecta hebreorū
limina sanguine · Et aggressus ē isrl' iter transeundi ab egypto
preter ait dns · Diē hanc habebitis solempnē et ī monimentū ī genera
cionibus vris cultu sempiterno · septē diebus azima comedetis · Prima dies
erit sca et venerabilis similiter et septima · nichil operis facietis ī eis ex
ceptis hiis q̄ ad vescendū pertinent · Prz q ī mediis diebus potuit opa
ri · Etiā hoc patz qz sabbatū erat eis solempnius quovis festo qz ad oem
ca 23 · ī quo licet ad vescendū licebat operari · Inde potuit ēe q ipse mulie
res ī ipso die solempni pasche potuerint parare unguenta ad ungendū
dnm qd' sabbato nō licuisset · In ezechiele festū ī prima die aprilis
et ī · vii · legitur qd nō hic · Et egressi filii isrl' fecerunt sicut preceperat dns
moysi et aaron · Et congregati sunt · xiiii luna ī finibus egypti cum
ramessen · Tn iosephus dicit eos congregatos decia luna et vix · primo mense
expectasse decimā quītā · Hd ī prīo capli dixi · mensis iste erit vobis
pr ī intellectum suū · s · hic ē aprilis etc · Sicut verū ē qd dictū apli quo ceremonialia
differunt a nobis · ī tēpali conveniunt nobiscū etc · Aut · i · ī tēpali convēi
unt nobiscum erit falsū ut pz cuilibz computādo ī tēpali convenientia vel
disconveniencia · etc · In decima luna innuit q agnus q tollebatur sig
nificabat aliqd' eternū · sic ei dr · xiiii luna q fuit prima die mēsis
xi · et anni mundi decima · De morte primogenitorum ·

Factū ē aut noctis medio · percussit dns omē primogenitū egypti
nec erat domus ī q̄ nō erat mortuus dno ita permittente nō fuisse
omnino absqz primogenito · Compulsus qz pharao dixit moysi p nuncios
ut egrederentur cū oibus suis · Primo egyptii urgebant eos exire · Tu
lit qz pplus farinā conspersam · i · pastam sup humeros ligatam ī
palliis et petierunt ab egyptiis vasa et vestē plurimā et spoliave
runt egyptios ex precepto dni · tm pro mercede laboris qua frauda
ti erant · tū ut inde fieret tabernaculū · Et erant qsi sexcenta milia
virorum peditum absqz parvulis et mulieribus et vulgo familiarium
eis innumerabili et duxerunt secum diversi generis animancia multa nimis ·

Factū ē aut q milites pr' solutū · De exitu isrl' de egypto
adhuc inundabat terra ī qua sepultus erat ioseph · Tenebatur aut
ex mādato asportare ossa eius · Tunc scripsit moyses ī lamina au
rea nomen dni tetragramaton · q superposita aque natavit usqz dū
veniens staret sup ubi erat sepulchrū et effodientes sustulerunt
ossa q̄ sublata legitur prophetasse eis · forte de difficultate in
neis · Tn hebrei tradunt q omes ī primise asserit moyses eos q locum

e ad eos ob quam rem deportaverunt ea secum multo tempore per desertum et deportaverunt
ea cum ossibus Ioseph de quo in Genesi. Cum deduceret mare velut ossa Ioseph. In
egressu etiam eorum fertur terre motu multa templa Egypti cum ydolis suis
corruerunt. Habitatio autem filiorum Israel fuit in Egypto CCCCXXX annorum,
sed nomine Egypti intelligendus est omnis incolatus eorum qui incepit a promissione Abrahe
facta in via Mesopotamie, a qua usque ad legem datam tot anni fluxerunt.
Solis enim CCX annis fuerunt filii Israel in Egypto post mortem Ioseph, quibus
expletis eadem die egressa est omnis multitudo de terra Egypti. Quod etiam
terminabiliter a deo factum est. Vel forte eadem die qua exivit Abraham ad
peregrinandum. Et non simpliciter hic dicit quod ea die egressi sunt. Et istum memorem
diei huius in qua egressi estis de Egypto prima die scilicet azimorum. Etiam
legitur supra decima eius. Nullus egrediatur ostium domus sue usque mane.
Et tamen statim legitur hic. Nox ista observabilis est domino quando eduxit eos de terra
Egypti. Et in benedictione cerei dicuntur nocte educti. Forte intelligendum est no-
cte eductos ad mare, id est ad mare egrediendum nocte compulsos. Profecti
que sunt de Ramesse in Socoth. Nec sunt secuti Egyptii sepelientes mortuos
suos. Multi etiam Egyptiorum flebant quia eis fuerant tam crudeles persecuto-
res. Coxerunt quoque farinam quam tulerant de Egypto fecerunt que subcine-
ricios panes azimos quo modico tamen tempore congulatos habuerunt usque
sunt XXX diebus. Non enim ultra suffecerunt que tulerant de Egypto licet par-
simonie custodirentur ne eis ad satietatem vescerentur. De sanctificatione

Dixit quoque dominus ad Moysen. Sanctifica mihi nomine primogenitorum Egypti
omne primogenitum masculinum quod aperit vulvam tam de hominibus quam de iu-
mentis quia percussat primogenita in liberacione eorum. Et quia solos mascu-
los per hoc voluit sibi sacrificari. Dici potest non percussos nisi masculos fo-
re quia primogenita eorum a percussore angelo liberarat et hoc modo sua esse
voluit quia ut deinceps omnia sua essent. Vel quia ex omni fructu primo honorandus.
Primogenitum ergo qui erat de filiis Levi offerebatur et sinebatur migrare. Primo-
genita aliorum offerebantur et redimebantur. Primogenita vero mundorum animalium
ad immolandum oblata erant sacerdotibus. Immundorum vero non oblata quedam re-
dimebantur ut primogenitum ~~asini~~ asini ~~redimebatur~~ mutabatur oue quod pro eo offerebatur.
Quedam nec etiam redempta occidebantur ut primogenitum canis. De aliis
immundis legitur in Numeri quod redimebantur V siclis. Et adiecit dominus. Cum
introduxerit te dominus in terram promissam immolabis hec filius tuus sicut ad
sepulchro. Erit quasi signum in manu tua et quasi appensum quid ad recorda-
tionem ante oculos tuos, id est scilicet huius liberacionis memoria non aliter veni-
ret in oblivionem quam quod in manu geritur vel ante oculos appenditur. Et
pharisei ad litteram observantes in cartis hec scribebant et decalogum similiter
et eas sinistris circumligabant brachiis et inter oculos appendebant quas
dominus in evangelio phylacteria vocat a phylaxe et thorach. De deserto

Cum ergo emisisset Pharao populum non eduxit eos dominus per Palestinam
terminam Egypto propter antiquam molestiam et odium priorum ne insurge-
rent Philistei adversus eos. Sed circumduxit eos per desertum quod est iuxta
mare rubrum. Tamen pro mandato domini iubentis ut duceret populum ad montem
Syna ad immolandum ibi. Tamen si persequentes Egyptii vellent eos persequi
gravem molestiam itineris sustinerent. Armatique ascenderunt filii Israel

de terra egypti · multo · s(cilicet) supellectile muniti · Tamen alia translacio habet
Quinta generacione ascenderunt filii israel · Moyses enim quintus fuit a iacob. vel
per tribum iude a phares usque ad salmon quinque fuerunt generaciones · He-
breus habet · Quinti ascenderunt filii israel · Profectique de socoth venerunt in
etham · Civitas erat tunc deserta in capite solitudinis quam a iosepho licet
dicitur · Ubi et babilonem post fecisse dicitur · dum cambises egyptum vastaret

Dominus autem ut dux esset itineris **De ductu columpne et mari rubro ·** · Exodi xiii ·
precedebat eos per diem in columpna nubis contra fervorem solis et per
noctem in columpna ignis contra tenebras et ut sibi a serpentibus provide-
rent · Precepitque dominus ut reversi aliquantulum versus egyptum castrameta-
rentur · in regione phiaroth que est inter magdalum et mare contra beelsephon
Est autem magdalum civitas in confinio egypti ad quam iudei tempore ieremie
interfecto godolia primo confugerunt · Et posuerunt castra super mare rubrum
Huius maris aqua rubra non est · sed omnis terra circumstans rubra est ex
qua viciatur gurges et inficitur · Unde minium acutissimum decipitur · quippe
inveniuntur in fluctibus in hunc colorem cadit · ob hoc ibidem gemme rubre
que limo involute et inter arenas attrite terre colorem habent
et maris · Hoc mare in duos sinus dividitur · quorum ab oriente persicus
appellatur quia parte orarum eius inhabitant · Alter arabicus dicitur · Ubi tamen nos
dicimus rubrum hebreus habet carnosum quia carne in littore habundat · Ita-
que ibi coartati sunt filii israel · ex una parte erant montes asperrimi
et inmeabiles · ex altera mare · **De transitu maris rubri ·**

Immutatumque est cor pharaonis · et tulit · sexcentos currus electos et · ccc-
ab egyptiis et insecuti sunt eos · equites quoque ducenti · l · milia · et
cc · milia peditum armatorum · Levantes que hebrei oculos suos vide-
runt egyptios post se venientes et timuerunt valde · neque fugiendi
facultatem habebant · nec pugnare valebant quia inermes erant · nec
ibi morari propter ciborum penuriam · Cumque plurimum arguerent moysen dixit
eis Nolite timere · hoc fecit dominus ut hodie videretis magnalia eius · Ipse
pugnabit pro vobis et vos tacebitis · Egyptios quos nunc videtis non vi-
debitis in sempiternum · In hebreo planius habetur · non videbitis ubi nunc
videtis vivos · Et oravit moyses ad dominum qui dixit ei · Quid clamas
ad me · Eleva virgam et extende manum super mare et divide ipsum ut
ingrediantur filii israel per siccum · Tollensque angelus se qui precedebat
eos stetit post tergum inter egyptios et israel · Et erat nubes tenebrosa
egyptiis · sed lucida hebreis · Cumque extendisset moyses manum fla-
vit ventus vehemens et venit aqua in siccum · et divisum est mare in xii
divisiones ut quelibet tribus per turmas suas incederet · Et adunavit
moyses singulas tribus secundum ordinem nativitatis sive hortabatur
illos ut ipsum precedere sequerentur · Cumque timuissent intrare ruben
symeon et levi · Iudas primus aggressus est iter post eum · Unde et
ibi meruit regnum · Profecti sunt igitur per medium maris et erat aqua
quasi murus a dextris eorum et a leva · Quod videntes egyptii vesanos
eos iudicabant · sed cum viderent illesos abire ingressi sunt post eos · Iamque
venerat vigilia matutina · Et respexit dominus super egyptios per
columpnam nubis et ignis · i(d est) intolerabiles ymbres et grandines

graves tonitruos chorruscationesque et lampades iacit super eos. Unde et ipsi dixerunt. Fugiamus israhelem dominus enim pugnat pro eis. Filii autem israel ad contra positum pervenerunt litus. Hebrei vero tradunt quod cum venissent ad extremum montis porrecti in mare per longum maris viam eos obliquasse et circueundo montem ad idem latus egypti redisse quod probat situatio maris est ut quod perit in mari ad propinquius litus proiciatur. Cum igitur mane iacerent egyptii mortui in litore patet quod idem erat litus ex altera parte montis. Nec enim in spatio noctis fere equinoctialis nec hii nec alii ad medium mare transire potuissent quia spaciosum est ibi. Cumque sic turbaret egyptios. moyses iubente domino extendit manum suam super mare et reversae sunt aque ad priorem locum et operuerunt egyptios nec unus quidem superfuit ex eis. et tulit israel arma mortuorum. Moyses quoque canticum

exodi · xv°

domino composuit. exametro carmine Cantemus domino etc. Quod quia primo ceteris legitur canticum canticorum dicitur. Nec hoc discredendum esse dicit iosephus cum allexandro macedoni et exercitui eius darium persequenti mare pamphilicum divisum fuisse legatur deo iubente qui per eum regnum persarum destruere volebat. Moratus est autem israel iuxta litus .vii. diebus et cum tympanis et musicis instrumentis singulis diebus veniebant ad litus. et cantabant domino canticum moysi viri seorsum et mulieres seorsum. In cuius memoriam .vii. paschalibus diebus cantando redimus ad fontem. Et narrat liber iosephi secundus. De dulcoratione aquarum marath.

Post hec egressi sunt in desertum sur. Tamen hebreus habet in desertum etham. Dicimus enim quod prius ante mare fuerunt in deserto etham. post mare in deserto sur. post helim in deserto syn. Ambulaveruntque tribus diebus per solitudinem nec invenerunt aquam donec venerunt in marath ubi aquam invenerunt quam pro amaritudine bibere non poterant. Unde et eam illi dixerunt marath. vel potius pro amaritudine aque. [illegible] qui sitiens potum non invenit quam si invenit et gustare non possit. Dominus autem ostendit moysi lignum quod cum misisset in aquas dulcorate sunt. Fertur lignum illud huius esse efficacie. et forte miraculose factum est ut in solitudine in qua lignum non erat inveniretur lignum. Hebreus dicit lignum id naturaliter esse amarissimum et ut mirabilior innotesceret virtus amaro additum amaro dulcedinem operatum est. Iosephus videtur velle aque vicium hoc contraxisse quia in more stagni fuerat secundum illud Ecclesiastici cum capiunt nisi moveatur aque. Dicit enim ibi fuisse puteum modicum. Dividens autem moyses virgam quam habebat in partibus non in equales eam per medium in longitudine in scissione faciens et iecit in puteum. Et precepit fortioribus ut haurirent aquam et plurimam prius effunderent ut quod remaneret frequentibus commotionibus excitata et purgata fieret potabilis. Ibi etiam dedit eis iudicia nondum tamen scripta. Sed daturum se promisit si obedire sibi vellent. De fontibus et palmis helim.

Post hec venerunt in helym ubi erant .xii. fontes et .lxx. palme. Et dicit iosephus quod modica erat aqua in fontibus. ut quoque ex modicum manibus sumeretur cenosum erat et inutile. Propter hoc etiam palme non multum enutriebantur a terra quia non sufficiebat humor ad continuationem terre. Inde venerunt in desertum syn quod est inter helym et synai. Ubi plures fecerunt mansiones que in numeris exponentur.

Quintodecimo die mensis secundi. xxx°. scilicet **De coturnicibus et manna. Exodi. 16.**
ab exitu eorum de egypto qui scilicet secundum pascha celebrabatur defece-
runt eis victualia que tulerant de egypto. et dixerunt. Utinam mortui
essemus in egypto quando sedebamus super ollas carnium et comedebamus panem
in saturitate. Cumque orasset moyses ad dominum. dixit ad eos. Audivit
dominus murmurationes vestras contra eum et dabit vobis vespere carnes et
mane panes in saturitate. Et factum est vespere et ascendens coturnix
de sinu arabico ubi precipue nutritur transiens per medio mari operuit
castra et ad libitum ipsi capiebantur. Est autem coturnix avis regia quam
iosephus ortigimetram vocat grecus ortygometram. nos vulgo cau-
leum dicimus a currendo. Mane vero cum oraret moyses. ros descendens
illinitus est manibus eius. quem prius ymbrem suspicatus est sed cum gustasset
sensit mellis dulcedinem et panem promissum domini intellexit et iacuit
ros per circuitum castrorum et erat granum minutum quasi semen coriandri
album in modum pruine et quasi pilo tonsum. Quod videntes filii israel dixerunt
manhu. id est quid est hoc. Unde et deinceps manna dictum est quod quidam indeclinabile
ponunt. Alii in prima. alii in tertia declinatione ponunt. sicut et pascha pasche
vel pascha paschatis. Et ait moyses. Hic est panis datus vobis a domino.
colligite vobis gomor per singula capita et collegerunt alii plus alii mi-
nus et mensi sunt ad mensuram gomor. nec qui plus collegit habuit amplius
nec qui minus paravit reperit minus. Forte tacentibus ponebatur collectum
et reddebatur singulis gomor quod iosephus assaron vocat et est decima
pars ephi. Vel forte continentia quod collegit vertebatur ad ipsa non inveniebat
nisi gomor. Vel per miraculum factum est ut edacibus sufficeret gomor quod ab
aliis etiam comedebatur. Colligebatur autem mane quia cum incaluisset sol liquefi-
ebat quod miraculosum erat cum ad ignem durum fiebat. Terebant autem illud
in pulverem et conglutinatum in panes formabant cuius sapor erat dulcissimus
quo dictum est. simile est melli. Et alibi. Sapor panis oleati. Quod vero dicitur
suppliebat unicuique in ore quod desiderabat non multum est autenticum. Dicit
etiam iosephus quod hactenus rigantur loca illa siccis ymbribus a quo loco incole
deferunt ad nos manna. scilicet quandam confectionem quam colligunt circa mare
rubrum quam ponunt in medicinis. Dixitque moyses ad populum. Nullus relinquat aliquid
ex eo usque mane. Quidam tamen reservaverunt et scatebat vermibus et com-
putruit. Precepitque moyses ut die sexto colligerent cibos duplices
quia sabbato non inveniebatur in agro consuetum et in die sabbati non corrumpebatur.
Putant quidam tamen necesse erat. vi° die collegisse. quemque nisi unum gomor
sed per miraculum multiplicabatur ut duobus sufficeret diebus. Hoc inde
colligentes quod in ipsa legitur. Quia hoc dedit vobis dominus die vi° duplices
cibos. Dixitque dominus moysi. Imple gomor ex eo ut custodiatur in fu-
turas retro generationes. id est in posteris futuris ad sui memoriam retro
habendam. Et fecit moyses iuxta verbum domini. Posuitque aaron in urna
aurea in tabernaculo reservandam. Aiunt hebrei eos primo parvum tab-
ernaculum habuisse in quo dominum consulebant. de quo infra. Moyses tol-
lens tabernaculum tetendit extra castra procul vel per parasceven de fu-
turo tabernaculo dictum est. Hoc cibo aliti sunt filii israel. xl. annis usque quo
venerunt fines terre chanaan. id est promissionis quam occupaverunt cha-
nanei. **De aqua data in raphidim. Exodi. 17.**

Ephi est mensura trium modiorum

Igitur profecta est omnis multitudo de deserto syn · per mansiones suas iuxta
preceptum domini et venit in raphidim non quod verbo distinguerentur eis domini
mansiones sed iudicio nubis stantis quam penitentem ... singularum
Ea stante castrametabantur ubi omnino defuit eis aqua et murmu-
raverunt contra moysen · Qui ait ad dominum · Quid faciam populo huic adhuc
pusillum et lapidabunt me · Et dominus ad eum · Sume de senioribus israel et
vade ad petram oreb et percuties eam virga · Oreb vero est mons in
syna sic dicta quasi oreb qui occisus est in ea · et fenum est ibi · Egres-
se sunt aque et bibit populus · Et vocavit moyses nomen loci tempta-
tio quia temptaverunt dominum dicentes · Est ne dominus in nobis an non · Ideo
post fuerunt aque contradictionis · de pugna contra amelech ·
Egressus autem amelech ut pugnaret adversus israel in raphidim
Strabus ait · Amalech fuit filius ysmahelis a quo amalechi-
te qui et ismahelite ipsi sunt sarraceni · hos dicit iosephus pugna-
tores inhabitantes etiam petram gomboth et a ceteris tribubus conducti
bellant adversus hebreos · Econtra legitur in genesi quod eliphat primogeni-
tus esau genuit de concubina amalech · Idem super regum ubi filius ad-
venientis nuncians david mortem saul ait · Amalechites sum · Forte
fuerunt esauiti et ex hiis duo populi · Elegit autem moyses ihesum de tri-
bu effraim virum bellicosum ad dimicandum contra hostes · Cui et par-
tes fidit armatos plurimos ad custodiam castrorum retinuit ipse
autem ascendit in montem habens in manu virgam dei · Ascenderunt et
aaron et vir marie · ut dicitur in paralipomenon · filius fuit caleph
et marie avus beseleel · Cumque elevasset moyses manus ad deum
vincebat israel · Sin autem paululum remisisset vincebat amelech ·
Quo comperto aaron et hur supposuerunt ei lapidem et ex utraque
parte manus eius sustentabant · erant enim graves pre labore orandi · In hoc
nota figuram sacerdos manus elevat in missa et in figura populi orantis
in cruce · Nec remisit moyses manus usque ad solis occasum · Fugavit-
que iosue amelech in ore gladii · Et ait dominus moysi · Scribe hoc in li-
bro ob monimentum · Ad huc enim delebo amelech de sub celo quod in david
completum est · Et edificavit moyses altare · et vocavit dominus exaltatio
mea · de subdivisione magnatum ad consilium ietro exodi · 18 ·

exodi · 18°

Egressus est autem ietro cognatus moysi obviam ei in deserto · cum
asseret sephoram et duos filios eius · Cumque intrasset tabernaculum
moysi · narravit ei moyses signa que per eis fecit dominus et universum la-
borem itineris sui et congratulatus illi ietro ait · Benedictus dominus qui
liberavit populum suum de terra egypti · nunc cognovi quia magnus est dominus super
omnes deos · Obtulit ergo ietro hostias domino et comederunt cum eo moy-
ses et aaron et seniores israel coram domino · Augustinus non vide-
tur immolasse domino sed moysen secundum aliam translationem est · Suscepit
ietro hostias de oblatis a moyse suscepit ab eo et quiescunt ... Di-
forte tunc sacrificavit moyses in eo monte sicut preceperat dominus ... dicit
enim iosephus ietro venisse circa montem ubi in rubo multas viderat
moyses visiones · Altera die sedit moyses ut iudicaret populum qui assis-
tebant ei de mane usque ad vesperam quos attendens ietro ait · Similiter

consumeris ultra vires tuas est negocium. Sed audi verba mea et erit deus
tecum. Esto populo in hiis que sunt ad deum et ceremonias et viam mon-
stres eis ostendas eis. Ad decisionem vero causarum elige viros potentes time-
ntes deum. amantes veritatem. detestantes avariciam. Et nota quod in hiis
quatuor que dicit consideranda in eligendo iudice [struck through] ponit potenciam que
quidem plurimum valet si illa tria sequantur. alioquin additur oleum camino
et gladius veneno. Tamen alia translacio habet sapientes quos forsan po-
tentes vocat ad iudicandum. et addidit. Constitue ex electis quosdam
tribunos .i. cuiusque tribui unum principem qui a tribu tribunus hebraice
grece chiliarchus latine millenarius. Nota quod in tribu cum essent mille
sed certum numerum posuit pro incerto vel pro multitudine copiosa nimis
posuit supremum quia forte iam principem habebat quelibet tribus sui. sub pri-
ncipe voluit esse millenarios qui cum preessent mille. sub millenariis
monuit constitui .x. ethacontarchos .i. centenarios vel centuriones
sub centurione duos penthacontarchos .i. quinquagenarios sive quinquagena-
rio. quinque decanos. Orta igitur lite inter decem stabat ad iudicium de-
cani cui facile erat lites paucorum dirimere. Si non poterant diffiniri
ascendebat ad quinquagenarium. et sic usque ad moysen. quod tamen pari
modo ecclesia romana vocavit plurimos in partem sollicitudinis. primates
archiepiscopos. episcopos. archidyaconos. archipresbiteros etiam minores sacer-
dotes leviora peccata. et quedam gravia sed occulta iudicant. gravia vero
et aperta referunt ad eum. Acquievit moyses. non erubuit vir deo
plenus consilium gentilis. Dimisitque cognatum suum. Hebrei ubique po-
nit socer et reversus est iectro in terram suam. de profectu ad montem
sinai exodi .19.

Mense ergo tercio egressionis de egypto .i. iunio
die hac in kalendis. scilicet iunii. venerunt ad montem syna .i. fixerunt
tentoria. e regione montis. xlv. die scilicet a phase. In exponendo ei
septimane. xxx. dies pro mense sumimus. qui mediam inter lunares et so-
lares menses eligendo viam. lunares vero infra tricenarium sunt
quidam. ultra vero non. solares vero plures hunc numerum excedunt. A phase
secundi mensis. restabat dies primi mensis. sunt superiorum postea xxx
die. restat ergo quod prima dies iunii. xlv. fuit. Sequenti
die diluculo ascendit moyses in montem ad deum qui dixit ei. Dices do-
mui iacob. Vidistis que fecerim vobis. Nunc adiciam ut etiam loquar vo-
bis. Si ergo custodieritis pactum meum. eritis mihi in peculium .i.
familiaritate de cunctis de cunctis populis. Que cum retulisset moy-
ses populo. Responderunt. Cuncta que locutus est dominus faciemus. Cumque dixisset
moyses ad dominum. ait ei dominus. Veniam ad te in caligine ut audiat me
populus loquentem ad te. Vade sanctifica populum hodie et cras .i. lavent se
et vestimenta sua. Abstineant ab amplexibus et sint parati in die tercia
et constitues terminos in circuitu montis quos qui transierit tetigerit
montem morietur et manus non tanget eum et lapidabitur aut
iaculis confodietur sive homo sive iumentum. Declaratur autem ut antiquorum
deceret. de dacione legis in diebus hiis duobus diebus communis opulenter et ornamentis
de dacione legis pretermittis.

Iam advenerat dies tercius et iam solis ortum ceperunt audiri ton-
itrua · ac micare fulgura et nubes densa operuit montem et cla-
gor buccine perstrepebat fumabat mons quia dominus descenderat in
igne et fumus ferebatur quasi de fornace et mons tremuit ut ait He-
breus · et timuit populus sed et moysen ira dei perisse putabant. Cum
letus apparuit moyses et sompnium accepit cum eo universus et
et ait · Hodie non audietis moysen filium amram et iocabeth sed
qui pro vobis percussit egyptum · qui per mare iter dedit qui cibum de ce-
lo potum de petra concessit · per quem adam de fructibus terre comedit · noe
ex ymbribus ereptus est · abraham chananeam optinuit ysaac
de senibus · iacob prole ditatus · Ioseph sublimatus · Fiat ergo
hec a vobis amabiliora quam filii vel uxores · Et eduxit populum in occursum
domini ad radices montis · Ascendit autem sicut dominus iusserat moyses et
aaron viri eminus · Sacerdotes · i · maiores et populus non transierunt
locutus est dominus ita ut nullum vox affligeret · et sic · l[o] · dedit
eis legem verbo tantum in figura quod datum est spiritum septem die · l[o] · Editio decalogi

Non habebis deos alienos coram me etc.
Decem non in decem preceptis dedit omnes sancti asserunt · sed in distinctione
differunt · Primum et secundum augustinum dicit origenes in duo et quod secundum duo
secundum augustinum collegit in unum cum conferit iosephus · Preterea dicit augustinus
tria fuisse in una tabula et vii in alia · Iosephus vero et hebrei quinque
in utraque · Forte quia augustinus tria prima voluit pertinere ad dilectionem dei
vii · ad dilectionem proximi pro dignitate potius quam de scriptura dixit ea esse
et secunde tabule · Sed dicere consuevimus homines sine classibus et secunde
non distinguantur idem est · Non habebis deos alienos coram
me solum habebis deum · Et potius non habebis pro non habeas in
secundum ydioma hebreum · non enim asserit cum quisque habuerit · Re
cias tibi sculptile vel ydolum · Alia littera quod nichil est in mundo · i · nulla
rei nature representatum ut fiebat hamon capite arietino · vel a
capite canino · neque omnem similitudinem que est in celo vel in terra vel a
vel sub terra · quasi non facies in pro deo · simulachrum solis et lune
neque hominis et iumenti et huiusmodi neque draconis vel reptilis cu
que colebat dominus hominum error non coles nec eciam adorabis ea · C
est mente adorare · adorare autem est sine ad salutem pro metu vel adula
regibus adorare · Postea ad inculcandam custodiam dei et dicendum
inciderit · Ego sum dominus deus tuus fortis et zelotes visitans · i · pu
peccata patrum in filios in terciam et quartam generacionem · sed vindictam differ
eorum qui oderunt me · et faciam iusticiam in misericordibus hiis qui
me etc. · Zelus dicitur invidia · dicitur eciam amor · sed proprie amor viri
orem proprio sustinere neque alterius accessum ad eam · In hunc modum
dominus ego sum zelotes · i · non paciar te fornicari post deos alie
Quod autem addidit se visitare peccata patrum in filios · Videtur heretici no
hic sermo ut pro peccato alterius quis puniatur et dicunt veteris testam
non datum a deo · Non est sic crudelis est deus · sed eciam in hiis muris
quod eciam in hoc nomine visitans innuitur · Ex pietate et visitans in
et hec ex mansuetudine peccantes non statim punit sed expectat
ad terciam generacionem · quod dum sic solet parcere vivere et si corripiet

et filii ipsum nō imitabunt᷑ parent. Alioquin qui post longam exspiracionem
iniustus punit. et de quali pena tunc intelligendum ē. sicut de achab le᷑.
i regum. et i ozee de ihu i posteris vindictam scripturam legimus vel pr
eorum senciant iusta iudicantis. Gravius ei puniuntur peccatores
si filios eciā videat pro se puniri et iustius pro consuetudine. Origenes
tunc hic intelligit per patres demones per posteros coadiutores quos quandō
eciā peccando nobis adiungimus. Verpote primo desint dyabolus i cor-
iuda. erat pr. post accessit ad principes ut et ipsi i hoc peccatum con
erat filii. post ab illis accepit cohortem et ministros erat tercia et quarta
generacio. Dominus autem nō visitat hic peccatum patrum qui reservant᷑ igitur eterno
modo tunc sepe punit homines. Non assumes nomen dei tui in vanum
i. nec falso nec supplice nec dolose iurabis per nomen dei. nec honorem
dei quem in te ē evanescere facias prave de eo senciendo. Memento ut
diem sabbati sanctifices. i. sanctum et separatum habeas. Nō facies omne opus
tu et filius tuus nec filia nec servus nec ancilla nec iumentum tuum
nec advena qui intra portas tuas ē. i. tecum i domo tibi serviens
quia deus quievit die vii°. et nos die septimum sanctamus. et si nō huc
quevi illi. Unde dixit feriatum. Sed et iosephus sic ait. Dionysius. secundum
sabbatas septimanas cum ab omni opere ~~dicit~~ foret cessatum quarta de ope
ra. duplici honore venerando. f. et necciā ministrando. In his ei qui se
quitur feci i omnibus a parte totum intelligit᷑. vnde et dominus decem tonaliter intelli
gendum impleverit legem. Non occides manu vel mente vel consensu
nec violentam manum inferes inscienti. nec subtrahes auxilium vite cui po
ris et debes dare. Iudex quidem nō occidit. sed lex. Non mechaberis
nō commisceaberis alicui excepto federe matrimonii. Non fur-
tum facies nec rapias aliena. Non loquaris contra proximum tuum falsum testimonium
dicens. Hic prohibet. i. dissuadet omne mendacium. i. falsi dicione. licet
quidam male senserint deum tacite concessisse mendacium quod placet si
nulli obsit. Non concupisces domum proximi tui. Secundum aug. hic prohibet
concupiscenciam rei aliene inmobilis. Non desiderabis uxorem eius nō
servum nō ancillam. nō bovem nō asinum nō omnia que illius sunt. Hic autem prohibet
concupiscenciam rei mobilis. De altari faciendo

Videbat autem omnis populus voces et lampades et vocem buccine et mon-
tem fumantem et steterunt procul dixerunt moysi. Loquere tu nobis et au-
diemus. Nō loquatur nobis dominus ne forte moriamur. Stetit ergo populus de longe
moyses autem accessit ad caliginem. Cui dominus ait. Altare de terra facietis
mihi. Forte ante constructionem altaris portatilis voluit hoc fieri vel
id portatile erat de terra sed ipsum diceremus. Quod si altare lapideum feceris mihi
nō edificabis id de sectis lapidibus. Si levaveris cultrum tuum super eo
polluetur. qui nolo quod cum instrumento effusionis sanguinum. edificetur
mihi sanctum. Sed et nos unius lapidis altare construimus. Forte prohibuit ne
super altare hostie occiderentur. et addidit. Nō ascendas per gradus ad al-
tare meum ne reveletur turpitudo tua. Forte nondum utebantur a
...nti femoralibus. De iudiciis faciendis de servo vel ancilla exodi. 21°.

Deinceps addidit dominus iudicia que dantur ad tuendas leges. Nō ossi-
dem nō omnia sed cognita prosequimur. Si emeris servum hebreum quia s-
servus nō sit sex annis serviet tibi nisi iubileus intervenerit. vii. egre-

dies liber et gratis cum quibus vestibus intrauit. Si habens vxorem cum vxore e[illegible]
beris exibit. Si dominus dederit ei vxorem mulier cum filiis quos fecerit [illegible]
domini. Qui si elegerit famulus manere in seruitute offeret eum dominus diis i. sacerdo-
tibus iudicibus et applicabitur ad ostium tabernaculi et perforabit aurem [illegible]
subula in signum perpetue seruitutis et erit sibi in seculum i. dum viuet vel
vsque ad iubileum. Idem intelligendum est de ancilla. De famula.

Si quis vendiderit filiam suam in famulam non in ancillam sed in concubinam [illegible]
greci moysen fere vel sor modernj dicunt. vii anno non egredietur
sicut ancilla sine precio. Dum eam humiliauit dotem vestes et [illegible]
i. virum ei prouidebit pro precio pudicicie. Et si ante septimum annum displi[illegible]
ei vendendi eam alii potestatem non habebit nec pudicicie precium [illegible]
Qui si iuxta agnouit eam sibi i. in vxorem duxit sed quod dominus [illegible]
mus iuxta legem vxoris faciet ei nec sine libello repudij egredietur. [illegible]
vero non sibi sed filio eam emit in modum eundem faciet ei pro filio sicut [illegible]
Si ista tria non fecit i. si nec ipse eam humiliauit. s. sine omni eam [illegible]
habuit nec filio eam accepit more ancillarum gratis egredietur et [illegible]
precio sibi dato. De homicida.

Qui occiderit hominem volens moriatur. Si vero nolens confugiet ad [illegible]
Quarum de sex ciuitatibus refugii et ibi saluabit animam suam [illegible]
datur a propinquis occisi et erit ibi donec per iudices ciuitatis eius [illegible]
tum reconcilietur vel vsque ad mortem summi sacerdotis tunc et secure [illegible]
ad propria. Per industriam et occiderit etiam ab altari meo euellatur [illegible]
ab [illegible] legis. Instituit autem hanc ciuitatum nos habemus loca [illegible] dicunt
[illegible] immunitatem [illegible] quod ille. Seruatur etiam hodie volens homi[illegible]
et aliis fugitiuis cum quadam exceptione faciunt. Si enim per homicidium [illegible]
in ecclesia vel furto vel huiusmodi confugiat ad ecclesiam dicunt eum [illegible]
extrahi et puniri. Addidit etiam dominus precepta talionis iubens [illegible]
animam pro anima oculum pro oculo dentem pro dente vulnus pro vulnere liuorem
liuore adustionem pro adustione. De boue cornupeta

Si bos cornupeta seruum occiderit lapidibus obruetur nec carnes [illegible]
comedentur. dominus autem bouis .xxx. cycles argenti reddet [illegible]
seruum. Aiunt hebrei sic estimatum precium serui quia .xxx. [illegible]
se sunt de cham quas noe seruituti addixit. De decimis et primiciis

Exodi .22o. Decimas et primicias ne tardabis offerre tu agnum vel [illegible]
vii. diebus dimittes cum matre sua. die octauo vel [illegible]
poteris reddes. De septimo die. Exodi. 23o.

Sex annis seminabis terram tuam et congregabis fruges eius [illegible]
anno requiescere eam facies. Vnde et dicebatur annus [illegible]
remissionis quia in eo nulli licebat exigere debitum aliquod [illegible]
et si quid in eo anno ex gratis frugibus succreuit eam comederent pauperes
populi. et quod residuum fuit pauperibus comederent bestie terre agri. Ita facies
in vinea et oliueto tuo. Dum hoc obseruatum fuit ut ait iosephus [illegible]
anno vi. tantum habundabant fruges que sufficiebant ad vsum [illegible]
anni et octaui et ad semente. Addidit etiam de tribus precipuis sollemp[illegible]
tribus annis in quibus volunt in apparere omne masculinum [illegible]
Nempe infra dicetur. De hedo non coquendo.

Non coques hedum in lacte matris sue quod iosephus sic exponit [illegible]
comedes eum infra octauum diem quia adhuc non differt a lacte. [illegible]

Nota quod xpistus in vtero .ix. mensibus vixit. [illegible] vero .xxxiii. annis et tribus mensibus [illegible]

xp̄o exponūt sic. Nō occides xp̄m ī die cōceptionis sue qd' cū cōiūgissi
sue. Dies vo cōceptionis vocat' lac matris qr exortus ī matre pariter maria
lactis. Hebreus lz nō coques separatū ī lacte matris sue et ē sensus
separari a carne pueri. i. qd' p carnalē generacionē conceptū et editū
est nō coquas coctū cū lacte vel cū aliquo lacteo cybo. s. vl' butiro
Quod dcm̄ ē propter amen qr nō de carne sz de omis separare quas ī lacte
coctas vel cū lacte coqdit. Nec ideo de lacte matris prohibuit dicitur
p ī alio lacte liceat coq̄re. sz qr lac illud paciens ī uentri cū aiali p hoc
exhibuit de eo lacte. Quida cū de hijs q dnō offerunt dcm̄ intelligunt
qr nō offeras agnū vel hedū īfra. viij. diem qz nondū ē sensibil' nc differt
a lacte matris p sing. dicat d primicijs agnorum et decimis. In fine
vo indiciorum addidit dns. Si feceris hec q precipi occidā oem populum ad
quē ingredieris ī terra promissionis et premittā scrabrones et vespas
que fugabunt eos. i. timores nocturni. Paulatī et eiciā eos ne redi
gatur terra ī solitudinē et crescant contra te bestie. Ponā terminos tuos a ma
ri rubro qd' ē ab oriente usqz ad mare palestinū qd' dr tirrenum
et ē ab occidente et a deserto qd' ē post bethleem qd' incipit post the
cuā usqz ad fluuiū. s. eufratē q tota regiō quibz dcm̄ ē iudea. De fe

Venit ergo moyses et narrauit plebi de firmatio et aspersione sanguinis
omīa iudicia dnī et respondit oēs vna voce. Omīa q locutus ē dns faciemus
et audiemus vel exponere et ordinare dcm̄ prosignauit futurus consignes
sones et ī hoc verbo mediatoris. Scripsit qz moyses vniuersos sermones dnī
preter decalogū. Et mane consurgens edificauit altare dnō et xij
titulos p xij. tribus isr'. forsan. xij. altaria quos titulos dicit vel
forte vnū ex. xij lapidibus et ī singulis scripta noīa filiorum isr' sup
sit qui titulos erant. misitqz iuuenes nadab et abiu qui fuerunt
cerunt sacerdotes et immolauerunt dnō pacifica vitulos. xij. Tulitqz
moyses mediā partē sanguinis et misit ī crateras. s. vasa viminea cū
aspersio a creatum qd' ē cōtegere dcm̄. Reliquā sanguinis fudit sup altare
Legensqz moyses volumē federis audiente populo q dixerunt. Omīa q locu
tus ē dns faciemus. Ipse vo sumptū sanguinē respersit ī populum et ait. Hic
ē sanguis federis qd' pepigit dns vobiscum. ac si diceret. Sic fundetur
eius et sanguis eius fundat qui violauit fedus hoc. i. pactum int' vos et dm̄.
Hanc hoc signū ad confirmacionē federis habuerunt a gentilibus. q percu
tientes federis fedē lamiantes sic firmabant fedē lamiandū federis violatorē
Tū aliud signū federis contrahendi habuerunt medi ex se. s. ex effu
sione aque qd' fecit iosue et samuel. qr sicut aqua tota effunditur
q nichil ex ea remanet ī vase. qd' nō alii liquores et eciā ipsa perit
sup ī terra. sic peribit cū stirpe sua pariter q soluerit fedus. De p° ascē

Hoc facto ascendit moyses et aaron su moysi in montem
nadab et abiu et lxx de senioribus isr' secundū preceptū dnī usqz
ad terminos montis et viderunt dcm̄ et sub pedibus eius qsi opus saphi
rinū et qsi celū cū serenū ē. Tū n' sup eos q erāt ī castris misit
manū suā. i. abscondit se ab eis. sz viderent maiestatē dnī et nō
ipsum leti epulabantur. Tunc vocauit dns moysen daturus tabulas la
pideas inscriptas decalogo. et assumpto tm̄ iosue ministro suo cū
dicens senioribus. Expectate hic ī castris. s. et usqz ad nos. si
quid questionis natū fuerit referetis ad aaron et hur. cōmunitqz nubes

vitule · exodi 24°

monte. Iterum quoque dimisso Iosue in quadam planitie montis solus ascendit Moy-
ses ad caliginem. Septimo autem die vocavit eum Dominus de medio cali-
ginis. Ingressusque Moyses medium nebule fuit cum Domino .xl. diebus
et .xl. noctibus non comedens neque bibens. De tabernaculo faciendo

exodi .25. Et ait Dominus ad eum. Sume primitias, id est pretiosa quaeque a populo Israel,
ab eo tamen qui ultro obtulerit: aurum scilicet et argentum et aes, iacinctum
et purpuram, coccumque bis tinctum, id est sericum iacinctini, purpurei,
coccinei coloris, et byssum quod est genus lini Egyptii molle et candidum,
pilos quoque caprarum, et pelles arietum rubricatas quas Parthicas dicunt,
quia Parthi sic colorari eas excogitaverunt, et pelles iacinctinas et
et ligna sethim. Est autem sethim nomen montis et regionis et ar-
boris que similis est albe spine in foliis, et est levissimum lignum et im-
putribile et incremabile. Oleumque ad luminaria, aromata et unguenta
et thymiamata boni odoris et lapides onichinos ita quod [illegible]
mees et gemmas faciat. Faciant mihi sanctuarium ut habitem in medio
eorum ne sit eis labor revertendi ad montem hunc. Iuxta similitudinem
cuius quod ostendam tibi facies illud ita. De scemate arche

Archam de lignis sethim facies, quam hebraice ~~[illegible]~~ di-
citur heron. Et nota quod Moyses hoc ordine narrat: primo de
hiis que fuerunt in tabernaculo, 2o de tabernaculo, 3o de atrio. Iosephus
vero econtra. Ille secundum ordinem compositionis, iste secundum ordinem collocationis. Lati-
tudo arche habebat duos cubitos et semissem, altitudo similiter cubi-
tum et dimidium, et intelligitur cubitus humanus non geometricus, quod apparet
in altari latomensi infra quod dicitur archa esse. Etiam Iosephus cubitum
hic duos palmos et dicit archam non habuisse pedes et deauratam
intus et foris auro mundissimo. Factam quoque est super coronam auream ad modum
scilicet labii sedilis qui in mensis et scaturiis fieri solet. Per vestigia
longitudinis erant bini circuli aurei totum lignum penetrantes
et per eos vectes de lignis sethim deauratis mittebantur, quibus ar-
ferebantur, nec unquam extrahebantur in qua post posita est testificatio, id est ta-
bule in quibus scriptum erat testamentum. Tamen quoque ibi reposita testimonia a Deo
posita est ibi urna aurea plena manna in testificationem quod panem
dedisset eis de celo. Tabule in testificationem quod legem naturalem sup-
cordibus superscriptam in scripto. Virga in testimonium quod omnis potestas a Deo
est. Deuteronomium in testimonium pacti quod disparuit, omnia que dixit nobis
faciemus. Ob hoc dicta est archa testamenti vel testimonii et [illegible]
ob hoc etiam tabernaculum testimonii dictum est. Et ideo etiam quia consultationes
bus eius agebantur. De propitiatorio et cherubin.

Factum est etiam super archam propitiatorium aureum, id est tabula aurea
de longitudine et latitudine eius quanta archa, ut archam tegeret
fieret. De spissitudine eius non legitur. Hoc dicebatur oraculum quia
de loco illo responsa dabat. Rursum autem divini oraculum dicitur quia orati-
dicebantur. Etiam propitiatorium quia ex inde loquens Dominus propitiabatur
vel quia die propitiationis dicebatur gloria ~~[illegible]~~ Domini super ibi descendisse.
Utrique parte oraculi, scilicet in duobus angulis anterioribus positi sunt duo che-
rubim aurei et productiles, non scilicet fusiles sed tunsionibus malleorum.

¶ Cubitus humanus a cubito usque ad summum medii digiti quia geometricus duplex
vel triplex est ad humanum.

conducti. Sunt autem ut dicit iosephus animalia volatilia habentia figuram que a
nullo hominum est inspecta. Hec dixit moyses se in dei sede conspexisse figura
ta. Cherub unus alterum respiciebat versis tamen vultibus in propiciatorium. Dua
bus quoque alis expansis et mutuo se tangentibus velabant oraculum. aliis ex
opposito corpus tegebant. De mensa et coronis.

Tercio ait dominus. Facies et mensam de lignis sethim habentem duos cubitos
longitudinis et in latitudine cubitum et in altitudine cubitum et semissem
spissitudine tamen et laminabis ex omni parte auro purissimo. Erat autem
ut ait iosephus hec mensa delphice .i. valde similis ei velud delphica habens
quatuor pedes qui dicuntur eius altitudo. Erat ex medietate partis inferioris
rotundi et tornatiles. pars superior opus quadranguli erat. In singulis vero
pedibus erat anulus aureus. simus quasi .i. incurvatio erat in pede ubi anulus
immissus erat. In anulis vero vectes aurati quibus ferebatur mensa. Erat
autem in ea labium per circuitum. sicut etiam in archa. et labio affixa erat au
rea corona alta digitis quatuor ita quod medietas eius super mensam emi
nebat ne superposita caderent ex ea. Altera medietas ipsius pendebat ad
decorem. et erat corona hec interrasilis .i. interpolata celaturis et plano.
Erant autem ut aiunt hebrei celature ille quasi ymagines regum et prophe
tice. tot sunt ibi ymagines fore quot reges futuri erant in ierusalem a david usque
ad sedechiam. Tamen iosephus videtur velle non fuisse aliud labium nisi hanc
coronam. et interrasilem .i. percelatam. Huic vero superposita erat alia corona minor
ista. sed quanta et quando superposita et an plana vel interrasilis nescimus. Tamen
aureola vocatur. Vel sicut in ariel ezechielis .i. de quo legitur in ezechi
ele de interrasili componebatur per aliquid interpositum .i. per radios interpositos. sed
hebrei dicunt. et hanc superficiem additam ad prefigurandam divisionem regni
in duo regna. Fuit enim regnum israel prelatius regno iuda. sed tamen minus dig
num. et ideo aureola superposita erat. et tamen minor. Mensa hec ponebatur
in tabernaculo ad aquilonem non longe ab aditu .i. a secretiori loco. De pa
nibus propositionis.

Ponebantur super eam .xii. panes azimi
de simila mundi valde et ponebantur seni altrinsecus. et constabat
singuli de duabus decimis ephi. quos iosephus duos assarios vocat et sin
gulis superponebatur patena aurea et super patenam pugillus thuris.
iosephus dicit phialas aureas superpositas plenas thure. In dilucu
lo sabbati recentes et calidi reponebantur mense et erant ibi in mora usque ad
sabbatum sequens. Tunc illis sublatis et toto thure incenso super altare no
vi cum alio thure substituebantur. Sublatos vero soli sacerdotes comedebant
unde et sacerdotales dicebantur. Vel etiam ideo ut ait iosephus dominus precepit
quia soli sacerdotes panes illos formarent et coquerent et in mensa ponerent
et tollerent. Ipsi tamen non observaverunt hoc. Dicebantur etiam panes propositionis
quia propositi erant coram domino in sempiternam memoriam .xii. tribuum filiorum israel. vel
porro positi .i. longo tempore positi .s. per totam ebdomadam vel terminum per successi
onem ponendi. De vasis libaminum.

Precepitque dominus parari ex auro purissimo quatuor genera vasorum ad
offerendum libamina. et ab offerentibus sacrari a libando .i. gustando
deo. et a sacerdotibus dicta a libando .i. fundendo. et poni ea super mensam
.s. acetabula. phialas. thuribula. scyphos. In hiis vinum quod debebat
offerri primo delibabatur et pregustabatur utrum dignum foret offerri an non.

Possunt dici ad terram ipsa archa posita quinque cubitis alta ut in templo in quo in duplo maiores

Ariel interpretatur leo et deus. et sic altare holocausti quia carnes devorabat.

Sed quia in colore et sapore vini dinoscitur, dicitur quod phiale vitree erant. Vnde
a phialin quod grece vitrum dicitur sic vocabantur, in ymo anguste, in superiori
parte ample, in quibus color et sapor poterat agnosci, quas hebrei …
las dicunt. Ciati vero minores et angustiores erant et aurei, cum quibus
fundebatur vinum super altare pro hostie libamento. In thuribulis que et mor-
tariola dicebantur thus precognoscebatur et offerebatur simul et in acetabulis
acetum. Sed quia nusquam aut raro occurrit de oblatione aceti, quidam …
acetabula vel acceptabula ubi scilicet ponderabatur a sacerdotibus que de licitis
offerri, vitrum acceptum, id est ydonea esset an non. Postea subdimidi…
tabula in tria. In phialas in quibus vinum, in thuribula in quibus thus …
mula et granum et sal, et ciathos in quibus oleum. Habebat enim …
cerres de liquidis que offerenda erant porciunculas quas in huiusmodi vasis …
bat ad significandum quod libando de singulis que libamina moyses dicit
offerenda, id est de offerendis sumenda. De candelabro.

Precepit quoque dominus fieri candelabrum ex auro purissimo ductile …
Iosephus dicit fusile, cuius hastile basis in stipitem erat et …
terum chalamis aureis qui quasi geminulatis ad modum canne …
capita chalamorum que sic ingerebantur. Capita habebat [illegible] …
ad modum cyphi quam cupam dicimus ingerebantur. Super duo cyphi …
in modum nucis et ex fundo cuiusque cyphi procedebant flores …
quasi lylia et in medio fundo cyphi et lylia erat sperula volubilis …
in capitibus cathedrarum subsistunt sperule volubiles. Et ita cum in hastili
essent quinque calami in hunc modum copulati. Quatuor ibi erunt …
quarum quelibet habebat quatuor cyphos ~~et sperulas simul et lilia~~ duos …
nos et sperulas simul et lilia. Et hoc est quod moyses in hastili dicit
quatuor cyphos in modum nucis. Tamen hebreus dicit non cyphos …
nigellatas rotunditates, scilicet nigello distinctas. Ex hoc hastili …
bant ex lateribus tria brachia hinc et tria inde ferrea, quorum …
quodque superuestitum erat calamis aureis ad modum hastilis et …
etiam tenebat capita chalamorum quasi ciphi in modum nucis cum sperulis
et liliis. Et quia in unoquoque ~~quatuor cyphos dicit~~ brachio tres …
dicit moyses fuisse, videtur unumquodque quatuor chalamos habuisse …
vel sperulas non fuisse in fundo cyphorum ut dictum est, sed in media pla…
cuiusque calami sperulam volubilem suppositam. Hic erat canda…
ex ferro calamis aureis superductis ferro, si fusile fuit. Si duc-
tile simpliciter ex auro fuit et malleis mirabili artificio in hanc formam
productum. Erat autem ut dicit Iosephus ex .lxx. libris compositum …
base erectum sit. In hastili et brachiis erant calami .xxxii. …
tegri sed ex duabus partibus ~~a medio~~ In medio vero partes ingerebantur …
sperula supposita ne incastura videretur et pinceret calamus …
ita erant calami .xxxix. cum totidem sperulis, id est totidem sperulis …
secundum aliam litteram in qua habetur .lxx. quinque partes in basi .vii. lampades
quocumque vero modo fuerit in summo .vii. habebat capita quibus super-
ponebantur .vii. lucerne auree. Infusoria etiam .vii. ex auro …
quibus oleum lucernis infundebatur. Erant autem ibi forpices ex auro …
dicti emunctoria ad emungenda vel extinguenda lucinia …
vascula ex auro erant ad extinguendum in aqua que emungebantur
ne tetrum redderent odorem dicta extinctoria. Omne pondus …

simus habuit talentum auri ad pondus sanctuarii. Tria enim habebat talenta: minus l^a librarum quod erat communium, medium lxx quod erat civium, maximum cxx quod erat sanctuarii. Tamen Josephus dicit ipsum habuisse ~~...~~ mnas c, quas hebrei cynthares dicunt, greca lingua interpretatum talentum nuncuparunt. Positum autem erat ad austrum contra mensam non recte tamen sed oblique.

De parietibus tabernaculi. Exodi vicesimo sexto.

Exodi · 26°

Precepit quoque dominus fieri tabernaculum in hunc modum. Tabernaculum erat domus deo dicata quadrata et oblonga tribus clausa parietibus aquilonari meridiano occidentali. Liber patebat introitus ab oriente ut sole oriente radiis eius illustraretur. Longitudo erat xxx cubitorum, latitudo x, altitudo x. In latere meridiano erant tabule de lignis sethim stantes xx, quarum unaqueque in longitudine cubitos habebat x, in spissitudine digitos iiii^or, in latitudine cubitum et semissem. Iungebantur autem sibi invicem incastrature ne rimule ibi essent aut planicies parietis inequalis, et erant inaurate ex utraque parte. Supposite vero singule duabus basibus argenteis perforatis in quarum foraminibus cardines aurei immittebantur. In utroque angulo tabule eminentes sicut in scriniis fieri solet. Tamen quidam videntur velle quod una basis esset sub tabula et altera super pro epistilio. Sed littera contrarium est que dicit ut bine bases singulis tabulis per duos angulos subiciantur. Utrum autem tabule suspense a terra essent aut ipse bases ad terram pertingerent non legitur. Eodem schemate factus est paries aquilonaris. Ad occidentem vero erant vi tabule ~~una tabula erat in prima siles aliis~~ una tabula erat inscisa et cavata in fronte ex una parte, et alia similiter inscisa et cavata ex altera parte in fronte ut sic invicem conjungerentur. Et per omnia similes aliis et eodem modo stantes in basibus. Sed cum non implerent nisi ix cubitos, dimidius cubitus ex utraque parte vacuus patebat. Et ideo tabula secunda uno cubito lata secta est per medium et facte sunt alie due tabule semicubitales que utrobique apposite parieti occidentis aliis duobus compaginaverunt que etiam singule duabus basibus innitebantur. Ne vero vectorum impulsu vel quolibet alio casu parietes concuterentur, singule tabule anulos habebant aureos per ordinem velud quibusdam radicibus fixos per quos vectes per transversum parietis immissi tabulatam firmiter continebant. Erant autem vectes de lignis sethim inaurati singuli v cubitorum. Immittebatur quoque caput unius vectis in caput alterius in modum cornu ut ex pluribus sic inmissis quasi vectis unus immense longitudinis videretur, sicut in baculo cambuce pontificalis eburnee fieri solet. Hoc sane planum esset nisi dominus addidisset quod quinque vectes essent in latere ad aquilonem et totidem ad austrum et totidem ad occidentem, quod minus convenire videtur. Cum enim quilibet vectis quinque erat cubitorum, quinque protensi in latere xxx cubitorum tantum contingebant. Itaque quinque cubiti illius lateris vacui manebant. In occidentali vero latere duo tantum sufficiebant. Hinc quidam dicunt de tribus vectibus superfluis unum superadditum quinque vectibus in latere septentrionali et alium in australi et sic quod illis deerat adimpletum. Tertium sectum in duos qui positi erant in duobus angulis parietum ut recurvati incurvaturas ~~angulorum~~ angulorum parietum colligarent, sicut iuncture angulorum in scriniis strictis vel laminis ligari solet. Sed hoc ex littera convinci non potest. Quia igitur in littera est quinque vectes immitti per medias

tabulas a summo usque ad summum de altitudine parietis intelligi per…
aut in ipsa summitate parietis supremus unus ordo vectium expressus in lon…
per totum parietem et in ipsa summitate in fronte alius ordo in eodem modo. Et
medii planicie tres ordines. ut quidam dicunt ~~vectes fuisse~~ …
quinque vectes fuisse in uno latere potius ad numerum ordinum quam vecti…
fecerunt. Erant autem in unaquaque tabula quinque ~~vectes~~ annuli. et in…
duorum parietum. Vectes xxx. quia v. ordini quilibet ~~fe~~ vi. vecte…
bebat. a latere occidentali. x. vectes. bini per singulos ordines…
quidam dicunt vectes non omnes eiusdem quantitatis fuisse. sed quilibet vectium
qui erant in magnis lateribus erat. vi. cubitorum et ita ut duo…
sufficiebat ad continendum xxx cubitos. Et quinque vectes qui ad…
dente erant singuli duorum erant cubitorum. Sed Iosephus loquens de
vectibus ait. unumquemque habere magnitudinem cubitorum quinque. De

Tabernaculum hoc in duas partes **distinctione tabernaculi et …**
distinctum erat. posterior pars ad occidentem. x. cubitis protend…
et erat quadratura erat in longum. scilicet et in latum et in altum. x. cubit…
hec pars adytum dicebatur vel sanctum sanctorum. vel sanctuarium sanctuarii vel sa…
sancta sanctorum. Anterior pars ad orientem. xx. cubitis protendebatur quod…
… et hec dicebatur sanctum vel sancta. vel sanctuarium. Respectu huius…
or dicebatur sanctum sancti. quod superlativum sancti. ut dicitur sanctum sancti vel sanctum…
sanctus sanctorum. ut dominus dominorum et rex regum. Ad altitudinem vero parietis…
das posite erant in medio. iiii^or columpne de lignis sethim de…
rate capita habentes aurea et bases argenteas. Tamen Iosephus
dicit. iiii^or fuisse tabulas ad modum aliarum operis celatura…
distantes. inter quas tres angusti parebant ingressus. Su…
pra vero columpnas superposite ~~erant~~ erant duo vectes. x. cubi…
a pariete in parietem protensi. in quibus per circulos aureos…
pendebat velum. ante iiii^or columpnas contextum… et ex omni parte…
cubitorum. ut ex omni parte prohiberet aspectum interiorum. Erat autem velum
de bisso retorta quod est genus lini candidissimum et mollissimum…
iacincto et purpura et cocco bis tincto. id est de ~~…~~ serico…
iacintini purpurei et coccinei coloris. opere plumario…
id est opere acu picto. Pluma enim lingua quadam acus dicitur. hoc genus…
vulgo brusdatura dicitur. quod bis stratum. Primo enim fit tela cui…
opere manuali supponuntur diverse picturationes. Dicitur autem…
quod dicitur opus plumarium a similitudine avium quibus superaddita est p…
varietas. Idem opus etiam dicitur polimitum a poli quod est multitudo et mi…
tudine picturarum. Erat autem hoc velum pulchra varietate con…
ex universis ut dicit Iosephus floribus quos gignit humus…
picturis quas poterant inserere pictores preter animalium formas…
In ingressu vero tabernaculi. v. columpne erant de lignis sethim…
aurate capita habentes aurea bases vero eneas super quas…
tres vel iiii. x. cubitorum protendebantur a pariete in parietem…
capite suo utrumque parieti insertum ad modum trabis in domo. Et…
bat aliud velum. per circulos aureos insertum ad modum portis…
sed secundum Iosephum usque ad medietatem columpnarum dependebat…
… per v. cubitos. reliqui. v. usque ad terram ad ingressum sacerd…
rebantur. Super hoc vero dicit aliam cortinam laneam suppositam usque
terram pertingentem. funibus per anulos eam ducentibus et retrahentibus…

diebus festis reducta prebebat aspectum tabernaculi. et in aliis diebus super
inducta quilibet aspectum prohibebat. Tectorum et fortis
erat et facile laborem sustinebat. Tegebat cum nubilum videretur. Tectorum est fortis
appensum. Erat enim in interiori sanctuario archa cum hiis que erant ei supposita
In anteriori vero candelabrum ad austrum mensa contra aquilonem. In me
dio autem velum non longe ab aditu altare aureum quod iosephus thimiaterium
aureum vocat de quo post dicemus. De cortinis et sagis

Tectum tabernaculi non erat cameratum sed planum ad modum palestine
que etiam vela vel tectoria vel que tabernaculum vocatur que erant facte
de quatuor predictis coloribus opere plumario. longitudo cortine viginti
octo cubitorum latitudo quatuor. que quinque sibi mutuo iungebantur
et quinque similiter ut quasi due cortine ex aliis sibi coniunctis redderentur. Iunge-
bant enim ansulis iacintinis que in unoquoque latere cortinarum disposite
altera contra alteram veniebat et binas anulo aureo colligabat sicut
solent ad ornatum colli fibule auree vel argentee. Veruntamen circum capita eas
fuisse coniunctas. Dicit enim iosephus anulis aureis et uncinis eas
pillacia. Secundum operimentum erat saga cilicina que et vela ca-
prarum quasi vocatur que de pilis caprarum quos capillos quasi dicimus
ad differentiam lane omnium facta erant de quibus et cilicia fiunt unde et cilla
saga cilicina dicta sunt. quod asperitate saga dicebatur. Unde et quosdam pannos
asperos sagas dicimus. Vel forte ex quadratura saga dicta sunt. Unde et nun-
tiatum pallium a gallis inventum quod quia erat sagum dictum est. Quod enim quod ex
aspero fiebat panno contra aerio interperie etiam poterit dici sagum.
Erant autem saga hec xi. longitudo sagi unius habebat cubitos xxx.
latitudo quatuor et erant v. mutuo sibi iuncta ut quasi unum sagum fa-
cerent et alia vi. quasi unum sagum iuncta. iungebantur autem anulis ereis
insertis ansulis contra se venientibus. Verum autem singule cortine
vel saga sibi invicem ita copularentur ut .v. cortine sibi consute
filo inseparabiliter in unam cortinam iuncte erant et alie .v. similiter ad tegendum
tabernaculum. hee due magne cortine cum anulis et ansulis iun-
gerentur non elucet. De modo tegendi secundum bedam.

Quomodo vero ex hiis tegebatur tabernaculum prius videamus secundum bedam.
Attendebatur .x. cortine sibi copulate per transversum eorum operiebant
tabernaculum et descendentes per latera uno cubito distabant ex omni parte a
terra et quasi simul iuncte. xxviii. cubitorum implebat longitudinem taberna-
culi que erat .xxx. cubitorum tegebat et quinque cubiti dependebant in po-
sterius occidentale. Alii .v. descendebat ante aperturam que erat ad orientem
duo ne indisposite penderent. posite utrobique cortine transgredientes
duo magna latera tabernaculi ~~xxx~~ ix. cubitis hinc et ix. in pe-
dentes usque in medium aperture extendebantur ibique mutuo iungebantur
et similiter in latere occidentis et ita ex omni parte tabernaculum tectum erat cor-
tinis uno tamen cubito circa terram ex omni parte non velato. Supponebantur
saga similiter per transversum. sed quia erant .xxx. cubiti per latera descendebant
usque ad terram et ita cubitum cortinis non velatum ipsa velabat. sed
et unumquodque erat iiii. cubitorum. .xliiii. habebat cubitos cum essent .xi. simul iuncta
iungebant de xliiii. que superant. xxx. cubitis longitudinem tabernaculi .xiiii. cubitus
.vii. descendebat ad orientem et vii. ad

occidentem. Partes vero sagorum que superabant pendebant in duo latera
usque ad terram ex utraque parte non celabantur quod regredi a introitu cor
tine. sed quia vii. cubiti ex utraque parte pendebant in spacio vero introitus
erant superfluebat sagum sago. vel forte in summitate cum quatuor cu
biti retro plicati consuebantur instar orarum vestimenti et sic
venientia saga de lateribus in medio introitus copulabantur in
in quo et cortine et similiter in latere occidentis. Propter hanc superfluitatem
replicationem sagorum dicit beda primo dixisse dominum moysi sextum
in fronte tecti duplices. id est dimidium sagi quod excedit cortinas
tra superfluens vel replicabis. et dimidium in fine sed de tabernaculo
legitur prius. Et post plenius addidit. Quod superest in sagis. id est
quod amplius est ex medietate eius operies posteriora tabernaculi. id est lat
occidentis. Duplicabatur autem ita ut in specie tectorum possent
Et secundum hanc dispositionem tabernaculum ex omni parte tegebatur sagis
ad terram et nichil extra videbatur et interius quod erat in introitu
similiter erat ibi et cum sacerdotes intrabant tabernaculum vel
le saga et cortinas ut subintrent. Vel si in medio iungebatur
et annulis ad introitum eius dissolvebatur. Josephus aliter

Alia est iosephi dispositio cum consentit origenes et
et x. cortinas sibi mutuo iunctas ut decem est a fronte tab
li super introitum extensis per transversum et tegere totum tabernaculum
a latere occidentis ad terram usque. Introitum vero non tegit parte cortinarum
ipsum habet velum. Similiter et de sagis totum dicit operiri tabernaculum
to introitu. sed quia duo cubiti sagorum superfuerunt cortinis ex utraque parte
eos replicari sub cortina ne videretur de saga et cortinas
convenienter operimentum. pro quo et decimum putat sextum sagum in fronte
duplices et etiam secundum hoc speciosa et preciosa plurimum pars ex
bernaculi non videbatur nec illud cortinarum quod cum tabernaculum
ebat. Frustra ergo tanti fieri videbantur quoniam cum forte ex omni pa
ne et saga fimbriis contendebantur cum tabernaculum et papillis
colligabantur. Funes quoque et papillos habuisse tabernaculum
moyses dicit et in modum tecti dependentis attollebatur
tabernaculum undique videri posset et etiam ab ingredientibus sub

Quaeritur vero non habet duo operimenta disposita de pellibus superpositis
Quasi fuisset de reliquis duobus non est dictio. Haec etenim erat operi
de pellibus arietum rubricatis quae superiora tantum tegerent ad lat
dependebant funibus et papillis circa affixis terre coniungentur
quod operimentum in eundem modum erat suppositum de pellibus arietum
mo superposita vero erant duo habet propter estum et ymbrium diffusionem
tum itaque ut ait iosephus habebat a longe inspicientibus
colorem eius in nullo prestabat differre a celo. Quid figurabat

Sed hac expositione tabernaculi deum et non hominem sic disposuisse
iosephus singula ad formam rerum facta exponet si quis absque invidia
habet considerare. Atrium enim quod soli pontifici pervium erat figurabat celum
angelis attributum. Secundarium vero quod in templo erat duplo magis erat
et mare cunctis gressibilia. sicut et illa pro cunctis erat
tine celum sidereum. saga aquas que sunt super firmamentum. Pelles

celum est empyreum in quo sunt angeli · iacinctinum celum superius ubi deus super omnia · In
iiijor coloribus velorum dicit Iosephus figurari quatuor elementa · Per bissum
terram quia de terra est et primo creatum et viridem colorem habet · Per purpuram quia aquam
ex cocleis marinis tingitur · Per iacinctum aerem · Per coccum ignem qui in colore
ei assimilatur · Per mensam annum vel tempus · Per panes xij menses · Per coronam quatuor
digitorum annum solarem quadripartitum · Per medium annum lunarem · Per vij lucernas
candelabri vij planetas · Per lxx partes eius decimonia planetarum for-
te quilibet planeta habet x dignitates vel potestates · v natales et v acciden-
tales in quibus armonice id est proportionabiliter se habent · In candelabro notantur
sphere sub eis sunt ad ipsos redeuntes id est motus naturales et effectus ab ipsis sunt
quod etiam notat ornatus eius · Ciphi vasa liquoris aqua · Spherule solis
sphericitatem · lilia gestum quo solis viciantur odoribus · De altari holocaustorum

Precepit etiam dominus fieri altare de lignis sethim · Exodi xxvij
Hoc altare dicebatur holocausti vel holocaustorum vel holocausto-
matum et posset dici sacrificiorum sed a digniori nomen accepit · Erat
autem in longitudine et latitudine v cubitorum scilicet quadrum et in altitudine
trium · Cum tamen nimis alto ad horam ministrationis aliquid apponebatur
in quo staret minister quod impleta ministratione tollebatur · altare cum gradibus habere
alibi prohibetur · Erat quoque concavum instar arche sine operimento · parietes ligni
scopti erant ere intus et extra licet uri non possent · sicut nec antiquum
vel lignum paradisi comburi quod urendo fit mundius · Area eius sine arula
erea erat tamen fundus arche super quam fiebat ignis qui per fenestram que erat in
latere orientali imponebatur · In quatuor angulis superioribus erant extra
quatuor cornua in cornua · in quibus quatuor cathene anulis includebantur · de quibus
dependens craticula erea in modum rethis facta usque ad medium altaris
intus descendebat super quam cremanda in odorem domino ponebantur quia ignis per
oculos craticule ascendens de arula consumebat · Circa vero angulos
inferiores quatuor erant anuli aurei in quibus vectes imponebantur de lignis
sethim operti ere ad deportandum altare · De hoc tamen altari et craticula eius
ambiguitas est non solum inter nos verum etiam inter iudeos propter quod cum hebraica
veritas a nostra translacione nichil distrepare videatur · Nos quidem sic habemus
Facies craticulam in modum rethis eream per cuius quatuor angulos erunt iiij
anuli erei quos pones subter arulam · eritque craticula altaris · eritque cra-
ticula usque ad altaris medium · Hebreus vero sic habet · Facies ei michi fac-
turam retis erei et super rethe quatuor anulos ereos et dabis illi fi-
dum arc de subtus · eritque rethe usque ad altaris medium · Josephus autem sic
Cui subierit craticula in modum retiorum vel reticulorum facta · suscipiebat
ei terra ignem qui de craticula cadebat quia bases non erant ei subiecte · Cas-
siodorus tamen senator in pictura quam fecit eius in expositione psalmorum
meminit quatuor pedes in utroque altari fecit · unde inter quosdam non sunt
ipsam craticule carnes assandas fuisse quia vas quoddam in quo sederet
altare cuius parietis altitudo altare ambiens usque ad medium altaris ele-
vata esset · In cuius angulis sursum quatuor anuli pendebant per quos vec-
tibus insertis altare ipsi insidentes portarent · Altare ei non legitur alios
anulos habuisse · sed utrum separatum esset hoc vas craticulam ab altari
ita ut amoveri posset ab eo altare cum vellet et super ipsum an de ipso
altari ope fusili ita fabrefactum esset ut quasi appositum videretur ambiguum est.

Super craticulam vero altaris quam in medio eius positam dicunt per fenestram aliqui
struem lignorum imponi et super ligna carnes imponi assandas. Vel
erat ibi craticula sed super craticulam suppositam fiebat ignis quod magis videtur
Iosephus in prioribus verbis. Aliis videtur nec operimentum nec fundum ipsum ha-
buisse sed parietes tantum terra repleri, secundum quod dominus altare de terra fieri iussit.
In cuius area superiori fiebat ignis ubi cremanda imponebantur.
Craticula altari supposita idem servivit. Craticulam vero super quam
positam legitur hebreus arenulam vocat vel sulcum in medio altaris
parietum fuisse dicit usque ad quem locum altitudo craticule porrigebatur.

Positum erat altare ante tabernaculum. De situ altaris et vasis eius.
Sub divo vero directe ante introitum, sed aliquantum ad meridiem declinans
ita ut ante ipsum immolantes starent ad aquilonem et ipsum tabernaculum
ad seu sancta sanctorum inspicere possent. Et quia stabant ad aquilonem et quia meridie
legitur quandoque eos sacrificasse ad aquilonem quandoque ad meridiem. Erant
in usus eius lebetes ad colligendos cineres cum habundabant et deportandos
quasi in locum secretum et mundum reponebantur. Et forcipes ad erudiendum
ignem altaris et fuscinulas quas greci creagras dicimus
de caldariis eruere carnes pro se elixatas. Et batilla que vatilla
dicuntur quibus prunae ab hoc altari ad altare thymiamatis deferebantur,
et cacabos et ollas ad carnes coquendas quae tamen iuxta altare non
habebantur. Omnia ergo enea erant. Hebreus sic habet: Facies eius ollas
eius palas et eius pelues et eius uncinos eius igniumque receptacula.

Erat autem atrium circa tabernaculum. De atrio circa tabernaculum.
In latere meridiano centum cubitorum et in aquilonari centum. In orientali
l et totidem in occidentali et sic quadrum erat, sed in forma altera parte longior.
Erant quoque in latere australi xx columpne alte v cubitis capita
habentes argentea cum celaturis cum basibus eneis spacio v cubitorum
inter se distantes super quas anuli singulis deerant. Porrigebantur
ab anulis usque ad capita paxillorum qui erant magnitudine cubiti
per singulas columpnas in terram valde fixi ut atrium immobile consisteret.
Cortina vero de bysso mollissima c cubitorum in longitudine et v in latitudine
per columpnas dependebat a capite usque ad basem diffusa ut nichil
a pariete differre videretur nisi forte per aerem decipere quasi velum
nubus et paxillis et habere ut sub ea tamquam sub tecto possent
eodem modo latus aquilonis xx columpnas et cortinam habebat
diffusam. Ab occidente vero x columpne et cortina cubitorum l . at-
tegebat. In ingressu vero ad orientem tres columpne hinc et tres
stabant et cortine ut has diffuse nichil a prioribus differebant. In
latere eius medio erant columpne in modum portarum quibus appensum
velum de iiii^{or} preciosis coloribus contextum opere plumario quod ad
vel egressum facile attolli et deponi posset. Notandum tamen in longitudine lateri-
bus fuisse columpnas xix inter quas erant xx aperture centum cubitorum
in duobus in ordine xx sed propter angulares que cetere erant duobus lateribus
dicuntur ibi xx hic vero x. Et designant dominus per numerum columpnarum
numerum intercapedinum. Habebat quoque utrumque latus magnum xx columpnas
i. xx intercapedines. Alia latera x columpnas i. x intercapedines.

Precepit quoque dominus offerri a filiis israel oleum olive. De lucerna.
purissimum piloque tusum. Hoc enim purius erat quod nitentem

lineū vel mirtinū vel niphanīū ut sic luceret ī eo lucēna ī tabnā
culo testioniȝ quā accendebat aaron et filij eius vespe et usqȝ
mane lucebat sup candelabrū. Vn lucēne coram dño ī die vero
tres tm · Iosephus lucēne pppetue erāt · emunctoria vo quā magri
dicim9 aurea. De coib9 vestib9 sacerdotum ·

Locutusq̄ ē dñs ad moysen · Applica fratrē tuū aaron ad te cū
filijs suis de medio filioꝝ isrl' ut sacerdocio fungātur m̄ · Facies
qȝ vestē scām fratri tuo ī gloriā quia sctificatus m̄ ministret · De hijs sane
vestib9 qȝ cōfuse agit historia ad euidenciā cōtinuo ordine psē
qm · Quatuor erant vestes cōes minorib9 sacerdotib9 quos chanane
os vocabat et principi sacerdotū arabarchū appellabat · octo · et
post illas alie quatuor quib9 arabarches · i · princeps sacerdotū utebat'
quib9 sm ordinē hunc induebat' · purificatis pedib9 et ma
nib9 aqua · sacerdos induebat manachasim · qd' cōstrictoriū p
nar · hic greci vocant latine feminalia dici pōt · Eratqȝ de
bisso retorta cōtextū ingredientib9 p ipsum ascendebat ad lumbos
ibiqȝ fortit' stringebat' et usqȝ ad genua tantū descendebat · Post
ui pontifex qñ ingrediebat' cōtinenciā tantū sandalijs pedes tegit · Ac
si diceret · Cui lotus ē nō indiget nisi ut pedes lauet · Secūdo bis
sina sindone duplici vestiebat' · qd' cethomone · i · lineū dicē
bant · quā nos lineā strictā · siue camisiā dicim9 vel subucu
lā quā moyses abanech appellauit · sȝ postea a babiloniis ac
cēteres hebrei emisanea dixerunt · Est autē descendēs usqȝ ad
thalos et decēter corpi coaptata · sȝ manicis brachia valde co
stringēs · nascitur hinc inde sup humeros capiciū stringentib9
Tercio cingebat' balteo lato qȝ digitis quatuor · sic ut reticula
do ut qȝ pellis vipera quā estiuo exuit uideret' contexto fla
nib9 coccineis purpureis et iacinctinis · Duplicē vo byssini
tin erat filamentis sicut cingendi a pectore circūductis latera
icex ad umbilicū redibat ibiqȝ modice stringebat' et usqȝ ad
tibias dependebat ad decorē dū sacerdos nichil opabat' · Cū aūt
pficiebat ne impedirētur pedentes sinistrales sup leuū hu
meꝝ reflectebat' · Vn et forte dracunis quoqȝ casula plicata
eidem humeris supponit · Quarto simplicē tyaram gestabat
ī capite · a cydari pontificali plurimū differentē · Erat eī ī modū
in calamatū vel cassidis · ~~Calamatū et spina cassis~~ nec
diemis vincis excedēs · Dicebat' qȝ manzaphet · huic vittus
q ī nolitre sepius nectebat' ne facile laberet' · huic desup ali
no velamen byssinū usqȝ ad inicium barbe descendēs celās
Pillei lignamina et totā capitis supficiē apertam q; pfecte
nel abonicie viuere sacerdote · De pontificalib9 indumentis ·

Dup sō supis · iiij · or · vestib9 induebat' arabarches · quaꝝ prima tunica
us erat iacinctina podis vel ypodites dcā · i · talaris quā hebr
us merchir dicit · Cuiusqȝ de duab9 incisionib9 facta cōsuta sup hu
meros et p latera ī modū dalmatice fac manicis eiusdem co
lonis assutis huic · capiciū huic nō ex cōsuto sup scapulas sȝ in

Calamatū et spina cassis

logium sermone habebat a pectore usque ad medias scapulas cum capu[illegible]
ne autem et retro tunica appareret. Assuta erat vitta que super scapulas ad [illegible]
nasturlis astringebatur. Habebat autem pro fimbriis .lxxii. tintinnabula au-
rea quibus erant immixti totidem nascula quasi mala punica ex iacincto
purpura et cocco bis tincto ita ut post tintinnabulum esset malum [illegible]
quasi interstitialiter modo posito ut audiretur sonus cum sacerdos ingrede-
deretur sanctuarium et non moreretur. Super hanc tunicam vel pelle iosephus [illegible]
gi pontificem cingulo poderis quo alii sacerdotes super lineam tunicam. Alii [illegible]
ipsum cingi dicunt sed super ephot ut super omnia indumenta ad ultimum [illegible]
Fuerunt qui dicerent duas zonas habuisse pontificem. primam ad modum [illegible]
sedium super ephot que due tunicas pro uno habebatur indumento. Secundum [illegible]
ephot sive superhumerale grecorum de predictis quatuor coloribus auro [illegible]
textum sine manicis ad modum colobii descendens usque ad renes [illegible]
superiorem posset superiorem partem tunice iacintine regere non inferiorem [illegible]
iniecta. Ore vero latere utrimque et ambabus auris iungebatur [illegible]
huius in pectore quadrum ad magnitudinem palme in qua logion [illegible]
In cuius parte superiori super utrumque humerum infibulati erant [illegible]
pides onichinum sardonices secundum lxx. secundum iosephum maranth. In quibus [illegible]
sculpta .xii. nomina filiorum israel principalibus litteris lingua hebrea [illegible]
nativitatis eorum sex nomina seniorum in humero dextro et minorum in [illegible]
ob recordationem filiorum israel. Habebat autem capicium ex [illegible]
humeros fortibus loris contextum quod legitur summitate et [illegible]
tos. Ephot autem aliud erat et inde ephothim dicebatur et erat [illegible]
vero mira pulchritudine vinculatum. Tertium erat ornamentum [illegible]
essen grecus logion latinus rationale dicitur quadrangulum et [illegible]
pede geminatum vel duplex mensura palme huius. Superiorum superhumerale [illegible]
ipse sufficiens. ex predictis iiii coloribus et auro contextum [illegible]
quo et superhumerale. Erant in eo .xii. lapides auro firmati [illegible]
iiii ordines terni in singulis. In primo ordine sardius topazius smaragdus
In 2o carbunculus saphirus iaspis. In 3o ligurius achates et ametistus [illegible]
[illegible] crisolitus onichinus berillus. In quibus erant sculpta .xii. nomina [illegible]
israel. iuxta ordinem nativitatis sive sigilla in singulis ut [illegible]
memoriale filiis israel. et filiorum israel in humeris et pectore [illegible]
ne tantum quorum unius pontifex esset memor ipse vero dominus ut [illegible]
ipse videns nomina patrum suorum satageret ne a virtute priorum degeneraret [illegible]
vero vita et fide patriarcharum meminisset eorum. meminisset [illegible]
huius patribus eorum sacrificiis et orationibus deo commendare. Appellabatur [illegible]
rationale vel iudicium iudicium quia scriptum erat in eo hec duo nomina [illegible]
veritas vel doctrina et veritas. Sane ubi nos habemus [illegible]
le iudicii. iudicium et veritatem hebreus habet urim et thummim [illegible]
sortes in quibus iudicium veritatis solet inquiri. Pueri dicunt Tradunt [illegible]
in medio rationalis fuisse lapidem quadrum magnitudine digitorum [illegible]
in quo secundum coloris mutationem perpendebat utrum deum placatum [illegible]
an offensum. Iosephus dicit sardonicem qui in dextro humero gerebatur [illegible]
efficium pontificis deo placebat tanto splendore micare quod [illegible]
eius radius eius appareret. Egressuri vero ad bellum si deus cum eis [illegible]
fulgor in lapidibus rationalis apparebat ut omni fieret multitudini ma-
festum eorum auxilio deum adesse et ob hoc rationale iudicium [illegible]
Asserunt autem hunc fulgorem sardonicis et rationalis cessasse [illegible]

angus ipse scripsisset hec · cum deus moleste ferret transgressionem legis · Erat
vna in inferiori summitatibus rationalis inter annula aurea · cum duobus summis
iste erant due cathene auree sibi invicem coherentes · i · oblique ad modum
x littere in medio sibi coniuncte · vel potius fenestratam exprimit cathenam in spira
ut macule maculis coherent · pro quo hebreus habet plexas opere plexo · Iose
phus dicit per fistulas venientes · Item calden tinatas · i · ad continuare
spacium in quo prendebatur fecas que sursum ferebatur usque ad scapulas pontificis
super quas inferebantur duobus vncinis aureis superhumerali firmiter
inferius · duobus vero inferioribus angulis assute erant due vitte iacinctine
que cum latera dicte duobus anulis aureis inter scapulas inferebantur que sub
utroque sardonice in ephot firmi stabant ut utrique ligatum ephot et logion
sibi invicem firmiter coheret · Super hec dicit iosephus zonam ex quatuor co
loribus et auro consertam ex utroque latere conductam et iterum pvolutam
circa pectus in utraque summitate fluere pendere ex aureis fistulis fim
brias miro decore compositas. De thyara

Ultimum erat capitis ornamentum quod communis thyara vel mitra vel
infula dici potest · specialiter vero cydaris · Erat autem thyara ad modum p
dicte scilicet que communis erat sacerdotibus · super quam consuta erat alia vero iacinc
tina quam circumdabat in auro circulo cum tribus ordinibus scilicet super quam ab
occipite stabant flores aurei platagini similes a tympore ad tympus
A fronte vero super stabat flos aureus similis herbe quam greci vocant vel
dicunt hisquiamos · digitum unum · In superiori vero planicie thyare ex omni
parte in circuitu usque ad summitatem eius que in acutissimum deficiebat circu
me periculari per loca erant aurea malagranata cum spinosis extremi
tatibus suis fabrefacta · Super frontem vero pendebat lammina aurea quam
petalum dicunt ad modum dimidie lune scilicet quam arcuacione sursum habe
et in medio anulum aureum vncino aureo inferebatur que thyare infixus erat
agyoth adonay · i · scilicet domini nomen tetragramaton quod ineffabile dicitur non quod
dici non posset · sed quia rem ineffabilem significat · quod hebreus litteris scribitur he · ioth · heu
vau · quod sonat principium vite passionis iste · quod est per passionem ihesus quem
significabat hic sacerdos · reparatam vitam in adam perditam · Ne vero cum moveret
pontifex moveretur et lammina scilicet sursum ligabatur vitta iacinctina posterius
circa velante vncinum et anulum que conducta capiti et ligata in oc
cipite dependentes summitates super humeros utrumque diffundebat · De typo vestium

His vestibus ornatus pontifex ymaginem
totius orbis super se preferebat · Feminalia vel femoralia vero terram et li
nea stricta ex byssina erat terram figurabat · balteus vero qui erat circumeuno
limitem ~~oceani~~ oceeani · tunica iacinctina suo colore aera preferebat
per tintinabula sonitus tonitruum · per malogranata choruscationes signi
ficabat · Ephot vero sui varietate celum sidereum quod auri coloribus intexe
batur et significat per calorem vitalis penetrat universa · Duo sardonices sole
et lunam vel duo emisperia · xii · gemme pectorales · xii · signa in zodia
co · Pulchre quod in medio erat rationale appellabatur · Ratione enim cuncta
sunt plena et terrena adherent celestibus summo vero terrenorum et temperiem
caloris et frigoris · et duplex fuit utrumque respiciens de celi cursu et
ratione descendit · Cydaris celum empyreum · lammina superposita deum
omnibus presidentem · De incenso et altari et loco eius · Exodi · xxix.

Post vestium compositionem · locutus est dominus ad moysen de modo consecra
tionis aaron et filiorum eius quod usque ad consecrationem ipsam distu

thyara capitulum lxvi · de typo vestium capitulum lxvii · de incenso et altari et loco eius capitulum lxviii · exodi · 29.

limus de altari aureo presequentes. Erat enim et hoc altare de lignis
sethim habens cubitum longitudinis et alterum latitudinis, id est quadrum erat, et
duorum cubitorum in altitudine vestitum que erat auro purissimo co-
habens et craticulam auream et cathenas et anulos et vectes
vectes instar prioris. utrum vero arulam haberet an cineres exciperet
ambiguum est. Josephus addit quod per angulos singulos serpens coronas ha-
bat ex auro purissimo. quod singulariter forte in exodo dicitur est in vel
cies que ei coronam auream per gyrum. Hoc altare dicebatur incensi vel
thymiamatis quia singulis diebus mane et vespere ad consumandum
sacrificium super illud incendebatur thymiama sanctificatum domino. Fuer-
unt qui dicerent mane solum incensum, id est thus simplex, vespere vero
tunc sacrificari vespertinum thymiama. Ceterum utrum hoc altare c...
intra sancta sanctorum an in sanctuario ~~cum hebreus hoc dicat et plane et in~~
~~extrema dispositione tabernaculi~~ cum candelabro et mensa sit vi...
dubitatione. Nec est mirandum in dubium venisse qui esset in sanctuario cum...
hoc dicat et iosephus plane et in prima positione tabernaculi fe...
moyses innuit nisi quod paulus ad hebreos thuribulum aureum po...
mus sancta sanctorum. Potuit sane esse quod in templo ubi omnia ampliata fu...
et multiplicata fuit altare aureum quod erat extra vela ad quod...
die necesse erat ingredi. erat super additum thuribulum in adito in...
sacerdos primas et thymiama quod secum ferebat adoleret cum ad in...
contingebat ipsum penetrare. De compositione thymiamatis.

De compositione vero thymiamatis sancti locutus est dominus ad moy-
dicens. Sume tibi aromata stacten et onicam galbanum...
odoris et thus lucidissimum equalis ponderis erunt omnia et in...
simum pulverem contundens omnia. Onica fertur esse astrecola...
ne redolens magnitudine humani unguis unum et onica dicitur que ...
grece unguis. Stacte est gummi quod fluit de mirra quod ...
et mirra dicitur. Galbanum vero succus est ferule et nascitur in s...
optimum cartillaginosum, scilicet et minus lignosum cuius odore fug...
serpentes. Ferula etiam feniculus agreste in greco gramo na...
cuius succus vilior est. Thus vero lucidissimum optimum quod mascul...
quod instar humani testiculi rotundum est. Dicitur et libanum a mon...
bano arabie in quo nascitur arbor thuris ad arcus cum...
plexo et intorto vimine. Ex hiis quatuor pulvis thymiama...
ficabat sancti. Prohibuit que dominus deus tale fieri in usus hominum co...
onem. quod si quis simile faceret ut odore eius frueretur periret de...
suis. Inde est quod odor thuris benedicti non datur in ecclesia spons...
se. Inde est quod ablato thure benedicto super altare si descendat...
ribulum ad clericos in choro vel ad laycos aliud thus sit b...
ne apponendum est et hominibus offerendum. De confectione sancte unctionis.

Unguentum etiam sanctum fiebat de quatuor aromatibus. Aroma ve...
generalibus pigmentum quod odore suo aera inficit, quasi aeriom...
melatur eiusmodi. quingentorum siclorum singulorum prime, id est precipue mirre...
mirra ~~electe greco~~ arbor que grece smirna dicitur, v. cubitorum que etiam
cuius singula arabes exurunt ut pullulet melius et fructifice...
quorum odore intolerabiles contrahunt morbos nisi fumo storacis
reveret. Cynamomi. ccl. siclos et calami toride. cassie vero quing...
Et est cynamomum singulare indie vel ethyopie duorum cubitorum ...

d' cōpōe vō thymiamatis lxv. | d' cōfectōe scē unctionis lxvi.

cinnamomum quia in modum canne subtiles habet chalamos et replicatos quasi
fructu spinarum intime visibile reddunt. Calamus vero species aromatica supra
lybanum. Cassia in aquosis nascitur crescit et immensum odorem reddit. Hec
redacta in pulverem cum oleo olivarum sub mensura hin conficiebantur
ope unguentarii et dicebatur sanctum unctionis oleum vel unguentum
sanctum de cuius usu in suo loco dicemus. Josephus etiam balsamum apponi dicit.

Locutusque est iterum dominus ad moysen. Facies et labium eneum cum basi sua
id est vas lavatorium quod etiam luter dicitur quod erat inter tabernaculum et
altare holocaustorum in quo missa aqua lavabant sacerdotes manus suas
et pedes. Vestes suas accepturi ut sacrificarent. Alii ingressuri tabernaculum
et egressuri quod dicitur factum de speculis mulierum que excubabant ad
ingressum tabernaculi. Forte de sedibus speculorum eneis factum fuit vel
potius ex facto in circuitu labii superius circumposita fuerunt specula in quibus
sacerdotes videre possent si vestigia in facie vel in veste macula haberent abluenda. — de labio eneo ·

Iterum dixit dominus ad moysen. Cum tuleris summam filiorum israhel
iuxta numerum dabit unusquisque precium pro anima sua ne sit in eis plaga dimidium syclum — de receptione numerorum ·
iuxta mensuram sanctuarii. Syclus autem viginti obulos habet. A viginti annis et
supra dabit. Ab eo etiam tempore ad nomen familie censebantur. Dives non addet
et pauper nichil minuet et hec pecunia reponebatur ad usus tabernaculi. — Nota
Hoc in david videtur esse quod aliter fecerit quam dominus mandasset.

Vocavit etiam dominus ex nomine id est nominatim elegit — de electione artificum et datione tabularum. Exodi 31.
huius operis summos artifices beseleel filium huri de tribu iuda et
holiab socium eius et minus peritum filium achysamech de tribu dan quos implevit
spiritu dei id est scientia ad excogitandum et opere faciendo. Completisque ser-
monibus hiis dedit moysi duas tabulas lapideas scriptas digito dei.

Videns populus quod moyses moram faceret — de vitulo conflatili.
dixit ad aaron. Fac nobis deos qui nos precedant moysi enim quid
accidit ignoramus. Excusant se hebrei dicentes quod eloym nomen
deos sed et deum sonat et dicunt eos petisse duces itineris. Aaron
vero et hur restiterunt. Sed indignatus populus spuens in faciem hur sputis
ut dicitur suffocavit eum. Unde timens aaron ait. Tollite in-
aures uxorum et liberorum et afferte ad me. Quasi hoc erat quod perversius
et avarius habebant putans quod consulentes avaricie sue nollent offerre.
Quas cum accepisset formavit ex eis vitulum conflatilem opere fusorio
forte aliud non respiciens quod bovem adoraverunt in egypto. Traditur
quidam aaron proiecisse in ignem iamnes et mambres opere demonum conflatum
cupiunt vitulum. Cum quidam vitulus quem cupiunt vituli voce. Et in
execratione sui sacrilegii aaron dixisse moysi proiecit illud in
ignem et egressus est hic vitulus. Et dixit populus hii sunt dii tui israhel qui
te eduxerunt de terra egypti. Fecit quoque aaron altare coram eo et
in testimonio edixit sollempnitatem. Maneque surgentes sedit populus man-
ducare et bibere et surrexerunt ludere id est adorare. Tunc ait dominus ad
moysen. Descende quia peccavit populus tuus qui dicitur iam non meus. Di-
mitte me ut deleam eos faciamque te in gentem magnam. Sed moy-
ses quod ipse dominus. Quiescat ira tua ne dicant egypcii callide eduxit
eos ut interficeret in montibus et consumeret eos de terra. Sed memento
Abraham ysaac et israhel servorum tuorum quibus iurasti dicens. Terram hanc dabo
semini vestro. Placatusque est dominus. Descendit moyses ferens tabulas

scriptis ex utraque parte digito dei. Cum occurrisset iosue qui forte sig[illegible]
diebus in occursum eius gaudebatur. Non enim credibile est cum eo in [illegible]
ieiunasse. et ait ad moysen. Ululatus pugne est in castris. Cui
moyses. Immo vox est cantantium. Et appropinquans vidit vitulum et
choros et iratus proiecit tabulas et confracte sunt. Combussitque vitu-
lum et massam redegit in pulverem quam sparsit in aquam et dedit po-
tum ex eo filiis israel. Cumque accusaret aaron quod populum induceret. excu-
sans se aaron dixit quod super deum sit dicens se tunc misisse populum quod pro-
cax ad malum. Videns ergo moyses quod nudatus esset populus ornamen-
-to vel auxilio dei. vel potius ydolatriam quam longo tempore ante conceperant
et tunc manifestaverant. Vel forte videns sibi iudicatos a deo [illegible]
auctores per pulverem bibitum qui in barbis eorum maculose appare-
bant stans in porta castrorum et advocatis levitis ait. Qui domini est iunga-
tur mihi. Ponat unusquisque gladium super femur suum. Transite per medium castrorum
occidat unusquisque amicum et fratrem suum quem scilicet pulvere signatum
invenit et occiderunt illa die quasi tria milia. Alia translatio habet
[illegible]. De hiis omnibus que dicta sunt de vitulo tacet iosephus. Tantum
mores eorum de ~~mora~~ mora moysi narrat. Alii enim dicebant eum
[illegible] consessum alii a dominis translatum. alii fame interiisse cum domino philoso[illegible]

Altera die locutus est moyses ad populum **De prece moysi et minis [illegible]**
Peccastis peccatum maximum. ascendam ad dominum si quomodo eum deprecer
pro vobis. Et cum ascendisset ait. Obsecro domine. aut dimitte [illegible]
hanc noxam. aut dele me de libro quem scripsisti. quod dicit [illegible]
de ratione dei. Quidam tradunt vel ex magna confidentia [illegible]
per impossibile dixisse. quasi sicut est impossibile ut me deleas. sic oro non posse [illegible]
quin dimittas. Augustinus dicit a consequentibus ratiocinationem. id est argu-
mentationem debere concludi. ut scilicet quod sequitur premittatur sic. Aut dele me
dimitte eis quod ponitur pro equipollentia sua. quasi si non deles me dimit-
te eis. Disiunctam enim vertit in coniunctam destructo. id est negato quod ante [illegible]
et manente quod consequitur. Scribi autem vel deleri de libro vite dicitur quis
vel secundum presentiam vel secundum presentem iustitiam. Cui dominus. Qui peccavit [illegible]
eum. quasi diceret. non te qui non peccasti. Vade duc populum istum [illegible]
meus precedet te. Non enim ascendam tecum quia populus dure cervicis est ne forte
disperdam te in via. Tradunt hebrei quod prius deus custos eorum erat
dedit eis michaelem custodem eorum principem. sicut ceteris nationibus [illegible]
sibi habent angelos custodes delegatos. Addidit etiam dominus [illegible]
ascendam in medio tui et delebo te. Et est comminatio captivitatis
babilonice vel romane. Et non ascensum dupliciter dicitur. vel ab inferiori
ad superiora. vel ab occultis ad manifesta. et est sensus [illegible]
me tibi malo tuo. **De translatione postis tabernaculi**

Audiens hoc populus luxit et nullus indutus est cultu suo. depos[illegible]
eruntque ornamentum suum a monte oreb quod commode de po[illegible]
bernaculo intelligitur quod sibi fecerant ut ante ipsum intra [illegible]
quod cum hinc inde fuit in radice montis ut propinquius esset domino
dominus illud a se amoveri. et tetendit illud moyses extra [illegible]
et longe a castris. Egrediebaturque moyses ad illud et plebs [illegible]
bat in foribus tabernaculorum suorum et adorabat procul descendebat
columpna nubis et loquebatur cum moyse in oculis universorum [illegible]

d' p[re]ce moysi et [illegible] de t[ra]nsl[ati]one [illegible] tabernaculi [illegible]

ad faciem sicut homo solet loqui ad amicum suum .i. manifeste. Ut moyses
Obtinuitque moyses iterum ad deum vidit posteriora domini.
Respice populum tuum vel gentem hanc. Vis ut educam populum istum indi-
ca mihi quem missurus es mecum. Dixitque. Facies mea precedet te
Ecce iam magis aperuit moyses. plus notatur in facie quam in an-
gelo. Sed quia in facie intellexit moyses aliquem similem deo presen-
ti addidit. Si tu ipse non precedas. ne educas nos de loco isto. Et ait
dominus. Et verbum quod locutus es faciam. teipsum novi ex nomine .i. ipse
et specialiter mihi placuisti. Vocabor in nomine domini coram te .i. faciam me
vocari deum et dicere verum ex miraculis que faciam et non ob aliud nisi
quod volo. quia miserebor cui voluero. Et ait moyses. Ostende mihi faciem
tuam. Et ait dominus. Non poteris videre faciem meam. non enim videbit homo et
vivet .i. dum vivit. Stabis in caverna petre et transibit coram te
gloria mea. quam quia non sustinebis. ponam manum meam coram te. Cumque
transiero tollam manum meam et videbis posteriora mea. quod ratione
similitudinis dictum est. Sed ei a tergo visus homo sicut quasi homo sit. sed non quasi homo
sit. ita ~~deum esse non immo scimus~~ deum esse nos modo scimus. Sed quod sit modo non
scimus et potuit esse quod in tanta claritate transierit dominus quod humanus non
sustinuisset aspectus et oppositam iubens moysi. deinceps cum longius
abesset potuit a moyse videri. Ad literam tradunt hebrei eum vidisse
posteriora domini hominis et in occipite quasdam ligaturas. De secundis tabu-
Et ait dominus ad moysen. Precide tibi duas lis et tabernaculo exodi. 34
tabulas ad instar priorum. et scribe super eas verba que habuerunt ta-
bule quas tu fregisti. In deuteronomio etiam dicit deus scripsisse. In se-
quentibus tamen dicit. scribe verba hec et cetera. et paulo post. Fuit moyses
ibi cum domino .xl. diebus et cetera et scripsit in tabulis verba federis .x. Post dicit quod a-
uctoritas scribendi fuit in domino. ministerium in moyse vero. Cumque excidisset
moyses tabulas de nocte consurgens ascendit et transeunte domino co-
ram eo in nube pronus in terram adorans ait. Obsecro ut gradiaris
nobiscum et auferas iniquitates nostras et possideas nos. Et ait dominus
commemorans breviter quedam que etiam predixerat de tribus solempnitatibus
de oblacione primiciarum et primogenitorum. et addidit ne cum gentibus
terre promissionis aliquod inirent principium. Fuit ergo moyses cum domino
quadraginta dies et .xl. noctes panem non comedit et aquam non bibit.
Cumque descendisset moyses de monte cum tabulis apparuit facies
eius cornuta et ipse ignorabat .i. radii miri splendoris fiebant
de facie eius qui transverberabant oculos intuencium quos gloriam Ieronimus
si appellat aquilas. Posuitque velamen super faciem suam cum loqueretur
filiis israel. Et locutus est eis omnia que sibi fuerant imperata. Quociens autem
hec gloria dimanavit et utrum semel an pluries hoc accidit ignoratur.
Tradunt hebrei eum quod ad hunc tercio ascendit ad impetrandam eis venie
certitudinem et iterum fuit cum domino .xl. diebus et noctibus ieiunans.
Cumque redisset cum certitudine venie erat nona dies septimi mensis
Et in crastinum solempnitatem agerent pro venia data affligerent se
animas suas ieiunantes. Et deinceps decima est .x. dies mensis huius dies
propiciacionis. Quod si verum est post esse quod etiam ob hoc tres in anno
quadragesimas. licet ob hoc institutum dicunt quod tres tribus diebus

legitur ieiunasse quadraginta diebus moyses helyas ihesus. Hi vero fu-
sine non post statim reditum de constructione tabernaculi. Precepit
eis moyses sicut a domino acceperat et premisit de obseruatione sabbati
ne forte in hoc opere putarent sibi licere operari in sabbato. ·De consumma-

Exodi ·36·

Egressa est omnis multitudo et tione tabernaculi et erectione
obtulit unusquisque libenti mente primitias quas preciosiores ha-
buit et in tanta copia quod compulsi sunt artifices voce preconis cla-
mare ne quisquam ultra offerret. Feceruntque beseleel et ooliab
cuncta que sibi fuerant iniuncta. Et secundum iosephum omne tempus ad opus
ciendum transiit in mensibus ·vii·. Omne etiam aurum quod expensum est in o-
sanctuarii ·xxix· talentorum fuit et septingentorum ·xxx· siclorum ad pondus
sanctuarii. Fuerunt preterea ·c· talenta argenti. ex quibus conflate sunt
c bases sanctuarii. De mille autem ·dcc· et ·lxxv· facta sunt capita colum-
narum que et vestite erant argento. Eris vero talenta ·lxx· duo milia
et cccc siclorum. Obtulerunt autem a ·xx· annis et supra ·dc· tria milia
et ·d·l·. Igitur mense primo anni secundi in prima die mensis erectum
est tabernaculum. Operuitque nubes tabernaculum cum lux [illegible]
esset. non procellosa sed lucida. non tamen per quam transiret aspectus [illegible]
que deerat dei presenciam. Ad nebule illius eleuacionem [illegible]
uerunt castra et ad deposicionem deposuerunt. et dum stabat [illegible]
bernaculum et ipsi stabant. eratque ignis in nocte. ·Historia leuitici·

Tercia hystorie districtio quam scripsit moyses.
grece dicitur leuiticus quod de elecione et ministerio leuitarum agit.
latine officiorum vel sacrificiorum quia de sacrificiis et de
que offerebantur ex lege tractat. hebreice vero uayiquera quod sonat
[illegible]. More autem hebreorum qui a principiis librorum nominant eos
officia missarum vel ewangelia videlicet cum dicimus. dominica que can-
[illegible] syon. vel legitur. Erunt signa in sole et luna. Incohat enim
liber iste. vocauit autem moysen et locutus est ei dominus de tabernaculo
federis dicens. Homo qui obtulerit hostiam si fuerit holocaustum et [illegible]
ris masculum offeret [illegible] ·hec· in hebreo. et va· quod [illegible]
sonat et grece vocauit. ·Premittitur diuisio utilis·

Ad videndum de doctrina et tradicione sacrificiorum que sequitur [illegible]
plurima sunt in hoc modo. quinque consideranda sunt hic. Hec sunt [illegible]
que deo offerebantur. persone quibus offerebantur. tempora quando offerebantur. loca [illegible]
offerebantur. cause pro quibus offerebantur. Triplex autem eorum que [illegible]
[illegible] vel [illegible] districtio. Aut enim erat oblacio de [illegible]
et sacrificium dicebatur nec ante octauum diem natiuitatis poterat offerri
nec eadem die [illegible] et [illegible]. Aut de sicca materia ut simila [illegible]
thure. et proprie dicebatur oblacio. Aut de liquidis vino et oleo
proprie libamen vel libacio dicebatur. licet hiis nominibus scriptura [illegible]
indifferenter utitur. Persone vero offerencium due. una vel synagoga [illegible]
Aliarum vero alia sacerdos alia princeps alia priuata de quibus [illegible]
eis dicetur. Similiter de locis et temporibus locis suis. Causarum etiam [illegible]
erat differencia. Offerebant enim quandoque necessitate. quandoque sponte. quandoque [illegible]
necessitate autem vel ex voto vel ex precepto. Sane ex precepto offerebant

primicias frugum uvarum fructuum · Decimas quoque corporis et substantie per-
animalium · Primogenita quoque animalium et liberorum · Oblaciones eciam cum
solempnitatum etc. in hunc modum · Mel autem et fermentum numquam offe-
rebatur domino · tantum primicie eorum quibus sumus offerebant sacerdoti · sed nichil
holocausti super altare ponebatur · Cum autem a nullo sacrificio sal deesse
deberet et ideo dicebatur sal federis quia non erat fas hoc transgredi ·
Post hunc ordinem libri a sacrificiis inchoandum est · Primitivum historia

Variorum sacrificiorum alia holocausta alia · de holocaustis · Levitici 2º
sacrificia et primo de holocaustis videamus · Holocaus-
ta dicuntur illa sacrificia que tota incendebantur · Olon enim totum · Cau-
ma incendium · Fiebat autem a tribus tantum · armentis pecudibus · sed tan-
tum de ovibus et capris · et in avibus sed tantum de turture et columba
De armentis et pecudibus sic offerebatur · tantum masculus anniculus
id est unius anni vel citra · supra annum non · Unde quandoque agnus quandoque aries
appellatur · Bos etiam supra annum poterat offerri ut ait Iosephus · Erat
quoque inmaculatus quod non de macula velleris sed corporis intelligendum
est id est non debile aut fracto membro aut papulas habens id est ulcera
que scabiem aut cecum et huiusmodi · Offerebatur quoque primo sacerdoti ad ostium
tabernaculi ut videret si ydoneum esset ad offerendum · Postea ad ostium
tabernaculi offerebatur domino · per manuum imposicionem super caput lotis
prius manibus · quia prope mare sacerdotum in atrio 2º erant duo maria
unum virorum alterum mulierum · Unde et a loco offerendi ab hebreis
hostia dicebatur · Gentiles enim ab hostibus vincendis hostiam et a
victis hostibus victimam consueverunt appellare · Victimam vero he-
brei a vinciendo dixerunt quia vincti adducebantur animalia · Oblatam
sic hostiam reducebat sacerdos ad altare holocaustorum et stans
ad aquilonem immolabat eam coram domino ad latus altaris id est in conspectu
sanctorum · Fundebatque sanguinem eius in modum crepidinem altaris in circuitu
hebreus habet in pariete · Iosephus lymbum · Fortalabium super quod cernunt ·
detracta quoque pelle hostie que erat sacerdotis · artus in frusta con-
scindebat · quibus lotis cum capite pedibus intestinis adolebat
omnia super altare in holocaustum et odorem suavem domino · Nec enim
putandus est quod odore carnium delectaretur · sed potius in re significata et de-
votione offerentium · Si autem de avibus fiebat holocaustum fiebat
sic · Sed cum duo domino offerret ut dictum est · primo hoc de istis postea
sacerdoti · quo ab homine offerebatur amicula tacet forte quia eodem
modo quo et pecus · forte tantum sacerdoti · Offerebatur autem pullus tur-
turis vel columbe cui frangebat sacerdos collum sola manu
sed ei licebat frui lenare super ante · et retorta capite super
ascella ungue cute colli · ubi fractum erat rumpebat et fuso
sanguine cum crepidinem altaris vesiculam gutturis et plu-
mas proiciebat ad orientem in loco secreto ubi cineres effundebantur
confractis quoque ascellis manu adolebat eam super altare in holo-
caustum et hec erant minora et simplicia holocausta que volun-
tarie fiebant · Erant et quedam maiora quandoque necessitate fed
que et sanctiora quodammodo quia tota ~~offerebantur~~ incendebantur et
pellis et fimus de quibus post dicetur · Levitici · viiiº · Quodammodo vero

Mel et fermentum · Mel doctrina phariseorum cum dolo · Matthei · xvi · Vel dicitur quod mel mel-
lificationem non est ei bonum · sic que persecucionem tribulationem et manifestationis exprimitur a gloria
Vel quia per mel in oblacione non recipitur · significat quod nullum voluptuosum deo placet
non fermentum offertur · per quod peccatum designatur · Sal enim in qualibet oblacione offertur
quod significat quod omnis oblacio discretione et sapiencia condiri debet.

minus digna quam super altare non cremabatur. Alia de sacrificiis pro…
laribus (?) preceptum et voluntariis. De sacrificiis pacificis et salutaribus

Hostiarum quedam erant pacifice, quedam salutaria, quia scilicet pro salute danda…
data vel conservanda offerebantur. Salus et pro pace vel ad deum vel…
homines vel quasi ad modum pacis fiebat, cum eius quod sumi erat dabat…
deo, scilicet sacerdoti et offerenti. Fiebat autem eius de animalibus de armen-
tis et de pecudibus pecoris, de avibus vero non. Sane in modo offerendi…
homine vel a sacerdote idem fiebat cum hostia holocausti. Sed hoc erat…
quod hic offerebantur masculus vel femina et animalia gradiencia…
lata tamen. Pars vero hostie que offerebatur domino pars erat sacerdotum…
rerum. De armento hec offerebantur domino. Omnis adeps qui est pinguedo…
pinguedo et super carnem arvina vel lardus dicitur, que carni adm…
ipse pinguedo, que interstitius adeps. Adeps autem est [illegible]…
talium, id est cordis et ventris. Adeps iecoris, que reticulum dicitur…
involvitur ad modum reticuli. Adeps renum. Hos tres adipes…
et renes, id est ylia et renunculos adolebat sacerdos super altare…
de capra domino offerebantur. Si vero de ovibus erat oblatio propter predicta offe…
de ea cauda integra que libum vocatur hebraice. Pellis vero erat sa…
ipsi offerebat illud. Armus vero dexter qui dicebatur separationis…
pectus quod dicitur elevationis, et quare sic dicebatur ipse dicet. Ce…
bus sacerdotum et lingua cum faucibus ut tradunt, sed in textu non…
minimi me legisse. Forte pectori adiciebatur et cum pectore…
li tollebantur. Unum sufficeret notasse pectus. Et hiis vescebantur…
tes in domibus suis cum uxoribus et liberis et domo tota…
Ceterum quod de domibus immolabatur causa epuli vel religionis…
dabatur. Reliqua erant offerentium et epulabantur in coram domino…
ad hoc deputatis in ipso atrio scilicet vel intus. Licebat etiam…
tum sacerdotibus quam aliis eadem duobus diebus. Si quid superat in die…
cremabatur. Et nota quod nullum animal offerebatur vel in holocaustum vel…
sacrificium sine libamentis suis. Sed de libamentis… ipse erit…

Si vero manus hominis animal invenire non De oblatione…
poterat, offerebat pro salute vel pace simila farina scilicet delicata…
ma fundens super eam oleum et dicebatur simila oleata vel oleo…
ta et thus offerebat cum ea. Sacerdos autem totum thus et pugillum…
num simile oleate adolebat super altare memoriale, id est in memoriale…
offerentis, ut scilicet dominus memor esset eius vel sacerdos ad deum. Sed…
erat sacerdotum. Tradunt hebrei non sic plenum pugillum offer…
quantitate simile in tantum quod etiam impleto pugillo oleo digitos…
caperet sacerdos preter medicum vel medium et illud tantillum quod…
inter illum digitum et volam suscipiebat. Josephus…
…dicit. Si vero sacrificium de simila coctum offerebat panes…
mento conspersos oleo coctos in clybano vel in sartagine offerebat…
gana azima, id est latos panes et tenues non conspersos sed lini…
oleo. Similam tamen pro lagana intelligunt panem coctum in aqua…
stergenus panis a cocto in clybano et cocto in sartagine. Si vero…
tum in sartagine offerebat conspersum oleo et sine fermento et…
minutatim. Ex hiis oblatis sacerdos memoriale adolebat…
domino de panibus unum et de similis unum. Reliquum erat aaron…

liorum eius ad edendum cum omni domo sua et eam forte dimidiabatur eis. In he
breo pro clibanus tria ponuntur. marthesilus sonat consiliator quod sartaginem concernit propter stridorem et
marthesilus sonat consiliatorium quod sartaginem concernit propter stridorem et
susurrum sermonis. Michar rethe vel cribrum. ~~forte sentiunt~~
mamebath forte sartaginem statuentes propter esse patella in qua coctio liquida fit
propter etiam esse tria genera sacrificiorum a salutaris et pacificorum. pro gratiarum acti
one vel pro victoria. scilicet vel aliquo bono euentu inopinato est dici
fieri consueuit. Tamen omnia hec sacrificia indifferenter sepe dicuntur pacifica
vel salutaria. De hostiis pro peccato

Post hostias salutares precepit dominus de hostiis pro peccato et pro de
licto. Dicitur autem peccatum generaliter. scilicet quod est ex industria factum. Delic
tum leuius. scilicet quod est ex ignorantia. Vel ~~etc. vel~~ peccatum cum fit quod faci
endum non est. Delictum. cum delictum cum non fit quod faciendum est. Et modo
Distinguntur autem hic quattuor genera persone. Sacerdos. synagoga. et ego
ad personas pertinent erit distinctus sacrificiorum. Pro peccato sacerdotis leuiti
id est plebis. princeps. anima. Si igitur sacerdos qui unctus est peccauerit
delinquere ~~faciens~~ faciens populum. faciebat quod sequitur. Additum est
qui unctus non quia omnes uncti erant. sed ad differentiam illorum qui cum essent
de genere sacerdotali propter maculam corporis non ungi poterant nec ministra
re. Quod etiam additum est faciens populum peccare. forte generale est quod peccatum
cuiuslibet sacerdotis vel quolibet trahitur in exemplum. et est idem ad exag
gerationem peccati. Vel specialiter dictum est. cum vel verbo vel quouis alio modo populum
ad peccandum compulerit. Vel sicut secundum hebreos habetur. Si sacerdos qui unctus
est peccauerit ad culpam populi. id est vilis et aspere quasi unus de populo quod valde
indecens est. Tunc ipse offerebat pro peccato suo per manus impositionem ad ostium
tabernaculi vitulum immaculatum. et coram altari immolabatur cum san
guinem de sanguine inferebat illud in tabernaculum et intingens in eum digi
tum aspergebat illum septies contra velum sanctuarii et de eodem ponebat
super cornua altaris incensi et egrediens reliquum sanguinem fun
debat circa crepidinem altaris holocausti et omnem adipem cum re
nibus et reticulis adolebat super altare. sicut et de vitulo hos
tie pacificorum. Pelle vero et omnes carnes cum fimo etiam offe
rebat extra castra in locum mundum ubi cineres effundi solebant et incende
bat eam super struem lignorum. · Pro peccato synagoge ·

Quod si omnis turba per ignorantiam fecerit quod contra mandatum est. offe
rebant seniores populi ad ostium tabernaculi per manuum impositionem vi
tulum et fiebat de hoc vitulo sicut et de priori pro peccato sacerdotis et omnia
re per eius sacerdote propitius erat eis dominus. In duobus enim hic inuenitur differentia
inter peccatum sacerdotis et populi. quia scilicet sacerdos non dicitur peccare per ignorantiam
nec et licet ei ignorare mandatum domini. Item quia non legitur quod orare
pro sacerdote. quia si peccauerit fuit oratum a semetipso quod medebitur ei.
Est enim differentia inter holocausta hec et predicta. quia ex illis nichil erat
sacerdotum. totum domino cremebatur. neque membra istorum cum capite pe
dibus et intestinis locis ponebatur super altare. Generaliter ei vitula erat
quia de cuius sanguine inferebatur in sanctuario nichil ex eo licebat remanere
in manu aliquid ex eo super altare adolebatur nisi adeps cum renibus et reniculis
etiam offerendi et uno sacerdotum offerentium erat differentia. De cete

Pro ... hec ... fiei
holocaustum peccatum pro hoc
more sacrificii.

iniibus et holocausti salutaris fiebat · ix · partes quas super altare ponebat
ix · sacerdotes quisque suam · unus vero iiii^or simul offerebat · scilicet caput et pedes
iecur et intestina lota aqua · Duo vero sanguinem offerebant ut oct…
essent · xii · **De peccato principis ·**
Si peccaverit princeps qui et tribunus vel centurio per ignoranti…
et post intellexerit peccatum suum per se vel per alium · offerebat ad ostium ta…
naculi per manus impositionem hircum inmaculatum · quo immolato intin…
sacerdos digitum in sanguine quo tangebat cornua altaris holocausti re…
liquum fundens ad basim eius et adolebat adipem renes et reticulum re…
liqua erat sacerdotum · Sed quia erat hostia pro peccato et de sanguine eius tange…
cornua altaris holocausti carnes eius erant sancte et sanctificabatur qui…
erat tacta sed non quibuslibet immo in igne sine … caro carnem · simila…
la panis panem · et non vescebatur eis nisi sacerdos unctus et mundus…
non nisi in loco sancto · et non nisi eadem die qua offerebatur · si quid residuum…
igne comburebatur · Si vestis polluebatur eius sanguine abluebatur…
ut nullum remaneret in ea sanguinis vestigium · alioquin uretur vestis…
Vas testeum in quo coquebatur caro statim frangebatur · Eneum defri…
cabatur et lavabatur aqua · **Pro peccato anime · levitici 4°**
·levitici 4°· Qui autem peccabat per ignoranciam anima de populo terre · offerebat capram
inmaculatam eo modo quo alii · Vel agnum et fiebat de hac hostia…
eodem modo quo et de hirco principis · Qui autem non poterat manus eius…
nire pecus offerebat duos pullos turturis vel columbe quorum alter offe…
domino in holocaustum · alter erat sacerdotum · cuius tamen sanguis ad fundamen…
altaris holocausti distillabat quia pro peccato erat · Qui si nec animalia…
rat invenire · offerebat similam · quartam partem ephi · nec mittebat i…
oleum aut thus quia oleum leticiam signat ut alleluya · quia pro pecc…
Unde nec in missis defunctorum dicitur alleluya vel aliquid tale quia pro peccato … me…
moriale sacerdos adolebat super altare · reliquum vero habebatur in…
levit. 6 Iterum locutus est dominus ad moysen · **De igne iugi et eiectione cine…**
Ignis semper in altari meo ardebit quem nutriet sacerdos subiciens mane…
ligna per singulos dies et erat ignis ex eodem altari · i · non aliunde sup…
apponendus · Cum vero cineres superhabundabant · induebatur sacerdos vesti…
iiii^or sacerdotalibus quas praetaxavimus et tollens cineres de altari…
ponebat in pelvim iuxta altare et depositis vestibus sanctis induebat…
forte ad hoc destinatis vel similibus propriis efferebat cineres extra ca…
et in loco mundissimo usque ad favillam faciebat consumi · Hec de…
lacionibus dicta sufficiant hic · In numeris de oblacionibus septem festi…
legalium legetur · **Cur dominus prohibuit iudeis comedere adipem · et s…**
levit. 7 Hoc addendum quod omnis adeps domini erat · quod intelligitur de animalibus…
tum propter illud ab omni adipe iudei abstinebant · Sed vero…
adipem quidem debet offerri in esum eis prohibuit etiam nominatim adipem ovium…
et capre · Adipem vero morticinii vel a bestia occisi concessit eis in…
varios · scilicet vel ad lucernas vel ad unctiones conficerent · Quod…
ciuntur de adipe animalis mundi non oblati nec morticinii nec a bestia…
ti si domini est · Forte proiciunt vel dant alienigenis ad edendum · sed…
vel illud faciunt de illo si domini est · Non quod sic appositum antiquitus…
Forte quod fiebat tunc · Tamen modo iudei comedunt adipem mundi animalis…
quod offerri non licet cervorum · scilicet et damularum et huiusmodi adipem…
solebat offerri non edunt · sed ponunt in varios usus ad modum adipis…

morticinum · Prohibuit etiam dominus eis omnem esum sanguinis. Josephus dicit
quod adam et filii eius usque ad moysen et puniuit. in quo esus suffocati et celli
cohiberi. et tamen in contrarium prohibuit esum sanguinis quecumque aue vel feram au
cupio vel venacione capta voluit fusum in terram sanguinem et operire eam
di. Et addidit. Omnis anima in sanguine est. De illis qui non ponuntur consecrari
Tercium precepit dominus moysi ut consecraret aaron et filios eius in sacerdotes. leuit. 8.
in sacerdotes et tamen quamdiu omnes filii aaron consecrati sunt. sed non omnes postea
de genere ipsius. Cecus enim vel claudus si grandi vel paruo vel torto naso
si gibbosus aut lippus si iugem scabiem habens aut impetiginem de
semine aaron erat non potuit ministrare nec in eis seruire. Vesce
batur tamen panibus qui offerebantur in sanctuario. Tulit ergo moyses iuxta precep
tum domini aaron et filios eius vestes eorum sacras et vnctionis oleum vi
tulum pro peccato et arietes duos et canistrum cum tribus generibus azimorum
scilicet panis qui collirida dicitur lagano et crustulo. Est autem
crustulum panis quod fit in crustis... Congregauit et con
gregauit omnem multitudinem ad ostium tabernaculi. In electione enim
pontificis assensus desiderabatur plebis. Tradit autem iosephus quod cum · nō ·
ipsi inclinarent ad sacerdotium aaron in hunc modum. Dixit ei quod ipse se
cum domino dignum sacerdotio iudicauerat. tum pro familiaritate quam habebat
amicus. tum quod plurimum pro populo laborauerat. tum quod consanguineus
ipsius populo fini est. sed dominus digniorem aaron iudicauerat. Cum ergo placuisset
populo optulit deo aaron et filios eius. Cumque lauasset eos aquis
et aaron feminalia induisset. vestiuit eum moyses septe
alijs vestibus quas predeximus fundens super caput eius oleum vnctionis
vnxit caput eius et manus ita quod per barbam stillaret o
leum vsque in oram vestimenti eius. Filios autem eius vestiuit lineis et
balteis cingens imposuit eis mitras et manus eorum oleo sanctificauit.
Aspersit tabernaculum simul oleo sacro cum omni suppellectili sua. Cumque
labium cum basi sua ... altare septies aquis vnxit et omnia vasa eius
... sanctificauit oleo. De parte offerendi eis data et
accipiendis preces suas.
Optulerunt aaron et filij eius vitulum
pro peccato suo super caput eius manus imponentes. Quem cum immolasset
moyses tinxit digitum suum in sanguine et tetigit ex eo cornua altaris
et fecit de eo quod de vitulo pro peccato sacerdotis faciendum prediximus
Optulerunt etiam arietem in holocaustum hostiam scilicet salutarem et fecit
moyses de eo sicut de holocaustis salutaribus fieri preceperat
dominus. Optulerunt et per manus impositionem arietem secundum hostiam scilicet conse
crationis ipsorum. Quem cum immolasset moyses sumens de sanguine
tetigit extremam partem auricule dextre eorum et pollices manus
dextre similiter et pedis. Reliquum sanguinem fudit super altare per circuitum
Adipem vero omnem et caudam renes quoque cum reticulis et armum dextrum
separauit. Tollens quoque de canistro collirida vnam et laganum vnum
et crustulum vnum omnia simul tradidit aaron et filijs eius. qui dicitur
Accipite partem sumendi hoc a populo quedam ad offerendum deo quedam ad
vsum vestrum. Qui cum tenerent ea in manus supposuit moyses omnibus per
circulum eleuacionem vnum et pectus singulum eleuacionis vocatum est
quod omnibus suppositum fuit. In signum tamen quod superior omnibus est pars ea etiam pro

elevationis offerentium legitur sic vocatum. In pacificis enim et salutaribus armum
et pectus primus elevabat offerentes coram domino et post tradebat sacer-
dotibus sicut partes eis assignatas. Armus vero dexter dicebatur separa-
tionis quia in separatione membrorum hostie primus ab ea separabatur. Et quia pro
parte sacerdotum separavit illum Moyses cum ceteris membris [illegible]
Tradunt enim quidam quod in formacione corporis a latere in vero [illegible] ab [illegible]
dextro tollebat. Tenentes quoque filii Aaron omnia hec in manibus eleva-
verunt ea coram domino et tradiderunt ea Moysi qui omnia adolevit super altare
domino eo quod oblatio consecrationis esset. Assumens quoque unguentum et de san-
guine qui erat in altari admixtum aquis fontium aspersit eos et
super vestimenta eorum. Cumque sacrificium cepit in hunc modum. reliquias car-
nes arietis coxerunt ad fores tabernaculi et ibi comederunt cum
panibus. quod residuum fuerit et in crastino quod superfuit ex eis igne
combussit. In eundem modum iteravit singula que diximus. Moyses [illegible]
diebus ~~[illegible]~~ tamen non vestimenta eorum quia semel sanctificati. vii. diebus non [illegible]
fuerunt vestes sacras nec de atrio tabernaculi sunt egressi. [illegible]
prima die omnia que diximus fuisse perfecta. vii. diebus consecra-
tionibus oblationes cotidie iteratas sed non unctiones. Iosephus [illegible]
omnia sicut et in prima die sequentibus fuisse perfecta diebus. De oblatione [illegible] levit.

levit. 9o

Octavo autem die prima sacerdotum et ignis datus de sublimi.
denunciavit Moyses populo solempnitatem quod sacerdotes consecra-
te celebrarent pro se et pro populo. In precedentibus enim vii. diebus vice sacerdo-
tis habuerat Moyses et acceperat ab Aaron et filiis eius que postea [illegible]
erant illi acceptum et ministrat altari. In die octavo aggressi
sunt ministerium ad quod fuerant ordinati et Moyses cessavit. Et tradunt
diem hunc fuisse octavum primum diem anni secundi quo egressi sunt
cum obiciet eis quod prima die anni secundi erectum est super tabernaculum ergo
ante erectionem dicit consummacionem consecrationis eorum. Precepit
Moyses sumere ignem communem ab altari quo usus fuerat ipse [illegible]
quia ea die apparet eis dominus. Congregatis quoque filiis Israel primo ob-
tulit Aaron pro peccato suo vitulum cuius adipes renes et reticulum [illegible]
suit altari igne non supposito reliqua combussit extra castra. Immola-
vit etiam pro se hostiam pulmentare arietem in holocaustum et imposuit [illegible]
sed sine igne. Deinceps oblationes populo suscepit ab eis hostias scilicet [illegible]
pro peccato populi hyrcum pro peccato principis. agnum pro peccato anime. bovem et
arietem pro pacificis. Forte quia plures ea manare? pro [illegible] alia [illegible]
Et quia separatim de peccato synagoge principis et anime non agebatur [illegible]
quolibet trium pro peccato populi potuit dici oblatum. Augustinus [illegible]
qui dicit. v. tamen supra et dicit cum illis. v. simpliciter ~~autem~~ agnum [illegible]
et holocarposim quod sonat holocaustum fructuosum. dicebatur
holocarposis holocaustum id est quod dominus ~~autem~~ aliquo signo visibili [illegible]
debat sibi gratum esse. Cumque autem imposuisset ex eis Aaron super altare
que adolenda erant domino. separavit de pacificis partem suam dextrum armum
et pectora et extendens manum benedixit populo et ingressi Moyses
et Aaron tabernaculum et egressi iterum benedixerunt populo et [illegible]
oblata super altare et cum eis etiam sacrificium iuge matutinum [illegible]
ignis a domino devoravit que erant super altare. et sacrificium est ignem [illegible]

perimus usque ad transmigrationem babilonis. Et licet de celo cepit ignem in altari apponere alienum.

x° **De morte nadab et abiud leuit. decimo**

Eadem die nadab et abiud arreptis thuribulis igne imposito obtulerunt alienum desuper incensum offerentes. Egressusque est ignis a domino. vel ille qui iam erat in altari. vel aliquis iterum veniens de sublimi et devoravit. i. extinxit eos. Et ait moyses ad aaron. Hoc est quod dixit dominus. Sanctificabor in his qui appropinquant mihi. i. etiam in his qui in ministerio apparebo sanctus non parcens peccatis eorum. Vocavit quoque misaelem et elysaphan cognatos eorum. et ait eis. Tollite fratres vestros. Qui accessere et exportaverunt eos sicut induti erant lineis et thiaris et sepelierunt eos ita et ministri altaris sepeliuntur induti vestibus ministerii sui. Cum autem aaron et duo reliqui filii eius plangere vellent fratres suos more solito. prohibuit eos moyses dicens. Oleum sanctum est super vos nolite capita vestra nudare vestes nolite scindere ne forte moriamini. non exibitis fores tabernaculi. Tamen iosephus aliter dicit. Quia dum portarent hostias super aram quas non preceperat dominus sed quibus prius utebantur subito inflammati sunt ut valuit ignis eos comburere. Iussitque moyses patrem eorum et fratres portantes corpora eorum extra castra cum magno honore sepelire. Dixitque moyses aaron et filiis eius ut tollerent partes suas de hostiis salutaribus et oblatam pro peccato quorum sanguis non erat illatus in tabernaculum et comederent ea. et cum comperit hircum oblatum pro peccato principis exustum iratus est. Cumque super hoc iratus moyses argueret aaron et filios eius. excusavit se aaron dicens. Michi accidit quod vides quia ex conturbatione animi factum est hoc.

xi° **De distinctione ciborum. leuit. xi°.**

Precepit dominus moysi et aaron ut traderent filiis israel legem de distinctione ciborum. Ad literam dominus cibos homini concessos eis artavit propter castimargiam eorum cuius summa sic comprehendi potest. Alia vivunt in terra alia in aquis alia in aere. Terrestrium alia reptilia que omnia immunda. alia latentia ut talpa que de limo nascitur et hec omnia immunda. alia gradientia super terram de his generalis est regula. Mundum est tantum quod ruminat et findit ungulam. De piscibus quoque generalis est regula. Mundus est tantum qui habet squamas et pinnulas. De avibus non dedit regulam generalem sed expressit que munde et que immunde essent. Hoc tamen de avibus generaliter dictum est. Volatile quod graditur super quatuor pedes immundum est nisi tantum habeat retro longiora ~~quibus saliat~~ super que saliat. Tangens morticinia eorum lavabit vestimenta sua et immundus erit usque ad vesperam. Etiam si necesse fuerit ut portet quippiam eorum mortuum. Super quod ceciderit quidquam de morticiniis eorum tam vas ligneum quam vestimentum. ad vesperam autem mundabuntur. Vas fictile in quod ceciderit ~~frangetur~~ confringetur. Clibanum vel cytropedes quos strepitus dicimus destruentur. Fontes vero et cisterne et quibus maria et sementis. i. nondum seminatum contactu eorum non polluetur.

xii° Addidit quoque dominus legem purificationis mulierum talem. **De purificatione puerpere leuit. 12°.** Si mulier pepererit masculum immunda erit vii diebus iuxta dies separationis menstrui. i. eiusdem immunditie indicii

bitur cum separatur a mundis que patitur menstruum. In tantum enim immunda
est quod quicquid tangit immundum reddit. cibum lectum vestem sedem. Unde non licebat
coniugi convenire ei nec in cibo nec in lecto. Octavo die circumcidebatur puer.
vii. dies inquinationis. xxxiii. dies in sanguine purificationis sunt
ita omnes dies purificationis fiunt xl.ta quia tot diebus dicitur
caro masculi formari in utero. In purificatione vero xxxiii. dierum
licebat ei surgere in domo deambulare. sed non egredi et [struck through] …
ri. id est tangendo non polluebat et licebat alius convenire ei in sede …
accedere vero ad tabernaculum non poterat nisi expletis xl. diebus. Si
pareret feminam duplicabantur primus dies inquinationis et postea puri-
ficationis ut simul fierent lxxx. quia tot diebus formabatur femina.
Consummatis diebus purificationis offerebat pro filio vel filia agnum
anniculum in holocaustum et pullum columbe vel turturem pro peccato
quia in libidine conceperat et erat sacerdotis. Que si non poterat manu
invenire agnum. offerebat duos turtures vel duos pullos columbarum
Alterum in holocaustum pro puero alterum pro peccato suo. vel pro originali
filie. quia filio in circumcisione dimissum erat. Hebrei tamen primogenitum …
cuit non habere peccatum. Preterea hec dicit iosephus primogenitum redimere …

Legem quoque lepre tradidit eis dominus. de cognitione lepre. leuit. xiii.
Sunt autem iiii.or genera lepre in cute in capillis in veste in domo.
Lepra cutis cognoscitur si fuerit in ea albor id est pallida albedo …
pustule vel cicatrix. maxime si fuerit alba vel subrufa …
si locus lepre humilior sit a carne reliqua. Vel si mutati fuerint
pili in candorem et solito tenuiores. Lepra vero in capillis albis …
dum fluentibus sine capillo si in calvitio vel in recalvatione albus …
rufus color interius [struck through] fuerit plaga lepre est. …
itaque leprosus ad sacerdotem sed eius arbitrio non excludebatur. si lepra
nondum ei perspicua fuerat recludebatur eum in domo vii. diebus …
ris si non crevisset lepra. iterum recludebatur alias vii. Que si nec …
pra creverat mundabat eum id est mundum iudicabat eum quia scabies …
et lavabat homo vestimenta sua et mundus erat. Cum vero perspicua …
lepra separabatur ad arbitrium sacerdotis et habebat vestimenta …
ta id est facilia ad induendum vel ad exuendum vel solam vestem …
ut sic cognosceretur et caput nudum ut sic posset agnosci et …
te contectum ne fetorem loquendo diffunderet et habitabat …
castra ut a mortuis nichil differre videretur. Pater dicit iosephus
illos irrisibiles qui dixerunt moysen leprosum fuisse et filios …
torum secum duxisse venisse in chananeam cum eis. cum ita quia …
tores cum leprosos hostes sit qui tunc maxime via indigebat. lepra
vero vestis lanee vel linee vel pellis erat macula albida vel
humilior superficie reliqua quia corrosiva erat. Que cum appareret
considerabat eam sacerdos si perspicua erat lepra comburebatur vestis
si dubia recludebatur vii. diebus. si crevisset macula adiudicabatur
lepre si non crevisset abluebatur vestis et recludebatur alias vii.
Si adhuc dubia erat [struck through]. rumpebatur id est a solido. si tamen
alibi alia macula apparebat lepra volatilis erat et comburebatur
vestis. Si vero simul macula corrosiva apparebat in domo …

Sex in lacte dies tres sunt in sanguine ter
Bis seni carnem ter seni membra figurant
In sequenti die perfectum dicitur esse.

precipiebat sacerdos omnia de domo efferri considerans quod valliculas in
pariete pallore vel rubore deformes et humiliores superficie reliqua
claudebat ostium domus vii. diebus post quos si invenisset crevisse
lepram iubebat eruere lapides leprosos et proici extra civitatem et radi
murum intrinsecus per circuitum et pulverem rasure spargi in loco immundo
et alios lapides substitui in domo et luto alio liniri domum. Quod
si iterum macula rediret lepra perseverans est et destruetur domus et
ligna et lapides et pulvis extra civitatem vel oppidum proiciatur
in locum immundum.

Quod si leprosus mundabatur. quomodo reconcilabatur ad eorum habitacionem sic
procedebat usque ad introitum castrorum vel oppidi huius sacerdos duos
passeres vivos quibus licitum erat vesci. lignumque cedrinum et ysopum
et vermiculum bis tinctum scilicet coccineum. et aquas viventes in vase fictili
super aquas. alium quoque vivum ligatum filo coccineo cum ysopo in summitate ligni cedrini
qui faciens aspersorium. tingebat illud in aquis
rubricatis. aspergens hominem septies dimittebat quod passerem
vivum ~~volare~~ avolare in agrum. Cumque lavisset homo vestimenta sua
radebat omnes pilos corporis sui et lotus aqua ingrediebatur castra
ita dumtaxat ut maneret extra tabernaculum suum vii. diebus. Itemque die
septima rasis omnibus pilis corporis sui etiam superciliis. lotisque vestibus et corpore
die octavo tollebat duos agnos immaculatos et ovem
agniculam et tres decimas simule conspersa oleo et olei sextarium
et offerebat omnia ad ostium tabernaculi. Tunc sacerdos immolabat agnum
unum pro delicto et sumens de sanguine ponebat super extremum auricule dextre hominis
et super pollices manus dextre et pedis et de olei sextario mittens in manum suam sinistram et intingens dextrum
pollicem in eo aspergebat septies coram tabernaculo. reliquum olei
quod erat in sinistra fundebat super extremum auricule dextre hominis
et super pollices et manus et pedis dextri. id est super sanguinem qui
fusus fuerat et super caput eius. et rogabat sacerdos pro eo faciens
aliquam specialem orationem institutam ad hoc. et faciebat postea sacrificium
pro peccato. et post immolabat holocaustum cum libamentis suis ponens
illud in altari. Et nota quod hic ipse distinguitur sacrificium pro delicto cuius
sanguine liniebatur homo et sacrificium pro peccato de quo nichil ei fertur. Unde
et moyses dixit hic quod distinguntur ita primo ad sacerdotem hostiam
pro delicto sicut pro peccato. Cum autem distinxisset agnum pro delicto ut distinxit
alium pro peccato et quod in holocaustum fieret. innuit esse in arbitrio sacerdotis
de agno et ove ut alterum pro peccato alterum in holocaustum faceret quod
vellet. Quod si manus eius invenire non posset. agnus tamen pro delicto et o
lei sextarium non minuebatur. et preter hunc purificabatur homo minus
quam pro ove et agno reliquo offerebat par turturum aut duos pullos
columbarum quorum unus pro peccato alter in holocaustum fiebat et decimam
simule oleatam in sacrificium. De purificatione leprosi leviticum

Demceps dominus addidit de viro paciente fluxum. decimo quarto leuit. xv.
seminis qui tunc mundicatur huic vicio subiacere si per momentum ad
hereret carni et cum exeunt fedus humor seminis quod licet volens

Cons. Sorte in aliquo loco est tactum ad hoc dispositio

effundit ex corruptione talis immundus immundum reddebat quod tangebat
lectum suum vestem suam sedem. etiam sagmam super quod sedebat. id est stramentum [illegible]
Vas fictile quod tangebat frangebat. ligneum lavabatur. Qui tangebat
lectum eius vestem aut sedem vel super quo ipse salivam iaciebat lavabat
vestimenta sua et erat immundus usque ad vesperam. Cum autem sanatus
fuerat numerabat vii. dies post mundacionem suam et lotis vestibus [illegible]
corpore in aquis viventibus mundus erat. In die autem octavo offerebat
par turturum aut duos pullos columbarum. Et faciebat sacerdos
alterum pro peccato et alterum in holocaustum. Eadem lex erat immundicie
et purificationis. ¶ De muliere paciente fluxum sanguinis [illegible]
bo. Similis eiusdem immundicie erat mulier menstruata. Sed non pu-
rificabatur sollempniter. sufficiebat ei tantum cum vestibus ablui [illegible]
bide enim immundicie per peccatum solet accidere. et ideo pro eis et pro peccato [illegible]
lumine offerebantur. Et non pro menstruo quia naturale est. Et nota [illegible]
re ad menstruatam dicit hic immundum vii diebus et purificatur [illegible]
ei concedit. quod de ignorancia accedere intellegendum est. Infra vero [illegible]
[illegible] et feriam pro menstruo dicit. quod dictum est si fiat ex industria [illegible]
[illegible] est quia etiam legitime cognoscere suam uxorem volunt [illegible]
vestem et omne corpus et esse immundum usque ad vesperam et de [illegible]
eodem modo. De vitula rufa et hirco apopompeo et cineribus [illegible]

leviticus 16.

Tercio locutus est dominus ad moysen. loquere ad aaron. ne omni tempore [illegible]
intret sanctuarium quod est intra velum ne moriatur quia in nube apparebit [illegible]
oraculum nisi fecerit hec que sequuntur. Non est intelligendum quin quociens [illegible]
intrare faceret hec et intraret. sed tantum decima die septembris [illegible]
semel in anno hoc faceret. Hec dies sollempnis erat iudeis. et dicebatur [illegible]
propiciacionis [illegible] ubi dictum est de vitulo conflatili. Vel [illegible]
batur ea die omnis expiacionis sed dies ieiunii [illegible]
et pro peccatis tocius anni [illegible] vel ignorantis ea die fiebat oblacio [illegible]
cebatur etiam afflictionis. quia ea die ieiunabant homines et iumenta [illegible]
pueri septennes et agebatur ea die memoria mortuorum. Dicebatur [illegible]
dies expiacionis quia eadem die purificabatur totum tabernaculum et [illegible]
et sanguinis expiacionis aspersione a contagione quam contraxerat per annum [illegible]
peccato ministrancium. Eadem die tollebat summus sacerdos de grege vitulum [illegible]
[illegible] trimam immaculatam quam non traxerat iugum. Nec turbet [illegible]
cuius notatur quia in genere feminino tamen intelligendum est quia pro peccato [illegible]
offerebantur similiter ab universa multitudine duos hircos pro peccato [illegible]
erat unum pro holocausto in holocaustum. Cum lavisset se induebat [illegible]
lineis tantum sicut minorum sacerdotum. Oblatis quoque [illegible]
[illegible] pro se et pro domo sua. statuebat duos hircos in ostio tabernaculi [illegible]
[illegible] mittebatque sortem super utrumque quam sciret quis esset domini et [illegible]
[illegible] fieret. Nec credendum quibusdam qui dixerunt ideo mitti sortem [illegible]
quis domino immolandus esset et quis dyabolo mittendus esset in solitudinem [illegible]
caris. Lex enim immolare nisi deo non admittit. Hanc cuius sors [illegible]
[illegible] tangebat. domino offerebat illum pro peccato populi et forte hoc dicebat [illegible]
peccato. cuius sors exigebat populo reservabat vivente immolabat [illegible]
lum pro peccato suo et domus sue. Tollebatque de sanguine hirci et [illegible]
et plenum thuribulum prunis tollens quoque [illegible]
bat intra velum tantumque imponebat thymiamatis ut nebula [illegible]

[illegible] mulieri emoroysse a domino dictum est vade et amplius noli peccare [illegible]
morbus accideat. Nota dicunt medici quod si quis dormierit cum muliere [illegible]
menstrua si puer concipitur [illegible] x. annos leprosus erit. Si vero [illegible] die menstrui [illegible]
xx. et sic usque ad septimum diem. Ideo distinguendum est illis septem diebus.

operiret oraculum ne forte visa maiestate domini moreretur. Aspergebat
quoque septies digito de sanguine coram propiciatorio ad orientem. Eodem
etiam modo aspergebat [struck] pavimentum. Sicut quoque aspersione sep
temque expiabat sanctuarium coram et pavimentum fundebatque de eodem san
guine super cornua altaris aurei et aspergebat illud septies digito ex
pians totum tabernaculum et altare ab immundiciis filiorum etiam contra
ris sanctificacionibus eorum id est a contagio quod contraxerant positum in medio
permixtum. Nullusque erat cum eo in tabernaculo cum ipse expiabat.
In quem modum etiam semel in anno lavamus altaria vino. Et non
quod hic legitur sacerdotem egredi de oraculo ad altare et sic pu
quod erat extra. Nec post dicitur cum ingressum ad altare coram tabernaculo cum
dicitur hic altare quod est coram domino et post hanc expiationem offe
rebat sacerdos ad hyrcum viventem ponensque utramque manum super
caput eius confitebatur generaliter omnes iniquitates filiorum Israel et specia
liter capiti eius. Ponebat autem etiam ut tradunt quidam cartam inscriptam
peccatis populi super caput eius. Mittebat eum in desertum per hominem ad hoc
paratum. Tradunt Hebrei quorundam [struck] ad hoc specialiter ad ho
minem medicinaliter eius splene subtracta ut sic expiarentur et populus
a peccatis illis quoniam quod per ignoranciam et fragilitatem commiserat [illegible]
que secum ferebat hyrcus. Qui quia emittebatur non rediturus a po
pulo grece dicebatur, latine emissarius. Cum autem dedisset Aaron
hominem cum hyrco extra castra redibat ad tabernaculum testimonii
depositisque vestibus lineis in quibus expiaverat sanctuarium et emissum
hyrcum lavabat carnem suam in loco sancto et induebatur vestibus suis
scilicet pontificalibus et preciosis et offerebat arietem in holocaustum et adipem
vituli et hyrci pro peccato tenens quod eum remiserat. In hunc modum
pontifex ewangelicus in aspersione basilice quam dedicat quasi in expi
acione lineis et minoribus vestibus indumentis etiam in sabbato sancto bap
tismali in consecratione fontium et in missione cathecuminorum cum
ad missionem accedit altaris pontificalibus et preciosis vestibus
infulatur. Vitulum quoque et hyrcum de quorum sanguine facta est expiacio
efferebat extra castra et comburebat igni tam pelles quam carnes eorum
et fimum. Incendebat sacerdos ignem qui illa devorat. Mutatis
prius vestibus et post insurgens lignum cedrinum ysopum et coccum
tinctum quia hec in purificacionibus valebant. Et tunc rediens lotis
vestibus et veste sua ingrediebatur castra et immundus erat usque ad
vesperum. Set et ille sacerdos qui remanebat ad ignem ut consumi faceret
omnia usque ad cinerem. Hic est qui supra erat non erat nisi lotis vestibus
et corpore intrabat castra et immundus erat usque ad vesperum. Sed et ceteri
sacerdotes qui colligebant cineres reservandos ad aquam aspersionis non
nisi lotis intrabant castra et immundus erat usque ad vesperum. Ex hiis
cineribus fiebat aqua aspersionis qua per totum annum purificabantur
immundi. Unde difficile est invenire cum hinc cinis fieret ad purificandum
eos immundos esse. Illi quidem cum tractabant ut dictum est immundi erant. Cum
dicit etiam hoc sacramentum quod scilicet religione victime appellet.
Sic et qui extra castra dimiserat in desertum scilicet hyrcum immundus de quo cum facile

Nota distinguit hic Moyses quod sacrificium fiebat pro delicto et pro peccato, ut sit delictum quod fit per industriam,
peccatum quod per ignoranciam. Vel delictum quod fit in deum, peccatum quod in proximum. Vel delictum in dimittendo,
peccatum in committendo non faciendum.

cinerem vaccae. Et e vestigio hos cineres fecit amari. ut mos [...]
crisma. Audivi cum hebrei dicunt eos valuisse et durasse per
plures annos nec factos nisi cum deficiebant. De purificatione

leuit. 14°. His cineribus purificabantur immundorum leuit. 14°.
immundi in hunc modum. Si quis tangebat cadaver hominis qui
in tabernaculo vel in agro occisus aut per se mortuus vel sepulchrum ho[minis]
eius immundus erat .vii. diebus. Tabernaculum in quo mortuus erat ho[mo]
vniuersa que ibi erant vasa immunda erant .vii. diebus. Tollebat
vir mundus cineres combustionis mittebatque super eos in vas aquas
viuas. tingebatque ex eis ysopum et aspergebat ex eo tentorium
vii°. tentorium et omnem supellectilem et homines huiusmodi conta[...]
pollutos et lotis vestibus et corpore mundi erant. Si die tercia
non fuerat aspersus immundus die vii°. non mundabatur. Forte aliqui
perpiciebatur(?) quod die tercia non fuerat aspersus computabatur alter [...]
quorum tercio aspergebat. Si quis autem sic non expiabatur peribat de me-
dio ecclesie quia polluebat sanctuarium .i. et anima eius peribat de [...] purifi-
peribat et arcebatur ab ingressu loci sancti. Sed et ille qui purifica-
bat immundum aqua huiusmodi quia tetigerat cineres lauabat vesti-
menta sua et immundus erat usque ad vesperum. De immundiciis quibus
immundus homo per diem tantum. ut per illusionem nocturnam. vel quia dormivit(?)
cum uxore. non credimus hominem huius cineribus expiari. Sed fa-
mus de immundiciis .vii. dierum quia die tercio et vii°. legitur
expiacio talis. De expiacionibus que fiebant cum muneribus
oblatis ut supra de leprosis dictum est et viro seminifluo(?) et mu-
liere sanguinaria. quia legitur eos numerare vii. dies et [...]
rificari. credimus die tercio et vii°. huius aquis expiari [...]

leuit. 18. Tradidit etiam dominus filiis Israel de matrimonio leu[it.]
Israel multitudinem preceptorum recapitulando priora et superad-
dendo noua de quibus non nisi illa perstringimus que ad intellectum
etiam lectionis sacre scripture sunt necessaria. Sane prohibuit ut nullus
homo ad domesticam sui carnis accederet. nec reuelaret turpitu-
dinem eius .i. discooperiret et inspiceret pudenda ipsius. In primordio
primum coniugio propter hominum raritatem solum duas personas excepit(?)
sit dominus a coniugio dicens. propter hoc relinquet homo patrem et matrem
.i. nec filius matri. nec pater filie copulabitur. Sub lege autem
excepit que sunt fere .xvi. Mater. nouerca. soror. neptis. amita. ma-
tertera. uxor patrui. nurus. uxor fratris. sed suscitacione [...]
priuigna. filia priuigni vel priuigne. soror uxoris. Man[ifeste] Carnalia(?)
conclusit(?) ut multiplicarentur homines et replerent terram.

leuit. 19°. Coitum quoque cum masculo et iumento et residuum preceptorum leuit.
sub comminacione mortis prohibuit. Nec etiam colligent spicas
relictas nec racemos remanentes nec grana decidentia sed relinquent pau-
peribus terre. nec opus mercenarii usque mane retinere. nec accipe[...]
diliges amicum sicut teipsum precepit sicut ibi legitur. Proximum [...]
Sompnia auguria diuinaciones obseruari prohibuit. nec ca[...]
seri diuerso semine. nec iumenta diuersi generis coire. nec vestem(?)
duobus contextam indui. nec comam in rotundum tondere. nec
barbam radi. nec carnes super mortuo incidi. nec figuras aliquas [...]

Crimen habet noctis pollucio si meruisti. Crimen(?) aut primo meditantis [...]
Si minuit vacuum(?) sit vel faciat. Crimen abest tua si non [...]

stigmata i carne sua fieri cum quibus et stilibus ad littam subitelli
gendu e. scz mitu gentiu et maxime egyptiorum cum quibus habitauerat
. sicut et dauid nullam legitur habuisse · sup qua positi e sa
lomon et delatus ad fontem gyon ad ungendum · hic egyptus omn
gener veneratus mos e deorum i honore diuersorum deorum quos pu
tabant tribubus preesse · diuersi sacia i agro diuersis maculas i veste
preferebant · dimposit etiam circimos capitis diuisis diis facientibus
unde et i principio horum preceptorum dixit dns · iuxta consue
tudinem terre egypti i qua habitastis non facietis et iuxta morem
regionis ad quam vos introducam non agetis · Addidit etiam spa
le preceptum cum ingressi fuerint terram promissionis ut auferent preputia arborum
quas plantauerint · quod que exponendo subdit · Poma que germinant
immunda erunt vobis · hoc tamen non e i hebreo · Et videtur velle quod fructus
arborum primorum trium annorum immundus esset et abiciendus · fructus autem quarti
anni sanctus domino et ceteris pauperibus sed i quinto anno et deinceps
dominum sui esset et esibiles · De tribus generibus panum · leuitici · 20 · leuit · 20 ·
Ad euidenciam eorum que hic i leuitico traduntur sciendum e sacerdotes
habuisse tria genera panum · Panes · s · sacerdotales leuiticos
laycos · Sacerdotales erant propositionis que de publico sumptu fiebant
quos non licebat ede nisi solis sacerdotibus · Panes leuitici qui et
offertorii quibus soli de genere leui vescebantur · et qui propter maculam non
poterant ministrare et filia familias sed non vxorata vel vidua vel
repudiata nisi necessitate rediret ad domum patris ut esset quasi filia fa
milias · His non vescebantur aduena · inquilinus · i · manens quasi exsul
mercenarius sacerdotis · verna tamen ~~vel empticius~~ · i · famulus nati domo
vel empticius ipsius vesci poterant · Layci · i · ceteri quibus quicumque poterant
vesci · De ~~pena blasphemie leuitici~~ · De simonia sacerdotum · leuit · 21 ·
De simonia quoque sacerdotum agens dns primo de moribus sacerdot
ne contaminaretur i mortibus ciuium suorum ut etiam principes
populi nisi tantum super patre et matre filio et filia fratre et sorore virgine
ne · s · lauaret vel sepeliret vel plangendo tangeret mortuos alios
nec tamen alius prohibitus eis introduxit vxores · sed nec habere concubinas
nec i vxore ducere scortum · nec captiuam nec ancillam nec viduam nec
repudiatam nec eas que de cauponibus et palacinibus · i · apothecis
venalibus viram agitant · Pontifice vero ad nullum omnino mortuum ingre
di voluit · Vnde et dns propter · nullius exequiis interesse dixit · nec vxorem
ducere nisi virginem et tamen de populo suo · sed nec prouinciam dimittere debebat prouincia
ministros urbis excedit · In eode vero precepit ne sacerdos i diebus in
quibus sic eum ministrare debet · vinum ~~vel~~ biberet aut omne quod inebriare potest
ut sciret discernere inter sanctum et prophanum mundum et immundum et doceret filios
israel legitima que locutus erat dns et ne sacerdos dum quis immundus
esset accederet etiam ad comedenda ea que offerebant filii israel · Patet si sa
cerdos euangelicus cotidie ministrat · assiduam debet habere mundiciam
Addidit etiam dns de solempnitatibus legalibus · sed quia plenius de eis leuit · 22 ·
i libro numeri diffinit et nos ibidem de eis prosequimur · De pena blas
phemie leuit · 23 ·
Egressus autem filius mulieris israhelitidis quem pepererat de egyptio iurgatus e cum viro
israhelita · blasphemauit nomen dei israel · maledicens que moyses

Sanctus Aug. blasphemia e i dicendum exprobracio · quando deo attribuitur quod ei non conuenit
vel quando quod ei conuenit asseribitur creature ·

reclusit in carcerem donec super hoc consuluisset dominum. Qui ait ad Moy-
sen. Qui maledixerit deo suo omnes qui audierint manus suas po[nant]
super caput eius quasi contra ipsum testificantes et eductum extra castra la-
dabit eum omnis multitudo sive civis fuerit sive advena. De ta[lione]

leuit. 24. Subiunxit et dominus de talione ne legis leuitici vicesimo
ut qui lederet hominem in eundem modum lederetur quo lesit eum. ut red-
deret animam pro anima, oculum pro oculo, dentem pro dente. fracturam pro frac-
tura. livorem pro livore adustionem pro adustione. Non quod talio vendi-
caretur in furtis rerum sed tantum in lesione corporum. quia furta restitu[ebantur]
in duplum vel quadruplum. Determinabatur tamen talio per necessitatem
ledens mulier viri in virilibus puniebatur manu qua vir[ilia]
lesit. et vir ledens pregnantem ut faceret abortivum reddit ad [arbitrium]
tubarum pecunia. Incertum autem est utrum talis compenderetur usque ad
vel cum iniuriatis tantum locum haberet. Qui vero iniuriatus fuit in iudice ho-
ulcisci forte nisi haberet quod ad civitatem refugium fugiebat
non volens ne occiderent agnati occisi. De observacione iu[bilei] leuitici 25.

leuit. 25. Addidit eciam dominus de observacione iubilei que post quinquagesimam
septimam ebdomadam annorum sequebatur ad cuius presignacionem cla[ngebatur]
annis precedentibus ut tradunt quidam in singulis neomeniis a di[versis]
tubis mense VII. decima die in universa terra. In hoc anno omnes empti-
ones rerum ad pristinos redibant possessores preter domos que in ur-
bibus muratis quas tantum primo anno vendicionis vendere li-
me licebat exceptis domibus levitarum que in quocumque essent
in iubileo redibant. Eodem anno quiescebat terra. debita remit[tebantur].
Eodem anno liberi servi dimittebantur. nam licet essent ...
noluit eos dominus servire in eternum ...
logum. Iosephus dicit quod in iubileo conveniebant venditor agri
emptor et reputabant fructus et expensas in agrum factas
bus exuberasse compertis venditor recipiebat agrum. si vero ex-
cessisse dederit hoc quod deerat recipiebat emptor et a possessi[one]
discedebat. Hanc tamen computacionem fieri ante annum iubileum
si venditor vellet prius revocare quod vendidit. Ita leuitici ...
cum usque numerum annorum usque ad iubileum maiori minori ve ...
bear agrum vendi ne venditor gravaretur si modico venderet ...
annum supersessent usque dum reciperet quod vendidit. et ne gravaretur
si iubileo emeret quod in proximo amissurus erat ...
fructuum et expensarum infra iubileum addidit quod si venditor agrum
supereit expensarum reddere non poterit habeat emptor agrum
iubileum in quo et omnis vendicio redibit ad pristinum possessorem
aut sic voluit dominus vendi ab eis sub condicione recipiendi ...
erat et non meorum. Alienigenas autem servos voluit eos ...
possidere. De benedictionibus et maledictionibus leuitici vicesimo

leuit. 26. Talium preceptorum observatoribus promisit dominus benedictiones
dabo vobis pluviam temporibus suis etc. ubi XXXV clausule
missionum invenitur transgressoribus vero longe plures ...
maledictiones. De decimis et votis. leuitici vicesimo se[ptimo]

leuit. 27. De decimacione animalium quod decimum veniebat vel nasceba[tur]
mutandum sanctificabatur domino nec mutari licebat in melius

Vilius animal quod vouebatur domino non licebat immutari. Si quis quod vouerat
immutaret surgerent et immutatum erat domini. Sed distinguendum est de hu-
iusmodi votis. Aliquando enim sic ex voto aliquid sanctificabatur domino quod
anathematizabatur illud non poterat vendi a sacerdotibus nec
alienari. Quandoque sic non obligabatur votiua. Sed poterat a sacerdotibus
vendi determinato precio secundum vtilitatem que ex hys poterat prouenire sine
esset animal vel fundus. Qui tamen voto dedit si volebat illud emere sup-
estimacionem pro quo alius daret addere quintam eius precii. Quod ideo
statutum est ne qui vouit aspiraret. quasi primam ducens. ne etiam
dignitorem se alius putaret in empcione eiusdem rei quam eam dedit.

Historia numerorum prologus.

Quarta huius historie distinctio
hebraice dicitur vagedaber quod sonat et locutus est apud nos quia
non habet. Romei greci non habemus in scripturis nostris. Ma
grece aresmoth dicitur. latinum est liber numeri vel numerorum. vel quia numeri
populi. Vnde dici solet legitur hic in numeris. Merito autem hoc nomine est
sortitur quia a quatuor hic principaliter numerantur de omni populo. Viri apti ad
arma ferenda. primogeniti. leuite que etiam bis numerantur. mansio-
nes per quas profecti sunt. Sed non mulieres nec minores viginti annis
nec vulgus promiscuum non debiles ad bella numerantur. Ad hanc
partem historie sic transit iosephus. Moyses peractam constitucionem legum
dum sub syna morarentur a deo cognouit et hebreis scriptum tradidit.
Cuius etiam legislacionem hoc sufficere putauit ad exercitum militarem
curis vna consultus est et numeratur populum. capita pugnare valencia.
Moyses dicit dominum super hoc sibi locutum fuisse dicens. locutus est
dominus ad moysen in deserto synai in tabernaculo federis prima die
mensis secundi. anno secundo egressionis de egypto. Et non quod premittit
hic eciam que facta fuerunt in primo mense anni secundi. scilicet oblacionem. prin-
cipum quam fecerunt singuli singulis in dedicacione tabernaculi. et
solempnitatem phase que alio nomine dicitur pascha in deserto. et for-
te de sanctificacione leuitarum. De hys tamen supra agetur per recapitu-
lacionem.

Priorum virorum numerus. numeri primo.

Prosequentes ergo ordinem libri dicimus. quod moyses et aaron
et principes tribuum ex precepto domini anno secundo mense secundo prima die
mensis numerauerunt viros sub tribu leui a .xx.o anno et supra. Iosephus
tamen ponit. scilicet vsque ad quinquagesimum annum et militari sub pugnaturos
et familias et domos et nomina et capita singulorum. Hec autem quinque ad
sculptacionem tamen quidam posita tradunt et hic et in iosue. Sed congrue
distingui possunt. Generaciones vel cognaciones vocat hic tribus ipsas. pro-
familias que ex vno filiis patriarcharum primo descenderunt. Vbi gratia in
vna tribu leui fuerunt tres familie. Caathite. gersonite. merarite.
Vnaquaque familia multas habebat domos in quibus erant presfamilias
erat. Quod addit nomina et capita in iusticie legendum est. i. capitum
nomina. scilicet singuli homines in eadem domo. Fuerunt autem in summa sexcenta
tria milia. quingenti. quinquaginta. de excubiis circa tabernaculum. numeri secundo.

Precepit etiam dominus ut sic ponerent tabernaculum in medio castrorum
et filii israel per gyrum excubarent per turmas et cuneos quod pro-
uidem hic describitur. Turma enim quelibet .xxx.a milium est et dicitur cuneus.

Ysachar et zabulon et iudas solis ad ortum. Excubias faciunt ruben symeon gad ad austrum.
Beniamin et manasses effraym sunt occidentales. Dan asser neptalim quoque filii sunt septemtrionales
Inde domum domini leuite circumerant. Solis ad ortum moyses aaronque fuerunt
Inde sub eliezer ad meridiem caathite. Solis ad occasum gersonite. merarite
Ad boream seruitur. ythamar custodit vtrosque.
Sed chat. merari durissima. mollia gerson. Vasa ferunt iuuenes quia sunt fortes labores
Hos custodes lex iubet esse senes. Custos vasorum custos est hic tabernaculi
Quem nisi maturum non decet esse virum.

quicumque conuehens multitudo. Excubias eciam large hic accipit. Ex…
et ipse dicuntur vigilie noctis. Terne tribus per circuitum preter tab[ernaculum]
excubabant ita tamen remoti ut maximas in medio plateas habe[rent]
Erat quasi ornatus qui fori rerum venalium singulis in ordine constitu[tis]
Opifices eciam artium in stacionibus suis erant. ita ut urbi consp[icue]
edificate castra eorum simillima viderentur. Judas autem ysachar et zab[ulon]
castrametabantur ad orientem. Ruben symeon et gad ad meridiem. Ef[fraim]
beniamin et manasses ad occidentem. Dan asser et neptalim ad aquilo-
nem. Inter tabernaculum vero et castra ~~leui~~ excubabant leuite in tabern[aculis]
suis propinquiores tabernaculo quam castris. Et excubabant filii per quat[uor]
plagas. Moyses et aaron cum suis ad orientem. reliqui ab…
elite ad meridiem sub custodia eleazar filii aaron. Gersonite ad
occidentem. merarite ad septentrionem. et erant sub custodia ythamar…

Num. 3°

Separauit sibi dominus tribum leui **De commutatione primogenitorum** …
pro primogenitis que tunc habebat. et numerata leuitarum … primog[enitorum]
numerorum. quasi commutationem faciens cum populo. Primogenita enim…
lis tunc erant sua. quia cum occidit primogenita egypti pepercit pri[mogenitis]
eorum reseruans ea sibi. Deinceps tamen precepit idipsum omnia primogenita…
ficauit sibi in eternum et maiorem quia primicie cum ceteris frugibus fructuum…
domino. Pro ergo primogenitis que tunc habebat. tulit sibi tribum leui…
ta. et populus primogenita illa habuit plenitudinem et numerum…
me duodenarius numerus tribuum minueretur. tribum manasse qui pro leui…
stituit. Effraym vero pro ioseph. Ne autem maior videretur numerus…
quam primogenitorum et ita inique esset commutatio ait dominus ad moysen…
filios leui masculos ab uno mense et supra. Et cum numerati ess[ent]
sunt viginti duo milia. Nota tamen quod si diligenter attendas in libro…
numerum eorum per familias inuenies viginti duo milia et. ccc…
quia. ccc. in eis primogeniti erant et ita iam erant domini. Iterum ait dominus…
sen. Numera primogenitos primogenitos masculos a mense…
et inuenti sunt viginti duo milia. cc. et lxxiii. Tulit autem moyses…
cio ducentorum septuaginta trium qui superarant per singula capita…
ad mensuram sanctuarii. et dedit eos aaron et filiis suis…

Num. 4°

Tenuit autem dominus **De etate ministrancium in tabernaculo. et de …**
ad moysen. Numera leuitas a xxx anno usque ad quinquagesimum…
in ~~tabernaculo~~ … hii in tabernaculo in duobus. portando colloc[ando]
… in sanando et custodiendo. Et cum numerati essent inuenti sunt…
lia. quingenti. lxxx. Alibi tamen dicuntur a xxv anno et supra…
annorum in ordinatione sacerdotum non obseruamus. Isti deferebant…
in hunc modum. quia non licebat eis que erant ultra velum nudari vide[re]…
bant sacerdotes et inuoluebant archam propiciatorium et cherubin…
velo quod ante pendebat et post pallio iacintino. Eciam candelabrum…
altare et mensam cum vtensilibus suis palliis inuoluebant. Tunc…
caathite propriis humeris omnia hec inuoluta deferebant. filii…
holocausti cum vtensilibus suis ut quibusdam videtur. Gersonite…
dicamus deponentes tectum tabernaculi mollia ferebant in curru…
scilicet cortinas sagi. pelles rubricatas et iacintinas. tectorium…
ante tabernaculum. cortinas atrii et funes et vasa ministerii…
altare ereum portabant. De altari holocaustorum tacet…

ferebat. Potest dici quod vasa eius ferebat Gersonite ut in libro habetur. ipsum altare
caathite. Ius hymnorum ferebat. Merarite ut habetur dicitur omnia
tabernaculi et atrij que dura erant tabulas vases vectes columpnas
papillos et ferebat ea curribus. Quatuor enim erant levite non sinebat
se in ope. Sed posito tabernaculo sedebant custodes. Sed quia illi altare
mundabant cinere. dicitur quod caathite portabant altare holocausti et vasa
eius. Potius tamen potest dici quod Gersonite portabant vasa ministerij. non alta
ris vasa. Forte vasa aliqua in quibus ponebant ea que portabant prime
ad altare et illa vasa ponebant super currus. Vasa ministerij altaris
vocantur aliqua in quibus ponebantur vasa altaris id est in quibus ministrabant al
tari. Vel vasa illa in quibus ponebant ea que ponebant in vasis quibus ministra
bant ad altare.

De quodam modo reddendi aliena. Nu. q°.

Tunc precepit dominus per manus sacerdotum eici a castris leprosos et se
mine fluentes et ferri cetera. Addidit quoque de reddicione rei alie
ne ut fieret cum quinta parte capitis. Sed quia in exodo videtur dici contrarium. scilicet ut
in quadruplum redderetur ideo hinc inde distinguimus ut hic solvemus. Et
dicimus quod aliene rei possessio aliquando fiebat ex industria furto vel
rapina. aliquando per ignoranciam aliquando negligenter. De re sublata fur
tim in exodo dicitur quod restituatur in quadruplum si perierit res. Quod si inventa
fuerit in duplum. Si ibi legis. v. boves pro uno. alia restitucio est secundum legis
et quadruplum veritas dicitur ~~Zachei [illegible]~~ ex verbis Zachei
supra. De sublata per ignoranciam agitur hic ut reddatur caput et quinta
pars. Si vero non esset qui reciperet redderetur domino et esset sacerdotis. Pro
furto vel negligencie fiebat aliqua oblacio secundum quantitatem rei. Pro
hoc dicitur aurum et argentum reddi in duplum. iumenta in quadruplum. bo
ves in quintuplum quia quanto possidet ceteris utilius tanto amittitur dampnosius.

De iudicio zelotipie.

Addidit quoque dominus de lege zelotipie. Zelus proprie dicitur amor viri in uxorem
pro quo sustinere non potest ut alij misceatur. Unde et vir dicitur zelotes.
Zelotipia vero quandoque dicitur mechia et zelotipus adulter. Solet quoque zelotipia
dici sola suspicio adulterij de quo legitur hic in hunc modum. Si spiritus zeloti
pie concitaverit virum contra uxorem suam que polluta est sed probari non potest vel que
falsa suspicione appetitur adducet eam ad sacerdotem et offeret pro ea assarium
farine ordeacee quod est decima pars sati non fundet oleum nec thus super
eam. Sacerdos autem statuet eam coram domino. et ponet in manibus eius vas
fictile aquas vivas et oblacionem farine pugillum thuris id est
de pavimento tabernaculi et mittet in aquam pulverem de pavimento ta
bernaculi et nudabit caput eius scribet quoque in membrana ut dicit Iosephus
dei vocabulum. faciet quoque eam iurare quod nichil viro suo nocuerit in his
que sibi obiciuntur. Quod si hoc viro non sufficiet. subdet sacerdos maledictio
nes certas scriptas in membrana et dicet. Si polluta non es de stro viri
tuo non te noceant aque iste amarissime. Si autem declinasti a
viro ingrediatur aqua maledicte ventrem tuum. et ipsum tumescere faciet
et putrefiat femur tuum dixerunt. et dicet mulier amen amen.
Et delebit sacerdos eas in membrane scriptura in aquis et dabit ei bibere
et tunc tollet sacerdos de manu eius sacrificium zelotipie et elevabit
illud coram domino et ponet super altare. Quod si rea est adulterij mu
lier putrescet femur eius et uterus tumebit in ydropisim non tamen

Zelus amor est sic. est sic ymitatio zelus
zelus suspicio. zelus et invidia.

Argumentum quod vir in sua accusacione
non debet negare debitum uxori pro sus
picione adulterii.

sterilis, scilicet usque ad x. menses. Et si polluta non fuit, innoxia erit et sepe concipiet et pariet masculum x. mense. Hec aque dicebantur sancte propter nomen domini dilutum in eis. et dicebantur maledictionis propter ... congestum in eis et amarissime propter effectum quem quandoque sequebatur ... lege introductum fuit ad duriciam cordis eorum. sicut primum ... ependy que propria erant ad effusa domini sanguine. De stemonia nazareorum. Numeri ...

Locutus est dominus ad moysen de lege nazareorum. Nazareus sonat sanctus vel floreus vel germinans. Dicebantur nazarei quidam qui ex voto obligabant se stemonie usque ad certum tempus ... iugiter ut samuel et consecrabant se domino et qui se separabat a ceteris ... sicut quis modo per annum vel duos ex voto fuit in hospitali ... ris eorum lex erat hec. Omni tempore separationis sue novacula non transibit super caput eius. Unde forte quidam putaverunt apostolos ... non in re sed per scripture. Nichil quod inebriare potest bibebat. Nec aliquid quod esset ex vinea ab uva passa usque ad acinum. Ad mortuum ingrediebatur. Quod si mortuus esset subito coram eo pollue... capud consecrationis sue et illico radebat caput suum et in die viii. offerebat par turturum aut duos pullos columbarum quorum ... cedos faciebat pro peccato alterum in holocaustum. diebus quos fecerat infectis erit. et voti sui stemonia iterum reincipiebat non ... mortuo sed pro occiso coram eo polluebatur. Completis autem ... ti offerebat agnum anniculum in holocaustum ovem anniculam pro peccato ... te hostiam pacificam. Et non enim ita simpliciter posuit arietes quod hebrei ... ad minus duorum annorum eum debere esse. canistrum quoque ... morum exceptis hiis que sponte offerebat ... oblacio dicitur corban .i. munus. et offerebat mulier ... si poterat. vir quinquaginta. sin autem ad arbitrium sacerdotis ... Cumque immolarat hostias sacerdos ritu suo radebatur nazareus ... tum tabernaculi. ponebatque sacerdos crines eius in igne sacrificii ... ad communem vitam homo redire poterat. De benedictione super populum.

Hinc patet quod ministri ecclesie non debent publicis spectaculis interesse quibus homines possunt de facili mori.

Iterum locutus est dominus ad moysen. Aaron et filii eius invocabunt nomen meum super filios israel et ego benedicam eis. Invocabunt autem sic. Benedicat tibi dominus et custodiat te. det tibi pacem et ostendat faciem ...

Num. 7. Factum est autem in die ultima. De oblacione xii. dierum et de ... qua unxit moyses tabernaculum et sanctificavit illud .i. ... et sanctificationem consummavit .i. finivit. Optulerunt autem principes tribuum in altaris sanctificatione ut hebrei ... vi. plaustra ... ta cum xii. bobus. singuli boves unum et bini plaustrum unum ... sunt duo plaustra gersonitis ad ferenda onera eorum de quibus ... et iiii. data sunt meraritis postea singuli singulis diebus ... vasa altari necessaria. Duodecim enim diebus solempnitas dedicationis ... lata est. Prima die optulit naason de tribu iuda acetabulum argenteum. c. xxx. cyclorum. hebreus habet scutellam phyalam quoque ar... lxx. cyclorum utrumque plenum simila. In phyala thymiama ponebatur ... mortariolum quoque aureum. x. cyclorum plenum incenso. In hoc vase ... bastin. hebreus habet coclear. quo scilicet thus in thuribulo ponebatur ... et arietem et agnum anniculum in holocaustum. hyrcum quoque pro ... in sacrificio pacificorum boves duos. arietes quinque. agnos ...

los · quinque. Eiusdem modi vasa et easdem hostias obtulerunt alii principes quisque in die suo · et sic tradita est dedicacio · xii · diebus. Patet per recapitulacionem hoc dici. Octaua enim die mensis primi, sicut littera videtur sonare, inchoata est dedicacio. Septem enim precedentibus diebus eiusdem mensis consecrati sunt sacerdotes et inunctum est tabernaculum secundum modum dedicari. Si vero ita est, tunc consecracio sacerdotum et dedicacio tabernaculi preclare sunt · xviii · diebus. Itaque non fecerunt phase eo anno ex preceptio, scilicet die · xiiii · quod tamen preceptum fuit eis a domino primo die eiusdem anni. Ideo quidam dixerunt in predictis vii · dies consecracionis sacerdotum fuisse finales primi anni et prima die secundi vnctum tabernaculum · xii · die finita dedicatione · xiiii · die celebratum phase. Potest tamen dici hanc oblacionem · xii · dierum factam secundo mense anni secundi, nec per recapitulacionem hoc dici. Et vero legitur eo die impleta oblacio quo vnctum est tabernaculum, ita et vii · die secundi mensis inchoata est hec oblacio, et sic septimus primis diebus anni tunc sacerdotes et tabernaculum consecrata sunt. Vel plane dici potest quod eadem die, scilicet prima die mensis, inchoata sunt vnctio sacerdotum et tabernaculi et oblacio principum et euenerunt simul per vii · dies, post quos oblacio secuta est · v · diebus, et hoc totum ante phase, et · xiiii · die consecrati sunt leuite, et · xiiii · die celebratum est phase.

Anticipacio est enim post factum primo dictum. Recapitulacio enim primo factum postea dicitur.

De consecracione leuitarum · Numeri · 8º

Locutusque est dominus ad moysen. Tolle leuitas de medio filiorum israel et purificabis eos ritu. Itaque secundum preceptum domini leuite primo aspersi aqua lustracionis, rasis quoque omnibus pilis carnis sue vbi non includitur capilli, lotis etiam vestimentis steterunt coram domino ad ostium tabernaculi, conuocata omni multitudine, ponentes quoque manus suas super eos filii israel. Obtuleruntque eos aaron munus domino ut seruirent in ministerio eius. Obtulerunt quoque leuite boues duos, quorum alterum fecit aaron pro peccato, alterum in holocaustum, et sic separati fuerunt domino a filiis israel. Omnia habuerunt possessiones suas ea que domini erant de decimis, et viuebant et de his omnibus vestiebantur cum domo sua mundi tamen. Sacerdotum vero erant sacrificia, primicie, primogenita, preter oblata pro peccato, que sacerdoti solum ipsi cedebat. Decimam decimarum suarum dabat leuite sacerdoti et de melioribus dabat. Ideo forte non habuerunt in terra hereditatem quod ad melius eis cessit. Tunc enim tamen duodecimam pre ceteris habebant, non habebat decimam.

De his qui non potuerunt facere primo mense fasciat 2º · Numeri 9

Locutusque est dominus ad moysen anno secundo mense primo. Hic plane dicitur per recapitulacionem hoc dici. Faciant filii israel phase tempore suo · xiiii · die mensis huius ad vesperum. Et fecerunt phase. Erant autem quidam immundi super animam hominis, id est super hominem cuius anima de corpore eius recesserat, qui non poterant facere phase, et dixerunt ad moysen: Immundi sumus, quare fraudamur ne valeamus offerre inter filios israel? Forte indignati hoc domini. Qui respondit: Homo de gente vestra qui fuerit immundus super animam hominis siue in via procul, faciat phase in mense secundo · xiiii · die, omnem ritum phase obseruans. Si vero fuerit mundus et in itinere non fuerit et tamen non fecerit phase, peribit anima eius de populis suis. Peregrinus quoque et aduena si fuerit inter vos faciat phase domini. Si queritur si quis in mense secundo immundiciam non posset facere phase, quid faceret? Potest dici quod tercio faceret quod in vno. Vel forte si de mense eo anno non faceret

non peccaverat. **De tubis argenteis et modo clangendi cum eis.** Num[eri] [illegible]

Locutus est dominus ad moysen. Fac tibi duas tubas argenteas duc-
tiles quibus convocabis multitudinem. Has tubas habebant
in usus ad vocandam multitudinem, ad movenda castra, ad bella
et festa. Et erat ut dicit iosephus tuba fistula cantatoria, pene
longitudine cubiti, calamo capacior, patens in principio latitudine,
que conveniebat ori ad susceptionem spiritus, quam hebraice dicunt [illegible]
In convocatione vero multitudinis aliquando erat dissimilitudo: ad convo-
candam populi utrique simul clangebant simpliciter. Ad vocandos prin-
cipes semel clangebant, quod dupliciter intelligitur, id est una tantum et uno [illegible]
Etiam addit iosephus quod semel clangebant si principes populi sine [illegible]
etiam sua convocare volebant, vel moyses populum per centurias. [illegible]
movenda erant non simpliciter sed consueverunt ex pluribus tubis clangebant [illegible]
in primo sonitu movebant castra tres tribus que erant ad orientem, [illegible]
secundo que ad meridiem, in tertio que ad occidentem, in quarto que ad aquilonem. Modum
clangendi in bellis non distinguimus, quia forte sicut apud alias gentes
sic fiebat apud eos. Cum etiam habebant sollempne epulum et [illegible]
et kalendis clangebant, sed non determinavimus modum. Sacerdotes autem [illegible]

De recessu israhel a monte synai.

Anno secundo mense secundo
xx° die mensis elevata est nubes de tabernaculo federis et pro-
fecti sunt de monte domini via trium dierum. Dicunt hebrei quod parvulis [illegible]
eos tribus diebus semper quam nube stante
que ad certum locum conveniebant paulatim
quandam circuitus quadam tardius. Sed melius est ut
de hoc itinere trium dierum dicamus quod egressi
sunt de syna et precessit eos nubes nec
quieverunt per tres dies et noctes. Unde
statim inmanuerunt pro labore itineris
quia nec nocte castra posuerunt et tertie
cubuit nubes in solitudine pharan
id est in prima mansione quam fecerunt in pha-
ran. Est enim pharan maxima solitudo,
quam modo sarraceni inhabitant. Quod autem a-
nno primo mense tertio prima die mensis
venerunt ad montem domini, etiam ab eodem
egressi sunt anno secundo xx° die mensis secundi,

Impossibile est quod per annum
et iiii^or dies ibi fuerint,
quinquagesima die a pasch[a]
egressi quia numquam [illegible]
idem est anni precedentis [illegible]
tis, quia numquam contingit [illegible]
anni et anotinum [illegible]
quod est eadem dies quinquagesima [illegible]
quo ab ea die qua [illegible]
lunato anno naturali sunt egressi [illegible]
venissent ad montem sina [illegible]
maii in revolutio [illegible]
ad lunacionem primam [illegible]
eius luna sunt egressi [illegible]
sima die a xiiii luna [illegible]

patet quod in hac mansione que ...... sunt sederunt fere per annum. Et dicunt [illegible]
per annum et quatuor dies ibi fuerunt, quod difficile est invenire nisi fu[erit]
annus embolismalis. Potest tamen dici quod eadem die qua legem acceperunt [illegible]
naturali to anno recesserunt. Cum ergo venissent ad montem ~~iiii° die iunii~~ leg[em] accepissent
~~[illegible]~~ pridie kalendas maii et die tertio maii legem acceperunt, [illegible]
eadem die tertio revoluto anno recesserunt. Patet quia quatuor diebus [illegible]
sederunt ad montem. Et ita tertio mense anni legitimi die tertio [illegible]
Cum in chilomius (?) unum est quod secundo mense secundi anni xx° die egressi sunt [illegible]
plenitudine et accipitur annus ab eis pro naturali. Annus usualis a ianuario [illegible]
licet eorum nobiscum in contractibus suis et negotiis computabatur [illegible]
autem mense huius anni quota die egressi sunt non legitur. Est et apud
eos annus legitimus quo utuntur in legitimis que agunt huiusmodi [illegible]
tertio mense et die ~~[illegible]~~ egressi sunt. Est et apud eos annus emer[illegible]
etiam   et

Aliter ista. Cum ergo venissent ad montem et iiii° die iunii legem accepissent [illegible]
die quo revoluto anno recesserunt patet quia quatuor diebus et anno sederunt [illegible]

In memoriam et liberacionis sue ceperunt annos suos numerare ab exitu
de egypto sicut greci a prima olympiade. romani ab urbe condita
christiani ab incarnacione domini. et primus annus secundo mense. xx. die egressionis
fuit. Iam enim annus a phase usque in phase consummatus erat. et de secundo phase. scilicet xiiii. die
mensis secundi. quinquaginta dies secundo mensis usque xx. diem et secundus iam fecit xx
dies. Hec autem annorum distinctio in multis necessaria est. In hac mansione me
moria est. Dixit autem socer Moysi. Obab filius Raguel et preter Exodi et Leviticum et Numeri precepta non modica descripsit
in quibus locis per desertum castra commode poni poterant prudentes ei de
optimis que tradiderit eis dominus. Quando cum elevabatur archa dicebat Moy
ses. Surge domine et dissipentur inimici tui et fugiant qui oderunt te a
facie tua. Cum deponeretur aiebat. Revertere domine ad multitudinem exer
citus israel. De elecione. lxx. seniorum. Nu. xi.

Ortus est murmur populi contra dominum dolentium pro labore. et accensus ignis
ira domini devoravit extremam partem castrorum illos. scilicet qui longe. Clamavit
que Moyses ad dominum et absorptus est ignis. Vocavitque nomen loci illius
Incensio. tamen non fuit hoc nomen mansionis. In eadem que mansione vulgus
de israel quod ascenderat cum eis. id est servi et ancille egypcii et multi
proselitorum tumultuantes flagrabant desiderio carnium. Carnium nomine non
solum carnes sed aliorum ciborum habundanciam intelligimus. Unde non in evangelica
corum de carnibus legitur cum dixerunt. Recordamur piscium quos comedebamus
in egypto gratis. in mentem nobis veniunt cucumeres pepones porri
et cepe et allea. anima nostra arida est nichil videre oculi nostri nisi man
na. Audivit ergo Moyses populum flentem et intolerabilis res visa est ei que
et ab eo exstans petebat et ait ad dominum. Cur imposuisti pondus populi huius
super me. Numquid ego concepi et genui multitudinem omnem hanc. Ob
secro qui alius providebit aut interficias me. Cui dominus. Congrega
mihi lxx viros de senioribus israel quos meliores nosti ad ostium ta
bernaculi et auferam de spiritu tuo tradamque eis ut sustentent onus populi
tecum et populo dices. Cras dabo vobis carnes usque ad mensem dierum
certam usque ad nauseam. et dicitur large nausea pro vomitu. Ipse enim est
vomitus ille qui exercitat fetore sentine. Ablacio quidem spiritus Moysi
et tradicio aliis non est intelligenda divisio spiritus eius per partes vel immi
nucio. sed illuminacio aliorum ad regendum populum per eandem spiritualem graciam
per quam et Moyses illuminatus erat sicut de igne unius lucerne multi
illuminantur sine sui diminucione. Electos namque lxx viros duxit
dominus ad ostium tabernaculi preter duos qui in castris remanserunt. non ex
contemptu sed quia se reputabat indignos quorum unus vocabatur Heldad
alter Medad. et erant ut aiunt hebrei fratres Moysi ex matre sed
non ex patre. Moyses dicit ex patre non ex matre quia post legem acceptam
Amram mandante Moyse dimisit matrem eius quia amita eius erat
et duxit aliam de qua suscepit hos duos. Sed forsitan hoc nondum erat tum
Descenditque dominus per nubem et iussu de spiritu qui erat in eis qui stabant coram Moyse
et prophetabant. sed et duo qui remanserunt in castris prophetaverunt non
postea siluerunt. id est semper deinceps vocati sunt prophete et reduxit Moyses cum
illis ad castra. De dacione carnium et ira dei super eos Nu. xii.

Ventus vero egrediens a domino arreptans trans mare in insulis orti
gometras detulit in castra et per circuitum castrorum itinere diei

¶ Pena coturnicum dat hebreis vile sepulchrum.
Rome habes vile sepe vacando gule.

∴ Magis solum preter dicta a Moyse lex
ea accepta per cognicionem in spiritu
multo tempore ante quam per dacione for
san per xl annos et isti duo potuerunt
commorari in te. lxx.

ventus volabat quasi a terra altitudine duorum cubitorum. Surgens ergo populus con-
gregavit sibi coturnices et duobus diebus siccavit eas. qui paucissime
choros habuit. Et fuerunt hee coturnices ut tradunt non modice
que apud nos sunt. sed ille maiores quas regie aves dicuntur quasi cu-
a currendo vocamus. Needum defecerat cibus et furor domini percussit po-
pulum plaga magna nimis. Modus vero plage non determinatur. sed
vis quod fuit ignis. sepultique sunt ibi plures qui carnes desideraverant.
et locus ille vocatus est cabrivoth quod sonat desiderii sepulcra. vel
sepulchra concupiscentie. De lepra marie et causa lepre.
Egressi autem de sepulchris concupiscentie venerunt in asseroth et
commorati sunt. maria et aaron contra moysen propter uxorem
ethiopissam. quia rixantes cum eo improperaverunt ei quod reginam ethiopie
uxorem duxerat vel ductam dimiserat. vel potius propter uxorem cuius
q ripparam fuerat contra mariam. Madianitem eam quodam vocant sep-
pes ut legitur in paralipomenon. et indignando dixerunt. Num per solum
et moysen locutus est dominus. Nonne et nobis similiter. Erat enim vir moyses mitissimus
qui locutus est ei dominus. Et statim dominus dixit eis Egredimini vos tres
ad tabernaculum. Cumque starent ibi descendit dominus de columpna nubis
custodis aaron et mariam ait. Si quis fuerit inter vos propheta loquar ei
vel per sompnia vel per enigmata et figuras. Non sic servus meus moyses
qui in omni domo mea fidelissimus est. ore ad os loquor. Ad ipsum ergo dominus
vos ei qui paresificatus. Et recessit nubes et ecce apparuit maria
leprosa. Et ait aaron ad moysen. Obsecro domine ne imponas ei pec-
catum. Oravitque moyses ad dominum. Deus obsecro sana eam. Cui dominus
Si pater eius spuisset in faciem eius nonne debuit saltem dies septem
rubore confundi. Separetur vii diebus extra castra. quasi diceret. Si pater
fecisset eam pro aliquo crimine suo. nonne deberet aliquo tempore verecun-
dia esse. et ita maria extra castra vii diebus nec populus motus est donec revo-
cata est. De .12. exploratoribus numeri .13º.
Egressus est autem populus de asseroth fixit tentoria in deserto
pharan. Non est pharan nomen mansionis sed solitudinis plures mansi-
ones continentis ut in cathalogo mansionum manifestabitur. Continet
enim mansiones ab asseroth que fuit quartadecima usque ad asiongaber
que fuit .xxxii. per quas omnes transierunt in anno secundo.
De asiongaber misit moyses ex precepto domini .xii. viros singulos
de singulis tribubus qui considerarent terram quam possessuri erant.
Precipui fuerunt caleph filius iofone de iuda. et osee filius nun de
effraym. Vocavitque osee iosue hic enim misit moyses. Vel ut
erit quod deinde est ipse iosue per anticipacionem dictum est. quia nunc
impositum est ei hoc nomen. Potest etiam dici quod moyses cum et
aliorum .xii. illi commisit. Cumque vocaretur osee vel iosue. quod in salva-
tore sonat. tunc primo hec nomina ei appropiavit cum salvatore terre
instituit. Precepitque eis moyses ut considerarent qualitatem terre
et urbium et afferent de fructibus terre. Erat quidem tempus quo iam prece-
voce coqui possunt. Qui ascendentes exploraverunt terram et
tres in ebron viderunt tres de genere enach vel enachim
gygantes. quales etiam viderant in tham civitate egypti

Hec sunt nomina .xii. exploratorum quos misit moyses. de tribu ruben semmel. de tribu
zalphaar. de tribu iuda caleph. De tribu effraym ozee vel iosue. De tribu beniamin
de tribu zabulon geldihel. de tribu ioseph. gaddi. de tribu dan amihel. de tribu
stur. de tribu neptalim naabi. de tribu gad. guel. Hec sunt nomina virorum quos
moyses ad considerandam terram chanaan.

numeri 13º

a tham tythanes dci est. Fuit autem ebron · vii · annis edificata ante
urbem thanim bm. Et ab ebron semen gygantum in egyptum descendisse
creditur. Descendentes quoque ad torrentem ad vallem uberrimam venerunt
tulerunt de malogranatis et de ficis loci illius. palmitem cum uva
absciderunt quam pre magnitudine tulerunt in vecte duo viri ob
hoc appellatus est locus ille neelescol . i. torrens botri. De murmure populi
Reversique post dies · xl^ta · venerunt pro quo xl^ta annis periit in deserto. Num. xiii^o.
ad populum suum in cades. De · xxxii^a et mansione iter egressi erant
populus et morabatur in · xxxii^a. Unde quidam tradunt quod de cades missi sunt
exploratores et ibi expectavit eos populus. Hanc mansionem vocat Iosephus
convallem magnam chananeorum. Nos exploratores et ad habitandum difficilem
Et commendantes viri terram quam viderunt addiderunt. Sed cultores for-
tissimos habet · urbes grandes et munitas stirpem enach vidimus ibi
quibus comparati quasi locuste videbantur. Terra quam lustravimus devorat
habitatores suos. quod sic exponit hebreus. Terra infirma est nec habet
firmaces homines. Propter eo quia nulli genti licebat diu in ea habitare propter
frequentes impugnationes supervenientium. Unde prophetia cum servitutem
permanendi illi terre polliceretur. Hoc obprobrium auferendum ab ea dixit. quia
non vocabitur terra cultores suos devorans. In propter et in commendacione
terre dicit quod adeo bona sit quod nullus ex ea peregrinari velit. si quis in ea nascitur
moritur in eadem. Igitur audiens hoc omnis turba flevit dicens. Utinam
mortui essemus in egypto. Nonne melius est reverti in egyptum quam cadamus
gladio et uxores et liberi trahantur captivi. Constituamus nobis ducem
et revertamur in egyptum. At vero Iosue et caleph sciderunt vestimenta sua
dicentes. Nolite rebelles esse contra dominum · i · cum mendacem in promisso videri
cie. Quia sicut panem possumus homines terre devorabimus. Cumque clamaret in
eos alii · x · qui tenuerant populum et omnis multitudo lapidibus eos vellet
opprimere apparuit gloria domini super tectum federis. et ait dominus ad moysen
Quousque non credent in populus hic. Feriam eos et faciam te in gentem maiorem
Cui moyses. Obsecro domine ne fiat hoc ne forte insultent tibi egyptii
et dicant non potuit populum introducere in terram quam promiserat. Cui dominus. Ipso
ubi tunc dimisi. Attamen vivo ego nullus eorum qui viderunt signa que
feci in egypto in mari. s. a · xx^ti · annis et supra. et iam per · x · vices . i · multi
tociens temptaverunt me videbunt terram pro qua iuravi patribus eorum preter
iosue et caleph. Et quoniam amalechites et chananeus habitant in
vos ne impugnent vos. Cras movete castra et redite in solitudinem
per viam maris rubri · xl^ta · dierum quibus terram considerastis · xl^ta · annis recipietis iniqui-
tates vestras. Locutusque est moyses omnia verba hec ad eos et luxit populus nimis.
Et ecce surgentes diluculo dixerunt ad moysen. Peccavimus. Ascendamus parati
summus ascendere ad locum quem promisit dominus. Et moyses ad eos. Nolite
ascendere. non enim dominus vobiscum est. At illi contenebrati sunt dicentes se posse vincere
se pugnantes ascenderunt. archa cum moyse et levitis remanente in
castris. Percussique sunt eos amalechites et chananeus usque ad locum
qui ob hoc vocatus est horma · i · anathema. et redierunt ad solitudinem.
Factum est cum esset in solitudine. De lapidacione colligentis ligna in sab-
invenerunt hominem colligentem ligna in sabbato. quem bato. Num. xv.
reclusit moyses donec consuleret dominum. de quo dixit dominus. Moriatur
homo iste extra castra lapidibus obruetur et factum est ita. De quo punitus hic
finisse salphaat qui et filie eius postea dixerunt. Pater noster pro peccato suo
in deserto mortuus est. Ibidem etiam precepit eis dominus ut per iiii^or partes

· Num^ri · xv ·

palliorum fimbrias ponerent iacinctinas ob recordacionem eciam mandatorum
preceptorum domini observandorum. Has magnificaverunt pharisei [illegible]
ut eciam spinas in eis ligarent ut frequenter eorum punctione ad memo-
riam neglecta precepta domini excitarent. Quadrangula erant iudeorum
pallia. et adhuc in angulis vestis quadrate in synagogis [illegible]
habent fimbrias iacinctinas ob recordacionem legis domini [illegible]
Tunc autem faciebant ut a ceteris gentibus eciam habitu discernerentur [illegible]
nu^i·16· Erat autem chore scismate chore dathan et abiron [illegible]
filius ysuar fratris amram cum vidisset fratruelem suum [illegible]
regnum alterum sacerdocio. alterum ducatum populi invidit et [illegible]
contra moysen et aaron. complices secum habuit. et [illegible]
maioribus. quos eciam dignos sacerdocio preferebat. adiunxit [illegible]
than et abiron pociores rubenitarum. quibus principatum [illegible]
beri dicebat. quia fuerunt de ruben primogenito. Quibus moyses [illegible]
Tollite quisque vestrum thuribulum suum. et eius hausto igne [illegible]
nat thymiamata et aaron vobiscum. et quem elegerit dominus [illegible]
sanctus. Misit ergo moyses mane ut vocaret dathan et abiron [illegible]
dixerunt. Non venimus. Et convocata omni multitudine dixit [illegible]
ad chore et ceteros .ccl. Tollite thuribula vestra et ponite [illegible]
super ea. et state coram domino. Illis autem sic stantibus. descendit [illegible]
cum senioribus populi ad dathan et abiron ut eos vocaret [illegible]
ron ut dicit iosephus ex parte .s. virtutis levitarum erat. Illi autem [illegible]
bus et liberis et omni frequencia domus sue in introitu papilionum [illegible]
rati potius ad resistendum si vim inferre vellet moyses [illegible]
domini. Quod videns moyses orans dominum ut insolitam mortem [illegible]
planum fieret quod dominus eum misisset. Quo orante et flere [illegible]
expavit que populus. grandique strepitu per illorum tabernacula [illegible]
scissa est terra sub pedibus eorum et aperiens os suum devoravit [illegible]
omni substantia sua. et descenderunt vivi in infernum .i. in paradisum terre [illegible]
reducta est terra quia nichil horum factum esse viderunt. Sed et igne [illegible]
est de thuribulis chore et consilii eius tanta quantus nec de [illegible]
vel concursione fluctuum aut violencia spiritu visus est unquam [illegible]
et devoravit eos. aaron illeso stante. Tulitque eleazar [illegible]
bula eorum ex precepto domini igne huc illucque disperso et produxit [illegible]
in laminas. formasque ex eis coronulas affixit eas altari [illegible]
eneo ad commonendum filios israel. ne quis nisi de semine aaron [illegible]
ad offerendum incensum domino ne similia pateretur. tamen sic fabrefacte [illegible]
quod ibi stabat ad decorem. De combustione extincta per aaron
Et in die sequenti murmurat omnis multitudo contra moysen [illegible]
aaron dicens. Vos interfecistis populum domini. Cumque vellet [illegible]
lapidibus fugerunt ad tabernaculum. et operuit eos nubes [illegible]
ruit gloria domini et egressus ignis a domino devoravit populum [illegible]
moyses ad aaron. Tolle thuribulum et hausto igne de altari [illegible]
nens que thymiamata perge cito ad populum ut rogetur pro eis [illegible]
que cum thuribulo stans inter vivos et mortuos [illegible]
et plaga cessavit. Fuerunt autem percussi .xxiiii. milia [illegible]
Et cum necdum cessarent De virga aaron que nocte una fronduit
murmurationes super sacerdocio aaron. dicebat eis [illegible]
Nunc et si videlicet levitas proceres elegit dominus ponit esse [illegible]

a' scismate chore dathan et abiron [illegible]

Anni aliquam dignitatem cum sacerdotio. et forte de omnibus tribubus aliquos
vellet dominus sacerdotes ne tanta misteria dignitatis viri domini et tam
paucis crederentur ministris. Accipitulatur quod moysen de deserti sopita
eorum negociaretur sopita ut sic eius viderent egere auxilio.
Tulit igitur moyses ex precepto domini. xii. virgas principum et scrip-
sit in unaquaque nomen tribus sue vel potius principis. in virga aaron
nomen levi scripsit. Et preter has. xii. sumpsit unam seorsum cuius tamen
familias continere in qua probaret utrum de omnibus tribubus vellet
dominus habere sacerdotes. In multis tamen legitur non fuisse virgas nisi. xii.
quod intelligendum est de singularibus excepta generali. Quas cum posuisset
in tabernaculo coram domino. sequenti die invenit germinasse virgam aaron
et foliis delicatis amigdala protulisse. Hanc hic tercio dominus ordi-
nare aaron sacerdotium firmissime possedit. Ita et in signum rebellium
precepit dominus virgam aaron servari in posterum. De reditu in cades. quadrage-
Fuerunt itaque filii israel longo tempore in solitudine. multo simo anno.
Sederunt tempore in cades barne et dum timuerunt montem seyr et
redierunt fere usque ad mare rubrum et circa fines synai. prostrata
sunt cadavera eorum in deserto. Tandem post multos labores et annos
xxxviii. redierunt in cades unde miserant exploratores in terram
ad eos ut demonstratum est in deserto syn. Nec est illud desertum ad quod venerunt
octava mansione ut dicitur alyos. Hoc est sin sebir per samech quod
interpretatur rubus vel odium. Syn vero in quo cades vel quod est cades scri-
bitur per sade et interpretatur mandatum vel seu et est ut quidam volunt pro deserto
pharan. In fine vero recessimum non annum a finibus synai vene-
runt in cades. xii. diebus. et potuit esse quod tamen inter. xi. diebus contra
sedon quod inveniunt. xxi. mansionibus tamen ingressi vel per aliam viam
redierunt ergo filii israel. xl. anno mense primo in desertum syn et
mansit populus in cades. Et sic. xliii. mansiones filiorum israel quibus legitur
profecti ab egypto usque ad campestria moab iuxta iordanem tribus
annis sunt complete fuerunt. xii. ab egypto usque ad montem synai
anno primo. et a. xviii. die mensis primi. usque ad primam diem mensis
tercii. Deinde anno secundo. xx. die mensis primi profecti sunt a syna usque
ad cades. xxi. et una mansiones expleverunt infra annum. Sed tamen
quoto spacio annum non est declaratum sicut in primo. per xxxviii annos post
erravit et prestiti. xl. anno redierunt ad eandem cades eo anno
reliquas ix. mansiones consequerunt. Qui si invenitur. x. finis annum
fuisse mansiones scimus quod inter has inter ... iterum cades reperitur.
Mortua est maria De morte marie et aquis contradictionis. mi. g.
in cades dum. ... ut dicit iosephus complesset annum ex quo egypti
dereliquit et nona mensis xanthici qui et nisan fuit luna et sepe-
lierunt eam in monte qui vocatur sin. Et factus est xxx diebus fleverunt
secundum principium populum hoc modo. Vitulam rufam totam rubeam extra castra
combussit. et prosequitur iosephus hic ordinem lustrationis cineris quam
domini. x. die. vii. mensis fieri precepit. et videtur velle non primum combusisse
omne hinc quia a moyse fuerit. Unde etiam subdit. Hoc etiam veterinos fe-
cit precepit. et potuit esse quod impediti usque hunc distulerunt quia non

Solus dic quod tollas quod spondeat atque petunt
Yob salomone deus virga florere probatur

Ex dicitur non est de silentio in mansionibus sicut annum quod includitur in una mansione et alia in mansionibus per annum

pascha interim celebrasse legitur. Cum autem intraverint terram promissionis preceptum domini legitima sua perfecerunt. Etiam hic dicit Josephus quod redirent in Cades eos venisse ad fines Ydumee et misisse Moysen ad Edom pro libertate transitus per terram suam. Quod cum prohibuisset, Moyses recessit per desertum iter faciens. Historia numeri dicit post mortem Marie misisse ad Edom. Nec est liquidum utrum Josephus per anticipacionem an liber numeri per recapitulacionem hoc dixit. Nos vero sequentes ordinem hystorie dicimus quod post mortem Marie indigens populus aqua fecitque sedicionem in populo contra Moysen et Aaron oraverunt ad dominum. Quibus dominus ait. Tolle virgam et congrega populum ad petram et percussa dabit vobis aquam. Utrum virga que fronduerat an alia usus sit Moyses hoc est dubium. Quia in numeris legitur virgam que erat in conspectu domini virgam fuisse que fuit in archa. Et congregatam multitudine ante petram ait Moyses Audite rebelles et increduli. Numquid de petra hac poterimus vobis aquam eicere. Hic autem cum in aliis fiducialiter egissent Moyses et Aaron turbati murmure populi diffidentes egerunt quod domino ... tante cognitum est. Non enim ex opere eorum vel verbo hic ... nisi forte quia Moyses dubitantiuus dixit. Numquid poterimus ... sensus affirmationis potuit elici quia poterimus. vel negationis quia non poterimus. Cum ergo primus percussisset virga silicem quia desperabant non manaverunt aque. Secundo vero ictu egresse sunt ita largissime ut biberet populus et iumenta. Et dixit dominus Moysi et Aaron. Quia non credidistis mihi non introducetis populos hos in terram eorum. Hec est aqua contradictionis ubi etiam electi desperaverunt de promissis et potentia dei quia contradicentes penitentiam. **De circuitu Ydumee. nuncii Moysi.**

Misit Moyses nuncios de Cades ad regem Edom dicentes. Hec frater tuus Jacob mandavit tibi hec. Obsecro ut liceat nobis transire per terram tuam. Non ibimus per loca culta. via publica gradiemur non declinabimus ad dexteram nec ad sinistram. si biberimus aquas tuas quod iustum est dabimus. Et ille respondit. Non transibitis per me. Cum timore ne transiret egressus est ei obviam in manu forti. quievitque a dissidio ab eo Israel. magne quia deus preceperat ei. non pugnabimus adversus fratrem. Circumierunt Ydumeam egressi de Cades secedentes per desertum arabie et pertransiens archam metropolim arabum que nunc petra dicitur venit ad montem Hor. qui est in finibus terre Edom ubi locutus est dominus. **De morte Aaron.**

Pergat inquit Aaron ad populum suum. non intrabit terram promissionis eo quod incredulus fuit contra ... Tolle Aaron et filium eius cum eo et duces eos coram omni populo super montem. Cumque nudaveris patrem stola pontificali indues ea Eleazarum qui in pontificatum per ecclesiam successit. Et fecit Moyses quod preceperat dominus et mortuus est Aaron in monte Hor. In deuteronomio dicit ... locus sepulture Aaron qui usque hodie monstratur in monte ... vero flevit eum xxx diebus. Mortuus est autem xl anno egressionis etatis c. xxiii annorum eodem anno quo et Maria mense v. qui apud hebreos dicitur Sedebath. apud romanos augustus prima die secundum lunam. **De victoria post votum anathematis.**

Quod cumque audisset chananeus qui habitabat ad meridiem venisse illuc Israel pugnavit cum eo et optinuit et duxit ...

Israel autem vovit domino. quod si traderet eum dominus in manus suas civitates eius
anathematizaret. quod et fecit et vocavit nomen loci horma .i. anathe-
ma. Forte hic locus est quem supra per anticipationem vocatum est horma. Ana-
thema dicitur ab anathime .i. sursum pone. quod est devotum .i. devotio
absque modo separare. cuius res vota et reddita sursum in templis ponebantur.
Et nota quod olim generaliter pro pluribus terre promissionis dicitur est chananeus
unde et hoc nomine generali vocat eos qui erant ad meridiem. Tamen ei unum
ipsi quas proprijs vocabantur nominibus in ea. et ille proprie dicebatur chananeus
qui habitabat ~~ad meridiem~~ maritima. De serpente eneo contra ignitos
Profecti de monte hor venerunt in salmona serpentes 21º. ·21º·
ubi cepit populum tedere itineris et laboris. diu circuierunt terram
edom. murmuravit contra moysen. Ideo immisit dominus in populum serpentes
ignitos qui dicebantur ignitos quia minimi et veloces erant ad modum
scintillarum. vel ut alij tradunt tactu veneno inflammabant usque ad
timorem et ruborem igneum. Rogaverunt quoque moysen ut oraret pro
eis. Cui dominus. Fac serpentem eneum et pone in perticam eminentem in me-
dio populi et quicumque percussus fuerit a serpente respiciet eum et vivet.
Et factum est ita. Hunc serpentem habuerunt secum filij israel et magnificato ipso
situs est in ihrlm. Tandem ob cultum superstitionis quam ei populus exhi-
bebat comminuit eum in pulverem ezechias rex iuda. De scopulis
Inde profecti per aliquas mansiones torrentium quos gestierunt
venerunt ad torrentem zareth. quem transierunt siccis pedibus ut
mare rubrum. Quem relinquentes castrametati sunt circa arnon. quem
ut ait iosephus fluvius est a montibus arabie descendens et per desertum
fluens in stagnum alphaticum erumpit dividens moabitidem et amo-
rreos. Quandam volunt civitatem esse que est in deserto et eminet in finibus
amorrei. De hoc transitu israel per terram illam prosequitur moyses in hunc modum
unde dicitur in libro bellorum domini. Sicut fecit in mari rubro sic faciet in torren-
tibus arnon. scopuli torrentium inclinati sunt vel gestierunt ut requi-
escerent in arnon et recumberent in finibus moabitarum. Hunc locum suf-
ficienter expositum non memini me legisse. Augustinus dicit forte fuisse
ipsum librum sic vocatum apud ~~hebreos~~ caldeos unde egressus est
abraham. vel apud egyptios apud quos sapientiam didicerat moyses
in quo de transitu prophetatum fuerat. Ut autem fines inter illas duas gentes
ibi constituerentur bello actum fuisse putatur. quod pre magnitudine
sui bellum domini vocatum est. quod bellum liber ille conscripsit. Quidam dicunt histo-
riam totam de filijs israel dici librum bellorum domini. In quo frequenter dominus
quod eis pugnasse. et maiorem dicunt hebrei in terra illa amorreos
potentiam manu hebreorum fuisse deletos. et isti legunt dicitur pro dicetur
quod etiam in hebreo ita est. super hoc dicetur in retractationibus bellorum domini. et
legunt sic. Unde .i. de arnon dicitur .i. dicetur. et fiet mentio in libro bellorum
domini .i. in hystoria ista cum legetur a posteris. fiet autem mentio de eo. sicut
percussit dominus in mari rubro per cedem egyptios sic faciet in torren-
tibus arnon per cedem amorreos. Moyses dixit futurum faciet. nos
dicimus preteritum sicut fecit. Quod etiam sequitur. scopuli inclinati sunt etc. Hic alij
genere exponunt. Tradunt hebrei innumeram multitudinem amorreorum
in convallibus torrentium et scopulorum arnon posuisse insidias ista

helitis ut transeuntes perimerent incautos. Anum vero latitantes oppositi
rupibus hinc inde declinantis ita ut labentia scopulorum cornua…
in arnon ibique residerent, id est firmarent. Fuerunt qui dicerent desertum…
arnon. Quia cum scopulis praeruptis et altissimis sit in deserto paulatim…
natura inclinando donec residerent id est firmarentur usque arnon. Forte…
ut aliqui scopuli motum minorum eorum israhelitis declinarent…
de facili transirent quod forte prodigium erat in benedictione ioseph ubi dicitur
veniet desiderium collium eternorum. Et forte de eodem dixit david…
montes exultaverunt ut arietes et colles sicut agni ovium. Inde

Exin eo loco apparuit eis puteus **canticum ad puteum** …
i. ex hoc loco venerunt ad alium locum ubi monstravit dominus…
puteum. Unde subditur quia hunc puteum foderunt principes duces…
tudinis in datore legis i. in deo. hoc tamen in hebreo non legitur. Et…
dit aqua de puteo donec superredundaret. Forte in signum quod…
pugnaret et hostes in hunc modum superegrederentur. et…
viso cecinit israhel canticum istud. Ascendat puteus etc. **De morte seon**

Egressus inde populus per **regis amorreorum et og regis basan**
aliquas mansiones pervenit usque in bamoth. non est hoc nomen
mansionis sed est vallis in regione moab in vertice phasga i. …
ne illius. vel forte mons ille adeo magnus est quod etiam in vertice…
et villas. Inde misit israhel nuncios suos ad seon regem amorreorum…
ut ei transitum per terram suam concederet. qui noluit. Immo cum exercitu…
est ei obviam in desertum et pugnavit cum israhel et percussus est in…
dum i. in istmatia. Iosephus dicit plurimos exercitus sui perisse. alios…
rueretur ad fluvium iacentes terre confossos fugientes ad mem…
dibulantes pueros. Seon occisus est. Tulitque israhel omnes civitates…
tes ab arnon usque iaboth ~~a septentrione~~ inter quas caput…
num erat esebon et hyram in eis. Dicit iosephus hanc terram…
flumina sitam. quasi nam insule haberet et opulentissimam. Arnon…
fluit a meridie. Iaboth a septentrione qui in iordanem descendit…
et nomen tradidit. Iordanis ab occidente. Cumque transisset…
nium iaboth et ascenderet per viam basan. occurrit ei og rex basan…
in edray quem percusserunt cum populo suo usque ad internecionem…
sederunt terram eius. Terra hec quam habuerunt ultra iordanem…
fuit de terra promissa. quod patet quia moyses hanc intravit. Profecti…
consederunt in campestribus moab ubi trans iordanem iericho…

Vel saltem eius terram suam sed secedere sancti et moab quod legitur in deuteronomio.

.num. 22°. Videns balach ~~filius~~ **de immissione balaam. cum locuta est asina**
filius sephor qui tunc rex erat in moab quid fecerat israhel…
amorreo timuit et astutos sermones madian quia…
eius et amici erant. consulunt quid facto opus esset dicentes…
hic delebit nos sicut bos solet herbas usque ad radices…
Consiliumque eorum consilio ad balaam filium beor ariolum qui habitabat
super flumen amonitarum ut veniret et malediceret populo huic…
dicentes et quia benedictus erat cum benedicebat balaam et maledictus…
cum maledicebat. Audierant etiam quod israhel non vincebat in…
gladio sed oratione fusa ad deum suum. Visumque est commadianitis…
bus cum orationes dimicare. Cumque venissent ad balaam seniores
moab et madyan ferentes munera divinationis in manibus

causamque vie exposuissent. dixit eis balaam. Manete hic nocte ut videam quid dicat mihi dominus. Deum enim prophetam se mentiebatur. licet in sacrificiis consuleret demones. forte demonem qui sibi loquebatur deum vocavit. Dixitque ei dominus in nocte. Non eas cum eis. non maledicas populo quia benedictus est. Mane consurgens balaam. dixit se prohibitum a domino. Rursus misit ad eum balach viros plures et honoratiores numeroque maiorum et amphora promisit si malediceret populo. Quibus ait balaam. Si dederit mihi balach domum suam plenam auri non potero mutare verbum domini. Obsecro manete hic etiam hac nocte. Et ait dominus ad eum nocte. Surge vade cum eis ita dumtaxat ut quod precepero tibi facias. Mane strata asina profectus est cum eis. et iratus est dominus. Stetitque angelus domini gladio evaginato in via contra balaam qui ... ei propositum et captus cupiditate promissorum. disponebat quod malediceret populo licet prohiberet dominus. Iosephus: non velle quod dominus iratus quod prompte dixerat ei vade cum eis. quod quia iste non intellexerat obstetit ei angelus. Cum autem asina vidisset angelum quem tunc balaam non videbat timens declinavit in agrum. Quem cum verberibus reduxit ad semitam. Iterum stetit angelus in angustiis maceriarum quibus vinee cingebantur. timens quod asina iunxit se parieti et attrivit pedem sedentis. at ille verberabat eam. Iterum stetit angelus in loco angusto ubi nec ad dexteram nec ad sinistram poterat devitare. timens quod asina concidit sub pedibus sedentis. Qui cum vehementius fuste cederet latera. aperuit dominus os asine et ait. Cur percutis me ecce iam tertio. Qui respondit. Illusisti mihi. utinam haberem gladium ut percuterem te. Assuetus iste monstris ad vocem asine non expavit. Protinus aperuit dominus oculos balaam. viditque angelum stantem evaginato gladio. et adoravit eum. Cui angelus. Perversa est via tua et nisi asina declinasset occidissem te. Cui balaam. Peccavi et nunc si via mea contra te est revertar. Cui angelus. vade. sed cave ne aliud quam precepero tibi loquaris. De arieloth et filiis balaam et eius prophetia. Numeri .23.

Quod ergo venit occurrit ei balach in extremis finibus moabitarum. Magnificeque suscipiens eum dedit ei munera. Cui contestanti balaam ait. Non potero loqui nisi quod posuerit dominus in ore meo. Ascenderuntque pariter excelsa. scilicet phasga montis. unde extremam partem populi intuebatur. aberant ei ab exercitu stadiis .lx. Dixitque balaam ad balach. Edifica hic vii aras. et totidem vitulos et eiusdem numeri arietes. Cumque imposuisset ambo vitulum et arietem super aram. dixit balaam regi. Sta iuxta holocaustum. vadam si forte occurrat mihi dominus et quod iusserit loquar tibi. Cumque abiisset posuit dominus verba in ore eius. assumpta parabola id est prophetia. vel incepta ratione sua ut ait hebreus ait. Quomodo maledicam populo cui non benedixit dominus. Habitabit solus et inter gentes non reputabitur. id est singularis erit pre omnibus et innumerabilis. Moriatur anima mea morte istorum. et fiant novissima mea horum similia. Contristatus balach ait. Quid est quod agis. Duxitque eum ad alium locum excelsum montis phasga. unde aliam partem populi videre posset secundum errorem gentilium putans omnia locis inesse et temporibus et deum sed

Margin: .Numeri .23.

Margin: + Cum introduceret coram omnibus

Moriatur anima. Gregorius. O bone ihesu omnes volunt te frui sed nolunt te imitari. Volumus gaudere cum sanctis et nolumus tribulaciones sustinere cum eis.

hominem posse maledici. Cumque iterum more modum predictum statuisset ibi vii aras
et imposuisset holocaustum, iterum posuit dominus in ore eius verba et [...]
ait. Non est ydolum in iacob, neque simulachrum in israel. Dominus deus eius cum eo
non est augurium in iacob, nec divinacio in israel. Surget ut leena et [...]
non accubabit donec devoret predam, id est terram chananeorum. Tunc ait ba-
lach. Neque benedicas eis neque maledicas. ¶ Iterumque duxit [...]
super montem phogor. statutisque vii aris impositisque holocaustis [...]
singulas. Non abiit balaam sicut ante ut augurium quereret. Sed elevans
oculos vidit israel commorantem in tentoriis per tribus suas et irruente
in se spiritu dei ait loquens de se. Dixit homo cuius obturatus est oculus. [...]
auditor sermonum dei. Quam pulchra tabernacula tua iacob. He-
breus habet et translacio origenis cuius oculus revelatus est. tamen [...]
sepe. Quia dum dormiret in sompnis videbat hec que dicebat. Vnde et [...]
ratus erat oculus carnis et revelatus oculus mentis. Vnde sequitur [...]
cadit et aperiuntur oculi eius. Hebreus plenius habet. Qui post [...] Tolle-
cit se in leo. Addidit eciam aperte de saule prophetiam dicens [...]
propter agag rex eius et auferetur regnum illius. quod factum est saule [...]
cit agag regi amalechitarum. Et post direxit verba ad populum [...]
benedixerit tibi erit et ipse benedictus. et qui maledixerit in maledictione [...]
in maledictione reputabitur. Cumque balach dixisset [...]
daret ei consilium quid faceret adversus populum hunc. iterumque [...]
ta parabola ait. Orietur stella ex iacob. et consurget virga [...]
maria ex israel. et percutiet duces moab. et vastabit omnes
filios seth. quod dicitur. Vastabit totum genus humanum. quod [...]
le in bonis conteret et malos perdet. De seth enim totum genus huma-
num est. de quo fuit noe. filii enim caym diluvio perierunt. Et [...]
hoc vaticinium dicunt magos venisse in iudeam visa stella. et [...]
cuisse apud eos scripta balaam super hac re. Iohannes quoque [...]
ydumeos et amelech qui fuit principium gencium pugnancium [...]
contra eos subiecit sibi. Iohannes eciam quod assirii terra sua [...]
et cyneos qui erant de fortissimo genere. scilicet de ietro. Addidit [...]
venient in trieribus de ytalia et superabunt assirios. vastabunt [...]
que hebreos. et ad extremum ipsi peribunt. Monarchiam [...]
hic romanorum et in fine temporum destructionem eorum. Dicit
iosephus eum prophetasse. ad hunc totum orbem futurum eorum habita-
lum terrarum id est in extremis. eciam insulas. et cum [...] prophecie sic [...]
ta reliquum pro certo impleri. Propter amorem mulierum irritatus est israel

Surrexit balaam ut rediret in locum suum. beelphegor
Cumque in finibus madyan valediceret balach et sine [...]
dedit eis ut virgines [...] specie. castitatis illorum posset [...]
toria israel cum [...] venalibus mittentes que [...]
ad se declinantes in [...] allicerent sibi laborarent. ut eos [...]
di leges patrias facerent et deos colerent alienos ut [...]
eis irato vel ad modicum tempus humiliaret. deo enim eis [...]
bella nec pestis aliqua eos corriperet. Fecerunt itaque [...]
amice. tamen et de moabitis virgines misse sunt sed pauce que [...]
sunt deformes. ¶ Eo tempore morabatur israel in sethim et fornicatus est
cum filiabus moab que vocaverunt eos ad sacrificia sua et [...]

runt ydolatria et adinvenerunt deos carnis · et initiatus est · id est consecratus
est israel beelphegor ydolo madianitarum · ydolo scilicet tentiginis · quem
grecia priapum dixit · Iratusque dominus dixit ad moysen · Tolle cunctos
principes populi et suspende eos contra solem in patibulis ut avertatur furor
meus ab israel · Forte quia subditos non corripiebant duces tribuum vo
luit suspendi · vel potius quia principes id est auctores huius ydolatrie · Vnde
statim subdit · Dixitque moyses ad iudices israel · Occidat unusquisque
proximos suos qui initiati sunt beelphegor · De zelo phinees nume
Tradit iosephus quod princeps in tribu symeon zambri · 26 · .26.
filiam cuiusdam potentis madyanitarum duxerat que dicebatur cozbi
qui uxorem iubente in quadam solempnitate cum aliis ducibus adorare non immo
lavit · Quamobrem cum moyses etiam congregasset et eos culpa
ret non nominati quia turba erat in causa · ille coram omnibus professus est se alie
nigenam duxisse · ydola coluisse · nec tyrannicis legibus quas ipse sibi
moyses posuerat obnoxium esse ~~[illegible]~~ quibus sub figmento legis et dei
timori subiungere populum premebat quam egyptum · Cum populum auferebat vi
vendi arbitrium et discedens coram omni turba que flebat ante ostium ta
bernaculi · iniit tabernaculum uxoris · mirabantur autem omnes quod mor
tuus non fuerat · Surgens autem phinees filius eleazari de me
dio multitudinis et arrepto pugione ingressus est post illum
in lupanar · et cum invenisset coeuntes perfodit ambos in locis geni
talibus cessantique plaga et occisi sunt · xxiiii · milia forte a domino
pro plaga aliqua percussi · que tunc cessavit · Sed iosephus innuere velle
quod plurimi iuvenes zelo phinees accensi multa milia populi percus
serunt · Secundus numerus bellatorum numeri · 27 · .27.
Postquam vero noxiorum sanguis effusus est · dixit dominus ad moysen
et eleazar · Numerate summam filiorum israel a · xx · annis et supra
per domos et cognaciones suas cunctos qui ad bella possunt
procedere · Fecerunt quod iussi et inventi sunt · decies · milia et mille · septin
genti et · xxx · inter quos nullus fuit eorum qui numerati fuerant a moy
se et aaron preter iosue et caleph · Et ait dominus · Istis dividetur terra
pluribus maiorem partem dabis et paucioribus minorem · Quod non est
intelligendum de tribubus et familiis sed de domibus · Terra enim eque
divisa secundum sortes data est tribubus
terra in tribubus tribus sorte partes equales
dedit familiis · familie vero iuxta
numerum capitum · domibus divisit minores et maiores porciones
Sorte distribuenda est dum
dividenda sunt · ne si iecisset forte
sors daret pluribus minorem partem.
Numerati quoque sunt levite a mense uno et supra · xxiii · milia generis mas
culini · De iure successionis hereditarie · · · 28
Dominus autem salphaat quia non reliquerat filium non est numerata · Audientes
autem · v · filie ipsius quod numeratis daretur terra · steterunt ad ostium ta
bernaculi coram moyse et eleazaro et tota multitudine et dixerunt
pater noster mortuus est in deserto · non habuit mares filios · cur tol
litur nomen eius de familia · Cumque causam retulit moyses ad deum · qui
ait · Iustam rem postulant filie salphaat · ad filios autem israhel
loqueris · Homo si mortuus fuerit absque filio ad filiam transibit hereditas
Locutusque est dominus ad moysen · Hostes vos senciant madianite · percutite eos · Hec
fecerunt postea cum moyses misit exercitum et percussit madianitas · Vel for
te ut percussi fuerant filii israel · Voluit dominus etiam eorum mulieres occidi quia
subverterunt eos.

Quod si nec filiam habuit habuit tunc transibit ad fratres eius. quod si nec fratres
habuit ad patruos transibit. Quod si nec habuit hos ad eos qui ei proximi

De substitucione Iosue

Dixit quoque dominus ad moysen
Ascende in montem abarim et contemplare terram quam daturus sum filiis
israel. et post hoc ibis ad populum tuum non cum intrabis eam. Cui moy-
ses. Provideat dominus deus spirituum omnis carnis. hominem qui sit super multitu-
dinem hanc. ne sit populus domini sicut oves sine pastore. Cui dominus. Tolle
iosue. et statue coram eleazaro et omni multitudine. et pones manus
tuas super caput eius ut audiat eum omnis synagoga filiorum israel. Fe-
cit quod moyses ut dominus imperavit. Cognomine quoque venisse multitudo
iosue post mortem moysi antecedere eos. Utrum autem tunc vel postea
ascenderit moyses ut videret terram certum non est. sed certum est quod ascendit
et prae terrae vide potuit quod si totam vidit miraculose fuit.

De libaminibus numeri. 28.

.mi. 28. Precepit quoque dominus moysi
de iugi sacrificio et de sacrificiis legalium solempnitatum. Sicut
non offerebatur hostia sine libamentis suis de eis primitus dicen-
dum. Libamen vel libamentum. erat simila oleo glutinata et vinum
quae cum hostia adolebatur. ut quasi panis et vinum et caro domino simul
offerretur. Cuique vero hostiae proprium libamen deputatum erat. Pro agno simi-
lae decima pars ephi. et vini quarta pars hyn. Erat autem ephi mensu-
ra mensurae aridorum. et hyn et [illegible] batus liquidorum. Pro vitu-
lo de simila tres decime. de vino media pars hyn. Et forte tres
erant decime integre de tribus ephi vel de uno ephi. Primum decimabatur
ephi et decima. Item. in tres decimabatur et tertio [illegible]
et sic erant tres decime unius ephi. Pro ariete de simila due
decime. De vino tertia pars hyn. Eadem erant libamenta hyrci.
[illegible] legitur pro agno dari de simila intelligendum est de con-
tinua decima. Inde decimandi quasi decima decimationis vel decimam decimae
vel ipsa decima ephi. Item decimabatur et haec decima decimae
agno [illegible]. vel potius idem est. decima decimae quod quarta pars ephi
est ei ephi. quarta pars chori.

De iugi sacrificio.

Prius autem de iugi sacrificio videamus. Iuge sacrificium vel
iugis sacrificium cotidie fiebat de sumptu publico. mane offere-
batur agnus anniculus in holocaustum cum libamentis suis ut tota die cre-
maretur in odorem suavem domino quo imposito super altare sacerdos
primus et thymiamate et lotus intrabat tabernaculum. Et
barba primus cum thymiamate super altare incensi et hoc vocabatur
incensio vel consummatio sacrificii et tunc etiam quarta de uno [illegible]
mortificabat. In vespere similiter ponebatur alius agnus in [illegible]
et intrans cum thymiamate sacerdos accendebat omnes lucernas et
tota nocte erat in altari odor suavis domino. Vespertinum sacrificium
melius erat matutino et pinguius quia semper in die [illegible]
batur et ideo dicebatur domine gratius quia pinguius quia mortem in
vespere seculi figurabat. Hos agnos quidam tradunt de sumptu
sacerdotum. iosephus vero de publico. qui etiam cotidiana de sumptu
sacerdotum oblatione [illegible]. Offerebat etiam sacerdos in [illegible]

sic assarium farine oleo mixte et modica coctione durate
medietatem mane et medietatem vespere super altare. In huius mo
di ergo mane et vespere offert domino laudes et completorium. Vel
quia in prima et completorio offert confessionem ad mutuo orandum
tamquam iuge sacrificium. vel quia sacrificium nostrum deo est spiritus contribulatus et
humiliatus. De sabbato et oblationibus eius.

Solempnitates legales erant vii. Sabbatum. neomenia. phase.
penthecoste. festum clangoris. festum propiciationis. scenophe
gia. Sabbatum interpretatur requies. et per hoc dicitur festum domini. quia cum alia fes
ta instituta notata sint ab aliquo eventu vel opere eorum. hoc dicitur sabbatum
quia in eo requievit. Inde forte est quod privilegiatum est in duobus quia in eo nec
licet etiam cibum parare. nec etiam ultra mille passus ire. Dicunt autem hoc
festum legale. non quia et ante legem ab exteris quibusdam nationibus
fuit observatum sabbatum. sed quia sub lege post observatum est ex precepto.
Ea die preter iuge sacrificium offerebatur domino agnus anniculi immacu
lati cum libamentis suis in holocaustum. De neomenia

Neomenia sonat innovatio lune. neos enim novum mene lu
na interpretatur. Quia ergo iudei in legitimis suis lunationes pro
mensibus habebant ex lege diem nove lune vocabant kalendas
legales. et erat dies ferialis apud eos. Ea die offerebant vitulos
duos. arietem unum agnos anniculos vii. cum libamentis suis per
singulos. hircum quoque pro deprecatione peccati cum libamentis suis. omnia
hec in holocaustum. De phase.

Quartadecima die primi mensis ad vesperam comedebant agnum pas
chalem et nocte illa dicebatur phase. id est transitus propter causas su
prius dictas. et eadem dicebatur pascha id est immolacio. Sequenti die
inchoabatur festum azimorum quod protelabatur vii diebus. quorum dies
prima et ultima solempnis erat et ferialis ab omni opere servili. Quod
Ezechiel addidit de festo prime diei aprilis et alibi de decima
die qua tollebatur agnus. vii et primus mensis solet computari. vii enim in
solempnitatibus. Forte moyses causa brevitatis pretermisit. vel multa
ad ampliandum cultum dei super addita sunt. que ezechiel prophetat fieri in sabbato
deportatum apertione et prece principis. Post primam diem solempnem
id est quartadecima luna. torrebatur igni spicas recentes et grana
manibus confricata offerebat domino assarium unum. Cuius pugillum vel
drugmam unam adolebat sacerdos super altare. reliquum erat eius. Per hac
oblatione quidam putaverunt hoc festum non solum azimorum dici
sed etiam festum novorum. errantes quia legitur mensem quem vocant mense
novorum. Ab hac xvi die dicit iosephus numerari vii ebdomadas
per quas statim erat penthecoste. Alii dicunt eas numerari ab altera
die sabbati quod erat in diebus azimorum quia littera hystorie videtur sic sonare. Alii
ab ista prima die azimorum. ne plures quam l dies inter pascha et pen
thecosten inveniatur. Certior sententia est a prima die azimorum. quinquagesimum
esse penthecosten. et a secunda. quinquagesimam esse secundam penthecosten. in qua
offerebantur panes novi sicut secunda die azimorum grana erant. duos dies
quinquagesimum legitur numerari. In hiis diebus vii per singulos dies offe

Sabbatum facimus quando a viciis et ab operibus carnalibus abstinemus.
Neomeniam facimus quando omnes defectus nostros et profectus consideramus
Phase vero quando carnem suam crucifigimus cum viciis et concupiscentiis
Penthecosten quando in lege perfecte libertatis continue meditamur et in spiritu virtutes habemus.
Festum clangoris quando deo gratias agimus pro sua liberacione et [illegible]
Expiacionis quando corpus cadit in peccatum et per veram confessionem [illegible]
Scenophegie quando supernam Iherusalem sicut et civium societatem expectamus.

-batur in holocaustum eedem hostie que et in neomenia cum libamentis suis

Hodie in hoc die dum complerentur dies pentecostes

de penthecosten

Penthecoste sonat quinquagesima. Pentacon est quinquaginta. hebraice assarea. vel penthecosten festum
ipsa quinquagena dierum quibus completis imminens dies dicebatur
penthecostes . i . consecutivus quinquaginta dierum fiebat autem in memoria
date legis que quinquagesimo ab exitu de egipto data est. Eadem solempnitas
dicebatur festum ebdomadarum quia supputatis ut dictum est septem
ebdomadibus ab altera die ~~sabbati azimorum~~ azimorum sabbati fiebat solempnitas
si volumus secundum iosephum sabbatum dicere . hic prima diem solempnitatis
azimorum. Dicebatur etiam festum primitiarum quia tunc offerebatur de no-
vis frugibus duo panes duorum assariorum de alphica sicut dicit
secundum iosephum et fermentati. Et ideo nichil eorum ponebatur super altare
et cum eis agnus domini in esum tantum sacerdotum et nichil ex eis in crastinum
relinqui permittebatur. Erat etiam hoc festum vii. dierum et per singulos
dies offerebantur eedem hostie que et in neomenia et in diebus azimorum cum
libamentis suis. Cum velle vero iosephus tunc immolabant vitulos
tres et arietes duos. agnos . xiiii.

de festo tubarum

Prima die mensis septimi dupplex erat solempnitas neo-
menia et festum clangoris vel tubarum . unde supra . Buccinabant
in neomenia tuba in quo buccinabant cornibus pecorinis. Pro
ea die liberatus fuit ysaac ne immolaretur pecore substituto. Ideo
eo etiam dicebatur festum . septimorum . vel sabbatum mensium . quia hec septi-
timus mensis totus erat solempnis. Ea die pro oblacione neomenie
offerebatur in holocaustum vitulus unus aries unus. agni anniculi et
hircus pro peccato cum libamentis suis. Traditur quod sibi introductum
a iudeis de certis ut per ignem etiam immolacionem ysaac
significaret. Item a modernis moribus consulatur secum
decimam diem pro mortuis forte pro spe resurrectionis.

de festo propiciacionis

Decima die eiusdem mensis erat festum propiciacionis
propiciacionis . quia ea die rediit moyses referens dominum
placatum super offensa vituli conflatilis. Eadem die ieiunabat homo
innumerata a vespera usque ad vesperam pro memoria mortuorum. unde et
dicebatur etiam dies afflictionis. Dicebatur quoque dies expiacionis
quia ea die sanguine vitule rufe expiabatur tabernaculum et ipsi
ut predictum est et fiebat cinis ad expiacionem immundorum
et apud ipsum ut post ... ... per immolacionem hirci a populo
Erat autem oblacio diei illius . vitulus unus aries unus . agni anniculi
septem . hircus pro peccato cum libamentis suis.

de cenophegia

Quintadecima die mensis eiusdem erat cenophegia
quod sonat fixio tabernaculorum . In qua per vii. dies habitabant
sub umbraculis in memoria . xl . annorum in quibus fuerant in deserto
sub tabernaculis . unde et festum tabernaculorum dici solet. Preclarus
autem vii. diebus quorum prima et ultima erat solempnior. octavus
dies erat solempnis . non quia esset de cenophegia . sed quia ea die convenie-
bant ad faciendam collectam fortem in usus publicos vel in alios
eventus. Unde et cenophegia quinque legitur esse festum octo dierum quia
illi non pertinerent ebdomadi. Traditur quoque in quarto diebus

sius a die decima usque ad hanc hebreorum sunt ieiunia. Tradit Iose-
phus quod in his .viii. diebus ferebant in manibus ramos mirte et salicis
et summitates palmarum et virgulas mali persici. Fiebatque de omnibus
frugibus terre oblacio domino in gratiarum actionem. Oblacio vero .vii.
diebus hec erat. Prima die offerebantur in holocaustum vituli .xiii. arie-
tes duo. agni anniculi .xiiii. et hircus pro peccato cum libamentis eorum.
Eadem oblacio arietum et agnorum et hirci fiebat per singulos dies
sequentes. sed de numero vitulorum unus subtrahebatur. In secundo .xii. In 3o
.xi. In quarto decem. In quinto nove. In 6o .viii. In 7o .vii. In octavo qui
erat solempnis offerebatur vitulus unus aries unus agni anniculi .vii. et
hircus pro peccato cum libamentis eorum. Forte in .vii. diebus constructio fuit
vitulorum ut in summa fierent septuaginta in memoriam quod in septuaginta
animabus intraverunt egyptum. Hee sunt oblationes holocaustorum in .vii.
solempnitatibus et fiebant de publico nomine. Preter hoc cessavit idest mensibus
sacrificium. nec hostie spontanee vel votive. Et non quod ille tres solemp-
nitates que .vii. diebus protelabantur perpetue dicebantur. Et sabbatum
quod conveniebat in illis dicebatur sabbatum sabbatorum. quasi sabbatum festorum.
Alias festivitates adiecerunt hiis ebrei propter varios eventus
sicut encheniam et phurim idest festum hester. Que non dicuntur legales
idest non sunt in lege constitute. Nota solempnitates dicimus cerimonias a
ceris idest luminaribus vel a carne et mente. quia tunc debent sordes in
nobis deficere. quasi carimentie vel a carendo muneris idest officiis
servilibus. quasi carimonie. De votis. Num. 30.

Addidit quoque dominus de votis mulierum. Vidua vel repudiata quicquid vo-
verit vel in quo iuramento se obstrinxerit implebit. Filia fa-
milias vel uxor tenetur ex voto vel iuramento nisi pater vel vir con-
tradixerit quo die audierit. Si contradixerit irrite sunt pollicitationes earum
ipse vero peccatum portabit qui contradixit. Vir autem omne votum vel iura-
mentum implebit. De destructione madianitarum. Num. 31.

Item locutus est dominus ad moysen. Ulciscere filios israel de madianitis et
sic colligeris ad populum tuum. Armavit ergo moyses de singulis tribubus
mille viros electos. scilicet duodecim milia. prefecitque eis phinees fi-
lium eleazari. Vasa quoque sancta idest tubas ad clangendum tradidit eis. Qui
confecti hostes vicerunt. quinque reges eorum et omnes viros occiderunt
urbes et castella flamma combusserunt. Balaam quoque interfece-
runt gladio. Mulieres et parvulos pecora et omnem supellectilem
in predam diripuerunt. Dum ergo rediret moyses et eleazar et omnes
principes synagoge egressi sunt in occursum eorum extra castra. Iratusque
mulieribus dixit moyses ad eos. Cur mulieres reservastis.
Nonne ipse sunt que deceperunt filios israel. Interficite omnes que noverunt
viros et omne masculum. Virgines tamen reservate. Fecerunt itaque
et reservate sunt. Virgines tamen .xxxii. milia. Et ait moyses. Qui
percussistis eritis immundi quia occidistis vel tetigistis mortuos extra
castra eritis .vii. diebus et purificabimini. Tercio et septimo die aqua
aspersionis. Predam etiam quam tulistis purificabitis. Aurum et argentum
et que ignem sustinere possunt igne purificabuntur. Dixit quoque dominus ad moysen
Tolle summam eorum que capta sunt ab homine usque ad pecus et divides

Votum est conceptio melioris boni cum deliberatione animi firmata obligatione se deo.
Votum est promissio facta deo de hiis que ad deum pertinent.

predam ex equo inter eos qui pugnaverunt et reliquam multitudinem. De parte
vero eorum qui pugnaverunt separabis domino unam animam de quingentis et da-
bis eam eleazaro. Ex media vero parte multitudinis accipies quinquagesimum
capitis et dabis levitis. Quod fecit moyses. Principes exercitus accesserunt ad moy-
sen et dixerunt. Recensuimus numerum pugnatorum quos dedisti nobis
et nec unus quidem defuit. Ob rem offerimus in donariis domini quod
auri potuimus invenire periscelides armillas anulos dextralia ac
murenulas ut depreceris dominum pro nobis. Susceperunt autem moy-
ses et eleazar et tulerunt in tabernaculum. De sorte duarum tribuum et
Filii autem ruben et gad et dimidia tribus dimidie num. 32.
manasse habebant pecora multa nimis et videntes amorreorum
basan et galaad aptas pecoribus alendis rogaverunt moysen
ut terram hanc eis concederet. Existimans autem moyses ob timorem
pugne et laboris eos dixisse. malignos eos appellavit. eo quod fratri-
bus in erumpna consistentibus ipsi vellent deliciari. Ipsi vero polliciti sunt
mulieres et parvulos in tutis locis ordinarent. caulas ovibus et
stabula iumentis fabricarent. ipsi armati precedent fratres suos
nec introducerent eos ad loca sua. Sub hac itaque condicione terram
seon regis amorreorum et og regis basan susceperunt.
filii machir filii manasse optinuerunt galaad. Jair vero filius
manasse occupavit vicos eius et vocavit eos avoth iair id est
villas iair. Cathalogus quadraginta duarum mansionum. num. 33.
Ponitur hic cathalogus mansionum ab exitu de egypto. Fuerunt
autem ante transitum maris rubri .iiii.or ramesse. socoth. ethan.
phyahiroth. A mari rubro usque ad syna .viii. mara. helim.
iamsuph. quod sonat mare rubrum vel scirpeum. Iam enim mare
rubrum. suph vel scirphus interpretatur. et potuit esse lacus scirpeus
quia hebrei qualibet congregationem aquarum vocant mare. Post
iamsuph venerunt in desertum syn. depheca. alus. raphidim.
tudo synai. A monte syna usque ad cades .xxi. mansiones.
chra concupiscentie. asseroth. rethma. remonphares. lebna. ressa.
ceelatha. mons sepher. arada. macheloth. thahat. melcha.
na. messeroth. beneiacham. mons galaad. gethebatha.
ra. asiongaber. cades. A cades usque ad campestria moab.
hor. salmona. phynon. oboth. ieabarim. dibongad. helmon.
lathaim. montes abarim. campestria moab. De urbibus levitarum et
Locutus est dominus ad moysen et distinxit terminos suburbanis
terre promissionis ab oriente et occasu. meridie et aquilone. nominavit
principes tribuum qui transito iordane cum iosue et eleazaro terram dividerent.
34. Precepit quoque levitis dispersis in omnibus tribubus haberi .xlviii. civitates
ad habitandum et a muris forinsecus per circuitum terram mille passuum
optime in qua suburbana essent ad pecora eorum alenda. Ex quibus civi-
tatibus sex essent refugii tres ultra iordanem et tres citra de quibus
in deuteronomio dicetur. De matrimonio coniugiorum num. 36.
Accesserunt autem filii machir filii manasse ad moysen et dixerunt
Filie salphaat fratris nostri nobiscum habent sortem ex precepto domini. Si
ergo nupserint viris tribus alterius quia filii earum sequentur tribus patris

iner hereditas mea et sortium distribucio consideratur in iubileo · Occasione
ergo filiarum salphaat lex hec promulgata est a domino per moysen · Omnes viri
ducant uxores de tribu et cognacione sua ut hereditas permaneat in
familiis · ne commisceantur tribus · sed maneant ut a domino separate sunt · Histo-

Quinta et ultima huius historie distinctio ria deutronomii · primo ·
hebraice dicitur elleaddebarim · quod sonat hec sunt verba · grece deutro
nomius · i · secunda lex · deuteron enim secunda · nomia lex · Ex hoc nomine
quidam errantes dixerunt duas esse leges · unam datam a deo que in libris
continetur precedentibus · alteram datam a moyse que in hoc libro · addentes in asser-
cione sui erroris · quod de illa lege superius · locutus est dominus moysi · De ista
dicitur · locutus est moyses ad omnem israel · Ad hoc dicebant quia multa hic leguntur
que non supra · Immo quedam que contraria · quod non fieret si hec esset predictorum repeticio
Verius sed est quod hic per totum non est nisi lex una que etiam ab apostolo et
ab aliis sepius vocatur lex moysi quam lex dei · Hebrei etiam vocant hos
quinque libros torah · i · legem · Nec ob aliud dicitur hic liber lex secunda nisi
quia secundum hic iteratur que lex iterata · Iterantur autem hic tria ex causis
precepta et cerimonie ad commendacionem memorie et [illegible] confirma-
cionem ipsorum · beneficia dei ad roborandam dilectionem dei in illis · flagella
que sustinuerunt immunitates · ad timorem incuciendum · Si vero in hac itera-
cione videntur aliqua predictis deesse contrarietas in superficie verborum in intellectu
tamen nulla est · Fuerunt etiam qui dicerent hunc librum factum a iosue trans
iordanem · quia legitur in principio · Hec sunt verba que locutus est moyses trans
iordanem · Pro situ enim terre promissionis pretera [illegible] dicebatur cis
iordanem vel citra iordanem · Dicitur tamen liber moysi quia quod moyses verbo
tradidit iosue redegit in scripto · Videtur etiam iosephus velle quod iosue mag-
nam huius scripsit partem libri · Verius tamen videtur esse quod scriptus sit a moyse · sed
quod in principio apposuit esdras · sicut et in fine de morte moysi · Preterea in
fine libri legitur · scripsit moyses legem hanc · Et paulo post
postquam scripsit moyses verba legis huius in volumine precepit levitis · Tol-
lite librum istum et ponite in latere arche federis · legitur ergo longo tempore post

Quadragesimo anno ab exitu israel de Epylogus cum addicionibus
egypto · xi · mense · prima die mensis · Videns moyses diem mor- et determinacionibus · 2º
tis sibi imminere locutus est ad omnes filios israel et explanavit eis legem
congregans eos secundum iosephum ad iordanem in loco ubi nunc civitas
abilal est locus quidem palmarum · Hanc recapitulacionem moysi prosequentes
que supra dicta sunt omittemus superaddita dicemus · quedam que videntur contraria
ubi ... determinando · Itaque in recapitulando ait moyses · Dixi vo-
bis illo tempore · non valeo solus negocia vestra sustinere · Date ex vobis
viros sapientes et ponam eos tribunos centuriones quinquagena-
rios et decanos · Hoc videtur contrarium predictis · Supra enim consilio ietro dicitur
hoc factum fuisse · Utrumque vero factum fuit · Primo enim ad consilium socerii
ad pusillanimitatem quam sentiebat depositus est · Postea ante et assensu populi complevit
secundum eos constitutum · Iterum moyses de vic-
toria og regis basan qui restiterat de stirpe gigantum et [illegible]

argumentum magnitudinis eius monstratur lectus ipsius ferreus in rabath filiorum
amon . ix cubitos habens longitudinis et iiii^or latitudinis. de civitatibus
De civitatibus parauit moyses huius refugii trans iordanem . tres
civitates refugii trans iordanem . Bosor in tribu ruben . ramoth
galaath in tribu gad . golam in basan in tribu manasse . Hanc usus
hic erat . Si quis hominem nolens occidisset confugiebat ad aliquam
et ibi a consanguineis occisi tutus erat . Si enim extra fines
inveniret eum qui ultor sanguinis effusi esse debebat impune
homicidam . Erant autem in ea fugitivi usque ad reconsiliacionem cum
quis . vel usque ad mortem summi pontificis in qua omnes huius fugitivi
securi redibant ad propria tamen si propinqui occisi volebat illum
quod volens occidisset et coram civibus urbis eius hoc probaret
erunt eis ad occidendum . de secunda decima et maximo mandato
Addidit quoque moyses . Diliges dominum deum tuum ex toto corde
et ex tota anima tua et ex tota fortitudine tua . addidit
manna meminerit . Non in solo pane vivit homo sed in omni verbo quod procedit
dei . Panem vocavit hic omnem cibum hominis . consueverunt enim scripture
ne pro cibo ponere et est sensus . Non est mirum si cibum
domino quia non solum in usitatis cibis vita hominis stabilita est apud
solo verbo potest creare nova ex quibus vivat homo . Addidit quoque
beneficia quod iam per xl annos in deserto vestimenta eorum non
vetustate nec sotulares attriti erant . et quod eduxerat
flatu urentes circumstancia quos forte scriptura dixit ignitos
niones et dipsades que latine situle dicuntur . quod
et adeo urit ut cum calcantur vix videatur . cuius venenum
tingunt quod sentiatur . nec tristiciam sentit moriturus . Dicuntur
pro toto . Hec enim quod situla dicitur aufert sitim . hec affert
quod affert mortem sicut probaret quod infert mortem . Serpentum
vel aufert mortem . Ut etiam ostenderet quod necessitas
observandi precepta domini in terra promissionis . Addidit quod non est
illa sicut terra egypti que beneficio fluminis fecundatur ut
dominatur irrigue . Sed erat montuosa et campestris de celo
nam expectans . et ideo ibi plurimum colebatur deus
ma temporibus suis temporanea . scilicet in autumpno iactis seminibus
na in vere ad crementum . Addidit quoque de terminis terre promissionis
Omnis locus quem calcaverit pes vester erit vester a deserto quod est in meridie
no quod est in septemtrione et flumine magno eufrate qui in oriente
mare mediterraneum erit terminus vester . hoc est mare quod
Addidit quoque benedictiones et maledictiones scriptas in libro hoc
dane ingressi sunt dicentes in hunc modum . Sex tribus
ascenderunt montem garisim cum sacerdotibus et levitis . et sex
montem hebal e regione . Et qui in garizim omnes benedictiones
super legis observatores et qui in hebal responderent amen . Et
enumerat gentes quas eicerent de terra promissionis scilicet ubique
chananeum . amorreum . ferezeum . iebuzeum . eueum . etheum . In hac
cione vero nominat septimum . gergeseum . Item non quod abrahe
est quod decem delerentur qui veneria adhuc ibi erant . Sed

illic filii israel iam tres erant delete. Filii loth deleverunt gygantes
filii esau horreos. cappadoces hevem euchorum **De secunda decima.**
Addidit quoque moyses quod non liceret eis comedere decimam in oppidis
suis nec primogenita pecorum nec primitias laborum nec votiva nec
sponte oblata. sed tantum coram domino in loco quem elegerit dominus ibi comederent
cum uxoribus et liberis servo et ancilla et levita qui commoratur est
in quo precepto videtur firmandum levite quibus promissa debebatur. Hanc quidam
dicunt hoc semel esse factum cum primo. s. terram optinuerunt tunc et optime
vidit domino et deinceps reddiderunt ea levitis. sed hoc nichil
est quia nondum dominus locum sibi elegerat in terra. Unde alii dicunt quod singulis
annis hoc fiebat. sic primam post decime tocius ut primam ~~decimam~~
decimam grani. primam amphoram vini vel olei separabat sibi quam decimam
dabat levitis et illam modicam post decimam servabat secum in ierusalem et
epulabatur in coram domino. et hoc in coniectatur quod hec decima perpetue poi
in cantillo quod vas modicum est nec vere cuper decimam. Sed hic de primo
genitis et primitiis et votivis et spontaneis nichil determinat. Verior
verior est hec traditio hebreorum. Singulis annis hebrei faciebant
duas decimationes bonorum suorum. primam levitis separabat. de ~~hac~~
hac dictum est. Descendet elemosina in manu tua donec inicias in sinu
cui dederis. Item. ex reliquias post decimabat et hanc secundam decimam sibi
reservabat et ex ea ter in anno cum ascendebat in ierusalem oblationes
epulas sibi et domui sue faciebat. et levitam concellaneum quoque cum
eis ascendat invitabat. In eodem usus sibi reservabat secundum animal post
primogenitum quod secundum germina et silicet post primitias unde sibi reponebat
secundas primicias. Quod autem quod haberet in illis tribus festis expendebat vo
bones aliquam de bonis suis ad hoc separabat et cum secundis reservabat
sponte quidam illa domino. Preterea quidam in illis solempnitatibus preter ea que diximus
sponte expendebat ad honorem dei. Et hec secundaria precepit moyses
ferri ad locum sanctum et comedi coram domino. Tamen in remocioribus licebat
istam vendere in loco suo et ferre precium secum. et emere sibi in ierusalem quod desiderabat
anima sua. Preterea tercio anno duabus decimis sublatis ut diximus etiam
faciebat tertiam decimationem in usus pauperum et hanc reponebat apud
se ut haberet unde daret peregrino advene pupillo et vidue egenti
bus et etiam levitis si indigeret. In usus vero suos ex hac nichil expe
debat. et de hac dictum est. Omni peregrino te ribue. **De accusatione pro**
latrie. deut. 13.
Addidit quoque moyses quod si etiam frater aut uxor aut
filius aut aliquis specialis persuadet aliquem ad cultum ydolorum forte
ex affinitate quem feciabat gentiles non occultaret eum sed convictum
vel confessum populus obrueret lapidibus et ille cum persuasit primus poneret
manus suas super eum. Eodem modo civitatis adiunctis contaminatam et singerer
et deleret eam si persuadet recedere a cultura dei. Incisionis etiam et
calviciem super mortuos fieri prohibuit quod est signum sive fiendum et ea
pillos radere et sacrare mortuis ut ethnici faciunt. Prohibuit quoque mor
ticinum comedi. Sed addidit quod illa sibi possent in mundo dare aut
vendere peregrinis et advenis. quia nationes ille licite mortua vescuntur
quod interdictum sit iudeis. Deinde quoque anno quinto terre addidit moyses
ne creditor exigeret debitum a debitore hebreo dimittat a peregrino

potuit exigere debitum · et ob hoc vocatur annus ille remissionis · sed
eius tamen annus erat iubileus · In iubileo enim dimittebantur debita · In hoc
differebant pene · Prohibuit quoque in primogenitis bobus arare et vellera
primogenitorum tondere · quasi quod nichil inmutari de primogenitis debet sed
in vel fieri in usus proprios quia levitarum erat · Quod si maculam haberet pri-
mogenitum poterat comedi in loco suo · sed non coram domino · Repeticio

Repetens quoque moyses de festo penthecosten ·
penthecostes ait · Septem ebdomadas numerabis tibi ab ea
die qua falcem in segetem miseris et celebrabis diem festum ebdo-
madarum domino deo tuo · Hoc ut dicit iosephus hebrei non ad litteram alii
spiritum custodiunt · Tunc enim non eodem die fieret penthecoste · quia maturi-
tius alii citius metunt secundum statum regionum suarum · Fuerit quod tamen
dicitur quemque agricolam a prima die messionis sue · quinquaginta
dies computasse · et eo die sibi et suis solempne convivium parasse
et diem festum egisse · non tamen penthecosten legalem sed peculiarem
omnibus qui diem solempnem agebant · Tradidit iosephus quod · xvi
phase · die · scilicet solempni azimorum offerebant gemina consistentia
et hec erat prima messio falcis in segetem et a · xvi luna numerant
vii · ebdomadas post quas faciebant penthecosten · Quod dicitur tamen · vii
dierum est dicitur a die dominica que est in festo azimorum debent numerare
ebdomadas quasi sequitur in exodo ab altera die sabbati numerabitis · De

Precepit quoque iudices civitatis appellacione ad summum sacerdotem
sedere in portis qui iudicarent transgressores et constituerent ...
bus civitatis et ut in ore duorum vel trium testium periret qui
ab eis · Et quod manus testium prima fieret in illum · Quod si contingeret et quod
illos abigere de sinagoga aliquis ascenderent ad summum sacerdotem · De
diceret ille · fieret · Quod si quis eius sentencie non obediret interficeretur
iudicibus civitatum dicit iosephus quod vii · eligebantur in singulis
tribus virtute et studio iusticie excepti · Unicuique vero eorum dabantur
duo viri ministri de genere levitarum · Testimonium mulierum non reci-
piebatur propter levitatem · nec servorum propter ignobilitatem animi
facili · vel propter timorem poterant corrumpi vel plus · In appellacione
non habebat pontifex iudicare sine presbiteris et senioribus loci illiusque ...

Addidit eciam quod si quando sibi de iusticia regis
regem crearent non alienigenam sed contribulem quem sine consilio pon-
tificis et seniorum nichil ordinaret · In octavo sed deuteronomii legitur
Uxores sibi non multiplicet ne avertant eum a recto · Equorum
opum pondera non multiplicabit ne potencior fratribus semper in subditos
Terminos fratris vel proprie vel aliene non mutabit · Non enim per ...
leges transcendat qui metas fratrum transmutat · Hoc preceptum
primum transgressus est salomon · quia glosa est quod tamen relinquitur in libro
auri et argenti quod invenit ibi eius et sui · Tamen tandem ...
ut tradunt de quo post dicetur · de maleficiis abiciendis deuteronomii

Interdixit quoque fieri in terra ariolos · id est inspectores fibrarum et aruspices
pro cognoscendis futuris · et coniectores sompniorum et augures
id est gestus avium · aut garritus attendentes · Maleficos · id est ...

lates pueros de moribus vel saltem lustrantes. Incantatores .i. prestigios
qui structores fallunt. Phitones .i. ventriloquos qui per spiritum malig-
num loquuntur. a phiton .i. appolline sic dictos. Divinos .i. aruspices
.i. astrorum inspectores. Nigromanticos qui carminibus vel sacrificiis
evocant mortuos. Quod prophetam suscitaret eis dominus de gente eorum
illum audirent. De iusticia legis deut. xix°.

Prestigii dicuntur quasi presunt stigii pene .i. inferni.

De talione quoque legis occasione falsi testis apposuit. ut si diligenter deut. xix°.
iudices perscrutantes deprehenderent falsum testem redderent ei quod cogi-
taverat facere proximo suo. Animam pro anima oculum pro oculo. dentem pro dente
pedem pro pede. De timidis et sollicitis removendis ab exercitu.

Addidit quoque de exercitu progressuro ad pugnam. ut primum sacerdos deut. xx.
ammoneret exercitum. ne timerent hostes. sed sperarent tamen in domino non
in armis et robore suo. Deinde quisque princeps sive turme vel legionis
et diceret. Qui est vobis formidolosus et pavidus revertatur ne pavere faciat fratres
suos. Revertantur etiam sollicitos pro negotiis infectis que reliquerant nisi per-
ter. Specificabat autem tria negotia quibus maxime affectus humanus
tenetur dicens. Quis est homo qui edificavit domum novam et non dedicavit
vel inciavit eam revertatur ne forte moriatur in bello et alius dedicet eam.
Quis est homo qui desponsavit uxorem et non accepit eam revertatur ne forte moriatur
et alius accipiet eam. Quis est homo qui plantavit vineam et nondum eam fecit
communem de qua omnibus vesci liceat revertatur ne forte moriatur et alius
fungatur eius officio. Quod sic intelligitur. Si novella vinee planta-
cio anno tercio anni fructum faceret immunda erat. quia nondum pro tempore vi fecisse
se videbatur. Nec ex eo primicias deo offerre aut quempiam edere licebat
quarto vero anno vindemiabat domino. Decimam ei fructuum huius anni deferebat
homo ad urbem sanctam cum secunda decima aliarum frugum. ut epularetur ex
ea coram domino. Quinto autem anno fiebat homo dominus vinee et vindemi-
abat eam sibi. Sexto anno et deinceps erat qui omnibus communis secundum con-
suetudinem eorum talem. Inter agrestibus licebat intrare vineas et pome-
ria et racemos de arboribus faciant. sed extra portare fas non erat. Precepit vin-
demiantes de hiis que ad torcular portabantur gustare prohibe-
bat sibi occurrentes. Alia translatio plana est. Quis est homo qui planta-
vit vineam et de novella eius non bibit. xx. De inventione homicide

Addidit quoque ne cum gentibus terre promissionis deutronomii. xxi°.
federis inirent. sed penitus extirparent. in quo postea peccaverunt.
Cum finitimis autem gentibus pacifici quoque possent et federati esse. Ad- deut. xxii°.
didit quoque ne in obsidione civitatis succiderent arbores fructiferas
nisi ad faciendum machinas. Addidit etiam de occiso incerto ita quod
nescitur. seniores de propria urbe. occiderent iuvencum et lotis manibus
super eum coram sacerdotibus iurabunt de innocentia sua. Egressi vero ad De muliere capta.
pugnam si in manu ceperint captivorum mulierem quam viderit pulchram virginem
seu iam nuptam et voluerit eam habere uxorem non prius cubile eius ascendet
donec illa radat caput et circumcidat ungues et lugubre stemma
suscipiens defleat parentes et avos quos amisit in bello. xxx.
diebus ut tamen lucta faciant ad epulas nuptiales convertantur
et tunc liceat viro eam humiliare. Que si faciam fuit et non placebit.

dio eius dimittat eam liberam · non ei licet eam aut vendere aut premunerare eam in seruitu-
tem aut vendere alii · Maleficum quod suspensum in patibulo est eadem die deponatur
et cadaver eadem die sepeliri · quia maledictus est omnis qui pendet in ligno
non · l · sufficit ad penam quod turpe et maledictum susceperit mortem
ulterius ei pena preueniatur · Abhominabile quoque dixit apud deum si
mulier veste virili aut vir veste feminea utatur · de hiis qui non
deut^om 23° Addidit quoque de differencia ingrediencium · ecclesias fiat iure ecclesie
Ecclesiam dei · Non ingredietur eunuchus attritis vel amputatis
testiculis vel absciso veretro ecclesiam dei · nec manzer usque ad de-
cimam generacionem · Amonites et moabites eciam post decimam
generacionem non intrabunt templum · quia noluerunt populum hebreum egressum
de egypto occurrere eis cum pane et aqua cum sitiret eos laborem
siti in deserto · et conduxerunt aduersus eos balaam filium beor ut
ingressus in ecclesiam dici ingressibus in atrium iudeorum a quo arcebantur
quidam certum quidam ad tempus · scilicet ad aliquem terminum dierum sicut
quibus alibi · vel usque ad terminum successionum de quibus hic agitur.
Verius verius fuit dicere ingredi in ecclesiam dei esse de filiabus israel
uxorem et sic ipse et in genere suo fieri de populo dei · Tamen fuit
esse permissum de eunucho · Sed neque si ille vellet uxorem ducere licet
israel · ob pecuniam vel hereditatem vel ob qualibet causam ei non licet
quia solum manzerem nominat non excludebatur ab ecclesia spurius
vel nothus · Manzer autem proprie est de scorto natus · Spurius de con-
nota ^ cubina · nothus de adultera · Videtur eciam cum non sit verus sed quasi
mommo filius · sicut et nothos hebreos dicimus qui vere quasi filius
hismaeli viderunt non sunt autem · Manzer ergo non copulabatur filiabus
filiabus israel · nec filius eius eciam de legitima nec nepos usque ad deci-
mam successionem · Hic ponit iure ecclesiam quia penitus est in-
antiquum obprobrium concepta · Ecclesia non solum manzeres sed spurios
eciam excludit ab ordinibus · De hoc quod prohibiti sunt federari moabite
iure dubius dicit · quia in decima generacione potuit per ruth moab-
dam qui intrauit · De qua booz genuit obeth · Sed quia generatio
ruth nescimus ab abraham contemporaneo moab · x · in nu-
ciones usque ad nuptiam ruth · Quod autem additum est in prohibi-
cionem super hoc quod ibidem permissum est dicit exponi · scilicet nisi post decimam
generacionem · Vel quia dixit amonites et moabites de viris
quia sunt generis · non dixit amonitis nec moabitis occurrerunt
prohibicio non de mulieribus quia forte nec mulieres occurrerunt
hebreis in deserto · de libello repudii
Addidit quoque · Non erit meretrix nec scortator in israel · Non offeres
mercedem prostibuli · nec precium canis in domum domini dei tui · quia
dicit iosephus mercedem pro coitu canis venatici vel custodis
gregum non licebat offerri quia ex hiis qui de contumelia pro-
diniitas non delectatur · Item non fenerabis pecuniam ad usuram
fratri nec aliud aliquid fratri tuo sed alieno · Sed quod de
fratre preceptum est · quod de alieno permissio · sicut et permissio fuit quod
sequitur de libello repudii · Vir autem apud quem uxor sua
nerebar gratiam propter aliquam feditatem quam multimode

Sed debebat qui primus conveniebat cum ea et causam ob quam displicebat ei in-
veniret ne conveniret. et scribebat libellum in quo scripta erat hec mulieri ut
coram sacerdotibus legeretur. et cum invenissent verum esse quod scripsit licebat
utrique alii copulari. Quod si ingrederetur mulier ad alterum qui iterum
daret ei libellum repudii priori viro non licebat eam recipere quia abhomi-
nabile fecerat eam coram domino. Modo per nullam seditionem uxor excluditur
nisi ob solam fornicationem neutri sic etiam eos licet cum sanguine ad
secunda vota. Tunc quidam certe modo de novo introduxerunt lepram
quia morbus serpens est et contagiosus. Item qui nuper accepit uxorem
non ducetur ad bellum. nec ei quidquam necessitatis publice iniungetur
ut uno anno letetur cum uxore sua. Hoc autem intelligi annum iste nup-
tialis non usualis. x. scilicet mensium vel ix. secundum quem minimum dicitur annus luctus
quia mortuo viro non licet uxori nubere ad alium ante x. menses quia
forte concepit de primo et posset fieri dubium cuius virorum esset heres
liberi. Prohibuit quoque ne liberi ancillas ducerent in uxores. De
Item si viderit indignum plagis quadraginta maior.
plagis eum prosternet eum coram se et faciet eum verberari pro mensura
peccati et erit plagarum modus ita dumtaxat ut quadragenarium numerum
non excedat. Hic et peritores executores plagis cedimus secundum
numerum versuum alicuius psalmi quem dum cedimus cantamus. Josephus
dicit. xl. plagis una minus habena publica. scilicet ad uberrimandum
liberum autem hominem turpissimum erat penam hanc sustinere. De suscitando
Item quod si filius a viro fuerit vidua accipiet eam frater ~~eius et primo~~
eius et primogenitum ex ea filium fratris semine et modus discalceandi.
mortuo adnotabit. i. filium fratris defuncto nomine suo vocabit et mu-
ther hereditatis successionem quam susceperunt. Quod si noluit frater sus-
cipere vidua que sibi debetur ex lege interpellabit iudices in porta et
accersito eo si accipere eam noluerit mulier coram eis tollet cal-
ciamentum de pede eius et spuet in faciem eius et dicet domus eius
domus discalceati. obprobrium in Israel. Alibi legitur quod qui ducturus
erat eam alius discalciabat illum secundum quod Iohannes dicit. Non sum dignus
solvere corrigiam calciamenti eius. quod forte fiebat si presto erat
aliquis ducturus eam si frater repudiaret. Quandoque cum nullus ducturus erat
eam et tunc mulier discalciabat. quandoque etiam frater non interpellante
muliere proferebat indiciumque se nolle habere eam et tunc ipse seipsum
discalciabat. Unde alibi legitur quod nolens suscitare semen fratris
se discalciabat. Item si mulier apprehenderit virilia alterius viri ~~[illegible]~~
rixantis cum viro suo. abscindes manum eius nec flecteris super
eam misericordia aliqua. Item non habebis pondus et pondus. mensuram et men-
suram. i. maiorem cum qua emas et minorem cum qua vendas. hoc enim ab-
hominabile est domino. De evitandis permixtionibus quibusdam.

Addidit quoque dominus de quibusdam permixtionibus rerum diversi generis
cavendis. dicens. Non seres vineam tuam altero semine quod in
i. vel legimus. ne sementis quam seminasti. et que nascuntur ex vinea
sanctificetur nec scilicet una decima et singulares primicias dees
nisi de uno genere cum de utroque ~~dandas~~ fructu separatim dande sint

Non licebat. in pena contra eos qui uxores repudiabant ne scilicet reciperent quam vellent ex
levi facilius repudiarent.

vel ne hac occasione velles primicias sementis vel vini non dare [illegible]
simul non sanctificantur. Sed sementis primo anno vinee quarto anno. Sed
quo altam sanctificationem forte putaret sufficere ad utriusque agri sancti-
ficationem. Alia littera habet. ne pariter sanctificentur. quod videtur velle [illegible]
dicere hanc coniunctionem prohibitam esse. quia dissimilium coniunctione [illegible]

Non arabis in bove et asino .i. non obstruas simul veterem et novum [illegible] et evangelium.

Item non arabis in bove simul et asino. cuius sensus potest esse [illegible]
bobus scilicet terram arandam esse ut nomine asini quelibet alia animalia [illegible]
sint intelligamus esse. Hebrei tradunt ob hoc deum quia noluit [illegible]
similis numeri .i. asino vilis numerorum copulari. Ceterum [illegible]
quatuor regia animalia ostendit dominus ezechieli. Homo ei rex est omnium [illegible]
lium. sub quo leo est rex ferarum. aquila rex est avium. bos rex iu-
mentorum. Quidam hebrei puerilius exponunt. quia scilicet bos ruminat [illegible]
nat putaret asinus ipsum comedere et fame afficeretur et deficeret [illegible]

De natura animalium.

De vestimento lana lino quod contextum. quod sub simulacione innocentie latet subtilitas malicie.

Item non indueris vestimento quod ex lana linoque contextum est [illegible]
dicit iosephus hanc vestem sacerdotibus tantum esse concessam. Hoc usque [illegible]
sinat iudei ut nec pelles nec aliam laneam vestem nisi filo laneo [illegible]
consuant. Tradit etiam iosephus in numerata divisi generis prohibita [illegible]
miscere ne iniuria hec transiret ad homines ut pecudibus [illegible]
ceteri liberi putarent. Multa etiam in moribus prohibita [illegible]
ne ad maiora per similia fieret accessus. De delectione amelech

Precepit etiam eis dominus ut cum dominaretur in terram promissionis [illegible]
deleret amelech de sub celo. quia ipsis transeuntibus [illegible]
plurimum nocuerint. Extremos scilicet agminis .i. fessos [illegible]
et femine fluentes. eos scilicet quibus non erat fas ingredi [illegible]
cecidit. Et subdit dominus hunc preceptum. caue ne obliviscaris. Ceterum
quia transgressus est saul. translatum est regnum a domo eius. [illegible]
[illegible] terram promissionis tolles de cunctis frugibus [illegible]

deutr. c. 26.

as. et pones in cartallo vase scilicet vimineo ibis quoque ad locum quem
dominus elegit et facta oblatione statim est dictum post altare [illegible]
gens deo coram sacerdote quod liberaverit patrem tuum iacob a [illegible]
persequente scilicet laban. et filios eius de egypto et reddiderit
terram lacte et melle manantem. Hoc semel quidam fecerunt [illegible]
ingressi terre. Sed singulis annis fecit iosephus. ~~laus~~ [illegible]
tiones agendas in scenophegia primo bis in die et vesper[illegible]
[illegible] testificanda ab eis dona dei dicit. Item cum transieritis [illegible]
edificabis altare domino de lapidibus quos ferrum non tetigit et [illegible]
hostias domino et scribes super lapides omnia verba legis plane et [illegible]
Item postquam enumeravit moyses benedictiones observantium legem [illegible]
dictiones transgressorum in fine maledictionum ait [illegible]
te dominus classibus in egyptum. ubi venderis hostibus tuis in servos et [illegible]
et non erit qui emat. In alexandria enim ut dicit iosephus [illegible]
milia iudeorum sunt vendita et vix habuerunt emptores. In [illegible]
explanatione ponit iosephus. ne venenum aut mortiferum quod [illegible]
helium habeat et apud quem inventum fuerit moriatur. hoc pactum [illegible]
[illegible] ille cor quem confectum probat paries. Canticum testimonii.
Facta recapitulatione tradidit moyses deuteronomium [illegible]

Cruidus. Que maior insania quam ille cor [illegible] diminuere [illegible] et [illegible]
sibi [illegible] quo [illegible] est.

ut reponerent eum in archa domini ut ibi usque anno remissionis legeretur vniuersis
populis audientibus in diebus scenophegie a summo sacerdote
in cetu ut dicit iosephus. Iterum ait moyses. scio contentionem tuam et
ceruicem tuam durissimam. adhuc me viuente vobiscum semper contentiose
egistis contra dominum quanto magis cum mortuus fuero. Ideo iterum
moneo vos ne faciatis. Ideo vero quia in testimonium huius admonicionis
homini deest in testimonium aut inutile esset quia mortales sunt inmortalia
elementa in testimonium inuoco. Locutus est ergo moyses audiente vniuerso
cetu verba carminis huius. ¶ Audite celi que loquor audiat
terra verba oris mei. Cuius huius versus textum ad litteram exponimus
Constituit terminos populorum iuxta numerum filiorum israel. i. secundum numerum
personarum que ingressi fuerunt egyptum posuit dominus naciones linguarum
Hebreus sic legit. Constituit dominus terminos populorum secundum eos filiorum israel
iuxta numerum constituit. quasi diceret. israel tamquam carum et amantem. alios
quasi viles inuio non distribuit. Alia edicio legit iuxta numerum angelorum dei.
Locutus est dominus *De morte moysi postquam benedixit filiis dei.*
ad moysen eadem die. Ascende ad montem abarim in montem
nebo. i. supra illum transi in istum et vide terram chanaan et morere. Sed antequam
ascenderet moyses benedixit filiis israel. benedictionem vero incepit in
hunc modum. Dominus de syna venit et de seyr ortus est nobis. Apparuit
ut de monte pharan. in dextera eius *ignea lex*. Tradunt hebrei quod
dominus misit angelos suos ad ydumeos et ad ysmahelitas in
pharan et optulit illis legem suam. Quam cum recipere nollet venit
ad iudeos in monte syna cum multis milibus angelorum dans benedi
omnibus singularum tribuum. ¶ Ascendit moyses super nebo usque
in verticem phasga et ostendit ei dominus omnem terram promissionis
omnem usque ad mare nouissimum et partem australem et latitudinem
campi iericho. que alio nomine dicta est ciuitas palmarum usque segor.
Mortuus est ibi moyses in terra moab domino iubente et sepeliuit
eum dominus in valle terre moab. et non cognouit homo sepulchrum eius usque
in diem hodiernum. quod ideo factum autumant hebrei. ne ipsum moy
sen pro deo colerent quia proni erant ad ydolatriam. Moyses. c. xx.
annorum erat quando mortuus est nec dentes eius caligauerunt oculi eius nec dentes eius
moti sunt. et fleuerunt eum filii israel. xxx. diebus. Et non sur
rexit vltra propheta in israel sicut moyses quem nosset dominus facie ad
faciem. i. adeo familiariter. Hoc capitulum finale ut fertur appo
suit esdras sed ab illo loco. Ascendit moyses. usque ad hunc quem
fertur iosue apposuisse. **Incipit liber iosue. Iosue primo.**

Liber iosue a nomine auctoris censetur qui et ihesus dicitur
est enim iosue et ihesus idem nomen. Cognominatus est autem
a patre ihesus naue vel iosue ben nun. i. filius naue vel
filius nun quod idem est. Cognominatus est autem sic ad differentiam ihesu
filii syrach. et nepote ihesu magni sacerdotis qui scripsit ecclesiasticum.
Et nota quod secundum hebreos hic incipit secundus ordo veteris testamenti
Hebrei enim distinguunt veteris testamenti in tres ordines. Primum
legem. secundum prophetas. tercium agyographiam. In lege po

Dilectio ignea. Est in igne diuini amoris. Et nos accendit amore dei et consumit humorem peccati.
Ignis carnis vehemens et feruens dilexerit eum. Et predicit commiserere. Veni igne vero
et quid volo nisi ut accendatur.
Quinque libros moysi. iosue. iudicum. samuelem. et malachim. tres prophetas. hos secundum prophas.
Post agyographa sunt quinque libri. Quicumque voluit legere verbis iuste vult esse prophetas.
Sunt daniel dauid hester et esdras. iob. paralipomenon et tres libri salomonis.
Ut machabeorum libri et iudith atque thobias. Reliqui quia sunt dubii sub canone non numerantur.
Quos tamen ecclesia suscipit illos.

deut. c. 32.

deut. c. 34.

nent quinque libros moysi. In prophetis. octo. Josue iudicum. malachim
ysaiam. ieremiam. ezechielem. xij. prophetas. In agiographis novem ponit
libros veteris testamenti qui supersunt. Hii dicuntur agiographa
scriptorum scripta quia licet non solum commune est omnibus sacre scripture libris et quia hii
non habuerint eminentiam prerogativam secundum quam agnominarentur
contenti sunt. sicut hoc nomen confessor generale est omnium sanctorum. Tamen
secundum eminentiam aliquam quam habent alii nominibus censentur. Dicuntur
apostoli. alii martires et huiusmodi. In hunc etiam modum ultimus ordo
angelorum communi nomine omnium nuncupatur. Origenes autem
in primo ordine. vij. ponit libros addens pentateuco iosue et
dicum. et vocat illum ordinem eptaticum ab epta quod est vij. et
quod est volumen. In quocumque autem ordine sit liber hic historia

De iosue constituto duce populi

Factum est ergo post mortem
moysi et quievissent luctus populi pro eo. locutus est dominus ad
filium nun. Moyses servus meus mortuus est. surge et transi ior-
danem hunc tu et omnis populus tecum. Sicut fui cum moyse ita
tecum. Et eadem que moysi promiserat et fere eisdem verbis promisit
et eosdem terminos terre promissionis descripsit. Et non per eum dixit mor-
tuus est moyses. suggillavit errorem quorundam dicentium moy-
sen raptum esse cum helya. et enoch quia nullum vestigium sepulcri
eius inventum est. Quod vero addidit servus meus destruxit er-
rorem dicentium moysen dampnatum eternaliter propter aquas contradictionis.
Quod vero dixit. surge locutus est et non sensus. non est credendum iosue
dormisse vel iacuisse cum loqueretur ei dominus. Tunc precepit iosue transituris
per precones. Preparate vobis cibaria quoniam post diem tertium transibitis
iordanem. Quod de cibariis aliis a manna intelligendum est quod
respirabat non poterat. Hoc de humano consilio dixit iosue ne
transierunt iordanem usque in septimum diem. Exploratores enim quos
tunc misit per triduum morati sunt. post quorum reditum
ravit populus diminutionem aquarum et preparavit sibi cibaria
mandatum iosue. Promisit ergo dominus ut ante angelus erat
ne de incepto sibi aliquid sine divino consilio aggrederetur populi
ipse dominus moysi in electione eius iosue succedet tibi
agere voluit eleazar sacerdos consulet dominum. Cum autem
pus significabat ei virum in tertium diem iubens attollere
motum non moverentur castra. Quidam tamen asserunt hoc per
tionem dei nunc mandatum esse a iosue donec redierunt

De exploratoribus et raab. Josue. ij.

Josue 2o. Misit ergo iosue duos
exploratores de sethym in iericho
et metatus est ea spatio .lx. stadiorum a iordane. Exploratores
autem sub simulatione diligenter considerarent
etiam munitam eius. In vespera declinaverunt ad domum
trices que iuxta erat muro et porte civitatis. Nunciatum
iericho regi cenantem viros exploratores adesse.
fuisset ad raab ut educeret eos abscondit eos in stipula lini
quam sternebat super murum. mentiens eos egressos

ad portam. Dixitque minis: persequimini eos per viam iordanis et com-
prehendetis. Tunc ascendens ad viros quos operuerat dixit eis:
Scio quod dominus tradidit vobis terram hanc ex hiis que audivimus facta pro
vobis a domino. Iurate ergo mihi per dominum ut quod ego feci vobis misericordiam
faciatis et vos mecum et cum universa domo patris mei ut salvetis
animas nostras et universa que possidemus. At illi iuraverunt. ~~eis~~
Tunc dimisit ~~illos~~ eos mulier per funem coccineum de fenestra
domus que herebat muro et ait eis: Latitate in montanis tribus diebus
donec redeant qui vos persequuntur. Qui dixerunt ei: Erimus innocentes
a iuramento si non collegeris cum patre et matre omnem domum tuam et
ligaveris funem hunc in fenestra ut hoc signo domum tuam cognoscamus.
Igitur post tres dies redierunt exploratores ad iosue narrantes
omnia que sibi acciderant. Iosue vero et eleazar et maiores populi
ratum habuerunt iuramentum eorum. **De transitu iordanis iosue 3o**

Postea tribus diebus evolutis dixit iosue ad populum: Sanctifica-
mini. Cras enim faciet dominus in vobis mirabilia. Diluculo autem
ait ad sacerdotes: Tollite archam et precedite populum spacio cu-
bitorum duum milium ut videri possitis ab omnibus. Cumque incederent
contra iordanem sequebatur ... paulumper. Cumque precederent sacerdotes
cum archa, sequebatur universa multitudo parvulis et mulieribus
in medio collocatis. Precedebantque ruben et gad et dimidia
tribus manasse sicut preceperat moyses. Et erant .xl. milia ar-
matorum. In paralipomenon tamen legitur quadraginta. In quo multa vicio
scriptorum depravata sunt. Accedentes autem ad iordanem repperiunt eum ime-
abilem. Plus enim solito tempore triticee messis excreverat, tum pro-
pter nives dissolutas in montibus fere, tum propter ymbrem serotinum non
defecerat. Cumque intrassent sacerdotes aquam, steterunt aque descen-
dentes ad instar montis intumescentes, apparebant procul usque ad
locum qui dicitur sarthan. Inferiores vero aque descenderunt in mare
mortuum. Sacerdotes autem stabant in medio fluminis cum archa do-
mini nec universus populus per arentem alveum transisset. Tunc elegit
iosue .xii. viros singulos de singulis tribubus qui tulerunt
de loco ubi steterant sacerdotes .xii. lapides in humeris filiorum
israel in siccum. De sicco vero retulerunt in alveum alios .xii. in acervum
memoriale transitus eorum. Vel sic ibi usque in hodiernum diem. Ad
quos ut creditur demonstrationem fecisse cum dixit: Potens est
dominus de lapidibus istis suscitare filios abrahe. Cumque transisset
populus et archa post eos, redierunt aque in alveum suum. Ascen-
deruntque populus de iordane primo mense decima die primi mensis et sol-
lemnes(?) secum .xii. lapides fluminis castrametati sunt in galgalis
per .x. stadia a iericho ad orientem, l. vero stadiis a iordane.
Iosue vero construxit altare de lapidibus quos tulerant et super
illud postea sacrificaverunt domino. Et non ergo sicut legitur in cronicis
eusebii. Secundum hebreos ille annus erat iubileus, et erat quin-
quagesimus primus iubileus qui fluxisset ab inicio mundi. Duo
milia quingenti quinquaginta, singulis iubileis per quinquagenos
annos deputatis. Secundum lxx vero longe plures anni fluxerant

Iosue 4o

ab initio mundi · Beda vero in cronicis suis ponens minimum annorum secundum hebraicam
veritatem probat de secunda summa annorum · vii · annos defuisse · De circumcisione Josue 5º

Eo tempore ex precepto domini circumcidit Josue in galgalis · Josue 5º
populum secundo cultris lapideis · Tamen hebreus habet novaculis acutis
non intelligas quod hii iterum circumciderentur · sed populus qui natus fuerat
in deserto per xl annos incircumcisi erant · Alii vero ex mandato
ex negligentia parentum · Alii autem ex corrupta cautela ne forte
circumcisis attolleretur nubes et necesse haberent progredi et sic periclitaretur
populus · Facta autem circumcisione dixit dominus ad Josue · Hodie abstuli
a vobis obprobrium egypti · id est prepucium quod apud hebreos obprobrium
et inmundicie genus · Ob hoc vocatum est nomen loci galgala · id est
revolutio · quia significatio secundum illud · Facta est mundacio significatio eius · Sed
ei obprobrium ablatum ab eis · servitus egypti et labor deserti
alia nominis interpretatione interpretatur ei galgala libamus · Porro manserunt
populus in castrorum loco donec sanarentur et fecerunt phase · xiiii
in campestribus iericho quod nondum nisi bis fecerunt · primo in
egypto cum exirent · secundo ad radicem montis Syna · 2º anno
omnes · ex tunc intermissum fuerat cum circumcisione usque ad
et comederunt de frugibus terre die altero azimos panes et
eiusdem anni · Est autem polenta grana tosta et manibus confricata
dum granum pilo tonsi · Et dicitur polenta quasi pilenta · Quidam tamen
lentam esse pulteis de purgatissima farina factam · et dictam pol
pollentam · a polline quod est purgatissima farina · Cessavit
manna quo aliti fuerant · xl annis · De eversione iericho

Eadem nocte cum esset Josue in agro ad explorandum vidit virum
contra se stantem evaginato gladio et ait · Noster es an adversariorum
Qui respondit · Nequaquam · Sed princeps sum exercitus domini · et nunc veni
docentur cum angelis de modo capiendi civitatem · et quod ea et omnia
faceret anathema · Cumque adorasset Josue pronus in terram · dixit ei
angelus · Solve calciamentum de pedibus tuis · locus enim in quo stas
est · quod intelligitur esse sanctificatus est · Cum ei pollutus esset in habitacione
ad presentiam domini per angelum sanctificatus est · Porro per meditationem
huiusmodi locis sanctis · et in peregrinationibus patet notum innocentia
conservent · ea et habuerunt primum parentes mundi · Diluculo
iuxta consilium angeli · vii · sacerdotes · vii · bucinas clangebant
archam · omnis quoque armatus precedebat archam et reliquum vulgus
eam · Circuierunt civitatem primo die azimorum semel et
silentio et redierunt in castra · sic fecerunt · vii · diebus · Die
septies circuierunt · et in circuitu · viiº · dixit Josue ad populum
vociferamini et ascendite · sit quoque civitas anathema
genti et ferrum quod consecrabitur domino in primicias
la raab cum suis salvabitur · Igitur vociferante populo et clangentibus
tubis · muri civitatis funditus corruerunt et ascenderunt
locum qui contra se erat et interfecerunt omne vivens in ea et
ea et omnem suppellectilem in ea in titulum domino
honoratam muneribus cum omni domo sua receperunt
quam sibi sequenti tempore duxit salmon in uxorem principes

Ex mandato · quia mandatum erat a domino quod progrederentur · ad motum nubis · exodi · xiiiº ·

Josue · 6º

Tunc imprecatus est Josue dicens. Maledictus qui reedificaverit iherico. In pri
mogenito suo. id est in morte primogeniti. fundamenta illius iaciat. et in
novissimo liberorum. id est in morte novissimi ponat portas eius. Quod
impletum est ut postea liquebit. scilicet 3º R. 16. De lapidatione achor. Josue septimo.

Porro achor vel achan filius charmi de tribu iuda sive septuaginta
tulit aliquid de anathemate clamidem scilicet coccineam coccoin
auro. habentem secundum iosephum auri ~~magnum et ducentos cyclos argenti~~ pondo
mazan. id est ducentos cyclos. tulitque totidem cyclos argenti. Regulamque
auream vel lingulam. l. cyclorum. Misitque iosue viros de iericho qui
exploraverunt civitatem hay. que est iuxta bethel. Qui revertentes dixerunt
Non ascendat omnis populus. Sufficiunt enim tria milia ad capiendam urbem.
Josephus tamen dicit triginta milia. Qui cum ascendissent terga verterunt et
cesi sunt a viris urbis hay. et corruerunt ex eis. xxxvi. viri. Josue
vero scidit vestimenta sua. et iacuit pronus ante archam usque ad vesperam
et senes populi cum eo sparsis pulvere. et liquefactum est cor populi. Verebatur enim ne
timor eorum qui invaserat chananeos transiret in audaciam adeo ut i
petum facerent in eos. Dixitque dominus ad iosue. Polluitus est populus ana
themate nec ero cum eo donec mundetur. Applicatis ergo populum ad te
et sic sorte per tribus et familias et domos et capita et quicumque
sorte inventus fuerit comburetur igni cum omni substantia sua. Quo facto incidit sors tribum
iuda. deinde familiam zare. tandem domum charmi. ad ultimum caput
achor. Et dixit ei iosue. Fili da gloriam deo. confitendo quod fecisti. Quo
confesso missi sunt ministri ad tentorium eius qui prefatam pecuniam reconditam in terra
invenerunt. et attulerunt ad populum. Tollens itaque iosue illum cum universa domo eius et
cum universa supellectili. duxit eum in vallem profundam. lapidavitque
eum cum omni israel. et cuncta que illius erant igne consumpta sunt. Feceruntque super
eum acervum lapidum qui permanet usque in presentem diem. Vocatumque est nomen
loci illius. vallis achor. Nec putandum est populum neglexisse mandatum domini
quo preceptum est eum igne comburendum. nam in sacra scriptura ignis pro vehe
menti pena accipi solet. ut ibi de fornace ferrea egypti. Putant
tamen hebrei dominum precepisse ipsum lapidari. et alia que lapidibus obrui possent
certa que lapides non sentirent igne cremanda. Tradunt tamen antiqui iosue
fecisse hoc quadam consideratione. Aut enim penituit achor. et sic dig
nus non erat igne gehennali. et sic noluit eum urere quasi dignus igne non
esset. Vel si non penituit et dignus erat igne eterno. reservavit deo
penam ignis. puniitque eum alio genere pene ne videretur punire bis in idipsum.

Achor per baco ... ...

Postea surrexit iosue De incendio hay. Josue octavo

et omnis populus cum eo ut ascenderent in hay. et premisit triginta milia
virorum inter bethel et hay. ad occidentem quibus dimissis in locum in
sidiarum. quinque milia venerunt ad exercitum qui erat ad aquilonem. Rex
autem hay festinavit mane egredi cum omni populo suo ignorans quod post
tergum laterent insidie. Josue vero fugiens cum longius protraxisset eos
ab urbe elevavit clipeum quem gerebat. Quo viso surrexerunt qui erant
in insidiis et intrantes urbem succenderunt eam. Quibus egressis post
hostes et iosue faciente impetum in eos ex utraque parte cedebantur a dextris
et sinistris. et interfecerunt omnes a viro usque ad mulierem. xii. milia hominum.
Predam vero sibi diviserunt. suspendentes regem hay in patibulo usque ad
vesperam. Tunc deponentes eum proiecerunt in introitu civitatis congesto

super eum acervo lapidum sicut dicitur quod verbis fecerunt eam tamen multi [illegible]
pietum. Hic posset interponi historia de altari illo super garizim et hebal [illegible]
quod scripsit iosue deuteronomium et de benedictionibus et maledictionibus [illegible]
super montes illos de quibus suo loco diximus. De dolo gabaonitarum [illegible] iosue [illegible]

Gabaonite vero audientes que fecerat iosue duabus urbibus in promissione
et quod ex mandato domini nulli parcere haberent terram promissionis
nec amicicias cum eis facerent. callide cogitaverunt inire fedus [illegible]
miserunt quosdam nuncios qui de longinquo venientes quasi in argumentum [illegible]
antiquis veteres ferebant et sotulares veteres preterea [illegible]
quod in testimonium eorum dura erant et musida et in frusta comminuta [illegible]
Qui cum venissent in galgalis dixerunt ad israel. De terra longinqua [illegible]
que est extra terram que vobis sorte debetur. ferimus vobis summus inire fedus [illegible]
Crediderunt quod eis filii israel. et os domini non interrogaverunt. [illegible]
eis fedus. iuraverunt eis iosue et eleazar et omnes principes [illegible]
tudinis. Post tercium diem cognoverunt israel se deceptos esse a gabaonitis [illegible]
monentes quod castra venerunt ut caperent civitates eorum [illegible]
quod scilicet gabaonite obviam eis. Et ait iosue. Cur imposuistis [illegible]
Qui dixerunt. Timuimus valde. et pro consilio providimus [illegible]
facite quod vobis bonum et rectum videtur. Tunc acclamant [illegible]
non esse standum iuramento quod per subreptionem factum est [illegible]
dominus inhibuisset talibus confederari. Maiores vero qui iuraverant [illegible]
religione iuramenti servanda et murmure populi sedando [illegible]
dispensaverunt ut non haberent eos socios sed servos aquarios [illegible]
narios. qui scilicet ceaderent ligna et aquas comportarent in usum [illegible]
ris in locum quem sibi dominus elegisset. Quo facto. redierunt israel [illegible]

Iosue .10. Adonisedech eo tempore regnabat in iherusalem De quinque regibus percussis. iosue .10.
Adonisedech qui interpretatur dominus iustus. Forte sic vocabantur [illegible]
iherosolimorum. nam et melchisedech rege iusti sonat. Qui cum [illegible]
audisset gabaonitas federatos cum israel timuit valde. et [illegible]
cavit quatuor reges secum et ascenderunt .v. reges amorreorum [illegible]
et obsederunt gabaonitas. obsessi autem miserunt ad iosue [illegible]
dicentes. Ascende cito et libera nos. Qui collecto exercitu irruit [illegible]
pente super hostes et versi sunt in fugam per descensum bethoron [illegible]
inmisit grandinem super eos et plures occidit grando quam gladius [illegible]
Videns autem iosue solem descendere ad occasum et lunam ascendere [illegible]
timens ne beneficio noctis evaderent hostes clamavit [illegible]
dominum dicens. Sol contra gabaon ne movearis. et luna contra [illegible]
valle haylon. Steterunt quod sol et luna spacio unius diei [illegible]
antea nec postea fuit tam longa dies. Quinque vero reges [illegible]
runt se in spelunca urbis maceda. Precepitque iosue [illegible]
volvite saxa ad os spelunce et apponite custodes. vos autem [illegible]
quimini hostes. Cesis itaque adversariis plaga magna [illegible]
exercitus ad iosue in maceda. ubi tunc erant castra [illegible]
nuo. et ait iosue. Producite quinque reges de spelunca [illegible]
ris dixit ad principes exercitus. Ponite pedes super colla [illegible]
ne timeatis. Sic faciet dominus cunctis hostibus vestris. [illegible]
derunt reges in patibulis. depositos que ad vesperam usque [illegible]

i spelūca ī qua latuerāt et posuerūt sup̄ os eiꝰ saxa ī tumulū
sempiternū. Eadē q̄ȝ die pcussit macedam et rege eoꝝ ī ore gladii
Postea vero vastavit lebnam et lachim eglon q̄ȝ et ebron et dabir
et reu̇sus ē cū omni israhele ad locū castroꝝ ī galgala. De .xxxiiii.or
Quod cū audisset ~~rex~~ iabin regibus pcussis iosue .xi.
rex asor misit ad omēs reges existantes. egressiq̄ȝ sunt
xxxiiii.or reges cū turmis suis habentes secū .ccc.ta milia arma
toꝝ et duo milia curruū et convenerūt ad aquas meron ut
pugnarēt cōtra isrł. Dixit q̄ȝ dn̄s ad iosue. Ne timeas eos. cras
tradā tibi eos vulnerādos equos eoꝝ subnervabis et currꝰ igne
cōbures. Factū q̄ȝ ē ita. Pcusserūt q̄ȝ omēs filii isrł pt̄ eos qui
se ī civitates munitas receperūt. Fecerūt eī sibi chananei
plures municiones pvalidas a die q̄ audierāt egressū isrł
de egypto ad ipsū se. nec eas nisi lōgo tpe et grādi laboē optinuit
isrł. Vastavit tn̄ vniūsa cū regione mulli etati hoīm parcēs aut
regum. Ditatusq̄ȝ ē sup̄ modū ex hostiū pda. De altari in hebal et p̄ distinctione
Quibus autē ānis iā trāsierāt ~~iosue a galgalis~~ bndc̄ōe tīr Iosue .12.
Qer ~~iosue~~ trāstulit iosue locū castroꝝ ī sylo et ibidē trāstulit
tabnaculū cū oī ornatu suo ꝓ loci oportunitate et in pcessit ī syche
lunis cū oī ꝑplo et cōstituit ī mōte hebal altare dn̄o de lapidibꝰ īpo
litis. optulitq̄ȝ sup̄ illud holocausta et pacifica. Scripsit q̄ȝ sup̄ ꝑ
deutronomiū. q̄d quidā itelligūt mādata tm̄ deutronomii posi
tisq̄ȝ media ꝑte ꝑpli sup̄ monte hebal cū sacerdotibꝰ et levitis
aliaq̄ȝ media ī mōte garizim cū sacerdotibꝰ et levitis et accla
mauerūt sibi alternatim bndc̄ōnes et maledc̄ōnes. sic̄ mā
dauerat moyses illis. Porro iosephus dicit maledicta et bndc̄a
in altari cōscripta reliquisse. Q.o facto redierūt ī sylo. Cōcessit autē iosue
tribui iuda mōtana ad meridiē q̄ iā acq̄sierāt. s; nōdū sorte diuid
ephraym vero cōcessit mōtana ad aquilonē. it̄ vtriq̄ȝ media tribui
manasse collocatis. Hiis tribubꝰ cōmisit terrā. aliis ī castris ma
nentibꝰ. tū q̄ bellicose erāt. tū q̄ digniores. Debebāt eī iude ꝑ
regnū ee p̄missū et manasse et effraym bndixisse iacob ꝑ
bn̄ficio ioseph pris eoꝝ. Et ipse q̄ȝ iosue effraytha erat. Dedit
autē effraym ex sorte alioꝝ agrū sychem quē dedat iacob
singularē filio suo ioseph. et sepelīunt ī eo ossa ioseph. Ihoꝰ
in testimō se vidisse ī sychem sepulchra alioꝝ .xii. patriarcharū
et credibile ē q̄ quēq̄ȝ tribus suū patriarchā ī sua tulit sorte.
Accessit autē caleph filiꝰ q ebron datū ē caleph. Iosue .13.o
iefone ad iosue corā oī ꝑplo et ait. Nosti q̄ locutus sit dn̄s
de me et de te ad moysen et q̄d m̄ misit m̄ moyses ī reditu de ex
ploratōe dicēs. Terra autē quā calcauit pes tuus erit possessio
tua et filioꝝ tuoꝝ. Polliciti q̄ȝ ē m̄ dn̄s terrā ī qua ī uenimꝰ enachim
nodie hyxxob. Qdraginta āni et q̄nq̄ȝ sūt ex q̄o locutus ē dn̄s v̄bū h̄.o
alioꝝ sit sic valēs nūc ut eo tpe valebā. Bndixitq̄ȝ
eū iosue et tradidit ei ebron ī possessionē et quievit tr̄a a preliis.
Terra cōvenerūt iosue q̄ iosue diuisit terram .x. tribubꝰ et dimidie Iosue .18.o
certam ī sylo et ait. Denū bonū ē ut terrā quā pmisit nobis dn̄s

sorte dividamus. Assumpsit ergo de singulis tribubus tres viros ingeniosos
ad considerandam terram et dedit eis .xx. viros metiendi peritos, quibus
per artem veritas non lateret, mandans eis ne secundum quantitatem
metirentur sed secundum estimationem felicitatis terre. Et quandoque minus esset redditum
Sepe plures sunt .xx. iugera quam centum. Et quod in septem partes in
terre divisione. Viri autem circumeuntes terram et estimantes in
se reversi sunt ad eum in Silo. Proiectis ergo sortibus prima sors iude
est. 2a symeonis. 3a beniamin. Hec sors angustissima erat sed propter
terre fertilitatem. Tulerunt enim iericho et ierosolimam. 4a effraim
5a medietatis manasse. 6a ysachar. 7a zabulonitie. 8a aser
ritis. 10a neptalim. Ultima danitis. Et nota quod secundum Josephum
terre promissionis factam duabus tribubus et dimidie et contradictionem per
sextam secundum sortes .ix. tribubus et dimidie varie quidem loquuntur
loquuntur auctores. Legitur enim quod iudas habuit terram suam sorte
quod obtinuit ierusalem. Nec potuit inde eicere iebuseum quod
sione deum sit. Alibi legitur quod beniamin possedit ierusalem quod
ditione dedit eis. Item legitur quod iosue locutus est vii tribubus terram
torpentis ignavia. Date mihi viros qui nobis dividant terram
hoc ordine dixisset. Sepe tamen legitur hoc dixisse quod dicitur Inde est
dimidia terra concessam quam tradita possidebat. Inde totam
nomine iuda duplex modo accipitur. Quandoque dicitur iuda terra
promissionis secundum quod dicit Josephus iudeam dicit fecisse Archelaum
iudea tamen regnum iuda inde audivit Joseph quod archelaus
regnaret in iudea. Quandoque pro sola tribu iuda vel sorte
dea et ierusalem in sorte iude et beniamin. Si ergo...
videretur auctores declarandum est. Secundum terram concessam vel traditam
iudas et effraym maiores habuerunt concessam quam...
autem duo qui privilegiati sunt sorte terram habuerunt. Caleph habuit
ebron. Josue habuit thamnath vel thamnath sare...
iosephum. Hanc partem elegit sibi iosue post distributionem omnium
tamquam bonus dispensator. Sed et levitis separavit ...
ad inhabitandum. Quarum .x. primas acceperant in amorrea ...
xxxviii. Tres constituit civitates refugii. Hebron de iuda ...
de effraym. Cades de neptalim. Tunc locuti sunt filii ioseph ...
iosue. Cur dedisti nobis terram possessionem unius funiculi cum simus ...
te multitudinis. Ait quod iosue ad effraym et manasse ...
tus es et fortis. Non eris contentus sorte tua. Sed transibis ad ...
et potius ultra terminos terre promissionis procede et parte tibi ...

De irriguis aque dantis. Josue

Eo tempore ascendit caleph ... cum
in terram sibi concessam et percussit in ebron tres filios enach
ascendens inde obsedit civitatem dabir que prius vocabatur cariath
sepher id est civitas litterarum. Cives enim eius scriptores erant. Qui ...
incepisset munitam ait. Qui primus percusserit hanc urbem dabo ei
filiam meam in uxorem. Othoniel filius cenech frater caleph ...
eo frater. Ille filius iephone iste vero filius cenech dicitur ut fertur ...
binominus fuit. Dedit itaque caleph fratri suo filiam axam in uxorem

Que cum pergeret cum viro suo ad urbem sibi traditam · suasa est a viro suo ut peteret a patre suo agrum in conuallibus. Suspirauitque et fleuit et sedebat in asino · Cui caleph · Quid habes inquit. At illa · Da michi benedictionem · Terram australem dedisti michi · iunge et irriguam · Dedit ergo ei caleph irriguum superius et inferius ·i· agros irriguos cum ciuitatem ab oriente et occidente.

In paralipomenon legitur: cariathiarim ·i· ciuitas siluarum · vel cariath baal ·i· ciuitas musicorum vel virorum. Non quod caleph maluit sociare sororem suam quam lege que interdicit matrimonium cum filia fratris non forte lego intellexit de filia fratris expresse.

Hoc tempore cum iam · xiiii^us^ transisset annus

De reditu duarum tribuum et dimidie Josue 16º

dixit iosue ruben et gad et dimidie tribui manasse · Fecistis que precepit vobis moyses famulus dei · Et quia dedit dominus fratribus vestris quietem · reuertimini ad terram possessionis vestre · ita dumtaxat ut custodiatis legem dei · et colatis eum · nec eatis post deos alienos · quia archam et tabernaculum non habetis · Fratres sumus et sub vnius dei lege licet interiecto flumine separati · In multa substantia redibitis · diuidite cum fratribus qui remanserunt · Cumque venissent ad tumulos iordanis sic et dictus est locus propter quem transierunt · Alii propter quam transierunt filii israel de vada iordanis · Et edificauerunt iuxta iordanem altare infinite magnitudinis vocantes illud hoc nomine · Testimonium inter nos quod dominus ipse deus · Videtur quod velle iosephus quod altari superimposuisset illud · Cumque redisset ad ... nuntiatum est iosue et his qui remanserant de edificatione altaris et arbitrati sunt erexisse eos illud ut immolarent super eo victimas quod non licebat nisi super altare quod statuerat deus ante tabernaculum · Cumque arripuissent arma ut eos delerent cum consilio missus est ad eos phinees · et · x · honorati cum eo · Qui dixerunt ad eos · Que est ista transgressio · Cur reliquistis deum israel et cultum eius edificantes vobis altare sacrilegum · At illi responderunt · Absit hoc a nobis scelus · Dominus ipse deus cognoscit et iudicet · Sed timuimus ne cras dicerent filii vestri filiis nostris · Quid nobis et vobis · Quid vobis et domino deo israel · Terminum posuit dominus inter nos et vos · Quapropter memoriale hoc ereximus in signum quod fratres vestri sumus et deicole vobiscum · His auditis placatus est phinees · et cum retulisset omnia verba hec ad omnem populum laudauerunt deum · Hoc videtur quibusdam factum esse quod legitur in iudicum quod angelus ascendit de galgala in locum flentium · Sed potius videtur augustino factum esse post mortem iosue · Sed cum audirent filii israel eo viuente a patre recedere a deo · Nos vero illud suo ordine explicabimus ·

De federe quod statuit populus ad deum Josue

Euoluto autem multo tempore congregauit iosue omnem israel in sychem · et ait · Ego hodie ingredior viam vniuerse terre · et scio vos pronos ad irritandum deum · eligite hodie quem placet cui potissimum seruire debeatis · vtrum diis quibus seruierunt patres vestri in mesopotamia · an diis amorreorum in quorum terra habitatis · Ego autem et domus mea seruiemus domino · Et ait populus · domino seruiemus et absit ut ab eo recedamus · Et dixit iosue · testes vos estis quia hodie elegistis dominum · Et responderunt · Testes sumus · Et ascenderunt in sylo ut starent coram domino · Percussitque populus in die illa fedus cum domino · et in signum federis

effudit iosue aquam super terram · Mos erat gentilium in signum et robur f[illegible]
miti sanguinem similium ~~fundere~~ effundere · quasi dicerent · Sic effundatur san[illegible]
illius qui violauit hoc fedus · Hebrei vero aquam fundebant · ad [illegible]
in violatorem iudicabatur · Alij cum liquores non effundunt de vase [illegible]
aliquod sui vestigium in eo relinquit · solus autem aque liquor [illegible]
dicitur · quod faciebant hebrei fedus ineuntes cum domino · quasi dicerent · Sic
solum violatori huius federis peribit sicut in alijs federibus fit · sed tota
gentes eius peribit cum eo ut nullum eius vestigium appareat super [illegible]
Scripsit quoque iosue verba hec in die illa in volumine legis dei · [illegible]
et tulit pergrandem lapidem · posuitque eum subter quercum que erat in s[illegible]
ctuario domini · Et ait · En lapis iste erit vobis in testimonium · Solebant [illegible]
huiusmodi durabilia erigere ut sui diuturnitate posteris [illegible]
in memoriam reuocaret · Dimisitque populum iosue · singulos in possessi[illegible]

Post hec mortuus est iosue De morte iosue et eleazar [illegible]
cum esset · c · et · x · annorum · populum [illegible] annorum erat cum accessisset ad
moysen et xl · annis similiter ei in deserto · Ex quo colligitur [illegible]
annis populum rexit trans iordanem et sepelierunt eum in thamnathsare
que sita est in monte effraym · Et eleazar qui mortuus est et sepeli-
erunt eum in gabaa phynees et filij eius que data est ei in monte [illegible]
qui successit patri in sacerdotium Incidens · In diebus iosue apud [illegible]
tonius primus quadrigam inuenit in grecia · erat quippe apud [illegible]
tones · Busiris tyrannidem exercuit in hospites · Phenix et [illegible]
de thebeis egyptiorum in syriam profecti in regione tyri et sydonis
regnauerunt · Post cadmus recedens in grecia · [illegible] · Dan[illegible]
[illegible] · Europe filie fenicis [illegible] · Danaus qui
l · filias · l · filios egisti fratris sui interfecit · Uno tamen superstite qui reg-
nauit post eum · Incipit historia libri iudicum ·

Liber iudicum hebraice sophtim dicitur qui iudices describit [illegible]
ad hely sacerdotem et ob hoc dicitur iudicum [illegible] a [illegible]
tur quibusdam ab auctoribus sic notatus ut quasi cronica [illegible]
Et iudex quisque iudicii tempus sui in actis redegerit · quis
vero compegerit dubium est · Dicunt quidam quod samuel · alij quod esdras ·
similiter quod ezechias qui parabolas salomonis et librum non [illegible]
collegit · Dicuntur autem [illegible] moyses et iosue [illegible] iudices non [illegible]
dicimus quod non solum iudicauerunt populum · sed etiam [illegible]
nil maius in populo habuerunt nisi quod in tribulationibus [illegible]
prudentia eorum populus utebatur · Quod iudas pugnauit contra chanan[illegible]

Et factum est post mortem iosue consuluerunt filij israel dominum per [illegible]
Quis ascendet ante nos contra chananeum et erit dux [illegible]
dixit dominus · Iudas non personam sed tribum demonstrans · Credit in [illegible]
leph [illegible] populo · sed pro modicitate temporis [illegible]
[illegible] est · Et ait iudas symeoni · Ascende mecum in sorte [illegible]
et pugna mecum contra chananeum et ego pergam tecum in sorte [illegible]
Non tamen legitur symeon propria postea sortem habuisse · sed ad [illegible]
inde ut impleretur quod predixerat iacob de symeon et leui · [illegible]
eos in iacob et dispergam in israel · Ascenderunt que symeon et iuda[illegible]

in bezech et percusserunt in ea x milia virorum. comprehenderuntque adonibe-
zech, id est dominum bezech. adonay enim dominum sonat. ceciderunt summitates
manuum et pedum eius. Hebrei tamen primo videtur sonare pollices, ex hoc
cesis non est homo ydoneus ad arma ferenda. Et ait adonibezech. Septuaginta
viro hoc pacto inermes ad arma ferenda. Et ait adonibezech. Sic
mensa mea ciborum reliquias. sicut feci ita reddidit mihi deus. Et adducentes in ierusalem percusserunt
eam tradentes incendio. Et mortuus est ibi adonibezech et mortuus est. Nec
intelligendum quod filii israel tunc habuerint ierusalem in dicione sua. expul
so iebuzeo. Hoc enim factum non est nisi usque ad tempora david qui expulsis ie-
buzeis sedit in ea et transtulit eam de beniamin in sortem regni. Hoc videtur
a quibusdam supplendo dictum et factum esse vivente iosue ante distributionem
sortium. quod concessimus sibi iudas habebat ierusalem et totum supplendo
dictum esse usque ibi. Et sic recepit alius quod non noverunt dominum. Alii tradunt
eo ordine dictum esse quo factum. Et ibi demum incipit recapitulacionem. Dum
sic ergo iosue pugnaret, precessit etiam caleph in ebron, id est terram gyganti et
expulsis hostibus plenius possedit eam. et recapitulat hic historiam quod supra
dicimus factum in cariath sepher. Cepitque iudas gazam et ascalon et
acharon cum finibus suis nec potuit delere habitatores vallis quia falcatis
curribus habundabant. De cyneis et transgressione populi.

Filii autem ietro cynei cognati moysi ascenderunt de civitate pal-
marum cum filiis iude in desertum sortis eius quod est ad meridiem. Isti
sunt filii iobal fratris sephore uxoris moysi. qui relicto patre et patria secuti
sunt moysen et deinceps habitaverunt in medio filiorum israel. Civitas autem
palmarum dicitur hic engaddi. vel quia iericho sic solet appellari. forte
de terrestribus eius. ubi erant cum beniamin transtulerunt se ad iudam. Benia-
min autem post iudam ascendit in ierusalem. hic quidam putant eam fuisse exempli.
Nec potuit eicere iebuzeum. sed passus est eum habitare secum sub tributo.
Effraym quoque ascendit in bethel que prius luza vocabatur. videntes que
hominem egredientem de obsessa civitate dixerunt ei. Ostende nobis introitum
civitatis et faciemus tecum misericordiam. Quo ostendente percusserunt eam. hominem
vero et domum eius dimiserunt. Qui transiens in terram cethym edificavit ibi
civitatem et vocavit eam luzam. Nec delevit effraym chananeum sed
passus est eum vivere sub tributo. Similiter et alie tribus cum essent confortate
non interfecerunt eos. potius habere tributarios quam delere. transgredientes mandatum
domini. et converterunt se ad agriculturam. Quidam ad divicias se tradentes per
epulas et libidinem iam incesserunt facti in consuetudine vel in commixtione legum
integri non erant. De loco flencium. Judicum 2º.

Angelus autem domini apparuit in galgala et dum conversi sunt ad eum de sum-
mis suis transtulit se ad alium locum et increpavit eos. Cumque ipse
dixisset eis dominus per angelum beneficia que eis contulerat addidit. Cur ista
fecistis cum habitatoribus terre huius et aras eorum non subvertistis et noluistis
audire vocem meam. quapropter dii eorum erunt vobis in ruinam. Hec loquente
angelo elevaverunt vocem suam et fleverunt. Et vocatum est nomen
loci illius locus flencium agnominatus ab eventu. sicut et galgala col-
lis preputiorum. immolaveruntque ibi hostias domino. Porro hic recapitulat hys-
toria de iosue ad continuanda ordinem seriem. Dimisit ergo iosue populum
et abierunt filii israel unusquisque in possessionem suam. servieruntque domino

cunctis diebus iosue et seniorum qui post eum vixerunt et noverant opera
que fecerat cum filiis israel. Mortuus est iosue et omnis illa generatio simul
congregatum est ad patres suos. De othoniel iudicium tercio.
Et surrexerunt alii qui non noverunt dominum id est non viderunt opera
eius quas fecerat eis in exitu de egypto in deserto et in ingressu
promissionis. Fecerunt quoque malum in conspectu domini et servierunt baalim et
astaroth et diis terre. Contraxerunt quoque coniugia cum alienigenis quos de medio eorum
ob rem indignationem dominus non delevit gentes de medio eorum
essent eis in aculeum et laborem. Et tradidit eos dominus in manus chusan
rasathaim regis mesopotamie et syrie. Servieruntque ei viii annis.
Et clamaverunt ad dominum qui suscitavit eis liberatorem othoniel
tre caleph quem iosephus ceneth vocat qui et iunior prius vel de
qui ceneteus. Et fuit dominus cum eo et pugnavit adversus cusan
thaim et oppressit eum et quievit terra xl annis et mortuus
othoniel. Hic dicit iosephus occasione beniamin secundum ...
lecinte quod nos ibi ponemus sequentes ordinem ... et ...
quia hebrei sub hoc ... anos ... et ...
sub aliis iudicibus aliter non sciret historia
Istis diebus othoniel cathmus regnavit thebis ex cuius filia
le natus est dyonisius liber pater. Fenicia condita est a phenice
fenicibus quasdam tradidit litteras et ad scribendum vermiculum
unde et color ille pheniceus dicitur est qui postea mutatus
est puniceus. Ephira que nunc chorinthus dicitur a sisipho condita
... filius europe regnavit in creta. De aioth et sangar
Addiderunt autem filii israel facere malum in conspectu domini qui
confortavit adversus eos eglon regem moab et copulavit
ei filios amon et amelech. Qui transiens iordanem percussit
et posuit ydola sua in galgalis et fecit sibi domum in urbe palmarum
id est iericho et servierunt ei filii israel xviii annis. Et clamaverunt
ad dominum qui suscitavit eis salvatorem aioth filium gera
filium gemini qui utraque manu utebatur pro dextera. Gemini legitur
fuisse quendam vile in beniamin qui posterius fuit ...
nitus ob ignominiam tradunt hebrei hunc fuisse beniamin ...
anfesim. Ubi nos ponimus gemini iamin ponitur quod quasi ...
dextrum vel dexteram qui latine geminus dici posset quasi ...
natus cum thehe ubi geminus aiamin pro iamin ...
aut a iamin geminus sicut a dextera dexterius. Miserunt
israel per aioth munera eglon regi qui fecit sibi gladium
de longitudinis unius palme manus et accinctus est eo in ...
latere vel femore subter sagum quod est quadrature forme ...
indumentum. Erat autem eglon crassus nimis. Cumque obtulisset ...
munera prosecutus est socios qui cum eo venerant et reversus ad ...
ait. Verbum secretum habeo ad te o rex. Egressis quoque omnibus qui circa
erant accessit ad eum aioth et ait. Verbum domini habeo ad te ...
intelligendum est de sompnio ex mandato domini. Qui statim surrexit
de throno. Extenditque aioth manum sinistram et tulit sicam
de dextro femore et infixit in ventrem eius valide ita ut capulus

stagnum in ventre et corpore. Ipse vero clausis diligenter ostiis cenaculi per
posticum egressus est et aufugit. Servi autem regis post longam moram
intrantes invenerunt eum mortuum et iacentem in terra. Venit quoque Aioth
in Seirath et insonuit buccina in monte Effraim et descenderunt cum eo
filii Israel ad vada Iordanis que transmittunt in Moab et volentes transire
Moabitas percusserunt circiter .x. milia et humiliatus est die illa
Moab sub manu Israel. Et quievit terra .lxxx. annis. Et mortuus est Aioth.
Et post hunc de philisteis volentibus intrare Israel Samgar occidit .dc. viros
vomere uno et ipse quoque defendit Israel et eodem anno vitam finivit. Iudicum
In diebus Aioth Cinereae civitas condita est in Libya. Triptolemus legatur
Eleusim veniens frumentum ibi distribuit. Proserpinam rapuit
Orcus rex Molossorum cuius ingens canis Cerberus Pirithoum de-
voravit qui cum Theseo ad rapiendam Proserpinam venerat. Sed et Theseum de-
vorasset nisi superveniens Hercules eum liberasset. Frixus et Helles
insidias novercales cavens [illegible] in navi cuius insigne erat aries. In Dar-
dania regnavit Tros a quo Troia condita fertur. Perseus Gorgo-
nem vendit meretricem que ob nimiam pulchritudinem spectantes suos stupe-
ntes reddebat. Dionisius in India Nisam condidit et a suo
nomine eam appellavit. De Delbora et Barach Iudicum .c.

De edificacione troye civitatis

Post mortem Aioth addiderunt filii Israel facere malum in conspectu domini
qui tradidit eos in manus Iabin regis Chanaan qui regnavit
in Asor. Et habuit ducem exercitus sui Sisaram. Ipse autem habitabat
in Aseroth gentium que sic dicebatur quia non ab uno populo sed a multis col-
lectis gentibus habitabatur. Et oppressit Israel per .xx. annos. Et clama-
verunt ad dominum. Erat autem Delbora prophetes uxor Lapidoth. Que posu-
it tentorium suum in monte Effraim sub arbore palme. Que dicebatur
palma Delbore. Et ascendebant ad eam filii Israel pro omni iudicio. Que
misit et vocavit Barach filium Abinoem de Cedes Neptalim.
Mulier enim [illegible] ad plenum vocatur vir suus. Quia supra dictum est Lapidoth
creditur et idem fuisse Barach et Lapidoth quia eadem est utriusque nominis
[illegible] et utriusque [illegible]. Delbora vero hebraice lap[illegible]
Que dixit ad eum. Precepit dominus Israel. Duc exercitum in montem Thabor .x.
milia de Neptalim et Zabulon. Ego vero adducam Sisaram in manu tua iuxta
torrentem Cyson. Et Barach. Cui Barach nisi venias mecum non pergam.
Que ait. Ibo. Sed victoria tradetur in manus mulieris. Nuntiatum est Sisare
quod ascendisset Delbora et Barach in montem Thabor ad pugnandum et con-
gregavit de torrente Cyson .ccc. milia armatorum. Ut ait Iosephus et
.x. milia equitum et nongentos currus falcatos et alios currus [illegible]. Et
.c. ait Delbora ad Barach. Descende. Hec est dies qua dabit dominus Sisaram in
manus tuas. Et descendit cum .x. milibus. Delbora stante in monte ad orandum.
Et terruit dominus Sisaram et [illegible] multitudinem eius. Venit grando magna
et pluvia immixta in facies eorum. Arcus et fundibule [illegible]
plurimi de equis et curribus suis excussi conculcabantur. Sisara in fugam conversus
vel [illegible] de curru exsiliens et fugiens pervenit ad tentorium Iahel
uxoris Aber Cinei. Aber enim cum omni domo sua recesserat
a fratribus suis ut diximus et habitabat in [illegible] et tetendit ta-
bernacula sua in valle Sennim iuxta Cades et erat federatus regi Asor.

et domum Aber Cynei. Porro Iahel suscepit fugientem et rogantem ut
celaret eum et petenti poculum dedit ei lac ut gravius dormiret. Illo
vero obdormiente clavum ferreum percussit in malleo per verticem tymporis
sit usque ad terram. Et Barach post paululum venienti ostendit eum super
confixum. Et sic impletum est quod dixerat Delbora quod per mulierem hoc
accideret. Barach vero agens exercitum super Asor obviam venientem
succendit civitatem funditus et eciam ut ait Iosephus. Tunc cecinerunt Delbora
et Barach canticum domino in quo hortantur victores ad benedicendum dominum
memorando beneficium quod fecit dominus Israheli cum daret legem in tonitruo
et pluvia. Addidit eciam quomodo per singula ut diximus cessaverunt
a semitis Israel et quomodo defecit fortitudo Israel donec surgeret Delbora.
In qua nova bella elegit dominus ut mulier de viris triumpharet.
Sequitur in cantico. Surge Delbora et loquere canticum. Nomen eius Hebraice
dicitur quod de Amalech victo in Raphidim ab Effraym id est a Iosue
et qui plantavit eundem postea videndum per Saul ex Beniamin. Et cum
eos qui de Manasse et Ysachar et Zabulon et Neptalim cum
venit ad prelium. Utinam eos Ruben et Gad et Dan et Azer
... venire. Quod autem dicit Ruben eorum se divisit intelligitur
quod se a pugnantibus vel quod Ruben et cetere se divisi erant
partibus ut irent ad prelium. Alias de hortantibus. Quia autem pugnaverunt
eos in Chanaan iuxta aquas Mageddon intelligitur in regione
id est flumina que preterfluunt Mageddon. Hebreus habet in Thanac
super altitudinem campi. Et sciendum quod in campo ubi preliatum est
... Quod autem sequitur. Stelle pugnaverunt adversus Sisaram
... stelle est quod ... constellacione hoc fuit ...
... et fulgura ... de sublimi ferebantur in eos ac si stelle
et tropologicos. Sequitur. Torrens Cyson traxit cadavera
torrens cadaverum supple eorum cadavera Egipciorum. Cadumim
antiquorum et postea per mare rubrum eo quod antiquorum ibi facta
... Quod sequitur. Conculca anima mea robustos. Vox est
adhortantis. Sequitur. Maledicite terre Meroth. Dixit angelus.
Meroth fuit unus de principibus Chanaan. Delbora vero ...
angelum domini vel Michael qui preerat Israheli dixit ut maledi...
Meroth quod sonat archanum id est angelis apostaticis qui ...
ei in archano. Postea vero Iabel qui forte ...
... per xl annos. Iudaeus Eo tempore regnum defecit apud ...
latinum et in Micenas. Obiit liber pater. Cuius sepulchrum ...
... Apolline aureo. Pingitur vero muliebri corpore ...
... cum viris habuit in exercitu. Ylium ab Ylo condi...
... conditum est tunc. De Gedeone.

Fecerunt iterum filii Israel malum coram domino qui tradidit eos
in manu Madyan vii annis. Ascendebat enim Madyan et Ama-
lech singulis annis in Israel vastantes segetes eorum et ...
... trahentes in predam. Cumque clamasset Israel ad dominum misit eis
virum prophetam per quem exprobravit eis dominus beneficia ...
et tamen noluerunt audire vocem eius. Venit autem angelus domini et sedit
sub quercu que erat in Effra. Hec est vir que ... domine
super quam predicabat eciam quercus et ager pertinebat ad ...

ezri .i. honorabile inter alios illius familie. Gedeon uero filius eius timens hos-
tes qui irruerant super terram in occulto excuciebat frumenta in tor-
culari ut haberet viaticum ad fugam. Josephus dicit hoc maioris fuisse
diuine propiciationis indicium quod et tunc verteret torcular pro area
fuitque et ea pro eo ut aree repleretur et arche et torcularia. Et
ait angelus ad eum. Dominus tecum virorum fortissime. Cui Gedeon. Si dominus
nobiscum. cur apprehenderunt nos hec mala. Et respexit in eum dominus in
angelo. et ait. Vade. ego mitto te. In hac fortitudine tua quam
confero tibi respiciendo vel mittendo percuties madian quasi virum
unum. Cui Gedeon. Si gratiam inveni coram te. ne recedas donec
revertar. Et coxit Gedeon hedum posuitque carnes et azimos pa-
nes in canistro et misit ius in ollam offerens ea angelo. Cui an-
gelus pone carnes et panes super petram et ius desuper funde. Et
protendit ea angelus summitatem virge quam gerebat et ascendit ig-
nis de petra et consumpsit omnia. angelus autem evanuit ab oculis eius.
Timensque Gedeon ait. Heu mi domine quia vidi angelum dei. Cui dominus.
Ne timeas non morieris. Eadem nocte ait dominus ad eum. Destrue
aram baal quam exexit pater tuus et nemus circa eam succide et ce-
de taurum quem saginat pater tuus. Alium vero taurum septennem quem cunctis
dedicauerit pater tuus. offeres mihi in holocaustum super altare quod edificaturus
es in summitate petre super quam ante posuisti sacrificium. Gedeon
timens patrem et cives cum .x. seruis omnia nocte compleuit. et vi-
derunt altare pater domus et latuit. Tunc illi in crastino dixerunt cives ad Joas
educ filium tuum ut moriatur quia hoc fecit. Quibus ille ait. Numquid
ultores estis baal. Si deus est baal vindicet se. Ex tunc dictus est Ge-
deon ierobaal .i. fortitudo baal .q.d. fortis contra baal. Igitur ma-
dian et amalech et orientales transito iordane sederunt in valle iezrael qui lo-
cus. Spiritus autem domini induit Gedeon vocauitque domum abiezer de
familia eius ipse et misit nuncios ad manassen et aser
et zabulon et neptalim. qui occurrerunt ei .xxxii. milibus Et pe-
tiit signum in vellere posito in area si nocte illa vellus rore compleretur
area sicca remanente et factum est ita. et expresso vellere rore concha
impleuit. Sequenti nocte ne casu factum putaretur petiit signum
contrarium ut area irroraretur et vellus siccum esset quod factum est. Venit
ergo Gedeon cum suis ad fontem qui dicitur arad et ait dominus ad eum.
Multus tecum est populus. ne dicat israel meis viribus liberatus sum. clama
in populo. Qui formidolosus [illegible] est recedat. tunc intelligitur
esse illa terra quam mandauit dominus clamanda in populo cum non tacuisse quod moy-
ses in deuteronomio dixit. Qui edificauit domum et non dedicauit eam
revertatur. Similiter qui plantauit vineam et nondum fecit eam communem. Et
qui desponsauit uxorem et nondum accepit eam. et reuersi sunt de populo.
.xxii. milia. et tantum .x. milia remanserunt. Et ait dominus ad Gedeon
Adhuc populus multus est. Duc eos ad aquas [illegible] in caloe
meridiei. eos qui lambuerint aquam manu et lingua sicut canes solent
magis magnanimos separabis et inventi sunt ex eis tantum .ccc. viri. Et
ait dominus. In his .ccc. viris liberabo vos et
tradam madian in manus tuas. Reliqui abierunt

et abariis est pro nimio et tubis gedeon se etiam dedit. Eadem nocte
dixit dominus ad gedeon. Descende ad castra madyan tu et puer tuus
pharam tecum et audies quid loquantur et confortabuntur manus tue
dissolutum est cor eorum. Qui descendens stetit in parte castrorum
ubi erant vigilie et audivit quendam narrantem sompnium compari
suo sic hunc modum. Videbam quasi panem ex ordeo subcinericium et
inrevolubilis descendebat in castra madyan usque in tabernaculum
venit illud et percussit funditus coequavit. Et ait. Is cum loquebatur. Vile
ordeum nimis ... et ... videtur abiectus. et in israhele ...
est familia gedeonis non est aliud hoc nisi gladius gedeonis ...
didit dominus in manus eius madyan. Quod audiens gedeon ...
et reversus ad socios ait. Surgite tradidit nobis dominus madyan ...
visit eos in tres partes et dedit eis tubas in manus eorum ...
lagenas quoque vacuas et lampades in medio lagenarum ...
Quod me facere videbitis facite. Et ingressi sunt per gyrum castrorum
tribus locis in vigilia noctis medie. Et cum fregissent ...
erant lampades in manibus et sonantes [illegible] tubis clamaverunt
gladius domini et gedeonis. Secundum iosephum vacuas quoque ...
portaverunt. quibus simul complosis terribilis audiebatur ...
Quo subito hostes excitati turbati sunt nec cognoscentes ...
in mutuis vulneribus ceciderunt alii in fugam conversi ...
serunt. Viri autem de neptalim et manasse qui ... fugien-
tes persequebantur madyan. Effraym quoque descendit in occursum fugien-
tes et occupavit iordanem usque bethberam et occidit duos viros ...
dyan oreb et zeb. Oreb in petra quadam. zeb vero in torculari. Et ...
tum est nomine loci illius torcular zeb. nomine alterius petra oreb. ...
dicto apice litere differt ab nomine oreb. ubi aque ... effu-
sum moysi et forte dictum est in inspiracione ¶ Et portaverunt ...
capita regum ad gedeonem. et iurgantes dixerunt ad eum. Cur ...
despexisti vocare nos ad pugnam. Qui ait. Ne forte indignamini ...
melior est enim racemus effraym vindemiis abiezer. ...
nus vestras dati sunt reges [illegible] madyan. ...
potui. Quo audito requieverunt spiritus eorum. Transiensque gedeon iorda-
nem cum ccc viris nec potuit persequi fugientes pre lassitudine.
Et ait ad viros sochot. Obsecro date nobis panes ut persequi
persequi zebee et salmana. Qui negaverunt ei et subsannantes ...
[illegible] eum. Idipsum responderunt ei viri phanuel petenti panes ab eis ...
Zebee autem et salmana in valle quiescebant nichil adversi suspi-
cantes cum xv milibus virorum. cesis de exercitu c. xx milibus. Gedeon ...
irrumpere noctu super eos et turbato exercitu eorum duos reges ...
hensos secum adduxit. Et rediens apprehendit puerum de sochot ...
ab eo nomina seniorum sochot, et descripsit ei. Reversus ... viros ...
spinis et tribulis contrivit usque ad mortem ... subsannantes ...
Turrem quoque phanuel subvertit occisis habitatoribus civitatis. ...
differt in [illegible] ephraim regionem suam dixit ad zebee et
salmana. Quales erant viri quos occidistis in thabor. Qui ...
dixerunt. Similes tui. et ait eis. Fratres mei erant ...

Judicum 8.

primogenito suo. Interfice eos. Qui non eduxit gladium timens quia puer erat. Surgens autem gedeon occidit eos. Et dixerunt omnes filii israel ad eum. Dominare nostri tu et filius tuus et filius filii tui. Quibus ait. Non dominabor vestri nec filius meus sed dominus dominabitur in vos. Unum postulo a vobis. Date mihi inaures aureas de preda. Qui dederunt. Et fuit pondus aurei mille septingentorum sicli. Et fecit ex eo gedeon ephot. et posuit in civitate sua ephra. et fornicatus est omnis israel in eo et factum est gedeoni in ruinam et omni domui ~~sue~~ eius. Per ephot quod est dignius indumentum pontificis intelligitur quod gedeon fecit omnia indumenta pontificalia. et fecit in ephra tabernaculum et altare preter illud quod erat in sylo. et factus est sacerdos. immolavit super illud hostias deo domino. Quapropter offensus dominus omnem stirpem domum eius delevit. Habuit enim lxx liberos de uxoribus. et unum nomine abymelech de concubina sychimita quam habebat in sychem. Hic occidit omnes fratres suos preter unum. Et quievit terra per xl annos quibus prefuit gedeon. Qui mortuus est in senectute bona et sepultus in sepulchro patris sui in ephra. Incidens. Temporibus gedeonis mercurius invenit syringas. dictas hoc nomine a syringa uxore chirimi armenia que propter zelum armenie a viro suo recessit. Invenit etiam lyram hoc modo. Reperit enim concham testudinis mortue et putrefacte. cuius nervuli arefacti et extensi in ore conche ad tactum tenuem sibilum reddebant. Incertum est quis fuerit iste mercurius vel hermes an trismegistus phisicus an mercurius minor. Tres enim fuisse legitur per iosephum. Tyrus condita ante templum annis ducentis et xl. Dedalus aves fecit metallinas quas volare fecit artificiose spiritu incluso. dicitur etiam fecisse simulacra se moventia. Primus enim omnium pedes statuarum a se invicem separavit aliis coniunctis fabricantibus. Qui cum filio nato fugiens propter investigabilem fugam pennis avolasse estimatus est. Argonautarum hystoria facta est. Orpheus clarus habitus est cuius discipulus fuit museus. Linus magister herculis claruit. Minos cretensibus creditur legem dedisse. quod plato negat. Hydram vero callidissimam fuisse sophistam asserit plato.

Post mortem gedeonis filii israel ~~Abymalech~~ De abymelech iudice. ix. fornicati sunt cum baalim nec fecerunt misericordiam cum domo ierobaal. Abiit autem abymalech in sychem ad omnem cognationem matris sue et ait. Considerate quia os vestrum et caro vestra sum. Loquimini quod ad omnes viros sychem. Quid vobis melius est. ut dominentur vestri lxx viri filii ierobaal an ut dominetur unus vir. Et locuti sunt de eo ad omnem populum et inclinaverunt cor ipsorum post abymalech et inmanerunt ei omnes in phano baal. Qui nomine demeepo vocatur et est ydolum. baalberith. berith enim confirmacio. Et tollentes de phano lxx pondo argenti dederunt ei. Qui conduxit ex eo viros inopes et vagos et ascendit in ephra occidit omnes fratres suos super lapidem unum excepto ioathan. Tunc congregati sunt omnes viri sychem et constituerunt abymelech regem iuxta quercum in sychem. Hic primus dicitur rex in israel. Potest dici hic demum esse primus rex. Hic tamen regnavit in sychimitis. Quod cum nunciatum esset ioathan stetit in vertice montis garizim et exclamavit ad omnes

Ioatham interpretatur consummatum plasma.

sychimitas qui convenerant ad diem festum. Audite me viri sychem
ierunt ligna silvarum ut ungerent regem super se. Et dixerunt olive
impera nobis. Qui noluit deserere pinguedinem suam qua dii utuntur et ho
mines. Idipsum dixerunt ad ficum que noluit deserere dulcedinem
fructus sui. Idipsum dixerunt ad vitem que noluit deserere vinum quod le
tificat deum et homines. Dixerunt que ad ramnum. Impera nobis. Que respondit
Venite ergo et requiescite sub umbra mea. Alioquin egrediatur
ignis de ramno et devoret cedros libani. Est autem ramnus genus
rubi quod vulgus senticem appellat, asperum nimis et aculeatum. Ter
res. Iosephus dicit hoc quod ligna habent naturam ignem profundi. Tunc
posuit eis paradigma dicens. Interfecistis filios ~~ierobaal~~ ierobaal et
filium ancille eius super vos constituistis regem. Si recte egistis erga ie
baal et domo eius recte sit vobis. Sin autem egrediatur ignis de a
bimelech qui devoret ipsum et vos. Que cum dixisset aufugit. De mor

Factum est autem cum regnasset super te abymelech.
sychem tribus annis abymelech, dedit eis deus spiritum malum ad
eum et expulerunt abymelech ab urbe et a tribu. Qui congregat
tricinia super eos agens predas ex eis. Tunc vero videns descenderat
gaal cum fratribus suis in sychem. Quo defendente eos, egressi pharum de
sychimite ad vineas uvasque calcaverunt et ingressi phanum dei
sui inter epulas et pocula maledicebat abymelech. Gaal quoque dice
bat. Quis est abymelech ut serviamus ei. Nunquid non est filius ierobaal qui sum
mere deum est. Qui non est secundum spiritus. Et addidit. Utinam daret quis popu
lum meum in manu mea ut auferrem abymelech de medio. Zebul vero quem fecerat
abymelech principem in civitate clam misit nuntios ad abymelech
Surrexit itaque abymelech cum exercitu nocte et tetendit insidias
iuxta urbem. Egressus que gaal mane et zebul cum eo stetit in por
ta. Cumque ascendisset abymelech, dixit gaal ad zebul. Ecce de
montibus multitudo descendit. Cui zebul: Umbras montium vides
quasi hominum capita et hoc errore deciperis. Rursumque gaal: Ecce
quasi de umbilico terre descendit. Cui zebul: Ubi est nunc os tuum quo lo
baris contra abymelech. Egredere et pugna contra eum. Et pugnavit cum eo
et victus est et fugiens recepit se in urbe. Zebul autem expulit eum et
socios eius. ~~et interfectis habitatoribus~~ Sequenti die abymelech ex
pugnavit urbem, interfectis habitatoribus eius eamque destruxit ita ut
sal in ea dispergeret. Habitatores vero turris sychimorum ingressi sunt fa
num dei sui quod locus munitus erat. Iosephus tamen dicit profugos et mu
nicia ~~congregata~~ congregatos super petram munitissimam et in monte
batur eam munire. Quod videns abymelech ascendit in montem Sel
mon et percisum ramum ferens dixit sociis. Facite quod ego. Qui cedentes
tes ramos et circumdantes presidium succenderunt illud et igne et
fumo perierunt in eo mille viri sive mulieres et similes. Et inde
dens inde abymelech obsedit oppidum thebes. Erat autem turris
in medio in qua receperant thebite. Et non quia a thebe
dicitur thebes. A thebis grecorum thebani. A thebe vero the
bite. Cumque abymelech expugnaret turrim et supponeret ignem
teret, mulier fragmen mole desuper iaciens fregit cerebrum
eius. Qui ait armigero suo. Percute me ne dicatur quod interfecit

femina. Qui interfecit eum. Hanc pestem dicit iosephus accidisse effraymitis
eo quod inuiti sunt adiuisse gedeonem ad aquas iordanis. Incidens.
Eo tempore chorus inventus est in grecia. Quod instrumentum dicit strabus pel-
lem esse cum duabus cicutis per alteram inspirat per alteram reddit sonum.
Et scribit Ieronimus quosdam sine aspiratione pro voce autem cantum et
mensuram et verbo cum c aspirato. h. De thobal. Iudicum. 10. — Iudicum. 10.
Post abymelech iudicavit israel thola de ysachar filius phua pa-
trui abymelech. Nec te moveat phua et ioas fratres esse cum
alter de ysachar alter de manassen fuit. Filii enim fuerunt unius matris
et duorum patrum de diversis tribubus. Hic iudicavit israel in samir xxiii
annis et mortuus est. Incidentia. Eo tempore hercules antheum vicit
in palestina et ylium vastavit. Bellum fuit inter laphitas et centauros
quos palefactus in libro de incredibilibus nobiles fuisse describit
equites thessalorum. Priamus laomedontis regnavit in troya. An-
drogeus athenienses dolo interficitur. Theseus in agone minotaurum occi-
dit. Propter quod athenienses pueri tributarii a pena liberati sunt.
Fuit autem minotaurus vir quidam inhumanus et valens in palestina
cognitus minois. Unde sic dictus est quasi minois taurus i. minois carnifex.
Post tholam iayr galaadites de tribu De iayr
manasse iudicavit israel xxii annis habens xxx filios quos
fecit principes xxx civitatum quas vocavit nomine suo avoth
iayr i. oppida iayr et mortuus est. Incidens. Eo tempore theseus rapuit
helenam quam rursus receperunt fratres eius castor et pollux et
capta matre thesei eo peregre profecto. Philistus scribit a cimbrone tyrus
zoro et carthagine carthaginem condita. Carmentis nimpha la-
tinas litteras invenit. De iepte.
Iterum filii israel fecerunt ydolis et servierunt et tradidit eos dominus
in manus philistiim et amon et afflicti sunt vehementer xviii annis
omnes qui habitabant trans iordanem in terra amorreorum. Amonite
transmisso iordane vastabant iudam et beniamin et effraym. Qui
afflicti clamaverunt ad dominum. Qui cum dominus respondisset eis. Ite et
invocate deos quos elegistis. Proiecerunt omnia ydola de finibus suis
et doluit dominus super miserias eorum. Congregati quoque sunt filii israel in mas-
phat contra amonitas qui fixerant tentoria in galaad. Et fuit eo
tempore iepte galaadites vir fortissimus pugnator. sed filius meretricis. — Iudicum. 11.
Habuit autem uxorem de galaad de qua suscepit filios. Qui cum ado-
levissent eiecerunt eum tamquam spurium dicentes. Non poteris esse
heres in domo patris nostri. Et abiit in terra thob. Et congregati sunt
ad eum inopes viri et latrocinantes. et eum quasi principem sequebantur.
Desideraverunt igitur ad eum maiores natu de galaad dicentes. Esto
princeps noster et pugna contra filios amon. Qui ait. Nunquid estis vos
qui odistis me et eiecistis me. Qui dixerunt. Non odimus te nec
venimus ut persequamur te sed ut sequamur te. Et ait iepte. Iurate quod in
eam mihi eritis. Iuraverunt ei. et ascendens cum eis in masphat locutus est coram
domino et fecit eum populus principem suum. Et misit nuntios ad regem amon
dicens: Quid tibi et mihi? Venisti in terram meam ut vastares eam. Qui respondit. Abstu-
lit israel terram meam cum ascenderet de terra egypti et recepi eam. Cuius

Corus est una chorus. mensura quoque chorus.
Dulce chorus resonat. flamma chorus est.

s. ccc. annis

iepte dixisset eam iure belli acquisitam et multo tempore possessam · noluit ac-
quiescere amon ut exponet · Erat iepte · Iudicet dominus hodie inter israel et
amon · Et factus est spiritus domini super iepte et egrediens ad pugnam
votum vovit domino dicens · Si tradideris filios amon in manus meas
quicumque primus egressus de domo mea occurrerit mihi revertenti cum pace
eum offeram domino · Et percussit iepte filios amon plaga magna
nimis et humiliati sunt coram filiis israel · Revertenti autem iepte in masphat
occurrit ei unigenita filia eius tympanis et choris · Qua visa scidit
vestimenta sua et ait · Heu filia decepisti me et decepta es · Aperui
os meum contra te domino · Filia vero non dolens in hoc casu pro victoria pa-
tris ait · Fac mihi pater quodcumque pollicitus es · Hoc solum precor mihi ut duobus mensibus
circueam montes et plangam virginitatem meam cum sodalibus meis · Et ait
Vade et expletis duobus mensibus [struck] redijt ad patrem suum et fecit
ei sicut voverat · Exinde mos inolevit in israel · ut annuatim convenirent
filie israel et plangant filiam iepte quatuor diebus · Arguitur Josephus
quod obtulit holocaustum nec legitimum nec deo carum · Cum si [...]
obitum habuisset immolasset eum domino · Fuit ergo in vovendo stultus [...]
do [...] · Potuit tamen an votum esse bonum quod irruit spiritus domini super eum
etiam post votum · Ita et apostolus ponit eum in cathalogo bonorum · Cum
[...] · Faciendum consilio spiritus sancti dicitur eum hoc fecisse

Judicum xij Tunc venientes ad eum effraym dixerunt · Cur contempsisti nos vocare
ad pugnam · Incendemus te et domum tuam · Qui ait · Vocavi vos et
venire noluistis · Et vocatis viris galaad pugnavit contra effra-
ym · Occupaverunt ergo galaadite vada iordanis · Cumque venisset ad
eos quidam fugiens de effraym obsecrans ut permitterent eum transire
dicebant ei · Numquid effrateus es · Quo dicente non sum · interrogabant eum
dic ergo sebboleth quod interpretatur spica · Qui respondebat theboleth
lingua exprimere spicam non valens · statimque iugulabant eum et ceciderunt
eo tempore de effraym [struck] xlij · milia · Et nota quod effrateus potest dici
effratita · effrateus enim proprie dicitur bethleemita · Et iudicavit iepte
israel vj · annis et mortuus est · et sepultus in civitate sua sephe
que est in galaad · Hic ab etate moysi usque ad se [...] ait supputantur
ccc. annos · Annis huius non addit sed ponit annos afflictionis [...]
presserat · Incidens Eo tempore hercules se ideo flammis [...]
bus inciderat pestilentie · de abessan ·

Post iepte iudicavit israel abessan vel esebon bethleemites
de iuda · vij annis · Incidens Eo tempore agamemnon regnavit [...]
mis · menelaus lacedemonie · de haylon ·

Post abessan haylon · zabulonites iudicavit israel x annis
Hic cum x annis iudex fuisset in lxx interpretibus non habetur et [...]
descriptio supplendo eusebius iosue filio nun [...] samueli et [...]
annos scriptura sacra non dicit plures annos quam in iosepho legun-
tur annotavit · Quorum ab egressu israel de egypto usque ad edifica-
tionem templi · cccc · lxxx · annorum summa quam scriptura ponit [...]
Eo tempore allexander helenam rapuit · bellum decennale [...]
qui allexander etiam paris dicitur · Themion et amazones [...]
tulere subsidium · de abdon ·

Post haylon abdon [...] de effraym iudicavit israel viij
annis · Sub hijs tribus iudicibus non recessit israel a domino [...]

cui et ideo nichil memoriale fecisse legitur. Tunc quoque facta est sub Abdon clades fratrum in Beniamin pro uxore levite. Incidentia. Herculis anno tercio capta est Troya. Et fluxerunt tempora ad primam olimpiadem annis ccccvi. Cuius greci ad gloriam victorie sue ceperunt annotare tempora sic. Anno a captivitate troye. Incepta olimpiade deinceps annotaverunt tempora sic. Anno primo olimpiadum. Tandem romani florentes annotaverunt tempora sic. Anno ab urbe condita. Ultimo xpiani annotant. Anno ab incarnatione domini. Capta troya menelaus et helena venerunt ad thonem regem egypti quem homerus polibum vocat anno tercio a captivitate troye vel quinto ut quidam volunt. Regnavit eneas tribus annis in ytalia in qua post eum regnaverunt ascanius silvius postumus latinis annis circiter quingentis tribus.

De sampsone judicum xiii.

Rursum filii israel peccaverunt coram domino qui tradidit eos in manus philistinorum xl annis a qua servitute hoc modo liberati sunt. Fuit vir quidam de stirpe dan nomine manue habens uxorem pulchram sed sterilem. Cui sepe oranti in agro pro sterilitate amovenda apparuit angelus et ait: Concipies et paries filium. Cave ne de cetero comedas aut bibas inmundum secundum legem nazareorum. Filius enim tuus erit nazareus dei ex utero matris sue et ipse incipiet liberare israel. Que cum omnia indicasset viro suo et commendasset angeli pulchritudinem [illegible] contristatus est vir quia zelotipus erat. Et ut mitigaret [illegible] viri tristiciam consuluit ut ambo orarent dominum ut iterum veniret ad eos angelus et instrueret utrumque de puero. Et apparuit iterum angelus uxori. Que cum vocasset virum ait manue ad eum: Tu ne es qui locutus es de puero? Cui angelus: Sum. Cui manue: Quid vis faciat puer? Et angelus: nazareus erit omnibus diebus vite sue. Attulitque manue hedum et panes. Et ait angelus: Non comedam. Si vis offerre offer illa domino. Et ait manue: Quod est nomen tuum? Cui angelus: Cur queris nomen meum quod est mirabile? Et optulit manue et cum [illegible] super petram domino qui facit mirabilia. Et ascendit angelus in flamma nec ultra apparuit eis. Et intelligens manue angelum dei ait: Moriemur quia vidimus dominum. Cui mulier: Si nos vellet occidere non accepisset dominus holocaustum a nobis et [non] dicatur que ventura sunt. Natum quoque filium vocaverunt sampson quod sonat solis [illegible]. Crevitque puer adeo ut iam prophetia fortitudinis eius agnosceretur. Cepitque spiritus domini esse cum illo in castris dan id est in exercitu tribus sue. Vel locus est in quo prius habitavit sampson et est dictus castra dan per anticipationem quia nondum ei tribus dan sortem habebat.

Quod sampson occidit leonem. Jud. xiv.

Descendit ergo sampson in thamnatha philistinorum ut videret sollempnitatem que ibi agebatur et vidit ibi virginem concupivitque. Et ait patri et matri: Accipite mihi uxorem thamnatheam quia complacuit oculis meis. Qui dixerunt: Cur negligis filias fratrum tuorum et transis ad filias incircumcisorum? nescientes quod res fieret a domino. Cumque descenderet cum eo apparuit catulus leonis in vineis oppidi et irruit in eum. Sampson in spiritu domini nichil habens in manu et dilaceravit eum quasi hedum capreolum et hoc parentibus non indicavit. Descendit postmodum sibi uxorem. Cum post aliquot dies rediret ut acciperet eam declinavit ut videret cadaver leonis et ecce apes erant

in ore leonis et favus mellis quem super cedebat in via de [...]
parte patri et matri et comederunt. Post quorum sponse contradidit [...]
chananea cives essent in capulis insperiarum timentes robur [...]
dederunt ei xxx iuvenes robustos simone qui sortes ope [...]
tantes ne quid forte vellet committere crescentem [...]
Quibus ait sampson. Propono vobis problema quod si solucionem in [...]
septimum diem convivii. dabo vobis xxx sindones et totidem [...]
meas. alioquin vos dabitis michi totidem. Qui dixerunt propone. Et dixit
sampson. De comedente exivit cibus. et de forti egressa est dulcedo.
Josephus alia ponit verba. Qui cuncta devorat cibum [...]
de se suavem licet ipse sit insuavis. Et non potuerunt per tres dies [...]
sitionem solvere. Cumque adesset septimus dies dixerunt sponse. blandire
viro tuo ut indicet nobis problema et indicabis nobis. Alioquin [...]
te et domum patris tui. Que sollicitans virum flendo dicebat [...]
me et ideo non exponis michi. Septem igitur diebus convivii flebat [...]
eum. Sed quomodo vii diebus flevit cum superius sit. septimo die [...]
ad eam iuvenes. Potest dici. Cumque adesset dies vii. i. cum adesset
dies iste septem primus. quod ideo declaratum est ne putaretur post [...]
venisse de quibus precedens erat quod non poterant propositionem solvere [...]
Potest dici aliter. Cumque adesset dies vii. i. appropinquaret [...]
ut penultimus sit adesset qui iiii erat. Et ita post tres dies in [...]
quarto die venerunt ad eam. et locuta est viro. Et autem dicitur vii [...]
flevisse. hoc est illis septem non per illos. Quidam correxerunt [...]
adesset dies iiii. quod vicio scriptoris textus fuit. quem videntes [...]
abbreviatum estimabant legi vii. Tandem die vii cum ei molestus
esset exposuit. que statim indicavit civibus suis. Et illi die vii ante
solis occasum. dixerunt sampsoni. Quid dulcius melle. quid fortius
leone. Qui ait. Quod dolosius muliere. Si non arasseritis in [...]
la mea non invenissetis propositionem meam. Et irruit spiritus domini in
eum. et ascendit ascalonem et ibi percussit xxx viros quorum [...]
tis vestes dedit qui problema solverant. Et iratus sampson uxorem [...]
in domum patris sui. Uxor autem eius nupsit uni de amicis suis [...]
Cumque dies tritice messis instaret venit sampson visitare [...]
rem suam ferens hedum. Cumque cubiculum eius vellet intrare [...]
ter dicens. Putavi quod odisses eam. et tradidi illam amico tuo. Sed
autem soror eius que pulchrior est illa sit tibi pro ea uxor. Cui sampson [...]
hac die non sit culpa in me contra philisteos faciam vobis mala. [...]
Et cepit ccc vulpes et iunxit caudas caudis et faces in [...]
dio ligavit quas igne succendens dimisit eas discurrere [...]
derunt segetes philistinorum in tantum ut vineas quoque et olivetas [...]
consumeret. Palestini scientes opus esse sampsonis uxorem et [...]
parentes eius combusserunt. Illa que mali huius auctores [...]
sampson. Ad hunc expetendam ultionem ut generatio et percussit [...]
gna strage ita ut stupentes suram femori imponerent. Josephus dicit [...]
Percussit alienigenas sampson. Tybiam super femur. quod ad [...]
redigeret. i. tam mirabiliter ut stupentes tibiam unius pedis super
femur alterius ponerent. Tamen quia tibiis sedimus et super femur [...]
quidam exponunt sic. Percussit tibiam super femur. i. pedites [...]
dentes in equo. Et habitabat sampson in spelunca petre [...]

Iudicum. 14.

Nota palestini

... in loco munito. **Quomodo interfecit mille viros in maxilla asini.**

Tunc ascendentes philistei in terram iuda castrametati sunt in loco qui postea dictus est lechi, id est maxilla. Et dixerunt ad eos viri iuda: Cur ascendistis adversum nos? Qui dixerunt: Ut ligemus sampsonem. Et ascenderunt tria milia virorum de iuda ad sampsonem et culpantes eum dixerunt. Respondit quod philistiim imperent nobis. Venimus ut ligemus te et tradamus philisteis. Et ait: Iurate mihi ne me occidatis. Et iuraverunt. Et permisit se ligari duobus novis funibus. Qui cum traherent eum et vociferarent philistei prae gaudio, irruit spiritus domini in eum et dissoluta sunt vincula eius ut lina consumpta solent ad odorem ignis. Tollens quoque mandibulam asini iacentem interfecit in ea mille viros aliis in fugam versis. Et exultans super eos cecinit metrice: In maxilla asini, id est mandibula pulli asinarum, delevi eos et percussi mille viros. Hebreus habet: In maxilla asini feci hemor, quod sonat cumulum de cumulis, hoc est in maxilla asini feci acervum de cadaveribus mortuorum. Et proiecit mandibulam et vocavit nomen loci illius ramathlechi vel ramathleci, quod est elevatio maxille. Ramma enim excelsum sonat. Et sitivit ad mortem. Quod fecit esse tradunt hebrei, quia sibi dedit gloriam et non deo. Et clamavit ad dominum: Obsecro domine, ecce morior et incidam in manus incircumcisorum. Et aperuit dominus molarem dentem in maxilla asini et egresse sunt aque. Quibus haustis vires recepit et mutato nomine priori dictum est nomen loci fons invocantis de maxilla.

Cumque non timeret philisteos abiit in gazam et vidit ibi mulierem meretricem et ingressus est ad eam. Quo cognito palestini posuerunt custodes in porta civitatis ut exeuntem mane occiderent. Sampson vero medio noctis surgens ambas fores apprehendit cum postibus et sera et in humeris portavit ad verticem montis. — Judicum 16.

Post hoc amavit dalidam **Quomodo captus et deceptus fuit per mulierem** que erat in monte sorech. Et est sorech locus vel genus vitis. Et venerunt ad eam quinque satrape philistinorum dicentes: Disce ab eo in quo habeat vires et quomodo valeamus eum vincere et affligere, et dabimus tibi singuli mille ducentos argenteos. Et blandita est dalida sampsoni. Qui ludens in dolo ait: Si vii. ~~...~~ nervicis funibus et adhuc humentibus et recentibus ligatus fuero, ero sicut ceteri homines. Quos iosephus palmites vinearum dicit recentes. Et attulerunt ad eam vii. funes quibus dormientem, quod hebreum ~~ligavit~~ colligavit, latentibus apud se philisteis. Et clamavit mulier: Philistiim super te sampson. Qui rupit vincula quasi filum stuppe. Idem fecit secundo de septem novis funibus. Cum autem tertio vii. crines capitis eius cum licio et clavo terre infixisset, excitatus ab ea sampson extraxit clavum cum crinibus et licio. Cumque molestum esset ei dalida et deficeret anima eius usque ad mortem, aperuit ei veritatem dicens: Nazareus sum ex utero matris mee. Si rasum fuerit caput meum recedet a me fortitudo. Tunc dalida illa vocavit satrapas ut venirent cum pecunia quam promiserant. At illa dormire fecit illum super genua sua et per tonsorem rasit vii. crines eius, id est cesaries. Vel quia novacula ascenderat super caput eius, ergo solis vii. crinibus rasis dominus recessit ab eo. Tunc abiecit eum

mulier. Quem cum apprehendissent phylistiim eruerunt oculos eius
et circumduxerunt eum per terram. et apud gazam clausum in carcere mo
lere fecerunt. quasi opere servili eum affligentes. Hebrei tamen dicunt quod phy
listei coegerunt eum dormire cum mulieribus robustis ut ex eo
sobolem robustam conciperent. Procedente tempore cum capilli eius renasci coe
pissent cum adesset publica festivitas ingressi sunt principes phyl
ut immolarent magnifice dagon deo suo qui tradiderat inimi
cum in manibus eorum. Cumque letarentur conviantes eductus est sampson ut coram
eis luderet et ei illuderent. Stabat autem inter duas columpnas quibus tota
domus innitebatur. et ait puero regenti se. Dimitte me ut tangam columpnas
et paululum requiescam. Et apprehendens utramque columpnam et concussisset ro
bore et ait. Moriatur anima mea cum phylistiim. et concussis columpnis
lapsima cecidit domus super omnes. et multo plures interfecit mo
riens quam vivens et perierunt preter conivantes circiter tria milia viro
rum sexus qui ludentem expectabant de tecto. Tulit eum vero in domum
eius et sepelierunt eum in sepulchro patris sui et iudicavit israel
xx. annis. Hactenus liber iudicum tempora signat hinc annos
ccxix. et iudices. xiii. Incidentia. Eo tempore asscanius
regnavit latinorum. Palefactus in libro incredibilium tradit solem
in trieri cyrenorum fugisse. sillam spoliare hospites solitam.
Ducenes quoque mulieres fuisse quae decipiebant navigantes. Micha.

Sequitur hystoria de ydolo miche. Hunc autem josephus ...
Senctum et alterum de uxore levite dicit iosephus ... post
post mortem iosue et ante othoniel cum plurimum peccassent filii ... contra
deum et tradidisset eos deus in manus chananeorum. qui ... expul
lerunt inde ascalonem et accaron et multas urbes in ... Et ...
et ipsos damitas expulsos in montem fugere compulerunt. Et erat
in monte effraym vir nomine michas qui suscepit a matre sua
mille centum argenteos votivos et fecit ex mandato matris sculptile.
eius ephot et theraphim. i. vestem sacerdotalem et ydola et ...
uit eis edicula in domo sua et implevit manus unius filiorum suorum
et factus est ei sacerdos et investivit eum in sacerdocio per aliquid
in manu eius. vel implevit manum eius. i. sepe optulit ei ... sibi
sacerdoti. In diebus illis non erat rex in israel. sed unusquisque quod sibi
rectum videbatur faciebat. Fuit autem alter iuvenis bethleem ...
cognatus miche et levita sed pauper. qui voluit peregrinari ...
ut commodum sibi reperisset. Cumque declinasset in domum miche
invitatus vie eius. constituit eum sibi sacerdotem instituens ... Et ...
los annos decem argenteos et vestem duplicem et victum. ...
illis dan querebat sibi possessionem et ... miserunt. v. viros ...
plorarent terram in qua possent habitare et ... in domum miche ...
requieverunt in diversorio levite. Cumque considerassent ubertatem ...
la abierunt et venerunt lachis et viderunt locum uberrimum ...
natura opimum et habitantes in ea sine timore et ... reversi ...
fratres suos et dixerunt. Eamus et possideamus terram quam vidimus ...
nullus est labor. Et profecti de tribu dan. dc. viri armati ...
mansierunt in cariathiarim iude. qui locus ex eo tempore dicitur
castra dan. Alius eodem nomine dicitur est de quo diximus in ...

Nota quod in veteri testamento quatuor per angelum nunciati sunt. scilicet ysmahel ysaac ...
sampson. In novo testamento duo. iohannes et ihesus.

Judicum 17°.

Judicum 18.

templum eodem nomine dedit et ubi Jeroboam fabricavit vitulos. Cumque transissent
iuxta domum Miche intraverunt .vi. centi viri ut tollerent vestes et ydola.
Cumque sacerdos acclamaret dixerunt ei: Veni nobiscum. Melius est tibi
ut sis pater in una tribu quam in domo unius viri. Et abiit cum eis. Cumque sequeretur
eos Michas cum omni domo sua videns eos
fortiores se et minantes mortem reversus est. Illi vero cum mulieribus
et parvulis et iumentis et universa supellectili sua venerunt ad
Lesem Lachis et percusserunt eos et urbem succenderunt et struxerunt
sibi civitatem non procul a Libano et iuxta fontem Jordanis cum ~~magnum~~
caput Sydonis maioris in regione Roob et appellaverunt eam
Dan que primum Lachis vocabatur. Posueruntque sibi idolum sculptile Miche
toto tempore quo fuit domus Dei in Sylo. Jonathan vel Jonathan vero filium
Gersam filii Moysi et filios eius de genere Moysi descendentes statuerunt
sacerdotes in tribu Dan usque ad diem ~~[illegible]~~
captivitatis sue. Non erat rex in Israel. Ut consentit Josepho qui ait
hoc factum ergo post aliquot annos cum eadem tribus contigisse. De uxore levite. Judicum 19.

Fuit levita habitans in latere montis Effraym habens
uxorem de Bethleem que irata viro suo rediit in domum patris sui
in Bethleem. Sequitur eam vir suus cum puero et duobus asinis re
conciliare eam. Quarto autem die cum regredi vellet tenuit eum socer
usque in crastinum. Quinto die sumpto cibo circa meridiem egressus est du
cens secum duos asinos onustos et concubinam. Sicut quidam uxorem
dicit. Et ut videtur velle Josephus luna quinta in finistrum iter arri
puit. Cumque transiret iuxta Jebus die declinante noluit ingredi oppi
dum gentis aliene et transiit in Gabaa que est in tribu Beniamin
et nullo eum recipiente sedebat in platea. Et ecce senex rediens
de agro qui erat de monte Effraym et advena habitabat in
Gabaa qui introduxit eos in domo sua. Et cenantibus illis venien
tes viri civitatis filii Belial dixerunt ad dominum domus: Educ virum
qui ingressus est ad te ut abutamur eo. Et Josephus dicit: non venisse eos
ob hoc ut raperent uxorem eius. Cum autem optulisset eis senex filiam
virginem et uxorem viri pro viro, cognoverunt uxorem viri. Qua
cum tota nocte abusi essent dimiserunt eam mane. Que rediens
ad hospicium viri exspiravit ante ianuam. Et ferens vir cadaver
eius in asino rediit in domum suam. Et concidens eam in .xii. partes
misit in omnes terminos Israel. Et clamaverunt singuli: Numquam sic
factum est in Israel ex quo ascenderunt patres nostri de Egypto. Et egressi
sunt omnes qui erant et conveniunt unus in Masphat .cccc. milia pugnatorum. Et Judicum. 20.
dixerunt: Non redibit quisque in domum suam donec ulciscamur in Gabaa.
Et elegerunt viros unum de .x. qui portarent cibaria et miserunt ad
omnem tribum Beniamin dicentes: Tradite nobis flagiciosos de Gabaa
ut moriantur. Qui noluerunt, ymo dederunt eis .xxv. milia
de Beniamin in auxilium. Erant et in Gabaa .dcc. viri ita sinistra
ut dextera preliantes et sic fundis lapides ad certum iacientes ut ca
pillum quoque possent percutere. Et ascendentes exercitus Israel in Sylo consulunt
dominum: Quis ascendet in primis preceptor contra Beniamin. Et respondit
dominus: Judas. Hoc forte ut dicit fuit a Josepho de tempore huius cladis. Et
ascendentes inde expugnabant Gabaa. Et prima die egressi filii

beniamin de gabaa percusserunt de isrl' · xxii · milia · Sequenti [die]
xviii · milia · Tercia vero die per insidias ceciderunt [filii beniamin]
[et intra]vit urbem filii isrl' · occidentes viros et parvulos et mulieres
[et] ipsam facientes aliis civitatibus in tribu beniamin · De omni multitudine
soli · dc[ti] viri remanserunt qui sederunt in petra remmoth · et planxit
planctu magno · iiii[or] mensibus Et iuraverunt filii isrl' in masphat
quod nullus eorum daret filias suas uxores filiis beniamin · Tandem [do]
lentes de delectione tribus unius · requisierunt quis de isrl' non ascendisset
cum eis in masphat · et invenerunt quod viri iabes galaad non ascenderant
[Et miserunt] et percusserunt eos a viro usque ad mulierem · solis · cccc ·
virginibus reservatis · Et adduxerunt eos · dc[tos] viros de petra remmoth vel re[mmon]
et reddiderunt eis sortem beniamin et · cccc[tas] illas virgines de[derunt]
derunt eis in uxores · et consilio suo de dandis uxoribus de ...
remanserunt et dixerunt eis · Ecce solempnitas domini in silo et ...
filie isrl' ducentes choros et vos latentes in vineis capite et ...
te singuli singulas uxores · et fecerunt eum · Et restituerunt ...
beniamin · In diebus illis non erat rex in isrl' sed unusquisque quod sibi rec-
tum videbatur faciebat · Eadem clausula que et supra · Ideo forte ...
quod eodem tempore utraque facta fuerunt · Historia de ruth · ruth primo

Post simpsonem iudicaverunt isrl' · sacerdotes qui non tamen iudices
[dice]bantur a digniori officio agnominati sunt · Et translato sacerdotio
a filiis eleazar · hic primus de filiis ythamar accepit
sacerdotium · In diebus eius factus est fames in terra · et surrexit eli-
melech de bethleem effrata cum uxore sua noemi et duobus
filiis suis maalon et chelion et egressus est regionem moab
ut pasceretur ibi · Quo mortuo filii isrl' duxerunt uxores filias
das orpham et ruth · Josephus tamen dicit quod pater accepit ...
us uxores et manserunt ibi · x · annis et mortui sunt ambo ...
beris · Noemi vero vidua et orbata filiis surrexit ut ...
ad patriam · audierat enim quod dominus dedat populo suo escas et ...
eam nurus sue · Que ait ad eas revertimini filie mee in domum ...
vestri · non enim ultra potestis sperare viros ex utero meo Et ...
moabitas similiter lex de semine suscitando
Et acquieverunt orpha et reversa est · Ruth vero seque-
batur eam · Cui noemi · Audi filia · Non est de nu-
tu dei genitum · Nunc populus meus ... genera ... tu
vivere · Expedit tibi ut redeas ad populum tuum
et ad deos tuos · Et ait ruth · populus tuus
populus meus · deus tuus deus meus · Profecte sunt
sunt simul in bethleem que prius dicebatur effra-
ta ab uxore caleph · Hec fuit maria soror moysi ... [quae]
translatum est de hebreo · ... percussa est lepra agnoviata est ...
· i · furorem vidit · i · iram dei experimento cognovit · vel ...
lum quia plaga eius omnibus posita est in exemplum Iosephus tamen dicit quod caleph
cepit de effrata vi · vim ... maria et ... besleel ... vocavit ...
primo appetens incredibilem ubertatem sibi redditam ... bethleem et ...
leem quod est domus panis · Peribunt fama in bethleem

Ebiu palpo[nem] ... [iu]dex ... theos ... sol ... [eli]melech ... ad ... [e]gressus ... ... [m]oab ... [or]pha ... in tribu ... cum uxore et ...

hec est illa noemi · Quib illa · Ne vocetis me noemi qd est pulchra
sed vocate me mara qd est amara · Egressa sum plena et vacua me
reduxit dns · et amaritudine plena · et tunc primo ordea metebant · · Ruth · 2º ·
Erat aut ibi vir potens opulentus booz consanguineus elyme
lech · Intrauit itaqz ruth agrum illius de voluntate noemi et colligit
spicas post metentes · Accidit aut ut egrederetur booz ad agrum
et ait messoribus · Dns vobiscum · Et responsum est cui hec esset puella · Et
dixerunt · Hec est illa moabitis que venit cum noemi · Et ait booz ad eam
Filia ne vadas in agrum alterius · nullus puerorum molestus erit tibi · Si si
tis vade ad sarcinulas et bibe · hora vescendi veni huc et comede
et intinge bucellam in aceto · Reddat tibi deus · et sit plena merces quam consecu
ta es sub alas eius · Pueris suis dixit · Proicite de manipulis
vestris de industria ut absqz rubore colligat · Cumqz excussisset ad la
pidem messorum polentum quam iosephus alphitum vocat et consiliabat eam
In vespa que collegerat excuciens invenit ordei quasi ephi · i ·
modios tres · Cumqz redisset ad socrum indicauit ei qd fecerat ei booz
Et ait noemi · propinquus noster est homo · benedictus sit a dno · Post hec fecit
ruth respondens diebus usqz ad aree ventilacionem · Mos erat ut ipse
qui ventilacione dns aree grande conuiuium pueris et messoribus suis
parabat et dormiebat in area et qui solempnizans abstinebat ab am
plexibus · Post hec fiebat tonsione ouium · si post videmus fieri nobile
Et ait noemi ad ruth · Lauare filia et unguere et induere cul
tioribus vestimentis et ascende in aream cum aliis · Non te videat homo
donec inebriatus fuerit · Cumqz obdormierit proicies te a parte pedum eius et
ibi iacebis et fecit omnia que sibi socrus imperauerat · et ecce media noc
te euigilans vir expauit dicens · Que es · Et illa · Ego sum ancilla
tua expande pallium tuum super me · quia meus propinquus es · Cumqz idicasset
ei boez booz in talibus derogacionibus esse seruandam consuetudinem ad
didit · Alius propinquior me est · Si te voluerit iure propinquitatis bene res ac
ta est · Alioquin ego te suscipiam · viuit dns · Surrexit itaqz booz de
loco de loco in quo iacuerat iuxta acervum manipulorum antequam homines
mutuo cognoscerent se et impleuit pallium eius ordeo · quasi vi · modiis
et rediens ruth ad socrum indicauit ei que dixerat ei booz · Ascendit
ergo booz ad portam et sedit cum iudicibus et vocauit x · de senioribus ciui
tatis et aduocauit propinquiorem illum de quo dixerat ait ad eum · Partem agri
fratris nostri elymelech disposuit vendere noemi · nos duo soli propinqui
sumus · Si tu propinquior eme · sin autem si placet · At ille · Ego emam · Cui booz
Ergo non ex media parte oportet te habere legem mediam habeas necesse
est eum agro relictam maalon ut suscites nomen propinqui · At ille ait
Cedo a iure propinquitatis · tu vtere priuilegio meo · Et ait booz · Tolle
ergo calciamentum tuum ut firma sit cessio · Iosephus tamen dicit · booz
itaqz testificantibus senioribus iussit mulierem ut eius calciamentum sol
ueret secundum legem et in faciem eius spueret · Iohannes ait · Cuius non sum dignus cor
rigiam calciamenti soluere · Ex hoc · hiis tribus conicit quod secundum dei ipse
cuius quisqz ipse repudians soluebat sibi calciamentum · quisqz vero
mulier soluebat ei · quisqz vir qui suscipiebat eam · Sed quoniamqz mo
fieret in obprobrium repudiati dicebatur domus discalciati · Et ait booz las
cerentibus · Huius rei testes estis · Cui dixerunt · Testes sumus · Alete

Contra hoc qd dicitur quod booz accepit ruth · habetur deut · 23 · amonites et moabites
non intrabunt ecclesiam dei · Ad hoc dicitur quod prohibitum fuit de viris et non de mu
lieribus · Vel hoc factum fuit revelacione diuina · quod booz acciperet ruth in uxorem ·

pit itaq3 booz ruth i uxore et post annu natus e ei filius que posuit
noemi i sinu suo. nutricis et gerule fungens officio. Et dixerunt
ad eam vicine congratulantes. Ecce habes qui nutriat senectutem
tuam et seruiat tibi plus q vii filii. ob hoc vocaunt nomen eius
obeth. quod hebraice vocatur seruiens. hic e pr ysai patris dauid.
Explicit historia lib. ruth.

[illegible]

Liber regum in iiii^or voluminibus distinguitur apud nos [illegible]
autem in duobus et dicitur primum samuel a nomine auctoris [illegible]
cantur malachim .i. regum a materia. Quidam vero [illegible]
quod sonat regnorum sed vitiose. Agitur enim in eo de [illegible]
orum tantum et de regibus eius licet in duo divisum fuit. Scripsit [illegible] a [illegible]
iste sub singulis regibus qui compactus est in unum a [illegible]
quidem est finis huius libri et [illegible]. Ad commendationem [illegible] Incipit liber [illegible]
premittitur commendacio eius primum in hunc modum. Ramatharim sonat [illegible]

Fuit vir unus de ramathaym. Ramatharim [illegible] sophym de monte [illegible]
quasi diceret de tribu excelsa fuit helcana. sophym [illegible] et nomen eius helcana [illegible]
Sophym speculator .i. [illegible] locus. et nomen [illegible] pro vigore virtutum nec [illegible]
Vir ei ponitur hic non pro sexu sed pro vigore [illegible]. Dicitur autem civitas [illegible]
sed pro singularitate religionis [illegible]. Dicitur a iosepho [illegible]
thaym que in ewangelio dicitur arimathia [illegible]
in excelso sita erat. Sophym vero speculator [illegible]
ac si diceretur de ramathaim speculationis [illegible] distinguitur sic [illegible]
longe videri poterit. sic tradit iosephus. Alii distinguunt [illegible] regionis. Unde [illegible]
sophym. [illegible] est autem effraym nomen montis sed regionis [illegible] salomon [illegible]
ubi legitur de .xii. prefectis regionum qui ministrabant [illegible] Fuit autem [illegible]
los menses ponitur achar prefectus montis effraym [illegible]
tania levita. [illegible] descendens ab eo per [illegible]
Unde patet quod samuel non fuit aaronita. Et dicitur effratheus [illegible]
fuit ei secundum matrem de tribu iuda. Unde samuel [illegible]
filius suus more in bethleem [illegible]
nomina distinguitur sic Effrateus ab effraym [illegible]
ab ephrata [illegible]. Eufrateus ab eufraten [illegible] De parentibus samuelis [illegible]
est ut dicunt [illegible] eufraten [illegible]

Habuit helcana duas uxores nomen uni anna et nomen [illegible] phe-
nenna. et cum debuit dicere alteri de duabus [illegible]
quia licet pares essent in nomine uxoris [illegible] Erat [illegible]
Erat autem anna pulchra sed sterilis. phenenna vero fecunda [illegible]
vir ille tribus statutis diebus secundum legem in silo ad adorandum [illegible]
autem in silo duo filii heli ophni et phinees sacerdotes [illegible]
helcana dedit phenenne et filiis et filiabus eius partes. Anne [illegible]
partem unam tristis. Quidam putant dictum [illegible] de vestibus [illegible]
buebat uxoribus et liberis in die festo. sed magis [illegible]
de partibus sacrificiorum que contingebant offerentes [illegible]
te ceteris distribuebat. Hebreus sic [illegible] magis [illegible]
[illegible] unam duplicem [illegible] equipollentem [illegible]
na tristis pro sterilitate non sumebat cibum et [illegible]
[illegible] ut oraret hely sedente [illegible] posterius [illegible]
[illegible] illum. Et flens anna vovit domino. Domine [illegible]
in sexum virilem dabo tibi eum nazareum omnibus diebus vite [illegible]
dens hely motum labiorum vocem non audiens [illegible]
ait. Digere paulisper vinum quo mades. Que respondit [illegible]
[illegible] ego sum [illegible] adhuc. Ora pro ancilla tua [illegible] petitione tua [illegible]
cam hely sterilem. ait. Det tibi deus [illegible] petitionem tuam [illegible]

Rabanus. Forma orandi datur nobis ut non in multiloquio sed in effusione lacrimarum oremus.

Motum labiorum [illegible] vocem pulsum [illegible] sed [illegible] non est vocis sed cordis [illegible]

tu habz dabit. Vn mulier ex permissione sacerdotali secura abiit. Vultus
illius non sunt amplius in diuersa mutati. i. animus eius non est de cetero distractus in
uarietates dubitacionis. **De oratione Anne in Silo.**
Et factum est ut pareret filium et vocauit nomen eius Samuel. i. positio
elacio dei. quia a deo postulatum susceperat. Non ascendit mulier
in Silo cum viro donec ablactaret filium et cum ablactasset duxit in
Silo cum vitulis tribus et tribus modiis farine. Hebreus tamen habet et modio
farine et cum amphora vini que est mensura trium modiorum. Nec et
attulit simulam et vinum ad libamentum tantum cum in libaminibus vitulorum
pauciora sufficerent offerri cum non nisi unum vitulum obtulisset. Sed
intelligendum est quod residuum domui dedit sacerdotum. Porro mirum videtur
esse puerum bimum quasi nomine ablactatum adductum esse ad ministrandum in
tabernaculo. Propterea quidam dicunt tres esse ablactationes. prima a lac
te mamille que fit tercio anno. secunda a lacte infancie que fit vii. tercia
a lacte puericie que fit xiiii. et sic amouetur puer a nutrice a pe
dagogo a tutore. Dicunt ergo quidam eum adductum post secundam ablac
tationem ad erudiendum literis. Vnde in sequentibus legitur quod per singulos annos
mittebat ei mater tunicam paruam. Alii dicunt quod post terciam ablactationem
iam ydoneum ad ministrandum. Vnde statim sequitur. Puer autem erat minister
in conspectu domini .i. in tabernaculo. Cumque obtulisset hely puerum. ait Anna
Viuit anima mea domine. Ego sum mulier in Selo pro qua orasti. et ecce
filius quem dedit michi dominus. Genus erat iurisiurandi pro confirmacione
quasi diceret pro confirmacione sermonis anima tua domine. Quidam tamen quasi pro execra
tione puniri dici ut ibi. Viuit anima tua rex si noui eum. quasi diceret
destruat me deus et vita tua si noui eum. Et orauit Anna ad
dominum et ait. Exultauit cor meum etc. Canticum tamen est prophetie et non oro
nis. Primum est gratiarum actio pro beneficiis sibi prestitis
secundo inuectio est in superbos occasione phenenne ibi. Nolite multiplicare
loqui. Tercio prophetat de regno christi ibi Dominus iudicabit fines terre quod
non legitur in emineri. Donec sterilis peperit plurimos et que multos
habebat filios infirmata est. Hebreus habet pro plurimos vii. et pro infirmata
est infirma est. Et tradunt quod singulis Anne filiis nascentibus singuli phe
nenne filii moriebantur. Et quinque filiis Anne duos filios Samuelis
connumerat ut sint vii. Redyt helcana in domum suam. et Samuel minister
erat ante hely. Et dicit iosephus eum anno suo xii. plene prophetasse.

De ortu Samuelis.

Porro filii helyi nescientes dominum
neque officium sacerdotale de sacrificiis antequam adolerent adypem tollebant
ab offerentibus crudam ut lauaret sibi pareret eam. et mittebat puer
sacerdotis fuscinulam in ollam et quicquid leuabat fuscinula sacerdotis
erat quod non erat porcio sed rapina. Samuel autem ministrabat accinctus
ephot lineo. non sacerdotali. sed prophetico. et tunicam paruam afferebat
ei mater singulis annis et visitauit dominus Annam et habuit tres filios
et duas filias. Hely autem erat senex valde. et audiuit peccata filiorum
suorum qui dormiebant cum mulieribus excubantibus ad ostium tabernaculi
et eas que venerant ad purificacionem polluebant. Quidam tamen volunt
quod non miscebantur mulieribus. sed corrupti pecunia dabant mulieribus

1°. xx. 20

no

licentiam committendi viris suis in templi tempus purificacionis. Unde et [illegible]
dixit eis. Transgredi facitis populum domini. et tepide arguebat eos [illegible]
Venit autem vir dei ad hely. angelus dei secundum hebreos et ait ad [illegible]
Loquens locutus sum ut domus patris tui ministraret in conspectu meo [illegible]
hoc a me. sed honorificantes me glorificabo et contempnentes [illegible]
Ecce precidam brachium domus patris tui .i. auferam
sacerdotium de domo tua. pro quo debebatur ei armus
dexter. et videbis emulum tuum in templo quod futurum est
in diebus salomonis cum sadoch qui fuit de elea-
zar. factus est sacerdos abiecto abyathar. Quidam tamen
autumant translatum esse sacerdotium ad samuelem qui
non fuit aaronita. sed neque legitur samuelem
fuisse sacerdotem. nec aaronitas amotos a sacerdo-
cio usque ad tempora machabeorum. Quod autem addidit vir dei. magna [illegible]
domus tue morietur forte impletum est in hiis qui occubuerunt [illegible]
in bello vel qui saul interfecit sacerdotes nobe. et in signum [illegible]
ratis predixit ei una die filios eius morituros. Porro [illegible]
sermo dei erat preciosus .i. rarus. quod tercio vocavit deus samuelem [illegible]

Factum est autem. hely iacebat in loco suo et oculi eius caligaverunt [illegible]
nec poterat videre lucernam domini antequam extingueretur. quod mistice [illegible]
cum aliquis adeo cecutiens quod clarius videat lucernam ardentem [illegible]
victus presertim cum cecutientes oculi clarius videant dei antequam [illegible]
diem. Quidam sic distinguunt. nec poterat videre lucernam dei [illegible]
Samuel autem dormiebat et sic habundat autem hic secundum [illegible]
hebreus qui distinguunt ibi. nec poterat videre. Et sic [illegible]
domini nondum extinguebatur. et sic construe sequitur. Samuel autem ubi [illegible]
ebat in templo domini .i. in thalamo iuxta tabernaculum domini ubi [illegible]
ly sacerdote dormiebat. Unde cum vocasset eum dominus cucurrit ad hely. Ecce ego [illegible]
Vocasti me. Falsum dixit. sed non est mentitus. Et ait hely. Non vocavi [illegible]
Revertere et dormi. Et factum est secundo similiter. Nondum samuel sciebat [illegible]
non habebat consuetudinem audiendi deum. Cumque vocasset eum dominus [illegible]
tercio. Iterum abiit ad hely. Et intellexit hely quod vocasset [illegible]
ait. Si deinceps vocaverit te dices. loquere domine quia audit servus [illegible]
Cumque vocasset eum dominus dormientem. dixit. loquere domine et [illegible]
tinentie comminacionem in domum hely. quam prius fecit per virum dei [illegible]
tum preiudicium est in tantum factam esse promissionem quam fecit dominus aaron [illegible]
sacerdocio sempiterno. Promissionibus enim semper subaudienda est condicio [illegible]
sita. Si custodierint filii tui testamentum meum &c. Videtur [illegible]
dominum idem ter vocasse samuelem ut prefiguraret trinitatem [illegible]
futuras. Fuit et ystoria. quod ab hac vocatione dicit [illegible]
Fuit et mane. Obtulit et qui sacerdotum. eo quod [illegible]
nepos hely. Mane adiuravit hely samuelem ut [illegible] Et ait [illegible]
verba domini. et universum sermonem. et indicavit ei omnia. Et ait [illegible]
quod bonum est in oculis suis faciat. Crevit autem samuel et [illegible]
universus israel quod fidelis samuel propheta esset domino. et consilium [illegible]
prophetis in vos verbi domini. Revelatus est dominus ut [illegible] verbi domini. [illegible]
lo et [illegible] et [illegible] a fratribus sine verbo domini.

Et factum est. convenerunt philistei in pugnam **et filiorum eius et captione arche.**
in Afec qui dicitur locus primus ad Iezrahel quam vocat Iosephus 1° 14. 2°
Amphecolonias (?). Israel quoque egressus est in prelium. iuxta lapidem
adiutorii. quem [illegible] dicitur i. per anticipationem dictum postea [illegible].
Et victus est Israel. et ceciderunt ex eo quasi quattuor milia virorum. Et dixerunt
seniores de Sylo afferamus archam domini sedentis super cherubin. Cherubin interpretatur plenitudo scientie.
[illegible] domini est in [illegible]. Qui sedes super cherubin. quia quasi gloria domini ibi
apparebat. Et tulerunt archam et venerunt cum ea duo filii Hely. Nam
et Phinees iam fungebantur officio patris sui. et acceperant mandatum ab
Hely ne ad eum redirent sine archa. Et timuerunt philistiim et acies
pugnaverunt et fugit Israel et cesa sunt ex eo xxx milia peditum
et archa domini capta est et duo filii Hely mortui sunt. Currens autem vir
Beniamita de tribu Beniamin de acie et venit in Sylo quod ferunt
[illegible]. Hely autem sedebat contra viam que ducebat ad castra spectans i. auscultans
[illegible] iam enim cecus erat ut autem [illegible] et [illegible]. Et audita
strage populi et morte filiorum quievit. Cum autem audisset archam captam
cecidit retrorsum et fractis cervicibus exspiravit. Nurus autem
eius uxor Phinees pregnans erat et pre dolore irruerunt in eam [illegible] et pe-
perit filium. [illegible] ut dicit Iosephus et vocavit eum Yeahoth (?) i.
inglorium dicens. Translata est gloria domini de Israel. Porro Hely iudicavit
Israel xl annis. cui concordat Iosephus. Ipse vero et Paralipomenon dicit
[illegible] per [illegible] post [illegible] fuerint anni xx sub iudice [illegible]
[illegible] sunt anni quibus iudicavit Hely. Quidam tamen dicunt xx annos
[illegible] Samuel aggregandos annis [illegible] sui. Sed [illegible]
[illegible] cum annis Saulis ascribitur. Sed nec potuit fieri ut Hely
[illegible] sacerdotium de domo Eleazar. Eleazar successit
Phinees. cui successit Abiezer. cui successit Buzi. cui successit
Ozi. et translatum est sacerdotium **Incidens** In diebus Hely fuit [illegible]
[illegible] Latinorum. filius Postumus filius Enee et Lavinie a quo deinceps
[illegible] reges Silvii denominati sunt. Hunc Astianax Hectoris filius
[illegible] filio suo [illegible] a quo Iuliorum familia et origine [illegible]
[illegible] Hectoris filii [illegible] receperunt [illegible] post [illegible]
Tulerunt autem philistiim **de remissione arche. 1. 14. 1°.**
archam domini in Azotum et statuerunt eam iuxta Dagon [illegible]
Et cum surrexissent diluculo invenerunt Dagon [illegible] in terra ante archam
et quasi adorantem ut dicit Iosephus. et restituerunt Dagon in locum suum.
Rursum mane sequenti invenerunt eum [illegible] caput vero et manus
eius abscise a [illegible] tritico iacebant super limen. Ob hoc nullus ingre-
diens templum in Azoto calcat super limen usque in hodiernum diem. Et ag-
gravata est manus domini super Azotios et percussit eos in secretiori parte
natium et computrescebant [illegible] eorum. quod ut Iosephus
dicit ferunt ex crudeli passione dissenterie ita ut putrefacta egere-
rent [illegible] et mures ebullientes de agris corrodebant [illegible]
eorum. Et congregatis [illegible] ad eos. Quid faciemus de archa.
Qui dixerunt. Circumducatur. Quocumque autem circumducebant percu-
tiebantur omnes in posterioribus. Et fecerunt sibi sedes pellicias. Et 1° 14. 6°

coicientes satrape .v. urbium intrabant quod fa[?]ui esset. Et erat q[?]…
causam tantum passionum fuisse propter archam. Alii propter casum. Alii propter corrupcio-
nem aeris et fructuum terre. Dixerunt autem sacerdotes et divini
Cur gravatis corda vestra sicut pharao et egyptus. Remittite ar-
cham sed non vacuam. Reponite in capsella iuxta archam .v. anos aureos
et .v. mures aureos pro numero civitatum que percusse sunt. Iosephus tamen dicit .v. simulacra …
aurea et ponetis archam super plaustrum novum cum iungetis …
vaccas fetas quibus non est impositum iugum et vitulos earum …
domi. et si recto itinere ascenderit contra bethsames ipsa fecit
vobis hoc malum. Alioquin casu factum est. Et ibant vacce mugientes
in directum nec declinantes ad dexteram nec ad sinistram per viam que …
bethsames et hec est via sacerdotalium civitatum in tribu beniamin.
Est et altera bethsames in tribu neptalim. Porro bethsamite
metebant triticum et viderunt plaustrum in agrum iosue bethsamite …
stetit ibi. Et posuerunt archam super lapidem grandem. quem putant
hebrei fuisse aram edificatam ab abraham. et capsellam que iuxta
erat. Et conciderunt levite ligna plaustri et vaccas posuerunt holo-
causta holocaustum domino. Viri autem bethsamite optulerunt holocaus-
ta et victimas in die illa. Asserunt quidam .v. tantum esse civitates phi-
listym. et io[?] tamen misisse .v. anos aureos et .v. mures …
quecumque legitur … fuisse phylisteorum. Unde … anum aureum
ysidorus .v. fuisse tantum metropoles et quelibet optulit anum aureum
et murem. Alie solum mures optulerunt usque ad abel magnam
super quem posuerunt archam domini. Et videtur hic littera sonare per abel …
lapidis super quem posita fuit archa. Alii asserunt civitatem que …
bethsames dicebatur postea dictam abel quod interpretatur luctus …
luctum bethsamitarum qui secutus est. et addunt esse magnum …
sentenciam alterius abel que in regum abela dicitur. ubi sapiens mulier
clamabat ad ioab. Qui interrogant. interrogent in abela. Et …
legitur super quem posuerunt archam .i. iuxta quem. et percussit …
bethsamitis .lxx. viri. et .l. milia plebis eo quod vidissent archam …
nudam. Creduntur illi .lxx. deposuisse archam. et quia non essent …
dotes. Sed queritur. Cur ergo non sunt mortui philistei qui …
cham. Solet dici. quia non peccaverunt videndo. quibus non erat …
.c. 17. a. de. ¶ Timentes ergo bethsamite miserunt ad viros cariathiarim …
ut reducerent archam ad se. Qui reduxerunt eam et intulerunt eam
in domum aminadab viri iusti in gabaa. et eleazar filium eius …
tinuerunt sacerdotem in custodiam arche. et fuit ibi .xx. annis …
ad octavum annum | ¶ De cariathiarim transtulit eam samuel in …
regni saulis quo | post ipse et saul in galgala. post saul in …
ipse tulit eam in castra | david in domum obeth. post in syon. per salomon …
Mansit autem apud philisteos .vii. mensibus et tunc quievit …
istud lege post dominicum. Postmodum samuele vicit israel philisteos
Quod attendens samuel et videns eorum fiduciam in domino ait. Congregate …
omnem israel in masphat ut orem pro vobis. Cumque ascendisset in mas-
phat. effuderunt aquam coram domino in signa maledicta confessionis …
quam si bibebat ydolatra. labia eius adherebat sibi inseparabiliter.

in signum federis sicut fecit iosue · et iudicauit eos ibi samuel · i · docuit eos iudicia dei · Quidam tamen asserunt samuelem quoddam ydolum redegisse in puluerem et mixtum dedisse populo ad bibendum et in barbis eorum indicasse reos ydolatrie a non reis sicut quondam fecit moyses · Audierunt philistiim israel congregatum in masphat esse inermem · et armati ascenderunt aduersus eos · Et timens israel dixit ad samuelem Clama pro nobis ad dominum · Et obtulit samuel agnum lactentem in holocaustum · et dum clamaret samuel ad dominum intonuit celum et intonuit dominus fragore magno super phylisteos et mota est terra et proca pandebantur hyatibus et phylistei in fugam versi cesi sunt a filiis israel qui persecuti sunt eos usque ad terminos terre sue · Tulitque samuel lapidem et posuit eum in terminis et vocauit nomen loci illius · lapis adiutorii · Nec apposuerunt ultra phylistiim ut ingrederentur terminos israel · dum viueret samuel · Iudicauit itaque samuel populum in bethel et galgal et masphat circuiens per singulos annos et reuertebatur in ramatha et edificauit ibi altare · sed et ibi iudicauit israhelem · Tres ille ciuitates famose erant · Bethel pro sompnio iacob et galgal propter circumcisionem secundam · et masphat propter frequentiam iosue · Et ascendebat ad eos samuel vicissim in festis solempnitatibus ebdomadarum · et iudicabat ibi populum · Aliis diebus consistebat ad eum in ramatha ad iudicandum · Quod israel peciit regem capitulum 18º

Cum autem senuisset samuel posuit filios suos iohel et abya iudices · alterum in bethel · alterum in bersabee · qui declinauerunt post auariciam et peruerterunt iudicia · quod non ferentes populus dixerunt ad samuelem · Da nobis regem ut iudicet nos sicut et ceteras gentes habent · Quod displicuit samueli propter iniuriam sibi illatam et odium regie · Cumque consuluisset dominum · ait ei dominus · Audi vocem populi · non te tantum abiecerunt sed me ne regnem super eos · Verumptamen predic eis ius regis super eos · Et ait samuel ad populum · Hoc erit ius regis · Filios vestros faciet sibi currus et seruitores agricolas et fabros armorum et filias vestras vnguentarias et coquinarias et panificas · Seruos vestros et ancillas et iumenta ponet in opere suo · optima quoque vestra dabit seruis suis et vos eritis ei serui · et ait populus · Non audiemus te · sed rex erit nobis qui pugnabit ante nos · Et ait samuel · Ite ad ciuitatem oportune vos conuocabo cum cognouero a deo quem daturus sit vobis in regem · De unctione Samuelis et electione capitulum 19º

Erat enim vir de beniamin nomine cis de tribu gemini cuius erat filius saul · et non erat vir melior eo in israel · i · robustior · Cumque perissent asine cis dixit ad filium · Tolle unum de pueris et quere asinas · Cumque transissent per montem effraym et terram salim et terram beniamin et non inuenissent et venissent ad terram suph qui fuit patria samuelis · Ait saul ad puerum · Reuertamur · ne forte pater meus sit sollicitus pro nobis · Cui puer · Est vir dei in ciuitate hac · qui absque ambiguitate loquitur · eamus ad eum · si forte indicet nobis de via nostra · Et ait saul · Quid feremus ad eum · panis defecit in cystarciis nostris et sportulas non habemus · i · argentum in sportula · Errabat ut iosephus ait putans prophetam accepturum munera · tamen nec saul legitur obtulisse nec ille accepisse · Cui puer · Habeo in manu mea quartam partem stateris

Hebrei dicunt quod puer iste fuit doec.

argenti. Et ascenderunt in ramatha in qua erat vir dei. et invenerunt puellas egre-
dientibus ad aquam. Numquid hic est videns? Que dixerunt: hic est. [illegible]
[sacrif]icaturus est in excelso. Cumque ambularet in medio
urbis apparuit eis samuel. cui pridie dixerat
dominus. Cras hac hora mittam ad te virum de benia-
min quem unges super populum meum. Cumque samu-
el aspexisset saulem. dixit ei dominus. Ecce vir
quem dicebam tibi. Et ait ad saul. Ego sum videns.
Ascende ut comedas mecum. cras dimittam te et
que sunt in corde tuo indicabo tibi. et de asinis ne
sis sollicitus quia invente sunt. Posset videri saul habuisse sollicitudinem [illegible]
de. scilicet pro asinabus inventis hoc denunciasset propheta. Ut autem hebrei saulem [illegible] et
[illegible] posuisse se collocatum in vertice palme quod est signum regnaturi [illegible]
sollicitus erat. Et ob hoc dixit ei samuel. Cuius erunt [illegible]
Et ascenderunt in excelsum. Ut templum dicebat sacrificium in excelso [illegible]
recumberet in triclinio dedit ei samuel locum in capite triginta [illegible]
qui fuerant invitati. et posuit ante eum armum. quod pro regale [illegible]
industria servaverat. Cumque mane surrexissent et egressi [illegible]
civitate dixit samuel. Antecedat nos puer. et tu subsiste [illegible]
indicem tibi verbum domini. Tulit autem samuel lenticulam olei [illegible]
fictile quadrangulum habens foramen in latere. et effudit super caput [illegible]
et osculatus est eum et ait. Unxit te deus in principem super hereditatem suam [illegible]
hoc tibi signum. Cum recesseris a me invenies duos viros ad [illegible]
rachel qui dicent tibi invente sunt asine. Cumque veneris ad quercum tha-
bor. et est thabor hic nomen hominis non montis. invenient te tres vi-
ri unus portans tres hedos. et alius tres tortas panis. et alius [illegible]
nam vini et accipies de manu eorum duos panes. Post hec [illegible]
ad collem qui dicitur statio phylistinorum eo quod quondam ibi phylistei
castrametati sunt. et habebis obviam cuneum prophetarum descendentium
de colle domini psallentium in instrumentis et prophetantium. et insiliet in te
spiritus domini. et prophetabis cum eis. Et nota quod samuel primus instituit conventus [illegible]
rum religiosorum magister psallentium domino. et dicebantur cu[illegible]
neus quasi convenus. et dicebantur prophetie .i. magistri divini laudis. [illegible]
forte quamquam aliquis ex eis prophetabat. Et addidit samuel ante me in galgala [illegible]
dies hec signa. scias quod dominus tecum est. Et descendes ante me ad te [illegible]
quia ibi conveniemus cum opus fuerit. ego quippe descendam et [illegible]
oblationem. vii. diebus. In consecratione enim sacerdotis et regis [illegible]
fiebat oblatio [illegible]. Et addidit. Expectabis [illegible]
ad te et ostendam tibi quid facias. Tu quidem vii. dies [illegible]
[illegible] ut sit [illegible]. Septem diebus expectabis donec [illegible]
Quod postea explicabitur. Cumque vertisset saul ad cuneum [illegible]
vit cum eis. Aiunt hebrei eum prophetasse de gog et magog [illegible]
primis misteriorum et de penis malorum. Et admirantes qui noverant
eum dixerunt. Numquid et saul inter prophetas. et quis pater eius. quasi dicerent [illegible]
de genere prophetarum. Alia littera habet. Et quis pater eius. sub eodem [illegible]
Et quis pater eorum. quasi dicerent. Solus deus est pater prophetarum et ipse [illegible]

[illegible]

Gog et magog aliquando dicuntur reges aliquando regiones aliquando populi.
Isti ut dicunt erunt tempore antichristi

non misi filios prophetarum. Exinde versum est in proverbium. Num et Saul inter prophetas? Quod forte de solo Saule dicebatur vel de ceteris repente sublimatis. Et intravit ad fratrem patris sui. Qui cum quaesisset ab eo de verbis Samuelis, de verbo regni tacuit [illegible] indicamus. Vocavit autem Samuel populum in Masphat. Et ait: State coram Domino et faciemus sortes per tribus et familias et capita. Et venit sors super tribum Beniamin et descendit usque ad Saul filium Cys. Et credidit Samuel quasi sortes misisse coram suo. Hic autem Saul qui quaesitus latuit, quasi nolens suscipere principatum. Quem invenerunt in medio, et fuit altior universis ab humero et sursum. Et ait Samuel: Ecce quem elegit Dominus, non est similis ei in omni populo. Et clamavit omnis populus: Vivat rex. Et scripsit Samuel legem regni et legit universa audiente populo et rege, et reposuit libellum in tabernaculo quod adhuc erat in Silo cum altari, et redierunt ad propria, et Saul abiit in domum suam in Gabaa. Quidam vero despexerunt eum et Saul dissimulabat.

Factum est quasi post mensem. De naab et 2a unctione Saulis. I R(eg) 11.
Naas Amonites obsedit Iabes Galaad. Cumque petissent obsessi ab eo foedus, ait: In hoc feriam vobiscum foedus ut eruam omnibus vobis oculos dextros. Eis enim quos bello capiebat dexteros oculos eruebat, ut sinistros scutis celantes ad bellum forent inutiles. Et responderunt ei: Concede nobis VII dies et mittemus in omnes terminos Israel, et si non fuerit nobis defensor, egrediemur ad te. Venerunt ergo nuntii in Gabaa Saulis, et cum nuntiassent haec, flevit populus. Et ipse Saul veniebat de agro sequens boves, et premisit Iabitis se feria die venturum in auxilium, et iussit aliquos eorum praedicari [illegible] sustinentibus. Et dimissis nuntiis concidit utrumque bovem in frusta et commisit per omnes terminos Israel dicens: Qui non exierit post Saulem et Samuelem, sic fiet bobus eius. Et egressi sunt omnes quasi vir unus. Et erant trecenta milia virorum. Et constituit Saul populum in tres partes et ingressus est castra adversariorum in vigilia matutina, et percussit Amon plaga grandi. Et ait populus ad Saul: Quis est iste qui dixit: Non regnabit Saul super nos? Interficiatur. Et ait Saul: Non interficietur hodie quispiam, quia fecit Dominus salutem in Israel. Et ait Samuel: Eamus in Galgala et innovemus ibi regnum. Et unxerunt Saul regem in Galgala secundo. ¶ Et ait Samuel ad populum: Ecce rex quem dedit Dominus vobis. Ecce albui [illegible] et dum hoc vobis signum quod [illegible] dedit vobis Dominus regem in ira. Ecce messis tritici est hodie. Invocabo Dominum et dabit tonitrua, cum infestatio nubis et grandinis et pluvia, et sic signum est contra naturam temporis. Et timens populus ait: Ora pro servis tuis. Addidimus enim peccatis nostris malum, ut peteremus regem. Et ait Samuel: Peccastis. Nolite decedere a Domino et vincetis, alioquin peribitis vos et rex vester. Quomodo Samuel el unxit Saul et de confirmatione regni. I R(eg) 13.
Filius unius anni erat Saul cum regnare coepisset, id est humilis tamquam parvulus. Duobus autem annis regnavit super Israel. Hoc est iuste rexit populum. In reliquis annis regnavit, quia tyrannus fuit et non rex. Quidam hoc legunt de Isboseth filio eius, quod dicunt eum anniculum esse in principio regni patris, et de eodem dicunt esse quod duobus annis regnavit in Israel. Quod autem duobus annis regnavit Isboseth verum est, quod autem anniculus esset cum regnare coepisset pater eius stare non potest. Saul enim circiter XX annos regnavit. Isboseth vero regnavit post patrem duos annos, iam quadragenarius erat. Quod enim

I° R(eg) 12.

1° R(eg) 10.
Sortes per Ionathas. Ionae XI. Ionas. 1° R(eg) 10. Saul. Actuum 1°. atque Mathias.
Achor. Iosue. pon. sic sors dividit heres

Naas interpretatur serpens vel colubris per quem diabolus per aculum dextrum post dextro quod erunt dicantur. Iabes siccitas. Galaad acervus per quem sancta scriptura.

ipi declarare conat̃ · dicentes saulē regnasse post hely et samuel [illegible]
xx. no singulis annos samuelis · Hebrei sic habent · Filius unius anni saul cum [illegible]
i regno et duobus annis regnauit · elegit sibi tria milia i israel [illegible]
cum regnasset per annum unum et post per duos · qui post tres annos [illegible]
sibi etc. Et erant duo milia cum saul i machmas et i bethel · mil[illegible]
autem cum ionatha i gabaa beniamin que fuit urbs phynees [illegible]
Et percussit ionathas stationem phylisteorum que erat i gabaa [illegible]
munimentum i quo posuerant phylistei custodes [illegible] · Quo audi[illegible]
et tunc erexit se israel contra phylist. aduersus phylistiim · Et [illegible]
phylistei congregati sunt ad pugnam contra israel · xxx · milibus [illegible]
milibus equitum et vulgus innumerabile · Et ascenderunt saul i galgala [illegible]
[illegible] ipsum et samuel ad consulendum dominum · Et cum expectasset [illegible]
muel vii · diebus iuxta condictum dilapsus est ab eo populus et [illegible]
absconderunt se i speluncis et i abditis et i cauernis · Hebrei [illegible]
iordanem · Quandam erant i israel · sic appropriato nomine dei [illegible]
dictum descendisse i castra phylistiim ad obsequendum [illegible]
vidisset saul motum sibi [illegible] · vii° die obtulit holocaust[illegible]
pacifica · Cumque complesset ecce samuel veniebat · et [illegible]
ule et ait · Quid fecisti? Vidit saul · populus sibi [illegible]
non venias iuxta placitos dies et timui ne hostes [illegible]
suo ipse placauit faciem domini · et necessitate compulsus [illegible]
saul peccasse quia sine samuele obtulit holocaustum ad con[illegible]
dominum · Vii quidam ut supra diximus · vii · quos dixit samuel [illegible]
racionis · scilicet oblacionum i consecracione regis et dicunt [illegible]
dum sibi eo ad consulendum · Verumptamen ut oblaciones vii · dies [illegible]
sacerdote legitur · pro rege vero non memini me legisse · At hoc [illegible]
e cum iam his dimetis esse saul i regem quia nemo illarum [illegible]
lacio pro rege · et ideo dicunt quod samuele sic mandasse ut cum [illegible]
imolare ad consulendum dominum ipsum curaret ut ostenderet ei [illegible] diebus ·
et post [illegible] si moram faceret expectaret eum vii · [illegible]
diem [illegible] annuatur i [illegible] · vii · et non expectauit [illegible]
diebus · Et addidit samuel · Neque quod regnum tuum consurget [illegible]
sibi dominus virum secundum cor suum iuxta cor suum ut [illegible]
go samuel in gabaa beniamin · et egressus est saul [illegible]
ple phylistiis · non erant cum eo nisi · dc · viri et ionathas [illegible]
Porro faber ferrarius non erat i israel · cauerunt ei phylistei [illegible]
cerent hebrei gladium aut lanceam · Et descendebat israel ad [illegible]
listiim ut exacuerent [illegible] omnium ferramentorum usque ad [illegible]
corrigendum · i · emendandum et exacuendum · Vel ita · Ad [illegible]
[illegible]endum · i · quod est ad corrigendum · subaudi boves · Cumque [illegible]
dies prelii non est inuentus ensis vel lancea i manu totius populi [illegible]
saul et ionatha · Et fecit saul archam domini afferri in castris [illegible]
et achias filius achitob fratris ychaboth filii phynees [illegible]

Accidit autem de clade phylistiim · et fame quam pertulit ionathas [illegible]
it quadam die exiret ionathas cum armigero suo [illegible]
Ionathas [illegible] [illegible] transiret stacionem philistinorum patre suo ignorante et voluit [illegible]
ionathas ad phylisteos per vallem [illegible] stop[illegible]

.·. Faber ferrarius · [illegible] quod dicitur faciens lanceas ad [illegible] · Glad[illegible]
[illegible] petri · Eccl · 38 · Faber ferrarius sedens iuxta incudem · vapor [illegible]
carnes eius · [illegible] camini [illegible] · malleus [illegible] dei · Phylistei [illegible]
cione cadentes per quos [illegible] quam cadunt porcione [illegible]

cummeribus in modum dentium et ait ionathas ad puerum. Cum appa-
ruerimus eis. si dixerint manete donec veniamus ad vos. stemus
Qui si dixerint. ascendite ad nos. ascendamusque quia tradidit eos dominus
in manibus nostris. et hoc erit nobis signum. Cumque dixissent philistei ascen-
dite ad nos. ascendens ionathas reptans manibus et pedibus et
armiger eius post eum. et ceciderunt eos dominus ante ionatham et per-
cussit ionathas cum puero ex eis. xx. viros in media parte iugeri.
Et conturbati sunt castra et diffugiebant mutuo se perimentes et vide-
runt speculatores saulis fugam hostium. Cumque consideraret quis
abiit ex nobis. repertum est abesse ionathan et armigerum eius et ait
ad achiam. Applica. id est porta archam domini ad consulendum dominum. Cumque tu-
multus increbresceret ait ad sacerdotem. Contrahe manum tuam. Et
conclamans saul cum populo cepit persequi fugientes. Sed et hebrei
qui transierant ad castra philistinorum iuncti sunt ut essent cum israel. Hi
etiam qui se absconderant redierunt in prelium et iam erant cum saul quasi x.
milia. Videns quod saul moram dampnosam si comederet. adiuravit populum
dicens. Maledictus vir. id est dignus est morte qui comederit panem usque
ad vesperam donec ulciscar de inimicis meis. Cumque transiret populus
per saltum. apparuit mel fluens et nullus ex eo gustavit. Iona-
thas qui non audierat maledictum patris tinxit virgam in favo. et cum
gustasset illuminati sunt oculi eius. id est facies exhilarata est respicien-
tibus. Ut quidam tanta copia mellis ibi est in cavis arborum et in cavernis
petrarum et abditis terre quod plures vivant favis sine terra decidentes.
Dicit iosephus incessisse ionatham apum cubicula in quarum quodam cas-
in forte effraym. Cumque indicasset ei quidam maledictum patris et cessa-
vit non approbavit maledictum patris quia si sumeret populus cibum maior
plaga infuisset in hostibus. In vespera vero populus fessus nimis et pre fame
mortem non sustinens pecora mactavit in terra et comedit cum sanguine.
Hoc est quotienscumque mos occidit et cepit carnes sanguinis sui diluere
nondum purgatas carnibus vescebantur. non secundum morem patrum qui ita iam
in cultro et eligabant. Dicunt quidam quod de preda hostium nemo
alius edebat donec immolasset victimam domino
dempta quam in sanguine edebat que fuit
in bello. Et ait saul ad populum. Peccastis.
volvite ad me saxum grande et precepit ut occi-
derent illud saxum et coram ipso secundum morem patrum.

Usus erat quod post prelium
non edebant donec sacrifi-
cium vesperum fieret
pro eis. alioquin edebant
cum sanguine.

pecudes lamentarent ne forte quis occulte aliter faceret. Tunc primum saul
altare edificavit domino. vel prius quod non super altare recens iam bis obtu-
lit. Dicunt tamen quidam cum quotiescumque obtulit novum altare
construxisse. Hic vero dicit primum quia tunc plene more dei placitum ob-
tulit. Cumque nocte vellet irruere super hostes. dixit sacerdos. Consulamus
deum. Sed consulenti non respondit deus in die illa. hoc est non nocte neque die sequenti.
Et ait saul. Tacentibus populis hoc latenter est cum peccanti per vinicere deum et
si per ionatham filium meum est absque retractione morietur. Et statim populus
ex una parte et ego et ionathan in altera. et cecidit sors super ionatham. Et
ait saul. Quid fecisti. Cui ionathas. Nichil mihi conscius sum nisi

q hoc nesciens maledictū sc̄ mel comedi. Et ait saul mori(etur)
ionathā qr nisi hoc fecero. hoc faciat m dn̄s et hec addat ...
ples. Ergo ionathas morietur qui fecit salutē i isrl'. Viuit
.i. p vincere dn̄m. vel sicut deus ē viuens et nō dn̄ gentiū. si ceci(derit)
capillus de capite eius i t'rā. apoiopesis ē. vel si pro nō leg(itur)
Et ait populus ... ionathā a manibus patris et redierunt ad ...
Saul vō cōfirmatus i regno quotiens se vertebat superabat ...
isrl'. et percussit amalech pleonasis ē. vel forte prius percusserat ...
ex madato dn̄i. Fuerunt aut filii saul. ionathas et iesui ...
melchisua. quartus tacet tamquam puer .s. ysboseth et nomen ...
vel tunc nondum natus. Filie vō merob et michol et uxor eius achino(am)
et princeps milicie abner filius ner patruelis eius. nā cyr et ...
fratres fuerunt. filii abyer. legitur tamen i paralipomenon q ner ...
...us cys. quod p etate dem̄ ē et qua nutriuit eū. Cū saul uic(isset ama)lech primo ...

Et tunc ait samuel ad saul. Hec dicit dn̄s. ...
demolire amalech et vniuersa eius qr restitit israeli cū asce(nderet)
de egypto. Iumenta quidem voluit dn̄s iterfici ne nomen i aliquo ...
amalech superesset. Vnde quidam dicunt illos maleficos fuisse et ...
des se vertendi habuisse potentiā. et ideo ne sub forma pecudum ...
derent etiā pecudes perisse. Et recensuit saul. cc. milia pedit(um)
et. x. milia virorum iuda. Et nō q fere vbique dicunt ...
tribus ponit certo. vnde albi. Catulus leonis iudas. Cum ...
saul i amalech terrā amalech. dixit cyneo. Recede ab ama(lech)
ne inuoluā te cū eo. qr tu fecisti misericordiam cū isrl'. Ietro ...
dicitur ē cyneus. bonum consilium dedit moysi. cuius domus ...
in amalech inter filios obal. Et egressi sunt cynei et ...
i isrl'. Ex huius ortus ē rechab ut i paralipomenon legitur. ...
q de calor venerunt domus patris rechab. Rechabite ...
Et percussit saul amalech i ore gladii .i. i vastacione ...
racione. vel ē locucio .i. i gladio. Et pepercit saul regi ama(lech)
optimis armentorum. Et ait dn̄s ad samuel. Penitet me ...
saul regē. et orauit samuel p eo tota nocte. Cumque ...
q saul erexit sibi fornicē triumphalē i carmelo ...
... que faciebat arcū de mirtis et palmis et ... Cumque
victorie descendit ad eū i galgala et occurrit ei saul. ...
eū q quippiā reservasset de amalech dicebat i ...
populum reservasse optima ad offerendū dn̄o i gratiarum actione ...
samuel. melior ē obediencia quam victime. Super bonos ...
deus et nō super sacrificia. preterea si optulerit q ...
Et ait saul. Peccavi. sed hac vice porta peccatum meum .i. ...
tisfac p me. vel dimitte m. Cui samuel. Proiecit te dn̄s ...
rex i isrl'. Cumque vellet abire samuel. apprehendit saul ...
pallium eius que scissa ē. Et ait samuel. Scidit dn̄s regnum ...
te hodie .i. a tua posteritate. Cumque adorasset dn̄m precepit ...
adduci ad se agag regē. et oblatus ē ei pinguissimus et tremens ...
it samuel ad agag. Siccine separat amara mors. Agag ...
Admirans est q sic euenerit mors et separat animam tuam ... vel sic ...
dicunt duas deriuaciones. se parat et simpliciter ad ... . Vel ...

Cynei venerunt de iethro socero moysi.

nō bn̄

Et dixit agag. Sic me separat amara mors. quasi diceret. Mors que separavit me a meis amarissime separat me ab hominibus. Et concidit eum in frusta et abiit in ramatha. Saul vero ascendit in domum suam in gabaa. Et non vidit samuel ulterius saulem in habitu scilicet regio. nam in phitone postea vidit eum.

De unctione david in domo patris.

Samuel autem lugebat saul. Et ait dominus. Usquequo tu luges saul cum ego proiecerim eum. Imple cornu oleo. et vade ad domum ysai ut ungas in regem unum de filiis eius et quia times saul. fer vitulum quasi ad immolandum. Cumque venisset in bethleem exierunt seniores. Pacificus ne est ingressus tuus. Timebant enim ne pro aliqua correctione misisset eum rex. vel quia forte offensus regi fuisset et non auderent eum recipere. Cui cum dixisset se venisse ad immolandum. sanctificavit ysai et filios eius et statuit eos coram altari. et videns heliab primogenitum ex specie et opinione estimavit futurum regem. Et ait dominus ad eum. Ego non corporis pulchritudinem aspicio faciem regalem sed cor virtute. Similiter modo reprobavit dominus alios. Statuerat enim ysai vii filios coram samuele sed septem priores et nathan adoptatum filium samaa filii sui. Et ait samuel ad eum. Numquid completi sunt filii. Qui respondit. Adhuc reliquus est parvulus et pascit oves. Et iubente samuel adductus est david rufus et rubicundus et pulcher et unctus est in medio fratrum. Et directus est spiritus domini in david a die illa et deinceps. et recessit spiritus domini a saul. et exagitabat eum spiritus nequam a domino. Dicit iosephus david tunc accepisse spiritum prophetie. Et sic ille quidem cepit prophetare spiritu sancto super se veniente. Sed quia dictum est spiritum domini recessisse a saul et directum in david videtur quod de eodem spiritu dicatur. id est de gratia spiritus. qua hucusque saul victor hostium extiterat. Dixerunt ad saul servi eius. Spiritus malus exagitat te. adhibe tibi psallentem in cythara et levius feres. Tradunt physici quod armonia levius reddat lesionem. tristem tristitionem. Tradunt mathematici quod multi demones armoniam ferre non possunt et quique multi. Et indicatum est regi quod david esset sciens psallere et vir bellicosus. Cumque misisset rex ad ysai pro filio eius. tulit ysai asinum plenum panibus et vinum et hedum de capris et misit ea regi per manum david. Dicitur autem asinus plenus. id est sufficienter oneratus. Vel forte sicut ex bove et hirco fiunt utres. ita et de asino fiebat saccus ad aliqua ferenda. Igitur cum spiritus malus arripuisset saul david psallebat [struck through] cythara et levius erat ei et quandoque recedebat ab eo spiritus. Cumque aliquandiu cessasset spiritus a saul remissus est david ad patrem.

De morte golie.

Factum est ut congregarentur philistiim adversus israel in prelium. Porro saul et israel castrametati sunt in valle terebinti. sub qua rachel uxor iacob abscondit ydola patris sui. Et egressus vir spurius philistinorum goliath gethenus de semine gyganteo. altitudinis vi cubitorum et palmo. Iste spurius dicitur. quia de ignobili patre id est gentili et nobili matre id est iudea natus erat. Spurius et ybrida dicitur ignobilis ex patre. sed manzer et nothus ex matre. Hic exprobrabat israel quod servi essent philisteorum. et proponebat eis monomachiam. ita ut quorum vinceret athleta. servi essent alterorum. Hebrei autem stupebant et timebant eum nimis. Sic dicebat goliath xl diebus. Erant tres maiores fratres david in exercitu et misit eis ysai per manum david

Nota de armonia.

lugebat. Non redarguitur samuel quod fleret saul ex compassione. sed quia ipsum volebat reducere ad statum priorem.

Imple cornu. Unctus fuit saul in vase fictili ad ostendendum quod regnum eius non erat durabile. david vero in cornu per quod ostenditur quod regnum eius erat durabile.

Rufus. David erat rubicundus per quod figuratur quod rex noster erit rubicundus per mediam passionis domini. Gen. xlix. Lavabit in vino stolam suam.

ephi polente et x panes. et tribuno sub quo militabant x. for[mellas]
casei. i. x parvos caseos et recentes. Hebreus habet x sectiones [illegible]
hoc est x genera et diversitates casei et precepit ei ut fratrum afferret [illegible]
nova fratrum. i. libellos repudii. Mos enim erat euntibus ad bella ut libellos
repudii darent uxoribus ut si contingeret eos non redire usque ad ter[minum]
liceret uxoribus nubere cui vellent. Cumque venisset David ad locum cer[taminis]
egrediebatur et singulis diebus aliquamdiu philisteus. et [illegible]
goliath exprobrans israheli et indignati sunt et fugerunt isti [illegible]
a facie eius. Et admirans David audivit a pluribus. virum qui [illegible]
ferit istum ditabit rex et dabit ei filiam suam. Cumque audiret [illegible]
ab fratre suus talia sciscitantem increpavit eum timens ne pugnaret [illegible]
occumberet. Et respondit David. Quid feci? Numquid non verbum est [illegible]
patrem. quasi diceret. Cur increpas me pro solo verbo. Vel ita. Verbum [illegible]
et non res. i. non animo pugnandi hoc dico. sed ut rem sciam. Nuntiata [illegible]
autem verba David ad Saul. et ait ad regem. Ego pascebam [illegible]
nem et ursum cum invasisset gregem. erit [illegible] hic incircumcisus [illegible]
ex eis. deus me liberabit. Tunc induit eum Saul armis suis [illegible]
posuit ea David quia non habebat armorum ~~usum~~ consuetudinem [illegible]
lit in manu baculum pastoralem et elegit de torrente quinque lapides
limpidissimos et planos et volubiles et misit eos in peram pas[toralem]
talem. i. vas in quo lac mulgebat vel panem ferebat et fundam [illegible]
tulit et processit adversus philisteum. Qui contempsit David [illegible]
Numquid canis ego sum quia tu venis ad me in baculo. Cui [illegible] nota
Tu venis ad me cum armis. ego autem venio ad te in nomine domini [illegible]
sciat hodie universa ecclesia hec quia non in gladio salvat dominus [illegible]
iecisset lapidem funda percussit eum in fronte. Beda. quia [illegible]
percussit eum in eodem loco et solo iactu deiecit eum et [illegible]
gladium illius et precidit caput eius. Hic fabulantur quidam hebrei [illegible]
galee et lorice obsequium prestante David [illegible] locum ut [illegible]
minime occidendum et ob hoc deinceps circumcisio ferri est cultello [illegible]
qui primus fiebat petrino. Fugerunt quoque philistei et israel persecuti [illegible]
eos usque ad portas accaron. David autem caput et gladium [illegible]
suit in tabernaculo longo tempore. post tulit ea in ierusalem. Hebreus [illegible]
habet suo. ob hoc creditur quod in tropheum posuit ea in tabernaculo [illegible]
domini unde abymelech accepit gladium. Cum autem redisset [illegible]
a philisteo. ait Saul ad abner. de qua stirpe est hic adolescens [illegible]
volens scire cui daturus esset filiam. nec recognovit eum Saul quia [illegible]
diu absens fuerat et alteratus et per occupationem [illegible]
cat labilis memorie. Et respondit abner. Vivit anima tua [illegible]
novi eum. i. per vitam tuam non novi eum. vel per [illegible]
sepe notant mala a contrariis eorum ut ibi Benedic deo et [illegible]
Cumque quesisset Saul a David quis esset. ait. Filius sum servi tui [illegible]
Et anima ionathe conglutinata est anime David et [illegible]
dedit ionathas David vestimenta sua usque ad gladium [illegible]
et balteum. Quod Saul persecutus est David 1° Re. 18°
Factum est cum rediret Philisteus de prelio et David [illegible]
ferret caput Golie in ierusalem. nam ut ait iosephus [illegible]

sed hastam iam dicauat . egrediebantur mulieres ex urbibus universis et
cum instrumentis precinebant mulieres . Saul percussit mille . Et ludentes
tympanis . et dauid x . milia . Audiens saul causam victorie precipue attri-
bui dauid quam sibi . dolens dixit et ait . Quid ei superest nisi solum regnum
Et timuit ne a domo sua regnum transferret et insidiabatur dauid . non
iam rectis oculis aspiciebat eum . Post dies aliquot invasit spiritus ma-
lignus saul et ille prophetabat . et missa lancea quam tenebat . dauid
psallentem putabat configere parieti . Dauid autem declinavit ab eo secundo
primo ei recessit a bello imminere . et postea statuit eum saul chyliarcham
et ait . Filiam meam merob dabo tibi . tantummodo esto vir fortis et preliare
bella domini . Tractabat enim apud se . Non sit manus mea in eum sed manus
philisteorum . Cum autem merob debuit dari dauid . data est adriel mo-
lathite . Dilexit autem dauid michol . et placuit saul et ait ad eum
In duabus rebus gener meus eris hodie quod est in duabus filiabus meis . Nam
alteram habuisti sponsam alteram habebis uxorem . Vel ita . Per duas res
quod percussisti gygantem . et dabis c . preputia . hoc ei significauit
saul per servos suos . Non habet rex necesse habere sponsalia
i . munera vel donationem pro nuptiis nisi tantum
c . preputia philisteorum . Et abiit dauid in accinctum cum
viris qui cum eo erant et percussit de philisteis
ducentos viros et afferens preputia eorum numerauit
ea regi . Iosephus tamen dicit . abscidens dc capita re-
tulit ad regem et nuptias exigebat et dedit ei saul filiam suam licet inuitus
Cumque videret eum apud deum et apud homines approbari timuit et tracta-
bat de morte eius . nec iam metum celare valens dixit ionathe et
seruis suis ut occiderent eum . Quod indicauit ionathas dauid dicens
Absconde usque mane . ego loquar patri pro te . In crastino locutus est
ionathas ad patrem . Cur peccas in sanguine innoxio qui fecit salutem
in israel . et opera eius tibi sunt valde necessaria . et cuius morte filia tua vidua
relinquetur . et placatus saul iurauit . Viuit dominus quia non occidetur . Et
introduxit ionathas dauid ad regem . et stetit coram eo sicut pridie .

Rursum iterato certamine percussit **Quod micol deposuit dauid per fenestram.**
dauid phylisteos plaga magna et inuidit saul et iterum demo-
nio agitauit eum . et dauid psallentem sicut primo voluit perfodere et
fugit in domum suam . Misit autem saul satellites . eius domum ut egre-
dientem mane occiderent eum . Quod cum persensisset michol deposuit eum
per fenestram et aufugit . Michol autem statuit lectulum quasi egrotantis
in quo posuit statuam et pellem caprarum ad caput eius similitudinem ca-
pillorum exprimens et fingens suppositum lecti capite spiramen exprimens
anhelantis . Cumque saul deprehendisset se illusum . dixit
ad mychol . Cur dimisisti inimicum meum ? Que respondit . Ei
mihi dixit ei mi dimitte : alioquin interficiam te . Dauid autem
fugiens venit ad samuelem in ramatha et indicauit ei omnia
que fecerat sibi rex . Et abierunt ambo in nabaioth ~~ubi erat~~
~~[illegible]~~ que est in collibus in ramatha . ubi erat cuneus prophetarum . Quod cum acce-
pisset saul misit lictores in nabaioth ut raperent dauid . Qui cum vi-
dissent ephylas et samuel stantem super eos . factus est in illis spiritus domini et
prophetabant . Misit quoque secundos et tercios nuncios . qui et ipsi prophetauerunt

Chyliarcha . i . dux super mille et dicitur a cylias quod est mille .

Ethoi dicunt melius fuisse dicere rex c . preputia que primus debat regi pro merob et cetera que post dedit pro michol .

1o Reg. 19 .

Statua loco dei posita qui plato bono cooperta fuit rogatum .

Et iratus saul abiit post eos. et antequam veniret in naioth [illegible]
prophetabat et quasi amens factus et exuit veste regia coram [illegible]
te cum ceteris canebat. david et samuele clam videntibus. Et [illegible]
quod supra legitur. non vidit ~~saul usque in diem mortis sue~~ [illegible]
muel saul usque in diem mortis sue. quia non vidit eum in habitu [illegible]
ut supra dictum est. ¶ Fugit autem david et venit ad ionathan [illegible]
rebatur. Cui ionathas non morieris. Nichil enim grande [illegible]
faciet pater quod non indicet mihi. Cui david. Scit pater tuus quia [illegible]
et dicet. Ne sciat hoc ionathas. Vivit anima tua quia uno [illegible]
dicam gradu ego et mors dividimur. Gradum dixit unum [illegible]
sue. quo interposito emissa fuit manus apparitorum. Hebrei [illegible]
sui et est presens. Minimum fuit intervallum inter me et mortem. [illegible]
quod dicit. Ecce erunt kalende et ego abscondar in agro usque ad [illegible]
tertie diei. Hebrei tradunt david non credidisse nisi aperte [illegible]
accedit. Si requisierit me rex. qui ad latus eius sedere consue[illegible]
ad vesperandum dicetis ei. Rogavit me david ut iret in bethleem [illegible]
tempore solempnes sunt in omnibus contribulibus eius. Forte erat neomenia [illegible]
solempnius pro tempore. Si dixerit rex bene. pax erit servo tuo. [illegible]
fuerit iratus completa est in me malicia eius. Et ait ionathas [illegible]
in agrum. Cumque essent egressi iuravit ei ionathas [illegible]
bonum invenerit apud patrem indicaret. Et iuravit [illegible]
ipse et semen suum. Et addidit eciam ionathas ~~[illegible]~~ [illegible]
inimicis. Quod autem interpositum est. Et requisivit dominus de manu ionathas [illegible]
vid. Hoc de suo addidit scriptor in spiritu. Et addidit ionathas [illegible]
operari licet. i. feriale ut quidam volunt sed melius [illegible]
intelligatur. egredieris et sedebis latens iuxta lapidem [illegible]
ad te post solempnitatem iaciam tres sagittas iuxta eum quasi [illegible]
signum. Si dixero puero qui tollet eas. Ecce sagitte intra te sunt [illegible]
tibi est veni ad me. Sed si dixero sagitte ultra te sunt vade. dominus [illegible]
et te usque in sempiternum. Altera die requisitum a rege [illegible]
thas. et iratus saul dixit ad eum. Fili mulieris [illegible]
scio quia in confusionem tuam diligis filium ysai. Non stabilieris [illegible]
tu neque regnum tuum. Adduc eum ad me. quia filius mortis est. [illegible]
thas. quare moriet. Et arripuit saul lanceam ut percuteret [illegible]
cinavit ionathas ab eo contristatus non comedit panem [illegible]
gressus in agrum fecit quod dixerat david. et cum dixit puero [illegible]
sagittas remisit puerum in civitatem cum arcu et sagittis ionathas [illegible]
david de latibulo adoravit tercio deum vel ipsum ionathan [illegible]
valde. Et ait ionathas. Quecumque iuravimus [illegible]
semine nostro. Vade in pace. De fuga david in nobe.

Et fugit david in nobe ad abymelech sacerdotem fratrem [illegible]
cui miranti quod quasi solus venisset gener regis. ait ad eum [illegible]
sermo regis urgebat et condixi pueris in illum et illum locum [illegible]
si quid habes ad manum saltem .v. panes da mihi. Forte [illegible]
intelligitur mihi sociorum. Non est mentitus david. non [illegible]
Et respondit sacerdos. Non habeo panes laicos ad manum. sed [illegible]
sanctum. s. panes propositionis. si mundi sunt pueri et maxime a mu[illegible]
ma dixerit. quasi diceret. Necessitas non habet legem. Si tamen immundi [illegible]
nec in necessitate dabo eis. Et ait david ad eum. Et quidem [illegible]

hem et mulier tiri9. et fuerunt vasa puerorum scā. i. corpora in quibus continentur.
ant. vel ipsi pueri. Porro via hec polluta ē sz ipsa hodie scificabitur.
uisis. qr. dicit. Forte in via hac aliquid inmundicie contraximus. sz mun
dicia corporum sufficit ad eā mundandā. Hebreus hz. Fuit vasa puerorum
scā. et dicit de vasis qd cedunt. q. d. In vasis mundis licet et ponere
panes mundos. Seqr. Porro via hc layca ē. et ideo ignuero cuia lay
cis. q. d. Cur qris de mundicia. cū etiā si mundi eēnt vesti nō debe
rent. Sz et ipsa hodie scificabitur in vasis. i. in costrectis mētis. Qm
et qr necessitas excusat nos. et ergo scificatur. Et dedit ei panes ppositionis
ut sublati fuerant et ponerentur calidi. Ex hoc ppedit sabbin erat. Cumqz
quesisset dd' ab eo arma. dedit ei gladium golie. Josephus dicit lanceā
i inuolutu erat pallio i tabernaculo. Erat et ibi tunc archa cū aliquo
sco tabernaculo. Et considerauit oīa hec doech ydumeus potentissimus
pastorum saul. qui erat ad oraculū obligatus voto. De fuga dauid ad achis.
Fugit ergo dauid i die illa ad achis regē geth. et
innotuerunt serui serui regi qp qsi rex eēt i isrl' q latebat apud eū
et de primo hoste rex peter si saluū eū fuaret. Et timuit dauid. pstrim
qr imptar saul ad achis ut redderet ei fuū suū fugitiuū. Cumqz ēnet
ad regē. simulauit furorem et impingebat i hostia porte qr pclausa por
ta ingredi volēs et qsi furiosi sic agebat ut fidē regi de passione oñdēt.
Et ait rex. Nō ingredietur hic arrepticius domū meā et dimisit eū.
Et abiit inde dauid et latuit i spelunca odolla nō tn statī. sz p
uenit ad naas regē amonitarum ut dicit ihoi9 i qdā glo. et conuen
erunt ad dauid oēs cognatio eius. Sz et alii quibus ante odiū vl' ti
mor saulis erat. vel qui ere premebantur alieno conuenerunt ad eū.
et fuerunt cū eo qsi. cccc. viri armati. Et pfectus ē inde dauid cū eis
i masphat q ē i moab. est et altera i iuda. Et deposuit apud moab
patrem et matrem suā. Et manserunt apud illū qp diu dauid [fuit]
fuit i psidio. i. i expedicione in q sibi querebat munitiones ad manendū.
Et monente gad ppha ut De morte abimelech et sacerdotū.
inde recederet et iret i terrā iuda venit i saltū iareth. et audiuit saul
qp apparuisset dauid. et cū eēt saul i nemore qd' ē i rama tenens
hastam dixit ad suos suos. Numqd ditabit vos omēs filii gemini filius
ysai. Nō ē ex vobis q doleat vicē meā. Et ait doech ydumeus. Vidi eū
i nobe apud abymelech filiū achitob q cōsuluit p eo dnm et dedit
ei cibaria et gladiū golye. Et iratus rex conuocauit abymelech et
omēs sacerdotes q erant i nobe. et ait ad eū. Cur coniurasti aduisū
me cū filio ysai. Dedisti ei panes et gladiū. Qui respondit. Absit
a me hoc. Nō sum ignarus i vniusa domo patris mei. nesciui qp a te fu
gisset. Et ait rex emissariis. Irruite i sacerdotes. qui noluerunt
opprimere manus i sacerdotes dni. Et ait rex ad doech. Irrue i eos et
trucidauit p i die illa. lxxxv. viros vestitos ephot lineo. Forte re
nō oēs fuisse sacerdotes nec idiuti. ut p habitū religionis mererent amicicias. Aliter hebr
cepisse ergo saul nobe ciuitatē sacerdotū et mulieres et viros et inime
lendas et deus hely sacerdoti. Solus abyathar sacerdos filius abymalech euasit et fugit ad
dauid ferens ephot secum qd' fecit moyses et declarauit ei oīa q pcesserant.

Doech i pstrat mortem vel sollicitudo mortis ei intonuit et anaitre ideo fecerunt sacerdotes
q le i domo meretricis inpinuabat. Eze. viii. Et ecce ibi mulieres sedebant plangentes
ut adoniden. De 2o. leme. c. A maiore vsqz ad maiorem anaitre studuit. Micheae
2o. respondit de bonis suis pdicabat pacem et si quis nō dedit i ore eius ipsorum quippiam
sanctificauit super eū plum.

et siceleg Et ait dauid. Ego sum reus omnium animarum patris tui. Mane [illegible]
qui quesierit animam tuam querit et meam. ¶ Et annunciatum est dauid quod philistiim [illegible]
oppugnarent ceyla et diripient areas .i. annonam de areis vel [illegible]
ret porteret. Consuluit ergo dauid dominum. Vadam et percuciam philisteos [illegible]
dominus. Vade percuties et saluabis ceyla. Cumque timeret viri cum [illegible]
eo rursum consuluit dominum. Et accepit responsum ab eo quod et [illegible]
dauid et percussit philisteos plaga magna et saluauit ceyla. [illegible]
saul ait. Conclusus est dauid in urbe. Et congregauit exercitum ut obsideret
dauid et viros eius. Quod cum audisset dauid consuluit dominum [illegible]
Descendet huc saul et viri ceyle tradent me in manus eius. [illegible]
descendat et tradent te. quasi diceret. Hec est voluntas regis et illorum [illegible]
non potuit. Et egressus est dauid et viri eius cum eo quasi sexcenti et vagabantur [illegible]
Quod cum accepisset saul dissimulauit exire. Mansit autem dauid in [illegible]
in vallis ziph. et abiit ionathas ad eum in locum silue et confortauit [illegible]
manus eius in deo. et ait. Tu regnabis in israel. et ego ero tibi secundus [illegible]
et pater meus scit hoc. Et innouauerunt iusiurandum federis in se coram
domino .i. coram gad propheta et abyathar.

Ascenderunt autem zephei ad saul in gabaa dicentes [illegible]
dauid latet apud nos in colle achille. veni et [illegible]
manus tuas. Et benedixit eis saul et ait. Considerate [illegible]
pes eius et renunciate mihi et sequar vos. Dauid autem et viri [illegible]
in deserto maon. Cum ergo egressus esset saul ad querendum eum [illegible]
ad petram. locum scilicet munitissimum vel ut dicit iosephus [illegible]
ubi quasi sibi erat omnes reposuit. Et fugiebat dauid in deserto maon. [illegible]
opaco. Porro viri saul in modum corone cingebant [illegible]
ret dauid se posse euadere venit nuncius ad saul dicens. [illegible]
mus quia infuderunt se philistei super terram. Et desiit saul persequi [illegible]
regeo in occursum philisteorum. Ob hoc vocauerunt locum illum petram
diuidentem eo quod ibi separatus esset saul a dauid. ¶ Ascendit ergo dauid [illegible]
tauit in locis munitissimis engaddi. hoc est oppidum [illegible]
balsami. Assumens autem saul .iii. milia electorum [illegible]
etiam super abruptissimas petras que solis ibicibus peruie sunt [illegible]
nit speluncam ut purgaret ventrem. Porro dauid et viri eius in interiore [illegible]
spelunce latebat. Et dixerunt servi dauid. Tradidit eum [illegible]
tuas. Et precidit dauid oram clamidis saul silenter [illegible]
ad viros percussit cor suum methonomia est .i. pectus suum [illegible]
tinetur cor. vel momordit eum conscientia sua de hoc quod fecerat [illegible]
quasi minueret siue adiuuans eum timebat ne irrueret in saul [illegible]
dauid. Viuit dominus. Nisi dominus percusserit eum. aut in obitum [illegible]
ypopesis est. quasi diceret de certo non peccabo ei. Propicius sit mihi dominus [illegible]
manum faciat meum ut non mittam manum meam in xpm domini [illegible]
confregit suos his sermonibus. Porro saul egressus [illegible]
iunne et egressus est dauid post eum clamauit. Domine mi rex. [illegible]
respexisset saul. adorauit dauid in terram et ait. Quare audis [illegible]
dauid querit mala aduersus te. Cognosce oram clamidis mee [illegible]
in manu mea. quam cum precidem pepercit tibi oculus meus [illegible]
quasi. Canem mortuum et pulicem unum. Ipse audiente [illegible]

i°. 14. 28.

Oram pallei. precidit quasi famam alterius detractione minuit.
Cum ergo minueret. Glo. secundum platonem ore gladio ferreo [illegible]
respuendi sunt. Exodi. iii. Ubi mihi contra moysen [illegible]

Et ait Iustior me es. Et Reddat tibi dominus. Et nunc quia regnaturus sis. iura
mihi in domino ne deleas semen meum post me. Et iuravit david sauli.
Abiit ergo saul in domum suam. David autem ascendit ad tutiora loca
in congregationis masphat. De morte samuelis et nabal.

Mortuus est samuel et flevit eum universus israel. Singuli
autem quique planxerunt et sepelierunt eum in ramatha. Certum est
ergo quod ab hoc loco usque ad finem libri secundi non scripsit samuel. Cur-
rente nomine eius intitulantur hii duo libri. Quod reliquum scripsit unus prophetarum
de discipulis suis cuius opus ascribitur magistro. Quidam tamen dicunt na-
than scripsisse sequentia. Descendit autem david in desertum pharan oppi-
dum est in arabia. Erat autem vir in solitudine maon et
possessio eius erat in carmelo. et est mons in parte inde. alter carmelus
est in confinio palestine et phenicis ubi helyas occidit prophetas baal.
Et hic erat de genere caleph. In paralipomenon ita legitur. Caleph ge-
nuit archan. Archan genuit gezem. hic est inde puto nabal.
Cum ergo audisset david quod nabal ascendisset ad tondendas greges misit
ad eum .x. iuvenes ut mitteret ei aliquam benedictionem in die bona
Contribuebat enim et epulabatur in decisione ovium ob memoriam prim-
orum qui fuerunt pastores ovium. Et ait nabal nuncijs david. Quis est
david et quis est filius ysai. Hodie increverunt servi fugitivi. nescio cor-
Cum autem audisset quod increpavit ei nabal accinctus est gladio cum ceteris
viris et ait. hec faciat dominus inimicis meis et hec addat. si reliquero
ex omnibus que ad eum pertinent mingentem ad parietem .i. salvem canem
vel spiritum. Porro abygail uxor nabal formosa et prudens hec
ignorabat et indicavit ei custos ovium quanta presidia tulisset eis
david in deserto. Festinavit ergo abygail et tulit occurrens ei david
panes et vinum. et arietes coctos sata polente et ligaturas
uve passe et massas caricarum. et adorans david ait. In me sit
domine iniquitas hec .i. condona in hac iniquitate viri. vel ita. Hi putas esse
iniquitatem nisi deleas eum quod iurasti mi ignoscitur. Porro fecit vir meus
secundum nomen suum. nabal enim stultus interpretatur. Constituit te dominus ducem
super israel. non debes fundere sanguinem innoxium. nichil enim tibi nocuit
sed tibi sua non dedit. et erit anima tua custodita quasi in fasciculo vive-
ntium. Hebreus habet in vinculo vite quod idem est .i. in collegio sanctorum. Alia littera
habet in fasciculo viventium. quasi diceret. Sic custodiat dominus animam tuam ad multipli-
candum sicut fasciculus viventium custoditur in aqua ad transplantandum. Et
ait david. Benedictus deus qui misit te hodie in occursum meum. Unde in pace
audivi vocem tuam in iniurijs .s. remittendo et honoravi faciem tuam
opera de manu tua recipiendo. Cum indicasset ergo abygail omnia
viro suo emortuum est cor eius pre timore. timuit enim ne forte
david nollet desistere et mortuus est post dies .x. Quod audito david
ait. Benedictus deus meus qui custodivit manus meas a sanguine
et reddidit maliciam nabal in caput eius. Et vocavit abygail
et duxit eam in uxorem. Saul autem dedit michol filiam de gaddi
Accepit etiam david tertiam uxorem achynoem de iezrahel. Quod david pep-
percit saul persequenti se.
Venerunt autem ziphei ad saul. Nonne david absconditus est in colle achille. Et abiit saul post eum

Inimicus sed fecit contra. 2o 17. 21. ubi dicitur fecit de semine eius sed .i.o fecit ex proprio dono.
Samuel. Certum tenet. omnes venantur. nostrum amicorum.
Singi amatur. perdit fures. hinc religantur.
Quod audito. Sed quod letatur david de morte nabal contra i.o Iob. 21. Si gavisus sum ad ruinam
eius qui me oderit. Et alibi. Cum ceciderit inimicus tuus ne gaudeas. Salomon. Ibidem
vindicte non est gaudendum de morte alterius. Gaudendum tamen est de divina iustitia.

2o 14. 21.

cum tribus milibus electorum. Et descendit David nocte ad castra Saul duxit
secum Abysai filium Sarvie sororis sue. Hi enim fuerunt tres filii Sarvie Ioab
et Abysai et Azael nepotes David. Cumque clam intrassent tentorium et [illegible]
custodes dormientibus dixit Abysai: Perfodiam Saul lancea. Et prohibuit
David dicens: Quis extendet manum suam in christum domini et erit innocens? Sed
tolle hastam que ad caput eius fixa in terra et vas aque et abeamus. Et
egressi sunt nullo evigilante, quia sopor domini irruerat super eos. Cumque
transissent torrentem et stetissent in vertice montis unde possent audiri,
exclamavit David ad Abner et ad populum: Filii mortis estis vos qui
non custodistis dominum vestrum christum domini. Ingressus est quidam ut inter-
ficeret regem. Videte ubi sit hasta regis et cyphus aque. Et
agnoscens Saul negligentiam suorum et beneficium David exclamavit: Numquid
vox tua hec est fili mi David? Qui respondit: Cur persequeris domine servum tuum?
Quid feci? Si dominus incitat te adversum me, odoretur sacrificium [illegible]
tue cum operis sacrificio et prece, ut ostendat nobis super hoc quid velit
vel ut [illegible] tempore occidas me, et erit quasi sacrificium domino. [illegible]
Quidam ita legunt: Odoretur sacrificium, si dominus incitat te adversum me,
id est sacrificantes gubernemus in domo dei si dominus faciat hec. Si autem filii
hominum incitant te, maledicti sunt qui eiecerunt me hodie ut non habitem in
[illegible] domini israel. Et ait Saul: Peccavi. Revertere fili mi, non enim ultra male fa-
ciam tibi. Et ait David: Iudicet dominus inter nos. Ecce hasta regis [illegible]
unus tollat eam. Cui Saul: Benedictus tu fili mi, et quidem faciens facies
et potens poteris. Et reversus est Saul in locum suum. ¶ Dixit autem David
in corde suo: Aliquando incidam una die in manus Saul. Melius est ut fugiam
ad Philisteos. Abiit ergo David et sescenti viri cum eo ad Achis filium [illegible] Et
et erant cum David due uxores eius Achinoem et Abigail. Et dixit [illegible]
Achis: [illegible] det mihi rex locum in quo habitem. Et dedit
ei Achis ~~[illegible]~~ Sycheleth. Iste Achis fuit rex Geth [illegible]
[illegible] Achis cuius [illegible] dicebatur Maoch. [illegible]
inde facta est regum Iuda. Et habitavit in ea [illegible]
[illegible] David [illegible] de vicinis Philisteorum [illegible]
sub [illegible] Achis. Virum et mulierem non adducebat [illegible]
loqueretur adversum eum. Cumque quereret Achis quos percussisset, dicebat de sua
[illegible] et habitantes ad austrum Iude et in campestribus [illegible]

Factum est eo tempore, congregati sunt Samuelis .1°. [illegible]
Philistei ad prelium contra Israel. Et ait Achis ad David [illegible]
diebus in castris tu et viri tui. Ego custodem ponam te capitis mei [illegible]
[illegible]. Congregavit et Saul universum Israel et venit in Gelboe [illegible]
muel autem mortuus erat. Hoc ideo repetit hic ut ostendat [illegible]
Saulis in quo plurimum erat ei necessarius Samuel. Vel ut ostendat et [illegible]
[illegible] mortuus, qui in proprio erat [illegible]. Tradunt et [illegible]
posse suscitari arte phitonica nisi [illegible] mortui [illegible]
regerentur [illegible]. Timuit namque Saul et consuluit dominum [illegible]
respondit ei neque per somnia neque per prophetas, id est per discipulos [illegible]
neque per sacerdotes. Hebreus habet neque per doctrina per ephot, scilicet [illegible]
[illegible] et veritas. Et ait Saul servis suis: Querite mihi mulierem [illegible] et phitonissam
habentem phitonem, ipse enim occiderat magos et ariolos et phitonissas

una fedit thois ꝑstigiatā q̄ mr̄ eāt abner q̄ latēs habitabat i endor-
phitonē quādā traditur eē artē suscitandi mortuos quā phitones
adinuenit. q. d. Ecce in muliere pytū aruspiciis. Qd' corruit hebre
i quo legit' mulierē baladoph. balad ei̅ i hebreo dn̄a. oph ē nomē
arrepti illius. Mutauit itaq; saul habitū suū et venit ad mulierē
nocte cū duobus viris. et ait. Suscita m̄ quē dixero tibi. Cui mul'
respondit. Quid fecerit saul magis. quare g° insidiaris aīe mee. Credā
tradit saulē ob hoc eos delesse. q̄ ꝑconabatur. ad' futura rege
Iurauit aūt ei saul q̄ ꝑ hac re nichil mali pateret'. et dixit ut
suscitaret samuelē. Videns aūt mulier virū sc̄m turbata ē et
ait. Quare imposuisti m̄. tu eēs ei saul. Hoc ei samuel ei idica
uit ut ait iosephus. Quidā fabulant' mortuū magice suscita
tū a pedibus ꝑmo moueri et surgere nisi qn̄ rege suscitare susci
tat. tūc ei a capite surgit. Alii dicunt ꝑphām nō posse suscitari
nisi rege suscitante. Tūc indicauit ei saul se saulē eē et ait ꝑōh
time. Quid vidisti. Que respondit. Vidi senē et gloriosū et amictū
pallio sacerdotali. Et itelligēs saul q̄ samuel eēt. adorauit eū
Et ait ad eū samuel ut dicit iosephus. Quare iquietasti me. Cui
saul angor nimis. Phylistei pugnant adūsū me. et dn̄s nō
respondit m̄. Obsecro dic m̄ quid faciā. Cui respondit. Qd' m̄ rogas
me. postq̄ dn̄s recessit a te. Faciet dn̄s tibi sicut locutus ē. Tollet
regnū de manu tua et dabit illud dauid. Cras aūt tu et filii
tui mecū eritis. i. inē mortuos sed ego sū vel i inferno. De hac
suscitatione dr̄ a quibusdā q̄ sp̄s malignus apparuit i sp̄e samuel'
vel fantastice imago eius ibi apparuit q̄ dicit ē samuel. Tradit
quidā q̄ deo ꝑmittente aīa ꝑphe cū corpore ibi appa
ruit. Alii vō q̄ corpus tm̄ suscitatū ē sp̄u vivifico. aīa i loco suo
quiescente. Hec audiens saul ꝑstratus ē i terra p̄ timore. nec ei comede
rat pane i die illa et coegit eū mulier et sui eius ut comederet.
Cūq; comedisset rediit ad castra ꝑ noctē. Noluit scire q̄ consulu
isset phitonissam. Qd' dauid vicit amalech. 1°. R. 29.

Congregati sūt ergo phylistei in afeth et isr'l castrametatus ē sup
fontem qui erat i iezrael. Satrape vō phylistinorū videntes
dauid et suos eē i aciebus dixerunt. Reuertatur hebrei isti i locū
suū. ne forte eū ex p̄ma ꝑliari fiat nobis aduersarius et i capitib'
nr̄is mereatur reddi i gr̄am dn̄i sui. Tūc ait achis ad dd' i iuimi
et dolens. Bonus es i cōspectu meo. s; satrapis nō places. Surge
de nocte et abite diluculo. Abiit ergo dd' i sychelech cū suis
die tercia. Amalechite vō impetū fecerant i sychelech et succende
rāt eā et captiuas duxerāt mulieres et paruulos et vniūsā
ꝑdā. Planxit ergo dd' et ꝑplūs q̄ erat cū eo donec deficeret i eis la
crime et volebat eū sui lapidare. Confortatus aūt dd' i dn̄o con
suluit dn̄m ꝑ abyathar dicens ꝑsequar latrunculos hos et con
ꝑhendā. Cui respondit. Persequere et cōprehendes et reduces ꝑdā. Abiit
ergo dd' et dc̄i viri cū eo et venerūt ad torrentē besor. et ibi
cc̄° lassi substiterūt ad sarcinas expectando dauid. Cūq; trāsisset
inuenerūt puerū egypciū fame deficientē quē reliquerat dn̄s

1° R 30.

suus vir amalechita cui egiptius cum vidisset et dedisset ei [illegible]
revsus est spiritus eius. Et ait ad eum david. Potes me ducere ad cuneum istum [illegible]
ait. Iura michi per deum quod non occidas me nec tradas me in manus domini mei
ducam. Et iuravit ei david. Et eo ducente invenerunt hostes [illegible]
et quasi festum diem celebrantes. Et percussit eos david a vespere [illegible]
usque ad vesperam alterius diei. Soli .cccc. adolescentes evaserunt in camelis [illegible]
Recuperavit ergo david omnia que tulerant amalechite ab homine usque ad pecus. De manubiis
hac victoria portionem misit illis amplius .ii. principibus militum [illegible]
qui confugerant ad eum dum fugeret in sichelech. primo et senioribus
civitatum de iuda et beniamin. Porro cum redisset ad .cc. viros qui
lassi substiterant salutavit eos david pacifice. et indignati sunt [illegible]
eo erant dicentes. Sufficiat cuique uxor sua et filii. de preda non
dabimus eis. Et ait david. Non audiet vos quisquam fratres mei in
hoc. Equa pars erit descendentis ad prelium et remanentis ad sarcinas.
Iheronimus ait. Non erit qui lassi manserunt propter lassitudinem nichil [illegible]
pretio. Et factum est hoc ex die illa et deinceps quasi lex in israel usque
hanc. Venit ergo david in sichelech et misit dona de preda senioribus [illegible] De morte
omnibus suis cum quibus commoratus fuerat. ipse et viri eius. [illegible]
Porro philistei pugnabant adversus israel. et i[illegible] .xxxi.
Saul autem sciens et paratus festinabat ad mortem et [illegible]
cecidit. Noli magnanimes sunt contemptores [illegible]
magnanimitas maiorem convincit [illegible] quos per cumulum [illegible]
non solum malos non licet esse et subiectos. sed nec mediocres et [illegible]
nos. Fugerunt autem filii israel a facie philistiorum et ceciderunt interfecti in
monte gelboe et percussi sunt tres filii saul ionathas aminadab et
melchisua. Isboseth autem domi erat. Cumque gravatum esset [illegible]
saul dixit ad armigerum suum. Percute me gladio ne forte [illegible]
cisi isti illudant michi venientes et postea interficiant me. Et noluit armiger [illegible]
Et arripuit saul sive gladium suum. Adeo enim deferat [illegible]
liberare. Quod videns armiger suus irruit et ipse super gladium
suum. Hic fuit doech ydumeus ut aiunt hebrei quia [illegible]
saulis propter david. Et mortui sunt omnes domestici saulis quia erat strage [illegible]
Videntes autem filii israel qui trans vallem iordanis erant [illegible]
egressi de civitatibus suis fugerunt. Altera die venientes [illegible]
rei ut spoliarent interfectos. expoliaverunt saul armis suis [illegible]
filios eius. et precisa capita eorum cum armis miserunt in terram [illegible]
circuitu ut annuntiaretur hoc in templo ydolorum et in populis. Corpus [illegible]
arma eius in templo dagon ut in paralipomenon legitur. [illegible]
et filiorum suspenderunt in muro bethsan quasi in oculis israel [illegible]
tas philistinorum in terminis israel. Viri autem de iabes galaad [illegible]
verant saul ab amonitis ambulaverunt tota nocte et [illegible]
damenta de muro bethsan et combusserunt ea ignem et sepelierunt
ossa in nemore iabes et planxerunt eum .vii. diebus. Ut [illegible]
Non ut in paralipomenon legitur. Mortuus est saul propter iniquitates suas [illegible]
et addit quia in cumulum peccati. sed [illegible] phytonissam consuluit [illegible]
occidit eum dominus. Huius peccati magnitudinem [illegible] non [illegible]
regnavit saul vivente samuele .xviii. annis. et eo mortuo [illegible]
obiit annis. Hos annos in scriptura non annotavit. [illegible]
apostolorum dixit paulus in sermone quem fecit in anthiochia

nobilis

et dedit illis saul annis xl. Et respondit ortus addito tempore samuelis · et legitur secundum historias samuelis · samuel et saul annis xl. A samuele igitur incipiunt tempora nostrorum prophetarum. Iudices. In diebus illis apud latinos ... regnavit silvius eneas filius postumi. Alia historia ... post silvium latinum ... fratrem postumum · et quintum silvium eneam. His temporibus homerus fuisse creditur · de quo magna dissonantia est apud veteres · Crates post annos destructionis heracleidarum in peloponnesum urbe · Erastotenes c. anno captivitatis troye. Aristarchus et philochorus tempore emigrationis ionice · Apollodorus atheniensis · c. xl. anno ... ante primam olympiadem ...

Incipit 2us liber regum de planctu david super saul et ionatham. 2o 1 + 1o

Factum est post mortem saulis adolescentes fugientes de prelio venerunt ad david in siceleg et tradiderunt. Cumque indicasset populum victum · et saul cum filiis suis mortuum · ait david viro scienti quod mortuus est saul et ionathas filius eius. Qui respondit · vidi saul incumbentem super hastam suam et hostes appropinquabant ei · Cumque quis non esset · dixisset et respondisse amalechitem sum ait · Insiste me quia angustie ... occidat me ... et occidi eum quia vivere non poterat · et tuli diadema quod erat in capite eius et armillam de brachio illius et attuli ad te dominum meum. Aiunt hebrei hunc fuisse filium doech ydumei · cum prius suis ... irruerit super gladium suum ... insignia regis que custodiebat ut ferret ea ad david redderet sibi eum placabilem. Nec obviat quod prius ydumeus et filius amalechites dicitur · amalechite ydumei sunt · Amalech enim fuit filius eliphat filii esau. David ergo et viri qui cum eo erant scidentes vestimenta sua plangebant et ieiunantes usque ad vesperam secundum legem · Et ait david ad nuncium. Quare non timuisti mittere manum tuam in christum domini. Sanguis tuus super caput tuum. Et iubente david unus de pueris eius occidit eum. Et precepit david ut preceptores docerent filios suos artem ... artem sagittandi eo quod audierunt populum a sagittariis interfectum · sicut scriptum est in libro iustorum. Hic liber non habetur sed nec plurimi qui in veteri testamento ... quos combustos credimus a babilonis. Fuerunt qui dicerent hunc librum regum dici iustorum librum · eo quod de iustis agit · scilicet samuele et david. Alii dicunt ... librum iustorum · ubi continetur arte sagittandi utile esse quod dicit iacob ... se tulisse agrum de manu amorrei in gladio et arcu. Quod alii legunt iustorum ... dicitur liber iustorum quia agit de hiis qui iusta fecerunt · qui liber modo ... Hic precepit david artem illam servandam sicut fuit ... scriptum est in libro iustorum. ... planxit david carmine lugubri super saul et ionathan · et creditur metrice compositum fuisse. Et est continentia huius carminis tripartita. primo agit de loco in quo fusi sunt ... secundo commendat saul et ionathan. 3o specialiter commendat ionathan · ostendens quam dilexit eum. Nec obest si aliquis specialiter aliqui ... de eodem monte loquitur. Est enim unus mons plures ... valles dicitur super te. Hic legeres ... montes gelboe ... ... nec ros nec pluvia veniat super vos · Quia postea in tempore ... nec ros nec pluvia veniant super te. Montes ... uberrimi fuerint et ... non ... qui audi esse ... subdit. Neque sint super vos agri primiciarum.

Scidentes vestimenta ... ad nuncium · ... Sed vos ... super mortuum. Sed et non ... Regn. 4. 21.
In libro iustorum. Plures libros ... in veteri testamento ... non habemus scriptos · librum bellorum domini · ... Carmina salomonis · librum nathan prophete · librum ...
Planxit david. Cur planxit david super morte saul cum scirent eum ... dum mortuus esset ...
Iudicium ... et que ... vel quia illi qui ... david de bello ... [illegible]
Ionathas ... [illegible]
... [illegible]

.i. fructuum optimorum sicut primitiue. Alii dicunt in carmine montes [illegible]
post pluisse. Sed per maledictionem confirmatur. Alii dicunt prophetiam [illegible]
impletam esse in diebus helye. Plangit david saulem eo quod velud non [illegible]
licet unctus esset oleo. Et subdit causam luctus dicens. A sanguine inter[fec]-
torum et adipe fortium. id est pro sanguine fratrum quos occidit [illegible]
brevis tamen inchoat versum. A sanguine interfectorum ab adipe fortium sa-
gitta ionathe non est versa retrorsum. De prima unctione david in [regem] secunda regis

Post hec ex iussu domini ascendit david in ebron et [illegible]
habitavit ibi cum duabus uxoribus suis [illegible]
eius in oppidum ebron et unxerunt eum viri iuda in regem super [illegible]
iuda. Hic inchoat etas .iiii. non per hoc regnum iudeorum [illegible]
tur inchoasse a saule sed per monarchie promissionem [illegible]
erat de regno roboam quod perfiguratum est [illegible]
re de fructu ventris sui sessurus super sedem suam. Nunciatumque est david quod viri
iabes sepelissent saul et misit nuncios ad eos dicens. Benedicti vos a domino
qui fecistis misericordiam cum domino vestro. retribuet vobis dominus. Sed et ego
tribuam. Ne timeatis quia non habetis regem. quia unxit me domus iu-
da regem sibi. De regno ysboseth.

Abner autem princeps exercitus saul. tulit ysboseth et circumduxit
eum per castra. id est ubicumque dispersus erat exercitus et creavit eum
super reliquias tribus. Vel per castra intellige manaym [illegible]
ubi unxit eum in regem. Erat autem ysboseth tunc .xl. annorum et duobus
annis regnavit super israel. David vero .vii. annis et sex mensibus re-
gnavit ~~saul~~ ebron super tribum iuda. Eo tempore ortum est bellum [illegible]
hebreos. Porro egressus est abner et pueri eius de castris [illegible]
baon. ~~ioab~~ Ioab autem et pueri david occurrerunt eis ad piscinam ga-
baon. Et convenerunt .xii. contra .xii. ex utraque parte pugnaturi [illegible]
tum et apprehenso unusquisque capite comparis sui defixit gladium in
latus contrarii et ceciderunt simul. ob hoc dictus est locus ille ager
bustorum. Iosephus tamen vult quod pueri david superstites occiderunt
pares suos. Ortum est autem bellum contra reliquos et fugit abner [illegible]
Erat autem cum ioab duo fratres eius quorum unus asahel velocissimus
de capreis persequebatur abner intentissime. Cui abner [illegible]
sequi ne compellar confodere te et non potero levare faciem meam [illegible]
Ille vero noluit declinare et percussit eum abner in inguine aversa has-
ta. id est cum ligno posteriori non cum mucrone haste vel ipsa [illegible]
ta. Persequentibus autem ioab et abysai fugientem abner sol occubuit
et venerunt ad aqueductum in cuius summitate congregati sunt [illegible]
filii beniamin in cuneum unum. Et ait abner ad ioab. Num usque [illegible]
sevire usque ad delectionem fratrum tuorum. An ignoras quod [illegible]
molestum iugulo quod provocat hostem. Cessavit ergo ioab et noluit
persequi eos. Porro abner cum suis nocte illa transierunt [illegible]
ad ysboseth in manaym. Ioab vero et viri eius tulerunt asahel et
sepelierunt eum in sepulchro patris sui in bethleem et [illegible]

Facta est ergo longa contentio inter De filiis david. 2o. 14. 3.
hos reges et david crescebat. alter decrescebat. Nati quoque sunt
david in ebron. primogenitus amnon de achinoem. secundus [illegible]
bigail. tercius absolon de uxore gedduli maacha. s. filia [illegible]

Iugulum. dicitur [illegible] in iugulo quod provocat hostem.

regis Gessur. Quartus Adonias filius Agith. Quintus Saphatias filius Abi-
tal. Sextus Iethraam, quem Iosephus vocat Nathan, de Egla uxore sua.
Hebraei autem dicunt fuisse Michol, quae sola dicitur uxor eius, quia in adolescentia
primam sortitus est uxorem. Quod non videtur posse stare, cum in sequentibus legitur
Michol irrisisse et subsannasse David, et dicitur quod non est ei natus filius de David usque
ad diem mortis suae, quia in ipso partu occubuit. Sed fieri potuit ut vicina
partui descenderet in Ebron ut ibi pareret tanquam in primitivo loco
regni.

De interfectione Abner

Cumque fertum esset quod Abner intraverat ad concubinam Saulis Respham pulchram
nimis, ob hoc obiurgatus est a Isboseth pro obprobrio
domus suae. Et timens ne forte cum concubina usurparet sibi regnum,
et iratus Abner ait ad eum: Numquid caput canis ego sum hodie adversus
Iudam? id est contra te. Quasi dicat: contra te Iudas, sed me, qui caput canis mor-
tui, vel id est contra te, feci suum caput canum, id est principes irrationabilem.
Cum esset contra dominum. Et misit Abner ad David nuntios dicentes:
Cuius est terra? Quasi dicat: Nonne terra est in manu mea? Fac mecum amicitias
et reducam ad te universum Israel. Qui ait: Optime; faciam tecum amicitias,
sed non videbis faciem meam antequam adduxeris Michol. Sed et ad Isboseth manda-
vit, dicens ut remitteret ei uxorem suam Michol. Tulerunt autem eam a viro
suo Faltiel, qui sequebatur eam plorans usque Bahurim.

Nota ei cognominatum est eo quod illa diligens David quasi tristis
erat. Et locutus est Abner ad seniores Israel et maxime
ad Beniamin ut transiret ad David quem elegerat
Dominus. Et ascendit Abner ad David in Ebron et susceptus
est ab eo magnifice, et ait: Surgam ut congregem
ad te universum Israel.

Cum autem Hebraei quod hic
pro Faltiel legitur, non cog-
noverunt eam timore Dei
et ideo nomen eius additur
nomen Dei: et dicitur
Faltiel, id est evadens
a Deo.

Cumque abisset in pace, ecce Ioab et pueri David re-
dierunt caesis latronibus cum praeda magna nimis. Et dictum est Ioab de
adventu Abner et de pace cum rege. Qui cum restrasset multa contra
regem, id est dixit, ut Abner ut deciperet te et non acquievisset rex, misit nun-
tios post Abner, qui regis vocantes eum et reduxit eum et astitit in
simulans, et adduxit eum quasi secretius locuturus, et percussit eum in inguine
et mortuus est, et hoc in ultionem fratris sui. Sed verius est quia timebat ut fieret
secundus a rege. Quod cum audisset David ait: Mundus ego sum et regnum
meum a sanguine Abner, et veniat super caput Ioab. Nec deficiat de domo
Ioab semen fluens et leprosus et tenens fusum, id est effeminatus, et cadens
gladio et indigens pane. Hodie hoc videtur ei impletum, scilicet fluxum
et lepram et eiectionem et stragem in bello et mendicitatem. Alia legitur
pro eo leprosus tenens fusum, id est breve vexillum quod fit de foliis
palmarum et volitur in digitos instar fusi. Et cecidit David vestimenta
sua et fleverunt super Abner et omnis populus qui erat cum eo, et induit omnes
Iudaeos usque ad vesperam. Et ait: Nescitis quod princeps maximus hodie cecidit
in Israel? Ego autem delicatus rex, quasi dicat: cum sim novus rex indigebam magno
consilio istius. Porro filii Sarviae duri sunt.

De morte Isboseth et 2a unctione David super omnem Israel. 2o R. 4 c.

Cumque audisset Isboseth de morte Abner,
dissolutae sunt manus eius et omnis Israel perturbatus est. Duo autem viri
erant cum Isboseth principes latronum, Baana et Rechab de filiis
Beniamin, filii Remmon Berothitae, qui iam recesserant ab Isboseth et venerant ad Miphibo-
seth filium Ionathae ut facerent eum regem, qui noluit, immo prodidit con-
silium. Quidam vero tradunt quod Isboseth offensus erat eis eo quod di-

Non videbis. Ista verba dicuntur Platonis: si non duxeris ad me etiam fidelem, te commisisti.
Non videbis me. Simile Genesis 43: Non videbitis faciem meam nisi fratrem vestrum minimum
adduxeritis ad me. Vel Michol dicitur omnis aquae per quam scientia intelligitur, quae tamen ad
eum debet duci.

In inguine. Proprie est venter inferius a delectatione proferre.

edebat miphiboseth filium ionathe [illegible] regem. et cum filiis eius [illegible]
saulis. Erat autem iste miphiboseth claudus utroque pede. Cum [illegible]
erat quando nunciatum est ei de morte saulis et ionathe. et tollens [illegible]
trice ut fugeret cecidit et confractus est. Porro baana et [illegible]
ingressi sunt domum ysboseth ferventes spicas tritici quasi [illegible]
regi. Hostiaria autem domus obdormierat. Et incidentes caput [illegible]
dormiente in medie defecerunt eum. et attulerunt caput [illegible]
david in ebron dicentes. Ecce caput viri qui querebat animam tuam [illegible]
mantes se munera accepturos a david. Et ait david ad eos [illegible]
ris viri innocentis sanguinem dormientis in domo sua [illegible]
Et precisis manibus et pedibus eorum suspenderunt [illegible]
scinam in ebron. caput vero ysboseth sepelierunt in sepulchro [illegible]
2ᵘ 124. Et venerunt seniores israel ad david et percussit cum eis fedus [illegible]
xerunt eum in regem super omnem israel. Primo ei iunctus est in [illegible]
2° in regem super iuda. 3° in regem super israel. Filius .xxx. annorum [illegible]
cum regnare cepisset. [illegible] filius ydumarie hebron [illegible] mensibus [illegible]
xl annis regnavit in ebron. vii annis et vi mensibus [illegible]
subaudi spatio. Nam si statim post ysboseth regnum eius [illegible]
duobus annis regnavit in iuda. Sed aiunt hebrei eum [illegible]
aliquibus annis adhuc saule vivente. quia domus iuda iam [illegible]
cum rege et ipse mittebat eis munera [illegible]. In [illegible]
regnavit .xxxiii. annis super omnem israel. Si igitur [illegible]
regnum subtrahatur .vi. menses. aiunt hebrei david egrotasse [illegible]
sibi et nichil dignum rege fecisse. Vel quia absolon [illegible]
vi mensibus et tunc quasi non regnavit david. [illegible] david [illegible]

Postea collecto exercitu ascendit in iherusalem ut eiceret [illegible]
iebuzeum. qui posuerunt cecos et claudos super muros [illegible]
tione david dicentes. Non ingredieris huc nisi abstuleris [illegible]
claudos. quasi diceret. Adeo urbs est fortis quod [illegible] super muros [illegible]
indigemus. Alii dicunt eos posuisse ymagines super muros [illegible]
dixerunt cecos et claudos quia debiles. id est nil agentes [illegible]
Etiam nichil nobis agentibus capere non poteris. Vel [illegible]. Deinde [illegible]
quia debiles et similes lignis reputavit eos david. Porro [illegible]
dictum est. Cecus et claudus non intrabunt in templum domini [illegible]
phetice prohibitum erat cecum et claudum intrare in templum [illegible]
rea versum est in proverbium forte cum [illegible] arceret [illegible]
cum significatione. Cecus et claudus non intrabunt. ponitur [illegible]
claudi dictione pro [illegible] inmundicia. Porro civitate [illegible]
muris david. tendente ea sibi [illegible] iebuzeos. Cum [illegible]
tiae non posset proposuit in premium principatum militie [illegible]
peneret iebuseum et tangeret domatum fistulas. id est tectorum [illegible]
per quos destillant stillicidia. Alii dicunt fistulas [illegible]
cuniculos per quos erat ascensus ad tectum. Cumque [illegible]
bus ioab percussit utrumque et clamavit ad regem [illegible]
principatum. Et cepit david arcem [illegible]
Et edificavit per circuitum eius et [illegible]. Reliquum [illegible]
te illam civitatis vocavit civitatem david. [illegible]
struxit ioab. Mello autem erat ~~[illegible]~~ [illegible]

Hostiaria domus obdormierat. per quam domum [illegible] intelligitur. per ostiariam [illegible]
Qui a sua custodia [illegible] dormiunt [illegible] mors currens [illegible]
cum discretionis sollicitudo cessavit ad [illegible] factus [illegible]
mt. 24. Vigilate itaque quia nescitis diem neque horam. Petri 4° sobrii estote [illegible]
late etc. Prov. 6. Usquequo piger dormies etc.
Unxerunt eum. prima unctio [illegible] fuit in baptismo in signum regni [illegible]
animam suscipitur in paradiso. 3ª quando animam simul et corpus suscipitur.
Cecus super murum ponitur. [illegible] rege ponitur.

vorago vallis · Porro ipsa civitas david · vocata est mello et edificavit
david in ea domum · yram regem tyri sibi ferente auxilium mittendo ei lig-
na cedrina et artifices · Porro david accepit alias uxores et nati
sunt ei filii in iherusalem · xi · inter quos enumerat nathan alius vel nathan propheta
quem sibi david adoptavit post mortem patris · Et nota quod iherusalem
usque ad melchisedech dicebatur iebus a quo dicta est salem · Postea a david
dicta est iebusalem · sed postea mutata b in r · dixit iherusalem quasi mu
nitum salem · Iero enim hebraice municio est · Tradit iosephus quod hac littera
munitione ab homero factum quidam putant · Postea dicta est a salomone
ierosolima · Quod david vicit philisteos

Audientes autem philistei david regnare in iherusalem ascenderunt uni
versi ut quererent david · et castrametati sunt in valle raphaym non
procul a iherusalem · Et egressus est ad eos david · ex responso domini · et percussit
eos in ore gladii · et divisit eos hac et illac in fugam · Ob hoc vocatus est
locus baalpharasim · id est · virorum divisio vel quia ibi fugientes reliquerunt
ydola que tulit secum · david et combussit · Et addiderunt adhuc philistiym
ut ascenderent in valle raphaym et posuerunt ydola sua sub arboribus
pirorum · Et ait dominus ad david · Non ibis obviam eis sed gira post tergum
et venies ex adverso pirorum · hebreus habet fletuum · id est · ydolorum que digna
sunt fletu · et videntes suos ad fletum etiam trahunt · Cumque angelus
domini incedens super cacumina pirorum sonitum faceret irruit in eos david
et percussit eos usque gazare · De reductione arche in iherusalem ·

Porro fecit david tabernaculum iuxta domum suam ad reponendum archam
et posuit in ea quasdam de veteribus cortinis tabulas vectes et co
lumpnas et bases prout poterat invenire · Et descendit cum · xxx · milibus
virorum et posuerunt archam super plaustrum novum et tulerunt eam
de domo aminadab qui erat in gabaa · id est · in colle iuxta cariathiarim
Nec est gabaa nomen urbis vel loci sed secundum interpretationem suam colle
sonat · Oza autem filius aminadab minabat plaustrum · Ahio precede
bat et oza sequebatur · david autem et omnis israel psallebat coram archa in omni
bus instrumentis · Cumque venisset ad aream nachor · calcitraverunt
boves et inclinata est archa · et extendit oza manum et tenuit eam
et aruit dextera eius et expiravit et vocatum est nomen loci · percussio
oze · Dicit enim iosephus percussum quia tetigit archam cum sacerdos
non esset · Alii dicunt quod posuerat archam super plaustrum cum humeris por
tari debuisset · Hebrei tradunt quod ea nocte dormierat cum uxore sua
Timuit itaque david ducere archam ad se et posuit eam in suburbio in do
mo levite obeth filii edon gethei et fuit ibi tribus
mensibus et benedixit dominus domui obeth · Quo audito
abiit david ut adduceret archam in civitatem david cum gaudio
· David autem accinctus ephot lineo psallebat coram
archa in organis armigaratis · id est · ad armum ligatis
vel secundum quosdam genus est organum quod fit cum aqua · Et vidit eum psallentem
mychol per fenestram domus et despexit eum in corde suo · Cumque posuissent
archam in loco suo obtulit david holocausta et pacifica et benedixit
populo et partitus est per singula capita collyridam panis unam et assaturam
bubule carnis et similam frixam oleo · Cumque rediret david in domum suam
subsannans eum mychol dixit · O quam gloriosus fuit rex israel hodie · nudatus
quasi unus de scurris · Et ait david · Vivit dominus · ludam et humilior fiam

Cuius in domo istius fuerunt feta quia iumenta pepererunt dupli ce fetum ·

Aiunt hebrei quod uxores eius et eorum filie et nurus pepererunt masculos et iumenta duplices fetus ·

Nota · Cor[illegible] · q · Scrupulia corum colentes · Dic quod [illegible] fuit ne ex cupiditate si
[illegible] sed in usum nostrorum · licet ipsa sumere ·
Per archam corpus domini figuratur · per oram quod indigne accedit · Gregorius · Respondit est quod rege
Collyrida panis · Hinc accepit sibi ille quod archa figuram illius [illegible] pinguedine respirantur ·
Mychol designat [illegible] quod per quam [illegible] dicit [illegible] die dominica et distribueret populo
[illegible] nostri [illegible] designat quod simplices et iustos [illegible] Iob
[illegible] psallendo [illegible] · Gregorius · Ph[illegible] david [illegible] quod [illegible]

an dominum qui potius elegit me quam patrem tuum. Michol vero [illegible]
filius usque in diem mortis sue. quod scilicet sine liberis defuncta est [illegible]
bant. vel exclusive. i. nunquam quod videtur velle iosephus qui dicit [illegible]
lios nimie peperisse. sed de viro cui dedat eam post Saul [illegible]
quinque filios habuisse. qui intelligendi sunt adoptivi. Merob [illegible]
sorore sua quinque filios eius adoptavit in filios. De victoriis David et officialibus eius [illegible]

Factum est cum sederet rex in domo sua habens [illegible]
requiem ab hostibus suis dixit ad nathan. Vides quod ego habitem in
domo cedrina. et archa domini posita sit in medio pellium. [illegible]
In paralipomenon legitur quod ea die constituit david fratres asaph [illegible]
et ipsum precentorem et qui cantabat psalmos ex diversis [illegible]
Et ait nathan. fac quod in corde tuo est. nesciens quod diceret. [illegible]
est verbum domini ad nathan. Dic servo meo david. Non edificabit [illegible]
quia sanguinarius est. sed filius eius succedens ei in regno faciet [illegible]
meo et stabiliam regnum eius usque in sempiternum. et ego ero ei in patrem
ipse erit mihi in filium. Ex hac promissione convincitur quod filius [illegible]
Hoc audiens gavisus est david de successione regni et [illegible]
gratias egit deo dicens. Ista est lex adam domine deus. i. lex [illegible]
sollicitus de successione filiorum vel ut gratias agat deo de [illegible]

Factum est autem post hec percussit david phylisteos et [illegible]
nit. i. pretium tributi quod habebat israel de manu eorum et [illegible]
ab et mensus est eos in funiculo. i. cum voluit dedit [illegible]
eos terre. i. valde humilians et mensus est duos funiculos [illegible]
cidendum et unum ad vivificandum. i. ad arbitrium suum quos voluit [illegible]
cidit. et quos voluit reservavit. et factus est ei moab [illegible]
percussit adadezer regem soba. cum iret ut poneret presidium [illegible]
cus percussit ex eis. xxii. milia. posuitque in syria presidium [illegible]
dicitur arcem triphale. Fecitque eam tributariam sibi. Audiens [illegible]
chori rex emath percussum adadezer hostem suum misit [illegible]
suum ioram cum muneribus et gratiarum actione quod hostem suum [illegible]
Cumque rediret david a syria occurrerunt ei ydumei in valle [illegible]
narum et percussit ex eis. xii. milia. Iosephus corrigit. xviii. [illegible]
Et in iebele percussit david. xviii. milia et posuit in ea presidium [illegible]
tributaria. Unde impletum est quod dictum est rebecce maior [illegible]
Et tulit in ierusalem aurum et argentum multum
nimis quod sanctificavit domino in fabricam future
domus. Ex quo corinthium sanctificavit de quo fecit
salomon mare eneum columpnas et altare.
Porro ioab erat super exercitum. Iosephat
erat a commentariis. i. scriptor gestorum. Ha-
bebat enim singuli reges cronica gestorum.
Sadoch et abiathar erant sacerdotes. Saray
vero scriba. i. cancellarius. Banayas autem erat super ceretheos [illegible]
phyleteos qui erant custodes capitis david. In dicitur fuisse [illegible]
iudices ut moyses elegit. Unde cerethi sonat exterminantes. i. [illegible]
lem admirabiles. Filii autem david sacerdotes erant. i. [illegible]
presides post regem. sicut dicitur iterum fuisse sacerdotes madian

In ecclesiastica historia [illegible]
templum [illegible]
tum ex eo [illegible]
aurum quod [illegible]
la plurima [illegible]
ta sunt et [illegible]
erat [illegible]
aurum [illegible]
ex [illegible]

Et recordatus est david federis quod De miphiboseth 2º. 14. a. [illegible]
fecerat cum ionatha. et ait. Numquid superest aliquis de domo [illegible]

Peregrinus prophetam interpretes non sunt prophetie illuminati.

Non quod dictum est ad david per nathan. Cum completi fuerint dies tui et dormieris cum patribus tuis suscitabo semen tuum post te etc. Sed de salomone dictum non est quia vincere pro eo non [illegible] quod adhuc exspectatur in [illegible]

2º. 14. b.

cum quo fecerat misericordiam pro ionatha. Cumque accepisset superesse miphy
boseth filium ionathe debilem pedibus. vocavit eum et restituit ei omnem
possessionem Saul avi sui. et constituit eum commensalem suum tanquam unum
de filiis suis. Porro Syba puer Saulis cui erant .xv. filii et .xx.
servi ex mandato david excolebat terram et faciebat fructum ad miphy
boseth in ierusalem. Erat autem miphyboseth filius mycha. De amon qui de

Factum est ut moreretur naas rex honestavit nuncios david. ij° Re. x.
Amonitarum. et regnaret pro eo amon filius eius. Misit ergo david nun
cios ut consolaretur eum de morte patris. monens ut amicicie quas
cum patre eius habuerat permanerent. Cum enim david fugisset a facie Saul sub
simulacione furoris a patre istius benigne collectus fuerat. Principes
autem amon experientes regem suum dicentes. Putas quod misit david
ut videret ingressum et exitum ut perciperet te et terram tuam. Tulit
itaque amon servos david et rasit dimidiam partem barbe eorum et preci
dit vestes eorum usque ad nates. Videntes autem amonite quod irritassent
david conduxerunt milites de syria. rooob et sobal. et a rege maacha
et a rege yscob. Misitque david ioab et omnem exercitum adversus eos.
Stabat autem amonite ante ingressum civitatis. et syrorum exercitus erat
in campo. Ioab quoque divisit exercitum. et partem tradidit abysai fratri suo
et parte sibi retenta irruit in syros et fugavit eos in ore gladii.
Quod videntes amonite et ipsi terga dederunt abysai et receperunt se in urbem.
Ioab autem rediit cum triumpho. Videntes ergo syri quod corruissent coram israel
collegerunt exercitum ampliorem. David quoque congregavit omnem israel et transiens
iordanem direxit aciem adversus syros et percussit ex eis currus et equites
rev. xl. milia. et sobac principem milicie. Timueruntque syri auxi
lium prebere deinceps filiis amon. fecerunt quoque pacem cum israel et servierunt eis.

Factum est anno evertente De morte urie et peccato david. ij° Re. xj.
vernali tempore cum solent reges ad bella procedere misit ioab et omnem
israel et vastaverunt filios amon et obsederunt rabath. David autem
mansit in ierusalem. Factum est ut surgeret david de stratu suo post meridiem
et deambularet in solario. Viditque ex adverso barsabee uxorem
urie filiam helie filii achitofel lavantem se aqua frigida. Cumque
ne ipsi nuncii ad se vocatam cognovit. Statimque sanctificata est ab immundi
cia sua. id est post coitum lavit se vel concepit. et cessavit menstruum.
Quidam tradunt eam tunc menstruatam esse. et ad tactum regis cessasse
menstruum. Dicit epyphanius quod cum vocasset david barsabee cognovit
hoc nathan in spiritu et festinavit ad david ut prohiberet antequam veniret
mulier et impedivit eum belial. Nam in via invenit hominem occisum nu
dum iacentem et moram fecit ibi. Eadem nocte rex implevit peccatum et
agnovit nathan. Cumque accepisset eam david concepisse revocavit uriam
armigerum ioab secundum iosephum ab expedicione. ut ingrederetur ad uxo
rem et partus ei asscriberetur. Quesivitque david ab uria de statu belli
monens ut iret ad uxorem et paululum recrearet se. Non acquievit
urias sed dormivit cum servis regis. Crastinum vocavit eum iterum
david et statuit eum secum in mensa inebrians eum ad pocula usque ad ebrie
tatem. Sed nec sic conversus est vir desiderio uxoris et ait. Archa domini
et israel habitant in papilionibus et dominus meus ioab habitat super

Ad bella. Bella movet dyabolus verno tempore. quia tunc humana cum nobilibus et pro hoc fiunt
certa celebrare vermini. pro hoc tempore vernali ne eum duceret sed sipederet(?) spiritum
David remansit in ierusalem. David in ocio erat quando accidit in peccatum. Ezechiel .23. Multa mala
docuit ociositas. Proverbiorum .20. Noli diligere sompnum ne te egestas opprimat. Gregorius
Ad hoc in sompnum david et petrum apostoli sunt in dicentia peccatum ut eius magnorum cautela sit minorum.

David mansuetus in passione. Zappeti
desiderabilibus terre
misit nuncios ad a
mon. id est fideliter.
Amon vero per quos david
videt barbam quia fa
cit amicus personas
desimere in peccatis. Ves
tes precidit usque ad
nates quos fecit eos
manifeste perire.

Vivit dominus quoniam filius mortis est qui hoc fecit. Et oves

Non recedet comminatione dominus est similis ysaie 38 de ezechia quod dominus est ei in tempore morietur.

Consolari. Credidit quod ... scilicet ysaie 38 de ezechia.

facie tue et ego ingrediar in domum meam. Post litteras tuas rex
hanc rem. Certus ergo David quod non iret, scripsit ad Ioab quod
Vrias, ut poneret eum in ea parte belli in qua prelium esset
Vrias epistolam mortis sue ferens mandatum regis implevit. Porro Bersa-
bee accepta morte viri luxit eum. Transacto quoque luctu
et facta est ei uxor et peperit ei filium. Tunc misit dominus Nathan ad
David qui proposuit ei parabolam de divite habente oves plurimas qui
pro viro rapuit oviculam unam quam habebat ut ex ea pararet cenam
hospiti qui supervenerat. Et indignatus rex in hominem illum dixit
reddet in quadruplum. Et ait Nathan: Tu es vir ille.
Urie accepisti tibi, et ut occultares adulterium interfecisti eum gla-
dio filiorum Amon. Quo circa hec dicit dominus. Non recedet gladius de do-
mo tua sempiterne usque in sempiternum. Ecce ego suscitabo super te malum
de domo tua. Hoc ultimum factum est quando persecutus est eum Absalon
mum vero in divisione regni post Salomonem. Et ait David
Peccavi domino. Et descendens de throno consistorii sedit in cinere
tamque vir deicola coram omnibus confiteri peccatum non erubuit. Et Na-
than ad eum. Transtulit dominus peccatum tuum. Non morieris
amittes. Verumptamen filius qui natus est tibi morietur. quia blasphema-
re fecisti inimicos nomen domini. Dixerunt ei prelati vel doc-
tores. Non est iustius de ... qui Saul amovit a regno
it David. cum David gravius quam Saul peccavit. Percussit autem dominus
ad desperationem vite. et deprecatus est David dominum pro puero et ieiunavit
iacuit super terram et noluit consolari. Accidit autem ut die septimo moreretur
infans. et vidit David servos mussitantes intellexit quod mortuus
Quo accepto, lota facie et mutata veste intravit ad
et adoravit. et ... comedit. Et admirati sunt
consuetudinem egisset. Et ait ad eos. Cum adhuc viveret puer
in et oravi ut viveret. eo mortuo quare flerem? Numquid potero
eum. Ego vadam ad eum. ipse vero non revertetur ad me. Hoc autem
David ut consolaretur Bersabee quam diligebat eam. Et
it ex ea filium quem vocavit Salomonem misitque in manu Nathan
cavit eum Ydidiam .i. amabilem domino. Igitur pugnabat Ioab contra
et expugnabat eam. misitque ad David dicens. Veni et cape
meo ascribatur victoria. Et congregavit David omnem populum
cepit urbem et vastavit eam. tulit dyadema de capite Melchon
sonat rex eorum. et erat ydolum amonitarum et erat in dyademate gem-
ma pretiosa et auri talentum quod conflavit David et fecit
ma in medio gemmarum stantem sardonicem incomparabilem.
liquas civitates amonitarum vastavit et ... de ipsis
vehiculis ferratis et plures dimisit ... et reduxit

Factum est post hec suscitavit de Thamar quam Amon oppressit
dominus malum in domum David in hunc modum. Amon primogenitus
Thamar sororem Absalon ex utroque parente. ita ut deperiret
Hunc erat cognatus et familiaris Ionadab filius Semaa
prudens valde quem Iosephus Ionathan vocat. Hic
Nathan. Sed absit ut propheta flagiciosum dedit consilium.
Quare sic attenuaris macie fili regis. qui dixit.
regi in regnum. Et ait Amon. Diligo Thamar
nadab simula languorem. Cumque venerit pater tuus ad te visitandum

ei. Veniat oro thamar soror mea ut faciat mihi pulmentum ut come-
dam de manu eius. Cumque venisset thamar missa a rege coxit
in oculis eius sorbiciunculas. vel secundum iosephum collirideas frixas. Et
eiecit amon a se universos. Cumque intulisset thamar cibos in cenacu-
lum. apprehendit eam et ait. Cuba mecum soror mea. Que respondit. Noli frater
opprimere me et facere obprobrium grande tuo in israel. sed loquere ad regem
et non negabit me tibi. Hec dicebat ut subterfugeret manus eius. Non
enim erat secundum legem ut quis duceret uxorem sororem ex patre. tamen quidam
determinant hoc dictum esse si fuerint ab eodem patre. Hec autem erat de matre
gentili. s. maacha quam david ceperat in prelio. et decalvaverat et unguibus pre-
cisis secundum legem duxerat eam in uxorem et ita tradunt illos potuisse fieri
coniuges. Noluit autem acquiescere amon et oppressit eam. et statim exosam
habuit eam magis quam ante dilexerat et eiecit eam a se rogantem ut apud
eum maneret et esset ei uxor. Cumque eiecisset eam pueri amon. asper-
sit cinerem capiti suo. et rupit tunicam talarem qua utebantur filie regis
virgines quam iosephus vocat colobium manicatum et impositis manibus
super caput ingressa est ad fratrem suum absolon eiulans. Cui frater ait. Ta-
ce soror frater tuus est. Et mansit in domo absolon ~~multo tempore~~ longo tempore
sustinens viduitatem.

De morte amon et fuga absolon.

Factum est post biennium ut ascenderet absolon ad tondendas oves
et ait ad regem. Veniat oro rex cum suis ad convivium
pueri sui. Cumque abnuisset ne gravaret eum ait ad eum absolon. Ve-
niat saltem obsecro amon frater meus et filii regis cum eo et abierunt
cum absolon. Cumque vescerentur pueri absolon ex precepto eius interfece-
runt amon temulentum. et ascendentes filii regis mulas suas fuge-
runt. et precessit fama ad david dicens. percussit absolon omnes filios re-
gis et scidit rex vestimenta sua et cecidit super terram. Ionadab
autem quem veritas non latebat ait ad regem. Ne timeat dominus meus
quia solus amon mortuus est quem odit absolon a die qua oppressit
sororem eius. Et ecce apparuerunt filii regis et fleverunt cum rege
planctu magno nimis. Porro absolon fugiens abiit ad tho-
lomai avum suum regem gessur et fuit cum eo tribus annis. Rex autem
consolatus super amon interitu cessavit velle persequi absolon. Quod in-
telligens ioab qui ~~diligebat~~ absolon diligebat misit ad regem
mulierem sapientem de thecua quam putant parentem amos prophete et po-
suit ioab verba sua in ore eius. Cumque ad regem fuisset ingressa mu-
lier adoravit dicens. Salva me rex. mortuus est vir meus et erant
mihi duo filii et interfecit alter alterum in agro et consurgens universa
cognatio adversum occisorem querentes animam illius pro anima occisi. Aiunt
hebrei fuit rem gestam finxisse. quia ut mulier in parabolam et querunt
ut extinguant scintillam meam super terram. Hec mulier posuit se in persona
david et filios suos in persona amon et absolon et cognationem suam
in persona filiorum. Et ait rex ad eam. Vade in pace ego iubebo pro te. Et
tamen non sufficeret mulieri ait ad regem. In me sit domine hec iniquitas et in
domum patris mei. Rex quoque sit innocens. qui dicebat. Si putas iniquum
occisori innocenter. et domum meam. Cumque increpasset rex promissi
mulieri instancius rogabat regem qui ait. Vivit dominus
filii tui super terram. Et exponens ei similitudinem

Quia sciebat eum fratricidio dignum morte

2° Reg. 14.

Non vult etc. Exponitur: Calamum quassatum non conteret. Ezech.: Nolo mortem peccatoris

ait. Reduc ergo domine mi eos abiectum suum. Non enim vult deus perire animam
et omnes delabimur sicut aque que non revertuntur. q. d. Mortuus est [illegible]
non potest revocari ad vitam. Melius est ut recipias viventem quam alterum
iudicando utrumque perdas. Et ait rex: Numquid manus ioab tecum est in omnibus istis?
Et respondit: Ipse posuit verba hec in ore meo ut verterem [illegible]
huius. Et ait rex ad ioab: Revoca puerum absolon. Cumque revocasset
absolon in ierusalem ait rex: Non videat faciem meam. Domus ne videndo
eo viso reminiscatur in me dolor filii. Et mansit absolon in ierusalem duo-
bus annis et faciem regis non vidit. Porro absolon erat decorus [illegible]
cuius cesaries secundum iosephum tanta erat ut vix octo diebus [illegible]
tonsisset quam semel in anno tonsam ponderabat. et [illegible] proditio [illegible]
ponderis erat tonsura eius. vel hoc precio emebant eam mulieres [illegible]
narent crines suos. Nati sunt absolon filii tres et filia una [illegible]
thamar. Misitque post eum ad ioab ut precederet pro eo ad regem [illegible]
venire ad eum. Misit ergo absolon servos suos ut incenderent segetes
agri ioab. Quo facto venit ioab ad eum dicens: Quid fecerunt [illegible]
Qui respondit: Aliter te habere non potui. Obsecro ut intres ad regem [illegible]
faciem eius alioquin interficiat me. Et ingresso ioab ad regem [illegible]
absolon et osculatus est eum rex. Quomodo absolon persecutus est david [illegible]

Tunc cepit absolon aspirare ad regnum nam eclipsi [illegible]
anno erat grecus vel iners erat vel mortuus. Fecit sibi [illegible]
equites. l. qui precederent eum. et mane consurgens stabat [illegible]
et blandiebatur accedentibus ad regis iudicium dicens: [illegible]
dicens: Sed non est qui te audiat constitutus a rege. Quis constituet [illegible]
iuste iudicarem. Et inclinabat ad se corda virorum. Post [illegible]
revisiones ait ad regem: Dum erat in sepulchro voluit si reduxerit [illegible]
in ierusalem sacrificabo domino in ebron. Vade ergo et reddam [illegible]
Et ait rex: Vade in pace. Alia littera habet: post xl annos [illegible]
sumpserunt ex quo occisi sunt sacerdotes nobe qui ponunt [illegible]
tenet divina ultione sustentavi sunt david. eo quod abimelech sacerdos [illegible]
lit. Abiit ergo absolon in ebron. vocans consilio achitofel gilonitem
qui erat consiliarius david. Et egressi sunt cum eo milia de ierusalem [illegible]
rantes. Cumque immolasset victimas factum est coniuratio valida [illegible]
bat populus cum absolon. Quod cum accepisset david ait: Surgite fugiamus [illegible]
diam. Cito ne veniens absolon occupet nos et percutiat [illegible]
Et egressus est rex et universa domus eius. Misit pedibus dimisitque [illegible]
x. concubinas ad custodiendam domum. Et precedebat regem [illegible]
et pheleti et decem viri pugnatores qui secuti fuerunt eum de [illegible]
Isti dicuntur beneficia tradidisse david. quando latuit in geth [illegible] egressus [illegible]
dedit eis locum in ierusalem. Iosephus dicit illos de [illegible]
qui quondam astiterant in persecutione saulis. Porro autem [illegible]
his et illi cum eo erant. Et ait rex ad ethai getheum: [illegible]
erat primus de decem. Reduc fratres tuos in ierusalem et habitant [illegible]
venisti et hodie compellis egredi. Qui respondit: Vivit dominus [illegible]
te non in vita derelinquam te. Et transgressi sunt universi [illegible]
cedron flentes. et levite portantes archam [illegible]
populus transiret. Et ascendit abiathar ad consilendum [illegible]
respondit ei. Et iterum ait david ad sadoch: Revertere ad civitatem cum archa [illegible]
abscondar in deserto. Achimaas filius tuus et ionathas [illegible]

Non videat etc. Non quod licet aliquis egit penitentiam non tamen reicit omnino statum [illegible]
et quandam proximam ad peccandum ex consuetudine peccati quod habeat.

Osculatus est eum. Est osculum proditionis. Luce xxii. Iuda osculo tradis filium hominis. [illegible]
dilectionis. Luce xv. de filio prodigo. Amoris et caritatis. Cantici 1º Osculetur me osculo
oris sui.

Et egressus rex. Recolens peccatum quod fecerat nudus pedibus ibat. Iob ii: [illegible]
sedebat tamen in sterquilinio

abyathar sint vobiscu[m] p[er] quo[s] veniet ad me sermo a vob[is]. et redierit cu[m]
archa. Cu[m]q[ue] ascendisset d[avi]d clivum olivaru[m] occurrit ei chusi arachi-
tes consiliarius eius et ait d[avi]d. Revertere et esto cu[m] absolon et dissipabis
consiliu[m] achytofel et q[uo]d audieris in domo regis indicabis sacerdoti-
bus qui dirigent ad me filios suos. Et venit chusi ad absolon in ih[e]r[usa]l[e]m.
Cu[m]q[ue] pusillum processisset david apparuit ei siba cu[m] duobus asinis
ferens panes et vina passa et massas palatar[um] .i. ficuu[m] q[ue] ~~[illegible]~~
m[u]lt[as] tabulas quas palas dicimus pressi congregiunt. Et ait siba ad
rege[m]. Asinos duxi ut insideat domestici regis et tulit cibaria ut
alant in deserto. Et ait rex. Ubi e[st] miphyboseth. Q[ui] r[espo]ndit. Man-
sit in ih[e]r[usa]l[e]m dicens. Hodie restituit m[ihi] d[omi]n[u]s ulcionem p[at]ris mei. Et
ait rex sibe. Tua sint om[n]ia q[ue] fuerunt miphyboseth. Venit ergo david
usq[ue] bavirim. et egressus vir de cognatione saulis nomine semei
proiciens lapides et lutum maledicebat regi dicens. Egredere vir
sanguinum. ecce premunt te mala q[ue] fecisti in domum saulis. Quem cum
vellet percutere abysai prohibuit eum d[avi]d dicens. Filius uteri mei querit
animam meam. q[uanto] magis filius gemini. Dimisit eum d[omi]n[u]s ut maledi-
cat ei. Respiciat d[omi]n[u]s hanc afflictionem meam. Fabulantur hebrei hunc
semei fuisse nabath patrem ioboam et nomen avi eius gemini.
Et descendit usq[ue] ad iordanem. de consilio chusi et morte achito-
fel.

Factu[m] e[st] aut[em] q[uo]d chusi veniens ad absolon adoravit
dicens. Salve rex. Ad quem absolon. Q[uare] no[n] ivisti cu[m] amico
tuo. Q[ui] r[espo]ndit. Immo ero que[m] elegit d[omi]n[u]s et o[mn]is isr[ae]l. Cu[m] sivat. Nonne
filio regis. Sicut parui p[at]ri tuo sic parebo tibi. Cu[m] ingressus est
absolon coram o[mn]ibus ad concubinas p[at]ris de consilio achytofel ut sic
intelligeret o[mn]is isr[ae]l. q[uod] ex toto p[ro]sequeretur patrem et roborarent cu[m] eo.
Post hec dixit achytofel. Eligam m[ihi] xii milia viror[um] et p[er]se-
quar hac nocte d[avi]d et p[er]cutiam eu[m] q[ui]a fessus e[st] et redibunt ad te univ[er]-
si q[ua]si unus homo. Et ait absolon. Vocemus chusi et consulamus eu[m]. Et
ait chusi. Non e[st] bonu[m] consiliu[m] hac vice. Nosti patrem tuu[m] et viros
eius esse fortissimos. Si perierit modo aliquis de tuis quicu[m]q[ue] audierit
dicet. Facta e[st] plaga in p[o]p[u]lo qui seq[ue]batur absolon. et timebit exercitus.
Sed hoc e[st] consiliu[m] bonu[m]. Congregetur ad te o[mn]is isr[ae]l et irruamus
sup[er] eu[m] et ubicu[m]q[ue] fuerit opprimemus eu[m]. et placuit o[mn]ibus consiliu[m] chusi.
Et dixit chusi sacerdotib[us] ut nu[n]ciaret d[avi]d ne remaneret in deserto
nocte illa s[ed] transiret iordane[m]. Et abiit ancilla ad filios sacerdotu[m]
qui latebant iuxta fonte[m] rogel. q[ua]si ad abluendu[m] pannu[m] ferens et
indicavit eis verbu[m] chusi. Vidit aut[em] eos q[ui]dam puer filius ancille
ut dicitur et indicavit absolon. Josephus tamen dicit quosdam equites
vidisse eos et nu[n]ciasse absolon qui misit post eos [ut] comprehen-
deret. At illi ingressi s[un]t in bavirim domu[m] mulieris rogantes ut
celaret eos. Que dimisit eos in puteu[m] et expandit velame[n] sup[er]
os putei q[ua]si siccans tipsanas .i. ordeu[m] ad tipsanam et sic re-
latuit. Cu[m]q[ue] reversi essent q[ui] missi fuerant illi ascendentes de puteo
nu[n]ciaverunt d[avi]d q[ue] tradita eis fuerant. et transierunt d[avi]d iordane[m]
cu[m] suis p[r]ius q[uam] dilucesceret et venit in manaym. Porro sciens rex
n[on] redempturu[m] iri ad d[avi]d et timens iehude in manu eius descendit in domu[m]
sua[m] in gylo et laqueo se suspendit. de morte absolon.

2° 17 ic.

2° 17 ni.

achytofel

Amasa ysai nepos. nota fuit nepos David.

Absolon autem collegit exercitum et transiit iordanem et statuit a-
masam super exercitum pro ioab. Hic erat filius abygail filie naas
ysai sororis david. quam iosephus abygream vocat et erat consobrinus
ioab. Porro viri transiordanem et maxime berzelai galadites at-
tulerunt david cibaria multa nimis et stratoria et tapetia et vasa

2o 17. 18.

fictilia. Porro david divisit populum qui erat cum eo in tres partes et
dedit ioab. alteram abysai. tertiam ethai getheo qui preerat
filiis achis amici david. Cumque vellet egredi rex cum eis ad pugnam
[illegible] erunt. Non ibis. Te solum querunt alios non curant. Cumque egressi [illegible]
[illegible] ad pugnam contra [illegible] vii milia. stabat rex iuxta portam [illegible]
Servate mihi puerum absolon. Et facta est plaga in die illa viginti milium [illegible]
[illegible] et fugit exercitus absolon cesis ex eo xx milibus et plures
ex eo consumpserunt bestie saltus quam gladius. Fugiente autem absolon [illegible]
mulus venit ad quercum condensam et implicito capite eius in ramis [illegible]
lus pertransiit eo suspenso. Quod cum quispiam nuntiasset ioab [illegible]
quare non confodisti eum. Qui respondit. Non mitterem manum meam in puerum
regis. presertim cum audierim eum dicentem. Servate mihi puerum absolon. Cumque [illegible]
Et infixit ioab tres lanceas in corde absolon. [illegible] in fovea [illegible]
rantem interfecerunt armigeri ioab et proiecerunt in foveam [illegible]
et comportaverunt super eum acervum lapidum in duplici morte [illegible]
[illegible] facinorosi. Israel autem [illegible] in tabernacula sua. Porro [illegible]
lon adhuc vivens erexerat [illegible] titulum in valle regia que [illegible]
distat ab ierusalem in monumentum [illegible] sui et erat [illegible]
absolon. Hunc titulum [illegible] fuisse [illegible] statuam [illegible]
[illegible] erat manus absolon. sed iosephus dicit fuisse [illegible] regi [illegible]
Tunc ait achymaas ad ioab. Curram et nuntiabo regi. Et ait [illegible]
Nolo te hodie nuntiare. filius enim regis mortuus est. Et ait ioab [illegible]
chusi. Vade nuntia regi que vidisti. Et cucurrit chusi. David autem [illegible]
achymaas post eum per viam compendii transivit eum. David autem sedebat inter
duas portas. Speculator in fastigio porte exclamavit [illegible]
video hominem currentem solum. Et ait rex. Si solus est nuntius est bonus [illegible]
ait iterum speculator. Apparet mihi alter currens [illegible]
iste bonus est nuntius. Et veniens achymaas adorans [illegible] Et ait [illegible]
dictus dominus deus qui conclusit homines levantes se contra regem. [illegible]
ne pax puero absolon. Et ille noluit indicare. [illegible]
veniens indicavit. et contristatus rex ascendit cenaculum [illegible]
flevit operto capite et clamans. Fili mi absolon quis mihi tribuat ut [illegible]
ego moriar pro te. absolon fili mi. fili mi absolon. [illegible]

2o 17. 19.

populus timuit ingredi civitatem. Et ingressus ioab ad regem [illegible]
ait. Confudisti hodie vultus servorum qui salvam fecerunt te [illegible]
Diligis odientes te. et odio habes diligentes te. [illegible]
loquere servis tuis. alioquin nec unus remanebit tecum [illegible] Sedit ergo [illegible]
et erit hoc malum tibi super omnia que umquam passus es. [illegible]
in porta lota facie et venit ad eum omnis multitudo et [illegible]
tus est eius. De reditu david in ierusalem.

Porro qui secuti fuerant absolon mortuo se hortabantur [illegible]
ut revocarent regem. memores beneficiorum eius in se. David [illegible]
ad sadoch et abyathar ut loquerentur ad viros iuda [illegible]

os meum et caro mea vos quare novissimi reducitis regem qui diceret Vide
te tardiores ceteris sitis et per consequens iratum amase quem principem mili-
tie sue constituet pro ioab. Et miserunt viri iuda ad regem ut rediret et
venit rex usque ad iordanem et venit omnis iuda in occursum eius in galgala. Se-
mey quoque de bauirim descendit cum eis habens secum contribules mille viros
de beniamin. Syba quoque et filii eius et servi trans iordanem venerunt ad eum
et traducerent domum eius. Isti secundum iosephum fecerunt pontem iordani
ut facilius rex transiret cum exercitu. Cumque transisset rex adoravit semey
eum dicens. Ne memineris domine iniuriam servi tui. Recognosco enim peccatum meum et
ideo hodie in occursum tuum veni primus de omni domo ioseph. Non quod esset de tribu
ioseph sed quia habitabat in sorte effraym. Cumque diceret abysai semey
occidendum. Dixit david. An ignoratis me hodie factum regem super israel. quasi diceret ne
hodie occidetur vir in israel. quasi diceret. Illos occidam qui fecerunt hodie me
regem super se. Timebat quia si interficeretur semey quod reliqui qui sibi regem offe-
cerunt nollent cum sibi facere regem. Et ait ad semey. Non morieris. Miphi-
boseth quoque venit in occursum regis illotis pedibus et intonsa barba. Sta-
tim et vestes non lavaverat ex die qua egressus fuerat rex. Hebrei dicunt pedibus
affectis tradens quos sibi fecerat ligneos pedes. Et ait rex ad eum. Cur
non venisti mecum. Qui respondit. Servus meus contempsit me nolentem insterne-
re asinum ut irem cum rege in ierusalem et accusavit me. Tu autem quod iustius est fac
quod tibi videtur. Et ait rex. Firmum est quod locutus sum. Tu et syba dividite
possessiones. quasi diceret. Utrique vestrum [illegible]. Hoc peccatum vicerunt totum hebrei non
per vos dividatur. Dicunt quod quia david sententiam [illegible] amicitie cum ionatha iniustam
tulit. et ideo roboam et ieroboam diviserunt eius regnum. Berzel-
lai quoque qui tribuebat regi [illegible] descendat cum eo et ait rex ad
eum. Veni mecum in ierusalem et ho[norifice] [illegible] tribo te. Qui respondit. Octogenarius sum
habere non vicissitudinem indigeo [illegible] Chanaan quoque filius meus vadat tecum
et fac ei quod tibi bonum videtur. Et ait rex. Vadat et faciam ei quod tibi placuerit
et redijt brizellay in locum suum. ¶ Tunc concurrerunt ad regem omnes
filii israel et indignantes dixerunt. Quare te furati sunt fratres nostri viri
iuda et traduxerunt te sine nobis. Et respondit iudas. Quia propior mihi est rex.
Et ait israel. Decem partibus ego maior sum. ideo magis ad me pertinet david
quasi ad te. Presertim cum primogenitus sum. Cumque durius respondisset viri iuda si-
bi. filius bochri gemineus cecinit bucina et ait. Non est nobis sors
in david neque hereditas in filio ysai. Revertere in tabernacula tua israel. et recedentes a david secuti
sunt sybam. Viri autem iuda reduxerunt regem suum in ierusalem. De morte
amase et sybe. 2o Re. 20.

Rex autem decem concubinas
ad quas ingressus fuerat absolon reclusit in custodia viduitatis
nec est ingressus ad eas. Et ait rex amase quem principem militie
constituerat congrega mihi viros iuda in tertium diem. Abiit ergo amasa et mora-
tus est extra placitum et ait rex ad abysai non ad ioab quem iam amo-
verat a principatu. tamen iosephus dicit eum dixisse ad ioab. Tolle ser-
vos domini tui et persequere sybam ne effugiat nos. Et egressi sunt
cum eo omnes robusti de ierusalem. et occurrit eis amasa rediens iuxta
lapidem grandem qui est in gabaon. Porro ioab vestitus erat tunica stric-
ta. iosephus tamen dicit lorica. et accinctus erat gladio fabrefacto
qui levi motu egredi poterat. et arte quadam simulavit quod cecidisset
gladius et recepisset eum dextra manu tenuit mentum

Semey in primis stabi-
lis postea fuit illi quomodo
malum modo bonum
facerunt.

2o Re. 20.

Decem pellices quas david
recluserat simeon
quorum tribuerunt
in eis.

amase qui osculans eum et sinistra percussit eum in latere et effudit [illegible]
na. Ioab autem et abysai persecuti sunt syba et subsistebat [illegible]
mortuum in via. Vir autem quidam amonuit eum in agrum [illegible]
ne subsisterent transeuntes. clamans quod iuste esset [illegible]
num fecit redeundi ad regem. Ioab vero cum exercitu [illegible]
la et moliebatur destruere muros urbis et exclamauit [illegible]
lier sapiens de ciuitate. Primo dicebatur in veteri [illegible]
interroget in abela. quod dicit. Hec est urbs consilii [illegible]
ciuitatem matrem ciuitatum israel. Tu perpetuus hereditatem [illegible]
non habitantibus et est sensus secundum eum. Primo dicebatur in veteri [illegible]
in lege dictum est ut israel prius offerret pacem hostibus [illegible]
Tu autem quare perpetuis hereditatem domini .i. cum non [illegible]
que sciant est in alienigenis. Postea legit hebreus [illegible]
est ad commendationem urbis. secundum priorem expositionem [illegible]
ad eam. Pro quo ciuitatem urbem sed syban filium bochri [illegible]
num suum contra .dd. Et locuta est mulier cunctis sapienter [illegible]
caput sybe precurrit ad ioab. Tunc [illegible]
gre. et reuertitur rex ioab super exercitum et alios [illegible]
officiis suis sicut super. Hoc addito quod ad ira [illegible] de vii [illegible]
colligenda et quod yram fecit est [illegible] dd. [illegible]

Facta quoque est fames in diebus dd. tribus annis iugiter et consuluit dd. dominum. Qui [illegible]
compet saul et domum eius qui occidit gabaonitas. [illegible] Et autem [illegible]
israel irritum fecit iuramentum iosue et seniorum. Et [illegible]
baonitis. Quid faciam vobis ut benedicatis hereditati [illegible]
dixerunt. Viri qui attriuit nos delere debemus ut ne [illegible]
in finibus sit de stirpe eius. Sed quia dd. hoc facere non poterat [illegible]
menti quod iurauit ionathe traditurum petitione [illegible]
eius nobis .vii. viri de filiis eius ut crucifigamus eos [illegible]
pepercit quoque rex miphiboseth et tradidit eis duos filios [illegible]
peperit ei ressa. Isti adhuc pueri cum doech occiderunt [illegible]
in nobe et postea gabaonitas. Dedit etiam .v. filios [illegible]
adoptiuos quos genuerat merob adrieli. Gabaonite [illegible]
cerunt eos in diebus messis prime .i. incipiente messione [illegible]
eius autem ressa cilicium substrauit se super petram [illegible]
ac nocte ut amoueret ab eis aues et bestias [illegible]
donec stillaret super eos aqua .i. usque [illegible]
ei magis naturam terre primum post messem pluuia [illegible]
autem ressam quidam non bene putant fuisse [illegible]
mi. Audiens autem dd. quod fecerit ressa deposuit eos [illegible]
tollens ossa saul et ionathe de iabis galaad et ossa [illegible]
affixi fuerant sepeliuit eos in sepulchro cis patris eorum [illegible]
reddidit deus ubertatem terre. De quatuor prelijs dd.

Factum est iterum prelium phylisteorum aduersus israel et [illegible]
dd. cum suis aduersus eos. Cumque [illegible] defecisset [illegible]
iesbidion nodob qui fuit de genere arapha [illegible]
opposuit se abysai. et occidit phylisteum. Tunc [illegible]

Hoc contra illud [illegible] de filiis non occidendis pro parentibus. Dicimus quod isti interficiuntur quia fuerunt imitatores patris et adiutores in malum.

fuisse de semine gygantum. Arapha vero dicitur fuisse orpha nurus
noemi, que peperit viro gettheo iiii.or gygantes qui hic memorantur
Iesbidenob, Sephi, Goliam, et quartum habentem senos digitos in
manibus et pedibus. Tunc iuraverunt viri David dicentes: Iam non
egredieris nobiscum in prelium, ne extinguas lucernam in Israel. Occasione
huius ultimi prelii epylogat hystoria hic tria prelia superiori David nova
tamen non eo ordine quo gesta sunt. Quorum primum fuit in gob urbe
que et gazer dicitur, in quo percussit sobochaym sephi de genere gygantum.
Aliud quod prelium similiter fuit in gob, in quo secundum Josephum aggressus
vir fortis ephyn cognatus David, qui suos in fugam versos solus plu-
rimos hostium peremit et alios in fugam convertit. Liber vero regum in
hoc loco post prelium David contra goliam tercium modum, in quo percussit adeo-
datus filius saltus polimitarius bethleemites goliam getheum. Hunc
gratior nostris exprimit David. Et dicitur adeodatus, quia ad liberationem Israel
datus est a deo in regem. Filius saltus, quia de pastoribus et saltu assumptus est.
Polimitarius, quia de genere beseleel polimitarii fuit mater eius. Vel quia
multis modis ampliavit cultum dei. Bethleemita de urbe a patria.
Interpretatur et aliud prelium in quo ionathas filius semaa fratris David
percussit virum habentem senos digitos in pedibus et manibus. Expleti (2º 14. 22)
sunt isti iiii David a philisteis. Locutus est domino verba carminis huius in die qua liberavit
eum dominus de manu omnium inimicorum suorum et de manu saul et ait:
Dominus petra mea etc. In psalmis secundum translationem nostram ita legitur: Diligam
te domine fortitudo mea. Dominus firmamentum meum et refugium et liberator
meus etc. Cuius tytulum supposuit esdras ex verbis supra positis: In die qua
liberavit eum dominus de manu omnium inimicorum suorum etc. Josephus hic dicit
quod cum David pace altissima frueretur, cantica et ympnos composuit, alios
trimetros, alios .v. metris diversa faciens organa in quibus levite
in sabbata et alias festivitates ympnos dicerent. Et post josephus organa
psalterium et nablum. Et est psalterium canori cinyra .x. cordis ex-
tenta. Nabla vero .xii. sonos habens digitis pellitur. Post cantica
addidit David loquens de se tamquam de alio. Hec sunt verba no-
vissima que dixit David filius ysai. Vir cui constitutum est .i. promissio facta
de cristo dei iacob. Hebreus habet: Dixit vir levatus super, xristus dei
iacob .i. xristus super alios exaltatus et unctus a deo. Egregius psalmista. Hec verba que dam
novissima psalmorum novissime scripta a David, sed tamen non est ut dicamus
novissima verba David que sequuntur: Spiritus domini locutus est per me etc. et
est forte psalmus novissime scriptus non alius, et amicatus. Capitulum

[illegible] loquens fortium David

Pro eo quod erat regem ... fortissimi omnes quorum insigniores fuerunt .xxxvii.
insigniores tamen ex his erant David sedens in cathedra sapi-
entissimus et eras .z. [illegible] amicatus David. Ponit de illis sex
post David qui erant suis .xxx. tres erant fortissimi. Alii
tres non adeo fortes, sed tamen fortiores reliquis .xxx. tamen
eis possimus .xxx. erant fortes, tres vero fortiores
tres vero reliqui fortissimi. Et secundum hanc expositionem
catalogus .xxxvii. fortium incipit ubi princeps inter
tres ipse est qui tenerrimus ligni vermiculus quod octingentos
interfecit impetu uno. Josephus dicit .xx. palipomenon
iste vir non nominatur hic ab historia. Palipomenon

vocat eum iesboam iosephus eusebium. Hec legitur ubi hoc [illegible]
quod hic commemoratur. Post hunc erat eleazar filius patrui [illegible]
philisteos donec deficeret manus eius et obrigesceret cum gladio [illegible]
erat semita ariarites quem iosephus semeyam vocat. qui cum [illegible]
prelio solus stetit in agro lentis et percussit philisteos et [illegible]
in israel. Hinc ubi iosephus attribuit delacione aque [illegible]
cisterna. Historia vero regum refert illud ad tres sequentes [illegible]
ciores duximus. quorum primus erat abysai frater ioab. ipse est [illegible]
suam contra. erat quos referebat optimus quidem sed usque ad tres [illegible]
non pervenit. Post hunc erat banayas qui percussit duos leones [illegible]
i. principes quos paralipomenon dicit arietes. ipse vero interfecit [illegible]
cum virum i. imitatorem egypcii blasphemantis deum quem [illegible]
fes. hunc dicunt hebrei fuisse semey quem post interfecit [illegible]
Aliud quod virum egypcium interfecit dignum spectaculo [illegible]
hunc in manu hastam ad quem venit banayas in virga et [illegible]
de manu eius et occidit eum hasta sua. Hebreus dicit hoc [illegible]
de alio egypcio de semey qui habuit hastam in manu [illegible]
si mediator fuisset permanendi in ihrlm non [illegible]
hunc modum. Tempore nivis lapsus leo in cisternam quam nulla [illegible]
orificium ei cisterne deprimatur i. cooperta erat [illegible]
eius banayas dum iter ageret descendit ad eum in baculo [illegible]
stravit. Tercium de fortioribus nec regum nec iosephus [illegible]
Isti tres [illegible]
redeunt et ad sobachai de quo in proprio dictum est. [illegible]
inficium quod sequitur. Philistei quondam posuerunt castra in valle [illegible]
usque ad civitatem bethleem et erat penuria aque [illegible]
ascendat in arcem ad conspiciendum dominum et commendabat [illegible]
de bethleem. et propinque erat que erat in puteo iuxta portam. [illegible]
iter per medium hostium facientes venerunt ad bethleem [illegible]
rent aquam denuo ad regem per eorum castra [illegible]
dicia eorum obstupescentes a dimicatione cessarunt. [illegible]
noluit bibere dicens. Sanguinem hominum istorum et animarum periculo [illegible]
Et effudit eam in libamen domino de salute virorum [illegible]
enumeratione fortium hebreus dissentit.
~~paralipomenon~~ numerantur tres. viri [illegible]
iiii. fortes. Et in hiis primus quos fortissi
mos diximus intrat ipsum david sit. David
sedens in cathedra sapientissimus princeps inter tres. ipse [illegible]
ligni vermiculus et cetera que non mutatur et dicit eum [illegible]
in impetu uno. quod per percussit quod in spectaculo fecit [illegible]
occisi sunt. Comparatur autem david vermiculo ligni [illegible]
la dicit qui mollior dicitur ligni perforat. Sic et david [illegible]
mollius illo. quamvis tangit nichil durius. Sic et david fuit [illegible]
et domini et circa subiectos mansuetior. Et [illegible]
no et contra hostes nullus eo acucior et fortitudine [illegible]
in tribus. In sapientia humilitate et fortitudine [illegible]
quos fortes dicimus [illegible]
sunt quos non enumerantur ioab. vel quia principes [illegible]
vel quia indignus propter mortem abner et amase [illegible]

Sanguinem hominum. Gregorius. Qui illicita committunt [illegible]
debemus. Sanguinem hominum istorum et animarum periculo [illegible]
habent curam animarum. Vinum et bibunt. [illegible]
et ipsi lamentabiliter [illegible] ad dominum [illegible]
credentibus et bibentibus in tormentis et [illegible]

Chronica hunc locum paralipomenon [illegible] enumerantur.

Factum est autem post famem pro Gabaonitis immissam — De populi numeratione et altari erecto a David. capitulum xxiiii regum

a domino addidit furor domini irasci contra Israel pro morte Urie ut dicunt Hebrei, quia vel non restitit vel consensit. Quod ergo iam indicatum erat in David iudicatur in populo. Furorem domini videtur qui exponit Paralipomenon diabolum. Consurrexit Sathan adversus Israel et incitavit David ut numeraret populum. Et ait rex ad Ioab: Perambula omnes tribus Israel et numera populum ut sciam numerum eius. Intelligens autem Ioab quod de elatione hoc diceret, ait: Adaugeat dominus deus tuus ad populum. Sed quid sibi vult dominus meus rex in hac re? Quasi diceret: Vide ne offendas dominum. Cumque rex nollet inniti consilio eius, egressus Ioab et principes militum circuierunt populum et redierunt post novem menses et viginti dies in Iherusalem cum descriptione. Et inventi sunt de Israel octingenta milia virorum fortium, et de Iuda quingenta milia pugnatorum. In Paralipomenon legitur mille et centum milia. Et credidit Ioab regi summam.

Beniamin non dicitur fuisse numerata, quia adversa erat.

Percussit autem cor David in duobus, quia superbe numeravit et quia censum non reddidit pecuniam domino, scilicet dimidium siclum argenti sicut scriptum est in lege. Quod attendens David ait ad dominum: Obsecro domine, transfer iniquitatem servi tui, quia peccavi nimis. Diluculo misit dominus ad eum Gad prophetam tres supplicationes portantem. Aut septem annis veniet tibi fames in regno tuo, aut tribus mensibus fugies adversarios tuos, aut tribus diebus erit pestilentia in populo tuo. Et ait David: Coartor nimis, quasi diceret: Si famem elegero, dicent quia supplicium eorum et non meum. Si victoriam hostium, supplicium erit commune, sed nimis meum, qui ero munitus vallabor fortissimis. Eligam vero plagam communem regi et plebi. Melius est enim ut incidam in manus dei, cuius multe misericordie sunt, quam in manus hominis. Misitque dominus pestilentiam in Israel de mane usque ad tempus constitutum, id est usque ad horam prandii secundum Iosephum, vel usque ad horam vespertinam secundum alios. Et mortui sunt de populo extra Iherusalem septuaginta milia. In Paralipomenon legitur septuaginta milia minus. Et aiunt Hebrei ibi fuisse minimum plebis, hic autem nimium nobilium. Porro cum extendisset angelus manum ad Iherusalem ut disperderet, et staret iuxta aream Areuna Iebusei, et ornam dicit, et vidit eum David stantem gladio evaginato et clamavit: Ego sum qui peccavi, isti qui oves sunt quid fecerunt? Vertatur obsecro manus tua contra me et contra domum patris mei. Et misertus dominus ait ad angelum: Sufficit, contine manum tuam. In illa die dixit Gad ad David: Erige altare domino in area Areuna Iebusei. Et ascendens David dixit Areune: Vende mihi aream tuam ut edificem ibi altare domino et cesset interfectio. Qui respondit: Accipiat eam dominus meus gratis, habeatque boves in holocaustum et plaustrum et iuga boum in usum lignorum. Et ait rex: Nequaquam, sed emam pretio et non offeram domino holocausta gratuita. Emit ergo David aream quinquaginta siclis, id est siclus auri ut in Paralipomenon legitur, et boves, et edificavit ibi altare domino et obtulit holocausta et pacifica et propitiatus est dominus terre. Hic est mons Moria ut aiunt Hebrei, in quo Abraham voluit offerre filium et ostendit arietem pro eo. Ea tempestate tabernaculum et altare quod fecerat Moyses erat in excelso Gabaon, licet archa esset in Iherusalem. Cumque prophetasset Gad, replicavit ibi fuisse templum, dederunt David ut locus ille vocaretur area populi.

Incipit tertius liber regum. De unctione Salomonis in regem. capitulum primo

Rex Dauid senuerat.

Misericordie. non indicantur, quia dicunt Hebrei quod horrendum est incidere in manus dei viventis, scilicet vel videntis. Et David: incidam in manus dei, et horrendum est incidere in manus domini, quia in manus vel iudicantis vel videntis ut decet.

Incipit secundum hebreos malachim quod sonat regum quia licet in
dictis opere actum sit de duobus regibus hebreorum non simul reg[illegible]
nantibus tamen quia in isto opere agitur de regnis simul regnantibus [illegible]
et ierusalem inceptio regum dicitur. Et rex David senuerat et [illegible]
retur vestibus non calefiebat. Et invenerunt ei [illegible]
sunamitem puellam pulchram nimis que dormiebat cum eo et
calefaciebat eum et ministrabat ei. Rex autem non cognovit eam. [illegible]
nias autem quartus filius David cum esset primogenitus inter superstites [illegible]
gis fiduciam habens regnandi et fecit sibi currus et equites. [illegible]
perunt eum primo et simul erat cum ioab et abiathar sacerdote. [illegible]
veteranus regis et noluit [illegible] non erat cum eo. [illegible]
nias sollempne convivium in orto regali iuxta fontem rogel et [illegible]
filios regis et suos. robustos autem sibi non timentes [illegible]
non vocavit. Nathan autem monuit barsabee ut [illegible] regem ait. [illegible]
et posuit verba sua in ore eius. Que ingressa ad regem ait [illegible]
tu iurasti ancille tue. salomon filius tuus regnabit [illegible]
et ecce nunc adonias regnat te ignorante. [illegible]
ad convivium filium meum non vocavit. Ideo [illegible] morte [illegible]
patribus tuis erimus peccatores id est iudicabimur [illegible]
ut adulteram ille ut adulterii filius. Adhuc ea loquente [illegible]
et ait. Domine mi rex tu dixisti salomon regnet post me [illegible] et ait rex [illegible]
nias regnat. et in servo tuo non indicasti. Et ait [illegible] quia sicut [illegible]
Vivit dominus qui eruit animam meam de omni angustia. quia sicut [illegible]
tibi sic faciam hodie. Et dixit ad sadoch et nathan et banaiam [illegible]
Tollite vobiscum servos domini vestri. et imponite salomonem ad [illegible]
super mulam meam et ungat eum in regem sadoch et nathan et [illegible]
et canentes ponite eum super solium meum. Et [illegible] et imposuit [illegible]
Assumpsit ergo sadoch cornu olei de tabernaculo et unxit salomonem [illegible]
nuerunt bucina et dixit omnis populus. vivat rex salomon [illegible]
nuit terra a clamore eorum. Et sedit salomon super solium [illegible]
ravit David in lectulo suo dominum qui dedit ei sedentem in solio [illegible]
Porro adonias et invitati ab eo cum estimaret [illegible] abiathar [illegible]
in civitate cucurrit ad eos ionathas filius abiathar. [illegible]
eis que facta fuerant et abiit unusquisque in domum suam. Adonias [illegible]
timens salomonem abiit in tabernaculum et tenuit cornu [illegible]
[illegible] dicens se non egressurum nisi rex iuraret [illegible]
confirmanda. et iuravit ei salomon dicens. Vade in domum [illegible]
torum capitulum scriptum est de iosepho. De secunda unctione salomonis

Volens autem David ostendere populo regem se filium fecisse et [illegible]
in ierusalem principes universos sacerdotes et levitas [illegible] salomonem
iterum salomonem et confirmato ab omnibus regno [illegible]
omnibus precepit salomoni de legum custodia et iustitia [illegible]
Et precepit ut edificaret templum deo dicens se iam [illegible]
talenta. argenti [illegible] centum. ferri [illegible] et eris super numerum [illegible]
lignorum maximam copiam. Levitas quoque divisit in [illegible]
[illegible] moysitas et levitas. Sacerdotes quoque divisit [illegible]
nes et invenerunt sunt de eleazar. eleazar xvi. et de ithamar [illegible]

elegit ex magnatibus eorum unum pontificem praecipiens ut singuli ministrarent
a sabbato in sabbatum. Sadoch tamen et Abyathar praefecit universis et prae
cepit sortes coram rege de ebdomadibus ordinandis. De Levitis vero
constituit cantores fabricatores templi ~~[...]~~ xxxviii milia. Hii dei sunt nathi
nei id est portitores aquae. Iudices autem populi et scribas vi milia. Ianitores
autem domus dei iiii milia et totidem qui ymnos dicerent. Post hoc divi
sit exercitum in choortes xii. Habebat autem choors xxiiii milia quam
suscepit obsidiae Salomonem per tricenos dies. Hoc [...] et aliquid ...
honorantur. Fecit etiam eos custodes thesaurorum dei et vasorum quae reges
duo dicare congregavit. Et collecta ecclesia omnem dispositionem suam indicavit ~~de~~
[prophecie] deposuerat filios suos ut non gererent fratres minimum quam eos subli
marunt quia de hiis sic mandavit sicut et ipse minimus quam fratres iunioris fuerat.
Descriptionem vero omnem et constitutionem edificii templi omnibus suadentibus Sa
lomoni tradidit. Sed tunc oblationes primiciarum faciens tria milia
talentorum auri obtulit ad aditum id est sanctum sanctorum et currum dei faciendum quo
et cherubin erant sub quos continuerunt archam. Principes vero et sa
cerdotes levite et seniores populi obtulerunt auri talenta v milia et
argenti x milia et lapides preciosos plures quorum custodiam habuit
[...] moysi. Pabius. **De morte David. 3° [...] 2°.**
Appropinquaverunt autem dies David ut moreretur et precepit Salomoni
mandata de dei cultu et lege servanda et pietate et iusticia cus
todienda. Commemorans promissionem dei scilicet de semine suo iugiter regnaturo
si custodierint filii testamentum eius et testimonia que docet eos. Tria
vero superaddidit de Ioab et filiis Berzellai et de Semei dicens. Nosti
quae fecit Ioab per invidiam Abner et Amase et effuderit sanguinem belli in
pace et posuit cruorem illorum in baltheo suo et in calciamento suo id est non
vestigium eius cruor super arma sua. Quia cum eis non dimicavit sed super vestes
vel aliter. Viri bellatores insignia operum suorum in armis suis describebant
ad ostensionem glorie. Sed cum Ioab hoc tamquam facinora ostentare publice non
auderet, saltem in baltheo et in calciamento descripsit. Et addidit David: Fa
cies ei ~~[...]~~ iuxta sapientiam tuam ne descendat pacifice ad
inferos. Sed et filiis Berzellai reddes gratiam et erunt commensales
tui. Semei quoque Gemineum qui maledixit mihi non patieris impunitum.
Et mortuus est David et sepultus in civitate David cum regnasset xl annis.
Cuius tumulum post mille ccc et viii annos aperuit Hyrcanus pontifex et alii Herodes.
Sicut ipsa dicemus. Alii vero nondum manifesti sunt mechanico modo reconditi.
[...] In diebus David Cartago condita est ut quidam dicunt a Carcedone
Tyrio vel ut alii volunt a filia eius Didone. Annus latinorum regis Silvii
Latini. Prophetaverunt autem sub eo Gad, Nathan et Asaph. **De mor**
Sedit Salomon super thronum David **te Adonie Ioab et Semei.**
patris sui. Et procedente tempore Adonias supplicavit Barsabee ut
impetraret a rege sibi dari Abysag Sunamitem in uxorem. Quae cum in
gressa esset ad regem positus est ei thronus ad dexteram regis. Parvulam
petitionem deprecor ait a te ne confundas faciem meam. Detur Abysag
Sunamitis fratri ~~tuo~~ Adonie fratri tuo uxor. Et indignatus rex ait: Quare
tu postulas hoc mihi? Postula ei et regnum. Ipse est enim frater meus maior
et habet secum principes Abyathar et Ioab. Et Abysag est quasi regina

Glosa. Paralipomenon [...] vel de Achimelech filium Abyathar id est consequentem collegam Sadoch et Abyathar sacerdotem Sadoch.

et pontes. Contra autem sua locutus est adonias et in obprobrium prodit. [illegible]
domus quod hodie occidetur. et interfecit eum per manus banaye filii ioiade.
Abyathar quoque sacerdoti dixit rex. Vir mortis es. Vade in agrum tuum [illegible]
ne amplius ad faciem meam ingrediaris. Vir mortis es sed hodie te [illegible]
quia cum patre meo sepe laborasti et portasti archam coram eo. Abiectus
itaque abyathar translatum est sacerdotium de domo ythamar ad domum
eleazar sicut samuel heli predixerat. Fuerunt autem post phinees [illegible]
filii eleazari principati sacerdocio .v. Ioseph qui genuit ioatham [illegible]
marcoth. qui asophi. qui achytobi. achytobi autem genuit [illegible]
Porro ioab fugit in tabernaculum domini et apprehendit cornu altaris [illegible]
Et misit rex ad banayam ut adiceret eum. Et ait ioab [illegible] dicit ei [illegible]
dicat sed moriar hic. Quod cum renunciasset banayas dicit [illegible] cornu altaris
fac ei sicut locutus est. Et interfecit eum banayas ad cornu altaris [illegible]
sepultus est in domo sua in deserto. Et constituit rex banayam [illegible]
super exercitum. Vocavitque rex semei et ait. Habita in iherusalem [illegible]
egredieris inde. Quacumque die transieris torrentem cedron [illegible]
ciendum. Qui respondit. Bonus est sermo regis sic faciam. Et [illegible] semey
iherusalem tribus annis. Factum est post hoc ut fugerent servi semey ad [illegible]
regem geth et descendit semey in geth et reduxit eos. Qui [illegible]
ciatum est salomonem dixit ad eum. Cur preteristi iusiurandum [illegible]
et mandatum eius transgressus es. Reddat dominus maliciam [illegible] banayas [illegible]
patri meo in caput tuum. Et interfecit eum rex per manum banaye. [illegible]
firmatum est regnum in manu salomonis. De sompno salomonis [illegible]

Porro salomon duxit in uxorem filiam pharaonis regis egypti [illegible]
de qua ut aiunt hebrei genuit filium qui cum natus est [illegible]
adhuc ageret .xi.mum annum ut quidam dicunt. Et induxit eam [illegible]
tate david. nondum enim sibi fecerat domum. Porro tria [illegible] muro [illegible]
rum. domum domino. et domum sibi. et ambitum iherusalem [illegible]
ut in primo ambitu esset templum et mansiones sacerdotum [illegible]
quasi regia cum mansionibus domesticorum. In 2o habitaret [illegible]
viri et [illegible]. Unde in ysaia legitur de [illegible] quod habitabat [illegible]
tio opifices. Post hec ascendit salomon in gabaon ut immolaret [illegible]
in excelso. Et creditur gabaon non esse proprium nomen loci sed appellatum [illegible]
et interpretatur collis excelsus. Iosephus enim dicit eum ascendisse [illegible]
et obtulit mille hostias in holocaustum super altare quod fecerat [illegible]
ses. Et apparuit ei dominus in nocte per sompnium dicens. Postula [illegible]
ut dem tibi. Qui respondit. Domine deus. ego sum parvulus [illegible] ut possim [illegible]
ingressum et exitum meum. Da ergo cor docile servo tuo. ut possim [illegible]
populum tuum et discernere inter bonum et malum. Et placuit sermo coram [illegible]
Et ait ad eum. Quia non postulasti tibi vitam [illegible] addiciam [illegible]
divicias et animam inimicorum tuorum. feci secundum sermones tuos. [illegible]
cor sapiens in tantum quod nullus ante te similis tui fuit. Sed et hec que non postu-
lasti dedi tibi. Si tamen ambulaveris in viis meis sicut fecit pater tuus. Et [illegible]
lans salomon intellexit quod esset sompnium et revelacio [illegible]
et reversus est in iherusalem coram archa domini gratias agens obtulit [illegible]
causta et pacifica. De iudicio meretricum.

Tunc venerunt due mulieres meretrices ad regem. [illegible] Cuius [illegible]
Ego et mulier hec habitabamus sole in domo una [illegible]
tercia die postquam peperit et hec. Mortuus est autem filius eius [illegible]

Ca. approx. [illegible]

silentio posuit in sinu meo et filium meum collocavit in sinu suo. Mane
diligentius intuens deprehendi non esse meum qui mortuus fuerat. Rudit altera
non est ita sed filius tuus mortuus est, meus autem vivit. Cumque inter eas hominum
ingenii discrimine hesitaret, rex solvit eam inopinate et allato gla-
dio ut ait Josephus precepit utrumque infantem dividi ut utraque mulier medi-
etatem vivi et mortui acciperet. Quod audiens mater viventis commota est
visceribus super filio suo et ait. Obsecro domine date illi infantem vivum, suffi-
cit mihi si videam eum vivere. Altera dicebat: Nec mihi nec tibi sed dividatur. Et cognoscens
rex utriusque de vero cordis fore prolata ait: Date huic infantem vi-
vum. Hec est mater eius. Et attendens omnis Israel divina in rege sapientiam timuit
eum. Et admirati sunt assessores eius qui prius sinam qui ab adolescente
de plano deridebant. ¶ Porro banayas erat super exercitum. Sadoch autem
sacerdos. Azarias filius nathan sacerdos regis id est cancellarius et ysaar
prepositus domus id est procurator et adiuram super tributa. De prefectis salo-
Habebat enim Salomon xii prefectos monis et inventione exorcismorum
super omnem Israel qui per singulos menses singuli preebant necessaria regi et
domui eius. Curru unius reliquis presidebat scilicet achimaas habens basemath
filiam salomonis in uxorem. Licet et unus de reliquis haberet aliam filiam salo-
monis. Erat autem cibus salomonis per dies singulos xxx chori simi-
le et lx chori farine, x boves pingues et xx boves pascua-
les et c arietes, excepta venatione cervorum et capreorum bubalorum
et avium altilium. Pisces et pisces cotidie portabantur et erat summa panum in
tritico. Et habebat salomon xl milia equorum curruum et xii milia e-
questrium quorum medietas regi in iherusalem obsequebatur, reliqui vero per vicos re-
gionis dispersi manebant. Prefectus vero ille qui ministrabat expensas in mense etiam
equis ordeum et paleas ministrabat deducens ea ad locum ubi rex mo-
rabatur. Et precedebat rex sapientia omnes orientales et egyptios et
hebreos. Etiam iiii or filios moab notatissimos, Eman et Ethan
Calcol et Dorda. Et scripsit librum de canticis et modulacionibus in numero
usque v milium. Parabolarum quas scripsit iii milia. Et disputavit de natura
arborum et herbarum de cedro usque ad ysopum. De natura quoque omnium animalium phy-
losophatus est per unumquodque genus parabolam dicens. Excogitavit etiam co-
niurationes quibus egritudines solent mitigari. Alias quoque quibus de-
mones eiecti et alias quibus obstricti non redirent. Excogitavit
etiam caracteres quos inscribebant gemmis que posite in naribus arreptitiorum
cum radice salomonis monstrata statim eum a demonibus liberabant. Istam
pluri(m)um voluit in genere hebreorum et magne necessaria erat. Nam adinvenit ei
quedam species hominum a demonibus vexabantur. Josephus quoque testatur se vidisse
quendam eleazar exorcistam coram vespasiano et filiis eius et tribunis
in hunc eundem modum curare vexatos a demonibus et ut probaret ab eo
demonem egressum per nares cum spiritu anhelantis vas aque ponebat in me-
dio et imperabat demoni egresso ut illud everteret in signum sive egressio-
nis argumentum et ita fiebat. De operariis templi. 3 Reg. 5°
Misit salomon ad iram regem tyri dicens. Volo edificare templum
domino sicut locutus est patri meo. Precipe igitur servis tuis ut precidant
mihi cedros de lybano et mercede eorum dabo tibi quam pecieris.
Et rescripsit ei yram dicens. Servi mei deponent ligna de lybano
ad mare et deferent in ratibus usque ad locum quem signaveris mihi.

3 Reg. 4o

et tu de portu tolles ea prebebis que necessaria sunt ad cibos domui mee. Itaque [illegible]
dabat Salomoni ligna cedrina et abiegna quibus habitabat [illegible]
Salomon quoque supplebat expensam eorum in cibariis prebens Hiram [illegible]
annis choros tritici .xx. millia et totidem ordei et totidem batos [illegible]
eadem quoque vini mensura. Porro Salomon elegit operarios .xxx. millia
de israhelitis et neminem fecit servire. et erat indictio [illegible]
eorum .i. summa eorum quibus hoc iniungebatur. Vel forte indictio [illegible]
hominum collectio sicut cohors et legio. Et mittebat eos in Libanum
per vices suas .x. millia per singulos menses vicissim ut duobus [illegible]
mensibus domi essent ad propria requiescerent ut quarto mense [illegible]
primo remearent et preerat Aduram huic indictioni. Fuerunt [illegible]
lxxx. millia latomorum .i. lapicidarum in monte quibus preerant [illegible]
israhelitis tria millia et .ccc. qui precipiebant operariis. Porro [illegible]
in lapicidina lapides grandes et preciosos .i. marmoreos ut [illegible]
et quadrabant quin adeo ingentes fuerint in fundamento .xx. [illegible]
Josephus quod multi ex eis habebant in longitudine cubitos [illegible]
.x. in altitudine .v. Quadratos quidem lapides dolaverunt [illegible]
Salomonis et cementarii Hiram. Dolatores non [illegible]
entes et sculptores non solum lapides sed et ligna. Est autem [illegible]
civitas Fenicis de qua Ezechiel senes Biblii et prudentes [illegible]
Et sic quod in urbe omnia dedolata et perfecta sunt. quod malleus [illegible]
et omne ferramentum non sunt audita in domo domini cum edificaretur.
Fuit autem equi onera portantes .lxx. millia

Fabulantur iudei ad excidendos lapides celeriter habuisse Salomonem sanguinem vermiculi qui thamir dicitur quo aspersa marmora facile secabantur. quem invenit hoc modo. Erat Salomoni strutio habens pullum et reclusit eum in pulla sub vase vitreo. Quem cum videret strutio et hunc nequiret [illegible] vermiculum cuius sanguine linivit vitrum et confractum est. [illegible] Salomon excitime montis moria angustum dicitur illud spacium amplioribus diffundit

In Salomon [illegible] de [illegible] hominis [illegible] cernuer [illegible] sunt legis [illegible] actum de [illegible]

De edificatione templi .3. R. 6.

Factum est igitur post cccc. et lxxx. annos egressionis filiorum Israhel de Egypto anno quarto regni Salomonis. mense .2. qui dicitur Zio edificabat
Floridus apud hebreos dicitur apud nos maius cepit Salomon edificare
domum domino de marmore candido quod parium dicitur. Josephus [illegible]
anno quingentesimo secundo egressionis de Egypto [illegible]
etatem precedentium .d. ab Abraham fluxisse annos mille [illegible]
nonagintos .... mille .ccc. ab Adam .iii. millia .c. et duos. Habebat autem
domus in longitudine cubitos .lx. in latitudine vero .xx. [illegible]
sancti dicitur et erat ab oriente. ulterius erat cubitorum .xl. in longitudine. Porro [illegible]
ad occidentem .xx. cubitorum erat et dicebatur sancta sanctorum [illegible]
altitudine .xxx. cubitos habebat usque ad primum tabulatum [illegible]
secunda mansio erigebatur .xxx. cubitis usque ad secundum tabulatum.
Tertia vero mansio erat .lx. cubitorum usque ad [illegible] .c.xx. [illegible]
quod erat tectum domus et sic tota templi altitudo in .c.xx. [illegible]
ascendebat. Josephus tamen mentionem non facit nisi de duabus mansionibus [illegible]
vicenis .lx. cubitos ascribens sed duas [illegible]

Malleus correctionum et fragmentum armorum non est auditum in domo domini [illegible]
in ecclesia. Vel per hoc significatur quod in domo domini .i. in ecclesia triumphanti [illegible]
ubi nulla tribulacio nulla correctio. Apoc. 21. Absterget deus [illegible]
Sophonie .3°. Ipsi pascent et accubabunt et non erit qui exterreat eos.
[illegible] Et vivet Jacob et requiescet et non erit qui exterreat eum.

consumaretur. Erat porticus ante faciem templi longus .xx. cubitos in longitu-
dine iuxta templi mensuram. et latitudine .x. cubitorum iuxta templi me-
dium surgens in altum ut dicit iosephus usque ad centum celsitudine templi.
Et fecit in templo fenestras obliquas .i. exterius angustas et intrinsecus
obliquando diffusas. has excogitauit salomon. Trabes autem po-
suit in domo per circuitum per tria loca in summitatibus trium mansionum adeo lon-
gas ut forinsecus capita earum prominerent ex utraque parte. Et edificauit
super capita forinsecus prominentia tria tabulata ad deambulandum
circa templum que in euangelio pinnacula templi dicuntur. in quo sera esset
in utroque latere satis attenditur. Quo autem finirent in fronte orientali et
occidentali non memini me legisse. Nec super hoc se exprimat aut liber a-
liter. sed quod ibi finirent legitur. quod videtur velle iosephus cum agit de cisione
templi. Latitudo vero tabulatorum differens erat. Tabulatum enim subter .v.
cubitos habebat latitudinis et medium .vi. cubitos et tertium .vii. quod ad
litteram quandam cruditatem ferri ut in superioribus tabulatis manentes non ipse
dimitterentur ad aspiciendum inferius per obstaculum inferiorum. Hebreus tamen dicit tria ta-
bulata parem habuisse latitudinem ut si a summo usque ad imum plumba
cementarii dimitteretur contingeret extremitates. Verumptamen inferius ta-
bulatum .v. cubitorum erat in latum. medium vero .vi. quia murus superior arctior
fuit quia per cubitum erat contractus. Ultimum vero tabulatum .vii. cubitos habe-
bat per contractionem muri superius sibi sera. Fuerunt qui dicunt ipsius ta-
bulatum fuisse .vii. cubitorum et medium .vi. ut ascendendo arctaretur
vel etiam sicut et murus et corrigunt litteram per subter ponendo sup-
ra. erat vero loco sed medio. quod subter erat qui ultimum
dicitur loco quod ipsum positum est. Subter vero medio ad quod ascenditur mirando.
Sed et altum dicitur et profundum et supremum sic et subter.
Hec autem tabulata sic erant coniuncta muro ut ei non hererent .i. muro
ipsa non coherent. Porro in extremitate cuiuslibet tabulati iuxta de alba
latus ab interiori lapidibus defendentibus edificauit lucernulas cuius apodi-
actiones que in regum latera vocantur in paralipomenon cancelli. de quorum al-
titudine nescimus nisi de supremo quod habuit in altitudine .v. cubitos.

Porro murus mansionis interioris. De ornamento interioris domus.
Parietes domus intrinsecus undique operti erant tabulis cedrinis. tabulis vero
affixa erant laquearia cedrina. Pavimentum vero domus
tectum erat tabulis abiegnis. Tabulata vero lateris et laquearia tam
et pavimentum tabulis aureis operiebantur cum clavis aureis
quorum singulus erat .v. siclorum. Nichil quod erat in illa interiori parte templi
quod auro non tegeretur ut totum igne coruscum faceret auri luce repleatque.
Porro interiora tabularum fecit anaglipha .i. celaturas vel
celaturas sculpturis fabrefactas ne locus interior deprehendi pos-
set. In medio vero tabule erant ymagines prominentes cherubim et
palme. Hec quidem in tabulis cedrinis celata erant sed auro tecta
vel in ipsis tabulis aureis. Oraculum vero quod dicitur sancta sanctorum habebat
.xx. cubitos longitudinis et .xx. latitudinis et .xx. in altitudine.
Unde intelligendum est de pariete intermedio sancta et oraculum. Sic et in tabernaculo columpne impo-

Anaglipha dicitur ab ana quod est sursum et gliphe pictura.

rubrica · de velo templi ·

site fuerint quibus appendebatur velum sic in templo inpositum est paries cedri
nus non ascendens in altum nisi per xx cubitos. x cubitos qui superfu
usque ad laquearia intactos reliquit ut fumus aromatum ascendens
de altari per aperturam superiorem libere iret et exiret in orientem. Erat autem
paries tectus auro habens anaglypha cherubin et palmas
modum parietum. Huic parieti appensum erat velum de iacincto
cum textura erant cherubin rare venustatis in picturis
aspectum quod totum picture operiens forte usque ad laquearia ascendebat. De
quod legitur Ierusalem scissum fuisse a summo usque deorsum. Edificium
re superiorum mansionum non legi nisi quod dicitur consummatum
tus est lapis in angulo superiori non sunt gradi omnium
edificantes et in fundamento et in muro cum locare
ry locus eius donec in angulo superiori et postremus omnium
tissime positus est secundum quod dominus predicat. Lapidem quem reprobaverunt
ficantes hic factus est in caput anguli. In summitate vero muri
gyrum affixa erant aurea ad hominis magnitudinem
abigendas ut de longe aspicientibus quasi silva aurea videretur
vero muri erat labium a quo dependebant grandes
pampinis aureis adeo fabrefactis ut sursum aspicienti
tum sepe moveri videretur. Ostium medii tecti ostium lateris
in pariete erat domus dextre scilicet meridiane et per cocleam ascendi
in medium cenaculum et a medio in tertium et hoc per ascensum
ostium quod vitis in vulgo dicitur quia factum est ad similitudinem coclee
nis. Iosephus tamen describit ascensum factum per medium mu
scendum facilem et securum in parte muri exterioris sufficientis
tractum. Ostiolum vero ascensus dicit fuisse in templi
angulis utrimque muri. Fecit autem in introitu templi de lignis
lignis olivarum quadrangulos et duo ostia de lignis
nis altrinsecus et utrumque ostium duplex erat et
aperiebatur. Et sculpsit in eis cherubin et palmas et cel
valde eminentes et operuit omnia laminis aureis
ad regulam. Fores iste rare venustatis erant. ut etiam
de templi destructione eas nominatim exprimit dicens
laminas eius. Et ut ait Iosephus non erant in eis lignum ad regulam. Et
quod forte notatur in regum cum dicitur opere quadro ad regulam
altitudo earum xx cubitorum secundum altitudinem
Quod quod dicit latitudinem earum xx cubitorum videtur falsum
erat latitudo templi quia ab oriente non erat murus
cio ubi dicitur ostium duplex erat et se invicem tenebant
quippe latitudo muri x cubitorum et apertura
rat similiter x et ita in muro orientali altrinsecus
cubiti. In apertura vero erant iiii fores due v cubitorum
intrinsecus et utraque habebat latitudinem
erunt artificiose posite ut clause quasi
per murum et extra sibi in medio muri
bat et totam eius latitudinem tegebat et sic artificiose

in velo templi

habebat ut qui claudebat exteriores claudebat et simul interiores. Mul-
tis enim in templo nocte vigilantibus qui clauderet eas interius. Cum ergo ape-
riebantur exteriores aperiebantur simul et interiores. Porta domus est ostium du-
plex erat et scrinia tenentes aperiebant. Porro in pariete oraculi
fecit duo ostiola de lignis olivarum et postes angulorum ·v· ut in
angulo medio cardines affixi starent, circa quos ostiola move-
bantur, et erant in ostiolis anaglipha cherubin et palme. Quod autem
dicitur postes angulorum ·v· subaudi cubitorum erant. In oraculo
autem erat archa et propiciatorium et cherubin que fecerat Moyses in de-
serto. Fecit autem Salomon cherubin duo de lignis olivarum ·x· cu-
bitorum altitudinis stantes super pavimentum in lateribus arche habentes
pedes oblongos quasi ad iubilandum et elevatos oculos cum pu-
rissimo habentes alas aureas singulas ·v· cubitorum quarum due expande-
bantur super archam et obviam sibi venientes coniungebantur super eam
ad tegendum ipsam sic positam. Alias autem duas expandebant alterius
ad parietes ita ut ala unius tangeret parietem unum et ala alterius
parietem alterum. Porro ex opposito in sancta posuit mensam ad aquilonem
et candelabrum ad austrum, in medio quod medium erat altare aureum quod fe-
cerat Moyses in deserto. Sed prope illud candelabrum posuit alia candela-
bra aurea circa decem eiusdem formae sed maioris quantitatis ·v· hinc, ·v·
inde. Similiter cum mensa quam fecerat Moyses in deserto posuit alias
mensas ·x· eiusdem formae sed maioris quantitatis ·v· hinc ·v· inde.
Ante hostium autem posuit altare thymiamatis et vestivit id cedro, quod est
altare oraculi, id est coram oraculo. Per hoc intelligitur aliud fuisse al-
tare quam quod edificaverat Moyses. Illud enim erat de lignis sethim circum-
tectum ex omni parte auro. Istud autem erat vestitum cedro. Propterea intellexerunt
quidam altare fuisse de lapidibus quos ferrum non tetigit et erat opertum
laminis aureis tabulis cedrinis. Sed et ille opertum erat ex omni parte lam-
minis aureis cuius quantitatem non memini me legisse. Istud vero mo-
dicum altare quod fecerat Moyses in deserto forte repositum erat in sancta sanctorum
non ad usus cotidianos thymiamatis sed ad aliquos usus sin-
gulares quo semel in anno ingrediebatur sacerdos cum sanguine. Hoc
autem inde propter incendium quod dicit apostolus in sancta sanctorum fuisse thymiaterium
aureum. Et hic est ornatus templi in interioribus. De porticu templi

In facie vero templi erat porticus que in cellas dividitur vestibulum. 14. c°.
templi. Habebat columpnas circa, in longitudine sui dispositas. In medio
quarum due erant ~~mirabiles~~ mirabiliores ceteris posite ante fores
templi habentes in medio sui spacium ·x· cubitorum secundum latitudinem
porte templi. Quarum erat talis compositio. Stilus vel stipes columpne ha-
bebat ·xviii· cubitos altitudinis non planus sed vallicularis habens in
circuitu canales concavacionis iiii^or digitorum et erat fusilis et
linea ·xii· cubitorum ambiebat illum si quis vellet rotunditatem ei-
us vel forte in medio columpne linea ope fusili circumducta erat.
Epistilium vero columpne super quod locandum erat capitellum latens erat
supinum et rotundum opere reticulato celatum. Capitellum autem superpo-
situm epistilio fusile erat et ·v· cubitorum altitudinis in summa parte
erat liliatum. Lancea vero ipsius ex omni parte in modum rethis et cathenarum

xxxv· cubitorum altitudinis vel longitudinis in paralipomenon. Sed sic credo illa ex vicio scriptoris.

Columpne iste signant prelatos qui recti debent esse in iudicando et elevari per consideracionem
superiorum. Col. 3°. Et sursum sunt querite non que super terram. Philippenses 3°. Et que sunt ob
[illegible] ad ipsam que sunt priora extendens me ipsum. Forte recti debent esse ne flectantur.
Dextera vero columpna dicebatur Iachin quod interpretatur firmitas. Sinistra
Booz quod sonat robur. Per dexteram designatur Paulus qui licet plus laboravit et
[illegible] ipsius tamen dicebatur vas electionis. Sinistra vero Petrus qui dicebatur Petrus sive firmus in
morte.

erant contexta adeo ita artificiose ut rethia et cathena magis videbantur
apposita quam insculpta. vel quia solida non erant perforata undique fuisse videntur
ut connexiones retium formam exprimerent. Septena versuum retiacula
erant in capitello uno. id est. vii. ordines versus eamdem celaturam per
circuitum capitelli per gyrum occupantes vel ab inferiori parte capitelli usque ad
supremam erant isti. vii. ordines ascendendo dispositi. Duo quoque [illegible]
erant qui funiculis super quasi in duobus ordinibus positi erant [illegible]
regentes eius summitatem et descendentes aliquantulum circa latera capitelli
circuitu in cuius extremitate dependebant in duobus ordinibus [illegible]
logranata. In epistilio quod columpne super quod procedebat capitellum [illegible]
bant malogranata. Legitur et quod capitella erant super summitatem [illegible]
logranatorum. Eiusdem compositionis erat altera columpna. De compositione [illegible]
basium non legitur. Hec due columpne propriis nominibus vocitate [illegible]
in significantia tamen propter futurorum multam prefigurationem. Dextram vocavit iachim [illegible]
iochim id est firmitas. Iosephus vocat eam thalamum iachim. De sinistra [illegible]
dicitur est booz vel bez quod sonat robur vel in robore. De capitella [illegible]
lumpnis vestibuli modicum agit historia dicens Capitella autem [illegible]
super capita columpnarum quasi opere lilii fabricata erant in porticu iiii [illegible]
bitorum et rursum alia capitella in summitate columpnarum desuper [illegible]
mensuram columpne quasi retiacula. Porro de compositione columpnarum [illegible]
Capitella vero erant minora dicit uno cubito porticibus capitellis [illegible]
scemate eorum tamen dicit quod erant sphaerata et habebant [illegible] malogranatorum [illegible]
vel retiacula supposita. Quod autem sequitur malorum granatorum [illegible]
nes erant in circuitu capitelli secundi. Sed ambiguum est utrum hoc de capitellis porticuum
capitellis porticibus an recapitulando dictum sit de capitellis [illegible]
columpnas fudit yram tyrius plenus sapientia ad faciendum omne opus. Hic [illegible]
filius mulieris vidue de tribu neptalim patre vero tyrio [illegible]
vestibula templi erea et quecumque in eo de ere facta sunt fudit yram [illegible]
regione iordanis in terra argillosa inter socoth et sarthan [illegible]
moneat quod aliqui de ere. aliqui de auricalco dicunt fuisse [illegible]
cuius splendor et pulchritudo similis est auro ut dicit iosephus. In [illegible]
vestibulum ascendebatur ab atrio sacerdotum. xii. gradibus [illegible]
Secundam tamen dicitur. viii. secundum visionem ezechielis. Dicitur et in [illegible]
eandem compositionem templi materialis cum compositione templi spiritualis [illegible]
dit ezechiel. De atrio sacerdotum.

Edificavit autem salomon in circuitu templi post vestibulum [illegible]
proximas domus que sine copulatione totum templi spacium [illegible]
ambiebant. Harum singule habebant. v. cubitos latitudinis [illegible]
longitudinis et. xx. in altitudine. Ingressus per eas [illegible]
[illegible] ut ex alia ingrederetur ad aliam alio spacio interposito [illegible]
cas edificate erant alie celle eis et mensura [illegible]
lateria templi tria per circuitum respicientium domunculis [illegible]
tabulatum exterius. Reliquum vero pars templi superior [illegible]
sed libere videri poterat. Non fuerunt hec domuncule [illegible]
expedite ut quidam putant. de quibus postea dicemus sed fuerunt [illegible]
lia et cenacula ebdomadariorum et gazophilacia [illegible]
templi. Et edificavit atrium interius tribus ordinibus lapidum poli[torum]

Corba sacerdotum intus regum. gaza vianum.

et uno ordine lignorum cedri. Porro plura fuerunt atria circa templum
ut in psalmo legitur. Qui statis in domo domini in atriis domus dei nostri. De
interiori tamen atrio mentio fit in regum. de eodem et de secundo tractat Iosephus
si tamen hec duo fuerint alia duo. Igitur atrium interius erat platea grandis
ante templum diffusa per circuitum que per foribus templi ad orientem
plurimum extendebatur in qua ibi erat altare eneum et luteres et ibi ministrabant
levite et sacerdotes coram domino. Circa vero tria latera templi non adeo
diffusa erat ab occidente vero strictior. pavimentum eius vario marmore
stratum erat et diversis ymaginibus venustatum. Hoc atrium cingebat
murus brevis in altitudine trium tantum cubitorum et erat cubitus unus lapidum unius
coloris. alius lapidum alterius coloris et tertius tertii coloris. Intus autem vestitus
erat cedro et positus per gyrum in extremitate huius atrii ut ectore a ministris
et ab ingressu atrii prohiberet. Ad hunc appodiabat se psallentes
et conversi ad populum super hunc sermonicari loquebantur. In eodem muro stabant columpne
eque equis distantia disposite. quibus erat scripta ad legem sermonem primo
mentes. alie litteris hebreis. alie grecis alie latinis et ne intrent
alienigene prohiberentur. Hic ambitus muri proprio nomine vocabatur gyson la-
tine vero cancellus. unum solum habebat introitum ab oriente contra portam
templi huius apertum. xxv. cubitorum similiter foribus. Usque ad hunc introitum
ascendebant viri et mulieres deferentes oblaciones suas ad ministros
occurrentes nec licebat eis ulterius transire nisi in quibusdam casibus
et ascendebat ad istum per xxxiiii^or gradus. Hoc atrium dicebatur atrium interius
vel atrium sacerdotum. Quod etiam illi qui erant aaronite. si tamen macula
aliquam haberent non poterant non intrabant licet de sacrificiis pascebantur.

Post istud atrium et istum introitum in declivi latere positum erat de atrio
secundum atrium quod dicebatur gentium. quod Iosephus o immundorum
vocat aulam vel basilicam grandem. Erat autem diffusum per circuitum atrii
interius et longe tamen maius eo et pavimentum vario marmore. Erat
autem circumseptum muro in altitudine xxv. cubitorum interius exterius vero
altitudinis .xl. cubitorum secundum declivitatem collis et licet sic esset
altum non ascendebat tamen usque ad fabricam templi nec prospectum prohibebat aspicientium.
Erat autem murus iste ad occidentem simplex et nullam habens portam. in tribus
vero lateribus et in fronte orientali habebat porticus trium archeorum instar
claustri monachorum in quibus erant columpne singulorum lapidum divisi eo
locum cum basibus argenteis. Cameram vero porticuum et laquearia cedrina
erant. Latitudo vero porticus xxx. cubitorum. In latere vero meridiano
erant iiii^or porte duplices valvas habentes que laminis aureis et
argenteis miro opere erant decorate. Eiusdem muri et eiusdem forma
erant porte in latere septentrionali et hinc secedebat ianitores
ut arcerent immundos ab ingressu huius atrii. Porro in orientali fronte
erat porta que dicebatur speciosa habens valvas de ere corinthio
fortis. In angulis huius frontis erant due porte modice per quas ascendebant
debentes ministrare ad offerendum. vel forte ministri descendebant in occursum
earum ibi ad suscipiendas earum oblaciones. Per has portas que dicte sunt
ascendebant undecumque viri mundi in atrium secundum ut orarent sub divo
vel sedentes sub porticibus conte reipsi stantes. In platea orientali
huius atrii vendebantur animalia et volucres ad offerendum et mense

numulariorum stabant ibi quas eiecit dominus. In porticibus etiam [illegible]
stabant gazophilacia diversi generis ad recipiendas oblaciones [illegible]
eum. In porticibus laterum erant pastoforia, id est loca separata ad [illegible]
in quibus sacrificatores de partibus sacrificiorum que eis contingebant [illegible]
coram domino. Quidam tamen volunt quod ibi tamen a foris venientes [illegible]
comedebant et ob hoc dici pastoforia. In ipsis etiam porticibus [illegible]
sinedre et exedre, id est tria genera sedilium ut aristotiles [illegible]
dicit sedebant doctores in gignasio. In sinedris auditores. In exedris [illegible]
in consistorio et dicebantur synedre quasi consessus. [illegible]
bant assessores cum iudice qui secretius aliquid tractabant [illegible]
et dicebantur exedre quasi assessus. Licet exedra [illegible]
mo. Hoc atrium secundum Iosephum in euangelio dicitur templum. Et quod Ihesus in medio [illegible]
templo. Et quod filii israel orabant in templo et extra in [illegible]

Porro sub hoc atrio erat atrium filiorum **mulierum** [illegible]
in declivi lateris montis positum eius comparatione [illegible] et sine tectis mulieres
ministrantes nec tamen preciosi ornatus in hoc orabant mulieres [illegible]
de templo. **De atrio immundorum**

Tertium atrium ibidem erat et quartum in quo orabant viri immundi [illegible]
lieres et gentiles cuius murus exterior in radice collis [illegible]
et ascendebat .ccc.ti cubitis usque ad verticem tamen collis [illegible]
erat situm et ita muri atriorum in millies prohibebat [illegible]
ne eorum qui ministrabant in atrio interiori **De altari et mari [illegible]**

Porro in atrio interiori erat altare eneum factum ex lapidibus [illegible]
tis circumtectum quod omni parte erat longe maius [illegible] cubitorum longitudinis [illegible]
portatile quod fecerunt in deserto .xx. cubitorum longitudinis [illegible]
tudinis latitudinis et .x. altitudinis et erat sub eo fovea [illegible]
per foramen in medio altaris positum cineres defluebant et [illegible]
qui ad crepidinem altaris fundebantur influebat in ea [illegible]
batur fovea per fenestram que erat ad orientem. Altare vero [illegible]
ses prius unxerat sint in aliqua parte atrii reservatum est [illegible]
ibi perdurasse usque ad excisionem templi factum per romanos [illegible]
postea etiam gentiles [illegible] fecerint [illegible]
sibi. De loco vero huius altaris et quo immolatores [illegible]
rent coram domino supra satis dictum est. Porro in eodem atrio positum [illegible]
mare eneum fusile quod nos lavatorium dicimus [illegible]
cerdotes ministraturi ablueret pedes et manus [illegible]
[illegible] vocatur [illegible] cubitorum [illegible]
bitorum erat per dyametrum a labio usque ad labium. Altitudo vero erat [illegible]
.v. cubitorum a labio scilicet usque ad fundum. Spissitudo [illegible]
In superiori parte adeo latum erat quod [illegible]
bat illud in circuitu scilicet paulatim in descensu angustiam [illegible]
ut circa fundum [illegible] .x. cubitorum [illegible]. Superius [illegible]
repansum erat ad modum lilii. In lateribus autem eius exterius [illegible]
dines erant sculpturarum hystoriarum, id est hystorias [illegible]
Capiebat autem duo milia batos, id est tria milia metretas [illegible]
ei capit metretam et dimidiam. Et est batus mensura [illegible]
eiusdem capacitatis cuius et ephi scilicet batus est mensura liquidorum [illegible]

mensura antiquorum. Porro basis super quam stabat habebat .xii. boves
eneos et fusiles e quibus tres respiciebant ad aquilonem. tres
ad occidentem. tres ad meridiem tres ad orientem. quorum anteriora
tantum prominebant sub mari posteriora vero intus latitabant

De luteribus.

Fecit quoque Salomon .x. luteres eneos
et fusiles altitudinis quatuor cubitorum. Erat autem in summitate
luteris os returvatum intus et adeo angustum ut unius cubiti esset
eius latitudo. Fundus vero eiusdem erat latitudinis cubiti et dimidii
In summitate basis super quam sedebat .xl. batos capiebat luter
ubi abluebantur intestina et pedes holocaustorum et erant
omnes forme sicut et bases quibus insidebant. Erat autem basis in superiori
parte in longitudine et latitudine habens .iiii.or cubitos per quadrum
in altitudine vero trium cubitorum et ascendendo paulatim angustabatur usque
ad cubitum et dimidium in summitate ipsius luteris. Erant quoque composi
te ex quatuor tabulis quibus contra erat superposita quadrata et ex
qua parte angulorum excedebant summitates aliquantulum in medio sui e
minentie continuitate rotunda in qua sedebat luter. Ipsum opus basis
intrinsece erat in parte celatum et in parte non. Et in iuncturis tabularum
per .iiii.or angulos erant sculpture eminentes ad modum columpnarum
quas dicunt vocari media id est columpna quadrata. tamen quidam legunt ibi
media id est columpna quadrata vocantes columpnam mediam tabulam inter
quatuor tabulas suppositas. Tabulam vero basis a media parte superius sculp
tas coronulas habebat et plectas et in medio erant leones et
boves et cherubin et super colla leonum et boum et subter erant lora
opere pendentia quibus ligati videbantur. In summitate vero .iiii.or co
lumpnarum angulorum erant humeri expansi in similitudine manus humane
et pedes angulum super quos tabula ferens luterem ita erat
compacta ut naturaliter ista videretur et habebat ille columpne celaturas
quasi homines arbores et aves. Porro altera media parte basis que
erat contra habebat per gyrum rotas eminentes cubiti et dimidii
et ea que in rota fieri solent apes et radios et canthos et modiolos
omnia fusilia et tamen eis posite erant varie celature et hec omnia adeo
fabrefacta erant ut non celata sed quasi apposita per extrinsecus viderentur
et basis quasi rotis circumstantibus vehi videbatur. Una erat fusura et
mensura et sculptura .x. basium et luterum. de sculptura tamen luterum
non memini me legisse. Harum quinque in atrio templi steterunt ad dextram
templi quinque ad sinistram ad hunc usum. Nathinei prius lavabant me
mbra hostiarum in platea piscina et lota tradebantur sacerdotibus qui ne
quid iterum sordis adhesisset luteribus ea tingebant ut residua
dum posita erant supponerent altari. Porro lavatoria hec in hunc mo
dum posita erant ut ingredientibus atrium sacerdotale primo occur
rebat ad meridiem mare eneum ad abluendas manus. postea per
singula ingredientibus occurrebant .x. luteres ad tingenda membra hostiarum. Rur
sus ingredientibus occurrebat altare eneum similiter ad meridiem. Po
stquam hostias super altare reddebant offerentes ad mare eneum et
abluebant ibi manus et pedes ut sic loti consummarent sacrificia. i.
intrarent in templum cum primis et thymiamate ad adolendum super

altare i odore dno **de vasis altaris.**

Utensilia vero altaris enei fecit yram lebetes ...
suscipiendis cineres et prunas altaris. Ollas quoque ...
ad coquendas carnes et hamulas .i. fuscinulas ad extrahendas
carnes vel disponendas. et arpagiones .i. furcinas ...
du igne et membra hostiarum desuper ponenda et scutras ...
lis amplitudinis i ore et fundo ad calefaciendum. Josephus ...
et trullas forte ad congregandos cineres vel eruendos vel argenteas ...
pavimenti. Porro utensilia templi aurea erant vel argentea ...
lia candelabrorum aurea erant de quibus i exodo legitur. Josephus ...
utensilium que fecit salomon tyre precedere ... Josephus ...
sas .s. sup quas iacebant phiale et patere et mortariola ...
rene ad offendam simulam et cratere i quibus simula ...
bantur et assarones i quibus libamina mensurabantur. thuribula ...
ferebantur thymiamata. et alia thuribula i quibus ferebantur ...
iori ad ministerium altaris. Hec omnia optulit salomon aurea ...
argentea. Sed i duplum quorum numerum secundum josephum ...
incredibilis videtur pserti cum vicium scriptorum ...

Anno ergo quarto regni salomonis. **de dedicatione templi** ... mense ebul .i. octobri ...
fundata est domus domini et i anno .xi. mense ... consummata ...
mata est i omni opere suo et i universis utensilibus suis que ...
Post dedicationem ei plura fuerunt fabricata et ...
edificavit eam .vii. annis et .vii. mensibus. Et convocavit ...
i anno .xi. maiores natu i israel et principes tribuum ...
ad dedicationem templi et defendam archam i illius. Et ...
omnes mense .vii. .i. lunatione que intrat octobre. ...
lepius. decimus .s. dies quo fiebat expiatio. ...
i septembri dedicatum. quia totus fere est ...
post dedicationem fecisse aliqua utensilia que ...
sic utrumque verum est .xi. mense .viii. perfecta est domus ...
utensilibus. et tamen mense .vii. dedicatum. Et tulerunt ...
unie de civitate david archam domini et omnia vasa eius ...
ut ait josephus a longe i motionis audiebatur. Rex vero ...
titudo gradiebatur ante archam et imolabant hostias ...
cione et mio et aromatum fumus a longe ...
intulerunt sacerdotes archam domini i locum suum ...
cherubin quibus quasi tyburineo quodam tegebatur. ...
super humeros portantium a ... retro posito ...
reposita subtrineta sed a visibus ... dicite ...
erat ne videretur. In archa nichil erat aliud nisi due tabule ...
lapidee. supplendum autem est et urna aurea plena manna ...
hoc ei restatur apostolus fuisse i ea. Item est autem cum ...
de oraculo et dicerent. Confitemini domino quoniam bonus ...
nebula implevit domum domini non metuenda
sed separata et fulgens et obumbrabat faciem
sacerdotum. ita ut se invicem videre non possent
ne ministrare. Et ait salomon. Dixit dominus ut habitaret ...
quod hoc legitur dominus dixisse. sed quia i monte syna ...

In nebula. Dominus descendit i nebula. domini i nebula ...
rectum **ysaias.** Ascendet dominus nubem levem. ... Nubes ...
refrigerat luce .i. virgo altissimi obumbrabit ... Lignum ...
amaritudinem pene per memoriam passionis **exodi.** ...
vertit dulcedinem aque amaras. Nubes erit i medio ...
sunt mediator dei et hominum. **ephes. ii.** Ipse est ... pax nostra ...
resolvit i pluviam. **... ** Descendit sicut pluvia i vellus

olle
caldaria
hamule
Arpagiones
Scute
Trulle

phiale
patere
mortariola
patere
cratere
assarones

C° 7. 8.

Tiburneum

et processit israel in nube. et cum moysen posita in cacumina petre tunc simul in nebula. Ideo salomon posuit deum per opere et esse sensus. Dominus dixit · i · opere monstrauit. Dubitant autem omnes quidam opinio fantastica dixit localiter descendisse in templo. quam amouit salomon dicens. Numquid deus quod fabricasti sibi domum spiritualiam. Si celum et terra simul et mare et flexo utrumque genu in terra coram omni ecclesia utrasque manus leuauit ad deum gratias agens de promissione domini impleta qui promisit david domum sibi edificari de manu filii eius. Orauitque ut uterque iudeus uel gentilis accederet ad domum hanc supplicans pro peccatis uel clamans ad dominum pro aliqua tribulatione exaudiretur a domino in hiis quae iuste postularet. Et surgens ab oratione stans benedixit uniuerso populo et dedicatum est templum cum utensilibus suis die illa et deinceps in eadem die quotannis fiebat festum. scilicet festum dedicationis. Nec te moueat quod diximus eum flexisse genua super terram cum in paralipomenon dicatur quod fecit salomon basem eneam. et uortibus altam quam posuit in medio basilice et stans super eam benedixit populo. Ponitur enim utrumque fecisse. uel si pro eodem accipitur intelligendum est flexisse genua super terram id est super locum in quo stabat. Et immolauit salomon hostias pacificas boum xxii milia et ouium c xx milia. Et quia altare eneum ad suscipienda holocausta et adipes pacificorum minus erat sanctificauit rex medium atrii interioris ut super id cremarentur quae super altare cremari non poterant. Fecit ergo salomon festiuitatem dedicationis et omnis israel cum eo xiiii diebus quod sic intelligendum est. vii diebus continuis celebrata est dedicatio. In vii. uero die quae fuit xv mensis. occurrit scenophegia quae disposita est vii diebus. quae consueta erat celebrari post duos dies qui remissi sunt et in die viii septenarios dimisit populum. Vel dedicatio continua vii diebus facta est. et post xiiii die inchoata est scenophegia et in octaua scenophegie post collectam dimisit populum.

Et apparuit dominus salomoni secundo per somnium dicens. Exaudiui orationem tuam. sanctificaui domum hanc et erunt oculi mei cuncti diebus super eam et super te et super populum israel. si custodieritis mandata mea. alioquin auferam uos de terra quam dedi uobis et templum a conspectu meo et erit in prouerbium et fabulam narrationi.

Factum est post fabricam templi cepit **de domo saltus.** salomon construere edificium domorum regalium quod xiii annis impleuit. Non enim cum eas adeo feruenter erat studium populi sicut circa templum. Sed nec ad eas opulentia fuit ei preparata a patre. Fecit autem tres domos domum sibi et domum uxori sue filie pharaonis et domum saltus. De domo regis hic soli dicitur in regum. Domum suam edificauit salomon xiii annis et ad perfectum usque perduxit. Porticum etiam solii in quo tribunal est fecit. et uocatur porticus spatium domus in quo erat et solium et tribunal. Est autem solium regius tribunal iudicis et erat in eadem domuncula in qua sedebat ad iudicandum · i · in qua cum assessoribus proferebat de sententia. De hiis domus compositione tacet liber regum forte quia eadem est que et in domo saltus quam plenius describit. De domo regine dicitur in regum quod et tali opere fecit quali et regiam domum. Porro domus saltus duplex erat et ex duplici materia. Ob istorum

Oratio salomonis

nota hic
Cap. 9.
Apparuit 2o dominus Salomoni

Ligni libani rubigine ab armis arcet

Erat lapidea et dicebatur nepthora, id est pigmentaria, in qua reponebantur
aromata et pigmenta ad usum templi et domus regie ut [illegible]
tre et muri diu vigerent quasi recentia. Superior pars domus [illegible]
erat de lignis lybani facta. Unde et dicta est domus saltus vel domus [illegible]
bani. Vel domus saltus lybani. Quidam tamen putant eam ob hoc [illegible]
quia circumquaque consita erat arboribus et viridario [illegible]
instar densitatis saltus lybani. In ea reponebantur arma [illegible]
ligni rubigine non sentiret. nec solum arma ad pugnandum [illegible]
ad decorem et ad ostentationem regni fastus. Fecit autem salomon [illegible]
scuta aurea. dccc sicli erant in unoquoque scuto. In [illegible]
dit de totidem lanceis aureis. Fecit et de[illegible] pelles [illegible]
quedam rotunde erant. alie similes ~~semicircli facte~~ [illegible]
semicircli facte. Hiis utebantur custodes regis ante ostium [illegible]
tes. etiam quando rex egrediebatur precedebant eum equitantes [illegible]
huiusmodi arma iuvenes flavi et usque in equorum sessionem [illegible]
respicientem comis sine adiacentes auri [illegible]
sole percussa [illegible] radiaret. Hos sequebatur rex vectus in [illegible]
quendam solitus erat exire qui a iherusalem abest duobus [illegible]
dicebatur ortus eden id est deliciarum. Porro pars illa superior [illegible]
domus saltus habebat longitudinem c cubitorum et latitudinem [illegible]
et in altitudine xxx cubitorum. cuius camera tota [illegible]
latis cedrinis. Sustentabatur autem tribus ordinibus columpnarum [illegible]
unusquisque ordo habebat columpnas xv e regione se respicientes [illegible]
et pari modo a se distantes. et ita inter muros et tres ordines [illegible]
nam erant quatuor deambulatoria. Pro foribus autem domus [illegible]
porticum columpnarum l cubitorum longitudinis et xxx latitudinis. Fecit [illegible]
compositione inferioris partis domus lapidee tacet liber regum [illegible]
compositionis erat cuius et superior. De basilica in domo regis [illegible]

Ex regione stabat domus regie grandis [illegible] et similis [illegible]
longitudinis latitudinis et altitudinis muri cuius [illegible]
ta. verumptamen simplex erat et unius mansionis [illegible]
bebat quatuor distinctiones quarum tres divisis [illegible]
quarta vero superior celatura erat ornata. Erat autem [illegible]
te divisi generis ramis et foliis et pomis [illegible]
miraculi subtilitatis agitari quodammodo putaret [illegible]
totius amplitudinis erat domuncula huius latitudinem [illegible]
et in ea erat solium validis columpnis [illegible]
dicia prebebat. In posteriori parte domus [illegible] ebore [illegible]
ti erant auro. Ubi fecit rex thronum [illegible] vi gradus [illegible]
vit eum auro. cuius ascensus facilis erat per vi gradus [illegible]
reclinatorio throni posterior rotunda erat [illegible]
pientem et due manus hinc et inde tenebant [illegible]
stabant inter ~~leones~~ manus singulas non fuit tale [illegible]
regnis. Fecit ergo eum domum [illegible] habitacula [illegible]
post causas explicatas residebat. Strata omnia marmore [illegible]
cedrinis. Fecit domum regine in latere [illegible]
dro auro et argento opulentissime decoratam [illegible]
filia veri ins[illegible] domus preclara interno et [illegible]

Thronus iste salomonis beatam virginem [illegible] gradus vi [illegible]
iste eburneus per castitatem aureus per caritatem [illegible]
quod notatur per hoc. Ingressus angelus ad eam que erat in conclavi [illegible]
per hoc. Turbata est in sermone eius [illegible] patientia per hoc [illegible]
non cognosco. Et scientia [illegible] non dubitavit in sua [illegible] ancilla domini [illegible]
per hoc. quoniam virum non cognosco [illegible] humilitas. Ecce ancilla [illegible]
fiat michi secundum verbum tuum. Ad hunc thronum facilis est ascensus [illegible]
gratia [illegible]. Non fuit tale opus quod dominus fecerit [illegible]
in ipsa beata virgine. constructio formatio et [illegible]

Aureo. Contra eum. 3ᵒ. Ferculum id est thronum fecit sibi salomon de lignis lybani [illegible]
porrime et quod offert de lignis lybani et ebore vestivit et postea auro [illegible]

oīa ex auro fecit · Perfecit itaqz salomon · xx · annis · templū et domos
regias cū omni supellectili sua · Yram rege tyri prebente sibi aux
ilium in ligno et auro · De oppidis datis yram ·
Tunc dedit salomon yram regi tyri · xx · oppida in terra galilee
in sorte neptalim maritima · sz nō placuerunt regi tyro licz
a tyro nō procul essent posita · Et appellauit ea terra cabul qd' lingua
phenicū sonat displicens · et tunc primū terra illa vocata ē galilea gē
tium nō qz ibi gentes habitarent · sz qr in dicione regis gentilis eēt.
Refert iosephus menandrū phenicē hystoriographū scripsisse qz sa
lomon et yram muncijs scripserunt sibi enigmata et figuras q̄
qui nō solueret certū daret alteri pensionē · Cumqz artaret yram i
salomone cōsulebat tyriū iuvenē abdimū abdemonis filiū.
qui omnia de facili explicabat · De opibus salomonis
Porro cōiecit anni salomon ad muros ciuitatis cōstruendos
quos miro robore ampliauit · Vias quoqz regias q ab ihrlm du
cunt nigro lapide strauit · In pluribus vō locis ruinas ciuita
tum reparauit · sz et nouas ciuitates p oportunitate locorum fundauit
quasdā cōtra ventos frequentes · quasdā ad defensionē cauma estiui
quasdā cōtra veteris et antiqui status mutabilitatē · In summis vō terre
edificauit urbes tabernaculorum · primo ultra fines terre promissionis
plurimas urbes occupauit · socero suo pharaone rege egypti
prebere ei auxilium · qui ut ait iosephus ultimus regum egipti dictus ē
pharaonis qd' interpretatur regnans · Nam cū admiraretur opa salomonis p̄
cipue cōmendabat domum saltus · et sacrificia et frequentia leuitarum
opf ea · Porro de filiis isrl nullum fecit salomon seruū · sz erant viri bel
latores et ministri eius ex quibus erant super omnia opa salomonis ppo
siti · d · l · Chananeos aut de monte lybani usqz ad ciuitatē amath
fecit sibi seruos tributarios · Classem quoqz fecit rex salomon in
insula quadā egyptiaca rubri maris q dr asyongaber et naui
gabat cū suis salomonis viri nautici de tyro q tunc insula erat
et deferebat de ophir aurū multū et circueuntes indiam et ci
lecta post elapsum triennium referebat salomoni auri · ccc · xx · tale
ta et argenti et dentes elephantorum et symias et pauos et gē
mas et ligna thyma multa nimis q erant silua lignis sethym
et odorifera de quibus fecit rex fulcra et sedilia domus dni et
domus regie et cytharas cantoribus et lyras · Vā cymata et na
bla et electro cōstituit · Cū nullius precii eēt argentum in diebus eius
et sedilia p foribus domorum plurima in ihrlm argentea erant
et ligna cedrina quasi sycomorum ligna habundabant in ea · De regi
Ad hoc incredibile opinione regina saba na saba · 3° 17 · 10 ·
experiencia venit temptare eū in enigmatibus et ingressa ē ihrlm
cū comitatu multo et diuicijs inestimabilibus · Est aut saba quoqz
nomē regionis · sz hic ē ciuitas regalis ethiopie · Huius nominis
significationes apud hebreos distinguitur p apices literarum · Sunt et
semech · Eriodotus dicit post mineū qui mephim condidit fuisse
receptis egypti decē pharaones qd' sonat regnantes quibus suc
cessit nicaula regina egypti et ethiopie quā putat iosephus
venisse ad salomonē · Que ingressa ad salomonē locuta est

universa que habebat in corde suo nec fuit sermo quem regem lateret [illegible]
et cum in omnibus que proposuerat et admirans non haberet ultra spiritum [illegible]
famam regis minorem esse veritate. Verisimile est quod [illegible] et frequentiam [illegible]
domum saltus et simul templi fabricam. ordinem quoque et frequentiam ministrorum
eius in templo. Ceterum vero ordinem et distinctionem seruientium [illegible]
mense. scilicet et pincerne sui eidem et districta ab aliis [illegible]
et panni latores et dapiferi. ubi in tanta multitudine [illegible]
lus dubitaret quis cuius rei ministerio fungeretur. Dedit autem regi [illegible]
nera [illegible] cxx talenta auri et gemmas preciosas et aromata [illegible]
et qualia visa non fuerant in ierusalem. Dicit etiam iosephus [illegible]
regem iudicem balsami. unde propagatum est in engaddi vinee balsami [illegible]
re. Cui etiam salomon multa redonavit. nichil fuit quod postulanti [illegible]
quod regina suscipiens ad propria remeavit. Traditur quod [illegible]
salomonem quod specialiter ei dicere timuit. se vidisse in domo [illegible]
lignum in quo suspendendus erat quidam. post cuius mortem regnum [illegible]
periret et eius iudicis regi illud indicavit. Quod timens [illegible]
dissimis terre visceribus occultavit illud. sed quod [illegible] fuisse hoc [illegible]
tica piscina supernatavit inventum est. et creditur fuisse [illegible]
crucis dominice.

De adversario salomonis et morte eius

Procedente tempore amavit rex salomon mulieres alienigenas [illegible]
contra legem et posuit maculam in gloria sua et [illegible]
suo. Fuerunt ei uxores quasi regine. ccc. Iosephus [illegible]
et concubine. ccc. que averterunt cor eius cum iam senex esset et [illegible]
ad deos alienos ne delicias suas contristaret et edificavit [illegible]
excelsis contra ierusalem tria phana ydolorum. unum astarthe [illegible]
que inno dicitur. Secundum chamos ydolo moabitarum. Tertium [illegible]
ydolo ammonitarum cuius phanum statuit in monte oliveti [illegible]
templi. quod plurimum deo displicuit. Unde et postea [illegible] nathan [illegible]
offensionis. Venit ergo ad eum propheta missus a domino [illegible]
dicens. Quia scidisti pactum meum. scindam regnum tuum et dabo filio [illegible]
servo tuo. non tamen totum sed tribum unam. propter tribum iuda [illegible]
propter servum meum david. propter quem non faciam hoc in diebus tuis [illegible]
vixisset salomon in summa pace circa finem vite suscitavit illa [illegible]
adad ydumeum de semine regio qui in tempestate illa [illegible]
in ydumeos puer fugit in egyptum. Cui postea rex [illegible]
dedit sororem uxoris sue quam pepererat ei filium [illegible]
audisset adad david et ioab mortuos esse et salomonem [illegible]
egressus est de egypto et infestabat israel. Suscitavit [illegible] Ierobam [illegible]
adversarium. Razon principem latronum in damasco. [illegible]
nabath effrateus de sareda famulus salomonis [illegible]
suum contra regem hoc modo. Salomon edificavit mello [illegible]
a radice vorruginis extollens ut equaret eos [illegible]
salomon iobeam bone indolis et industrium [illegible]
et deinde constituit eum super vectigalia universe domus [illegible]
die dum egrederetur iobeam de ierusalem invenit eum [illegible]
sylonites opertus pallio novo quod scidit in xii. partes [illegible]
boam. Tolle tibi. x. scissuras. hoc enim dicit dominus dabo [illegible]
et eris rex super israel. Filio autem salomonis dabo unam [illegible]

lucerna. dd. coram me in ihrlm quam elegi ut esset nomen meum ibi. Cum
audiret roboam immunes esse fratres suadebat populo ut recederet a salomone
quamobrem salomon voluit interficere eum. Tunc ieroboam fugit in egyptum
ad susac regem egypti usque ad mortem salomonis. Reliqua vero salo-
monis et omnia que fecit scripta sunt in libro verborum vel libro dierum salomo-
nis. Hunc librum quidam estimant esse paralipomenon. Sed quia nec in eo scripta
sunt reliqua opera salomonis. verius putandum est hunc librum non superesse.
Dormivitque salomon cum patribus suis et sepultus est in civitate david
et regnavit in ihrlm super omnem israel. xl. annis. Querit autem quare
dicatur salomon senex fuisse cum modicum ultra l. annos vixisse legatur.
Roboam enim mortuo patre. xl. et unius anni erat quem salomon cum .xi. esset
annorum genuisse perhibetur. Plenius ergo super hunc locum dicit iosephus ita
Mortuus est salomon valde longevus qui regnavit annis. lxxx.
vixit autem. xciiii. Sed divina scriptura eos tantum annos exprimit quibus
regnavit antequam peccaverit. Incidentia. In diebus salomonis fuit
apud latinos silvius. alba silvius enee filius. De roboam et divisione regni.

Post mortem salomonis successit ei roboam et erat mater eius naama
ammanites. Porro ieroboam audita morte salomonis reversus
est de egypto et venit in sichem ad roboam cum omni multitudine israel
que vocaverat eum. Cumque vellet roboam constituere regem dixerunt ad
eum. Imminue paululum de gravissimo iugo quod posuit nobis pater tuus et
serviemus tibi. Nec intelligendum est de iugo tributi. sed vectigalium in expensis
domus regie. Ite et redite ad me in diem tertium. Interim consuluit senes
sadoch f. et banaiam et ioadam et reliquos principes salomonis
qui dixerunt. Si hodie audieris nos leniter eis loqueris servient tibi
omnibus diebus. Post hec consuluit ~~iuvenes~~ adolescentes non etate tantum sed
moribus. Qui dixerunt. Improperose loquere populo et comminando et timere
te facient tibi. Et redeunte populo in diem tertium dixit ad eos. Digitus
meus minimus grossior est humeris patris mei. Pater meus cecidit
vos flagellis. ego cedam vos scorpionibus. quasi diceret. Ego sum potentior
patre et maiora faciam super vos. Est autem scorpio virga aculeata
vel flagellum virgarum nodosum. vel scutica habens in summitate glandes
plumbeas. Et indignatus populus ait. Que nobis pars in david. vel que hereditas
in filios ysai. q.d. Ut tibi sua portione sed hereditaria a domino
hereditate sua et ut una eligeret quam regeret alias. Cumque rex urgeret
adhuc et recesserunt .x. tribus ab eo. Ipse vero misit post eos
aduram qui erat super tributa et lapidaverunt eum. Tunc timens roboam
fugit in ihrlm. x. vero tribus constituerunt ieroboam regem super se. Iuda
vero et beniamin secute sunt roboam et fuerunt cum eis levite et prophete
qui erant in ihrlm. et tunc separata est monarchia regni iudeorum
in duo regna nec amplius rediit ad unitatem. Et decem est regnum .x. tribuum
regni israel quod multitudine sui nomen iacob patris sui sibi usurpavit.
Decem est etiam effraym quia ieroboam qui de effraym primus eis regnavit
et quia primo impleta est benedictio super effraym. Alterum vero regnum duarum
et regnum iuda ob dignitatem tribus regie. De utroque regno prosequitur
historia. quasi modo interscalari et interscisive. nunc de hoc loquitur nunc de
illo quod diligens lector de facili deprehendet. De ieroboam abdo et vitulis

Salomonis anni

Improbum iuvenum consilium senum salubre

Scorpio

Duo regna iudeorum

Porro roboam collegit exercitum . c . lxxx . milia virorum ut pu-
gnaret contra israel. Et misit ad eum dominus semeyam prophetam dicens.
Non pugnabitis contra fratres vestros. A me enim factum est verbum hoc. Ieroboam autem [illegible]
scismate regni intelligens et conveniret a filio. Ieroboam [illegible]
in corde suo. Si ascendit populus iste in ierusalem ter in anno convertetur cor
eius ad dominum suum roboam et interficiet me. Tunc excogitato consilio
fecit duos vitulos aureos . quos iosephus vocat vitulas et dixit [illegible]
it utrisque prophanum alterum in dan alterum in bethel . Et dixit [illegible]
Ecce dii tui israel qui te eduxerunt de egypto. quasi diceret [illegible]
lis dei. Non habetis necessitatem ut ascendatis ad hostium in [illegible]
ibi [illegible] dei. feci vobis vitulos equivocos deo ut in eis [illegible]
dominum et constituam ex vobis sacerdotes et ministros ne filios levi [illegible]
Cumque immineret cenophegia constituit eis diem sollempnem in mense viii [illegible]
viii. xv die mensis . forte transtulit festum de mense vii [illegible]
lunacio septembris descendat in octobrem. Tunc ascendit de iuda in be-
thel ad diem festum. Dominus autem misit prophetam de iuda [illegible]
qui in paralipomenon nominatur abdo. Hic a quibusdam creditur [illegible]
grad. qui rege stante super altare ad immolandum. exclamavit [illegible]
altare hec dicit dominus. Nascetur filius domui david iosias nomine [illegible]
ret super te ossa sacerdotum tuorum ex [illegible]
de tumulis suis. Et ad populum ait. Dabo
vobis signum quod in me locutus sit dominus. Ecce
altare scindetur et effundetur oblacio que
est in eo. Tunc rex extendit manum suam pre-
cipiens eum apprehendi et statim aruit manus
eius cum brachio. Altare autem scissum est et effusa est oblacio que erat in eo [illegible]
Et rex ad prophetam ait. Ora pro me ut restituatur manus mea [illegible]
orante reversa est manus regis ad eum. Cumque dixisset ei rex [illegible]
dicas mecum et dabo tibi munera. Respondit. Non possum [illegible]
dominus. Non comedes panem neque bibes aquam. neque revertaris per viam [illegible]
Egressus itaque de bethel revertebatur in ierusalem per aliam viam [illegible]
in bethel propheta quidam senex et iacebat in lecto. Cui cum [illegible] asinum [illegible]
que viderant et audierant. dixit eis. Sternite michi asinum [illegible]
abiit post virum dei et ait ei. Redi mecum ut comedas [illegible]
possum quia prohibuit dominus. At ille propheta sum sicut et tu [illegible] Cumque [illegible]
reduxit eum ut comederet et ita seduxit eum et reduxit [illegible] et ait [illegible]
mensa factus est sermo domini ad prophetam qui reduxerat eum [illegible]
custodisti mandata domini non inferetur cadaver tuum in sepulchrum [illegible]
Et nota quod pro transitu iusticie locutus est spiritus ut ex eodem ore propheta [illegible]
ciperet verum et culpam agnosceret. Cumque recessisset vir dei post prandium [illegible]
dit eum leo in via. Asinus autem stabat iuxta illum et leo custodiebat [illegible]
daver eius et posuit illud in sepulchro suo dicens filiis suis. Cum mortuus [illegible]
tuus fuero ponite ossa mea iuxta eius ut [illegible]
quod fiet verbum domini de cremacione ossium super altare. Ieroboam autem [illegible]
est conversus a via sua pessima. Sed senex propheta [illegible] et decepit [illegible]
finxisse verum prophetam quem ~~quem~~ dominus occideret [illegible]
labore sacrificandi obstinavisse et eum requiescere [illegible]

Achyas vidit in spiritu [illegible]
[illegible] dixit [illegible]
a populo et salomoni [illegible]

Cap. xiii.

^ nec asinum tangens nec illum. Quem cum accepisset ille senex propheta retulit cadaver eius.

alia [illegible] vincasse. Altare vero apud omnes expositorum raptum fuisse aiebat. De
In diebus illis egrotavit ~~egrotavit~~ abya. morte ieroboam 3° 14 c°.
filius ieroboam. Et ait rex uxori sue. Commuta habitum ne cognoscaris
uxor mea et vade in sylo ad achyam prophetam. qui quondam mihi locutus
est de regno. ipse indicabit tibi quid eventurum sit huic puero. Et as-
cendit mulier ad achyam. qui videre non poterat pre senectute. sed pre-
munitus a domino ait. Ingredere uxor ieroboam quare te aliam simulas.
Vade et dic ieroboam. Exaltavi te de medio populi. tu autem peccasti
me post tergum tuum. et fecisti tibi deos alienos et conflatiles et ego
inducam super domum ieroboam mingentem ad parietem et clausum. id est carcerarium et no-
vissimum in israel. id est delebo de domo eius etiam vilissima que pro sui vilitate
etiam negligenda putantur. et dabo cadavera eorum canibus et avibus. Tu
autem surge. et in introitu tuo morietur puer. qui solus de domo ieroboam
inferetur in sepulchrum. Et redijt mulier in thersa. et mortuus est puer et
sepelierunt eum. Reliqua vero ieroboam scripta sunt in libro verborum et dierum re-
gum israel. Et mortuus est ieroboam cum regnasset xxii. annis. De
Porro roboam regnavit in iuda. xli. peccatis roboam.
erat annorum cum regnare cepisset. et xvii. annis regnavit
in ierusalem. Sed et iudas peccavit coram domino. et fecit sibi aras et
statuas et lucos super omnem collem excelsum. Sed et effeminati fuerunt in terra
id est cultores ydolorum sibiles cinirari [illegible] vel acti sicut legitur de iophantis op-
pressis quod dominus sustinuit. quod iuda subiugavit regem egypti anno v°. reg-
ni roboam. Qui ingrediens ierusalem pactis precedentibus federa non ser-
vavit. sed diripuit thesauros domus domini ex magna parte et domus
regie. Scuta quoque aurea que fecit salomon pro quibus fecit rex roboam
scuta erea. Habuit autem roboam uxores xviii. concubinas vero lx.
et nati sunt ei filii xxviii. filie vero lx. Reliqua vero roboam scripta sunt
in libro verborum dierum regum iuda. Opera eius prima et novissima scripsit se-
meyas propheta. et mortuus est roboam et sepultus in civitate david et
regnavit pro eo abya filius eius. Incidentia. In diebus roboam latinorum
rex septimus fuit. silius achis. sive silvius egyptius. Refert eusebius
susacum regem egypti multas gentes sibi subiugasse et quasdam sine
bello cepisse. in subsannationem quarum in stirtibus earum que expugnari posse
sunt. genitalia mulierum sculpsisse. Refert quoque ethyopes et phenices
ab egyptijs didicisse circumcisionem. de abia. 3° 14 c°.
Anno xviii°. anno regni ieroboam regnavit abya super iudam tribus
annis in ierusalem. Nomen matris eius maacha filia thamar filie absolon
et ambulavit in omnibus peccatis patris sui. Et bellum est plurimum inter ieroboam et abya
in loco qui vocatur mons amorreorum. et habuit abyas cum sue gentem vic-
toriam et inestimabilem. Et mortuus est abyas et sepelierunt eum in civita-
te david. Et regnavit asa filius eius pro eo. In anno xx°. ieroboam reg-
navit asa super iudam et xli et uno anno regnavit in ierusalem. Nomen
matris eius id est avie maacha. Et nota quod roboam et ieroboam dicuntur con-
regnasse xvii annis et postea abya conregnavit ieroboam tribus an-
nis et sic impleti sunt xx anni regni ieroboam. Nota etiam in xx° anno ieroboam
cepit regnare asa ut dictum est. Sed potius in xxi°. quod synodochice

Nota autem hebrei in
iij annis ante non re-
gnasse super ihrlm et se-
desperasse iudeos

dem ē. Dī eī abya regnasse tb9 ān͞is eo q᷑ regnauit duob[illegible]
et ī pte quadā tercij. et ī reliq̄ pte tcii eiusdē āni cepit regnare [illegible]
ei9 asa. et ī xx° āno regni ierobōā. Huius conputacōis [illegible] vel q[illegible]
currit ī sequētib9 ēēt qdā deciāni ꝑ sinodochen. vel q[illegible]
nanerit qnqꝫ pluribꝫ ut post dicemus. Que vō deciani[illegible]
vicio scptorꝫ ascribit᷑. De asa et regibꝫ isrl̄ nadab et baasa
Igitur asa fecit rectū corā dn̄o sicut dd̄ pr̄ ei9 et abstulit [illegible]
minatos de t̄ra. et sordes ydolorꝫ et maachā mr̄ēm suā [illegible]
ne eēt p̄nceps ī sacris priapi et subuertit specū ei9 et simul[illegible]
turpe cōbussit ī torrēte cedron excelsa tn̄ nō abstulit [illegible]
hebrei asa cōminuisse ydolū ī puluerē et clam sparsisse [illegible]
tem cedron. qd᷑ ut palam fiet ex aqua igitur p[illegible]
Porro nadab filius ierobōā regnauit sup̄ isrl̄ āno sc̄do [illegible]
iuda. Hic pꝫ q᷑ ierobōā ī p̄ncipio. xx. sc̄di āni regni [illegible]
ē. Hic eī ān9 sc̄ds fuit regni asa et regnauit sup̄ isrl̄ [illegible]
ānis. i. vno āno et aliq̄ pte alterius āni. Rā q̄dā pro āni[illegible]
ꝑ sinodochen. sicut ī ewāg᷑ dī. xx. pr̄e p̄dicasse tribꝫ ānis [illegible]
dio ubi pro dimidio āni vocat᷑ dimidi9 ān9. Sepe eciā [illegible]
ut tota sūma temꝑis noīe ptis sue vocet᷑ ꝑ sinodochen [illegible]
noe eēt qngētorꝫ ānorꝫ genuit sem. cū tn̄ eēt noe [illegible]
ānorꝫ et duorꝫ. Hec duplex sinodoche plurimū occurrit [illegible]
sꝫ hīc dcā sufficiat. Nadab vō ābulauit ī viis p̄ris sui [illegible]
fecit isrl̄. Cū eī obsidēt iebethon urbē phylistinorꝫ [illegible]
ē eī baasa et regnauit p̄ eo āno tcio asa regis iuda [illegible]
oēm domū ierobōam iuxta vbū achye silonitis. et regn[illegible]
thersa. xxiiij°r ānis nō tn̄ cōpletis. Et erat belluꝫ īt̄ [illegible]
asa cūctis dieb9. Porro asa. x°. āno regni sui ꝑcussit [illegible]
regē ethiopie plaga grādi qui irruerat ī t̄ra iuda. [illegible]
asa a victoria occurrit azarias ppha dicēs victoria [illegible]
cōfessam. q᷑ ei9 legitima seruabat. Tūc sepsit asa [illegible]
eciā ut omēs legitima diligēt᷑ seruaret. Baasa [illegible]
peccauit corā dn̄o ābulans ī viis ierobōam et [illegible]
eū iheu ppha filius anani dicēs. Hec dicit dn̄s. [illegible]
de puluē. tu autē ābulasti ī viis ierobōam et ī[illegible] [illegible]
pplm̄ meū et ideo demetā posteriora tua et faciā domū [illegible]
domū ierobōā. Plures tn̄ nō q̄uit baasa sꝫ [illegible]
et edificauit rama. xl. stadiis ab ihr̄lm. [illegible]
iuda sc̄a ast̄ītū tollens aurꝫ et argentū de domo [illegible] benadab regē [illegible]
mo regiā misit illud ꝑ seruos suos ad benadab [illegible]
ī damasco. d. fedus fuit īt̄ p̄rēm meū et p̄rēm tuū [illegible] habes cū baasa [illegible]
et te. Peto ut irritū facias fedus qd᷑ habes [illegible]
recedat a me. Et acq̄escēs benadab misit [illegible] rama [illegible]
isrl̄. Qd᷑ audiēs baasa dimisit edificare [illegible] dicēs. [illegible]
thersa. Rex autē asa misit ī oēm iuda dicēs [illegible] de rama [illegible]
cisatus. Et tulerunt lapides et ligna de rama [illegible]
de eisdem rex asa gabaa et masphia. ¶ Et vertit ad eū [illegible]

anchisa. vel ut quidam volunt ananias propheta iheu arguens eum quod relicto domino
spem posuerat in rege syrie Et misit eum rex in nervum propter quod in pede se-
nectutis sue doluit pedes et mortuus est et sepultus in civitate david
Et regnavit iosaphat filius eius pro eo. Incidencia | Sub asa fuit unus
rex latinorum silvius capis. Veritus adhuc eo vivente descendit
iheu propheta ad baasa regem israel arguens eum. et occidit eum
baasa. Dormivit ergo baasa et sepultus in thersa. Occisus est ergo ut
dicit iosephus a citrone commilitone suo et regnavit pro eo filius eius
hela. anno xxvi. asa regis iuda. Et regnavit super israel duobus
annis. i. anno et parte anni. Qui dum biberet in domo arsa prefecti sui
percussit eum zamri servus suus dux medie partis equitum
Interfecit omnem domum baasa iuxta verbum iheu prophete. de zamri et amri zo...
Anno xxvii asa regis iuda. regnavit zamri in thersa
vii. diebus. Porro exercitus ~~obsidebat gebbethon~~ israel obside-
bat gebbethon. Qui cum audisset ~~zamri~~ zamri occidisse
regem. constituerunt sibi regem amri. qui erat princeps militie
in castris. Anno xxvii asa. ascendit contra zamri et omnis israel
cum eo et obsidebat thersa. Timens autem zamri fugit in domum
regiam et succendit se cum ea. Tunc divisus est populus israel. media
pars sequebatur thebni. et media pars amri et duraverunt hi contra
se tribus annis et plus. tamen amri qui iam regnabat et prevaluit
et interfectus est thebni. Anno xxxi asa regis iuda reg-
navit amri plene super israel. et xii annis a prima sua electione
in thersa vi annis regnavit. et emit a somer duobus talentis
argenti. montis partem in quo erat civitas marcon et reparavit eam
et imposuit ei nomen samareon quod grece dicitur samaria et in ea
posuit sedem regni que prius fuerat in thersa. Et fecit amri ma-
lum coram domino super omnes qui fuerant ante eum. et mortuus est et sepul-
tus in samaria. et regnabat achab filius eius pro eo anno xxxviii°
asa regis iuda. Hic forte propter vicium scriptorum. Regnavit enim amri
post achab xii annis ut dictum est et cepit regnare xxxi° anno
regni asa. qui regnavit xli et uno anno et ita asa mortuus est
adhuc amri vivente. Verum est autem quod dicit iosephus quod iam regna-
te iosaphat filio asa cepit regnare achab cum destructione que
fieri solet in fine regni ponemus. de achab et helya et iezabel
Et regnavit achab super israel xxii et duobus annis. tamen iosephus
dicit xx annis et duobus mensibus. Nec suffecit achab ut
ambularet in viis ieroboam. sed introduxit ydola gentium in israel
et duxit uxorem iezabel. filiam methabal regis sydoniorum et
edificavit in samaria phanum et aram baal et adoravit eum
In diebus eius reedificavit hayel de bethel ~~...~~ iericho. Cuius
ponente fundamenta eius. mortuus est abyram filius eius primogenitus
cuius portas muniret mortuus est segub puer novissimus fi-
lius eius iuxta maledictionem iosue. Et tunc misit dominus helyam thes-
biten de habitatoribus galaad ad achab. Qui ait ad regem. Vivit
dominus deus israel in cuius conspectu sto. si erit annis hys ros vel plu-
via nisi iuxta oris mei verba aposiopesis est. vel potius si per me non. Et

[.. que]rebat achab animam helye. Qui fugiens ex precepto domini et latuit
in torrente carith qui est contra iordanem. Corvi autem deferebant panem
et carnes mane et vespere et bibebat de torrente. Post dies autem
exsiccatus est torrens non enim pluerat super terram. Et ait dominus ad helyam
vade in sarepta sydoniorum precepi enim mulieri vidue ut pascat te. [illegible]
erat sarepta urbs modica inter tyrum et sydonem. [illegible] et [illegible]
dicebatur sarepta. Cumque venisset helyas ad portam civitatis [illegible]
runt mulier vidua legens ligna. Cumque [illegible] ab ea [illegible]
addidit etiam ut afferret ei buccellam panis. Que [illegible]
habeo nisi pugillum farine in ydria et paululum olei [illegible]
eam et panem ex ea faciam comedam cum filio suo [illegible]
rabescerent. Ad quam helyas ait. Noli timere. Fac in primis [illegible]
cinericium panem et filio tuo facies postea. hoc enim dicit dominus [illegible]
rine non deficiet nec lechitus olei minuetur donec pluat [illegible]
super terram. Fuit quoque helyas apud viduam tempore aliquo. Post hec [illegible]
est filius mulieris. que dixit helyam. Cur ingressus es ad me [illegible]
dei ut rememorarentur iniquitates mee. i. magis apparent [illegible]
conspectu eius et ideo interfeceris filium meum. Et [illegible]
ad puerum in lectum suum in cenaculo [illegible] superiori et expandit [illegible]
eum tribus vicibus. et clamavit ad eum dominum et [illegible]
recipiens mulier ait. Nunc cognovi [illegible] quod vir
dei es tu. Hunc puerum tradunt hebrei fuisse ionam prophetam [illegible]

Post tercium annum ariditatis et famis [illegible]
dixit dominus ad helyam. Vade ostende te achab ut dem pluviam
super terram. Erat autem famis vehemens in samaria [illegible]
meminit menandrus in gestis sydoniorum. Et habebat achab [illegible]
ratorem domus sue abdyam. Qui cum interficeret iezabel prophetas [illegible]
abscondit. c. prophetas in duabus speluncis quinquagenarios et [illegible]
eos pane et aqua. propter quod postea spiritum prophetie donatus est [illegible]
dixit achab. Descendamus ad convalles et querimus pabula [illegible]
lis et equis et diviserunt sibi regiones. Occurrit autem [illegible] Et ille [illegible]
abdye dicens. Vade dic domino tuo. Adest helyas. Et ille [illegible]
Si dixero achab adest helyas spiritus domini asportabit te in locum
ignorabo et non inveniens te achab. occidet me. Vivit dominus [illegible]
timet dominum ab infancia sua. Et respondit helyas. Vivit [illegible] helye [illegible]
apparebo achab. Et vocatus achab per abdiam. occurrit helye [illegible]
Tu ne es ille qui conturbas israel. Qui respondit. Non ego conturbavi [illegible]
sed tu et domus patris tui qui reliquistis dominum [illegible] et [illegible]
Verumptamen congrega ad me omnem israel in monte carmeli et prophetas
baal. cccc. l. et prophetas lucorum. cccc. qui comedunt de mensa [illegible]
zabel Et congregati sunt populus et prophete in monte carmeli. Et [illegible]
helyas ad populum. Usquequo claudicatis in duas partes. Si dominus est
deus. ipse deus sequimini illum. si autem baal sequimini eum. Ego [illegible]
hic solus propheta domini. et prophete baal multi. Dentur nobis duo boves [illegible]
illi eligant bovem unum et in frusta ponent super ligna [illegible]
non supposito et ego faciam similiter de altero bove. [illegible] ignem [illegible]
vos vestros et ego deum meum et qui exaudierit dando ignem [illegible]
[illegible]. ipse sit deus Et placuit populo propositio helye. Cumque [illegible]

Helyas deus fortis. per quem xpistus. resurrecturus captivitatem vel [illegible]
Captivam duxit captivitatem. Ab isto et vos gratie et pluvie doctrine [illegible]
Mandabo nubibus ne pluant super terram ymbrem. Hanc autem [illegible]
[illegible]. Latuit iste helyas in torrente passionis. passus [illegible]
sic xpistus per gentiles qui nigri erant per peccatum et postea [illegible]
fide. Precepi mulieri vidue ut pascat te. dedi ei [illegible]
panem et olei ex quibus pasceris
Non ego turbavi israel. Ita audacter dicit pilatus inde [illegible]
dedi faciem tuam valentiorem faciebus illorum. Et frontem tuam [illegible]
eos qui occidunt corpus

baal fecissent quod dixerat et invocabant baal a mane usque ad meri-
diem et transiliebant altare quod fecerant et inciebant se iuxta ritum suum
lanceolis ut sanguine perfunderentur demones enim plurimum delectantur
oblacione sanguinis humani. Et illudebat eos helyas dicens. Exal-
tate clamorem. forte deus vester dormit. aut cum aliquo loquitur. aut in
diversorio est. Et dixit helyas ad populum. Accedite. Et veniente populo e-
rexit altare domini quod destructum fuerat et destruxit altare illorum
et mundavit locum ut ibi fieret altare novum coram domino et tulit xii
lapides iuxta numerum tribuum israel. et edificavit ex eis altare in nomine
domini et fecit aqueductum secundum altaris per duo loca et ligna su-
perposuit et membra bovis. precepitque aquam afferri forte de mari vi-
cino et effundit super holocaustum et ligna. et facta est trina effusio
aque usque ad repletionem aqueductus ne forte putarent arte ma-
gica de visceribus terre suscitasse ignem. et clamavit ad dominum
dicens in auribus populi. Domine deus patrum meorum exaudi me hodie ut
discat populus iste quia tu es dominus deus. et descendens ignis de sublimi
devoravit holocaustum et ligna et lapides pulverem et aquam que
erat in aqueductu lambens. Et ceciderunt populus et ait. Dominus ipse est
deus. Et mandante helya apprehenderunt omnes prophetas baal et duxit
eos ad torrentem cyson et interfecit eos ibi helyas. Et ait ad achab
Ascende et comede ante descensum pluvie. Et comedente achab helyas
ascendit in verticem carmeli et pronus in terram capite inclinato inter genua
orabat. Et ait ad puerum suum. Vade contra mare si ascendat nubes.
Erat ei aer serenissimus. Et ait puer. Nihil est quicquam. Et misit eum septi-
es. Septima autem vice ascendebat nubecula de mari expressa
usque ad hominis vestigium. Et ait helyas ad achab. Descende in iez-
rael ne te occupet pluvia. Et ecce obtenebrati sunt celi et nu-
bes et ventus et pluvia facta est grandis. Festinansque achab in iez-
rahel et facta est manus domini super helyam et currebat ante achab donec
intraret urbem. Cumque accepisset iezabel quod fecerit helyas prophetis suis
indignata misit nuntios ad helyam dicens. Hec faciant mihi dii et
hec addant nisi cras hac hora animam tuam posuero sicut tu posuisti
animam unius ex illis. De fuga helye et vocatione helysei. 3° Regum 19°.

Timens helyas fugit in barsabee et dimisit ibi puerum iona-
thas (?) ... et solus intravit desertum viam unius diei et sedens
sub uno iunipero oravit ut moreretur dicens se non esse meliorem et
digniorem patribus. ut illius patris vite exoptaret et pro-
iciens se obdormivit. Tunc angelus domini tetigit eum dicens. Surge
comede. Et ecce ad caput eius subcinericius panis et vas aque et come-
dit et bibit et iterum obdormivit. Et suscitavit eum angelus secundo
Comede. grandis enim tibi restat via. Josephus tamen dicit angelum
monstrasse ei fontem aliquem. Et comedit helyas. et ambulavit in for-
titudine cibi illius xl diebus et xl noctibus usque ad montem dei oreb
in quo apparuit dominus moysi in rubo et mansit ibi helyas in spelun-
ca. Et ait dominus ad eum. Quid hic agis helya. Qui ait. Zelatus sum
adversus ipsos pro te. Quia altaria tua destruxerunt et prophetas
occiderunt et relictus sum ego solus et querunt animam meam et
fugi. Et ait dominus ad eum. Egredere et transibit dominus coram te. Tria

Pessimum nubeculam esse Christi quam assumpsit de virgine sub qua latuit deitas

Zelatus id est indignatus vel iratus

Hec[?] conterens pe|tras . symbolum in quo non est dominus . Commocio terre legalia in qua non est dominus . Ignis aucti|oris in quo non est dominus . Sibula vero aure te|nuis evangelica in qua est dominus

tum in sibilis transierunt prius in quibus non transiuit dominus . Primo quidem transiuit [illegible]
fortis conterens petras . sed non in vento dominus . Secundo transiit commotio [illegible]
sed non in ea dominus . Tercio transiuit ignis . sed non in igne dominus . [illegible]
vero sibilus aure tenuis et cum eo dominus . Et operuit helyas vul[illegible]
suum pallio et stetit in ostio spelunce . et dominus transiens dixit ad eum . [illegible]
Quid hic agis helya . Et respondit ei sicut supra . Et dominus ad eum . [illegible]
desertum et vade in damascum et in visione mei unges azael [illegible]
super syriam et iehu filium namsi reges super israel . Helyzeum autem [illegible]
saphat de abella unges prophetam pro te . et isti tres inficient [illegible]
latras de israel . alios azael . alios iehu . alios helyzeus . Et [illegible]
quam mihi in israel .vij. milia virorum . quorum genua non sunt curvata [illegible]
baal . nec osculati sunt manus eius . Et non quod helyas non unxit [illegible]
nisi quod predixit eum per helyzeum regem futurum . Iehu vero non ipse [illegible]
lyzeus invenerit sed unus prophetarum missus ab helyzeo . [illegible]
lyzeum non unxit nisi quod pallium suum posuit super eum .
Non enim lege ungebantur nisi rex et sacerdos . Pro
fectus ergo helyas invenit .xij. boves arantes
in .xij. iugis boum . quorum unus erat helyzeus
Et posuit helyas pallium suum super eum et con
tinuo prophetavit helyzeus ut ait iosephus
et currens post helyam ait . Osculor oro
patrem meum et matrem meam et sequar te . Et re
versus mactavit par boum et coxit illud in lignis aratri [illegible]
dit escas comitibus suis et surgens secutus est helyam et [illegible]

Hoc contigit [illegible] tempore et helye [illegible] filius [illegible] tulit [illegible] ungit [illegible] in [illegible] prophetam [illegible] sculptilia [illegible]

De prima obsidione samarie

Porro benadab rex syrie ·
obsidebat samariam habens secum .xxxij. reges et [illegible]
ad achab in samaria dicens si vis ut recedam a te [illegible]
mittam servos meos et omne quod placuerit eis tollent de domo [illegible]
de domibus servorum tuorum etiam uxores et liberos . Et misit [illegible]
filium cum senioribus . Qui dixerunt . Non acquiescas illi . Et [illegible]
achab nuncios benadab . Dicite domino meo . Omnia que misisti [illegible]
initio facere possum . hanc autem rem non possum facere . scilicet de uxoribus [illegible]
ris . Et indignatus benadab misit ad eum . dicens hec faciat mihi [illegible]
et hec addant si sufficerit pulvis samarie pugillis [illegible]
qui sequuntur me . Samaria habebat intus terram pene [illegible]
Et est sensus tanta est meorum multitudo ut si singuli lapidem [illegible]
terre vel cespitem comportaverint tum construent aggerem [illegible]
ris samarie et terre intus posite et ita [illegible]
Et respondit rex israel . Dicite ei . Non glorietur eque accinctus [illegible]
tus . Et est sensus . Adhuc es accinctus armis . et [illegible]
Noli ergo gloriari quasi iam victor sis et discinctus armis [illegible]
quasi dicat . Non potes sic gloriari preliator sicut victor . Vel secundum [illegible]
Non glorietur eque accinctus ut discinctus . quasi dicat . [illegible]
potest gloriari accinctus multitudine quia sepe pauci vincunt [illegible]
Porro benadab cum regibus suis .xxxij. bibebat in umbraculis
vinum et ait servis suis . Circumdate civitatem . Cumque [illegible]
eam timuit achab nimis . Et ecce propheta unus [illegible]
micheas ut quidam tradunt . Et ait ad eum . Hec dicit dominus [illegible]

In initio . Hoc est quod misisti primo et concessit achab se daturum quod peciat
benadab . Secundo misit ad eum credens quod plus daret achab quod peteret
Benadab significat dyabolum qui diversos exercitus malignorum spirituum ad pugnam [illegible]
dei contrahit . sed per pueros principum israel vincitur . i. per humiles [illegible]
doctorum qui cum aure audiunt [illegible] complent . Antiquus hostis in pugna [illegible]
omnino quod sunt exercitus a militibus christi prosternuntur

omnem hanc multitudinem in manu tua hodie ut sciās quia ego sum dominus. Et ait achab per quem? Qui respondit per pedissequos .i. filios principum prouinciarum. Et ait achab. Quis erit dux eorum. Qui respondit. Tu. Et inuenit achab filios principum. cc. xxxij. et post eos. vij. milia. et egressi sunt cum eis. Cumque nunciatum esset benadab quod egressi essent de samaria: misit in occursum eorum centum viros dicens. Siue ad pacem siue ad prelium venerint: apprehendite eos viuos. Filii vero principum percusserunt eos vnusquisque virum qui contra se veniebat. et fugit exercitus syrorum. Et egressus israel percussit equos et currus et syriam plaga magna. Tunc accessit propheta ad achab .d. Confortare te dominus vide quid facias ei. Hec dicit dominus: rex syrie ascendet contra te. qui d. Necesse est tibi ut habeas deum propicium. Tunc dixerunt serui benadab ad eum. Dii montium sunt dii eorum et pugnauimus cum eis in montibus et ideo vicerunt nos. Pugnemus contra eos in campestribus ubi dii eorum nihil possent et optinebimus eos. Tu autem fac verbum hoc. Ammoue reges ab exercitu: qui feroces sunt. et pone principes pro eis et instaura numerum pugnatorum quos prius habuisti. **de victoria achab.**

Igitur post annum venit benadab cum exercitu in affech que est in campestribus. Porro filii israel castrametati sunt contra eos quasi duo parui greges caprarum. Syri autem repleuerunt terram. Et dixit vnus vir dei ad achab. Quia dixerunt syri deus montium est deus eorum et non deus vallium tradam eos in manu tua. Et direxerunt acies ex aduerso. vij. diebus. Septima autem die percussi sunt de syris. c. milia peditum. et reliqui fugerunt in affech et cecidit murus super eos qui remanserant. benadab autem fugiens in ciuitatem latuit in cubiculo quod erat intra cubiculum. Serui autem eius timentes ne sequerentur achab et nemini parceret. et scientes reges israel clementes. accinxerunt lumbos suos saccis et ponentes funiculos in capitibus venerunt in occursum achab dicentes. Seruus tuus benadab dicit. Viuat oro anima mea. qui d. Quamcumque multam imposuit in eo. Reddam pro anima mea. Qui respondit. Si adhuc viuit frater meus est .i. faciam. Quam rapientes verbum ex ore eius quasi pro omine. festinanter dixerunt benadab ad eum. Et leuauit eum achab secum in currum suo. et dixit ad eum benadab. Ciuitates quas tulit pater meus a patre tuo reddam tibi. Fac tibi plateas in damasco .i. forum rerum venalium sicut fecit pater meus in samaria. Cumque federati essent reuerterentur ad propria. Tunc micheas in spiritu ad socium suum. Percute me. At ille noluit. Cui ait. Quia non audisti vocem domini cum recesseris a me percutiet te leo. quod factum est. Inueniens quoque alterum virum dixit ad eum. Percute me in capite. Qui vulnerauit eum. Tunc propheta mutato vultu aspersione pulueris et cinere clamauit ad regem in via. Cum essemus in prelio adduxit vir vnus captiuum suum ad me dicens. Custodi istum. qui si lapsus fuerit erit anima tua pro anima illius .i. eris in seruitute pro eo. aut talentum argenti in appendes. Cum autem vertere me huc atque illuc: subito non comparuit. Et ait rex. Iudicium tuum est quod ipse decreuisti. at ille statim tersit faciem agnitusque est propheta a rege. Et ait. Hec dicit dominus. Quia dimisisti virum blasphemum dignum morte erit anima tua pro anima eius .i. ipse te interficiet. Et iratus rex prophete iussit eum claudi in custodiam. et venit in samariam. **de vinea naboth.**

In campestribus. Similiter dyabolus superatus ab aliquo recolligit iterum exercitum. Mt. xij. luc. xj. assumit vij. spiritus nequiores se. Et quos non potest superare in montibus temptat vide in conuallibus .i. cum non potest vincere spiritualibus viciis. s. superbia ira inuidia et cetera temptat carnalibus .s. gula et luxuria et cetera.

Sic dyabolus reges faciunt quod non timent periculum. Psalmo. 28. Dixerunt ei percussimus reges quia mortem et cum ipso fecimus pactum scilicet. Ezechiel. viij. Filii israel secum qui inferorum terram habeant.

Erit anima tua et cetera. Notandum quod prelati subditos suos debent corrigere et eos instruere et sic pro illis talentum argenti. ne silentes sunt sicut piger qui abscondit talentum sibi commissum. Math. xxv. Alioquin anima eorum erit pro anima subditorum. Ezechiel. 3o. Si non dicere te ad impium et cetera. Sanguinem eius de manu tua requiretur. 1o Reg. 2o. Hely punitus fuit eo quod non corripuit filios suos.

Porro naboth iezrahelites habebat vineā iuxta domū regis [illegible]
dixit ad eū rex · Da m̄ vineā tuā ut faciā ī ea ortū olerū [illegible]
qz tibi p̄ ea · vineā meliorē vel p̄ciū · Cui r̄ndit · [illegible]
ne dem hereditatē p̄rm̄ meoꝝ tibi · Q̄ᵃ dicit nō possū · [illegible]
licita ē m̄ a ~~[illegible]~~ p̄ribꝫ meis ut aliq̄ua cā posterius [illegible]
rex posuit se ī lectū et nolebat comedē · et confortauit eū [illegible]
bel · dicens · Equo aīo esto · Ego dabo t̄ vinea naboth · iezrahel [illegible]
l'ras noīe achab et anulo ei⁹ signatas · ad iudices iezrahel [illegible]
ut conuētū facerēt et ieiunarēt tanq̄ iudiciū dei facturi [illegible]
rēnt testes adūsus naboth qui dicerēt · Benedixit naboth [illegible]
· i · maledixit s̄m ydioma hebreū · et iudicarēt reū maiestatis [illegible]
darēt · et fcm̄ ē ita · et lapidatus ē naboth ext̄ ciuitatē iezrahel ut p[illegible]
Q̄ᵒ accepisset achab de morte naboth descēdebat ī vineā ut possi-
deret eā · et occurrit ei helyas thesbites · d · Hec dicit dns [illegible]
disti insup et possedisti · Hebre⁹ lz · Occidisti et post hoc · lābent [illegible]
In loco hoc ī quo linxerunt canes sanguinē naboth · lambent [illegible]
guinē · i · ī eadē regione · nō ei intelligendū ē ī eodē loco singulari [illegible]
~~[illegible]~~ Nō īuenisti me inimicū tuū · i · q̄re inimicaris m̄ [illegible]
Eo q̄ venūdatus sis dyab'o ut faceres malū corā dno · ppt'ea [illegible]
posteriora tua · et dabit domū tuā · sicut domū ieroboam · Sz et de [illegible]
mel dicit dns · Canes comedēt iezabel ī agro iezrahel · Achab [illegible]
timens valde scidit vestē suā · et operuit se cilicio et dormivit [illegible]
co et ambulauit demisso capite · Et ait dns ad helyā · [illegible]
ē achab corā me nō īducā malū hoc ī dieb⁹ ei⁹ sz ī dieb⁹ filii [illegible]
Forte dimisit ei penā ppt̄ p̄ntē iusticiā · Transierunt [illegible] De morte [illegible]
sine bello int̄ syriā et isr̄l · ppt̄ fedus qd' iierant [illegible]
Tercii aūt iosaphat rex iuda accepit vxorē filio suo ioram [illegible]
athaliam filiā achab et iezabel et p affinitatē confederati [illegible]
iuda et rex isr̄l · Tūc descēdit iosaphat ad rēgē isr̄l [illegible] galaad [illegible]
tpe dixit achab s̄uis suis · Nr̄a ē ramoth q̄ ē ī galaad · [illegible]
gimus eā tollē de manu regis syrie · Et ait ad iosaphat · [illegible]
mecū ad p̄liandū ī ramoth galaad · Cui r̄ndit · Sicut ego [illegible]
p̄pl's me⁹ p̄pl's tu⁹ · Sz q̄rimus obsecro hodie sermonē dni [illegible]
s' p̄phē baal circit' · cccc^tos · Quib⁹ rex ait · Ibo ī ramoth galaad [illegible]
pugnādū an q̄escā · Qui dixerunt ~~et~~ Ascēde et dns dabit [illegible] Cui achab [illegible]
manu regis · Et ait iosaphat · Nō ē hic p̄pha dni [illegible]
sit vnus mycheas filius iemla · sz odi eū q' nō p̄phetat [illegible]
tabat reliquos occisos a iezabel · Tūc petente iosaphat [illegible]
micheas et hortabatur eū nūci⁹ ut bonū regi dicēt [illegible]
Q' r̄ndit · Viuit dns q' qd'cūqz dixit m̄ dns hoc loq̄r [illegible]
p̄tendo p̄pheta cāt sedechias fecēs cornua ferrea et dicens [illegible]
achab · hijs ventilabis syriā donec deleas eā · i · hoc signum [illegible]
~~[illegible]~~ do tibi q' ventilabis syriā · Tūc q̄sunt achab a micheā [illegible]
q̄ue q̄ficeāt ab alijs · Cui r̄ndit · Ascēde · et tradet eos dns [illegible]
n⁹ regis · Nō tn̄ dixit quos vel cuius regis · Cui achab [illegible]
ut nō loquaris nisi qd' verū ē ī noīe dni · Tūc mycheas [illegible]

[illegible] · qui accepit gladiū gladio peribit

Humiliatus ē achab p' q' multū placuit deo p̄na · cū p̄na achab q' in malis fuit ei placuit

Hijs ventilabis · Tales s̄t mali rectores ecclīaꝝ qui palpant vicia subditoꝝ [illegible]
maxime diuitū · Ieremie v° · p̄phē p̄dicauerunt mēdaciū et sacerdotes [illegible]
plaudebant manib⁹ suis ·

isrl̃ dispsu sicut oves sine pastore. Et ait in dn̄o. Non hn̄t isti dnm̄. Revertatur
et intelligens achab q' p̄diceret ei se moriturum dixit ad iosaphat. Videbas q̄
non p̄phetat mihi bonum. Tunc addidit mycheas. Vidi dnm̄ sedentem et angelos
assistentes ei bonos a dextris et malos a sinistris et ait. Quis
decipiet achab ut cadat in ramoth galaad. Hoc ei exigebat meritum eius *no*
et dixit unus a sinistris. Ego ero sp̄s mendax in ore p̄phāy eius. Cui
dns̄ decipies et p̄valebis. Tunc sedechias percussit mycheam in maxilla et
ait. Que dimisit sp̄s dn̄i. et locutus est tibi. Cui mycheas visurus es q̄n
absconderis in cubiculo tanq' deprehensus in medicio. Et vidit sedechias
regem hesitantem. et confortavit eum secreto dicens. Hic si esset p̄pha ari-
ret manus mea sicut manus ieroboam. Sz et locutus est contra heliam q'
dixit te moriturum ubi mortuus est naboth. Tunc precepit rex incar-
cerari mycheam usq' ad reditum suum. Ascenderunt ergo duo reges cum exer-
citu in ramoth galaad et iosaphat erat in regali stola. Cui achab desiens
honorem erat .s. in habitu militari ne cognosceretur a syris. Rex et syrie
preceperat principibus belli ut reliquos non curarent solum achab pugnantes
. Et circa impetu suo pugnabat contra iosaphat. Qui cum clamasset
suos intellexerunt syri non esse achab et cessaverunt ab eo
dirigens sagittam in incertum percussit achab inter pulmonem et sto-
machum. et fluebat sanguis in sinum .i. in interiora currus et p̄ preceps
est exercitus a bello. Mortuus est autem achab et delatus in samaria
et sepultus ibi in domum eburneam quam edificaverat. Et dum la-
varent mulierculae currum et habenas in piscina samarie linxerunt
canes sanguinem eius iuxta verbum helye. et regnavit ochozias filius
eius pro eo. Porro iosaphat redeunti occurrit iheu filius anani arguens
eum q' impio p̄buisset auxilium. **De iosaphat.**

Impetu suo. Impi- merito q' credo sic ee planum p' max- ime i(n)sistit a dn̄o. Ctr. vlcio. Ceterum plus isti e(st) i(n) sinu.

Iosaphat vero regnavit in ih(e)rl̃m. Triginta quinque annorum erat cum reg-
nare cepisset et .xxv. annis regnavit. Cepit autem regnare anno iiij.^to
achab regis isrl̃. Sz et hic oritur questio de annorum collatione quas omnes
post librum regum separatim distinctam. Et ambulabat iosaphat in via asa
patris sui. Anno siquidem tercio regni sui precepit principibus et sacerdotibus *no*
ut pergentes per singulas civitates docerent p̄plm legem moysi. Porro
ammonite moabite et arabes irruerunt in iudeam cum engaddi et orante
iosaphat in templo confortavit eum ut legitur in paralipomenon iaziel
filius zacharie dicens. O iuda et ihrl̃m nolite timere. cras egrediemini. et *p(ro)l(ogu)s*
dns̄ erit vobiscum. Et egressus percussit hostes et fugavit. Cumque diri-
perent isrl̃ castra hostium tribus diebus. dixit locum illum convallem benedictionis
et habuit deinceps cor rectum cum dn̄o. Sed et reliquias effeminatorum
abstulit de terra verumptamen excelsa non abstulit. et adhuc fuerat edom
regi iuda in tributo. Misitque iosaphat classes in ophir propter aurum que con-
fracte sunt in asyongaber. Hanc confractionem predixerat ei. eliezer p̄pha
filius dodaui eo q' iosephat fecerat fedus cum ochozia. Et mortuus est io-
saphat et sepultus in civitate david. et regnavit pro eo ioram filius eius

Incidencia Sub iosaphat. xxi. latinorum rex fuit silvius carpentius
post silvium tyberinus a quo fluvius dictus est tyberis qui prius albula dicebatur
successit agrippa.

Incipit iiij.^us liber regum

Cum crederet finisse abdias q' abscondit p̄phas in speluncis. 3. reg. 18. p. l. significatur
prelatos qui prelati ... quorum quidam bona docent et non faciunt quidam ...
... subditos qui mali est in prelato. Ad titum. i. Epm
... ut potens sit exhortari in doctrina sana et eos qui contradicunt arguere
... Sed iste ... veritas simplici prodest et p̄ius confirmet ex
... nocet si ... detrimentis non obsistat. Aliqui sunt qui bona faciunt
... Qui fecit et docuit hic magnus vocabitur in regno celorum. p̄
... confirmet.

Post mortem Ochoziam filius achab . regnavit cepit in samaria [illegible]
iosaphat et duobus annis regnavit et abiit in via patrum [illegible]
sive. Et prevaricatus est moab in israel et recessit a [illegible]
ochozias per cancellos cenaculi et egrotavit . et misit nuncios [illegible]
sulerent beelzebub deum accaron de infirmitate sua . [illegible]
sit ad deum accaron nuncium et misit dominus helyam [illegible]
ait eis . Numquid non est deus in israel ut eatis ad deum accaron [illegible]
consuleret ochozias si moreretur . Cumque redissent nuncii [illegible]
vent se redisse [illegible] phiboscone [illegible] ab eis [illegible]
apparuit eis . Qui dixerunt . Vir pylosus i. armatus [illegible]
ait helyas est . Et misit quinquagenarium cum suis [illegible]
helyam vel invitum trahent . Et ait quinquagenarius [illegible]
montis . Homo dei rex precepit ut descendas . Et [illegible]
descendat ignis de celo qui devoret te et [illegible]
sed rex alium quinquagenarium cum suis . qui [illegible]
Destinavit quoque tercium quinquagenarium . qui [illegible]
curvavit genua coram helya ait . Obsecro ut [illegible]
suorum meorum . Et ait angelus ad helyam . Descende [illegible]
Qui descendit ad regem et ait . Quia misisti ad beelzebub [illegible]
esset deus in israel, morieris . Et mortuus est ochozias [illegible]
primum filii eius pro eo anno secundo ioram filii iosaphat [illegible]
rex israel et rex iuda et affines. De raptu helye [illegible]

Factum est cum levare vellet dominus helyam per turbinem [illegible]
helyas et helyzeus in galgalis . et ait helyas ad [illegible]
me hic quia misit me dominus in bethel . Qui ait [illegible]
anima tua quia non derelinquam te . Descendebat [illegible]
ierunt eis filii prophetarum qui erant in bethel et dixerunt [illegible]
eterno . Nosti quia hodie tolletur dominus tuus a te [illegible]
silete . Et ait helyas . Mane hic . Qui noluit . Cumque [illegible]
idipsum dixerunt helyzeo filii prophetarum qui erant ibi [illegible]
luit helyzeus ut maneret ibi sed noluit . Cumque venirent [illegible]
de filiis prophetarum alonge speculaverunt [illegible]
percussit aquas que divise sunt et transierunt [illegible]
dixit helyas ad eum . Postula quod vis ut faciam tibi [illegible]
Qui respondit . Obsecro ut fiat spiritus tuus duplex [illegible]
Rem difficilem postulas tamen si videris me quando tollar [illegible]
non erit . Spiritum duplicem habuit helyas [illegible]
cula . Ad eadem duo fuit in discipulo helyseo [illegible]
esset super magistrum . Quidam tamen distinguunt [illegible]
i. duplicem in me quod in ipso impletum esse creditur [illegible]
mortuum suscitavit . Sed et mortuus suscitavit [illegible]
helyas . Cumque pergerent ecce currus igneus [illegible]
utrumque . et ascendit helyas et [illegible]
per sabacha patris helye . nondum nati [illegible]
[illegible] quod eum denunciasset in [illegible]
israel in gladio et igne . Helyseus autem videbat et clamabat [illegible]

Postula . Quod libet petere a vobis et exaudiri debemus de quibusdam i. vobis in spiritu sancto petere et transire per bethel i. domum dei [illegible] et venire [illegible] i. defectum per [illegible] passionum et venire ad iordanem i. humilitatem descensus ad humilitatem et sic petere postulare [illegible] petere et accipere. Rem difficilem [illegible] ad agere set ad accipiendum [illegible] perfectionem [illegible]

[illegible] i. virtus . [illegible] non [illegible]
[illegible] ad [illegible] nichil [illegible]
tibi magister [illegible] Currus iste [illegible]
[illegible] . Quod [illegible]
Quod [illegible] i. a mundo [illegible]
[illegible] act. 26 . [illegible]
[illegible] . Osee. 12. [illegible]
aut [illegible]
passione domini [illegible]

pater mi. currus isr(ae)l et auriga eius. i. sustentator et rector p(o)p(u)li. Et
[illegible] helyas pallium suum. Tunc ille scidit vestimentum suum. vel p(ro)
dolore. vel abiciens vestem suam ut deinceps uteretur veste helye et
rediens ad iordanem percussit aquas pallio helye et non sunt divise.
Et ait helyseus. Ubi est deus helye etiam nunc. Percussitque aquas et di-
vise sunt et transiit. Quod videntes filii p(ro)ph(et)arum dixerunt. Requievit spiritus he-
lye super helyseum. Et occurrentes adoraverunt eum. et eo licet renuente
miserunt. l. viros ad querendum helyam si forte dominus proiecisset eum
in aliquo montium vel vallium. Cumque quesissent per tres dies eo non inve-
nerunt. De sale quod helyseus misit in aquam fontis pessimam.

Dixerunt quoque viri iericho ad helyseum. Terra optima est sed
aqua fontis pessima terram facit sterilem. Qui assumens novum
vas terreum misit in illud sal et egressus ad fontem misit sal in illum
et ait. Hec dicit dominus. Sanavi aquas has et non erit in
eis ultra mors neque sterilitas. forte morbos inferebat bibentibus eam steri-
litate. et sanate sunt usque in hanc diem. Cumque ascenderet in bethel illu-
debant ei pueri dicentes. Ascende calve. Et maledixit eos in
nomine domini. i. per nomen domini vel invocato nomine domini. Egressique sunt duo ur-
si de saltu et devoraverunt eos. Cumque transiret per montem carmeli re-
versus est in samariam et habitavit in ea. De ioram filio achab regnante in samaria.

Porro ioram filius achab regnavit in samaria anno xviii
iosaphat et xii. annis regnavit in samaria. tulitque p(ro)
[illegible] quas pater suus [illegible] verumptamen a cultu vitulorum iero-
boam non recessit. Cumque eum redargueret micheas occisus est ab
eo [illegible] ut dicit epyphanius est salamine civitatis cypri et se-
pultus est [illegible] solus iuxta sepulcrum senachim porrexit. Alii
[illegible] micheas mortuus est [illegible] xii prophetarum. Porro rex mo-
ab [illegible] solvebat tributum regi isr(ae)l. c. agnorum et c. milia et
arietes cum velleribus suis. Sed mortuo achab recessit a
federe. Egressus est ioram rex isr(ae)l. ascendit contra eum in prelium et habuit
secum iosaphat regem iuda. Sed et iosaphat duxit secum regem edom.
Cumque ivissent per desertum ydumee vii. diebus non erat eis aqua. Et ait
iosaphat. Estne hic propheta domini. Et respondit quidam. Est hic helyseus
qui fundebat aquam super manus helye. Et steterunt tres reges
coram eo. Qui dixit ad regem isr(ae)l. Quid mihi et tibi est. i. quid tibi cum eo. vade
ad prophetas [illegible]. Verumptamen [illegible] iosaphat respi-
cerem [illegible]. Adducite mihi psaltem. Cumque caneret psaltes per ar-
tem [illegible] est super eum spiritus domini et ait. Fa-
cite [illegible] torrentis [illegible] ut habundantia aq(ue)
[illegible] possit. Dabit enim dominus aquam vobis sine vento et
pluvia in habundantia. Insuper tradet vobis dominus moab in manus vestras
[illegible] electas [illegible] percutietis. Ligna fructifera succidetis. Fontes
[illegible] agros egregios operietis lapidibus. Factum est igitur mane
[illegible] invenerunt aque per alveum torrentis. pluebat enim
[illegible] tribus diebus ut dicit iosephus in supremis partibus ydumee
porro moabite stabant in terminis terre sue ut plures [illegible]

Facite fossas. per hoc intelligitur quod abicientes carnalem intelligentiam scripturarum debemus
[illegible] misteria scrutari et sic confert nobis dominus aquam de celo. i. spiritalem intel-
ligentiam. i. chorus. i. unctio docebit vos omnia.
Ligna fructifera succidetis. Contra deuteronomii xx. Non succidetis arbores de quibus
[illegible] solutio. Illud intelligitur de arboribus terre promissionis, istud non.

Novum vas et sal est humana natura in opere filii dei [illegible] sapientia [illegible] assumens [illegible] habitantes [illegible] per passionem et per resurrectionem [illegible] dulcoratum est.

Salamine cypri dicitur ad differentiam salamine que est in grecia.

psaltes [illegible] canere. vel [illegible] quo [illegible] spiritum [illegible] psalterium [illegible] lenis [illegible] bat [illegible]

psalten

hostes ab ingressu. Qui cum mane vidissent aquas ex adverso [illegible]
torrentis sole repercussas suspicati sunt infectas sanguine et [illegible]
Dixerunt mutuo cesi sunt hostes. Dum irruerent et [illegible]
percussit eos Israel et fugerunt et depopulati sunt Israel moab [illegible]
[illegible] quod predixerat helyseus. et circumdederunt civitatem [illegible]
regum quam funditores ex magna parte percussa est et [illegible]
rex moab tulit secum .dcc. electos ut irrumperet per [illegible]
rex edom et aufugeret. sed hostes repulerunt eum [illegible]
comprehensum filium qui regnaturus erat pro eo coram hostibus [illegible]
obtulit holocaustum ut eum deus liberaret. Reges autem ab eo [illegible]
fessi necessitatibus ex humana compassione redierunt [illegible]
iosaphat in ihrlm et occurrens ei iheu filius anani [illegible]
quod homini ydolatre solacium prebuisset. De superhabundantia olei [illegible]

Factum est autem quod quedam mulier de uxoribus prophetarum [illegible]
in domo achab missos prophetas pavit clamabat ad helyseum [illegible]
vir meus mortuus est et pressus erat ere alieno [illegible]
prophetarum et ecce creditor venit ut tollat duos filios [illegible]
viendum sibi. et ait helyseus. Quid habes in domo tua [illegible]
habeo nisi parum olei quo ungar. Qui ait. Pete mutuo [illegible]
cua non pauca. et clauso ostio cum filiis tuis. mitte [illegible]
vasa. Dumque infunderet mulier crescebat oleum et [illegible]
tur. et sic olea cessavit. Quod cum accepisset helyseus ait [illegible]
et redde creditori. tu autem et filii tui vivite de reliquo. De [illegible]

Factum est ut transiret helyseus per sunam. tione filii sunamitis [illegible]
et ibi erat mulier magna non tam corpore [illegible]
virum dei esse tenuit eum ut comederet panem. Cumque [illegible]
ad eam helyseus suasit mulier viro suo ut facerent ei [illegible]
parvum et ponerent in eo lectulum et mensam et sellam et [illegible]
rediit helyseus et quievit ibi. et ait ad giezi [illegible]
tem hanc et loquere ad eam. Quid vis ut faciam tibi [illegible]
pro te regi vel principi milicie. Que respondit. In medio [illegible]
habito. quasi dicat. Vallata sum propinquis et mulieribus [illegible]
quereret helyseus quid vellet. dixit giezi ad eum. Filium non [illegible]
eius senex est. Tunc ait ad eam helyseus. In tempore isto et [illegible]
hoc si vita comes fuerit habebis in utero filium. Hebreus [illegible]
tempore isto cum tecum vivere subaudi ad hunc erit tibi [illegible]
Noli vir dei mentiri ancille tue. Concepit tamen mulier [illegible]
verbum helysei. Cumque crevisset puer egressus [illegible]
sores et egrotavit. Cumque clamasset caput meum [illegible]
cum puer ad matrem suam et mortuus est. Et collocavit eum [illegible]
lectum viri dei et clausit ostium. Et vocans virum [illegible]
virum dei. et reversar. Qui respondit. Hodie non [illegible]
ibus. In sextis et diebus prophete et doctores frequentabant [illegible]
Et tollens mulier unum de pueris suis secum [illegible]
ad virum dei in monte carmeli. Qui cum vidisset eam [illegible]
sunamitis illa. occurre ei et dic. Recte ne agitur [illegible]
rum tuum et filium tuum. Que respondit. Recte. Et non [illegible]
tum suam sed revocavit sunamitem. Quod ei [illegible]

Sanctitatis opinio. Hi [illegible] mulieri e [illegible] conspicerent [illegible] visitationis et [illegible]
quencia. Augustinus. Sub specie pietatis aliquis misisset se [illegible]
[illegible] sic viri et mulieres ut unus alterius [illegible]

Mecam ut nomē ei(us) ... stiret · et iacuit se mulier et apphēdit pedes
eius et ait ... Gyezi volens eā amovere · Dimitte illā ī amaritudine ē
et dn(u)s celavit me · Et ait mulier · Numquid petivi filium a te · qui d(ixit) · Michi
nō petenti dedisti salutē · ī ... mea · Numquid nō dixi tibi · Ne illudas
me · illusione vocat dari filiū a dnō et tam cito auferri · Et ait ille
ad Gyezi · Tolle baculū meū et vade · et ne facias morā vel aliquē
salutando · vel respondendo salutanti · et pones baculū meū sup faciem
pueri · Cumque abisset ait mulier ad helyseū · Vivit dn(u)s nō dimittā
te · Surrexit ergo et secutus ē eā · Et reversus ē gyezi ī occursu eius · d(icens) · Nō surrexit
puer · Et ingressus helyseus incubuit sup puerū · et contrahens se
comprimit membra sua membris eius · et cū orasset calefacta ē ca
ro pueri et oscitavit puer et aperuit oculos · Que cū reddidisset
mulieri ... reversus ē ī Galgala · Hunc locū frequentabat helyseus
... ratione loci · tū q(uia) ibi natus ē et ī ortu ei(us) tale contigit ibi
signū ut una de vitulis aureis acute mugiret · Quo audito sac
dos ī ihrlm dixit ... ait · Propheta natus ē ī isrl · qui sculptilia deo(rum)
destruet et fusilia · De colloquintidis et sup habundancia panum ·

Porro fames erat ī terra et filii prophetarū convenerūt ad helyseū
qui dixit uni de pueris · Coque pulmentū filiis prophetarū · Qui egressus
ut colligeret herbas agrestes invenit quasi vitē agrestē et collegit
ex eo colloquintidas ... nesciens quid esset et concidit ī ollā pulmenti · Hec
agrestes cucurbite amarissime mortifere hui(us) q(ue) ī ortis nascitur
vel ut quidā dicūt herba que vitis se diffundens ī sepibus fructū mo
do ... pomi ... et rotūdū cū maturū ē · Cumque gustassent ī ... comedentes
de coctione hac · clamaverunt · Mors ī olla homo dei · i · amaritudo quasi
ī morte vel mortifera · Et allata farinā misit ī ollā et dulcoratū ē
esca · Vir autē quidā detulit viro dei panes primiciarū duos frumen
ti et · xx · panes ordeaceos et frumentū novū ī pera · i · granū cō
fractū · Nō ē eī intelligendū de panibus primiciarū q(ui) offerebatur ī pen
thecosten · neq(ue) de polenta q(ue) offerebat ī pascha · sz q(uia) fames erat ī terra
festinaūt de tritico ad hūc recente fecerūt iste panes quos fecit he
lyseus apponi populo · Quidā dicūt · c · viris · q(uia) minister dixit · Quid ē hoc
ut apponā hoc etiā · c · viris · Sz ita intelligendū ut apponā · c · viris
necessaria populo · vel forte duos panes primiciarū ordeaceos apposuit
· c · viris dicens · Hec dicit dn(u)s · Comedent et supererit · Et factū ē iuxta
... ubi dixit dnī · De naaman leproso · ca(pitulum) · 14 · 9°

Naaman autē princeps milicie regis syrie · vir dives erat assi
dnus sz leprosus · Et latrunculi de syria captivā duxerat
puellulā de isrl q(ue) erat ī obsequio uxoris naaman · Que ait ad dnām
suā · Utinā fuisset dn(u)s meus ad prophetā samarie · q(ui) curaret eū
Tulit naaman aurū et argentū multū et · x · mutatoria vestiū
i · x · paria vel novas vestes q(ue) sic vocant p(ro) mutacione veterū · Tu
lit litteras regis syrie ad regē isrl ī hec verba · Scito q(uia) miseri
ad te naaman ut cures eū a lepra quā hz · Et audiens rex isrl
blasphemiā scidit vestimenta sua et ait · Numquid ego sū deus ut auferā
... a lepra · Occasiones querit adversū me · Et misit ad eū helyseus
Cur scidisti vestimenta tua · Veniat ad me et sciat prophetā esse ī
isrl · Venit itaq(ue) naaman et equitatus ei(us) ad ostiū helysei · Qui
misit ad eū d(icens) · Lavare septies ī iordane et mundaberis · Cumque

Lavare · De lepra naaman q(ui) interpretat decor vel commotio sig(nific)at potencia et affluencia
regalis que multis nocet · p(ro)b(lem)a · i° · Despiciens stulticia p(ro)p(he)te ... · Sz q(ui) lavit septies
septies · i · humili confessione · p(er) · vii · dona spūs sci mundat · ab hymagine ...
... Septima hora reliquit eū febris ·

Colloquintida · a colo ... et quibus ... ī q(ue) habundabant ·

Mutatoria vestium

burdo

abiret naaman indignans quod non tetigisset eum in dextra nomen dei [illegible]
se. Dixerunt ei servi sui. Si rem grandem dixisset tibi propheta facere [illegible]
quanto magis quod modicum est. Descendit ergo et lavit in iordane septies [illegible]
et mundatus est et rediens stetit coram helyseo et ait. Vere [illegible]
his deus in universa terra nisi in israel. Et optulit deo benedictionem [illegible]
quam renuenti vim faciet ait helyseus. Vivit dominus quia non accipiam [illegible]
naaman. Obsecro ut tollam onus duorum burdonum de terra [illegible]
Est autem burdo ex equo et asina. Hebrei quamdam tradunt [illegible]
sterneret eam in templis ydolorum ut stans super eam adoraret [illegible]
israel ne offenderet dominum suum si pariter non adoraret. Non faciet [illegible]
fecit altare domino ad immolandum. Unde et subdit. Non [illegible]
ultra holocaustum vel victimam diis alienis nisi domino. [illegible]
non possum. cum ingreditur rex super manum meam et adorat in templo [illegible]
oportet me simul adorare. Ora dominum ne imputet mihi. [illegible]
man electo tempore terre. i. cum elegisset terram ad portandum [illegible]
Abiit ab eo aliquanto terre spacio. Eandem ambiguitatem et sic latini [illegible]
Erat quasi veris tempus et ingrediebatur effrata. [illegible]
sunt electum tempus vel vernum spacio. [illegible]
ut aliquid acciperet ab eo. et ait. Dominus meus misit me [illegible]
Venerunt ad me duo adolescentes ex filiis prophetarum [illegible]
argenti et vestes duplices. At ille dedit ei duo talenta [illegible]
duplices et tradidit pueris qui deferrent ea et abscondit [illegible]
domo. Cumque vespere staret coram helyseo ait. Unde venis [illegible]
respondit. Non iuit servus tuus quoquam. At ille. Nonne [illegible]
presens fuit homo in occursum tuum. Accepisti argentum [illegible]
sione. Sed lepra naaman adhaerebit tibi et semini tuo [illegible]
et egressus est ab eo leprosus. Non legitur ad [illegible]
filius leprosi [illegible] posterorum. Certum est autem de gyezite quod lepra [illegible]
respersi sunt. De securi et acrisia syrorum. [illegible]

Factum est autem cum helyseus cum filiis prophetarum [illegible]
iordanem ferrum securis unius in aquam cecidit. [illegible]
misit helyzeus lignum in aquam ubi ceciderat ferrum et natavit [illegible]
lit illud. Porro rex syrie pugnabat contra israel. helyseo [illegible]
suorum suos in insidiis quas tenebat rex israel. [illegible]
re absconditam syrorum. Et conturbatus rex syrie ait [illegible]
verum proditor est mei apud regem israel. Et ait unus. [illegible]
indicat regi israel omnia quecumque loqueris in conclavi. Qui ait [illegible]
eum. Cumque accepisset eum esse in dothaym misit illuc [illegible]
qui venientes nocte circumdederunt civitatem. Mane [illegible]
vidit exercitum. et territus clamavit. Heu domine [illegible]
respondit. Noli timere. Plures sunt nobiscum. Et oravit helyseus [illegible]
it dominus oculos pueri. et vidit montem plenum [illegible]
minibus angelorum. Cumque hostes ingrederentur ad eum [illegible]
percussit eos dominus cecitate. non quidem. sed acrisia [illegible]
rent. Et dixit ad eos helyseus. Non est hec via [illegible]
i. non est hic mansio helysei. Sequimini me et ostendam vobis [illegible]
quiritis. et duxit eos in samariam et oravit helyseus [illegible]
aperuit dominus oculos eorum et viderunt se esse in medio [illegible]

Burdonem generant sonipes commixtus aselle. Sed mulum generat [illegible]
Gyezi. Gyezite dicuntur ipse qui vendunt spiritualia. Symoniaci [illegible]
gyezite dicuntur dici qui sub pacto precedente dant spiritualia. et post [illegible]
dederit petitur summam. Symoniaci dicuntur qui pacto [illegible]
act. 8. Et dabo vobis ut detis mihi potestatem hanc. Secundum [illegible]
et ementes et vendentes spiritualia. Magnitudine [illegible]
vendiderunt summum sacerdotium [illegible]
emissa. 2. machab. 4. et in eo quod deus non legitur [illegible]
ciciens flagello ementes et vendentes de templo. Io. 2.

et hostes circumstantes. Et dixit rex israel ad helyseum. Percutiam eos pater
mi. Respondit. Nequaquam. Domine et adduxit illos. Sed prebe eis hospitalitatem
sustentacionem affluenter. Qui postquam redierunt syri ad suam. Non venerunt
helysei venerunt latrones syrie in israel. Preterea vult in diebus
Factum est post hec. De secunda obsidione samarie.
Et factum est fames in samaria. Benadab rex syrie obsidebat samariam
argenteis nummis mansionis et quarta pars cadi stercoris columbarum v. argen
teis. Hoc ut ait iosephus condiebant cibos pro sale. Tradunt quidam non esse
stercoris dici vesiculam columbe in qua recipiebantur grana deforis allata.
Cumque transiret rex israel per murum et consideraret custodias muri. clama
vit mulier ad eum. Salva me domine rex. Qui suspicatus quod quereret aliquid
ab eo. et commotus ait. Non salvet te dominus. Unde te possum salvare de area
an de torculari. Que respondit. Nequaquam domine. Sed ego et mulier ista con
diximus de filiis nostris comedendis et comedimus filium meum. hec autem ab
scondit filium suum. Et contristatus est rex vehementer et scidit vestimentum
suum. et apparuit cilicium quo vestitus erat ad carnem et ait. Quod amplius
mali expectare possum a domino. Hoc faciat mihi dominus et hoc addat. si
steterit caput helysei super eum hodie. hoc enim malum imputabat helyseo.
qui connivens non liberaret cum posset. Cumque misisset speculatorem
ipsa ductus sequebatur eum ut prohiberet eum. Helyseus autem in domo sua se
debat et senes cum eo quos iosephus dicit discipulos suos esse. Et
ait helyseus. Nescitis quia filius homicide. qui scilicet occidit naboth misit
ut precidat caput meum. Prohibete eum ne intret donec veniat rex qui
prohibebit ei quod iussit. Cumque supervenisset rex ait helyseus. Cras
hac hora erit in porta samarie modius simile pro statere uno. et duo
modii ordei similiter. Et respondit unus de ducibus super quorum manus rex inni
tebatur dicens. hoc esse impossibile. Cui helyseus. Videbis et non comedes.
Porro quatuor leprosi erant ad introitum porte fame deficientes qui
venerunt ad castra syrie et neminem ibi repperierunt. Terri
verat enim dominus syros sonitu curruum magni exercitus super eos fingentes
quod reges egyptiorum et ethiopum venirent. Intraverunt leprosi tentoria salvare cupientes. et tollentes de preda ingressi sunt. et revertentes leprosi comederunt
et biberunt. Deinde nunciaverunt portariis urbis syros
abiisse. Suspicatus autem rex israel syros simulasse fugam et latere
misit duos equos qui explorarent omnia usque ad iordanem. Qui cum
vidissent syros fugisse plures diripuerunt castra et vende
bantur simila et ordeum iuxta verbum helysei. Dux autem qui irrisat eum
constitutus a rege ad portam oppressus est a turba et mortuus est. De
helyseo et suscitacione pueri et mulieris.
Post hec autem helyseus locutus est ad mulierem cuius filium suscitaverat. Vade cum domo tua peregrinari ubicumque reperis. Vocabit enim dominus famem super terram vii annis. id est
angelis propositum famis. vel est locucio. De hac fame ambiguum est utrum
precesserit predictam obsidionem vel secuta sit. Igitur mulier abiit in terram
philistiim et contribules occupaverunt bona eius. Que finita
fame regressa est et abiit ut interpellaret regem pro domo sua et agris
et tunc loquebatur rex cum gyezi querens ab eo magnalia helysei. Qui
videns mulierem ait. Domine hec est mulier. et hic est filius eius quem suscitavit
helyseus. Que cum narrasset regi seriem facti restituit ei
rex omnia que amiserat a die qua reliquerat terram. De morte benadab.

Fuit est fames in samaria quando neptunt custodia. Fuit est magna fames ubi dei de quo
dicitur. viii. Mittam famem in terram. non famem panis neque sitim aque. sed audiendi verbum
dei. Pro magno precio emitur caput asini. quod accidit quia plaraus quod est fides in magnis
thesauris halacrum. Sed quod dicitur quarta pars cadi. Nullo precio principes eorum et argento
comparant stercus columbarum. id est precedentes in gratia. Oneros quanto quod sua sunt.

Reg. 17. a.

Porro rex syrie benadab audiens quod deus ammonuit [illegible]
ne et non hominis contristatus egrotabat. Helyseus autem venit [illegible]
cui et misit rex in occursum eius azael cum muneribus ut consuleret [illegible]
de infirmitate sua. Cui conferenti respondit helyseus. Dic ei sanabis. [illegible]
dixit sanaberis quia mortuus est rex. Sed ut diceret ei sanabis [illegible]
ut azael in parte diceret. Ostendit nobis deus quod morietur. Et [illegible]
Tunc impletum est quod dixerat dominus helye. Aliter [illegible]
quod helyseum predixit eum futurum regem. Et flevit helyseus [illegible]
mala que facturus erat azael filiis israel. que etiam indicavit [illegible]
Stragul' azael ad regem dixit. Sanabis. Altera die tulit stragulum [illegible]
et expandit super faciem eius. Stragulum quippe est stratorium [illegible]
vel sedili supponitur. Et dicitur quod azael pannum infusum aqua [illegible]
ad refrigerandum. Hebreus hic expandit super faciem suam ut [illegible]
ipse benadab hoc fecisse intelligatur. Et tamen mortuus est rex [illegible]
azael preco. Quidam tamen exponunt hoc de obsequio [illegible]
quod azael mortuum lavit aqua et expandit stragulum super [illegible]
Josephus plane dicit quod azael altera die ipsius laqueo [illegible]
Ad hunc sensum quidam hebreorum litteram referunt dicentes quod azael [illegible]
de facta posuit super faciem eius simulans refrigerationem [illegible]
aquam super os eius donec suffocaret eum. De iorami rege iude

Porro anno .v. ioram filii achab regis israel in quo conregnavit [illegible]
phat rex iuda regnavit ioram filius iosaphat in ierusalem [illegible]
qui ad consilium uxoris fecit malum coram domino [illegible]
tamen dominus non disperdidit iudam propter david servum suum. Tunc recessit [illegible]
ille ne esset sub iuda sed et regem sibi constituit [illegible]
novum creantes qui non teneretur tributa reddere. Cumque ioram [illegible]
occidisset. compelleret quoque ierosolimitas ad ydolatriam [illegible]
quedam prophetica epistolam correctoriam cum comminatione pene [illegible]
minacio in hunc modum. Arabes irruerunt in iudam et vast[illegible]
et domos regias et uxores regias abduxerunt filios [illegible]
preter othoziam. Et ipse tandem cronica cecidit egritudine [illegible]
Cronica egri° in prope viscera effundens ut cotidie [illegible]
est et sepultus in civitate david. non tamen ut dicit iosephus [illegible]
patrum suorum sed privatum tumulum sine regalibus obsequiis [illegible]
regnavit othozias vel ozias vel azarias filius eius [illegible]
et reliquos usque ad oziam pretermittit matheus. Regnavit [illegible]
ioram filius achab. viginti et duorum annorum erat cum regnare [illegible]
et uno anno regnavit in ierusalem et abiit in via achab [illegible]
cum ioram filio achab avunculo suo ad preliandum contra azael [illegible]
in ramoth galaad et vulneratus est ioram et relicto exercitu [illegible]
sub iheu principe descendit in iezrael ut curaretur. et descend[illegible]
eo azarias. De iheu rege israel. c° 14. 9.

c° 14. 9° Helyseus autem misit unum de filiis prophetarum cum lenticula olei [illegible]
exercitum in ramoth galaad. ut iheu [illegible] in principem [illegible]
regem super israel. Qui cum invenisset iheu sedentem cum principibus [illegible]
est ad te o princeps. Et ait iheu ad quem. [illegible]
Forte non cognoscebatis iheu hoc quod [illegible] in mente sua [illegible]
esse iheu qui prius venisset. Cumque dixisset [illegible]

Cronica egritudo. i. longa egritudo per quam [illegible]
quando ei [illegible] quod deficiente vita [illegible] viaticum. [illegible]
pecuniam.

133

oleum super caput eius et ait. Hec dicit dominus. Unxi te in regem super Israel. et percuties domum Achab in ultionem sanguinis servorum meorum de manu Iezabel. Quo facto citissime aufugit propheta. Cum egressus esset Ieu ad servos domini sui dixerunt. Quid venit insanus iste ad te? quasi et insanos reputabant filios prophetarum. vel quia fugerat citissime quasi insanus. Et ait Ieu. Recte indicastis. non verba insania locutus est. d. Hec dicit dominus. Unxi te regem super Israel. Festinaverunt itaque tollentes vestes suas et substernentes ei in similitudinem tribunalis et cecinerunt tuba dixerunt. Regnabit Ieu. Coniuravit ergo Ieu contra Ioram et ait. Nullus hoc renuntiet in Iezrael sed omnes ascendamus simul. Cumque ascendissent speculator in Iezrael ait video globum venientem. Et suspicatus est Ioram vel captam esse urbem vel pacem factam. misit currum in occursum eorum qui ait. Hec dicit rex. Pacata sunt omnia. Et ait Ieu. Quid tibi et paci? quasi diceret. quid ad te. sequere me. Vel forte hunc quasi ipsi regi respondet. quasi d. Quid queris de pace quam turbabas. Et adhesit militibus eius. Misit ergo Ioram secundum nuntium qui similiter non est reversus. Et ascendit Ioram rex Israel et rex Iuda et egressi sunt in occursum eius usque ad agrum Naboth Iezrahelite. Et ait Ioram. Est ne pax Ieu? Qui respondit. Que pax? Adhuc vigent fornicationes matris tue. quasi d. Que pax potest esse inter nos cum ingravescant idolatria matris tue. Et fugiens Ioram ait ad Ochoziam. Insidie sunt ~~Achaz~~ Ahazia. Tunc Ieu percussit Ioram inter scapulas et egressa est sagitta per cor eius et corruit mortuus. Et ait Ieu ad ducem tercium militum. Proice eum in agrum Naboth. Memento quod ego et tu sedebamus cum Achab patrem huius. quod dominus comminatus est per Heliam. reddam ei in agro Naboth pro sanguine Naboth et pro sanguine filiorum eius. Tamen supra de filiis Naboth nulla facta est mentio. sed quod ibi tacitum est hic suppletur. Forte canes lamberunt sanguinem Ioram iuxta verbum Helie. qui lambuerunt sanguinem Achab cum lamberunt sanguinem filii. Azariam vero fugientem insecutus est Ieu et vulneravit eum in ascensu Gaber. Qui fugit in Mageddo et mortuus est ibi. Et tulerunt eum in Ierusalem et sepultus est in civitate David. Post hec venit Ieu in Iezrahel. Porro Iezabel ... depinxit oculos suos stibio et ornavit caput suum et in fenestra apparet. Et per fenestram ait ad Ieu. Nunquid pax esse potest Zambri qui interfecit dominum suum. quasi diceret. Tu occidisti dominum tuum sicut Zambri. et eadem pena puniendus es. Tunc dixit Ieu duobus eunuchis qui conspiciebant eum. Precipitate eam et precipitaverunt eam et conculcaverunt eam ungule equorum. Cumque sederet Ieu ad mensam ait servis suis. Sepelite maledictam illam quia filia regis est. Cumque venissent ad eam non invenerunt nisi calvariam. id est supremam testam cerebri et pedes et summitates manuum. Quo audito ait Ieu. Sermo domini est quem locutus est per Heliam. Calvaria

De morte filiorum Achab.

Erant autem Achab lxx filii in Samaria et scripsit Ieu ad maiores tribus eorum et ad optimates civitatis dicens. Eligite quem volueritis de filiis Achab et constituite regem super vos et pugnate pro domo domini vestri. Qui timentes responderunt ei. Servi tui sumus. fac quod tibi placet. Et scripsit eis secundo. Si mei estis tollite capita filiorum domini vestri et venite ad me cras in Iezrahel. et sic factum est. Et tulerunt eum

Quid venit insanus. Solent insanos reputare mali bonos et cum bonum faciunt dicunt insanum esse. Unde in Marco 3o. dicunt de domino in furorem versus est. Et in Eccl. 10. In via sua stultus ambulat et cum ipse insipiens sit omnes stultos estimat.

pitu in cophinis ad iheu. Qui mandauit ne introducerentur ad eum ...
intrauit posuit ponentur ad duos acervos iuxta introitum. Cumque mane ...
intuitum capita dixit ad populum. Iusti estis. Si ego conspiravi ... et iezabel ...
qui hos occiderunt. Iusti estis qui non ipsi ioram et iezabel comedendos ...
occidistis. vel potius samaritis qui eos occiderunt comedendos. ...
Iuste fecistis implendo verbum domini. quod velle vi- ... sequentes. Omnia fecit ...
Si ego percussi dominum meum. quis percussit eos et cetera. Omnia ... domini ...
tus est in manu helye. Tunc percussit iheu omnes reliquos de domo achab ...
in iezrael et optimates eius et notos et sacerdotes. et ibat in ...
In via vero obviabat. post duobus fratribus ochozie regis iuda ...
ad salutandos ioram et ahaziam. nescientes quod occisi essent ...
eos iheu. Tunc egressus inde occurrit sibi iheu ionadab filius rechab ...
benedixit ei pro ultione domini quam fecerat. quem inposuit currui ...
dixit iheu in samaria et percussit omnes qui reliqui fuerant de ... samarie ...
achab usque ad unum. Congregavit ergo iheu populum samarie ...
dolo. Ampliare volo cultum baal. vocate mihi omnes prophetas ...
cerdotes. quicumque defuerit non vivet. Sanctificaverunt ...
venerunt omnes filii baal nec unus defuit et repleta est ...
Et ait iheu hiis qui erant super vestes. date vestes ...
et dederunt. ~~Et~~ Cumque perfecisset iheu diligenter ne quis ...
vel alius interesset. dixit militibus suis. Ingredimini ...
nullus evadat. Et percusserunt eos statuamque baal comminuerunt ...
destruxerunt templum. et fecerunt pro eo latrinas. i. subterraneos ...
cuniculos ad mundandas vias urbis. et delevit iheu baal ...
israel verumptamen ~~de viis~~ a viis ~~eius~~ ieroboam non recessit. Et ait ...
Quia fecisti que in corde meo erant contra domum achab. filii tui usque ...
ad quartam generationem sedebunt super thronum israel. Et mortuus est ... anno ...
sepultus in samaria cum regnasset. xxviii° anno. De athalia crudeli ...
pro eo filius eius ioaz vel iohaaz vel ioachaz.

Porro athaliam videns mortuum filium suum et volens regnare ...
interfecit omne semen regium in ierusalem. Erat autem iozaba soror ...
ahazie ex patre et uxor ioiade summi sacerdotis que furata est ...
filium ahazie lactentem ne interficeretur et abscondit eum. vi. annis ...
domini. i. in domunculis ebdomadarii eorum. Anno autem. vii° ...
ioiada centuriones et principes levitarum et ostendit eis ... athalia ...
filium regis. Et coniuraverunt omnes pro puero contra athaliam ...
puerorum in sabbato constituerent regem et fecerunt in ...
eam summi sacerdotis quorum unusquisque in ordine vicis sue ...
Septem in ministerium. xxiiii° minores sacerdotes et totidem ...
et totidem ianitores. Diluculo autem sabbati pontifex ...
cum turba sua egrediebatur ad propria. Pontifex vero qui ...
eat ingrediebatur cum turma sua. Tunc ioiada ...
tum tenuit egressuros et recepit ingressuros ...
duas turmas. Adiunxit quoque tertiam turmam de centurionibus et ...
levitis quos convocaverat. Et tradidit armi ...
armorum quam quondam fecerat ~~dd~~ salomon et dedit ...
et precepit egressuris ut circuirent regem in atrio ...
rodirent. Ingressuris vero dixit ut descenderent ad ...

Congregavit iheu. Augustinus. quod aliquis sit peior ... simulare se esse malum ...
sit peior simulant se esse ydolatram maiore ... simulatio fuit ...
... non fuit peior.

Athalia. tyrannis. Ioas dominus meus. ... memoria a ... tempore suo. ...
... xl. Succedentibus prosperis oblitus est ...
oblitus est legis dei oblivioni filiorum eorum

non lxii

nesciri egredientes ex ea impedirent unctionem regis. Et hanc turmam
dimisit in tres partes precipiens ut una obsideret ergastula regis .i. por
tam domus regie. Alia obsideret portam Sur per quam ascendebatur de ci
vitate in domum regiam. Tercia obsideret domum messa. que dicitur porta
scutariorum .i. custodis regis per quam de domo regia ascendebatur ad
templum. Terciam vero partem quam collegerat de centurionibus et levitis
posuit ad custodiam atriorum domini ex omni parte. Tunc ipse cum reliquis
sacerdotibus et levitis et senioribus produxit filium regis et unxit
eum in regem et posuit super eum dyadema. et ~~dedit ei~~ testimonium .i.
legem dei dedit ei in manibus tenendam ut cum ipso haberet regimen disci
plina legis dei servanda committeretur. Athalia vero ~~audiens~~ accurrens
scidit vestimenta sua clamans. Coniuracio coniuracio. Et educta per
centuriones extra septa templi per portam equorum et interfecta est ibi.
Deduxerunt quoque regem per portam scutariorum in palacium et sedit super thronum
regium. Et letatus est populus terre quia abstulerat dominus obprobrium ne mu
lier regnaret super eos et destruxerunt templum baal aras quoque et
ymagines quas fecerat ioram et athalia. Mathan quoque sacerdotem baal oc
ciderunt coram altari. Et erat .vii. annorum ioas cum regnare cepisset
anno .vii.o iehu regis israel. et xl.ta annis regnavit in iherusalem et fecit
rectum coram domino omnibus diebus ioiade sacerdotis. De gazophilacio. Capitulum 14. 12o

Erant autem in domo domini ruine non solum per vetustatem
sed et negligenciam. sed eciam quas fecerat athalia et de sanctificatis pa
raverat domum baal. Precepit itaque ioas sacerdotibus ut instaurarent sar
tatecta .i. ruinas domorum recipientes oblaciones precium animarum et
que offerebatur pro precio aestimacionis .v. siclorum pro capite .i. quod dabat unusquisque ad placi
tum. Oblacio etiam pro delicto et pro peccato sacerdotum erat. Qui cum suscepissent
sacerdotes usque ad .xxiii. annum regis ioas non tamen instaurauerunt
sartatecta templi. Et iratus rex prohibuit ~~ultra~~ sacerdotes ultra accipere
pecuniam. Iosephus tamen dicit ut per omnem regionem sumerent sacerdotes
pro capite dimidium sicli. Quod videns ioiada populo non placere cessavit.
et ob hoc non fuerunt instaurate ruine. Tunc ioiada fecit gazo
philacium in medio atrio desuper desuper foramine et posuit illud
ad dexteram ingredientium domum non longe ab altari .i. atrium sacerdotum quod est
iuxta fores domini. Cumque appareret plurima pecunia in gazophilacio scri
ba regis et pontifex effundebant eam et dabant hiis qui preerant ceme
tariis domus domini. Et non fiebat cum eis racio sed in fide tractabant.
Nec fiebat ex pecunia illa vas aliquod in domo domini nisi de eo quod
residuum fuit post sartatecta ut legitur in paralipomenon. Et mortuus est ioiada
sacerdos qui solus legitur post moysen .c.xxx. annis vixisse et se
pultus est in civitate david eo quod domum reparavit ipsius. Eo mortuo ioas
a legitimis declinavit cuius exemplo eciam optimates viciati sunt.
Quem cum argueret zacharias filius ioiade fecit eum lapidibus obrui
inter templum et altare. Ex tunc ut dicit ephiphanius non accepit populus
in templo responsum manifeste sicut prius. nec ex dabir .i. oraculo. nec
ex ephot .i. superhumerali. Rex autem multo post penas exsolvit.
Azahel enim rex syrie ascendit in iherusalem cum expugnasset geth. Ioas
vero misit ei thesauros domus domini et domus regie non de absconditis

Barachias cognominatur benedictio domini. et hic non post in evangelio zacharia
Dabir cognominatur locucio. Ephot signum

Nota quod diu iste et bonus prelatus iste rex bene vixit.

Sartatecta

prohibuit. Augustinus quod sacerdotes male ministrarent sed dispensarent rex [illegible] dispensacionem [illegible]

nota

Nota de filiis zacharie cum eo lapidatis scilicet proximi qui postea dominus est zacharias.

tumulorum et recessit ab eo. Cumque ierusalem … ioas languore pessi…
mum eo quod diuinos honores ~~…~~ sibi exhiberi volebat ut dicit … sub ioas …
domino serui eius percusserunt eum et mortuus est. Incidencia. Sub ioas …
rex latinorum filius aremulus qui possidit albanorum ubi …
est inter montes posuit. Huius filius fuit iulius proculus …
malo romam ~~…~~ commigrans fundauit urbem … De …

Anno xxiij ~~…~~ ioas regis iuda. co. 13. 13°
regnauit ioathas filius iehu super israel xvij annis …
in viis ieroboam. Et iratus dominus contra israel dedit eos in manu … ioathas …
in manu benadab filii azaelis et non sunt derelicti ioathas … Et clamauit …
l equites et x currus et x milia peditum. Et …
thas ad dominum et misertus dominus dedit in diebus eius pacem …
est et sepultus in samaria et regnauit ioas filius eius pro eo …
xxxvij ioas regis iuda et xvj regis israel. et ambulauit …
ieroboam non tamen adeo ut patres eius. Helyseus autem egrotabat … flens …
dit ad eum ioas rex israel. ~~Et dicebat pater mi~~ flens … pater
mi. currus israel et auriga eius. Et ait helyseus affer …
sagittas et pone manum tuam super arcum. Cumque posuisset …
lyseus manus suas manibus regis et ait. Aperi fenestram …
et iace sagittam. et iecit. Et ait helyseus. Sagitta …
contra syriam et percuties syriam in afech donec consumas …
eam. Et sublato arcu cum sagittis dixit helyseus ad regem …
tute sua iaculo. Cumque percussisset eam tribus vicibus …
iratus vir dixit ei. Si percussisses usque septies … et mortuus …
ses syriam nunc autem tribus vicibus percuties eam. et mortuus est he…
lyseus et sepultus iuxta abdiam. Porro latrunculi moab …
israel venerant eo anno. Quidam autem sepelientes hominem …
culos et timentes proiecerunt cadaver in sepulchro … Cumque
cum tetigisset ossa eius reuixit homo. Josephus tamen dicit latrones interfecisse …
se in sepulchro helysei mortuum quem ipsi … Mor…
tuus est autem azael rex syrie et regnauit pro eo filius eius …
tum quo dimicauit israel tribus congressionibus et vicit eum …
de manu eius ciuitates quas tulerat azael de israel …

Anno secundo ioas regis israel. De amasia et ioas regibus …
regnauit amasias filius ioas in ierusalem. xxv annorum … Nomen matris
cum regnare cepisset et xxix annis regnauit …
eius ioiada de ierusalem. et fecit rectum coram domino …
ioas pater eius nisi hoc tantum quod excelsa non abstulit …
est usque eorum. Nec enim ioas excelsa abstulit sed … Non tamen filios
interfecit filios qui interfecerant patrem suum. non …
legem moysi que dicit. Non morientur patres pro filiis nec filii …
Collegit autem exercitum ut amalechitas et ydumeos … c argenti talentis
et conduxit a rege israel c milia armatorum …
Et cum esset in procinctu suasit ei propheta ut dimitteret israelitas …
ydola fecebant et deus daret ei victoriam. et ascendit … edom in valle …
eo quod mercede israhelitas prouocat et percussit edom … arabie …
viij x milia et apprehendit petram nobilem ciuitatem … Josephus tamen dicit …
cauit eam iezechel. quod sonat auxilium domini. Josephus …

Non morientur etc. le. 22. deut. 24. ezech. 18. Sed contra exodi 20. Ergo …
Solutio habetur de eterna punitione ibi de temporali agitur.

quos cepit ad excelsa petra arabie cum abduxisse et illos ex ca
precipitauit. Ipsum quod dicit paliß. nam ferrei omnibus consonat. Tunc deos
quos colebat de amelech postea adorauit. quia audiuit eos datores
uictorie. Et ideo perisse amelech quia ~~audiuit eos datores~~ negligentes
fuerant in cultu eorum. Pro quo tali pena perisse. Elatus est in superbia
misit ad ioas regem israel. Veni ut sicut patres tui fuerunt dauid
et salomoni aliquando ueni et uideamus nos. quis domine pugnemus. Et
respondit ei ioas in enigmate. Carduus libani misit ad cedrum
dicens. Da filiam tuam filio meo uxorem. et indignantes bestie sal
tus conculcauerunt carduum. Eleuauit te cor tuum pro uictoria.
Cur prouocas malum ut cadas tu et omnis iuda tecum. Et non acquie
uit amasias. congressi sunt iuxta bethsames. et fugit iudas coram
israel. Et captus est amasias. et tunc minabatur ei mortem nisi redderet
ei ierusalem. Et tradita interrupit ioas murum ierusalem a porta effraym
quod dicitur porta uallis usque ad portam anguli .cccc.tis cubitis. Et tulit
aurum et argentum et uasa que inuenta sunt in domo domini et in thesauris
regis et obsides et rediit in samariam. Et facta est coniuratio contra amasiam
in ierusalem. At ille fugit in lachis et interfecerunt eum ibi et re
tulerunt illum in ierusalem et sepultus est in ciuitate dauid. Tulit quoque uniuersus
populus filium eius oziam uel azariam annos habentem .xvi. et constituerunt
eum regem. Nota. Sub amasia .xxiiij.us rex latinorum siluius auentinus
et in eo monte qui nunc pars urbis est mortuus est et sepultus et nomen
loco uocabulum dedit. De ieroboam rege israel et amos propheta

Amos

Porro mortuus est ioas rex israel et sepultus in samaria et reg
nauit ieroboam filius eius pro eo anno .xv. amasie regis iuda.
Et regnauit in israel .xli. anno et ambulauit in uiis ieroboam. Ipse
restituit terminos israel ab introitu emath que est anthiochia usque ad
mare solitudinis quod est mare mortuum iuxta uerbum domini quod locutus
est per seruum suum ionam prophetam qui erat de geth que est in opher uel ophyr ad
differentiam geth que est in palestina et est nomen regionis. Ophel est nomen
turris nebulose prope non longe erat a templo. Hanc uastationem syrie
per ieroboam factam non legimus in iona. sed per comminationem euersionis
ninive predicauit et scripsit dicit iosephus eum predixisse ut post breuissimum
tempus assyrie uideretur principatum. quod quidem per ~~pr~~ ieroboam inchoatum est. sed post
ea consummatum est quando monarchia assyriorum translata est ad medos.
Hac felicitate elatus fecit malum coram domino et missus est amos propheta
thecuites de pastoralibus ubi pascebat gregem in samaria ut predi

Thecuites a the-
cua · 2 · 14 · 10°

ceret euersionem domus ieroboam et calamitatem populi dicens. Hec dicit dominus
Consurgam super domum ieroboam gladio et rursus. Uenit finis super
populum meum israel. Quod cum significasset amasias sacerdos bethel iero
boam regi israel. ex mandato regis prohibuit amos ne ulterius prophetaret in
regno .x. tribuum. Cum autem amos nollet cessare dicens se non esse
prophetam sed pastorem missum a domino. frequenter afflixit eum amasias
plagis. Tandem filius suus ozias frequenter eum increpans uecte per
tempora transfixit et semiuiuus portatus in terra sua ibi mortuus est
et sepultus. Et mortuus est ieroboam et regnauit pro eo zacharias filius eius.
Anno .xxvij. ieroboam regis israel regnauit De ozia rege iuda et propheta
ozias in ierusalem .lij. annis. Hebreus tamen super ozee dicit eum cepisse.

regnavit anno xxvii. Ieroboam et fecit quod placitum erat coram domino [illegible]
excelsa non abstulit. Qui cum hostes debellasset et amonitas [illegible]
tributarios fecisset reedificavit muros Ierusalem quos [illegible]
Ioas rex Israel. Erat quoque precipue terre cultor et curam habebat [illegible]
plantationes et semina fructuum diversorum. Cuius dimitio [illegible]
mortali corde eius in mortale [illegible] e. Nam in festivitate [illegible] ponere [illegible]

nobilis indutus stola pontificali ingressus est in templum ut incensum poneret [illegible]
ria eum lxxx. sacerdotibus eum prohibere. Et factus est terre motus [illegible]
claritas solis valde effulsit et percussit in facie regis [illegible]
est lepra in facie. Ante civitatem vero scissa est media pars montis [illegible]
occidente et devoluta ita ut vias clauderet et regias [illegible]
met. Et habitavit seorsum urbe privatus de [illegible]
filius eius gubernabat palatium et iudicabat populum terre [illegible]
ozias et sepultus in civitate david. Iosephus tamen dicit eum [illegible]
sepultum in ortis et regnavit pro eo filius eius ioathan [illegible]

Osee
Sub ozia rege iuda et sub ieroboam rege israel cepit prophetare [illegible]
nas de quo plenius postea dicetur. Et osee de tribu [illegible]
in bethlemoth. Prophetavit autem contra x. tribus pauca de [illegible]
quens et primiciavit historialiter iudeos in ultimo [illegible]
dicturos. Tercium diem dixit resurrectionis [illegible]
sepultus placida dormitione quievit. [illegible] ut ait [illegible]
dedit signum. d. Veniet dominus in terram sicut [illegible]
quod non legitur in scriptura eius secundum editionem [illegible]
dixit signum epiphanius dixit [illegible] d. Veniet [illegible]
quercus que est in silo ex semetipsa in xii. partes [illegible]

Ioel
ea xii. quercus. Sub eisdem etiam prophetavit ioel de tribu [illegible]
tus in agro betheron. qui descripsit terram [illegible] effusione [illegible]
ex locusta rubigine vastandam. Predixit quoque effusionem [illegible]
rum super servos et ancillas dei quod factum est in die pentecostes [illegible]
in betheron in pace mortuus est et sepultus. Sub eisdem [illegible]

Abdias
prophetavit abdias ut quidam tradit. Sed secundum hebreos [illegible]
ad eum prophetavit iam mortuus [illegible] helyseum relictum [illegible] oleo [illegible]
helysei consilio liberata est a creditoribus [illegible]
Fuit autem de terra sichem de agro bethamar [illegible]
rius et ille s. abdias cui pepercit helyas [illegible] sepulchrum [illegible]
quinquaginta [illegible] helye discipulus factus est cuius sepulchrum [illegible]

Ionas.
cum magistro helysei et iohannis baptiste in sebaste venerandum [illegible]
Sub ieroboam rege israel prophetavit ionas filius amathi [illegible]
qui post reditum a ninive tempore famis assumpta matre [illegible]
factus est. iam erubescebat in terra sua esse [illegible]
brium [illegible] eo quod prophetavit contra ninive [illegible]
cessata fame rediit in terram iuda. et defuncta est [illegible]
pelivit ea iuxta balanum quod est genus [illegible] palme [illegible]
dixit signum eversionis ierusalem. Et cum viderint [illegible]
mare [illegible] finis. et cum viderint in ierusalem [illegible]
tota illa civitas irrecuperabiliter evertetur. [illegible]
spelunca [illegible] iudicis israel. cuius sepulchrum [illegible]
[illegible] geth in viculo iuxta sephor. Sub ozia rege iuda [illegible]

lepra – presumptionis ut hic
– symonie. 4o Reg. 5. 4.
– proditionis. 2o Reg. 3. de ioab.
– rebellionis. Num. 12. de maria

∴ Tercium diem. Veniet et [illegible] nos post duos dies [illegible]
[illegible]

translata est monarchia assyriorum. Nam et sardanapallus ultimus mo-
narchus victus ab arbate medo semetipsum concremavit. et tunc
arbates monarchiam ad medos transtulit. transtulit ergo spē nō dic-
re hoc et fecit darius. Fuerunt ergo reges assyrii sub monarchia
potentes usque ad subdivisionem ninive quam prophetavit naum. Eo
tempore regnavit .xxiii. rex latinorum. i. filius eius procas. post quem .xvi.
rex latinorum filius eius amulius. De samaria et sellum et manaen.
Anno xxxviii. ozie regis iuda regnavit filius ieroboam zacharias
super israel mensibus sex. Qui fecit malum coram domino sicut patres eius
et percussit eum palam sellum filius iabes et regnavit pro eo et translatum
est regnum israel de domo iehu in generatione quarta iuxta verbum domini et
regnavit sellum uno mense in samaria pro eo. Nam manahen filius gaddi
de thersa percussit eum in samaria et regnavit pro eo. Qui percussit
thersam et terminos eius eo quod cives sui noluerant ei aperire. An-
no xxxix. ozie regis iuda regnavit manahen super israel .x.
annis et ambulavit in viis ieroboam. In diebus illis ascendit phul
rex assyriorum in terram. et dedit manahen mille talenta argen-
ti ut esset ab eo et etiam esset ei auxilium. Imposuit autem manahen .l.
siclos argenti a potentibus et divitibus terre per singulos. Tradunt hebrei
misisse manahen vitulos aureos ~~et absconditos~~
auxilium eius qui erant in dan et in bethel sed non veros. Sacerdotes ei-
dolo sustulerunt vitulos aureos et absconderunt eos et fecerunt
enim deauratos similes illis quos misit manahen regi assyriorum
comminde postea precepta reges assyriorum plenum comprehenderunt
regnum israel et mortuus est manahen. et regnavit pro eo filius eius pha-
ceia. Anno .l. ozie regis iuda et regnavit .xx. annis in israel. De tercio
In diebus phacee ascendit theglaphalasar rex assyriorum captivitatis x. tribuum.
in israel. et est ambiguum an iste fuit rex phul vel alius et vastavit
omnem regionem trans iordanem et captivavit duas tribus et di-
midiam. vastavit et galileam. de tribu zabulon et neptalim multos
transtulit secum in assyrios qui possent dimidie tribui comparari. Unde
sepe legitur per tres tribus israel captivavit. Et hec fuit prima cap-
tivitas .x. tribuum. Porro osee filius hela interfecit phacee regem
israel et regnavit pro eo. De ioathan.
Anno secundo phacee regis israel regnavit ioathan filius ozie in
ierusalem .xxv. annorum erat cum regnare cepisset et .xvi. annis
regnavit. Nomen matris eius ierusa filia sadoch. et fecit bonum
coram domino verumptamen excelsa non abstulit. Ipse edificavit portam
domus domini sublimissimam. quam quidam putant turrim gregis. Hec est que in
actibus apostolorum speciosa dicitur. ab hebreis porta ioathan. Hec sola
remansit in eversione facta per chaldeos. Hic devicit amonitas et
imposuit eis annuum tributum. talenta argenti .c. et .x. milia chori et to-
tidem ordei. In diebus huius raasyn rex syrie et phacee rex israel ce-
perunt infestare regnum iuda. Sub ioathan exorsus est prophetare
naum de helcesi de tribu symeon contra niniven prophecies. Hec dicit dominus
ad niniven. Conciabo te ut nequaquam progredientes de te impleatur.
mundo. Iosephus super naum dicit herodotum dixisse similia niniven

ioathan

Naum

a rege medorum tempore iosephi. De eversione quoque finali ninive sub
iuncta que facta est in hunc modum. Ualles qui circumdedit eam siccavit
terram. factus est ignis tremoti et igne de sublimi emisso. Dei
dacione videtur scripsisse in libro suo ibi Inundans non faciet
certe domini. In tempestate et turbine eius. Tamen secundum alium
gitur ibi. Inundans non faciet in occisione domini. Tamen librum suum
post captivitatem .x. tribuum sub ezechia dum vastaret assirius
terram iuda. in quo plenius prophetavit de destructione
consolacione ierusalem sue. Cum tamen mortuus est in terra sua
et sepultus. Sub ioathan vidit ysaias dominum sedentem
mundavit labia eius. Sub eodem exorsus est prophetare micheas
mortuus est iothan rex iuda et sepultus in civitate david. Regnavit
namque pro eo achaz filius eius. Incidens. Sub ioathan olimpias
ma a beliensibus civibus constituta est. Remus et romulus
nerunt ex marte et ylia. hec hystoria. Glosa. Olimpias
iuxta belidem civitatem ubi semper quinto anno ludos exercebat
quinquennis olympias ista est. De achaz rege iuda. Anno
Anno .xvii. phacee regis israel regnavit achaz filius
annorum erat cum regnare cepisset et .xvi. annis regnavit
ambulavit in via regum israel. Sed et unum de filiis suis
ydolo traiciens cum per ignem tophet in valle bennon
mach. Fuit autem quidam filius ennon cuius vallis
vallis beennon .i. filii ennon. Tunc ascendebat rasin rex
et phacee rex israel in ierusalem et obsiderunt eam
Et congressus cum eis achaz victus est et occisus filius eius
et multa milia cum eo et captus est princeps milicie eius
Cumque rediret victor rex israel in samariam cum magna
captivorum occurrit quidam propheta odidas vel obeth dicens
vicisse eos viribus. sed ira dei contra achaz
tribules suos et hec captivos quos nisi remitteret
eius repetituri fuerint. Tunc ad consilium barachie
in israel rex israel exhibuit captivis hospitalitatem
bervos remisit ad propria. Porro secundo obsiderunt iherusalem
et rex israel. Cumque timeret achaz nimis. confortavit
eas dicens. Ne timeas ab hiis duabus caudis
eum. sed non credidit ei achaz nec voluit signum
et misit nuncios ad regem assyriorum teglaphalasar
tuus sum ego. Ascende et salvum me fac de manu regis
regis israel. Et ascendit rex assyriorum syriam et vastabat
et occidit rasyn in damascum. Rex autem assyriorum
eum et interfecit rasyn. et damascenos transtulit
ethyopiam. Est enim alia cyrene in affrica. Et
achaz rex iuda in damascum. Cumque vidisset altare damasci
ad uriam sacerdotem in ihrlm exemplar eius ut construeret
Qui secundum cum redisset achaz altare eneum transtulit
ad aquilonem. et super altare novum obtulit holocausta
ea. De altari vero eneo ut tradunt quidam fecit illud horologium

ysaias
micheas

olimpias

mosit de quo postea dicetur. Et precepit sacerdotibus ut de cetero super altare
novum offerrent. et deposuit achaz lyrtes et mare eneum super pavi-
mentum ut eis nullus uteretur. Musach quoque sabbati et ingressum regis exterius
templum domini ut cum templo ea applanaret. ut sic placeret regi assyriorum.
est autem musach gazophilacium regum sicut corbonam sacerdotum. In-
gressum vero regis quidam dicunt locum in quo rex adorabat vel portam
per quam ascendebat ad orandum que omnia obturavit achaz sicut et clau-
sit templum ne intrarent sacerdotes. Sub eodem vidit ysaias. omnes vi-
siones. Alias vero vidit sub ezechia. Et mortuus est achaz et sepultus
in civitate david. et regnavit pro eo filius eius ezechias. Incidens. Sub
achaz roma condita est in monte palatino. xi kalendas maii. a gemellis
remo et romulo. Anno ab urbe condita iiii° remus rastro pastora-
li occisus est a fabio duce romuli. Consualibus ludis virgines mu-
lieres sabine rapte sunt et pulcherrima virginum thalamoni forte
data est duci romuli. unde quia bene cessit illi locus in nuptiis exoptatur
esse thalamus.

de captivitate x tribuum israel.

Anno xii achaz regis iuda regnavit ozee
super israel ix annis. Fecitque malum coram domino. sed non sicut priores.
Traditur ei dedisse licentiam israhelitis ut ascenderent in iherusalem
per singulos annos. Contra hunc ascendit salmanasar rex assyriorum et factus
est ei osee servus tributarius. Cumque deprehendisset rex assyriorum quod osee re-
bellare niteretur per susac regem egypti cui munera miserat obsedit
eum et vinctum misit in carcerem ninive. Et obsedit samariam tribus
annis et cepit eam. ix° anno osee. et vi° ezechie. et transtulit israel
in assyrios. scilicet vii tribus que remanserant et posuit eos iuxta fluvium
gozam usque montes medorum et persarum. In prima captivitate creditur
captivatus fuisse tobias et mansit in ninive. cuius hystoria
confirmata est sub manasse filio ezechie sed nos eam tractabimus
post finem libri regum. Porro rex assyriorum de diversis regionibus
adduxit colonos in samariam paucos primo sed postea assaradoch
implevit eam et habitaverunt in urbibus eius. Cumque coluissent v. regio-
num v. ydola. posuerunt in samaria quisque regio sui et omnes
vocati sunt chutei a quibusdam potentibus inter eos qui venerant
de regione persida que dicta est chutum a quodam flumine. Greci vero
appellaverunt eos samaritas qui etiam in ewangelio samaritani dicuntur.
Hebrei vocaverunt eos iacobitas quia supplantaverant israhe-
litas a finibus suis. Qui cum venissent in terram immisit dominus in eis leo-
nes et interficiebant eos. Et nunciatum est regi assyriorum quod perirent
coloni. quia ignorabant legitima dei terre illius. Et misit unum de
sacerdotibus israel. et legem moysi scriptam litteris antiquioribus et ha-
bitabat sacerdos in bethel et susceperunt circumcisionem et legi-
tima dei israel. nichilominus tamen deos suos in excelsis colebant.
Unde quamquam hebreos dixerunt sibi propinquos cum bene erat hebreis.
tamen cum male dicebant nil esse sibi cum israel. Defuit autem populus
x tribuum de iudea post annos dcccc... ab exitu de e-
gipto. A divisione vero regni floruerat annis ccxl et menses

Musac dicebatur sabbati quia ibi ponebatur ibi in die sabbati.

Musac
Corbonan

Nota de tobia

Nota m... ... proditi sunt et ... [illegible]

vij · et dieb(us) · vj · secundum iosephum · Multi autem ex israhelitis confu-
gerunt in regnum iuda · Multi absconderunt se in abditis et la-
tuerunt in gentibus circumstantibus · qui post regressum regis assy-
riorum redierunt ad patriam et habitaverunt cum samaritis

Anno tertio ~~osee~~ regis isr(ae)l · ehia rege isr(ae)l ·
regnavit ezechias in ierusalem · xxv annorum erat cum regnare
cepisset et · xxix · annis regnavit nomen matris eius abya de ie-
rusalem filia zacharie postmodum zacharie lapidati · Cum
ceteris sacerdotibus et levitis aperuit templum primo anno et primo
mense regni sui et vasa dei reparavit et restituit sacrificia
sa · Ipse de consilio sacerdotum fecit phase secundo mense non in primo
quia non potuit plures primo mense convenire in ierusalem · non sunt
purificati erant · Tum tanta fuit multitudo quod multi non puri-
ficati comederunt pascha · et tanta fuit copia victimarum
multis levite suppleverunt officium sacerdotum · Et post pascha
solempnizaverunt aliis · vij · diebus · Hic dissipavit excelsa
contrivit statuas et lucos succidit et confregit serpentem
eneum quem fecit moyses cum usque ad illud tempus filii israel ado-
lebant incensum · et pulverem eius sparsit in torrentem cedron et vo-
cavit nomen eius noestan · quod interpretatur es eorum · qui dicebatur
deus · sed non erat · Despexit quoque filios israel ut redirent ad cultum dei
quorum quidam nuncios eius neglexerunt · quidam quoque irriserunt
ipsi et postea ut supra dictum est meruerunt captivari · Recessit
quoque a rege assiriorum ne serviret ei · Ipse percussit phylisteos
usque gazam · et omnes terminos eorum a turre custodum usque
civitatem munitam · i · et presidia et civitates · Anno · xiiii ·
in ezechie ascendit senacherib rex assiriorum in terram iuda
sit ad eum ezechias in lachis dicens · Recede a me et quod imposueris
michi feram · Et indixit ei rex assiriorum · ccc talenta argenti
auri · et iuravit quod non noceret ei · Cumque non inciderit laminas
firmam in thesauris domus domini et suis · recepit regi assiriorum
quas ipse affixerat in valvis templi · Cumque misisset regi
predictam pecuniam · iuramentum fecit senacherib
sit ad obsidendum ierusalem rapsacen et thartan et
steterunt iuxta aqueductum piscine superioris que est in via agri fullonis
et abstulerunt civibus aquam piscine superioris · Cumque
regem ad colloquium nollent exire · sed misit ad eos eliachim
pontificem et sobnam scribam et ioachim a commentariis
batur ad eos rapsaces hebraice erat enim samaritanus
volunt · Fuerunt qui dicunt eum filium ysaie qui transierat ad
et susceperat ritum gentium et forte erat cyliarcha · Hec dicit
magnus assiriorum ad te ezechiam · In quo confidis
bellare · Si confidis in rege egypto · inniteris baculo arundineo
Si spem ponis in deo tuo · numquid dii gentium et israel liberaverunt
de manu mea · Si ponis spem in populo tuo dabo tibi duo milia

ezechias b. [later marginal note]

egnorum nec potius apud te invenire assessores. et rogaverunt mi-
rapsaten ut loqueretur eis syriace et non iudaice audiente populo
qui erat super murum. Tunc exclamavit etiam rapsaces ad populum
dicens magnus rex assyriorum. Facite mecum quod vobis utile est ne
comedatis stercora vestra et bibatis urinam vestram. Egredimini ad me
et unusquisque bonis utetur donec veniam ad vos et transferam vos in terram
que est similis vestre. Cumque retulisset comminationes ad ezechiam. scidit
vestimenta sua et opertus est sacco. Et ingressus est domum Ca. xix°.
domini et misit prepositos militum et seniores de sacerdotibus opertos sac-
cis ad ysaiam filium amos dicentes. Hec dicit ezechias dies hic dies
tribulationis nostre et increpationis domini. Ora pro reliquiis israel si
forte deus audiat blasphemiam rapsacis et vindicet. Et respondit
ysaias. Hec dicit dominus ezechie. Noli timere. Ecce ego mittam regi
assyriorum spiritum et audiet nuntium et redibit in terram suam et deiciam
eum gladio in terra sua. Et recessit rapsaces a ierusalem et invenit regem
assyriorum expugnantem lobnam. Transierat autem ad egyptum ex-
pugnandam ut triumphans rediret ad evertendam ierusalem. Cumque obsedisset
pelusium audivit tharacam regem ethiopie cum multo exercitu
venire in auxilium egyptiorum. Et turbatus rex dixit quod tharacam
prevenire volebam et ideo non dimicaturus cum eo rediit in iudeam
et obsedit ierusalem. Evodius tamen aliam causam reditus sui tradit. Ora-
te namque rege egyptiorum ad deum multitudo soricum in una nocte
corrodit cordas arcuum in castris eius et facti sunt assyrii inermes
et dicit rapsaten cum exercitu remansisse circa ierusalem et senache-
rib redisse ad eum de egypto in iudeam. Verisimilius ante reditum sena-
cherib de egypto in iudeam hec facta sunt que sequuntur non premissa.

Cum egrederetur senacherib de signis trium annorum que predixit ysaias.
in iudeam ut transiret in egyptum misit ezechie litteras terribiles com-
minationis plenas dicens quod deus israel non posset eum liberare de
manu sua. Tunc ascendit ezechias in domum domini et expandens litteras
coram domino ~~dicens~~ oravit. d. Domine deus israel audi verba senacherib Nota bene hec
quibus exprobravit te nobis. Salva nos obsecro de manu ipsius.
Tunc misit ysaias ad regem ezechiam significans ei verbum domini ad
senacherib in hunc modum. Sprevit te senacherib. virgo filia
syon. movebit caput post tergum tuum cum fugeris. Exprobrasti
sanctum israel. viribus tuis ascripsisti quod vastasti iudeam. sed ex diebus
antiquis ~~plasmavi illud~~ ego plasmavi illud et nunc adduxi. et
ego sum qui ab eterno disposueram ut sic flagellares peccatores. nunc
implevi. Ego auctor sum tu minister. Ponam itaque circulum in naribus
tuis sicut fit bubalo et chamum in labiis tuis sicut fit equo
et reducam te in terram tuam. Tunc addidit verba sua ysaias ad ezechiam
dicens. Tibi autem ezechia hoc erit signum liberationis tue. Tertio
anno recedet a te senacherib non rediturus. Ego autem predico tibi
quid facietis hoc anno et quid sequenti. ut cum videris impleta scias verum
esse quod predixi de tertio. Comedes hoc anno quod reperies vel secundum ysaiam
que sponte nascuntur vel secundum lxx que prius seveneras. Imminere

de signis trium annorum que predixit ysaias

messione irruant assyrii et vastaverint segetes vineas
oliveta · sed quedam ad virgulas equorum calcamentum evaserunt · que
dicuntur · hypoboles · Comede que primus seminas etiam de conculcatis
re germinaverint de quibus dicit ysaias comede que sponte nascuntur
Et cum preterisset adventum senacherib congregaverunt filii israel
victualia et reposuerant in iherusalem de quibus dicit liber regum
quod repperis · Porro secundo anno comedes que sponte nascuntur
ysaiam pomis vescere quod idem est · Habuerunt enim anno duo moranti-
bus in egypto quod deficiant eis predicta victualia multiplicavit
dominus habundantiam que sponte gignit humus · Porro in tercio anno fu-
gato hoste secure seminate metite et comedite · Et quod de monte syon
similiter egredientur reliquie · et quod salvatum est de monte syon
reliquum est de domo iuda mittet radicem deorsum et fructum
sursum · per simile arboris loquitur que quanto profundius figit radices
copiosius et alcius facit fructum et est sensus · Multitudo que salvata
de iudea ante faciem hostium et recepit se in iherusalem ut salvaretur
fugato hoste redibit in terram suam et populabit eam · Hoc audito
est ezechias et de consilio ysaie et sapientum obturavit aquas
fontium extra urbem exteriusque aquas in iudea ne reducerent ezechias
rent aquarum habundanciam · Tunc etiam obturavit ezechias
superiorem aquarum ~~fontem~~ gyon et avertit eas subter ad occidentem
urbis ut fluerent in piscinam interiorem · Fecit etiam ante portam
stagnum in quo colligerentur aque et replicaret civibus in usum
omnes · et secundum epyphanium ad preces ysaie copiosius fluxit
aque de fonte syloe · Hoc autem stagnum in evangelio vocatur nata-
toria syloe · de fuga senacherib

Factum est autem postquam rediit senacherib ab egypto et
cum vastasset iudeam tandem obsedit iherusalem · Nocte eadem
angelus domini percussit in castris eorum · c · lxxxv · milia et mane
senacherib fugit cum · x · viris tantum ut aiunt hebrei et reversus
in ninive · Cumque adoraret in templo nephrat deum suum adrame-
lech et serasar filii eius percusserunt eum gladio et fugerunt
in terram armenie campestrem et ubere ad radices mon-
tis tauri per quam fluit araxes · et regnavit pro eo filius eius
assaradon Indignati erant filii maiores in patrem quia filium minorem
natu prefecerat eis in regem · eo quod magis diligeret matrem illius quam ipsorum In-
hoc autem ostensum est senacherib nequiorem populo quod parricidio filiorum re-
servatus est · Porro iherosolimite videntes stragem hostium egres-
si et spoliaverunt castra · Spolia vero mortuorum tollentes
tulerunt ex eis pulverem tantum · nam ignis divinus latenter con-
crema-verat · de regressu solis ·

Aiunt hebrei ignem
ei missum ab angelo in ignem
nia · Et impletum est illud quod
In die illo radet dominus in
novacula in regem assyriorum ca-
put et barbam ·

Ezechias autem post inopinabilem ~~victoriam~~ et incredibilem tro-
pheum licet secundum iosephum cum populo deo hostias immolasset

Moriens etc. videtur quod prophetia mentita est quia non evenit sed ipse predixit · Item videtur quod deus mutatur · Ad quod dicendum
et quod immobilis sit nec homo est ut mutetur · Item · xxiii · Non est deus ut filius hominis ut mutetur · Similiter
sicut ysaias · etc. In libro eternitatis legit sed non totum quod ibi scriptum erat · Enim ei deus
elegam mortuum et quod vitam ipse prescivit secundum opera que fecerit et secundum orationem et lacrimas · sicut illa duo
secundum non · Sed cum videret in illo speculo ubi scripta erant illa duo nomine illa duo videbat · ysaias
quia applicabit non videt omnia que ibi sed que vult deus in ipse videat · Unde ysaias predixit
secundum causas inferiores · unde non est mentitus quia loquitur secundum naturam · Ad secundum obiectum dicendum
decreta et non consilium · hoc est sententiam quam videtur yba mutare sed non suam stabilem dispositionem
Vivens etc. Illo non amore potuit · sed deo dimittit quod prius voluit · Sed videtur · Item
merendo bona sua · Unde luce · xv · Improbavit phariseus commendans bona sua

... egrotus egit. Nam et aio clarus est et canticum non cantauit sed in hymno di-
facere consueuerant prius. Et propterea egrotauit usque ad mortem. Et venit
ad eum ysaias et ait. Dispone domui tue quia morieris tu et non
uiues. Contristatus est ezechias eo quod filium non haberet non quod domum tue
desolatam sed ne forte frustraretur promissio facta david de christo
conuersus ad parietem fleuit amare forte ut secretius oraret et
ne astantes lacrimas eius uiderent. vel forte ad parietem porticus
templi unde quam cubabat et quia in porticu ascendere non poterat ad orandum
faciem eius ... orauit dicens. Obsecro domine memento quomodo am-
bulauerim coram te in ueritate. quasi diceret. Et si mihi peccaui parce
ne pereat apud te quod feci coram te. Porro antequam egrederetur ysa-
ias mediam partem atrii. dixit ad eum dominus. Vade et dic ezechie
... dicit dominus deus david patris tui. Audiui orationem tuam et vidi lacrimas
tuas. Ecce sanaui te. Die tercio ascendes in templum. Et de manu
regis assyriorum cuius reditum timebas liberabo te et urbem hanc
propter me et propter david seruum meum. Hic apparet quod manasses non-
dum natus erat. ... post mortem patris cum regnare cepisset. xii erat
annorum. Et ait ezechias. Quod erit signum quod dominus sanabit me. Cui
ysaias. Vis ut ascendat umbra .x. lineis in horologio achaz ut ro-
... gradibus. Erat enim hora diei .x. et umbram gnomo-
nis ... semicirculi. descendat per .x. lineas. Dedit ergo regi optionem
signi. utrum vellet quod sol staret per spacium .x. horarum immobilis vel
rediret ad orientem et iterum inchoaret diem. Quolibet istorum fieret
addebantur .x. horis diei .x. hore. Huic sensui concordat hebreus. a.
vis ut stet umbra .x. lineis. an ut vertatur. In ysaia est de reditu
solis ad orientem tantum agitur et non ascensu umbre. Verumptamen super librum
regum sic exponitur. Vis ut ascendat umbra .x. lineis precedente sole super
... boreales plagas usque occidentem sicut cotidie per noctem sub
terra precedere solet et sic completis .x. horis statim redeat ad locum
ubi nunc est et perficiat diem istum. Et elegit rex ut rediret sol ad o-
rientem. Si enim staret alicui cause naturali posset ascribi vel forte quia iam
alio tempore ... sol stans sicut sub iosue et ideo signum iam dictum elegit. Et
... sol stans in oriente ... .x. lineas per quas iam
descenderat. Tunc fecit ysaias afferri massam ficuum et cathaplas-
mauerunt super ulcus eius. Hebreus magis proprie habet super ulcus eius.
Quidam suspicantur fuisse apostema. cuius sanies in cutis superficia-
... diffunditur ... siccitatibus ficus contusis. Porro aquila symachus et
theodotius ... signum morbi fuisse dicunt cum ... vel suppu-
... apposita ... contraria et ita dei potencia monstrata est cum per reg-
... ... est restituta. Et conualuit ezechias et tercia die ascendit
in templum et ait. Ego dixi domine .i. dum egrotarem apud me co-
gitaui. In dimidio dierum meorum vadam ad portas inferi .i. nondum accep-
... quam expectabam descendam ad inferos. Et cum hoc cogitarem quasi in
... residuum annorum meorum ut plus me velles prem fieri quam
... Hoc canticum ezechie finitur. hoc titulum tale. Oratio
ezechie regis iude. Similis est in ysaia. Scriptura ezechie regis iude
... clare. Glossa. Soli hoc sua non ... alius ... ... Ad hoc facta ... Ego ... ...
... ut de se ... ... et ... ... Et ... Feliciter ...
... ... bonorum ... In die malorum ne immemor sis bonorum. Phariseus ...
... ... Glossa super illa ... Intret in conspectum tuum domine. Vox magna ... ... ad deum
... ... non ... ... Oratio humiliantis se penetrat nubes et ...
... et lacrimis ... donec ... ... lacrime ... In ... ...
... ad celum ... Ecclesiasticus xxxv. Lacrime ... vidue ... ad maxillam descendunt et ascen-
dunt ... ... exaudiens ... delectatur ... illis. ... Ambrosius ... Oratio ...
... ... illa ... ... Glossa ... ... bono
... ... malicia mutaueram eius. ... malo ... ...
... dimidio dierum suorum ...

Nam in hoc cantico narravit tantum ea que cogitaverat vel oraverat in egritu[dine]
et non oravit in eo nisi duobus ultimis tantum ibi. Domine responde pro me
in fine. Domine salvum me fac. De morte ezechie capitulum xi
In illo tempore misit merodach filius baladan rex babilonis littere et mu-
nera ad ezechiam petens ut eius socius esset amicus. Nam eo tempore rex medorum
et rex babiloniorum recessant a monarchia assiriorum sub assue[ro] [illegible]
dach nec essent sub eo. Precipua tamen cum legationis huius credi[tur] [illegible]
Caldei vigebat in astronomia nec poterant invenire super arte [illegible]
dies solis in duplum prolongata fuerat et inde audierant hoc per rege [illegible]
factum esse. Et miserunt ad eum ut scisitaretur rei veritatem [illegible]
dei adorabat solem. Et miserunt regi munera ut honoraret eo[s] [illegible]
quem honoraverat deus eorum. Et letatus ezechias in adventu eorum [illegible]
clarus est in auro suo. Nec fuit in domo sua nec in omni potestate sua quod non ostend[it] [illegible] cellas in[terioris]
eius. Etiam domum aromatum quam quidam tradunt fuisse [illegible]
in templo domini in quod induxere gentiles nephas erat. Hedin cypphum [illegible]
domus erat longissima quam fecit salomon in modum descripserunt, [illegible]
orientem syon. Et fecit occultum aditum ex opposito [illegible]
hedi ab universo populo negabatur. Pluribus vero sacerdotibus [illegible]
rex posuit aurum et aromata que vecta erant de ethiopia [illegible] postremo sepulchra
sepulchra regum. Erant sepulchra pontificum. Et postremo [illegible] gentibus [illegible]
[illegible] Hoc secretum david et salomonis ezechias gentibus [illegible]
et ossa paterna contaminavit ex presentia ydolatrorum [illegible]
sterilis factus est. Porro cum abiissent legati venit ysaias [illegible]
et ait. Quid dixerunt viri isti et unde venerunt [illegible]
ei que asserunt dixit ysaias. Hec dicit dominus. Ecce dies venient [illegible]
feretur in babilonem omnia que sunt in domo tua et que abscondierunt [illegible]
et de filiis tuis erunt eunuchi in palacio regis babilonis [illegible]
impletum esse fabulantur hebrei in daniele et sociis eius quos eunuchos fuisse [illegible]
filio iosie capti sunt. Sed verius creditur eos eunuchos [illegible]
pe sed mente. Et respondit ezechias. Bonus est sermo domini. Fiat pax [illegible]
veritas in diebus meis. Et dormivit ezechias cum patribus suis [illegible]
celebraverunt exequias eius universus iuda et sepelierunt eum [illegible]
pulchra filiorum david in eminentiori sepulchrorum ceteris fecerunt [illegible]
pietatis qua coluit deum. Ipse sic commendatur in libro regum. [illegible]
ei neque ante eum neque post eum de cunctis regibus iuda. In hoc [illegible]
david qui nondum erat sub eo regnum iuda. Sed quare de iosia dicitur [illegible]
sias fuit melior eo. Dicunt quia iste prerogativam in hoc quod magnificatus [illegible]
est preclaris bellorum triumphis et quia rem inauditam fecit de [illegible] Incidentia
sione solis. Additione annorum. Strage hostium per angelum [illegible]
In diebus ezechie syracuse et cathina in sicilia condite sunt [illegible]
lus milites ex populo suo sumpsit. Quos ex mille unum. Fuere qui sub [illegible]
rege sabinorum romulo famulati quirites appellavit. Centum [illegible]
git senes. Quos patres appellavit. Romulus apud paludem [illegible]
misterio comparuit. Et suadente licio quirini nomen [illegible]
romulum patres singuli per quinos dies rem publicam [illegible]
sue et dimidium. Quod regnum appellatum est interregnum. [illegible]

∴ ∴ Et miserunt regi munera et cetera. Dyabolus honorat aliquem cum temptat eum de [illegible]
quod facit ut ipse homo sibi videatur magne prudentie. Munera mittit cum temptat [illegible]
in eius cum gaudio recipit qui eis consentit. Contra quod dicitur ecclesiastes x. Si spiritus [illegible]
potestatis habentis locum tuum ne dimiseris. Et paralipomenon xx[xii] [illegible]
fecerit prospere. Attamen in legatione principum babilonis dereliquit deus eum [illegible]
Ecclesiasticus xlix. Preter david et ezechiam et iosiam omnes commiserunt peccatum [illegible]
[illegible] ydolatrie. Unde subiungitur. Nam reliquerunt legem.

romulo regnauit numa pompilius qui patres seniores senatores appel
lauit. Hic primus congiarium militibus dedit i. spirituale largicionem
in sui promotione. Ianuarium et februarium anno addidit. Fundamenta
in capitolio iecit. Sybilla erictea claruit. De manasse et obitu ysaie...

Post ezechiam regnauit manasses filius eius pro eo.
xij. annorum erat cum regnare cepisset et lv. annis regnauit in ihe
rusalem et fecit malum coram domino. Edificauit excelsa que dissipa
uit pater eius et erexit aras baal et lucos et construxit altaria
milicie celi in duobus atriis templi et posuit ydolum luci in templo domini
Et traduxit quendam filium suum per ignem tophet. Ariolos augures
phitones et aruspices multiplicauit et errare fecit iudam in uni
uersum. Cumque arguerent eum prophete missi a domino nemini eorum pepercit. Sed
plateas ierusalem sanguine prophetarum purpurauit. Insuper aliorum sangui
nem innocentium fudit multum nimis donec impleret ierusalem usque ad os.
Ysaiam quoque anum martirium secundum hebreos vel affinem suum eiectum extra ierusalem
circa piscinam syloe serra lignea secari fecit per medium. Cum enim in
principio sectionis angustiaretur petiit sibi dari aquam ut biberet. et
cum nollent ei dare dominus de sublimi misit aquam in os eius et exspira
uit. Nec tamen carnifices destiterunt a sectione. Ob hanc aque missionem
confirmatum est nomen syloe quod interpretatur missus. Nec sepelierunt in
sepulchro [illegible]. Sed sub quercu rogel iuxta transitum aquarum que fe
cit ezechias in memoriam miraculi quod fecit dominus in aquis illis ad preces
ysaie. Tradit enim epiphanius quod dum senacherib rediret ab egipto
premisit exercitum ad obsidendum ierusalem. Cui cum timeretur [illegible] piscina
syloe ut aquis eius uterentur. Erat quoque piscina extra urbem et cives ad
eam descendere poterant et hostes. Orans autem ysaias optinuit a domino ut
egrederentur cives erant ibi aque sicut prius. cum vero accederent hos
tes siccabantur. aque pressius ita ut mirarentur assyrii. Vnde cepit aque
in urbe. Porro in ingentem memoriam huius facti adhuc aque syloe non
iugiter sed in certis horis ebulliunt. Cumque in ipsa persona accessisset sen
nacherib facta est strages superdicta in exercitu eius. In tante rei memoriam
ipsum ierusalem gloriose sepeliuit in loco predicto ut etiam orationibus eius post
mortem idem meritis huius aque beneficio potirentur. De morte manasse

Immisit ergo dominus adversus manassen regem babiloniorum qui
depopulatus est iudeam. et manassen dolo captum traxit in babilonem
et pluribus afflixit tormentis. Et intelligens manasses hec esse ma
num dei egit penitenciam. et attente orauit ad dominum. et misertus dominus
reduxit eum in regnum suum. Qui cum venisset iherosolimam delevit ydola
lucos et aras que fecerat ita ut memoriam priorum nichil superesset. Et insti
tuit cultum domini sicut prius et populum idipsum agere docuit. et sic a priore
conversacione mutatus est ut non sit [deleted] grandi animi tenore vitam ageret
Muros quoque ciuitatis et turres et antemuralia multum mu
nitione firmauit. Et mortuus est manasses et sepultus in orto do
mus sue in orto azam. Et regnauit amon filius eius pro eo. Incidencia

In diebus manasse sibilla erofila claruit in samo. vii. et samia dem
est. Parthenii tharentum condiderunt. Glaucus de chio insula. primus

Require penitenciam. Hic notatur utilitas tribulationis que fecit reverti ad dominum.
Ysaie 26. In angustia requisierunt te et in tribulacione murmuris doctrina
tua eis. Ysaie 28. Vexacio dabit intellectum auditui. Ps. Imple facies eorum
ignominia et querent nomen tuum domine.

Congiarium .i. donatiuum. congiarium proprie dicitur mensura que continet vi modios

Manasses penitet

Fuit ... in veste regia

ferri glutinum iam tunc excogitavit. Tercius romanorum rex [illegible]
hostilius. Hic primus usus est romanorum purpura et fascibus [illegible]
Qui post longam pacem bella reparavit. albanos vegetes [illegible]
fidenates vicit adiecto monte celio urbem amplia vit. Tandem [illegible]
sua fulmine conflagravit. De amon et iosia

Porro amon xxii annorum erat cum regnare cepisset et [illegible]
annis regnavit in ierusalem. Iosephus dicit xii. Qui fecit [illegible]
coram domino sicut pater suus in iniquitate fecerat. et coniuraverunt [illegible]
servi sui et interfecerunt eum in domo sua. Populus autem percussit [illegible]
interfecerunt regem et sepelierunt eum cum patre suo. Octo annorum erat [illegible]
cum regnare cepisset et xxxi anno regnavit in ierusalem [illegible]
per omnes vias david patris sui non declinavit ad dexteram [illegible]
sinistram. Qui in quinto regni sui anno quo erat ei xvi [illegible]
iosephus pietatem et iusticiam mirabilem in se demonstravit [illegible]
iam videbatur ab ydolatria et opera prima veluti [illegible]
Porro anno regni sui xiii omnem civitatem et provinciam [illegible]
purgavit ut nullum vestigium ydolatrie superesset. [illegible]
domos ne quid lateret remaneret suspectum et in unaquaque cum iusticia coluit tamquam ante sine medicina. Iussit quoque in totam provinciam ut deferret ad reparacionem templi munera pro sua [illegible] unusquisque et preposuit huic operi helchiam sacerdotem magnum [illegible] siam qui erat super civitatem. et saphan scribam et fratrem [illegible] pro fidelitate et indulare. De ihemia

> Ieronimus in paralipomenon dicit [illegible] tum de templo in diebus achaz [illegible] in templo et fuit in domo sellum patrui [illegible] remie patris anameel viri [illegible] qui habitabat in sedem sua [illegible]

Ihemias.

Anno xiii regni iosie exorsus est prophetare ihemias filius [illegible]
de sacerdotibus anathot in terra beniamin [illegible]
et prophetavit usque ad eversionem urbis xl annis et uno [illegible]
quo in egypto prophetavit in thaphnis. Et cum puer esset [illegible]
prophetam in gentibus dedi te. Qui cum dixisset a a a nescio loqui [illegible]
quia puer ego sum. misit dominus manum suam et tetigit os eius [illegible]
dedi verba mea in ore tuo. Ex tunc licet esset adolescens [illegible]
et predicavit mane consurgens et frequenter stans in porta [illegible]
in atrio templi et ostendit ei dominus signa eversionis ierusalem [illegible]
ciunt. Primo signo significavit ei auctorem illius eversionis [illegible]
Ostendit ei enim qui fuit evigilare cum virga ut dampnificet [illegible]
res. sic et dominus vigilavit ad puniendum populum suum. Secundo [illegible]
ostendit ei dominus quo ministro ad hoc uteretur. Ollam succensam a facie aqui-
lonis. et ait. Ab aquilone pandetur omne malum [illegible]
res huius terre. i. a chaldeis qui supra sunt ierusalem [illegible]
ne. Has duas visiones vidit sub iosia. De tercia [illegible]
tum putatur quod sub aliis regibus vidit eam sicut et ceteras [illegible]
eam visionem ostendit ei dominus eiusdem eversionis [illegible]
[illegible] corporalis. Precepit ei dominus ut tolleret lumbare [illegible]
et absconderet illud super eufraten. et post multos dies [illegible]
dato [illegible] invenit illud putrefactum et nulli usui [illegible]

lumbare

In hoc quod dicit a a a tangit defectum trium que requiruntur in predicatore [illegible]
et eloquencia que tria [illegible] Ysaie 3. Non sum medicus et in domo
mea non est panis quo ad victum. neque vestimentum quo ad [illegible]
[illegible] Non in solo pane vivit homo. Exodi 4. Noli querere [illegible]
utrique significatur.
Lumbare quod stringit lumbos continenciam que computruit iuxta eufraten [illegible]
frugifer i. iuxta habundanciam cibi et potus.

Et ait ei dominus. Sic adheret lumbare ad lumbos ~~...~~ viri. sic glutina-
vi mihi domum israel. et domum iuda. Sed quia recesserunt a me fornicando
post deos alienos quasi putrescent cum se elisi fuerint captivati. Sic
reliqua ieremie singulis locis tractabimus. **De inventione deutronomii**

Porro xviii° anno regni iosie precepit iosias elchie ut residuum
pecunie que oblata fuerat ad templi reparationem conflaret et fierent
inde vasa ad ministerium domini. Cumque elchias omnia diligenter scrutaretur
invenit librum moysi in templo. Forte aperuit archam et invenit deutro-
nomium quem moyses reponi fecerat ~~in archa~~ ea et misit cum regi
per manum saphan. Quod cum legisset coram rege scidit rex vestimenta
sua. Audierat enim maledictiones in transgressores legis et crebras
comminaciones dei quod si sequerentur ydola eiceret eos de terra quam de-
dit eis. sicut eiecerat amorreos a facie eius et mirabatur quod ad-
huc essent in terra et verebatur imminere captivitatem. Tunc precepit elchie
et viris prudentioribus ut consulerent dominum super se et super populum suum.
Qui descenderunt ad oldam prophetissam uxorem sellum. que habitabat
in ierusalem in secunda. i. in secundo ambitu muri quem fecerat ezechias. de quo
dicit sophonias. et ululatus a secunda. qui prophetavit sub iosia
ante captivitatem. unde forte non invenerunt ieremiam. vel puer adhuc
eius momenti adhuc ieremias erat. Et ait olda. Hec dicit dominus.
Ecce ego adducam mala que scripta sunt in libro legis super locum hunc et
habitatores eius qui irritaverunt me in cunctis operibus manuum suarum
succendetur indignatio mea et non extinguetur. Regi autem qui misit vos
dicetis. Hec dicit dominus. Pro eo quod audisti verba voluminis et perter-
ritum est cor tuum et humiliatus es differentur hec mala nec fient
in diebus tuis. Et colligam te ad patres tuos in pace. quod non est intelli-
gendum de pace regis ipse enim occisus est a pharaone ~~...~~ sed de pace
populi. i. prius quam inferret populo que comminatus fuerat. Cumque hec audisset
rex misit in omnem provinciam et congregavit omnem populum in ierusalem et
stans super gradum ligneum cunctis audientibus recitavit omnia verba
libri. et percussit fedus coram domino et compulit omnes sacramenta
ut leges mosaycas per omnia custodiret. Et delevit malefi-
cos et aruspices et omnia vestigia ydolatrie que egerat in populo
et vestigia quedam serpentis enei quem contriverat ezechias.
Ob hoc in prologo sophonie legitur iosias contrivisse eum. Et contami-
navit excelsa et vallem tophet et ignem moloch. Forte ossa
mortuorum ubique sparsit vel quelibet alia immunda ut postea abhomi-
nabilis quod venerabilis locus appareret. Equos quos solis et currus
quos dedicaverant reges iuda in introitu templi iuxta exedram
nathanmelech eunuchi penitus destruxit. Fecerant ibi iudei ydolum
soli quasi pueri in verbe quia nullum parit semen sed cotidie renovatur.
Ferebant etiam ei equos et currum putantes ut in hunc modum helyam
transtulisset. Et ascendens rex in bethel super altare quod fecerat ieroboam
combussit ossa sacerdotum et falsorum prophetarum eruta de sepulchris ex-
cepto uno videlicet abdon prophete. cuius titulum cum legisset in sepulchro
precepit ne moveret ossa eius nec etiam illius cum quo sepultus erat.
Idipsum fecit in excelsis samarie et in urbibus manasse et effraym

Olda prophetissa

sophonias

et symeon usque in neptalim ossa de tumulis extraxit et [illegible]
tuma comburens. et cum ossa per altaria in pulvere redegisset [illegible]
dictum erat de iosia ante annos ccc.lx. Et plerisque in [illegible]
prophete convocans ad illud etiam filios israel qui captivitatem [illegible]
aliquo modo effugerunt. Vel etiam de captivitate aliqui [illegible]
fidei cepit eis [illegible] ad xx milia nathineorum. [illegible]
tale a diebus iudicum. In paralipomenon legitur a diebus samuelis [illegible]
posset dici vicio scriptorum. Sed et scriptum esse samuelis [illegible]
nisi idipsum in iosepho legeretur. Potest quoque intelligi quod samuel [illegible]
se et si in historia non legatur. Quod autem iudices fecerunt [illegible]
est quam moyses et iosue iudices fuerunt. Et factum est phase [illegible]
ierusalem xviii anno regni iosie. De morte iosie

In diebus eius ascendit pharao nechao rex egypti contra regem [illegible]
audiebat eum cum deliberatum. quia medi et babilonii a monarchia [illegible]
recesserant et estimabat quod de facili posset obtinere [illegible]
aggressus est regem adremon qui regnabat [illegible]
Descendit ergo iosias in occursum eius prohibens ne transiret [illegible]
deam. Et misit pharao ad iosiam dicens. Quid mihi et tibi [illegible]
Non adversum te venio. ad eufraten pergo. [illegible]
Sine me ne deus qui mecum est interficiat te. Et non acquievit [illegible]
Sed cum rege adremon componebat acies ut dimicaret [illegible]
one. Et forte dum transisset a curru in currum qui sequebatur [illegible]
re regio occisus est a sagittariis. vel in campo mageddo [illegible]
eum insolabiliter adremon rex cum exercitu suo. [illegible]
planctus sicut planctus adremon. Tradunt autem [illegible]
arborem occisus est qui statim aruerit. Et sepultus est in ierusalem [illegible]
est in mausoleo patrum suorum. Et planxit universus iuda et [illegible]
maxime ieremias qui super eius exequias scripsit trenos [illegible]
les. Quomodo sedet sola civitas plena populo [illegible]
et cantatrices super exequias iosie et loquentes [illegible]
siam eos replicabat. quibus postea superaddidit idem ieremias [illegible] Incidentia [illegible]
lamentationes et super excidio civitatis [illegible]
iosie. quartus romanorum rex ancus marcius numme [illegible]
filia. Hic adiecit montem et montem ianiculum [illegible]
mare xvi° ab urbe miliario .i. civitatem hostiam [illegible]
culo coronico primum grecia usa est. Quintus romanorum [illegible]
mus priscus qui circum rome edificavit muros [illegible]
capitolium construxit. ludos romanos instituit. [illegible]
a delphino in thenaz deportatus est. De filiis iosie

Reliquit autem iosias tres filios. Eliachim qui et ioachim [illegible]
genitum. xxv. annorum. medium autem ioachaz qui et sellum [illegible]
est. xxiii. annorum. et tertium mathaniam cuius viii annorum [illegible]
populus terre medium filium ioachaz et constituit eum regem [illegible]
qui tribus mensibus tantum regnavit in ierusalem. Sed ut dicitur [illegible]
veniens rex egypti in ierusalem amovit eum et imposuit [illegible]
c talenta argenti et unum auri et constituit [illegible]
primogenitum eliachim sibi tributarium et mutavit [illegible]

Planxit ieremias. Trenos distinctos scribens per iiii°r lamentationes [illegible]
los secundum ordinem alphabeti complicavit per quorum significationes [illegible]
prima sub pharao. secunda sub salmanasar. tertia sub nabuchodonosor [illegible]
tyto et vespasiano principibus romanis. Et etiam per illud [illegible]
quadruplicatum. designatur iiii°r in periis plangendum [illegible]
gentium. consuetudo quae hominem subvertit et destruxit. [illegible]
qui vidit amos. designatur etiam per lazarus iiii°r dies [illegible]
in sepulchro.

proverbium de morte iosie

d' morte iosie | mort' | d' filiis iosie

eum ioachim ut in mutatione nominis signum esset subiectionis. Et duxit
secum ioachaz in dolo sub spe honorandi eum in egypto. Sed cum venisset
in reblatha vinxit eum et ligatum misit in carcerem in egypto. Porro
ioachim .xxv. annorum erat cum regnare cepisset et .xi. annis regnavit
in ierusalem. Et fecit malum coram domino iuxta omnia que fecerant patres eius
Cuius angariavit eum urias propheta comminatus est ei valde et fugit urias Urias propheta
in egyptum et misit post eum ioachim et reduxit eum et morte tur-
pissima interfecit eum. Anno quarto regni ioachim cepit in babilone
regnare nabugodonosor. Qui victo rege egypti tulit omnia que erant
a rivo egypti usque ad flumen eufraten. Et transiens eufraten
omnem syriam usque pelusium cepit preter iudeam. Porro anno quarto ioachim
locutus est ieremias ad omnem populum iuda et ad cives ierusalem dicens. A
anno .xiii. iosie locutus sum vobis verba domini. Et hodie est .xxiii. annus et non
audistis me. Propterea hec dicit dominus. Adducam servum meum nabugodonosor
regem babilonis super terram hanc et super naciones que in circuitu eius sunt et servient
regi babilonis .lxx. annis. Cumque impleti fuerint anni .lxx. visitabo
super terram babilonis et super terram chaldeorum iniquitates eorum. et ponam
illam in solitudines sempiternas. Et mirabantur qui eum audiebant
loqui. Sed et in principio regni sui cum staret in atrio templi et diceret.
Hec dicit dominus. Dabo domum hanc sicut silo et urbem hanc in ma-
ledictionem. apprehenderunt eum sacerdotes et prophete et omnis populus dicentes morte dicentes
moriatur. Et ascenderunt de domo regis principes iuda et sederunt
in introitu porte nove domus domini. et accusabant ieremiam sacerdotes et prophete. Cum
videret. Misit me dominus ut prophetarem adversus locum istum. Ecce in
manibus vestris sum. facite quod iustum est in oculis vestris. Et liberaverunt
eum principes a manibus populi et maxime ahicham filius saphan. Dicentes
quia micheas in diebus ezechie similia predixisset. et multi prophete in
diebus regum. nec aliquid a regibus perpessi sunt sed honorati sunt. Clam
tamen principes ieremiam ne publice predicaret. Dixitque iterum
dominus ad ieremiam. Tolle volumen et scribes omnia verba que locutus sum
tibi adversus iudam et alias gentes a diebus iosie usque ad diem hanc.
Et convocavit ieremias baruch filium nerie. et scripsit baruch Baruch
ex ore ieremie omnes sermones domini. Et dixit ad eum ieremias. Clau-
sus sum nec valeo ingredi domum domini. ingredere igitur et lege quod scri-
psisti in die ieiunii audiente populo et universis qui veniunt de civitatibus
suis. Et fecit baruch sicut preceperat ei ieremias sepe legens
in domo domini. Factum est autem in anno .v. ioachim in mense .ix. predicaverunt
ieiunium omni populo ierusalem et universis qui confluxerant de iuda.
Et legit baruch sermones ieremie in introitu porte nove domus
domini. Quod cum audisset filius gamarie micheas. descendit ad dom-
um regis et principes domus regie qui sedebant in gazophilacio scribe.
Cumque nunciasset eis que audierat convocaverunt ad se baruch.
Qui cum legisset omnia verba coram eis obstupuerunt et dixerunt ei. Ab-
scondere tu et ieremias et nemo sciat ubi sitis. Et ingressi sunt
ad regem qui sedebat in domo hyemali mense .ix. et posita erat
arula coram eo plena prunis. Cumque legisset omnia verba iudi filius
nathanie. tres pagellas vel quatuor scidit rex scalpello volumen scri-

Et non audistis me. Ieremie .25. Qui obturat aurem suam ne audiat legem
oratio eius erit execrabilis. Prov. .14. Auris que audit increpaciones vite
in medio sapientium commorabitur.

pello scribe et proiecit in ignem donec consumeretur quibusdam [illegible]
astantibus. Et precepit rex filiis suis ut comprehenderent baruch et ihere-
miam. dominus autem abscondit eos. Et dixit iterum dominus ad ihere[miam]
Scribe rursum in volumine omnes sermones quos combussit ioachim [illegible]
et superaddes plures et scripsit ea que dixit dominus contra [illegible]
erit ex eo qui sedeat super solium david. et cadaver eius eicietur [illegible]
per diem et ad gelu per noctem. Non plangent eum vę frater vę [illegible]
id est non plangent eum soror et frater dicentes vę. nec concrepabunt [illegible]
domine et vę inclite. Sepultura asini sepelietur et putrefactus [illegible]
proiectus extra portas ierusalem. de nabugodonosor et morte ioachim

Factum est autem in anno viii° ioachim ipse est quartus annus [illegible]
ascendit nabugodonosor — [ascendit] nabugodonosor in iudeam et depopulabatur eam. Rechabite autem qui [illegible]
in tabernaculis prorsus ab hostibus timentes ascenderunt [illegible]
salvarentur a manu syrie. Et dixit dominus ad ihere[miam]. Vade [illegible]
ces omnes rechabitas in unam exedram thesaurorum [illegible] et posuit [illegible]
Et introduxit eos in gazophilacium filiorum enan et posuit [illegible]
eis cyphos et calices plenos vini dicens. bibite vinum [illegible]
runt. Non bibemus quia ionadab filius rechab pater [illegible]
dicens. Non bibetis vinum vos et uxores vestre et filii vestri [illegible]
sempiternum. Domum non edificabitis sementem non seretis vineas [illegible]
plantabitis. In tabernaculis habitabitis cunctis diebus [illegible]
multis diebus super terram. In qua peregrinamini. Et misit [illegible]
miam. Dic habitatoribus ierusalem. Hec dicit dominus. [illegible]
disciplinam ut obediatis mihi sicut rechabite patri suo [illegible]
cum super vos mala que locutus sum. De stirpe vero rechab [illegible]
vir stans in conspectu meo. Porro cum ascendisset [illegible]
nosor in ierusalem cepit ioachim et ligavit eum et [illegible]
bilonem. et nobiles cum eo. In itinere vero imposuit ei [illegible]
tributum et remisit eum in ierusalem. Sed obsides tradidit [illegible]
semine regio. danielem ananiam misaelem azariam [illegible]
ei ioachim tribus annis. Sed cum audisset quod rex egypti [illegible]
nare vellet contra nabugodonosor negavit ei tributum [illegible]
sit. Et ascendens rex babilonis in ierusalem [illegible]
uit eam. Qui cum intrasset fidem non servavit. sed [illegible]
quosque occidit una cum rege ioachim. quem etiam [illegible]
sepultum proici iussit. Et quia non servaverunt ei fidem [illegible]
re liber regum vocat eos latrunculos dicens. Et immisit [illegible]
achim latrunculos chaldeorum et syrie et moab et amon [illegible]
[illegible] eum iuxta verbum domini. Nota stigmata inventa sunt in corpore [illegible]
[illegible] .i. nomen ydoli quod colebat codonasser. de iechonia

Et constituit nabugodonosor filium eius regem iechoniam [illegible]
[illegible] patris. xviii° annorum erat ioachim cum regnare cepisset [illegible]
tribus mensibus et x. diebus regnavit. Nam cum [illegible]
godonosor timuit ne ioachim memor necis patris [illegible]
egypciis et pugnaret contra eum. et ideo rediit et obsedit [illegible]
Sed ad vocem iheremie egressus ioachim ad eum cum matre [illegible]

Peregrinamini. Ad hebreos. Non habemus hic civitatem manentem [illegible]
Contra legem. levitici. 19. Sed Gal. 6. dicit apostolus. Stigmata ihesu [illegible]

domo et principibus eius. Et suscepit eos rex babylonis anno viii° regni
sui. et tulit universa vasa aurea de domo domini et thezauros domus regie
et transtulit in babilonem cum rege et matre eius de domo regia centum duo
milia de principibus. et viros robustos vii milia et artifices et inclu-
sores mille. in summa quasi x milia. Inter quos erat mardocheus et
ezechiel adhuc iuvenis de genere sacerdotum. Videtur tamen iosephus velle
quod iam duos conscripserat libros de futuro urbis excidio quos reliquit
in iudea. Isti qui sponte se tradiderunt. gente dei sunt transmigratio iude.
Alii vero qui per violenciam tracti sunt. dicuntur captivitas iude. Ab hac transmi-
gratione. scilicet ab viii° anno regni nabugodonosor quidam inchoant lxx
annos captivitatis. De sedechia.

Et constituit nabugodonosor regem in ierusalem patruum ioachim fi-
lium mathaniam ut serviret ei sub tributo imposita religione iurisiurandi
et mutato nomine vocavit eum sedechiam. Vicesimum primum etatis annum
agebat sedechias cum regnare cepisset et xi annis regnavit in
ierusalem et fecit malum coram domino sicut ioachim frater eius. erat et superbus
contumax quando adhereret regi egyptiorum et non servaret iusiurandum
regi babilonis. Decipiebant eum falsi prophete dicentes in proximo babilo-
nios vincendos ab egyptiis. Cumque diceret ei iheremias ut spem poneret
in deo et non in homine. dixit ei quidam ad eum dominus. descendi in domum figuli
et ibi audies verba mea. Et descendit ipse et figulus faciebat opus
super rotam et dissipatum est in manibus eius. Et conversus fecit de eodem
luto alterum vas sicut placuit in oculis eius. Et dixit dominus ad iheremiam
dic domui iuda. Hec dicit dominus. Numquid sicut facit figulus sic potero
facere vobis ut destruam et dissipabo vos. et penitentes edificare et
plantare. Factum est autem in anno iiii° regni sedechie miserunt ad eum nun-
cios rex edom rex moab. rex amon. rex tyri. rex sydonis pe-
tentes ut pariter federarentur unanimiter contra negarent regi babilonis.
Et dixit dominus ad iheremiam. Fac tibi cathenas ligneas et vincula
et pones unam in collo tuo et alias v dabis in manu nunciorum v
regum coram sedechia dicens. Hec dicit dominus v regibus et regi iuda.
Ego feci terram et dedi eam ei cui placuit in oculis meis et nunc omnes ter-
ras istas tradidi in manu nabugodonosor servi mei. Gens autem
vel regnum quod non servierit ei in gladio et fame et peste visitabo super
eos. Nolite audire verba prophetarum dicentium non servietis regi babilonis
ne pereatis cum eis. Et cum complesset iheremias mandatum domini coram sede-
chia. ananias propheta de gabaon. tulit cathenam de collo iheremie
et confregit eam dicens. Hec dicit dominus. Sic confringam iugum regis babi-
lonis de collo israel. Et iterum post duos annos dierum et referri faciam
omnia vasa domini. et reducam omnem transmigrationem iude ad locum istum. Erat
iheremias. Amen. Sic faciat dominus. qui dicebat. Ipsum velle si fieri posset.
Verumptamen audi anania. Non te misit dominus. et confidere fecisti populum
in mendacio. Idcirco hoc anno morieris post duos menses dierum.
Et mortuus est ananias in anno illo mense vii°. nam hoc predixit ihe-
remias in mense v°. Territus autem sedechias ad mortem ananie mi-
sit nuncios in babilone cum tributo. Et misit iheremias epistolam in ma-
nibus nunciorum scriptam ad omnem transmigrationem iude dicens. Hec dicit
dominus. Edificate domos et plantate ortos et comedite nuptias et ...

Servi mei. Non fide vel devotione sed ministerio castigationis. Ihero. Quia vero sceleri
cuius comparatione nabugodonosor servus dei vocatur. Matheus 21. publicani et me-
retrices precedent vos in regno dei.
Amen. Ihero. Optat fieri quod ipse mentitur. Micheas ii°. utinam non essem vir habens
spiritum et mendacium potius loquerer.

rite pacem ciuitatis ad quam transmigrare vos feci . et orate pro ea [illegible]
quia in pace illius erit pax vestra . Non vos seducant prophete qui in medio [illegible]
qui promittunt vos in breui redituros . quia cum ceperint impleri [illegible]
lxx anni reducam vos ad locum vestrum . Hec autem dicit dominus ad achab [illegible]
cholie et ad sedechiam filium maasie qui prophetant vobis in nomine [illegible]
dabo vos in manus regis babilonis et percutiet eos in oculis [illegible]
sumetur ex eis maledictio dicentium . Ponet te dominus sicut [illegible]
et sicut achab quos frixit rex babilonis in igne . pro eo quod [illegible]
stulticiam in israel . et mechati sunt in vxores amicorum suorum [illegible]
sunt verbum in nomine meo . quod non mandaui eis . Hos duos [illegible]
fuisse illos duos senes quos postea daniel iudicauit . Nec [illegible]
babilonis eos frixisse dicit . cum daniel dicat eos lapidatos [illegible]
et condixerunt regi ad penam que nomine ignis significatum est [illegible]
rum de babilone . attulerunt litteras ex parte pseudo prophetarum [illegible]
res ierusalem in hec verba . Posuit nos dominus in domo sua [illegible]
repticium et prophetantem ut mittatis eum in neruum et in carcerem [illegible]
nunc quare non increpatis ieremiam qui scripsit nobis edificate [illegible]
non redibitis . Et legit sophonias epistolam coram sedechia [illegible]
ieremie . Et ait ieremias Hec dicit dominus . Super vos autem [illegible]
re feci visitabo verbum bonum . reducam eos . Super vos autem [illegible]
egressi cum eis . immittam gladium et famem et pestem . et ponam [illegible]
ficus malas que comedi non possunt . Ostendit mihi dominus signum [illegible]
lathi plenum ficis positi ante templum . Et dixit dominus ad me [illegible]
ieremia . Et dixi . ficus ficus bonas bonas valde . et [illegible]
las . malas valde . Et ait dominus . Sicut ficus hee bone [illegible]
transmigrationem quam emisi de loco isto et reducam in terram [illegible]
ficus pessime sic dabo sedechiam et reliquos qui remanserunt [illegible]
in vexationem et obprobrium omnibus regnis terre . Et dixit [illegible]
ad ieremiam . Vade et accipe lagunculam figuli testeam et [illegible]
de senioribus sacerdotum et de senioribus populi ad vallem filiorum [illegible]
que est iuxta introitum porte fictilis et conteres lagunculam in [illegible]
et dices . Hec dicit dominus . Sic conteram ciuitatem istam [illegible]
Nec vocabitur locus hic amplius tophet et vallis filiorum [illegible]
vallis occisionis . Implebo eam cum cadaueribus eo quod non sit [illegible]
ad sepeliendum Et venit ieremias de tophet et stetit [illegible]
domini et dixit ad omnem populum . Hec dicit dominus . Ecce [illegible]
tem hanc vniuersa mala que locutus sum aduersum eam . Et [illegible]
sacerdos percussit ieremiam et misit eum in neruum qui erat in porta [illegible]
min superiori in domo domini . Cumque illuxisset in crastinum [illegible]
ieremiam de neruo et dixit ad eum ieremias . Non phassur vel [illegible]
nomen tuum sed pauorem vndique . Interpretatur enim phassur [illegible]
migrando . quasi dicat . Non habebis omnis migrationem [illegible]
mala . sed pauorem vndique ~~duc~~ captiuus ~~[illegible]~~ [illegible]
Et orauit ieremias ad dominum . Domine deus exercituum qui [illegible]
et corda . Videam vltionem ex eis tibi enim reuelaui causam meam [illegible]

Porro in anno . v . sedechie . ipse est annus quintus [illegible] ezechiel [illegible]
transmigrationis ioachim . exorsus est [illegible] epistolam ieremie [illegible]
babilone ad concaptiuos postquam acceperant [illegible]

Orate pro ea . Argumentum est hoc quod orandum est pro domino suo etiam infideli . [illegible]
bellum contra fideles . Solutio . Attendendum est causam belli et [illegible]
Ficus ficus etc. Ieronimus . Id est non vidi meliores eis qui in transmigratione [illegible]
non vidi peiores illis qui ibi defecerunt .
Videam vltionem . Hoc petit zelo iusticie non libidine vindicte . [illegible]
pareant quod in suo corde sunt . illi tamen ostendendam in [illegible]
salutem quod ad maiorem sceleris pertinerem .

pphetiā sicut et danielis postea quam regnum post excidium urbis et obitum
iheremie. Porro in principio anni noni sedechie nabugodonosor obse-
dit ihrlm quia negauerat ei sedechias tributum. Et misit sedechias
ad iheremiam fassur et sophoniam sacerdotem dicens. Interroga pro nobis
dominum si forte faciat nobiscum misericordiam. Et respondit iheremias. Hec
dicit dominus. Dabo sedechiam regem iuda et seruos eius et populum eius in ma-
nu nabugodonosor regis babilonis et percutiet eos in ore gladii
et non flectetur neque miserebitur neque parcet. Et libere ambulauit iheremi-
as clamans in medio populi eadem. Porro rex egypti egressus est de egyp-
to quasi soluturus obsidionem ihrlm. Et recessit rex babilonis a ihrlm
occurrit ei et fugauit eum in ore gladii et de syria coegit exire.
Cumque discessisset nabugodonosor a ihrlm illuserunt falsi prophete ihe-
rusalem et despiciebant sedechiam dicentes. Non reuertetur babilonius. Sed redi-
bit transmigratio nostra ad nos cum omnibus vasis domini. Iheremias autem contra
hijs et uera prophetabat dicens. Tradetur sedechias in manu regis babilonis
et loquetur os eius cum ore ipsius et oculi eius oculos videbunt et in babilone
ducent sedechiam. Impii uero dicebant iheremiam a mente excessisse. Por-
ro iheremias surrexit assumens ut egrederetur ad anathot vicum suum qui xxx
stadiis distat a ihrlm. Cumque peruenisset ad portam beniamyn custos
porte apprehendit eum dicens. Ad chaldeos profugis. Et adduxit eum ad
principes. Qui cesum miserunt in carcerem qui erat in domo ionathe scribe
et sedit ibi iheremias multis diebus. Et venit ad eum anameel filius
filii patrui sui ad vestibulum carceris et ait. Eme agrum meum qui
est in anathot tibi enim competit hereditas tamquam propinquiori. Et intellexit
iheremias quod verbum domini esset et emit agrum appendens vii stateres et
x argenteos et adhibuit testes et scripsit librum possessionis signatum
et stipulationes ~~[illegible]~~ et rata .i. confirmationes simul et signa
forinsecus et est verbum legis lugubarde et inscriptum libri fecit apertum
in oculis anameel et testium dedit librum baruch dicens. Sume libros
emptionis hunc signatum et librum hunc qui apertus est et pone eos in vase
fictili ut permanere possit multis diebus. Hec enim dicit dominus. Adhuc
possidebuntur et agri et vinee in terra ista de qua vos dicitis quod deserta
est. Ecce ego congregabo eos de vniuersis terris ad quas eieci eos
et reducam eos ad locum istum et habitabunt confidenter et feriam eis pac-
tum sempiternum. De obsidione sedechie capitulo 17 · 21 ·

Porro anno ix° sedechie x° mense x° die mensis luna xxxx ve-
nit nabuzardan princeps babilonis et nabugodonosor cum eo
et circumdederunt ihrlm et extruxerunt in circuitu eius municiones
et clausa est ciuitas xviii mensibus. Mittens itaque sedechias tulit
iheremiam de carcere et interrogauit eum in domo sua secrete dicens. Putas
ne est sermo a domino · quia redierunt chaldei? Cui ait. In manu regis
babilonis tradetis. Sed obsecro domine mi rex · ne remittas me in car-
cerem ionathe ne ibi moriar. Et precepit rex ut traderetur in vestibulum
carceris · et ut daretur ei torta panis cotidie excepto pulmento donec
consumerentur omnes panes ciuitatis. Et clamauit iheremias in vesti-
bulo carceris. Qui remanserit in ciuitate fame aut gladio peribit
qui confugerit ad hostes quodammodo mortem declinabit. Et conuene-
runt principes et seniores ciuitatis ad regem dicentes. Rogamus ut re-

Asini. Cui vel aliis dicitur sepultura asini .i. carnem dimittere. Prov. 26. Fla-
gellum asino et chamus equo · et virga dorso imprudentium ·
Carcer. Gen. 40. Memento mei dum bene tibi fuerit ut suggeras pharaoni ut educat me de isto carcere ·
Corpus de quo apostolus desiderat liberari. Ro. 7. Infelix ego homo quis me liberabit de corpore mortis huius?
Infernum de quo Mt. 5. Esto consentiens aduersario tuo cito dum es in via cum eo ne forte tradat te iudici et
Purgatorium. Augustinus. Hic ure hic seca ut in eternum parcas · iudex ministro ·

Ezechiel dicit adductum eum in babilonem et eam non videbit ibique morietur.

ut moriatur. hortatur enim de industria et dissolvit manus virorum bellantium. Plane mentitur cum dicit. Sedechias vinctus ducetur in babilonem. Ezechiel enim prophetavit dicens sedechias non videbit babilonem. Et dixit rex ad eos. Ecce ipse in manibus vestris est. nec enim fas est regem vobis negare. Tulerunt ergo ieremiam et deposuerunt eum cum funibus in lacum in quo non erat aqua sed lutum ut morte ipsum suffocarent. Dimiserunt ergo ieremiam in luto usque ad guttur. quod erat ei amarius omni morte. Audiens autem abdemelech ethiops vir eunuchus de domo regis secreto dixit regi. Domine mi rex. Peccatum tu fecerunt viri isti. [illegible] Qui respondit. Tolle tecum [illegible] et leva ieremiam de lacu antequam moriatur. Qui assumptis viris [illegible] pannos veteres de domo regis qui computruerant et submisit [illegible] eum per funiculum. et dixit ad ieremiam. Pone pannos veteres [illegible] manuum tuarum et super funes. Quo facto eduxerunt eum de lacu. Et vocavit eum rex secreto ad ostium tertium quod erat in domo domini [illegible] Interrogo te. non abscondas a me aliquid. Cui respondit. Si consilium [illegible] tibi non me audies. Si autem annunciavero tibi interficies me. Et [illegible] ei dicens. Vivit dominus non occidam te nec tradam in manus virorum [illegible] animam tuam. Et ait ieremias. Si exieris ad principes babilonis [illegible] eris tu et domus tua et civitas hec non succendetur. Si non exieris [illegible] tu cum domo tua non effugies manus eorum. Et ait rex. [illegible] eos sed timeo cohabules qui transfugerunt ad chaldeos ne forte [illegible] me et tradar in manus eorum et illudant mihi. Et ait ieremias [illegible] Tunc rex inquit. Nullus sciat verba hec. Si quesierint a te quid [illegible] rex dicens. Prostravi me coram rege ne reduceret me in carcerem [illegible]

Porro defecerunt victualia in urbe [illegible] adeo ut mulieres coquerent parvulos suos [illegible] proprios sicut legitur in trenis. Ieremie iiii. Capta est [illegible] civitas. xi. anno regni sedechie. iiii. mense. ix. die mensis [illegible] iosephum et librum regum. secundum [illegible] vero. v. die. Et capta est [illegible] media nocte. et sederunt principes babilonis in porta [illegible] Fugit autem sedechias cum omni domo sua nocte et principes [illegible] per viam orti regis et ingressi sunt ad viam deserti. Sed cum [illegible] a quibusdam tradiciis principibus babilonis persecuti sunt eum [illegible] et apprehenderunt eum in campo solitudinis iericontine. Principes [illegible] dispersi sunt et recesserunt ab eo. Ipsum vero cum reliquis vinctum [illegible] runt ad regem babilonis in reblatam. Cui locutus est rex [illegible] eum ingratum fuisse receptis ab eo imperiis. et contra iuramentum [illegible] egisse et decrevisse in deum. Et addidit. Magnus deus [illegible] odio tradidit te mihi. Et occidit filios eius coram eo. et [illegible] precedere. cuius filium iosedech reservavit. Occiditque et eunuchum [illegible] erat super viros bellatores. et sophar principem exercitus [illegible] tores et v. viros de hiis qui steterunt coram rege et tres [illegible] toribus templi et vi. viros probatos de vulgo. ~~et [illegible]~~ vel [illegible] Oculos vero sedechie effodit et cathenis vinxit eum ut adduceret [illegible] in babilonem et cum eo iosedech. Et reduxerunt qui redemptam [illegible]

Ita ad exercitum in iherusalem. De incendio templi et urbis [illegible]

Sequitur in xi anno sedechie mense v. x die mensis [illegible] ipsius. nabugodonosor regis babilonis. nabuzardan [illegible]

∴ Tradicij varij. modo hinc parti modo illi fauentes vel tradicij perfugi.

Ut fecit pauperibus. Iam perierat cyaliorum ut illi qui pauperes [illegible] et [illegible] promoverent [illegible]

Roboam fecit predones de extremis populi.

Nabuzardan qui est princeps cocorum sunt gulosi et luxuriosi qui vestri fuerunt [illegible] [illegible]

[illegible] Iob. 20 [illegible] usque ad [illegible] [illegible]

Reges iuda exceptis saul. primus david. 2us salomon. 3us roboam. abia. 4us asa [illegible] 8us. Ochozias. 9us. Regina athalia 10us. Ioas. 11us Amasias. 12us Ozias. 13us Ioathan [illegible] Ezechias. 16us manasses. 17us amon. 18us iosias. 19us ioachaz. 20us eliachim vel ioachim [illegible] filius eius. 22us mathanias. vel sedechias.

Reges israel. Ieroboam. nadab. baasa. hela. zambri. amri. achab. ochozias. ioram. iehu [illegible] Ieroboam. zacharias. sellum. manaen. phacea. phacee. osee.

domum domini et domum regis et omnes domos ierusalem et totum murum ...
per circuitum destruxit. Et tulit omnia vasa domus domini et columpnas
et mare eneum et ligauit ieremiam ut adduceret eum in babilonem cum
captiuitate inde. Et tulit ieremiam de vestibulo
... de quo mandatum acceperat nabugodonosor in hunc modum.
Tolle illum et pone super eum oculos tuos. et ut voluerit facias ei. Et prefecit
godoliam filium achiam ut preesset pauperibus qui relicti erant
agricolis et vinitoribus ut redderent singulis annis vectigalia regi
babilonis. Dedit autem nabuzardan in rama et thebaticam cum
... Et tollens de medio eorum ieremiam dixit ad eum. Veni mecum
in babilonem et honorabo te. Quod si displicet reside. Omnis terra in
conspectu tuo est. Habitaque apud godoliam et quocumque volueris vade. Et
tradidit ei nabuzardan cibaria et munuscula et dimisit eum. Dedit
... ieremias et baruch notarius eius in medio populi qui relicti fuerant.
Nabuzardan vero abiit in babilonem trahens secum captiuitatem. Hic
finit ... regnum hebreorum. et regnatum est in eo secundum iosephum annis
... et .xiiii. et mensibus .vi. et diebus .x. Secundum vero librum regum
... plene computeris et fuerunt in eo reges a david .xx. et unus. Ab edifi-
catione vero templi fluxerunt anni .ccc. et lxx. et menses vi et dies .x.
Ab egressu autem populi de egypto anni mille et .lxii. et menses .vi. et di-
es .x. Fuerunt autem in templo per successionem .xv. summi sacerdotes a primo
qui constituit salomon usque ad precem iosedech quem ... rex babilonis.

Porro nabugodonosor cum intrasset **de morte zedechie**
babilonem cum triumpho victimas solempnes immolauit diis suis et
solempnizauit cum omni populo .xx. diebus. Cumque vinum biberent exhilarati
precepit rex ut adduceret sedechias in medium et aliqui de cantoribus
... cantoribus templi cum eo qui psallerent coram conuiuantibus in musicis
instrumentis et canerent ymnos de canticis syon. Bibebant autem conui-
ue in vasis domus domini. quorum quedam nabugodonosor consecrauit ydolis
quedam vero sibi reseruauit. Cumque daret psallentibus potum clamculo
precepit rex ut sedechie daretur potus laxatiuus. et coram omnibus ig-
nominiose laxatus est. et irrisum reduxerunt in carcerem. Qui nimio
afflictus dolore post paucos dies mortuus est. Et audiens nabugodo-
nosor causam mortis eius extrahens eum de carcere cum honore regio sepe-
liuit eum. **Incidens** In diebus sedechie factum est exordium regni
medorum et exordium habuit. quarta etas cuius anno secundo factum est solis
defectio quam milesius thales predixerat. In diebus captiuitatis sextus
rex romanorum seruius nobilis captiue filius qui tres montes urbi
addidit quirinalem viminalem et esquilinum. fossas circa muros duxit
censum romanorum ciuium primus instituit. Tandem occisus est a terquinio super-
bo prisci tarquinii filio. Eo tempore apud grecos .vii. sapientes appellati
sunt. In hoc loco dignum duximus questionem de collectione annorum regum iuda
et regni israel et determinationes eorum quam nobis occurreret ut tandem historiam
prosequamur. **Determinatio contrarietatum.**
Emergit contrarietates de collectione annorum regum iuda et
... quibus determinari potest. Ubi non inuenitur determinatio vicio scriptoris
... hoc accidisse qui in numeris nobis sepe nimis fallitur. Solui-
mus determinantur .v. modis. Primo per sinodochen scilicet dicitur de aliquo cum regnauit per duos annos et di-
... cum regnauit per tres annos. et sic per partem pro toto ponitur. Cumque fit esse ut si regnauit ... annis
... anni computentur cum annis regis sequentis et alibi dimittuntur. Tertio modo determinatur per hoc
... vel in contrario vel alia cum ... et filio regnum iniungit. et
... solum illos annos quibus mortuo patre regnauit. aliquando omnes ex quo ... cepit.
Quarto modo per vicium scriptoris ... quod sepe in numeris et ... nobis errare ut dicit ... sicut de saul. Quinto determinatur per hoc quod solum numerantur anni in quibus bene se habuit in ...
... computantur omnes in quibus bene et male.

et ieroboam primi conregnauerint annis .xvii. alter in iuda alter in isr[illegible]
ro post roboam cepit regnare abia filius eius in ierusalem [illegible]
beam . qui .xxii. annis regnauit in israel . et conregnauit [illegible]
tribus annis quod synodoche dictum est hoc est duobus annis et aliqua parte [illegible]
erat .xx°. ieroboam . et in reliqua parte eiusdem anni cepit regnare [illegible]
nauit in israhel filius nadab filius ieroboam . duobus annis . i. uno [illegible]
alius parte secundi . qui adhuc erat secundus asa . Et occidit eum baasa [illegible]
regnare in israel pro eo anno tercio asa . et regnauit .xxiiii. [illegible]
plenis et tunc regnasset usque ad .xxvii. asa [illegible]
usque ad .xxvi. Hela itaque filius baasa cepit regnare [illegible]
asa . et duobus annis regnauit . i. uno et alius parte [illegible]
asa . Et in hoc eodem anno zamri interfecit hela et regnauit [illegible]
Quo mortuo diuisus est populus . pars quedam sequebatur thebni [illegible]
et preualuit amri et regnauit .xii. annis in israel . Hic [illegible]
tenuo ~~regni~~ de regno inter amri et thebni [illegible]
et ultra . quod statim dicit scriptura quod zamri cepisset [illegible]
regni aza . Si cum mortuo zamri statim cepisset [illegible]
electus quando regnare cepisset . xxvii° anno vel [illegible]
[illegible] dicit scriptura eum cepisse regnare in hoc anno [illegible]
eum dicit filium eius achab cepisse regnare . xxxviii° [illegible]
Si cum .xii° anno regnauit amri et in eo anno [illegible] palam est [illegible]
asa et asa non nisi .xl. et uno anno regnauit [illegible]
it asa per viii annum . Quomodo achab successit [illegible]
xxxviii° anno regni asa quod sic solui potest . Cum scriptura [illegible]
pisse regnare .xxxi. anno asa intelligendum est [illegible]
mortuo thebni cepit regnare . Quod autem dicit eum [illegible]
a .xxviii. anno asa . intelligitur quod tunc elegit in regem [illegible]
ad .xxxviii. annum regni asa . quando achab regnare [illegible]
scilicet scriptura consonat quod iniunxit iosaphat filium [illegible]
iiij° anno regni achab quia fuit ultimus asa .xl. [illegible]
phat regnauit in ierusalem .xxv. annis . cuius anno [illegible]
lius achab cepit regnare in israel et duobus annis [illegible]
non habuit frater eius ioram successit in regnum et cepit [illegible]
in israel anno 2° iorami filii iosaphat . Sed quia [illegible]
xx° quinque annis regnauit ochozias cepit regnare [illegible]
annis regnauit quando ioram frater eius anno secundo [illegible]
non potest .xviii. vel .xix. iosaphat regnare cepit [illegible]
in sequentibus subiungit scriptura quod .xviii. anno iosaphat [illegible]
achab regnauit . Hec contrarietas sic solui potest . Duo [illegible]
dicit ochozias illi sunt quibus solus et [illegible]
sine conregnasset regnauit . Reliquis uero .viii. vel .ix. [illegible]
te frater eius ioram administrationem regni agebat non [illegible]
Ut in .xviii. anno regni iosaphat regnasse dicitur [illegible]
administrationem pro fratre qui languebat suscepit . Scriptura [illegible]
ioram filius achab anno 2° iorami filii iosaphat [illegible]
solus defuncto iam fratre regnare cepit . Ex diuisione [illegible]

collectus ē scdus libri regū · viii ē q aliqs aliud s... ioram dñs ĩmute
initū ichoacōis regni regū tñ iuda q isrl̄ assignauit. Ioram aūt filius
achab xii. ānis sup isrl̄ regnauit. Illa g° scriptura q postea dicit q
āno quīto ioram filii achab regis isrl̄ regnauit ioram filius iosaphat
regis iuda. tēpus attende qd pro frē adhuc viuēte regnū suscę-
pit. Porro ioram filius iosaphat. xxxii° ānorum erat cū regnare
cepisset et viii° ānis regnauit ĩ ihr̄lm. Anno xii. ioram filii achab
regnauit othozias filius ioram regis iuda. xxii ōrum ānorum erat cū
regnare cepisset et . viii. ānis regnauit ĩ ihr̄lm. Quidā mēdosi co-
dices habēt ioram filium iosephat. xxii ōrum cum fuisse ānorum cū regnare
cepisset qd stare nō pt. Si eñ . xxii ōrum ānorum erat tm cū regnare ce-
pisset et viii° ānis tm regnauit g° xl octo ānorum erat cū mortuus ē. sz
filius eius ei succedēs iam . xxii ōrum ānorum erat . g° qñ eū genuit ioram
viii ānorum erat qd ĩpossibile ē. In hebr̄ tradit ioram filium iosaphat
xx. ānis regnasse et . xl ii bus ānis vixisse qd vr̄ cōsonare illi lr̄e q dicit
cū xxxii ē ānorum cū regnare cepisset. sz dicitur tm solos viii. ānos
quibus innocēs vixit anteq frēs suos occidisset illi ĩ regnū cōputa-
ros a scriptura. Mortuo othozia ... mr eius athalia . vii. ānis
regnauit ĩ ihr̄lm. Eisdē sex annis ... conregnauit ihen q xxviii bus
ānis regnauit ĩ isrl̄. Anno vii. ihen cepit regnare ĩ ihr̄lm ioas
et xl. ānis regnauit. Regnauerūt g° pariter ioas ĩ iuda et ihen
ĩ isrl̄ xxiii bus ānis. Quibus finitis mortuus ē ihen et successit ei
ĩ regnū ioachaz filius eius ichoans regnare āno xxiii° ioas regis
iuda. et . xvii ānis regnauit ĩ isrl̄. Si cōputet sz āno xxiii ioachaz
cepit regnare et ānis xvii regnauit cū ioas xl tm ānis regnaue-
rit. palā ē q usq ad xxxix^um ānum vel potius xl ānum eius ioachaz regna-
uit. Cū g° statim ĩ sequēti dicat scriptura q ioas filius ioachaz anno
xxxvii° ioas regis iuda regnare cepit forte ~~xxxvii~~ ĩ tēmio ĩ uniuē-
nitur simul cū pr̄e regnauit. forte scriptorum negligēcia q ĩ multis se-
pe cernitur hac difficultatē peperit. Anno 2° ioas regis isrl̄. regna-
uit amazias ĩ ihr̄lm. xxix annis. Anno 2° ioas quo amasias re-
gnare cepit videtur ex quo solus defuncto pr̄e regnauit. Vixit
autē amasias āno 2° rex iuda postq mortuus ē ioas rex isrl̄ xv
ānis. Erit ĩ ... q̄stio supiorū ē q amasias āno 2° ioas regis isrl̄
ichoans regnare . xxix. ānis regnauit. Ioas aūt xvi ānis reg-
nauit. xv. itaq ānis simul regnauerūt. Mortuo itaq ioas solū
xiiii or ānis supfluxerit amasie. vel ad plus xv. forte ergo
ut scriptor ponēs . xxix. p xviiii. vel forte amasias viuēs desijt
regnare et x. vel . xi. ānis vixit dimissus. Porro āno xv amasie
regnauit in isrl̄ ieroboam. xl. et uno āno. Simul itaq regnaue-
runt amasias in iuda ieroboā ĩ isrl̄ ad plus xv ānis. Qd ē ergo
q sequēs scriptura dicit . q xxvii° āno ieroboā regnauit ozias
filius amasie ĩ ihr̄lm. forte xv. ānis iuda sine rege fuit. Quia
ut dixi p^mo amasias viuēs regnū dimisit et ozias adhuc puulus
regnare nō potuit. Mortuo vero pr̄e cū xvi cēt ānorum et ... ieroboā
isrl̄ xxvii ānum regni sui ichoasset regnare ĩ ihr̄lm . et lii bus
ānis regnauit. Porro āno xxxviii° ozie regis iuda regnauit

zacharias filius ioboam in israel vi mensibus. Et hic oritur questio [illegible]
in anno xxxviii° ioboam qui xli° et uno anno regnavit [illegible]
cepit et lii^bus annis regnavit. xiiii itaque annis [illegible]
Cum ioboam post xl et unum annum defuncto sit statim [illegible] zacharias [illegible]
in regnum successit non in xxviii^o sed xv anno regni ozie [illegible]
Aut ergo regnum israel xxiii^bus annis sine rege fuit. vel potius [illegible]
annos zacharias filius ioboam regnavit. Qui tamen illi quos pessime [illegible]
regnum non sunt computati. Soli autem sex menses quos [illegible]
xxxviii° anno ozie illi sunt computati in xxxix° anno ozie [illegible] manaen [illegible]
eo zacharias regnavit uno mense. Eodem anno manaen [illegible]
et regnavit in israel x annis. Anno l° ozie phacea filius [illegible]
regnavit duobus annis in israel. Anno lii° ozie phacee [illegible]
eius phaceiam interfecit et regnavit xx annis. Anno ii° [illegible]
ioathan in ierusalem et xvi annis regnavit. xvi vero annis [illegible]
regnaverunt ioathan in iuda et phacee in israel. [illegible]
ioatham fuit phacee xvii^o et ita phacee regnavit post [illegible]
annis in quibus conregnavit [illegible] achaz filius ioatham [illegible]
interfecit phacee et regnavit [illegible] ex eo xx° anno ioathan [illegible]
tempore ex illo tempore regnum ioathan sumpsit initium quo pater leprosus [illegible]
Ubi autem legitur quod anno 2° phacee regis israel. et quod xvi [illegible]
ab illo tempore initium quo solus mortuo patre regnavit. [illegible]
achaz osee regnavit in israel ix annis. Si ergo phacee [illegible]
tum annis conregnaverunt ut deinde est tunc iiii° anno achaz [illegible]
rec et si osee occisor eius non regnavit per eo usque ad [illegible]
tunc regnum israel fuit xx annis sine rege. Itaque per [illegible]
alie si quas premisimus contrariari possunt per synodoche vel [illegible]
tribus regnaverunt antequam soli regnarent. vel quod regna [illegible]
ge fuerunt. Incipit historia thobie. prologus.

Historia thobie concordiam habuit in captivitate [illegible]
fecit salmanasar. Quo vero tempore terminum habuit [illegible]
cet. Videtur ei secundum litteram historie thobias [illegible]
dum ierusalem et incendium templi. Ait enim in cantico suo [illegible]
iusticias castigavit te dominus benedic deum seculorum in sancta ut reedificet [illegible]
tabernaculum suum et revocet ad te omnes captivos. In diebus [illegible]
tus sive cum predicet filiis suis de reditu captivorum ait [illegible]
replebitur et domus dei que in ea incensa est iterum reedificabitur [illegible]
datur terminus vite thobie. Fuit enim terminus historie [illegible]
vite. non invenimus descendisse historiam ad plus [illegible]
natus est filius eius patre captivato. vi° anno ezechie [illegible]
eius xcix tamen annis vixit circa xx^m annum iosie mortuus [illegible]
historiam transtulit ieronimus de sermone chaldeorum in latinum [illegible]
cromatii et heliodori episcoporum. Historia ista inter [illegible]
nitur [illegible] ieronimus tamen in prologo suo dicit apocrypha [illegible]
[illegible] ordine canonis. Sed quia de nullo ordine [illegible]
fusius [illegible] accepit apocrypha ut includit etiam apocrypha [illegible]
et [illegible] lingua chaldeorum hebraico sermone utriusque lingue [illegible]
habe[illegible] ieronimus. quia quod ille hebreis verbis expressit latinis [illegible]

.a. Decimam decimacionem. ergo [illegible] iiii. .18. Filiis levi dedi omnes decimas israel [illegible]
mas faciebat primo [illegible] anno quia tamen patre honore dabat levitis et [illegible]
suis et sacrificia faciebat in precipuis festivitatibus in [illegible]
[illegible] anno et sequenti faciebat. Terciam [illegible] ut haberet quod daret [illegible]
[illegible] dentur in [illegible] cum omni pane et indigentes [illegible] Et [illegible]
[illegible] plenam [illegible] Tres [illegible] ut in [illegible]
[illegible] magis [illegible] decime dari pauperibus. Unde. [illegible]
[illegible] anno non [illegible] in nova lege [illegible]
dari [illegible] xix° [illegible] Ad [illegible]
ut [illegible] Ieronimus ad damasum papam. [illegible]

no · b · Genesis · [illegible] · Cum placuerit deo vie hominis [illegible]
[illegible] et [illegible] · Et gen. 39. Fuit autem [illegible]
[illegible].

fuit sub breui et qui unius diei labore· De thobia· thobie primo·
Petro thobias ex tribu neptalim fuit· Cum ceteri ad uitulos aure
os quos fecerat ieroboam irent ipse aspernabatur illos ut adoraret deum
israhel· primitias et decimas fideliter offerebat ita ut in tercio anno proselitis
et aduenis omnem ministraret decimationem et in omnibus legem dei puer obser
uabat· Factus autem uir accepit uxorem sibi annam de tribu sua· et suscepit
ex ea filium nomine suo uocauit eum thobiam· Captus quidem cum uxore
et filio suo habitauit in niniue et custodiuit animam suam ne communicaret
escis gentilium· Unde et cum omnes cibos non custodientes se gentiliter in
quinabat· Et dedit illi dominus gratiam in oculis salmanasar qui dedit ei
potestatem quocumque uellet ire ad captiuos et eum eos facere quecumque uolu
isset· Cumque deambularet per regionem cum captiuis monita salutis dans
cum deuenit in rages ciuitatem medorum et inuenit in ea quendam contribu
lem suum gabelum egentem et tradidit ei sub cyrographo ·x· talenta argenti ·e· Decem talenta· Et non
que habebat ex hiis in quibus a rege fuerat honoratus· Mortuo autem salma
nasar cum filius eius senacherib filios israhel exosos haberet thobias con
solabatur eos et ministrabat egentibus· Cumque iratus esset senacherib a
iudea fugiens manum quam contra eum dominus exercuerat propter multorum he
breorum fecit occidi quorum corpora thobias sepeliebat· Quod cum nuncia
tum esset regi tulit omnem substantiam eius et eum iussit occidi· Tobias uero fu
giens cum uxore et filio latuit· quia multi diligebant eum· Post ·xlv·
dies cum esset occisus rex a filiis suis redijt thobias in domum suam
et restituta sunt ei ablata· ¶ Porro in quodam die festo cum prandium esset
paratum apud thobiam dixit filio suo· Uade et adduc aliquos de tribu ·d·
nostra timentes deum ut edat nobiscum· Qui reuersus nunciauit unum de
hebreis iugulatum iacere in platea· et exiliens ieiunus tulit cor
pus occulte in domum suam et comedit panem in luctu et tremore et
cum sol occubuisset sepeliuit illud· Et arguebant eum proximi sui dicen
tes· Huius rei causa interfici iussus es et iterum sepelis mortuos·
Sed thobias magis timens deum quam regem· sollicitus sepulture instabat
Contigit autem ut quadam die fatigatus a sepultura domum rediens iac
taret se iuxta parietem obdormiuit· et ex nido hirundinum calida
stercora super oculos eius inciderunt et factus est cecus· Hoc autem permisit
deus fieri ad eius probationem et ad exemplum pacientie in posterum· Unde et in ·e·
omnibus benedixit deum· sicut et beatus iob· Sed et proximi sui insultaba
bant ei· increpabat dicens· Nolite ita loqui· filij enim sanctorum sumus et
uitam illam expectamus quam deus daturus est fidelibus suis· Anna uero uxor
eius ibat ad textrinum opus cotidie et de labore manuum suarum
uictum quem consequi poterat deferebat· Factum est autem ut hedum accipiens deferret
domum cuius balatum thobias audiens ait· Uidete ne furtiuus
sit· Ad hoc uxor eius irata respondit· Manifeste uana facta est spes
tua· et elemosine tue modo apparuerunt· ¶ Et ingemuit thobias
et cepit orare cum lacrimis ·d· Et nunc domine secundum uoluntatem tuam fac mecum et pre
cipe in pace recipi spiritum meum· expedit enim michi magis mori quam uiuere
Eadem die contigit ut sara filia raguelis in fine medorum audiret
improperium ab una ancillarum suarum quam increpabat· dicenti sibi· Interfec
tricem uirorum tuorum numquam uideamus· numquid occidere me uis sicut occidisti ·vij· uiros

·e· Decem talenta· Et non [illegible] captiuitatis [illegible] dabat [illegible] contribuli suo argentum [illegible] ·c· [illegible] operum [illegible] ad [illegible] fidei·

Fugiens· [illegible] Glossa· Senacherib [illegible] fugit [illegible] [illegible] permiserit·

nota hic

Latuit· [illegible] ·10· Si uos persecuti fuerint in una ciuitate fugite in aliam Io· 8· Abscondit se et exiuit [illegible] [illegible] dignos non debuit [illegible] fugere persecutorem [illegible] amore [illegible] fugere [illegible] [illegible] fugere [illegible] adiuuandos [illegible]

Et fremebat· Amos· 8· Conuertam festiuitates uestras in luctum· Iob· 30· Uersa est in luctum cythara mea· Iacobi· 4· Risus uester in luctum et gaudium in merore· ¶ Calida stercora· Forte hoc non fuit ex natura stercoris sed uoluntate domini [illegible] [illegible] [illegible] · Flagellat enim dominus aliquos suos ut alij ui
dentes timeant et patientes fiant si flagellentur· Iere· 29· Ecce illi quibus non erat iudi
cium ut biberent calicem bibentes bibent· et tu quasi innocens relinqueris· Per hirundines que in aere uolant intelliguntur boni· per stercora calida
calidis stercoribus· i· ardentem appetitum [illegible] nisi ei esset calidi non excecarent· [illegible] ad uoluptatem [illegible]
tur· ·Ge· 30· Da michi liberos alioquin moriar· ¶ Nota· sed hoc me a me medicinam me necessitate compulsus fuerit· Unde per pauperes eruit
¶ Et ingemuit· Non ex impatientia· sed deflens [illegible] huius miserie et dilationem
uel quod zelo iusticie uidens quod non poterat facere opera iuste· Glossa· Cum deum [illegible] lacrima purgat·

Fuerat enim tradita .vii. viris et demon nomine asmodeus occidebat eos
mox ut ingressi fuissent ad eam. Ascendit ergo sarra in superius cubiculum domus
sue et tribus diebus et tribus noctibus non manducavit neque bibit sed in oratione
persistens dicebat. Peto domine deus preces meas ut de vinculo improperii
huius absolvas me aut certe desuper terram eripias me. In illo tempore
exaudite sunt preces amborum in conspectu dei et missus est angelus domini
ut curaret eos. Igitur cum thobias putaret se exaudiri ut
moreretur ait ad filium suum. Audi fili mi verba mea et ea in corde tuo quasi
fundamenta construe. Cum moriar sepelies me. et honorem habebis
matri tue omnibus diebus vite eius. Mortua eum me sepelies eam. Omnibus autem diebus vite tue in mente
habeto fili mi deum et sua mandata eius. De substancia tua fac elemosinam
quia elemosina ab omni peccato liberat. et magnam fiduciam prestat
in deo omnibus facientibus eam. Attende tibi fili mi ab omni fornicatione ...
superbiam ... a qua sumpsit initium omnis perditio. Consilium a sapiente perquire ...
a peccatoribus declina. Merces mercenarii non maneat apud te ...
Noli timere fili quia pauperem vitam gerimus sed multa bona habebimus si timuerimus
deum. Indico etiam scito quod dedi gabelo .x. talenta argenti ...
cirographum penes me habeo. Perquire igitur tibi fidelem virum et ...
ea salva mercede sua ut restituas gabelo cirographum ...
tibi depositum. Tunc egressus thobias invenit iuvenem ... accinctum
et quasi ad iter paratum ignorans quod angelus dei esset. Cumque ...
eo quod omnem regionem medorum novisset et rages civitatem ...
habitare in ea introduxit eum ad patrem suum. et salutavit eum ...
dicens. Gaudium sit tibi semper. Qui respondit. Quale gaudium erit mihi ... lumen
celi non video. Cui iuvenis. Forti animo esto in proximo est ut a deo cureris ...
Et ait thobias. Poteris perducere filium meum ad gabelum ...
ducam eum. et reducam ad te. Cumque requireret thobias ab eo ...
et domum et nomen. Respondit. Ego sum ... azarias ...
magni filius. quod totum secundum interpretationem nominis verum est ...
israel id est de angelis videntibus deum. Erat azarias id est adiutorium ...
ananie id est gratie dei. Paratis omnibus que ... erant ...
simul et canis secutus est eos. Mater vero flebat dicens ...
baculum senectutis nostre tulisti. Nunquam fuisset pecunia ipsa ...
eum. Sufficiebat nobis paupertas nostra ut divitias ... filium
videbamus filium nostrum. Et ait thobias. Noli flere ... filius ...
ter ad nos. credo enim quod angelus dei bonus comitetur ei. Et ...
duo prima mansione manserunt iuxta fluvium tygrim. Et ...
bias ut lavaret pedes suos et piscis egrediebatur ... invadit me ...
tabat eum. et timens thobias clamavit. Domine invadit me ... lavaret
Apprehende branchiam eius et trahe eum ad te. Et extraxit ... palpi-
tabat ante pedes eius. Super hunc locum dicit beda ... quasi pedes
deos suos quibus ambulamus super terram. advenit dyabolus ...
eo. Ubi ipse ait. Pater misisti a me calicem hunc id est dyabolum ...
angelus ad thobiam. Exentera piscem hunc et cor et fel et iecur ...
tibi valet enim ad medicamenta. Tunc thobias partem piscis ...
comederunt. partem alteram secum tulit. Cumque simul pergerent ...
Azaria frater quod remedium habent que de pisce servari ... particu-
lam cordis super carbones positam fumo suo extricat omne genus ...

Exaudite sunt preces. Pro illud ... Quecumque orantes petitis credite quia accipietis ...
et verba mea in vobis manserint quodcumque petieritis fiet vobis. Sed non quod aliquis exaudit ...
meritum ut de paulo 2 Chor. 12. Glossa. ... multa petit ...
Sepelies me. Glossa. Corpus sepeliendum id est ... deposituri ...
De substantia. prov. 3. Honora dominum de tua substantia et de primitiis frugum ...
... oblatio est maculata ... Qui offert sacrificium ex substantia pauperis ...
... morabitur opus mercenarii apud te usque mane ... Qui effundit ...
... Et exivit thob. ... Thobias descendit ...
ad lacrimas. Thobias ut lavaret pedes ... Thobias piscem ...
in ... piscem ... dyabolus ... membrum dyaboli. Thobias piscem ...

apro vel a muliere · Nec super hoc mirari debemus cum fumus cuiusdam
arboris [illegible] adiscte eandem vim hunc perhibeat. Cumque consisterent thobi[as]
ad ipsum manerent nocte illa · Respondit angelus · Est hic raguel propinquus
tuus [illegible] filiam unicam quam debet tibi cum omni substantia eius · Et ait thobias au
dio quia tradita est viris vii · et occisi sunt a demone · Et respondit angelus
Noli timere · Hii sunt petulantes et deum non timentes propterea demon mulieres
Tu autem cum acceperis eam tribus diebus continebis ab ea et de nocte vaca
bis orationibus · Prima nocte incenso iecore piscis fugabitur [illegible]
demonium · Secunda nocte in copulacione sanctorum patriarcharum admit
teris · i · orabis deum ut in principio scientiis et predicte patriarcharum
Tercia nocte benedictionem consequeris ut filii ex vobis
generentur sani et incolumes · Hanc benedictionem perstabit vel succedet vel
maior [illegible] ut eos [illegible] succedentis generationis · Transacta nocte accipies
virginem cum timore domini · amore filiorum magis quam libidine ductus ut in semine
abrahe · benedictionem in filiis consequaris · Tandem ingressi sunt ad raguelem
Cumque dixisset raguel uxori sue quam similis est iuvenis iste thobie conso
brino suo · dixit ad eum angelus · Hic est filius illius · Et letatus est raguel et
[illegible] convivium · Tunc ait thobias · Non manducabo neque bibam
nisi petitionem meam confirmes et promittas mihi dare saram filiam
tuam · Quo audito expavit raguel et hesitanti de responso dixit angelus
Noli timere dare ei sibi coniungere hunc enim debetur et propterea alius non potuit
eam · Tunc ait raguel · Scio quia a deo venistis · et quod exaudivit preces
et lacrimas meas ut coniungeret hanc filiam meam cognationi sue secundum legem
moysi · Et apprehendens dexteram filie tradidit eam dextere thobie
dicens · Deus patrum nostrorum sit vobiscum et coniungat vos et impleat
benedictionem suam in vobis · Et fecerunt conscriptionem coniugii et comederunt
benedicentes deum · Post cenam vero introduxerunt iuvenem in cubiculum
virginis · Tunc protulit thobias de cassidile suo partem iecoris et posuit
super carbones · Tunc raphael apprehendens demonium relegavit illud in de
serto superioris egypti · Tunc thobias ait ad virginem · Sara exsurge
et deprecemur deum hodie et cras et secunda die · quia his tribus noctibus iungimur deo · quia
tertia transacta nocte in nostro erimus coniugio · Filii enim sanctorum sumus non possumus ita coniungi
sicut et gentes que ignorant deum · Et oraverunt ambo dicentes sic · Aue
domine deus · et confitemur ambo propter sanam · Porro circa pullorum
cantum fecit raguel parare sepulchrum ut sepeliret eum si mortuus esset
et misit unam de ancillis ad videndum si iam obisset · Que inveniens eos
omnes incolumes esse et secum pariter dormientes · Et laudaverunt
deum et impleverunt sepulcrum fossam quam fecerant prius quam lucesceret
et fecit raguel sollempne convivium omnibus vicinis et amicis suis · Et adiu
ravit raguel thobiam ut duas ebdomadas maneret apud eum et de
dit ei partem mediam omnium que possidebat faciens scripturam ut reliqua pars que
superesset post obitum suum ad eum deveniret · Tunc thobias dixit ad
angelum quem hominem estimabat · Azaria frater nosti quod gravius sit mo
ra parentibus meis · Obsecro ut eas ad gabelum et reddas ei cyrographum
suum · et accipias ab eo pecuniam · et moneas eum venire ad nupcias
meas · Tunc assumens raphael iiii or de servis raguelis et duos camelos
pergens venit ad gabelum et recepta pecunia venit cum eo ad nupcias · Et
ingressus gabelus invenit eos discumbentes et benedixit eis · Cumque omnes
cum timore domini nupciarum convivium exercebant ·

de cassidile suo · Diversi pastoralis [illegible] verti ad modum cassidilis religantur · qui habent in parte superiori bonos et super malos · et ibi [illegible] · Clericis [illegible] a fratribus qui sunt in ebrum [illegible] · quia [illegible] mittitur [illegible]

[illegible] pisce in ora procedendo · Christus diabolus malignitatem eius aperiendo · Iustus per confessionem occulta peccatoris · Thobias habuit salem marialem quia pisce condiebat · Christus instruendo homines · sapientiam in pectore · sale doctrine · [illegible] filii hamo · [illegible] generacio Cristi · [illegible] piscis quem diu cepit [illegible] · pisces experientur alter · [illegible] corporis operariis bonis ·

Cum timore domini · Sic et nos debemus facere mediam adquod [illegible] primi [illegible] peccaminum et in quanta miseria [illegible] · Considerabat iob · d · Angustie [illegible] suspiro · Et de illo [illegible] [illegible] in canonica nude · [illegible] sunt [illegible] cum gaudio timore · psalmus · i · Cythara et lyra in conviviis · iob · 21 · Tenent tympanum et cytharam · et gaudent ad sonitum organi ducunt in bonis dies suos &c.

.10. Porro cum thobias moram faceret in nuptiis sollicitus erat pater eius dicens
quod ad diem destinatum non rediret. Mater vero eius lacrimis irremedi-
abilibus flebat et dicebat. Heu me fili mi ut quid te misimus peregrinari lu-
men oculorum nostrorum baculum senectutis nostre. Vir autem eius et consolabatur
eam. Porro raguel dicebat ad generum suum. Mane hic et ego mittam
nuntium salutis tue ad patrem tuum. Cumque ille non acquiesceret tradidit
ei saram et dimidium substantie sue in pueris in puellis in pecudibus
in vaccis et in pecunia multa. Parentes vero monuerunt filiam suam
honorare socerum diligere maritum gubernare domum seipsam irreprehensi-
.11. bilem exhibere. Cumque reverterentur venerunt ad carram que est in medio
itinere et ait angelus ad thobiam. Precedamus nos duo et sequatur
lento gradu uxor tua et familia cum animalibus. et tolle tecum de fel-
le piscis et linies oculos ex eo patris tui et recipiet visum. Vir vero
anna sedebat secus viam cotidie in supercilio montis unde respicere poterat
de longinquo. Et cognoscens a longe filium venientem cucurrit et nuntiavit
Ecce filius tuus venit. Canis quoque simul fuerat in via precurrens et
eius blandimento caude gaudebat. Tunc exurgens pater et data
manu puero occurrit obviam filio suo et osculantes flere ceperunt
pre gaudio. Cumque adorassent deum et consedissent. Tunc thobias sumens de fel-
le piscis linivit oculos patris. et sustinuit quasi dimidiam horam et cepit
egredi albugo de oculis eius. statimque visum recepit et glorificabant
omnes deum. Et ait thobias. Benedico te domine deus israel quia tu castigasti
et sanasti me. et ecce video thobiam filium meum. Ingressa est autem post
.vii. dies sara uxor eius cum omni familia sua et pecunia quam acceperat a ga-
belo. Et convenerunt consobrini et vicini ad thobiam gratulantes
bantur ei per .vii. dies epulantes cum gaudio. Cumque narrasset thobias
patri suo per ordinem bona que fecit ei angelus in via dimidiam partem
angelum in partem rogantes ut dignaretur dimidiam omnium que at-
tulerant acceptam habere. Tunc dixit eis angelus occulte. Benedicite
deum celi et coram omnibus viventibus confitemini ei quia fecit vobiscum
misericordiam suam. Etenim sacramentum regis abscondere bonum est. opera autem dei reve-
lare et confiteri honorificum est. Non abscondam a vobis sermonem. Cum orabas
cum lacrimis et sepeliebas mortuos et derelinquebas pran-
dium et abscondebas mortuos per diem et nocte sepeliebas eos
ego obtuli orationem tuam domino. Et quia acceptus eras deo necesse fuit ut
temptatio probaret te. Et misit me dominus ut curarem te et saram uxorem
filii tui a demonio liberarem. Ego enim sum raphael angelus unus ex septem
qui astamus ante dominum. Qui cum audissent turbati sunt et trementes
ceciderunt in facies suas. Et ait angelus. Pax vobis nolite timere.
Cum enim essem vobiscum videbar vobiscum manducare et bibere. Ego autem invi-
sibili cibo et potu utor qui ab hominibus videri non potest. Tempus est ergo ut rever-
tar ad eum qui misit me. Et hec dicens ab aspectu eorum ablatus est.
Tunc prostrati per tres horas benedixerunt deum et exurgentes nar-
raverunt omnia mirabilia eius. Aperiens autem thobias senior os
suum benedixit dominum et dixit. Magnus es domine in eternum. quoniam tu flagel-
las et sanas. deducis ad inferos et reducis. et non est qui effugiat
manum tuam. Et hortatus est in hoc cantico thobiam et captivitatem filiorum israel
ut exemplo suo converterentur ad dominum et fecerunt

Dimidiam partem omnium. Nota quod thobias non est ingratus. Ingratus enim sit hic qui non est memor beneficii vel qui sibi attribuit et non ei qui dedit et qui recompensare non potest ex quo potest. Iste angelus est vero cui recompensare non possumus. Iob 9. Si voluerit contendere cum eo non poterit respondere unum pro mille. Ingratus est qui recompensatur sed non ex corde.

Bona est oratio. Ieiunium subvehitur ala alleviat quibus aliis duabus oratio volat ad thronum dei.

Obtuli orationem. i. voluntatem dei super hoc consului.

Et quia acceptus eras. Iob 21. Ducunt in bonis dies suos. Gregorius. Continuus successus prosperitatis temporalis eterne dampnationis indicium. Ideo iniusti ad mortem eterna ... ad edificium ... miserandi sunt liberius in ... Manducare. Sed quid fiebat de illo cibo. Ad hoc quod angeli visibiliter utuntur cibo ... cibo autem non utuntur digerendo et sibi incorporando ... calore ...

eo et credent quod cum eis faciet misericordiam. Omnes fines terre adorabunt te
nationes ex longinquo ad te venient et munera deferentes adorabunt te. Ex misterio de tempore gratie dicimus esse ex hiis que sequuntur. Apparebit
Ierusalem ex saphiro et smaragdo edificabitur. Et per vicos eius alleluia cantabitur. ~~Hoc in magnis videtur ... conditione per ... ~~

¶ Erat autem Thobias lvi annorum quando lumen amisit, sexagesimo vero illud recepit et postea vixit annis xlii et nepotes filiorum suorum vidit. Et complevit annos c et ii. Glosa. Tamen de misterio videtur velle cum post septem illuminatus est xlii annis supervixisse, referens septem ad laborem abstinentie, duos vero ad dilectionem dei et proximi. Cumque videret obitum suum sibi imminere, vocavit filium suum ad se et vii filios eius, dixitque: Cito exite de Ninive. Video quod iniquitas eius finem dabit ei. Nam ecce exponunt fratres vestri qui dispersi sunt a terra Israel, revertentur ad eam et replebitur domus dei que in ea incensa est et iterum in ea reedificabitur. Hoc magnis videtur in tali conditione per ... prediffisse quod ... narrasse. Adhuc enim stabat Ierusalem et templum in ea. Cumque monuisset eos de dilectione dei et timore et elemosinis faciendis ut ipsi eadem mandarent filiis suis, addidit: Vos autem nolite manere hic, sed quacumque die sepelieritis matrem vestram circa me in uno sepulcro, ex ea dirigite gressus vestros ut exeatis hinc. Et mortuus est Thobias. Et post mortem uxoris eius abscessit Thobias ex Ninive cum uxore et filiis et nepotibus suis et reversus est ad soceros suos et invenit eos in senectute bona et curam eorum gessit et clausit oculos eorum.

¶ Et nota quod in sacra scriptura v dicuntur Anne: Anna mater Samuelis, Anna uxor Thobie, uxor Raguelis, mater beate virginis et Anna prophetissa. Mortuus est Thobias iunior completis annis xcix et sepelierunt eum omnis cognatio eius et omnis generatio eius in sancta conversatione permansit, ita ut accepti essent tam deo quam hominibus. Nunc autem ad historiam captivitatis Ierusalem revertemur, et post historiam Iudith et Hester suis locis explicabimus. De Godolia. Ieremie xl.

Factum est cum prefecisset rex Babilonis Godoliam reliquiis terre, venerunt ad eum omnes qui evaserant manus hostium et residui firmas gentes latuerant vel dispersi undique latibulis remanserant animas. Multi quoque de x tribubus quibus gentis erat cohabitatio Samarie. Fuerunt etiam inter eos quidam de principibus terre, Iohanan filius Caree et Ieconias. Et dixit Godolias ad eos: Nolite timere habitare in terra et servire regi Babilonis et bene erit vobis. Ego habito in Masphat ut respondeam precepto Chaldeorum qui mittentur ad vos ut in nullo vos ledant. Cumque hic in numero firmasset dimisit eos ad priora loca que quisque sibi elegisset. Porro de genere regio erat Ysmael vir magnus qui dum obsideretur Ierusalem evasit et ad regem fugit Amonitarum et ibi morabatur. Et ait Iohanan filius Caree ad Godoliam secreto: Ysmael considerabit animam tuam. Invidens tibi dominium terre vel rex Amonitarum mittet eum percutere animam tuam ut occupet terram de populo. Ibo ergo et percutiam Ysmael nullo sciente ne interficiat te et dispereant reliquie Iuda. Et ait Godolias: Non facies

Alleluia ... in titulo ... confitemini domino et invocate nomen eius. Et ne dicerent ... Alleluia. Thobias Alleluia cantate in laudem ... ad dominum. Anulus Alleluia ... Angelus Alleluia psalmum ... dominum ... Dicitur quod post ... quandam iocunditatem que non potest verbis explicari.

¶ Ninive quod interpretatur speciosa, id est de mundo et mundanis que ... Thobias. Hic est ... Ninive ... Ieremie ... fugite de medio Babilonis ut salvet unusquisque animam suam ... Aquilonis.

vbi hoc ut īficias

virū innocentē. Ro[gavit] ei veisse ē ut ī tali desolacione [illegible]
Et factum ē ī mense .vii. cum sederent ... venit de morte godolie [illegible]
ysmael et .x. viri cū eo ad godoliā ī masphat et comedere [illegible]
eos. Cumq[ue] post prandiū . vsus eēt godolias ī sopore et [illegible]
eos ysmael et egressus est per noctem iudeos q[ui] erant ī ciuitate [illegible]
milites q[ui] a babilonis fuerant derelicti ut ... ciderant. et [illegible] Alterā vero die [illegible]
eorum ī lacū quē fecit rex asa ... baasa regē isrl. [illegible]
... videbat de ... . lxxx viri ad godoliā et egressus [illegible]
ī occursū eorum . d[ixit]. Intrate ad godoliā. quibus ingressis occidit eos [illegible]
pr[eter] .x. qui dixerunt ei. Parce nobis q[uia] thezauros habemus ī agro [illegible]
menti ordei vini olei et mellis. et dabimus eos tibi. et ... ī masphat [illegible]
Tunc ysmael duxit captiuas reliquias ppli q[ui] erant ī masphat [illegible]
et filias regis quas commendauerat nabuzardan godolie. Audiens aut[em] [illegible]
hanna filius caree assumptis viris occurrit ē ysmaheli [illegible]
ad aquas q[ue] sunt ī gabaon. Et fugit ysmael a facie eius. cum .viii. [illegible]
et reduxit iohanna captiuos et pdam quā duxerat ysmael. [illegible]

Et conuenerunt oēs reliquie iuda. reliquiae iuda [illegible]
ad ihremiā a minimo vsq[ue] ad magnū. disponebat ei fugere [illegible]
timentes ne occiderent a chaldeis pro morte godolie et [illegible]
Ora pro nobis deum ut indicet nobis ubi ... faciemus et [illegible]
faciemus. Post dies .x. factum ē verbū dni ad ihremiam [illegible]
pplm ait. Hec dicit dns. Si manseritis ī terra hac plantabo vos [illegible]
... ia ei placatus sum super malū qd feci vobis. Nolite [illegible]
regis babilonis q[ui]a ego vobiscum sum. Si aut[em] descenderitis [illegible]
ibi habuerit gladius quē formidatis apprehendet vos [illegible]
ī gladio fame et peste. Et nō audierunt ieremiā. Sed dixerunt [illegible]
nō misit te dns. Sed baruch incitat te aduersum nos ut tradat nos [illegible]
manibus chaldeorum. Et descenderunt oēs cū mulieribus et [illegible]
ī terrā egypti. et duxerunt secum ihremiā et baruch. Ro [illegible]
et sabbatizauit multis annis sicut predixerat ihremias. [illegible]
ī ea rex babilonis colonos sicut fecerat rex assiriorum [illegible]
habitauerunt reliquie iuda ī egyptum ī magdalo et ī thaphnis [illegible]
phares. et ē nomē regis a quo reges egypti sic denominantur [illegible]
ē sermo dni ad ihremiā ī thaphnis. Sume lapides grandes et [illegible]
eos ī cripta q[ue] ē ī muro latericio ī porta domus pharaonis [illegible]
ad eos. Hec dicit dns. Ecce ego assumā seruū meū nabuchodonosor [illegible]
et ponā thronū eius sup[er] lapides istos et percutiet terrā egypti [illegible]
buntis vos cū egyptiis. Porro mulieres eorum sacrificabant [illegible]
nis et regine celi. lune. vel ... vel veneris [illegible]
centes et lybamina. Cumq[ue] argueret eas ihremias. [illegible]
sui viris nris ... faciemus. Cumq[ue] ad viros [illegible]
Qui fecimus hoc ī urbibus iuda saturati sumus et bn erat nobis [illegible]
aut[em] cessauimus indiguimus oībus et gladio et fame consumpti [illegible]
Et respondit ihremias. Hec dicit dns. Ego iuraui ī nomine meo [illegible]
q[ui]a oēs viri iuda q[ui] sunt ī terra egypti gladio et fame et [illegible]
consummatum. Et illi ... pplus aduersus ihremiam. [illegible]
cū lapidibus quos absconderat sub muro latericio. [illegible]
peruenerunt ... sepelientes eū ... [illegible]
beneficiorū que prestiterat egypto. Orabat ei sua [illegible]

bestias aquarum quas cocodrillos vocant quibus prius egyptus infestabatur. Tradunt
etiam quod adhuc de pulvere eiusdem loci aspides percussi sanantur et fugantur
cocodrilli. De eodem ait epyphanius. Audivimus a viris senioribus qui ex
filiis antigoni et ptholomei descendebant quod allexander macedo veniens
ad sepulchrum ieremie et cognoscens loci misterium transtulit eum in allexan
driam et sepelivit gloriose. Et ex tunc a terra illa prohibiti sunt cocodrilli et as
pides penitus. Nam et idem allexander prius introduxerat illuc serpentes qui
sunt vice marsorum id est incantatorum aspides fugabant. sed non poterunt ea
penitus extirpare. quos quia ab argis peloponni adduxerat argones
nominavit. Hic est ieremias qui regibus egypti signum ~~dedit~~ dedit quod con
ydola eorum oporteret cum virgo pareret. Unde sacerdotes eorum in secreto templi loco
ymaginem virginis et pueri statuentes adorabant. Dum vero ptholomeus rex
interrogaret qua hoc fecerint ratione. dixerunt patrie traditionis esse mis
terium quod a sancto propheta acceperant maiores et credebant in rei eventu fore. Ve
rum. Hic est ieremias qui templum evertendum prenoscens archam testamenti
cum hiis que in ea erant tulit et precibus suis absorberi fecit in petra. petram
digito designans nomen dei in ea refigurationem impressit. et fecit quasi sigillum
in similitudinem sculpture que ferro caelatur et ipsum dei nomen nubes operuit et
usque ad hunc diem et usque in finem et pristine figure ... illic se
nubes in igne sit nocturno tempore eo quod gloria dei ab eius lege non
desinat. Est autem petra illa in heremo inter duos montes in quibus iacent
moyses et aaron. Dixitque ieremias pueris suis. Deus ex syon recessit ad
celos. Inde rursus in virtute veniet et erit signum presentie eius quod universe
gentes adoraverint lignum. Et dixit quod hanc archam nemo sit nisi aaron producet
neque ponit in ea tabulas que in ea sunt nullus aperiet sacerdotum nullusque
prophetarum nisi electus dei moyses et in prima resurrectione resurget haec archa
et exibit de petra et ponetur in monte syna et omnes sancti congregabuntur
ad eam ingressum domini sustinentes id est expectantes et adversarium qui eos
interimere fugientes. De captivitate iherusalem inde [illegible]

Factum est post mortem ieremie anno quinto eversionis iherusalem. ipse est xxiii
anno nabugodonosor descendit nabugodonosor in syriam inferiorem
et cepit eam. Moabitas et amonitas subiugavit sibi et inde
intravit in egyptum et eam subvertit et regem qui tunc erat in ea occidit ali-
um in ea constituens demum iudeos captivos duxit in babilonem. Et
hac ultima captivitate iherusalem inde quidam numerant. lxx annos
usque ad secundum annum darii filii ytaspis. Hanc etiam captivitatem plangens
Ezechiel in chaldea. de quo modo prosequentes aliquantulum ordinem
prophetia de terra cessare fuit. De ezechiele. Ezechiel filius

Ezechiel filius buzi de genere sacerdotum. Hic in babilonem ductus est cum ioachim
et daniele et aliis pueris. Hic habitabat iuxta flumen
chobar. Scriptum est autem xxx anno non solum etatis sue. sed ab xviii anno
iosie quo inventus est deuteronomius in templo in v anno transmigrationis ~~ioachim~~ in
mense iiii v die mensis. Expressus est ezechiel prophetare ad concaptivos
... Legitur in templo iheremie per lxx annos duraturam
captivitatem et flebat et cum plorantes contra murmurabat ad filios
... eos eiecisset. Dixit et per os iheremie remanentes
eos vero qui secuti sunt suo nabugodonosor bo-
... Sicut in contrarium res elapsa est. Florebat enim

qui remanserant et ipsi iugo servitutis premebantur. Erantque inter eos qui dicerent quod
dii ceterarum gentium milicie celi bonis habundabant ex quo vero cessaverunt [illegible]
pierant gladio fame et peste. Adhuc prophetabat Ezechiel [illegible]
urbis et templi incendium imminere et eos qui remanserunt in urbe [illegible]
ros fame et extra urbem gladio. Eos autem qui venerunt in Chaldeam [illegible]
ros servituros, ipsos autem in pace et quasi libera servitute [illegible]
aut auctoritatem prebere ei deus ostendit ei quasdam visiones [illegible]
scilicet hominis, leonis, vituli, aquile, non solum ad prefigurandum [illegible]
sed ut ostenderet deum Israel dominum esse totius creature [illegible]
intelligeres omnem creaturam. Homo enim preest ceteris animalibus, aquila [illegible]
avium, leo ferarum, bos iumentorum. Sub animalibus vero vidit rotas [illegible]
rote ut ostenderet convolucionem omnium elementorum [illegible]
super hoc vidit firmamentum coloris saphirini et super firmamentum [illegible]
tudo throni et super thronum similitudo quasi aspectus hominis. Et [illegible]
eum: Fili hominis mitto te ad filios Israel quia domus exasperans est [illegible]
audiant et quiescant et sciant quia propheta fuit in medio eorum. Et [illegible]
manus missa ad eum in qua erat liber scriptus intus et foris [illegible]
in eo lamentaciones scilicet penitencium, carmen scilicet beatorum et ve [illegible]
natorum. Et ait dominus: Comede volumen istud quod dedi tibi [illegible]
Et venit propheta ad transmigracionem iuxta flumen Chobar ad [illegible]
novarum frugum et sedens in medio eorum posuit coram eis laterem [illegible]
et descripsit in ea civitatem Ierusalem, addiditque eam et municiones [illegible]
aggerem et castra et arietes id est machinas in gyro. Et [illegible]
sine sartaginem ferream oculis suis ne videret eos et [illegible]
firmavit dominus faciem suam ad Ierusalem ne videat eam et [illegible]
sidebit eam. Signum est domui Israel scilicet quod ego facio. Et [illegible]
erant ex tribubus qui ad eos confugerant. Etiam de eis locutus [illegible]
Fili hominis sume tibi frumentum et ordeum et fabam et lentem et [illegible]
et viciam et facies de eis panem tibi subcinericium in pondere [illegible]
terum et operies illum in oculis eorum ad coquendum de stercore humano [illegible]
Cumque abhorreret propheta concessit ei fimum boum pro stercore humano [illegible]
dicens ad eos. Sic comedent filii Israel panem suum pollutum [illegible]
ad quas eiciam eos. Dixitque iterum dominus ad eum: Sume [illegible]
[illegible] pilos id est novaculam et duces eam per caput [illegible]
bam. Et terciam partem pilorum combures igni in medio [illegible]
concides gladio in circuitu, et terciam partem disperges in ventum [illegible]
ei dixit dominus ad Ierusalem. Tercia pars tui fame morietur et peste in
medio tui et tercia pars tui gladio cadet in circuitu tuo, tercia vero
in omnem ventum dispergam. De visione Ezechielis capitulo 8

Factum est in anno sexto in sexto mense in quinta die mensis [illegible]
spiritus prophetam inter celum et terram et adduxit eum in Ierusalem in visione
dei. Et vidit ab aquilone et orientem porte idolum Baal. Et [illegible]
vidit universa idola domus Israel depicta in circuitu per totum et [illegible]
ri de senioribus stabat et Iechonias sacerdos cum eis et [illegible]
habebat thuribulum in manu sua et vapor nebule de thure [illegible]
gebat. Et ingressus per ostium porte ad aquilonem vidit mulieres [illegible]
plangentes Thamur mortuum id est Adonidem scilicet amasium Veneris [illegible]
lebrantes [illegible]. Et vidit inter vestibulum et altare xxv [illegible]
habentes dorsa ad templum et adorantes ad ortum solis. Et [illegible]
ad eum: Vidisti fili hominis quid faciunt. Numquid leve est [illegible]

Comede. Quia [illegible] sit assimilandi ad omnes [illegible]
vel cathedras doctoris
scilicet [illegible] scriptura est liber
et quasi supponere [illegible] verbi
[illegible] Estote mansueti
ad audiendum verbum dei ut
intelligatis. Apoc. x. de
comedendo libro et erat
in ore meo [illegible] mel.

Sartaginem ferream
id est quia sartaginem [illegible]
[illegible] sartago
[illegible] posita oculis [illegible]
[illegible] videat civitas
[illegible] eorum quod erant
sicut sartago [illegible]
[illegible]
[illegible] eos ne [illegible]
[illegible] eos [illegible]

Inter vestibulum id est ante
ore parte templi cum [illegible]
[illegible] erat ab oriente

Ad ortum solis. Sicut
[illegible] quasi [illegible]
[illegible]
[illegible]
et [illegible] habebat
ad templum.

Per iiii animalia significantur quatuor regna scilicet regnum Chaldeorum quod per leonem quia ferum [illegible]
per hominem regnum Persarum et Medorum quod mitius fuit quia in hoc dicta est eis [illegible]
cedones quia Alexander Macedo latinus fuit ad modum vituli et filii Mathathie [illegible]
vel aquila [illegible] signo. Hilarius dicit esse hominem per mansuetudinem [illegible]
humilis corde. Ieronimus dicit esse leonem [illegible] rebelles Amos 3 leo rugiet [illegible]
dicit esse quia arare dicitur per [illegible]. Osee x: Arabit Iudas et confringet sibi sulcos [illegible]
per contemplacionem ut irreverberatis oculis aspiciat solem et dicit primum [illegible]
[illegible] presertim. Homo est in ratione, vitulus in sacrificio, leo in fortitudine, aquila in contemplacione

similitudinem eius in furore · hec post oculos meos · Et ecce · vi · viri veniebant ha-
bentes vasa interitus in manibus suis · et vir erat in medio eorum vestitus line-
is et atramentarium scriptoris ad renes eius · et dixit dominus ad eum · Tran-
si per mediam civitatem et signa thau super frontes virorum gementium
et dolentium de abhominacionibus quas isti faciunt · Et dixit dominus ali-
is · Transite per civitatem sequentes eum · et percutite super quem non inve-
neritis thau · neminem parcat oculus vester a sanctuario meo incipite · Cumque per-
cussissent clamavit propheta · Heu heu heu domine · ergo ne disperdes omnes
reliquias israel · Et dixit dominus ad eum qui indutus erat lineis · Imple manum
tuam prunis · et effundes super civitatem et hoc faciens combussit eam ·
Spiritus autem levavit ezechielem et reduxit eum in chaldeam et locutus
est ad transmigrationem que omnia ostenderat ei dominus · De transmigratione ezechielis · xi ·
Post hec ezechiel in conspectu eorum per diem cepit transportare vasa
domus sue · quasi transmigraturus ad alium locum · Vespere autem perfodit pa-
rietem et per rimos parietis exportaverunt in humeris servi eius
velata facie nil videntes et dixerunt domus israel · Quid tu facis? Qui
respondit · Super regem qui est in ierusalem est istud · Parietem perfodient ut edu-
cerent eum · in caligine noctis egredietur · capietur in sagena adduce-
tur in babilonem et eam non videbit · ibique morietur · Postea locutus
est ad domum israel in enigmate dicens · Hec dicit dominus · Aquila grandis
magnarum alarum longo membrorum ductu · plena plumis et varietate
hec est nabugodonosor · Venit ad libanum · id est ad templum et tulit me-
dullam cedri · id est vasa domini et summitatem frondium transportavit · id est
ioachym et tulit de semine terre · id est mathaniam dictum zedechiam
et posuit illud in terra et crevit in vineam · et fecit eum regem et acce-
pit ab eo iusiurandum · Et facta est altera aquila grandis · id est pharao
et ecce ~~et ecce~~ vinea ista extendit palmites suos ad illam ut
irrigaret eam · Numquid prosperabitur qui fecit hec · et qui dissolvit pac-
tum numquid effugiet? Vivo ego in medio babilon morietur · xxiiii · capitulo
Et factum est verbum domini ad ezechielem · in anno ix · mense · x · x · die men-
sis dicens · Fili hominis scribe tibi nomen diei huius in quo confirmatus est
rex babilonis adversus ierusalem hodie · Ecce ego tollam hodie a te
desiderabile oculorum tuorum · id est uxorem tuam · et ingemisces tacens · non
plorabis non plangens luctum mortuorum facies non velabis ora amic-
tu · nec cibos lugentium comedes · sed calciamenta in pedibus tuis habebis
ad conditum · et mortua est uxor sua vespere et non planxit · sed erat qui-
etus · et dixerunt ad eum · Quid portendit hoc? Qui respondit · Hec dicit
dominus · Ecce ego polluam sanctuarium meum et desiderabile oculorum vestrorum
et in nimia angustia non plangetis quia quisque de nece sua sollicitus
erit · Postea in consolacione gentis sue predixit propheta calamitates
transituras nacionum que vel iuverant hostes contra ierusalem · vel insulta-
verunt captivis · id est filiorum amon · moab et edom · philistiim tyri
et sidonis egypti et ethiopie · Ut ezechiel predixit interitum futurum ·
Et factum est in · xii · anno transmigrationis · x · mense · v · die mensis
venit ad ezechielem quidam qui fugerat de ierusalem · dicens · Vastata est civi-
tas · In precedenti autem vespera ezechiel predixerat de adventu fugitivi · Et au-
dientes omnis transmigracio excidium urbis et incendium templi · Leva-
verunt vocem suam et dixerunt · Periit spes nostra abscisi sumus nos ne-

vestitus lineis · per dei filium qui est mundus mel et corpus ypatie · gl · quidam qui fratres ... dominum · Hic
... dolentibus noce · ypatie · gl · Ad quem respondeat · non super acerum et hic et timentes s. m.
... [illegible] · Hic ... sui perfectionem accepit si quis non est thau sic fecit deus cum ...
... et corrige · Hic dicit habere atramentarium ad renes sive in quo ...
... ut ... imitatores que per nobis corpore assumpsit ipsi ... · Gal · the · hug
... i corpore meo porto · Iste dicitur habere plenas manus prunis ut sine dei igniti non
... in opere effulgeat quam super civitatem · id est catervam militarem pretat ·

no viii

aquam. gratia a propheta est de baptismo.

surgemus. Et exclamavit ezechiel. Hec dicit dominus. Cum sanctificatus [illegible]
fuero in vobis. tollam vos de gentibus et adducam vos in terram vestram. Et effundam [illegible]
super vos aquam mundam et mundabimini ab omnibus inquinamentis vestris. Et facta [illegible]
super prophetam manus domini. et eduxit eum in spiritu in campo qui plenus erat ossibus
siccis vehementer. Et ait ad eum. Fili hominis putas ne vivent ossa ista. Hec dicit dominus
Et dixit. Tu scis domine. Et dixit. Dic ad ea. Ossa arida audite [illegible]
Ecce ego dabo super vos nervos et succrescere faciam carnes et super [illegible]
extendam cutem. dabo vobis spiritum et vivetis. Et ad hunc eo loquente [illegible]
factus est sonitus et commotio et accesserunt ossa ad ossa. unumquodque ad iuncturam
suam et ecce super ea nervi erant et carnes et cutis sed spiritum non habebant [illegible]
Et dixit dominus ad prophetam. Clama ad spiritum et dices. Hec dicit dominus a [illegible]
quatuor ventis veni spiritus et insuffla super interfectos istos et reviviscant [illegible]
et sic factum est. et viventes steterunt super pedes suos exercitus grandis
nimis valde. Et dixit dominus. Ossa hec universa domus israel est. Et [illegible]
prophetam in medio transmigrationis et locutus est ad eos quasi [illegible] resurrectione
in signum duorum scilicet in mortificatione eorum a captivitate et resurrectione [illegible]
rum in fine. Et tulit ezechiel lignum unum et scripsit super illud [illegible]
iude et filiorum eius. et super alterum lignum effraym et coniunxit ea [illegible]
iunxit ea in manu sua simul. Et dixerunt ei. Quid tibi vis [illegible]
Cui respondit. Hec dicit dominus. Ecce ego congregabo regnum iuda et regnum [illegible]
num effraym et faciam eos in gentem unam. et regnum unum [illegible]
david erit princeps eorum in eternum. Capitulum xxxviii.

Et locutus est dominus ad ezechielem. Fili hominis vaticinare adversum gog
et terram magog. dicens. Hec dicit dominus. Ecce ego super te gog [illegible]
capitis mosoch et thubal. Reducam te. Ascendere te faciam de lateribus aquilonis
et adducam te super montes israel. et cades ibi tu et omnia agmina tua [illegible]
Et dicam volucribus celi et bestiis terre. Properate et venite undique ad victimam
meam quam immolo vobis super montes israel. ut comedatis carnes fortium [illegible]
et sanguinem principum terre bibatis. et omnibus ossibus eorum [illegible]
sepulchrum nominatum et mittam ignem in terram magog. et in his qui habitant
in insulis confidenter. Hoc fabulantur hebrei futurum post regnum [illegible]
annorum. et quantus erit exercitus gog quod hebrei per vii annos [illegible]
habebunt non de silvis. et colligentur ossa. vii annis et sepelientur [illegible]
valle que ob hoc dicetur poliandrium. id est sepulchrum multorum. Ezechielis capitulum xl.

In xxv. anno transmigrationis nostre in exordio anni [illegible]
xiiii. regni nabugodonosor. primo mense. x. die mensis. super ezechielem
postquam percussa est civitas. in hac ipsa die facta est manus domini super [illegible]
et adduxit eum in spiritu in terram israel super montem excelsum et ostendit [illegible]
descriptionem civitatis et templi super quam ad literam nunquam fuerunt [illegible]
Porro ezechiel in caldea mortuus captivos iudicavit transgressores [illegible]
et peremptus est quodam de tribu dan et gad. quod in dominum [illegible]
legis persequerentur custodes. et fecit ut dicit epiphanius [illegible]
dignum magnum quia filii eorum et universa pecora a serpentibus [illegible]
Et predixit quod temporibus illis non reverterentur ad patriam. sed in medio terre [illegible]
huius remaneret. [illegible] quod operabatur in eum [illegible] aperuit [illegible]
predones [illegible] et [illegible] et sepelierunt eum [illegible] In agro [illegible]
maulim in sepulchro sem et arfaxat. in spelunca duplici. Duplicem [illegible]
similitudinem abraham in ebron sepulchrum suum composuit.

Daniel.

eo quod concamerata sit et aucta a superficie terre summitas eius a parte una. Vero
ab alia parte in pertusum suspensa sit super terram. Iste propheta prophetando dedit signum in flu-
mine Chobar, ut quando deficeret, sustineret desolationem terre sue. Tunc convenientes
ingressi ad Jerusalem qui evaderent. Ad eum quoque convenerunt plurima millia
hominum captivorum ad flumen Chobar, et Chaldei rebellionem veriti in-
ruerunt super eos. Ipse vero fecit suis sistens aquas fluminis super aquas
ambulans cum omni multitudine ad alteram ripam se recepit, et insequentes
hostium persecuti sunt eos sequentes submersi sunt. Et per orationem subito largum piscium
copiam propheta prestitit ad vescendum. Sepe etiam multis de fratribus vitam restituit.

Prophetavit etiam in Chaldea Daniel. **De daniele capitulum primum**
qui secundum Josephum et Epiphanium de semine regio Juda fuit. Secundum
Hebreos vero de tribu Levi, qui in titulo fabule Belis ita ponitur. Homo
quidam erat sacerdos nomine Daniel, filius Abda, conviva regis Babilonis.
Tamen fuit in Bethoron superiore. Et fuit adeo castus quod a quibusdam
eunuchus spado putaretur. Librum eius transtulit Jeronimus ad petitionem Paule et
Eustochii cum magna difficultate. Legit enim eum Hebreis litteris sed
Chaldaico sermone. Non legebatur ab ecclesia secundum LXX interpretes, quia multum a veritate
discordabat eorum editio, sed secundum Theodotionem. Qui apud Hebreos nec
Susanne habet hystoriam, nec ymnum trium puerorum, nec Belis draconisque fabulam.
De quo alterius ordinem hec permittentes quod alii prophetarum longe ante cap-
tivitatem duarum tribuum de ea prophetaverunt, ut Ysaias et Osee; alii ea
iminente et dum fieret, ut Jeremias et Ezechiel; alii infra eam ut Daniel
et Abacuc; alii postea ut Aggeus et Zacharias. **Visio prima.**

Factum est cum Nabuchodonosor duxisset in Babilonem nobiliores pu-
eros Judeorum et quosdam de semine regio pulchriores pueros
et doctiores qui ministrare possent in palacio regis, ut ait Josephus,
castravit, quod etiam aliis gentibus quas vicerat fecisse dinoscitur.
Et tradidit eos preposito eunuchorum, et fecit eos erudiri preceptoribus
litteris Hebreis et Chaldeis. Est autem Chaldea lingua eadem que et Syra. Preci-
piens eos nutriri iussit eis ministrare cibos de mensa sua. Fuerunt autem inter
eos optimi de filiis Juda Daniel, Ananias, Misael, Azarias.
Et mutavit rex eis nomina et dicti sunt Balthasar, Sydrach, Misac et
Abdenago. Balthasar autem erat nomen regis gentis, quod imposuit Dani-
eli, ut dicit Epiphanius, eo quod iam cogitaret de eius adoptione. Istis
minoribus prepositus eunuchorum specialem posuit procuratorem Malasar. Hi
proposuerunt non contaminari in cibis gentilium. Sed cum cogeret eos Ma-
lasar esse de cibis regis ne videretur eorum facies macilentiores, dixerunt
ad eum: Tempta nos obsecro diebus x, et da nobis legumina et
aquam, et post hec contemplare vultus nostros et reliquorum qui vescuntur
cibo regio, et sicut videris sic facias nobiscum. Porro Malasar tol-
lebat cibaria et vinum eorum et dedit eis legumina. Et apparuerunt ante eorum
erant limpida, non hebetes per multitudinem ciborum, nec confuse per vari-
etatem, et corpora eorum laboribus aptiora. Subito facti sunt eruditi, quia dedit
eis Deus scientiam et disciplinam, et precipue Danieli intelligentiam visionum
et sompniorum. Et expletis tribus annis steterunt in conspectu Nabuchodono-
sor, et de omnibus que sciscitatus est rex ab eis invenit eos decuplum super omnes
ariolos et magos qui erant in regno eius. Et fuit Daniel in Chal-
dea usque ad Darium et Cyrum. Et hic vocatur prima Danielis.

Per multitudinem ciborum. Quia multitudo ciborum et ferculorum diversitas turbat cerebrum. Unde super ei
[illegible] secundum leticia, scurrilitas, multiloquium, ebetudo sensus. **Jeronimus.** Venter
crassus tenuem sensum generat. **Seneca.** Copia ciborum subtilitatem impedit. **Ysidorus.** Nimia
cibis venter pro magis ventre pastus raro aplius sensu obnubilatur.

precepta i. districtio. Sequitur ix. vel x. quod visiones danielis dicuntur
quia in eis vel per eas aliquid vidit. vel visum ab eo explanatum est. [illegible]

Porro in anno secundo regni sui vidit nabuchodonosor somnium et conter-
ritus est spiritus eius et effugit ab eo somnium. Non est intelligendum
secundo anno regni ab origine. sed a consummatione. Consummationem
regni dicit postquam ~~consummatus est~~ subiugatis sibi nacionibus
israel duxit de egipto. Convocavit ergo rex coniectores chaldeorum
dixit ad eos. Vidi somnium. sed ignoro quid viderim. Qui chalde-
ace. Et hucusque scriptus est liber hic hebraice. deinde chaldaice usque
ad visionem quam vidit in susis sub balthasar. Dicit rex somnium ser-
vis tuis et interpretacionem eius indicabimus regi. Et ait rex. [illegible]
mium et coniecturam indicaveritis mihi peribitis vos et domus vestre publi-
cabuntur. Et dixerunt. Non est homo super terram qui sermonem tuum possit rex im-
pleperis dijs quorum conversacio non est cum hominibus. Tunc precepit rex [illegible]
ut interficerentur omnes sapientes babilonis et querebatur daniel [illegible]
eius. Et ingressus rogavit regem ut daret ei tempus ad solucionem [illegible]
unam noctem tantum ut dicit iosephus. Et ingressus domum daniel et [illegible]
simul oraverunt deum et per visionem noctis revelatum est ei misterium somnii
deo dein ingressus est ad regem. Et ait rex. Putasne [illegible]
indicare. et interpretacionem eius. Qui ait ad regem. Non potest [illegible]
in celo revelans misteria qui indicavit tibi que ventura sunt in novissimis
temporibus. Visiones capitis tui hec sunt. i. cordis tui. In corde [illegible]
sedem esse voluit. non in capite secundum philosophum. Tu cogitabas in strato [illegible]
post te mundi teneret principatum. et ostendit tibi deus regnaturum [illegible]
debas coram te statuam grandem et terribilem cuius caput et collum [illegible]
auro. pectus et brachia de argento. venter et femora [illegible]
autem ferree. pedum quedam pars ferrea quedam fictilis. Et abscissus [illegible]
est lapis de monte sine manibus et percussit statuam in pedibus eius [illegible]
muit eam et redacta est in favillam que rapitur et non est inventus locus eius [illegible]
autem factus est mons magnus et implevit universam terram. [illegible]
interpretacionem eius. Tu es caput aureum cum his qui stant de regno [illegible]
hoc consurget regnum aliud minus te quod intelligitur de regno babilonis [illegible]
et persarum tamquam per duo brachia per que deiectum est regnum [illegible]
regnum tercium aliud eneum quod imperabit universe terre. quod intelligitur [illegible]
no grecorum et vocalius i. famosius fuit ceteris vel propter eloquenciam [illegible]
ciam grecorum vel propter famam allexandri. Quartum regnum erit [illegible]
rum. quia sicut ferrum domat omnia metalla. sic illud conteret omnia [illegible]
ingredum est de imperio romanorum. Porro quia vidisti partem pedum [illegible]
ferream. sicut ferrum misceri non potest teste sic erunt in eo [illegible]
dic et pars solidabitur. et pars altera conteretur. Tunc suscitabit deus regnum [illegible]
celi quod comminuet universa regnalia et stabit in eternum. [illegible]
iosephus. Significavit et daniel regi de lapide quod in [illegible]
indicare. Hoc autem referunt hebrei ad regnum suum quod expectant [illegible]
expectavit et iudei interim auream et gemmatam [illegible] Tunc rex [illegible]
dit in faciem suam et adoravit danielem. [illegible]
Et dedit danieli principatum super omnes provincias babilonis et [illegible]

superentes. Optinuit autem a rege ut tres socii eius principatum haberent super
provincias. Ipse vero sessor in babilone et stetit in foribus regis. 2a visio
Sequitur 2a visio danielis. que ob hoc etiam visio dicitur quia vidit danielis. Rex
in ea rex in fornace quartum similem filio dei. Postea fecit nabugodo
nosor statuam auream altitudine cubitorum lx. latitudine vi. et statu
it eam in campo duram. fluminis s. cingebat murus quem gygantes edifica
verunt sicut tradunt hebrei. dicitur in campo pribolon quod interpretatur conclusio. Statua enim
ista statua eum... cepit rex capiti. Et convocavit rex omnes principes re
gionum ad dedicationem statue et proclamabat valenter. In hora qua au
dieritis sonum musicorum instrumentorum adorate statuam. Qui non adora
verit eadem hora mittetur in fornacem ignis ardentis. Et
adorauerunt omnes preter socios danielis. et accusa
ti sunt ad regem et succensa est fornax septuplum. et
missi sunt uincti cum vestibus in medium fornacis. Vi
ros autem illos qui miserant illos interfecit flamma ig
nis. Que sequuntur

In eo quod ex eius ordines fuit. an ordinem epistole de eis quibus dicit ...nos... dicimus flectamus genua

dicit ieronimus se non legisse in hebreo. sed quia in toto orbe
dispersa erant. verum .i. quod signo ante posito ea subiecit ne apud ignaros
magnam partem voluminis detruncasse videretur. Porro fornax succensa erat malleo
lis .i. firmentis et pice et stupa et napta. Quod secundum salustium quoddam
genus fomitis est apud persas. Secundum alios ossa sunt olivarum arefacta
cum amurca. Secundum plinium in terra babilonis fluit ad modum bitu
minis. et erupit flamma et incendit quos iuxta fornacem reperit de
chaldeis. et effusa est super fornacem cubitis .xlix. quod geometrica
regula comprehensum est. Angelus autem domini descendit cum eis in fornacem
et excussit flammam et fecit quasi ventum roris flantem .i. refrigerantem
eos. Tunc anamias oravit .d. Iustus es domine. Peccavimus. nos et
tradidisti nos in manus hostium. Sed in anima contrita et in spiritu humi
litatis suscipiamur a te et sicut holocaustum pinguium sic fiat sacrificium
nostrum hodie in conspectu tuo ut placeat tibi. Tunc illi tres quasi uno ore
benedicebant deum dicentes. Benedictus es domine deus patrum nostrorum et. Et hortabantur
omnem creaturam ad benedicendum deum procedentes a superioribus usque ad inferio
res. Ex hoc autem quod predictum est in anima contrita et spiritu humilitatis. et quod in can
tico legitur. benedicite spiritus et anime iustorum domino. erraverunt quidam dicentes
quod et in homine preter spiritum sunt duo distincta. spiritum et animam. et hinc usque
in hebreo non habetur. Tunc obstupuit rex et surgens propere ait. Nonne
tres misimus in ignem et ecce video viros quattuor ambulantes in me
dio ignis et species quarti similis est filio dei quod de angelo intelligi potest.
Tunc vocavit eos rex et egressi sunt omnes quia mirabantur precia cum
pilleus eorum non esset combustus. .i. sarabalia immutata. Et ait rex
Non est alius deus qui ita possit salvare. Et posuit edictum ut qui blasphe
maret in deum eorum periret et domus eius vastaretur. et restituit
eos in principatum provinciarum Visio tercia.
Sequitur 3a visio danielis. quam non scripsit daniel sed cum epistola regis est
inserta. quia scripsit in universo regno suo postquam de bestia restitutus est
in hominem et in regnum in qua predicavit mirabilia que fecit altissimus cum
eo expressius. Forma autem epistole est quam inseruit daniel opusculo suo.
Ego nabugodonosor florens et clarus in superbia sompnium vidi quod

sarabalia .i. bracce vel regimina crurium.

fornax sunt dies mundi iste. Unde dicitur in genesi. Eduxi te de ur chaldeorum .i. igne ut faceret
hominem comburi. ligatur cum obligacionibus mundi. Iudith. 6. Olofernes precepit ut
achior ligaretur ad arborem ligatis manibus et pedibus. Succendunt autem hanc fornacem mundi
introducunt qui sunt carnales mei. Unde bonum est fugere ab inordinato amore mundi. Fomi
tes autem huius fornacis sunt napta .i. carnalis affectio. stupa gloria mundi que cito re
cedit. et favilla. Pice dimicie que tenaces sunt et faciunt maculam. Malleoli potentiam
et regimina. que accendi faciunt concupiam
Omnem creaturam. Glosa. Omnis creatura non voce sed opere laudat deum quia ex creaturis creator in
telligitur et in singulis dei magnificentia demonstratur.

Arbor. Hec arbor est homo
antropos quod interpretatur
arbor inversa. ar[istoteles]
Homo est arbor inversa
.f. ... Ista arbor que
in medio terre sita est
oriente et occidente
.s. ... ad vitam
et mortem ... .iv.
Ante hominem vita et
mors bonum et mala
... quod ei placuerit
dabitur illi. Arbor
ista est sublima me
dicit deus. i. cor. 2o. Qui
cognovit sensum domini

Et aspectus eius. i.
bona fama usque ad
terminos terre 2. cor. 2o
Aliis sumus odor
mortis in mortem
aliis odor vite in
vitam. In hac ergo
arbore est ecce
vigil. Po. 1o
Oreas et barbaris
sapientibus et insipien-
tibus debitor sum. Vigil
bestie contemplatium
.s. docet ab illo et in-
struit exemplo illius
... ...
... et sic ...
... Verumptamen
... .i. libe-
rum arbitrium et ...
... et cognicio et
amor veri boni ...
... in corde ...
... angeli ... tale
per ... ...
... in ... homo
... sed ... nabugo-
donosor.

perterruit me et vocatis cunctis sapientibus babilonis solucionem som-
nii non indicaverunt michi donec ingressus est collega meus daniel cui nomen
balthasar qui habet spiritum sanctorum et dixi et videbam super stratum meum et ecce
arbor in medio terre cuius proceritas usque ad celum et aspectus eius usque
ad terminos terre et ecce vigil in ea. Sub ea habitabant animalia et
bestie et in ramis volucres et in ea vescebatur omnis caro. Et ecce vigil
et sanctus de celo descendit et ait. Succidite arborem. Verumptamen ...
fructus eius et fugiant ex ea bestie et volucres. Cor eius ab ho-
eius germine sinite et cum feris pars eius in herbis terre. Cor eius ab humano
mutetur et cor fere detur ei et vii tempora commutentur super eum. In sen-
tentia vigilum decretum est et peticio sanctorum est. donec cognoscant viventes
quoniam dominatur excelsus in regno hominum et cui voluerit dabit illud. Tunc
daniel tacitus cogitabat quasi una hora et conturbabant eum ... respondens daniel
regi et ait. Tu es rex arbor illa que invaluisti et potencia tua crevit ...
terre et audisti pinguedinem sententiam altissimi super te. Ab hominibus eicient
te et cum feris erit habitacio tua. Fenum ut bos comedes. vii tempora
autem mutabuntur super te donec scias quod dominetur excelsus in regno hominum.
et relinquere tibi germine radicis quod regnum tuum restituetur tibi ...
audi consilium meum. Peccata tua elemosinis redime. forsitan ignoscet delictis tuis ...
noster tibi deus. Factum est autem post annum deambulabat rex in aula
loquebatur in spiritu elacionis dicens. Nonne hec est babilon quam edificavi in domum
hore regni mei et in gloria decoris mei. Adhuc sermo in ore regis et vox
de celo ruit. Tibi dicitur nabugodonosor. regnum tuum transit a te. et cum feris
habitabis. vii. tempora donec scias quod dominetur excelsus in regno hominum ...
Eadem hora ex hominibus eiectus est et fenum ut bos comedit donec capilli eius
in similitudinem aquilarum crescerent et ungues eius quasi avium. Igitur post dies defunctos a domino ego nabugodonosor
levavi oculos ad celum et sensus meus redditus est mihi et altissimo benedixi. Et vi-
ventem in sempiternum laudavi et glorificavi. et sensus meus reversus est ad me. et ...
rissimo eius potestas eterna. et non est qui dicat ei quare sic fecisti. Et
quesierunt me optimates mei. et regno meo restitutus sum et magni-
ficencia amplior est mihi addita. Ex hiis apparet et epyphanius ... quod
non corporis mutacionem sed mentis alienacionem passus est. et ...
tus est ei usus lingue ad loquendum et liba data est natura ...
Et videbatur ei quod bos esset in anterioribus et in posterioribus leo ...
tyrannorum. qui in prima etate voluptatibus dediti et crudelitate ...
belial subduntur. In fine vero deficiunt diripiunt et ... egrediebantur ... et ...
quasi egrediebantur et videbant eum. solus daniel non egrediebatur et ad ...
quod toto tempore alienacionis eius orans pro eo vacabat. In quo
anni. vii. quos tunc dixit tempora in vii. menses versi sunt. In quibus ad cor ...
xl. diebus in sanitate paciebatur. et per alios. xl. ... ut ...
flebat et supplicabat deo. adeo quod ex nimio fletu ... in sanitate ...
eius facti erant. et iterum per alios. xl. dies viviebat in sanitate ... regnum ...
menses complerentur. post quos invocatus est non tamen regnum ...
constituit sed pro eo. vii. iudices usque ad finem vii. annorum ...
panem et carnes non comedens et vinum non bibens. legumina ...
batur et herbis iuxta consilium danielis. Et cum iterum regnaret ... Abstulit
danielem facere coheredem filiorum suorum. Et ait daniel ...

Ecce vigil. Glossa. vigilat quia angeli ad dei officium parati. nos qui celestes ...
tibus debemus eos imitari. Rabanus. Glossa. dormitabit neque dormiet ... ecce ...
Redime. Ecclesiasticus. Ignem ardentem extinguit aqua. et elemosina resistit peccatis. ...
... et super lanceam adversus inimicum tuum pugnabit. Luce. xi. Date ...
elemosinam et omnia munda sunt vobis

… insignes … domus in Thecam. Hic dicit Josephus
… ipse daniel in grecum transtulit eloquium. et hic mu(tat)
… ordinem hystorie. nos autem ordinem prosequimur. Cathalogus
Mortuus est nabugodonosor magnus regni babilonis.
et regnavit filius eius pro eo. nabugodonosor qui de manubiis
et spoliis hostium templum beli magnifice decoravit civitatem
… ut nequeat obsidentes valere et fluminum cursum … Paruus
… superaddidit. et in diebus xv consummavit. muros quoque
… grandes instar montis et in eis plantavit arbores
… qui suspensibilis dicebantur. eo quod uxor eius que in finibus me(dorum)
… fuerat regionem suam a longe videre desideraret. Huius meminit
nabugodonosor simpliciter meminit megastenes in libro indi(corum)
… cum fortitudine et actuum magnitudine herculem
… Item dyocles in libro colomiorum dicit quod iste nabugodonosor
obsedit tyrum xiii annis et x mensibus. Eo mortuo regnavit
… Amilmarodach. Hic est evilmerodach qui xxxvii
… mense xii. xxvii. die mensis sublevavit
Joachim regis iuda de carcere et posuit thronum eius super
… regum qui erant cum eo in babilone. et comedebat coram ipse
… diebus vite sue et hoc fecit cum eo … Traduntur autem
… quod pater eius non servavit ei fidem. Traduntur
… evilmerodach post mortem nabugodonosor in diebus
… multa egit ipse in terra. et pater restituto …
… missus in carcerem ubi erat joachim usque ad mortem.
Cum regnare cepisset elevavit joachim quem socium
… timens quod ne resurgeret pater suus qui de bestia re…
… consilium joachim. ad cuius consilium cadaver patris
… partes et dedit custodiendum vulturibus. Erat enim ad…
Non resurget pater suus nisi redeant vultures in unum
… tres filios. Egessarium qui et regnavit … est et
… balthasar cognominatus est. labosardach ad quem post
… regnum devolutum est. **Visio quarta.**
Sequitur quarta visio danielis non secundum ordinem libri eius sed secundum historiam
… imagines quatuor bestiarum. quatuor regna que
… in statua quadriformi. sed hic additum est de anti(christo)
Tertio anno primo balthasar vidit daniel somnium
… Videbam et ecce quatuor venti pugnabant in mari
… Hee sunt angelice potestates que laborant pro regimine mundi quibus
… bestie ascendebant de mari. Prima quasi leena et habebat alas
… sunt eius ale et sublata est de terra et super pedes quasi homo
… datum est ei. Hoc est regnum assyriorum quod comparatur
… violentiam et libidinis impacientiam. quasi leena sunt in coitu gestit
… longevitate. nam in secunda etate incohans sub …
… descendit usque in quintam sub balthasar. Quod autem ale avulse
… et cor ei datum est ad electionem nabugodonosor
… Secunda bestia similis urso in parte. et tres or(dines)
… dentium et dicebant ei. Surge comede carnes

… quatuor … peccatorum opposita quatuor cardinalibus virtutibus
… pusillanimitas iniusticia. ista sunt quatuor cornua que
… Zach. i. vel in principio 2. Angeli mali pugnare dicuntur quia
… regna sibi commissa. Prima quasi leena habebat alas aquile
… que efferunt hominem in sublime potentia
… et pre credit sicut avaricia cuius tres sunt or(dines)
… sine dolo. Pardum duplicitas … 12.
Huius quatuor sunt capita. insidie in abscondito
… insidie in parvis et insidie in diviciis. Post quartam bestiam
… de qua secundum … fera pessima devoravit …

Isti quatuor venti pos-
sunt significare quatuor
passiones. Amor timor
spes dolor. zacharie 3.
… quatuor venti celi
Isti quatuor venti …
… Johannes …
… Residuum eruce comedit
locusta residuum lo-
custe comedit bruchus
residuum bruchi comedit
rubigo. Unde dicitur in
glosa. Quem primo …
… lumen
… daniel non prius
… impedit
… ne possit …
… Vel quatuor venti
sunt quatuor genera temptationum
de quibus super illud ps. A
sagitta volante in die …

plurimas. Hoc est regnum persarum quod comparatur urso propter pacientiam laborum et pro[illegible]
feritatem. Ista pro pulmento sale utuntur et cardamomo. Sed [illegible]
in ore non ex toto quia in populo dei nil crudeliter egit. Unde in Zacharia [illegible]
equi albi. Et tres ordines quia tria regna in principio sui [illegible]
et chaldeorum. Vel tres principes habuit super .cxx. satrapas. Et sic dicebant
ei comede carnes plurimas. hoc instinctu ad assuerum [illegible]
ut occideret iudeos. Tercia bestia quasi pardus et habebat alas [illegible]
quattuor capita erant in ea et potestas data est ei. Hoc est regnum grecorum [illegible]
paratur pardo qui saltu currit in mortem propter impetum allexandri [illegible]
colore diuisa sub eo regna significat. Alas habuit quia nil velocius successione
allexandri. Quattuor capita eius quattuor sunt allexandri successores [illegible]
[illegible] a se habuit allexander. Sed fuit [illegible] dentes [illegible]
os pestilentes. Quarta bestia terribilis et fortes dentes ferreos [illegible]
comedens reliqua et pedibus conculcans. Hoc est regnum romanorum [illegible]
bestie comparauit daniel ut exprimeret ferocitatem in bestiis cognitam [illegible]
in romanis. Hebreus enim dicit similem fuisse apro [illegible]. Hoc regnum
eam aper de silua et singularis ferus depastus est eam. Hoc respicit ad [illegible]
conculcauit. Quod sequitur et habebat cornua .x. respicit quod significat [illegible]
dicit quia tunc regnum romanorum diuidetur in .x. regna quod [illegible]
per .x. soles in vaticinio sibille. Et ecce cornu aliud paruulum [illegible]
medio eorum. hic est antixpistus. de tribu dan ignobilis [illegible]. Sed post [illegible]
bilonie nascetur ex seminibus quidem parentum concipietur [illegible]
spiritus malignus descendet in uterum matris eius [illegible]
aliter nascetur et adolescet unde filius perdicionis dicitur. Et tria de [illegible]
bus primis auulsa sunt a facie eius .i. antixpisti .i. tres reges [illegible]
interficiet. reges scilicet affrice egypti ethiopie. Ceteri alii [illegible]
submittent. Et ecce oculi hominis erunt in eo [illegible] et os [illegible]
quia magica miracula faciet et inueniet thesauros [illegible]
[illegible] ecclesia quia deum se dicet. Circumcidet se. dicet se messiam [illegible]
fluent ad eum iudei reedificabit templum et solium suum ponet [illegible]
[illegible] se ad omnes terre muneribus miraculis enoch et heliam [illegible]
videt daniel. Aspiciebam hec [illegible] scilicet [illegible] donec throni [illegible] et antiquus [illegible]
sunt de quibus in euangelio. Sedebitis super thronos [illegible] sedet.
sedet, .i. deus eternus iudex qui secundum iohannem solus in throno sedet [illegible]
tum eius quasi nix candidum et capilli quasi lana munda [illegible]
eius significancia. thronus eius flamme ignis. rote eius ignis [illegible]
sus. hoc est quod alibi dicitur. Ignis ante ipsum precedet. Fluuius igneus [illegible]
egrediebatur a facie eius. celeritatem iudicii notat. quia [illegible]
in momento in ictu oculi fient omnia. Milia milium ministrabant ei et decies
centena milia assistebant ei. Inculcatio est. nam decies [illegible]
mille. hoc ad comparationem angelorum refertur. Iudicium sedit et libri aperti [illegible]
.i. in iudicibus sedentibus conscientie singulorum patebunt. Et vidi [illegible]
esset bestia quarta. alarum quia ablata esset potestas quia tunc cessabit [illegible]
eis cum tradet xpistus regnum deo et patri. Et ecce cum nubibus [illegible]
filius hominis veniebat. quia xpistus [illegible] nubibus descendet cum [illegible]
secundum illud. Ita veniet quemadmodum vidistis eum euntem [illegible] et dedit ei
ad antiquum dierum peruenit. quia xpistus per omnia equalis patri [illegible]

2a thessal. 2o. Cuius aduentus secundum operacionem sathane in omni virtute signis et prodigiis.

Assistebant ei. Ad hebreos .i. Omnes sunt administratorii spiritus. [illegible]
centena milia assistunt. Boecius. Assistere et mittere [illegible]
mittuntur deum habent presentem quia ubique est. Unde gregorius. [illegible] mittuntur [illegible]
recedunt.
In iudicibus sedentibus. Ex hoc videtur quod plures sunt iudices. [illegible]
antiquus dierum .i. deus pater iudex [illegible]. Sed nemo dicitur .io. v. Omne iudicium [illegible]
[illegible] iudicabit iudicio auctoritatis et filius iudicio promulgacionis [illegible]
lacionis. Apostoli assessione et approbacione. Mathei .19. Sedebitis super sedes [illegible]
Dedit ei potestatem. [illegible]. Potestatem plus habebat cum diceretur. Data est [illegible]
et in terra. [illegible] quod dicit tunc data .i. manifestata tunc data est.

et honorem et regnum sempiternum. Cumque vidisset hec daniel accessit ad unum
de assistentibus et querebat veritatem qui exposuit ei singula. Hoc addens
de anthiocho. Sanctos altissimi contereret et traderentur in manu eius usque ad tem-
pus et tempora et dimidium temporis. i. usque ad annum et duos annos et dimidium
anni. Hebreus enim nomine temporis significat annum et per numerum pluralem duos annos. Hebreus
enim habet dualem numerum sed et grecus. Breve ei erit tempus hoc. Sed nisi
abbreviati essent dies illi non salva fieret omnis caro. Visio quinta.
Sequitur quinta visio danielis hebraice scripta in eo. precedentes vero chal-
daice. Anno tercio balthasar ego daniel eram in helam regione in susis
que est metropolis helemitarum que in iudith vocatur ~~[struck]~~ in qua ut iosephus / egbathanis
ait fecit daniel mausoleum regum. Et vidi in visione me esse super portam
ulay. nomen porte vel lacus ante portam. Et ecce aries unus stabat ante
paludem habens cornua excelsa et unum excelsius altero atque succrescens.
Hic est cyrus potencior dario et ventilabat cornibus contra occidentem
aquilonem et meridiem. et omnes bestie non poterant resistere ei. hoc ad
ipsum regnum refertur non personam. Et ecce hircus veniebat ab occiden-
te et non tangebat terram. Hic est allexander qui volans per omnia que gessit
dicens ut hircus. vel ab hircis oculorum quos diversi coloris habuit
et venit ad arietem ~~et comminuit duo cornua eius~~ quem videram et effe-
ratus est in eum et percussit arietem et comminuit duo cornua eius quia
darium filium arsami percussit et medos et persas sibi subiecit. Orta est ei
quattuor cornua. i. quatuor successores de quibus suo loco diximus
de uno ex eis egressum est cornu modicum et factum est grande. hic est
anthiochus epyphanes descendens a seleucho qui diu cum esset obses ro-
me invasit regnum et magnificatus est contra meridiem. i. contra egyptios
et contra orientem. i. eos qui in perside rebus novis moliebantur. et contra
fortitudinem celi. i. filios israel. et deiecit de stellis et conculcavit eas
et usque ad principem fortitudinis. i. deum magnificatus est et ab eo tulit
iuge sacrificium et deiecit locum sanctificacionis eius. quia in templo statuam io-
vis posuit. Et audivi unum de sanctis loquentem ad alterum et dicentem. Us-
que quo iuge sacrificium et sanctuarium et fortitudo conculcabitur. Et respondit
ei. usque ad vesperam et mane. dies duo milia. ccc. et mundabitur sanctua-
rium. quia ab anthiochi ingressu in ierusalem usque ad mundacionem templi sub
iuda machabeo per successionem dierum et noctium fluxerunt. vi.
anni. menses tres et dies. xx. Cumque quereret daniel intelligenciam
gabriel venit ad eum et indicavit ei. Plenius dicit visiones istas
ait iosephus deprehenditur error epycuriorum qui hunc mundum sine rec-
tore et sine dei providencia casu fieri confirmant. quia si mundus sine presule
esset olim defecisset sicut navis desolata rectore nec tamen prophecias omnia prevenirent.
Sequitur. vi. visio danielis que iiii est in daniele. sed est. Visio sexta.
sextam eam vocat in prologo abacuc. et hec chaldaice scri-
pta est. Factum est ut cyrus et darius obsiderent balthasar in babilone.
Balthasar vero fecit grande convivium optimatibus suis mille et fecit
ut afferrentur vasa que asportaverat nabugodonosor avus suus de
templo domini et bibebat in eis rex et optimates et uxores et concu-
bine eius. et laudabat deos suos. Secundum iosephum solempnitatis egit
in babilone in festivitate pro triumpho urbis. Fabulantur iudei quod baltha-
sar intellexerat .lxx. annos captivitatis quos predixerat ieremias finiri

esse et tamen hebrei non erant liberati a iurisdictione sua unde contristabatur
et diis suis gratias agebat. Nam illa annorum septuaginta numerositas [illegible]
erat sed septima decima iam currebat. In eadem hora apparuerunt digiti
contra candelabrum scribentes in pariete. Cumque vidisset rex et scripturam quam viderunt per[illegible]
vero astantes vidissent manum scribentem quae viderunt per[illegible] et compages
et cogitationes eius conturbabant eum et genua eius ad se invicem collidebantur et exclamavit
rex fortiter ut introducerent magos chaldeorum et ait ad eos: Quicumque
scripturam hanc et interpretationem eius indicaverit purpura vestietur [illegible]
ream habebit in collo et tertius erit in regno meo, id est unus de tribus principibus. [illegible]
qui fecerunt satrapis. Illi autem non potuerunt scripturam nec legere [illegible] vel
est regina non uxor secundum porphirium. Sed amasia secundum iosephum [illegible]
secundum origenem et ait ad regem: Est vir in regno tuo qui spiritum deorum [illegible]
quem pater tuus, id est avus, principem magorum constituit. Hic vocetur et [illegible]
dicet tibi. Cumque introisset daniel promisit ei munera; qui respondit: scripturam autem legam tibi et [illegible]
respondit: Munera tua sint tibi vel alteri da. Scripturam [illegible] regi et [illegible]
exponam. Nosti quod deus excelsus dedit regnum patri tuo et [illegible]. Tu [illegible]
mentem eius, et de regno ut bos comedit donec cognosceret. Tu quoque filius eius [illegible] pharao [illegible]
haec omnia contra dominum celi elevatus es et vasa eius [illegible] qui nec vident [illegible]
manibus immundis et bibebas in eis deos laudasti qui nec [illegible] glorificasti [illegible]
tuum. Deum vero qui flatum tuum in manu sua habet non glorificasti. Numerum [illegible] divisio [illegible]
coram te expressum est. Mane thechel phares. Numeravit [illegible] appensio [illegible] divisio [illegible]
regnum tuum et complevit illud. Quod sonat numerus, appensio [illegible] illud. Et [illegible]
est scriptum. Numeravit deus regnum tuum, id est complevit [illegible]. Appensus es in statera [illegible]
similitudinem pecunie quam in statera tollitur et absconditur. Appensus es, quod [illegible]
inventus es minus habens, id est iusto dei iudicio minus [illegible] vel [illegible]
Divisum est regnum tuum et datum est medis et persis. Vel [illegible] Et tradidit rex [illegible]
regnum tuum. Nota phares fragmentum significat. Et tradidit [illegible] Nota cyrus [illegible]
danieli quem promiserat. Eadem nocte capta est babilon. Nota [illegible]
eufraten longe a civitate per plures rivos ut alveum [illegible] fluvium
in civitate vadabilem faceret et per ipsum ingressi sunt hostes [illegible]
te sub muro et interfectus est balthasar et successit ei darius [illegible]
annos natus lxxii. Nota cyrus et [illegible] maiori [illegible]
Quod autem eadem nocte visionibus capta sit civitas [illegible] in [illegible]
loquens ad balthasar ait: Pone mensam contemplare in [illegible] clipeos [illegible]
dentes et bibentes. Surgite principes arripite clipeos [illegible]
traditur quod mortuo balthasar, qui fuit frater [illegible] suus [illegible] festinabat [illegible]
fuit darius et quod balthasar filium non habebat [illegible]
occupare regnum. Visio vii.

Sequitur vii. visio danielis. Porro darius successit [illegible] danieli [illegible]
Sicut enim fecit in medea, id est in regione medorum et erat [illegible]
satrapis qui fuerunt c. et xx. Sed in daniele spiritus dei amplior [illegible] principes [illegible]
cogitabat rex constituere eum super omne regnum unde principes [illegible]
ei et querebant occasionem accusandi eum ex latere regis [illegible] vel [illegible]
hebrei quod querebant occasionem in simone [illegible] nullamque causam [illegible] iosephum [illegible]
ad reginam vel ad aliam concubinam regis. Nullamque [illegible] erant [illegible]
erat eo quod fidelis esset et super [illegible] erat [illegible]

Mane techel phares, id est numerata appensa divisa. Duo prima fuerunt [illegible]
sed tertium noluit facere. Vel numera peccatum et appende penam quod fecit [illegible]
[illegible] et afflictionem gratie quae [illegible]. Redde rationem villicationis [illegible]
quod procerus qui male appenditur [illegible] gloria et qualiter [illegible]
vita eterna. Glossa. Omnia pertinet ad rationem regni [illegible]
[illegible] ad consolationem regni. Omnia opera [illegible] incolabit [illegible]
rationem. Ysaie 38. Pondera in pondere iudicium. Supra xxi. [illegible] et [illegible]
disposuisti.
Non invenimus accusationem. Glossa. Felix conscientia [illegible] inimici [illegible]
[illegible] nisi quod in lege dei versetur vident.

Munera tua sint tibi. Interlinealis. Danielis [illegible] munera [illegible] et [illegible]
[illegible] sequentem quod [illegible] accepistis gratis date.
Mt. x. Et non accipit [illegible] glossa [illegible] tristia [illegible]
[illegible] munera accipere. Hic dicit [illegible] plus
et [illegible] acceperunt munera [illegible]
[illegible] hostibus [illegible] samuel. i. Reg. 12. Loquimini
contra me coram domino si de manu
cuiusquam munera accepi [illegible]
[illegible] religiosos qui libenter
acceperunt munera a populo [illegible]
[illegible] et a quibusdam
absque magna necessitate
cui dicit abraham Gen.
14. A filo subtegminis usque
ad corrigiam caligae
non accipiam de omnibus quae
tua sunt. Quia [illegible] munera
[illegible] [illegible]
[illegible] Deut. 16. Munera
excecant oculos prudentium
[illegible]. Isaie. Faciunt munera
[illegible]. [illegible]
[illegible]. [illegible] hominum
[illegible]. Ecc. 20. Exenia
et dona excecant oculos
iudicum. Et qui [illegible]
[illegible]
[illegible] ad [illegible]
[illegible]. Job 15. Ignis devorabit
tabernacula eorum
qui libenter munera
accipiunt. Receptio
[illegible] ducit ad
gloriam. Ysaie 33. [illegible]
qui excutit manus
suas ab omni munere et
[illegible] ille in excelsis
habitabit.

adeo iustus erat ut munera oblata respueret. Et dixerunt principes
nos inveniemus occasionem adversus eum nisi in lege dei sui. Et surripuerunt
et suggesserunt regi dicentes. Consilium inierunt omnes principes
regni tui et satrape et iudices ut quicumque petierit aliquid a quocumque
deo vel homine usque ad dies .xxx. nisi a te rex mittatur in lacum leonum.
Nunc itaque confirma sententiam et scribe decretum. Et proposuit rex. Porro
daniel ingressus domum suam et fenestris apertis in cenaculo suo contra
ierusalem tribus temporibus in die flectebat genua orabat. Tribus horis orabat
iudei in die. hora scilicet tertia. sexta et nona sicut legitur de apostolis quod eius
horis orabant in die et de petro et de iohanne qui ascendebant in templum ad
horam orationis nonam. In tertia orabat quia tunc datus est eis decalogus.
In eadem hora orat ecclesia quia tunc est christus suspensus in ligno. In nona
quia tunc dedit per aquam in [illegible]. In eadem hora orat ecclesia quia tunc
de latere eius lanceato fluxerunt sanguis et aqua. Cumque invenissent viri illi
danielem orantem accusaverunt eum ad regem de transgressione decreti
et contristatus rex posuit cor ut liberaret danielem laboravitque usque ad
occasum solis. Quod intelligentes viri dixerunt. Scito quia lex medorum
atque persarum est ut decretum regis non liceat immutari. Tunc miserunt
danielem in lacum leonum et obsignavit rex anulo suo et anulis
optimatum lapidem qui impositus erat. Tota nocte rex dormivit
et diluculo rediit ad lacum et flens exclamavit. Daniel
serve dei valuit te deus tuus liberare a leonibus? Qui respondit. Deus
meus misit angelum suum et conclusit ora leonum quia non est inventa in me
iniustitia. Forte quia vidit angelum vocatur hic prosopope id est visio. et eductus
daniel de lacu in nullo lesus et dixerunt qui accusabant eum non dei
providentia hoc factum est sed quia saturati leones erant. Tunc rex iussit
leonibus multas carnes apponi eis ut faciant. accusatores danielis
mittit in lacum cum uxoribus et filiis et non pervenerunt usque ad
pavimentum donec arriperent eos leones et omnia ossa eorum commi
nuerunt. Tunc scripsit darius universo regno suo dicens. Paveant omnes
deum danielis. Ipse enim est deus vivens et eternus in secula. Et regnavit daniel
per dies plurimos. Cumque senuisset faciebat opera regis. Fecit
mausoleum in ecbatanis quod hactenus manet ut dicit iosephus
mirabile ut ea die qua conspicitur putetur esse constructum ubi sepe
liuntur medorum reges et persarum et parthorum et cui cura illius com
mittitur sacerdos est iudeorum.

Visio viii.

Sequitur viii. visio danielis. In anno primo darii filii assueri qui
ex stirpe medorum est qui subiugavit sibi regnum chaldeorum ego
daniel intellexi in libris ut complerentur id est ad completionem
desolationis ierusalem annorum .lxx. et oravi dominum in ieiuniis
et cinere dicens. Iustus es domine. Peccavimus iniquitatem fecimus
et adduxisti eam super nos. Avertatur obsecro ira tua a civi
tate tua ierusalem et monte sancto tuo. Ostende faciem tuam super sanctuarium
tuum quod desertum est. Exaudi domine placare domine attende et fac ne mo
reris. Adhuc me loquente ecce vir gabriel tetigit me in tempore
sacrificii vespertini et ait. Ab exordio precum tuarum egressus est sermo
a deo. Ego autem veni ut indicarem eam tibi et cetera quod ...

In lacum leonum. Per lacum intelligitur mundus. per leones [illegible] leonibus [illegible] boni non leduntur ab eis. [illegible] Glossa interlinearis dicit. Hec autem est premium de iustitia ut [illegible] cadat. [illegible] iustitia iustorum liberabit eos et in insidiis suis capientur iniqui. Salomon. Hester 3. de aman et danielis xiiii. de accusatoribus susanne.

Et cinere. Glossa. Cinis et cilicium sunt arma penitentium.

quia vir desideriorum es tu. Tu ergo animadverte visionem et [illegible]
sermonem intellige. Tunc aperuit ei liberationem spiri- [illegible]
tualem futuram per christum. forsan imminentem pro qua orabat [illegible]
differt quia post dicet de ea expandiri. ibi. Noli metuere [illegible]
de destructione per romanos. Lxx. ebdomades abbreviate sunt super
populum tuum et super urbem tuam sanctam ut consummetur prevaricatio et finem
accipiet peccatum et deleatur iniquitas et adducatur iustitia sempiter-
na et impleatur visio et prophetia et ungatur sanctus sanctorum. Scito ergo et
animadverte ab exitu sermonis. ut iterum edificetur ierusalem usque ad christum
ducem ebdomades. lxxiii. erunt. hiis verbis christi incarnationem [illegible]
signat angelus quia legem et prophetas implevit. peccatum tulit et iustitiam [illegible]
duxit et unctus est oleo letitie pre consortibus suis. et proponit ebdomada [illegible]
madas non dierum sed annorum ut vii anni sint ebdomada [illegible]
natas vero dicit ut intelligamus annos lunares qui breviores sunt [illegible]
solaribus xi diebus. lxx ergo ebdomades annorum solarium ut [illegible]
annos cccc xc. Est ergo sensus quod ab exitu sermonis [illegible]
ierusalem. usque ad ducem christum fluxerunt anni lunares [illegible]
ergo invenitur beda a xx anno regni artaxersis in quo neemias [illegible]
cerna eius impetravit ab illo ut restrueret muros ierusalem et [illegible]
runt eos in multa angustia. Ab illa igitur licentia a rege accepta [illegible]
ad christi passionem fluxerunt anni lunares cccc xc. et [illegible]
ma annorum computatur secundum annos regum qui descenderunt [illegible]
codecimum annum tyberii cesaris. et statim modicum [illegible]
de reedificatione facta per neemiam dicens. Et rursum [illegible]
platea et muri in angustia temporum. De lxx vero ebdomadis [illegible]
uit daniel ultimam dicens. Confirmabit autem pactum multis ebdomada [illegible]
domas una quod intelligendum est de tribus annis et dimidio [illegible]
cavit christus et quod patribus promiserat confirmavit. Nam [illegible] baptizatus
midium huius ebdomadis novissime preterierat quam baptismi [illegible]
dicens. et in dimidio eiusdem ebdomadis assidue [illegible] deficiet
hostia et sacrificium. id est veniente veritate cessabit umbra [illegible]
templo erit abhominatio desolacionis. id est abhominatio durabit [illegible]
sacrificia post mortem christi et usque ad finem durabit dicens. Et post [illegible]
Amplius vero in littera posuit daniel tempus mortis dicens [illegible]
madas lxxii subaudi et vii et novissimam [illegible]
preter divisimus occidetur christus et non erit eius populus qui eum negaturus [illegible]
est. Dixerunt enim. Non habemus regem nisi cesarem. Et [illegible]
timus vero sit. Quod vero sequitur. et civitatem et sanctuarium [illegible]
populus ad lxx ebdomades non pertinet. sed prophetavit [illegible] populus qui noluerunt [illegible]
et mortuus prophetaverunt quod evenerit. Et populus romanus [illegible]
cipe .d. Et dissipabit civitatem et sanctuarium populus [illegible] belli [illegible]
stio vastito et finis eius vastitas et post finem [illegible]
ternum desolatio. Et non ex duobus que hic leguntur [illegible]
et deficiet hostia sacrificium. illud quod solet dici [illegible]
stinus secundum cessabit unctio vera. Affricanus hunc [illegible]
consonat in principio. sed in fine differt. Non expedit [illegible]

Lxx. ebdomades. Notum est quod ideo dimisit daniel lxx. ebdomades in [illegible]
lxxii. et unam quod aliquid magnum et notabile accidit [illegible]
dixit captivitatis edificata est ierusalem et templum. Lxii. facta est purificatio [illegible]
[illegible] a iuda machabeo et bellum machabeorum quod maxime [illegible]
baptizatus est christus. predicavit. mortuus est et resurrexit [illegible]
aliis facta est divisio illa. non est [illegible] daniel.

nisi usque ad xv^m annum tyberii in quo baptizatus est xpc. Tertullianus
lib schoar nitare ebdomades illas a primo anno darii in quo egressus
est sermo a domino ad danielem per angelum ut iterum reedificarentur muri ierusalem
et extendit eas usque ad captivitatem factam per romanos et nunc pertinet
usque ad lxx ebdomades quod deinde est ~~facta~~ civitatem et sanctuarium dissipa
bit populus cum duce venturo. Hebrei sic exponunt. lxx ebdomades ab
breviate sunt super populum tuum. quasi dicat. Daniel scito ab hac die qua nunc tibi
loquor. Erat autem primus annus darii qui occidit balthasar et regnum chal
deorum in persas et medos transtulit. usque ad lxx^m annum ebdomadarum id est annos
ccccxc. hec populo tuo per partes accident. Primum propiciabitur tibi deus sed
peccatis et delebitur peccatum et finem accipiet prevaricatio. Nunc enim urbe
et templo destructis in luctu est populus. sed in brevi instaurabitur. et non
solum in ierusalem. lxx ebdomadibus hec fient. sed nascetur xpc et iusticia sem
piterna. et signabitur id est occultabitur hec visio et prophetie. ut scilicet prophetia non inveni
atur in ierusalem et ungetur sanctus sanctorum de quo psalmista dicit. Unxit te deus deus
tuus oleo leticie pre consortibus tuis. Quasi dicat. scito et certe quod ego sermonem
tuum. Denuo ergo scito ab hac die qua nunc tibi loquor et dei sermone promit
to quod revertetur populus et ierusalem restauretur usque ad xpm et desolationem
templi ebdomades invenientur lxx et due et alie vii in quibus iusto ordi
ne suo. Que res fient de quibus ante dixi quod revertetur populus et reedificetur
platea a ieremia et esdra. In fine quoque ~~plateas~~ ebdomadarum comple
bitur dei sermo in angustia temporum quando rursus destruetur templum et capie
tur civitas. Nam post lxx duas ebdomadas occidetur xpc. et non erit eius
populus quem cum negaturus est. sive ut hebrei dicunt non erit eius imperium quod
putabat se accepturum. Et quod dico de xpo occidendo et negaturo populo
perennis deserendo. cum et civitatem et sanctuarium dissipaturus sit populus romanus
cum duce venturo id est vespasiano. Quo mortuo transactis vii ebdomadibus
id est annis xlix. helius adrianus a quo postea de ruinis ierusalem urbe
helya condita est. rebellantes iudeos ~~iussa~~ rufo magistro exercitus pug
nante superavit et tunc defecit hostia et sacrificium et usque ad consumma
tionem mundi continuabitur desolatio super iudeos. Nec vos moveat
quod inquiunt hebrei si prius inveniuntur vii ebdomades et postea lxii et due
et rursus una in duas partes dividitur. Est enim hoc proprium hebrei
sermonis et antique latinitatis ut ante numerum minorem supputent. post ma
iorem. verbi gratia. Nos iuxta consuetudinem lingue nostre dicimus. Vixit abra
ham clxxv annos. illi e contrario vixit abraham v. lxx. c. annos. Non ergo
ut legitur ita adimpletur sermo prophetie hic. sed ut totum pariter supputatur ita finem
accipitur. Nec ignorandum quosdam illorum dicere quod una ebdomas de qua dicitur
confirmabit pactum multis ebdomadibus. una dividitur in vespasianum et adrianum
ut iuxta historiam iosephi. vespasianus et tytus tribus annis et vi mensibus
pacem cum iudeis fecerunt. Tres autem anni et vi menses sub adriano
supputentur quando ierusalem omnino subversa est et iudei catervatim cesi ut iudee
quoque finibus pellerentur. Hic autem hebrei non magnopere curantes a primo
anno darii regis persarum usque ad extremam eversionem ierusalem que sub

adriano accidit computati olympiades · c. lxxxiiii^a · hoc e annos de [illegible]
vi· qui faciunt ebdomadas hebraicas · lxix · et annos tres [illegible]
bas diu hebreorum e oppressio et ihrlm usque ad solum obruta [illegible]
Sequitur · x^o · visio danielis quam consequenter quidam dicunt duas et [illegible]
esse unam · sed ieronimus secundum hebraicam veritatem dicit esse duas et [illegible]
scripta erat in daniele hebraice · Porro utramque vidit daniel [illegible]
vidit sed alteram audivit · Anno tercio regni cyri regis persarum [illegible]
eadem die eiusdem anni in hunc modum · Primo anno ~~daniel~~ [illegible]
intelligens imminere · lxx^m annum captivitatis liberandos omnium [illegible]
rantur et cyrus liberaret populum suum · et data e sententia a deo [illegible]
etiam redeundi dandam et hanc egressam a domino super [illegible]
danieli · et ex tunc darius disponebat de liberatione et [illegible]
hebreis · sed preventus morte non implevit · Cyrus autem primo anno [illegible]
ni sui dedit eis eandem libertatem quam habebat indigene et [illegible]
redeundi · Ipsi vero quia fere omnes nati erant in chaldea et [illegible]
ibi habebant eligebant remanere in terra sue nativitatis · [illegible]
qui ascendere disponebant in iudeam · pigri erant et [illegible]
ad tercium annum cyri · Quod attendens daniel vehementer [illegible]
dolore quod prius et orabat dominum ut qui prius dederat [illegible]
di daret et ipso anno redeundi ¶ Item est quod · iii · anno regni [illegible]
mense primo die mensis lugebat daniel trium ebdomadarum [illegible]
panem desiderabilem non comedit carnes et vinum non gustavit [illegible]
e unguento et balneis more persarum · die autem · xxiiii · [illegible]
mini qui e tygris · vidit · Et ecce vir vestitus lineis [illegible]
aurea eius facies quasi fulgur oculi ut lampades · [illegible]
expoliti · Erunt deorsum erant brachia · s· femorum [illegible]
candens et sermo eius quasi vox multitudinis loquentis · Porro [illegible]
erant cum eo timenti fugerunt et solus vidit visionem · et [illegible]
sed vir ille accessit et erigens eum et confortans ~~eum~~ ait · [illegible]
daniel quia ex die primo mensis quo posuisti cor tuum [illegible]
coram deo exaudita sunt verba tua et egressa e sententia a deo [illegible]
et eadem die volui ad te venire ut nunciarem tibi sed princeps [illegible]
persarum restitit mihi · xxi · diebus et uno · Cumque tunc egrederer [illegible]
princeps grecorum veniens ut adiuvaret principi persarum [illegible]
tulum fecit moram · sed nunc venio ut [illegible] · Et in hoc [illegible]
[illegible] nemo mihi adiutor e nisi mychael princeps · [illegible] malos [illegible]
pes grecorum et persarum dicit [illegible] esse angelos [illegible]
regimus illius ad expetitum · Laborabat itaque angelus persarum [illegible]
liberaretur a domino persarum · tamen quia delectabatur afflictionibus eorum [illegible]
eius affligeret eos quamvis peccaverint · Laborabat etiam [illegible]
ut persae et captivitatis hebreorum cum eis [illegible]
[illegible] autem vult eos fuisse angelos bonos qui [illegible] persarum [illegible]
berarentur hebrei ut si quid adhuc erat purgandi [illegible] Princeps [illegible]
confiteretur ad unguem · Preterea addidit vir ille [illegible] annunciabo tibi [illegible]
pliciter adiuvino principem persarum · veruntamen prius annunciabo

Et spiritum veritatis de quibus specialiter alius quorum gentis sollicitudine. Por-
ro a primo anno darii orabat daniel pro eo ut staret et roboraretur
regnum eius et sollicitus erat de successoribus persarum regum. volens eos
scire de quorum manifestatione sequitur. xª. visio in qua primum inducitur daniel loquens.
Ego daniel a primo anno darii medi stabam in conspectu dei **decima visio**
ut confortaretur et roboraretur ipse darius et statim fit metaplasmus
frequens est in prophetis et introducitur vir ille predictus loquens ad da-
nielem. Et nunc veritatem annunciabo tibi. quia ecce adhuc post darium
et cyrum qui nunc sunt. tres reges stabunt in perside. cambises. scilicet ermeus
magus. darius filius ytaspsis. et quartus. scilicet xerxes filius darii super
omnes erit et concitabit omnes adversus regnum grecie. De isto legitur
quod succendit athenas et bellum navale egit apud salaminam qui so-
phocles et euripides philosophi scilicet clari habebantur et phimistocles in persia
fugiens haustu sanguinis ~~tauri~~ vitulini periit. Tunc vir qui loquebatur danieli
promisit omnes reges usque ad alexandrum magnum. et ait. Surget
vero rex fortis et faciet quod placuerit ei et cum steterit conteretur regnum eius
et dividetur in quatuor ventos celi. In egypto et qui est ad meridiem primus
regnavit ptolomeus lagi filius. In macedonia philippus qui et aridus
frater alexandri. qui est ad occidentem. syrie et babilonie et superioribus locis
usque ad orientem. Seleucus nychanor imperavit asie et ponto et ceteris
eiusdem plage provinciis. Antigonus ad septentrionem. et secundum hoc orbis co-
quatuor plagas dicimus. Cui autem in iudea est ad aquilonem syriam ad meri-
diem egyptum habet. De regno egypti et syrie prosequitur daniel quia sub
his afflictus est populus dei vicissim. Porro post alexandrum regnavit
in egypto ptolomeus lagi filius a quo sequentes reges egypti ptolo-
mei dicti sunt. post ptolomeus philadelphus. post ptolomeus euergetes
post ptolomeus philopater. post ptolomeus filopator post ptolomeus
epyphanes. In syria post alexandrum regnavit seleucus. post
antiochus soter. a quo successores antiochi dicti sunt. Post antio-
chus theos post anthiochus galicus. post antyochus magnus post
antiochus epyphanes. De hiis prosequitur vir loquens ad danielem
incipiens a rege egypti sic. Et confortabitur rex austri hic est ptolo-
meus lagi filius adeo fortis ut pirrum regem epyrotarum expulsum
restitueret in regnum et devicto demetrio filio antigoni seleucho
regnum suum quod prius quam antigonus abstulerat restituit. Cyprum phenicem
et regiones multas et insulas sibi subiugavit. Cui successit pto-
lomeus philadelphus qui primus ab ethiopia adduxit. ccc^tos elepha-
ntes turres ligneas eis superponens in quibus posuit armatos ad
bella. sub quo. lxx^ta interpretes claruerunt. Hic pugnavit contra
antiochum theos regem syrie sed postea federati sunt. Nam antyochus duxit
in uxorem beronicem filiam phyladelphi repudiata priori uxore lau-
dice. Que cum redisset in gratiam viri occidit veneno virum et filium
quem susceperat de beronice. galsicum vero filium suum fecit regem syrie
Euergetes vero qui ~~[illegible]~~ successit phyladelpho in ultionem be-

romae fortis vastavit syriam. Quo audito principes egypti congregati
sunt adversus eum. pergens in egyptum trahens secum de syria [illegible]
nimis et simulachrorum duo milia. decem. Porro galerius [illegible]
lios reliquit seleucum et antyochum magnum. Sed antyochus [illegible]
fratre suo regnavit et congressus cum rege egypti philopatore [illegible]
tus est et prope desertum fugiens pene captus. Philopatore [illegible]
in egypto epyphanes cum esset quatuor annorum et agit antyochus
magnus infestus ei. Sed principes egypti dimicabant pro [illegible]
epyphane onias sacerdos assumptis pluribus iudeorum fugit [illegible]
tum et accepit a rege regionem que eliopoleos vocabatur. Et [illegible]
it templum simile templo iudeorum asserens se implere vaticinium ysa[ie]
[illegible]. Erit altare domini in egypto et titulus eius in terminis [illegible]
plum permansit annis ccl. usque ad vespasianum qui civitatem [illegible]
dicebatur omne et templum funditus evertit. Porro antiochus [illegible]
mus reliquit duos filios seleucum et antyochum epyphanem [illegible]
phanes per fraudem eiecto fratre vel occiso regnavit in syria [illegible]
usque de ordine historie inter porphyrium et nostros nulla est [illegible]
Que sequuntur exponit porphyrius de antyocho tamen [illegible]
danielem ut infamaret eum. Nos autem mystice exponimus illud de an[ti]
cho et antichristo. Quedam tamen specialiter de antichristo ut illud [illegible]
Et comedentes panem cum eo et cetera usque illuc. Et venient [illegible]
trieres et romani. Antyochus et epyphanes [illegible]
vpone epyphane regi egypti in dolo. qui [illegible]
lios. Tunc antyochus ingressus est egyptum [illegible]
neptores. Sed inter epulas fecit occidi virum fortis [illegible]
ne egyptum. Sed egyptii viriliter resistentes [illegible]
biennium reversus obsedit alexandriam. et ecce legati romani [illegible]
missi sunt ad egyptios liberandos quibus federati erant. Cumque [illegible]
eruissent egressus est eis obviam antyochus. et [illegible]
dixerunt et marcus publius lenas. Senatus [illegible]
precipimus tibi recedere ab amicis suis. Cumque ille peteret [illegible]
pondendi. misit eum illum fecit circulum in sabulo cum virgula [illegible]
Senatus populusque romanus precipiunt tibi ne egrediaris de [illegible]
lo donec respondeas. Ad quem antyochus. Si sic visum est senatui [illegible]
populo romano recedendum est et recessit ab egypto. [illegible]
tum de antyocho intelligendum est. et erit in concupiscentiis [illegible]
antichristi castus erit ob simulacionem religionis. [illegible]
deum maozim in loco suo venerabitur utrumque cognovit. [illegible]
sidium fortiat. et antyochus in ierusalem presidium posuit. Porro antichristus
antichristi vero dyabolum deum et presidem suum venerabitur. [illegible]
tum cognovit id quod sequitur. Et figet tabernaculum suum [illegible]
mariam. Apherno id est palacium suum. Et est sensus figet [illegible]
bernaculum in ierusalem que sita est inter mare mortuum et [illegible]
montem inclitum et sanctum id est montem oliveti ponens tabernaculum [illegible]

et veniet usque ad summitatem eius, id est ad locum unde Dominus ascendit, et nemo
auxiliabitur ei, quia audiet vocem in aere dicentis: Morere. Et statim ful-
minabitur. Postea prosequitur visio de tempore Antichristi et conversione Iudeorum
et resurrectione mortuorum dicens: ¶ Et veniet tempus quale non fuit ex
quo gentes esse ceperunt, et stabit Michael princeps filius populi tui, et salvabitur
populus omnis qui scriptus est in libro Dei. Et multitudo eorum qui dormi-
unt in pulvere terre evigilabunt, alii in vitam eternam, alii in obprobrium ut vi-
deant semper. Non quin videant bonorum, quia tolletur impius ne videat gloriam Dei, sed
ut videat obprobrium suum semper. Tu autem Daniel signa librum, id est scribe
misteria, sed non expone. Pertransibunt plurimi et multiplex erit scientia,
id est reliquie posteris materiam exponendi. Et desiderabat Daniel scire
quanto tempore duraret persecutio Antichristi. Et vidit principem Persarum
stantem in ripa fluminis et principem Grecorum stantem in altera, et virum in-
dutum lineis stantem in medio super aquas, et dixit ad eum: Usquequo erit
finis horum mirabilium? Et elevatis ille utraque manu iuravit per
viventem in eternum quia in tempus et tempora et dimidium temporis. Et ait Daniel: Domine,
quid erit post hoc? Et respondens ille iteravit idem tempus sed per alia
verba dicens: Cum ablatum fuerit iuge sacrificium, scilicet christianorum, et posita
fuerit abhominatio in desolationem, id est
Antichristus ~~abhominabilem~~ abhominabiliter exhibebit se adorandum. Hoc est cum ablato cultu Dei et desola-
tione tunc erunt dies mille ducenti nonaginta, id est tres anni et semis. Tunc
erit post hec dicens. Postea intulit quod
erit post hec dicens: Beatus qui expectat et pervenit usque ad dies mille
trecentos triginta quinque. Si enim diebus mille ducentis nonaginta addantur dies quadraginta quinque fient
dies mille trecenti triginta quinque. Itaque post mortem Antichristi dabuntur lapsis
dies ad penitentiam. Et est sensus: Beatus erit qui post persecutionis tempus
pervenit ad dies sibi additos penitentie. Tu autem Daniel interim vade ad
prefinitum tempus vite tue et requiesces. Et in fine dierum stabis in sorte tua
et resurges in ordine tuo. ·Historia de Susanna·

Sequitur historia Susanne quam Hebreus non legit in libro Danielis
et vocat eam fabulam, non quod inficietur rem gestam, sed quia falsum in ea legitur
de sacerdotibus lapidatis, quos Ieremias adustos testatur. Et
probat hanc fabulam eam scriptam esse a Daniele cum a quodam Greco scripta fuerit,
ex eo quod quedam allusio verborum facta sit ibi et nominibus arborum,
videlicet aporon, scinon, scise, aprinon, prinon, prise. Tales etiam allusiones
verborum ad arborum nomina non inveniuntur in Hebreo. In translatione quidem nostra una
ex eius allusionibus consistentibus legitur, ut cum dixisset sacerdos sub scino,
respondit Daniel verbum quod alludens posuit: scindet te medium. Expressius fieret
si diceretur ita: sub ylice, et adderet ilico: Angelus Domini scindet te. Eadem
allusio posset fieri ubi ad nomen temporis, ut si diceretur: sub ... scia
et videret sciat te Deus. Hanc eandem historiam vocat Origenes fabulam
in libro Stromatum, id est institutionum, forte secundum editionem quam sub obelo
et asterisco composuit. Stromata vocavit quia per ea
plenius nos instruxit. Apparet autem hoc factum esse ad-
huc in captivitate, quia Daniel adhuc iuvenis erat.
¶ Theodotio: Susanna uxor Ioachim pulchra erat nimis et ...

¶ Cum tres interpretes concordabant, ponebat astericum.

Duo seniores. senes etate sed moribus iuuenes. Seneca. Nichil turpius quam senex vitam senium et ne quicquam preter ... senilis ... Nequicia est que non sinit esse senem. Isti senes vero non erant illa de qua scriptum est. Senectus venerabilis non diuturna neque annorum numero computata. cani enim sunt sensus hominis et etas senectutis vita immaculata. Sap. iiii. Ponat te dominus sicut sedechiam et achab quos frixit rex nabugodonosor in igne propter quod mecha ti sunt in vxores amicorum suorum.

circa duo seniores iudices illius anni de quibus dicit dominus. Iniquitas egressa
est a babilone a senioribus iudicibus. Tradunt hebrei quod unus de senioribus
in hoc decipiebatur. Dicebat se esse de stirpe dauid et Christum posse de semine
suo nasciturum. Hii statuerunt in eo tempus quo susanna posset inueniri
solam et latuerunt per meridiem in pomerio helchie et ingressa est susanna
volens lauari .i. vngui pro consuetudine terre. et misit puellas ad af-
ferendum oleum et smigmata .i. vnguenta. Est autem species smigmatis contrita
cum palea. Vnde faciunt mulieres decoctionem. forte ad [illegible]
Tunc exeuntes senes ad eam dixerunt. Consenti nobis [illegible]
dicemus te testimonium adulterii. Et elegit susanna incidere in manus eorum
potius quam peccare in deum. et exclamauit. Et accurrentes famuli [illegible]
buerunt cum audissent senes loqui. Altera die statuta est susanna [illegible]
medio populi. et ponentes senes manus suas super caput eius [illegible]
ti sunt se vidisse iuuenem et ipsam pariter ~~[illegible]~~ commisceri [illegible]
nauerunt eam ad mortem. Et clamauit voce magna susanna [illegible]
Domine tu scis quod innocens morior. Cumque traheretur suscitauit dominus spiritum pu-
eri cui nomen daniel. Non est credendum hunc qui dicitur daniel [illegible]
um fuisse et tunc suscitatum et deinceps fuisse [illegible]
festauit dominus spiritum sanctum fuisse in eo qui prius quasi latebat [illegible]
ait daniel ad populum. Reuertimini ad iudicium quia falsum locuti sunt aduersus
eam. Cumque reuertissent separauit daniel senes ab inuicem et ad [illegible]
vnum dixit. Sub qua arbore vidisti eos colloquentes. Qui ait sub [illegible]
no quam latini dicunt ylicem vel lentiscum. Et ad alterum [illegible]
sub prino. Et acclamauit populus in eos propter dissonantiam et [illegible] magnificatus
eos .i. regi tradiderunt interficiendos. Et factus est daniel magnus coram populo
a die illa et deinceps. Et rex astiages appositus est ad patres suos et sus-
cepit cyrus regnum eius .i. regnum persarum. Forte hic debet [illegible]
quo liberata est susanna. [illegible] cyrus [illegible] rex persarum et [illegible]
medorum. Vel potius dicatur tempus sequentis historie quando hic [illegible] babilone rex [illegible]
adhuc stabat regnum babilonis. Et erat in babilone [illegible]
statim sequitur. Erat autem daniel conuiua regis et honoratus super
amicos eius. regis cuius nomen quia tacet hystoria [illegible]
sar. sub quo scriptum est a daniele quod legitur in fabula beli et draconis [illegible]
quam fabulam appellat hebreus eo quod falsum legitur in ea [illegible]
latione abacuc. Et refert iheronimus quod cum dixisset ei [illegible]
tilem translationem corporalem misit fratrem. Vnde [illegible]
cum eis ezechielem translatum de chaldea in iudeam [illegible]
dicens. In litera expressum est quod ezechiel translatus est in spiritu [illegible]
tantum locutus est dicens siue in corpore siue extra corpus nescio [illegible]
Et addidit hebreus. nil propheticum in hac fabula narrari [illegible]
tantum ex industria factum. De ydolo bel et dracone. [illegible]

Erat autem in babilone ydolum nomine bel et impendebantur ei [illegible]
singulis de simila. xii. arthabee et oues xl. et vini [illegible]
re sex. Est autem arthabea apud chaldeos eadem mensura [illegible]
ephi apud hebreos mensura .s. trium modiorum. Et rex [illegible]

Exclamauit susanna. Glosa. Non aeris percussione sed puritate magnitudine
cordis affectu. confessione. puritate conscientia. Hec vox magna [illegible]
Exodi. xiiii. Quid clamas ad me. Gregorius. voces apud [illegible]
mus sed desideria. eternam enim vitam si ore petimus et corde non desideramus [illegible]
tacemus. Regum i. Porro anna loquebatur in corde suo. Gregorius. [illegible]
orandi ut non in multitudine multiloquio sed in compunctione cordis et [illegible]
oremus. Ecclesiastici. 2. Non sperauit in domino et confusus est. Prouerbiorum. xi. Iusticia [illegible]
eos et in insidiis suis capientur iniqui.

illud per singulos dies. Et dicebat danieli. Quare non adoras bel? Qui
respondit. Non adoro sculptilia. sed creatorem omnium deum viventem. Et ait rex
ad eum. Non tibi videtur bel deus vivens qui tanta cotidie comedit et bibit? Qui
ridens ait. Intus luteus est et foris ereus et numquam comedit. Et vocavit
rex sacerdotes et ait. Nisi dixeritis mihi quis comedat impensas
has morieminj. Si autem ostenderitis mihi quod bel comedit hec morietur
daniel. Erant autem sacerdotes .lxx. exceptis uxoribus et parvulis. Et
venit rex cum daniele in templum. et dixerunt sacerdotes. Nos egre-
diemur foras et tu rex pone vinum et escas et claude ostium et sig-
na anulo tuo et nisi inveneris mane comesta a bel moriamur. Et posuit
rex cibos ante bel et daniel cribravit cineres per totum pavimentum
coram rege et clausit ostium anulo regis. Sacerdotes autem ingressi
sunt nocte iuxta consuetudinem suam cum uxoribus et liberis et comederunt
omnia. Fecerant enim sibi cuniculos sub terra et absconditum introitum
sub mensa. Diluculo venit rex ad templum et daniel cum eo et inve-
nerunt signa salva. Cumque aperuisset ostium intuitus rex mensam
vacuam exclamavit. Magnus es bel. Et tenuit daniel regem
ne ingrederetur et ait. Attende vestigia pedum super pavimentum. Et i-
ratus rex apprehendit sacerdotes. et ostenderunt ei ostiola per que ingredi-
ebantur. et occidit eos rex. et dedit bel in manibus danielis qui subvertit
eum et templum. Erat etiam in eodem loco draco magnus latens in fovea · xv°
et adorabant eum babilonii. Sacerdotes eius habebant ydraulia i[d est]
vasa plena aqua ferra de coriis vitulorum et percutiebant ea virgis
corallinis ut facerent sonitum terribilem quasi tonitruum. ad quem exci-
tatus draco. quandoque emittebat fumum quandoque ignem quandoque visibiliter
apparebat. Et dixit rex danieli. Non potes dicere quod iste non sit deus
vivens. Et ait daniel. Da mihi potestatem ut interficiam eum absque ferro et fuste.
et dedit ei. Tulit ergo daniel picem et adipem et pilos et coxit pariter
et fecit massas et dedit in os draconis et suffocatus crepuit.
Et indignati babilonii dixerunt. Iudeus factus est rex. Et dixerunt
ad regem. Trade nobis danielem alioquin interficiemus te et domum tuam
et compulsus tradidit eis. Qui miserunt eum in lacum leonum et
erat ibi .vi. diebus. In lacu erant leones .vii. et dabantur eis co-
tidie duo corpora dampnatorum et due oves et tunc non sunt data
eis ut devorarent danielem. Erat autem abacuc propheta in iudea
qui ferebat pulmentum messoribus et ait angelus ad eum. Fer prandium
in babilonem danieli qui est in lacu leonum. Qui respondit. Babilonem non
vidi et lacum nescio. Et tulit eum angelus capillo capitis sui et
posuit eum super lacum. Et exclamavit abacuc. Daniel serve dei
tolle prandium quod misit tibi deus. Et gratias agens daniel comedit.
Porro angelus restituit abacuc in loco suo. Venit ergo rex die .vii.
ut lugeret danielem. et videns eum sedentem in medio leonum exclama-
vit. Magnus es domine deus danielis et extraxit eum de lacu. Porro
illos qui perditionis eius causa fuerant intromisit et devorati sunt

ydraulia

Draco iste potest dici diabolus qui adoratur in mundi pluribus. Sub umbra dormit in locis humentibus. id est deliciosis. Hunc et nulli dat nisi credens ad eum [illegible] ... Et coxit picem et adipem ... In pilis curiosos intelligimus. Hii pili perpetuum ... intelligitur mali principes et mali prelati quasi draco habens squamas aureas ... Iob .xli. Corpus eius quasi scuta fusilia compactum squamis prementibus. Iste draco sunt multi ... Et bibit eo aqua ... Iste draco comedit ... Exodi .viii. Iste similiter draco in celo ... Ezechielis .xxix. Ecce ego ... rex egypti draco magnus qui cubas in medio fluminum tuorum. Et daniel ... in ore eorum ... sufficit super eum [illegible].

in momento coram eo. De abacuc .1o.

Porro abacuc fuit de tribu symeon. Hic predixit captivitatem [illegible]
ierusalem venturam et adventantibus chaldeis fugit in [illegible]
et erat scola in terra israel. Descendentibus vero reliquiis in [illegible]
tum qui peregrinabatur in terra sua et scripsit. Et in principio operis [illegible]
admirans deum cur impios vastare permitteret populum dei et senatum [illegible]
ipse clamaret et non exaudiret. Sed in consolatione [illegible] nabugodonosor
duas calamitates contristanti nationi futuras per nabugodonosor et [illegible]
longe maiores et tunc primum nabugodonosor [illegible]
2. ne confusio esset ad patres. Et ostendit illi dominus adventum [illegible] Et
Hic mortem fecit expertum eum quod veniet et non tardabit. Et [illegible]
est abacuc nabugodonosor et plurima dicens. Ve qui potum dat amico
suo amittens fel et inebrians ut aspiciat nuditatem [illegible] Contra
3. nabugodonosor sedechie. Ultimo scripsit canticum. [illegible]
Hic dum ferret pulmentum messoribus [illegible] ferre cibum
ad terram longinquam cito reddidit. Hic [illegible]
soribus. Intellexit autem quod cito redirent populus a babilonia [illegible]
Vivi patet longe post liberationem [illegible] hoc signum fuisse [illegible] lumine
reditus dedit hiis qui in iudea erant ut visuri essent lumen [illegible]
templi. Ultimam quoque templi desolationem predixit per gentem occidentalem
esse acturum. Tunc inquit velamen sancti sanctorum scindetur et [illegible]
[illegible] epistilia auferentur et quo sint nullus agnoscet [illegible]
vero in heremo adducentur et eos in ultimo qui persecutionem [illegible]
a serpente illuminabit dominus sicut a principio. Et mortuus est [illegible]
eius et sepultus in agro proprio solus. Porro de daniele quando [illegible]
inierit post reditum populi in iudeam nos nescimus. Defunctus autem [illegible]
sepultus in spelunca regali solus cum gloria. Hic est daniel qui dedit signum
in montibus super babiloniam dicens. Cum [illegible] a borea [illegible]
veniet finis babilonie. Cum vero velud ignis ardebit [illegible]
universe terre. Cum a parte nothi aque decurrent [illegible]
ad terram suam. Et si sanguinem effuderit erit [illegible] De cyro

Post mortem darii medi cyrus monarchiam [illegible]
[illegible] orientis cuius sedem posuit apud persas [illegible] cum sublimitate
medorum maius esset et honorabilius eo quod perse [illegible]
in regem. Iste fuit nepos darii ex sorore. nepos vero astrigis [illegible]
Porro astriges unicam habuit filiam et vidit sompnium quod de genita-
libus filie oriebatur vitis que totam occupabat asiam. Et accepit [illegible]
[illegible] nepote ex filia qui dominus esset asie et ipsum [illegible]
de regno. Qui timens dedit uxorem filiam suam militi plebeio [illegible]
ex ea nasceretur nobilis et potens. Preterea filiam pregnantem [illegible]
et natum ex ea filium cuidam principi archanorum tradidit [illegible]
Qui credens regnum transiturum ad filium filie eius [illegible]
et uni de pastoribus regis tradidit puerum exponendum [illegible]
Qui cum exposuisset eum et illud indicasset uxori que in diebus illis [illegible]
erat supplicavit ei mulier ut puerum ei deferret [illegible]
pro eo exponeret. Cumque redisset pastor ad puerum [illegible]

Causa admirationis dicit. Glossa. Ex propria impatientia humane locutus [illegible]
in [illegible] Job 21. Quare impii vivunt sublimati [illegible]
patiens est reddere.

[...] ei ubera et a feris et auibus defendere. Cumque tulisset eum ad uxo-
rem allusit ei tamquam diu nocte vocauitque puerum spartacum. i. catulum
[...]acos enim persice canem sonat. Cum enim esset grandiusculus a pueris
[...]bus fratris est rex eorum et contumaces et inobedientes sibi quamuis
[...]gebat. Quod cum quidam ferentes patres ~~eorum ubus~~ sine parentes eorum
[...]querentur ad regem de filio pastoris. Quem cum adiocasset rex et
[...] eum quod pueros plagasset. ille intrepidus ~~adiecit~~ ut regem se
[...] fuisse respondit. Et admiratus rex et quedam signa generis sui in eo deprehendens
[...] pastore secretius ueritatem rei cognouit. Veruntamen timor eius
de nepote mitigatus est. estimans quod uerbum coniectorum de regno impletum
esset in regno puerorum et eidem cum pueris commisit, quem occidendum commisit a
[...] non indicans tamen esse nisi pastoris filium. filium quidem illius secretius
[...] clamculo dedit patri ad ~~c~~comedendum. quia non obediebat ori eius et post id
[...] ei. Factum est autem ut astrages faceret exercitum illi secretario
ad hostes expugnandos. ipse uero resedit in media. Porro ille non imme-
mor maleficii regis persuasit exercitui ut spartacum regem persidis sibi
eligeret et cognominauerunt eum cyrum. quod interpretatur heres. quasi diceret. licet re-
[...] astyages hic est heres. Quo facto timens astruges darium conso-
brinum adoptauit sibi in filium et collecto exercitu congressus est aduersus
cyrum et fugerunt perse. Uxores autem eorum et matres egresse ad eos
et detectis posterioribus sinus ... ... ne intrarent in uteros matrum
[...] Hoc pudore exercitum perse acti redierunt in hostes et uicto
astrages. Cyrus autem magis exhibuit se illi nepotem quam uictorem
[...] regnum hyrcanorum concessit ei. Dario uero tamquam filio matris sue et di[...]
regnum medorum tamen sub certa spe redeundi ad ipsum. *de licencia*
[...] uniuersum regnum deuolutum esset ad ipsum. *redeundi data iudeis.*
[...] regni anno primo suscitauit dominus spiritum eius ut impleretur uerbum
[...] et dedit libertatem omnibus iudeis qui erant in uniuerso regno suo
et licenciam redeundi in iudeam et edificandi domum domini. Excitatus autem
[...] uerbis ysaie qui ante .c. et .x. annos scripsit de ipso domini dicentem
christo meo cyro cuius apprehendi dexteram subiciam gentes et regna ipse
edificabit domum meam in ierusalem. Ut ergo hanc munificam scripturam impleret
[...] scripturam libertatis et licentie tradidit in uniuersum regnum suum di-
cens regna terre dedit mihi dominus deus celi. credo hunc esse quem gens israel
adorat. In hac etiam epistola hortatus est iudeos ut ascenderent in iudeam
et qui nollent ascendere iuuarent ascendentes in pecunia uestibus et iumentis.
Porro clarissimi iudeorum habitabat in babilonia .i. in terra babilonis
[...]. Babilon enim proprie nomen est ciuitatis. babilonia uero nomen
regionis licet unum pro altero sepe legatur. Inter eos zacharias nati-
one chaldea iam prophetabat. Hic benedixit salatiel in filio uocatus eum
zorobabel quod interpretatur magister babilonis. quasi diceret. Hic erit magis-
ter principatus babilonice. Ad hanc prophete exhortacionem primi sur-
rexerunt uiri iuda ut ascenderent in ierusalem. Postea uero uiri beniami[n]
[...]. Propterea ut dicit iosephus cognominati sunt iudei. Huius enim
tribus plures fuerunt cause. Super turrim babel legitur quod adedam

q(ui) cognominatus est iudas deus sunt iudei. Alibi quia a iuda filio iacob [illegible]
vel a iuda machabeo. Porro ascensuri in ierusalem vel iudeam [illegible]
hortabatur sed paucos invenerunt qui assentirent eis et [illegible]
in exhortatione quia in aggeo tres annos compleverunt. Igitur primo
anno cyri egressi sunt sub zorobabel duce et ihesu magno sacerdo-
te exhortantibus zacharia propheta et aggeo [illegible]
propheta. Erant autem circiter ~~mille~~ l. milia. Fuerunt et ancille et [illegible]
milia et ccc. et xl. Reliqui vero servi et ancille et [illegible]
eis promissum. Et remisit cum eis cyrus preter vasorum [illegible]
xl. sunt que ponit iosephus refrigeratoria quorum usus [illegible]
Castigaverunt etiam cum eis quidam dicentes se esse de genere sacerdotum
qui quesierunt scripturam genealogie sue et non invenerunt [illegible]
ceperunt sunt [illegible] in aliis tribubus. Sed eiecti a sacerdotio [illegible]
sunt in ierusalem in civitates iude. De anno lxx.

[illegible] emolumentum et [illegible] sepe accidit in [illegible] in [illegible] restrictione [illegible] ad sacerdotium [illegible] periculosum est

Hic est annus lxx. relaxande captivitatis quam ponit [illegible]
[illegible] et ieronimus primum annum dicit cyri fuisse [illegible] concordat iosephus
[illegible]. Itaque [illegible] anni cyri fuit lxx. cum consonat [illegible]
Primo anno [illegible] cyri lxx. concurrebat in [illegible] in babilone
in paralipomenon. Qui [illegible] gladium evaserat ductus in babilonem [illegible]
bat regi et filiis eius donec imperaret rex persarum et compleret lxx
[illegible] et celebraret terra sabbata sua. Usque dum compleret [illegible]
ipsum plane prodit ieremias in epistola sua quam direxit ad [illegible]
cione. Cum ceperint impleri lxx. anni visitabo vos et [illegible]
loci istius. Alibi [illegible] velle ieremias quod [illegible]
pleti essent ut ait. Servient omnes gentes regi babilonis et [illegible]
Cum completi fuerint anni lxx. visitabo super regem babilonis [illegible]
rem illam iniquitatem eorum dicit dominus et ponam eam in solitudinem [illegible]
Ex hac autem [illegible] fabulantur hebrei [illegible] ieremias [illegible]
[illegible] et [illegible] fecisse. Hic autem [illegible] ieremias [illegible]
[illegible] captivitatis sed [illegible] nabugodonosor [illegible]
finitimas nationes. Hinc opinionem attestatur [illegible]
de [illegible] et xx. anno regis artaxersis [illegible]
anni fuerunt [illegible]. Captivitatis autem ierusalem [illegible]
[illegible] in libro cronicorum [illegible] anni dari [illegible]
dicens fuisse lxx. [illegible] zacharie qui [illegible]
[illegible] vir [illegible] angelum [illegible] et [illegible]
[illegible] usquequo non misereberis ierusalem et [illegible]
[illegible] iste iam lxx. est annus. Et post pauca. Hinc [illegible]
per hos lxx. annos [illegible] ieiunium [illegible]
clemens in primo stromate dicens. Et [illegible]
lxx. usque ad secundum annum darii filii [illegible]
[illegible] lxx. annos captivitatis et desolationis templi [illegible]
nonnullos usque in annum xxx. cyri colligit omne tempus [illegible]
anni lxx. a tercio anno ioachim filii iosie. Porro [illegible]

[illegible] ·xiiii^o· iosie· usque ad primum annum cyri colligitur annus captiuitatis ·lxx^us·
[illegible] desolationis uero templi sub dario rege complentur anni lxx. Theo-
[illegible] opinioni consonat glosa theodori super ezechielem ubi agit de dormicione
[illegible] deportati dicens quod primo anno cyri fluxerunt anni desolationis
[illegible] ·xxx^o· Porro prior opinio de anno lxx^o. magis certa est ex plurimi
[illegible] sanctorum. Sola zacharie auctoritas nos monet. Iste est
[illegible] quod forte dictum sit ut iam acceperat de priori. quasi dicat
[illegible] iste notus et famosus iam diu est. Forte dictum est in zacha-
[illegible] non captiuitatis sed quinte etatis. quia secundum hebreos initias
[illegible] ·xxx^o· an cyri monarchiam. **De reedificatione templi**

Porro in anno regressionis in iudeam congregatus est populus quasi uir
unus in ierusalem et edificauerunt altare collocaueruntque illud super ba-
ses suas et obtulerunt super illud holocaustum domino mane et uespere
et fecerunt solempnitatem tabernaculorum. Unde uero habuerint ignem nescimus
nisi forte ex carbunculis ueteris altaris excussissent illum. Anno autem 2° uene-
[illegible] iecerunt fundamentum templi. quod audientes samaritae uenerunt ad eos
[illegible] Edificemus uobiscum quia ita ut uos
[illegible] deum uestrum. Et responderunt duces israel Non est
[illegible] uobis et nobis ad domum dei. sed nos domum ei edifi-
[illegible] cabimus. sicut rex cyrus precepit. Cumque apparuit

¶ Non hic dicitur festum ma-
ior post octauam quod
non obest quia non fuit
festum ex lege.

[illegible] fundamentum super terram eleuauit populus uocem suam in iubilo ¶ Plures
[illegible] quidam seniores qui uiderant templum prius eiulabant uoce magna
[illegible] quis cognosceret uocem letantium a planctu eiulantium. Porro
[illegible] indignati impediebant manus eorum. Cumque per se impedire non pos-
[illegible] sent dederunt munera principibus regis persarum qui erant positi super terram
[illegible] qui pecuniis corrupti uendiderunt eis negligentiam edificiorum
[illegible] ignorantie et impedierunt eos adeo quod in xxx annis quibus cyrus
[illegible] regnauit non erexerunt muros templi nisi usque ad apodiationem
[illegible] Porro cyrus cum perisset cresum iuxta flumen alim ge- non hic
[illegible] bellicosissimam astute redegit in concordiam. Tradidit ei solem-
[illegible] nitates et ludos precipiens eis ut insisterent commessationibus et amplexi-
[illegible] bus mulierum. quasi beniuolentiam eis ostendens et in hunc modum eos eu-
[illegible] et quos bello non potuit per libidinem expugnauit. Postea uero
[illegible] aggressus araxem a regina massagetarum thamiris uictus et occi- Araxe est nomen fluminis.
[illegible] sus est. Cuius caput eius proiecit in utrem plenum sanguine humano proiciens
[illegible] dicens. Satia te sanguine quem sitisti. **Incidentia.** In diebus
[illegible] cyri rex romanorum tarquinius superbus. qui causa tarquinii iunio-
[illegible] ris filii sui qui corrupit lucretiam a regno expulsus est. Hic genera tor-
[illegible] mentorum excogitauit. uincula. taureas. fustes. laminas carceres
[illegible] compedes catenas exilia metalla. **De cambise qui artaxerses uel assuerus dicitur**

Mortuo cyro successit ei filius eius cambises post ·xxx· annos sui
regni qui apud esdram artaxerses uel assuerus dicitur. In historia
[illegible] uero iudith uocatur nabugodonosor. Tunc principes qui impediebant re-
[illegible] scribentes [illegible] quem iosephus dicit scriptorem omnium accidentium
[illegible] qui iudicabant syriam et pheniciem et omnes regiones ultra

[illegible] spiritum quod quos facit quod placet credi a sum quod est cum et cum quod est cor-
[illegible] tenens. contingit de corio [illegible]

eufraten sepserunt cambise qui medi reedificabat ihrlm [illegible]
ma et sex regibus persarum rebelle et templum ad similitudinem [illegible]
ob rebellionem patrem destructa fuerat. quibus reedificatis [illegible]
girent regi tributa et annonas. nec etiam paret regi [illegible]
aut dicebat convenire ei quod meliores erunt [illegible] Quibus [illegible]

Cambises adhuc vivente patre .xij. annos regnum tenuit assiriorum in nunive et mortuo monarchiam universalem tenuit.

consuluerat ut interdiceret hebreis reedificationem. Quibus [illegible]
bises potentia interdixit eam per plures. Tunc intermissum est opus [illegible]
ad secundum annum darii. Porro sub cambise factum est quod in historia [illegible] Incipit historia Judith

Hanc hystoriam transtulit iheronimus de chaldeo in latinum [illegible]
i. ad peticionem paule et eustochie et est apocrypha [illegible]
apud hebreos inter hystorias computatur [illegible] Si quis [illegible]
iheronimus in prologo qui sic inchoat. Vigintiduas libros [illegible]
alicubi legitur inter agyographa. victum est scriptoris quod in ipso [illegible] Transtulit [illegible]
post quem synodus nycena in numero sanctarum scripturarum recepit [illegible]
quas varias et corruptas editiones magis sensum ex sensu [illegible]
sequens. Mortuo autem ciro quidam arfaxat medus surrexit [illegible]
et reparavit eam inexpugnabiliter quasdam partes medie sibi [illegible]
totam mediam imparet. Nabugodonosor vero rex assiriorum in campo [illegible]
in ninive anno .xij. regni sui optinuit arfaxat [illegible]
inter eufraten et tygrim. Hic est cambises cui pater adhuc vivens [illegible]
et regnum assiriorum concessit et nabugodonosor cognominavit [illegible]
patre .xij. illius regni annum agebat. nam in regno monarchie [illegible]
annis regnavit. Qui postquam factus esset monarcha [illegible]
eius et misit ad omnes qui habitabant in cilicia et damasco [illegible]
carmelo galilea et samaria et usque in ihrlm exigens ab eis [illegible]
longe gentium quae praes qui omnes uno animo contradixerunt [illegible]
rex iuravit per thronum suum quod defenderet se de omnibus hiis [illegible]
2 cap. viij regni sui precepit oloferni principi milicie ut egrederetur [illegible] ¶ Egressus [illegible]
illas et nulli hominum vel inimicorum pepercit oculus eius. ¶ Cum [illegible]
3 cap. exercitus operuerunt faciem terre sicut locuste [illegible]
ciliciam et mesopotamiam et madianitas miserunt ad eum [illegible]
iudeam dicentes. Desinat indignacio tua circa nos. Venit [illegible]
et utere servicio nostro sicut placuit tibi. Et descendit de montibus [illegible]
magna et optinuit omnes civitates et destruxit [illegible] ¶ [illegible]
exterminavit sic ei preceperat nabugodonosor ut ipse solus diceretur [illegible]
4 cap. hiis nacionibus que potuisset olofernus potentie subiugari [illegible]
dientes filii israel timuerunt valde ne similia faceret in ihrlm [illegible]
dei et miserunt in terminos terre per quos poterat iter [illegible]
nierunt angusta viarum et humiliaverunt se coram domino [illegible]
eliachim sacerdotis filii ihesu filii iosedech vel [illegible]
committebat ad exhortacionem filiorum israel in montibus et [illegible]
tes altare cilicio et ipsi in cinere et cilicio offerebant holocausta [illegible]
5 cap. bat ad dominum. ¶ Nunciatumque est olofemi quod filii israel pararent se [illegible]
et montium itinera conclusissent et vocavit duces amon [illegible]
Quis est populus iste qui montana possidet aut que [illegible]
dux filiorum amon vindit. replicavit ei quomodo [illegible]

Desinat indignacio tua. In signum eos qui maluit esse [illegible]
vite et sine deo. ysaie .i8. Prissimus fedus cum morte [illegible]
tur. Aggei .i. Vestre fructam bonis. Glosa. Potentes huius [illegible]
matores holofernem in consilium sibi studebant in [illegible]
detrimentum evadere possint de quibus dicitur. Amicus huius [illegible]

Chaldea per mesopotamiam in terram chanaan. Cumque descendissent in egyptum
eduxit eos deus eorum in terram promissam. Quamdiu placatus erat eis nemo
potuit eis resistere. Cum vero irritabant eum flagellabat eos quia deus eorum
odit iniquitatem. Nuper autem reduxit eos in ierusalem de servitute cum [illegible]
adduxit eos propter peccatum suum et nunc obtinebant montana hec. Et addidit
achior. Perscrutare si deus eorum offensus est eis et poteris eos expugnare
alioquin non prevalebis eis. ¶ Et iratus olofernes dixit. Ut ostendam
tibi quia non est deus nisi nabugodonosor. Ex hac hora illorum populo sociaberis
ut cum illis pereas. Tunc precepit olofernes servis suis ut ducerent
eum in bethuliam. Cumque appropinquassent. Cumque exirent contra eum fundibularii
egressi sunt adversus eos et timentes ligaverunt achior ad arborem
et recesserunt. Fundibularii vero solventes eum statuerunt eum in medio populi
et seniorum. Miserunt quia de ierusalem in bethuliam duos sacerdotes et principem
oziam de tribu symeon. Cumque exposuisset eis achior quare transmissus
esset ab oloferne ad eos. Recepit eum ozias in domum suam. ¶ Iterum est
ut incideret olofernes ductum aquarum que influebat civitati per
cuniculos quibus bibebat aquam de alveo per latentes cuniculos aqueductus et inter-
rupto aqueducto abstulit eis aquam. Erant autem non longe a muris
fonticuli quibus cives furtim utebantur ad refocillandum potius quam ad biben-
dum. Et dixerunt ammonite ad oloferne. Si vis eos opprimere sine bello
et sanguine appone fontibus custodes. Et apposuit et defecit aqua de cis-
ternis post xx dies. Et clamavit populus ad eos qui venerant de ierusalem.
Iudicet dominus inter nos et vos. Melius erat nobis servire oloferni quam perire
siti. Et dixerunt sacerdotes sustineamus adhuc per v dies si forte faciat
nobiscum deus misericordiam. ¶ Erat autem in civitate iudith vidua tribus annis
mulier pulchra nimis sed casta de tribu symeon. Hec accersitos sacerdotes
increpavit eo quod temptassent dominum et terminum dierum posuissent misericordie eius
et ait ad eos. Opus dei fiat in me quod non indicabo vobis. Exite hac nocte
ad portas civitatis et ozias vobiscum ut egrediar per manum vestram ¶
Cumque illi abissent oravit ad dominum dicens. Domine deus patris mei symeon qui
dedisti ei gladium in alienigenas dirige manum ancille tue. Hec commendat
factum symeonis quod detestatus est iacob. sed ultionem factam a domino per manum symeonis.
¶ Cumque orasset lavit se et unxit myrro optimo et induit se vestibus
iocunditatis sue. et vocavit abram suam id est ancillam. vel proprium nomen an-
cille et imposuit famule eius ascopam vini et vas olei et polentam et panes
et caseum et profecta est. Et admirati sunt sacerdotes pulchritudinem eius
et oraverunt pro ea. Cumque descenderet montem occurrerunt ei exploratores
et duxerunt eam ad tabernaculum olofernis qui statim captus est in oculis
suis. Sedebat autem olofernes in conopeo purpura et auro et gemmis
contexto. Hoc est serico reticulo munito dictum sic a conopeo opido
egypti in quo inventum est. Alii dicunt conopeum quod instar coni a lato astre-
ctum. Et dixerunt assyrii. Quis contempnet populum hebreorum qui tam pul-
chras mulieres habet ut pro hiis merito pugnemus contra eos. ¶ Cumque adorasset
iudith dixit ad eam olofernes. Cur placuit tibi ut ad nos venires. Que
respondit. Certum est quia in perditionem ibit populus meus quia offendit deum suum
et pro victualibus incedet alienigenis. Insuper ordinatum est

Reticulum. vel sic scilicet tectum de serico [illegible] munite [illegible]

In perdicione. Nec est mentita [illegible] [illegible] in [illegible] [illegible] nisi deus liberaret eos.

Tradent. Et ita videtur illi peccasse cum dicitur deum temptasse. Nam reprehendit deum deum tem-
ptantes habebat quod aliud faceret. Sed ut dicit glossa. deum temptat qui habens quid
faciat sine ratione dimittit se periculo exponens utrum possit liberari a deo. Hugo dicit hic est
quod pepercerunt in hoc quod terminum prefixerunt. sed ex hoc quod apposuerunt condicionem non
[illegible] nisi dominus liberaret eos. habebat enim aliud faciendum orare dominum quod non
[illegible] sperantes in se. Glossa. Nec tempus nec modum prescribere debemus sed tamen magis arbi-
trio eius committamus. Unde quidam in oratione sic dixisse legitur. Fili dei sicut
scis et vis miserere mei. Et istum. Despiciens vinum sit fidelibus in usu fiunt in presentia.

bibat sanguine pecorum que lex dei omnino prohibet gustari. Ideo et scio [illegible]
et siti iam inter mortuos computantur. et misit me dominus hec ipsa nunciare [illegible]
qui dicet mihi quando reddet eis peccatum suum et tunc veniens introducam te [illegible]
usque in ierusalem. et habebis omnem populum sicut oves sine pastore [illegible]
pastor. Et ait olofernes. Si fecerit mihi hoc deus tuus erit et deus meus
et in medio deorum habebo illum. et tu magna eris in domo nabugodonosor [illegible]
¶ Et fecit eam introduci ubi erant thesauri eius repositi. Cumque disponeret
quid daretur ei de convivio suo ait iudith. Ex hiis que mecum detuli ego
manducabo. ne veniat super me ira dei. Cui dixit. Cum defecerint hec que attulisti quid
faciemus tibi? Que respondit. Vivit anima tua domine non expendet hec omnia an-
cilla tua donec faciat deus in manu mea hec que cogitavi. Petivit ergo ut
nocte sibi daretur copia egrediendi foras ad adorandum deum suum. et sic
per triduum noctibus exibat et baptizabat se in aqua et orabat [illegible]
Quarto die fecit olofernes cenam servis suis et dixit ad vagao [illegible]
persuades hebree illi ut sponte consentiat mihi. Fedum est enim apud [illegible]
ut mulier illudat viro immunis transeat ab eo. Et ait ad eam. [illegible]
Non vereatur bona puella introire ad dominum meum. Que respondit. [illegible]
erit. hoc erit mihi optimum omnibus diebus vite mee. Et cum [illegible]
ante faciem olofernis. Qui iocundus factus est. bibitque vinum multum [illegible]
in vita sua. ¶ Et cum sero esset festinaverunt servi ad hospicia sua [illegible]
et erat iudith sola in cubiculo. Porro olofernes iacebat in lecto [illegible]
nimia ebrietate sopitus. Dixitque iudith ancille sue ut staret foris [illegible]
et observaret. Et oravit cum lacrimis dicens. Confirma me domine deus [illegible]
et respice in hac hora ad opera manuum mearum. Et solvit pugionem [illegible]
de columpna que erat ad caput lectuli et percuciens bis cervicem [illegible]
dit caput eius et tradidit illud abre sue et tollens canopeum [illegible]
est. Cumque venissent ad portam civitatis clamavit. Aperite quia nobiscum
est deus qui fecit virtutem in israel. Et occurrerunt omnes ei a minimo usque ad
maximum cum luminaribus. Et proferens caput olofernis [illegible] manu mea et [illegible]
ait. Confitemini domino qui dedit vobis victoriam in manu mea [illegible] olofernis [illegible]
me immaculatam. Et vocatus est achior et viso capite olofernis [illegible]
pavore cecidit in terram. Et resumpto spiritu adoravit iudith [illegible]
ad populum ¶ Suspendite caput hoc super muros et dum viderint [illegible]
impetum in hostes qui turbati pro nece domini sui [illegible] ad populum [illegible]
achior precidit carnem preputii sui et appositus est ad populum israel [illegible]
que ozias nuncios per civitates inde ut egrederentur post eos. Egressi [illegible]
egressi sunt hebrei mane. et [illegible] assyrii [illegible] expectaverunt olofernem [illegible]
de cubili suo. Cumque intrasset vagao ut excitaret [illegible] tabernaculi iudith [illegible]
vidit cadaver sine capite et ingressus in tabernaculum [illegible]
[illegible] eam. et exclamavit ad populum. Una mulier hebrea fecit confu-
sionem in domo nabugodonosor et ecce caput olofernis [illegible] Et [illegible]
cum eo. Et turbati sunt valde. Fuge presidium querentes [illegible]
eos filii israel. et percusserunt eos usque ad extremitates finium suorum. Et [illegible]
Per dies autem xxx. vix collecta sunt spolia assyriorum. Iudith [illegible]
peculiaria et ipsa olofernis fuerant dederunt [illegible]
autem summus pontifex venit de ierusalem cum universis presbiteris [illegible]
eam et benedixerunt ei ¶ Tunc cantavit iudith canticum domino [illegible]

Quicquid ei placuit. Sed nomine sic deus mentiebatur? si dicatur quod non quia intelligebat [illegible]
ibi nulla esset solucio quia [illegible] [illegible] · Cetera [illegible] peccavit [illegible]
[illegible] si ille eam [illegible] · Dolo · [illegible] quod non mentiebatur [illegible]
erat bonus. Prov. 3. Illusores ipse deludet. Et quod obicitur de [illegible] non est fermenta [illegible]
in [illegible] ex malo [illegible] · hic autem fidem non observavit · fides non est servanda.

Incipite domino in tympanis etc. Super hoc canticum invenies quod dicitur in hoc in fine: Dominus conterens bella dominus nomen est illi. Et cum in hebreo legatur nomen Dei quatuor litterarum, scilicet ioth he vau he, primum est tetragrammaton. Secundum vero nomen domini est. In fine cantici comminatur de die iudicii dicens: Dominus omnipotens in die iudicii visitabit illos. Dabit enim ignem et vermes in carnes eorum ut urantur et sentiant usque in sempiternum. Post hec ascendit Iudith cum populo in Iherusalem et obtulerunt domino vota et repromissiones suas. Porro Iudith universa vasa bellica Olofernis et conopeum obtulit in anathema oblivionis et solempnizavit omnis populus et diem hanc in medio sanctorum recepit vocantes Cambisen secundum Babylonios Nabugodonosor. Et rediit Iudith filia Merari in Bethuliam. Hec in(?) matre fuit de Symeon et fuit in viduitate omnibus diebus vite sue et completis c.v. annis mortua est et sepulta cum viro suo Manasse. Et dimisit abram suam liberam et planxit eam omnis populus vii diebus. Porro Cambises ingressus est Egyptum et vastavit eam et abhominatus religionem eius, cerimonias et templa deposuit, et edificavit Babylonem in Egypto. Cumque reverteretur ab Egypto egrotabat et febricitans annis(?) vicesimo(?) regni et mortuus est in Damasco. De septem magis et Dario filio Ytaspis.

Post Cambisen unus de vii magis qui videbatur regnum Persarum, Ermendes nomine, regnum Persarum invasit ducens Ptheusium filiam Cambisis in uxorem, simulans se non velle sibi regnare, sed conservare regnum fratri Cambisis qui puer erat. Hunc Mergim Cambises prius occiderat in penetralibus templi, solo isto Ermende conscio huius sceleris et parricidii. Cumque post vii menses regni moreretur Ermendes, substituit sibi fratrem iuvenem elegantem forma et viribus, dicens hunc esse Mergim Cyri filium et Cambisis fratrem. Hec autem occultatio regni de facili potuit fieri in Perside quia ad regem nullus accedebat preter domesticos eius. Unus autem de vii magis eques(?) habens suspectum suspicans non esse Mergim. Hic magus iter cum [illegible] regis filiam ~~habuit~~ habebat. Quam secreto loquens cum ea monuit ut de nocte attentius palparet caput regis et deprehenderet utrum aures haberet. Hunc enim fratrem Ermendis quondam sibi offensum Cambises mutilaverat auribus. Cumque puella deprehendisset eum aures non habere, indicavit hoc patri. Qui cum reliquis magis hoc indicasset, coniuraverunt in eum et occiderunt, et non regnaverunt per annum isti duo fratres. Post vii magi cum tractarent inter se quis eorum duceret filiam regis et regnaret pro eo, complacuit eis ut tali vaticinio unus ex eis eligeretur. Diluculo venirent super equos suos in atrium palacii ante fores templi, et cuius equus prius hynnitum daret, sub omine(?) deorum rex constitueretur. Erat unus eorum Darius filius Ytaspis qui secreto loquens cum custode equorum suorum mandavit ei ut in loco ad quem est(?) in eo convenire debebant equo suo de nocte supponeret equam. Quo facto in crastino cum magi ad eundem locum devenissent, statim ad eque memoriam equus Darii hynnitum dedit, et sic(?) electione in regem sublimatus est et regnum eius(?) confirmatum(?). Regni Persarum. Hic familiaris erat Zorobabel. Cui cum ex(?) tempore Cambises re[ae]dificationem templi ascendit ad eum Zorobabel et per hunc Darii transeuntem(?) accepit animum regis immutare, sed non potuit.

Liber hebrea fecit confusionem. Pharaonis intelligitur bona virgo. Ipsa fuit una que nec similem visa est nec habere sequentem. Et mulier fuit que fecunda. Io. 16. Mulier cum parit. Ipsa fuit hebrea, i. transiens per mandata regis peregrina. Nichil de mundo habens que sic [illegible] Cui fit mentio de parte dei, bona virgo ob innocentiam filii nulla volo fieri. Ipsa confusionem fecit in domo Dyaboli. Genesis 3o. Ipsa conteret caput tuum. Filius eius caput demonii [illegible] Apocalypsis 20. Ligavit eum et misit in abyssum.

Et tunc persuasit dario secretius ut votum voveret deo israel quod si cum regem fecisset re-
stauraret eius templum et universa vasa domini que adhuc erant apud [illegible]
remitteret in ierusalem. De consummatione templi et aggeo et zacharia [illegible]

Cum audisset zorobabel ipsum regnare fiducialiter aggressi sunt [illegible]
edificare templum aggeo et zacharia exhortantibus ipsum. [illegible]
bant deum eis offensum eo quod habitarent in domibus laquearis et domus [illegible]
desolata. Hoc autem signum ire dei esse dicebant quod seminabant multum [illegible]
rebant et parum inferebant. Principes regis persarum qui erant trans flumen [illegible]
debant reedificationem. Cumque vidissent seniores iuda quod [illegible]
eis facerent cum prophetas esse contradicere. placuit utrisque ut res ad regem [illegible]
referretur. Et ascendit zorobabel cum nunciis principum ad regem cum aliis [illegible]
est ab eo susceptus quod sperabat nam in cubiculo regis dormiebat cum aliis [illegible] et [illegible]
cubicularius. Porro rex darius cenam exhibuit satrapis persarum et [illegible]
indie et ethiopie et ingratulibus .c. xxvii. provinciarum. Et nocte [illegible]
factus noctem ducebat insompnem. et proposuit questionem [illegible]
corporis sui. Quid de tribus fortius videretur. rege vino. sed et muliere. [illegible]
munera et honorem ei qui sapientius responderet. In crastinum [illegible]
et ingratulibus accesserunt illi tres. Et ait primus regem esse fortiorem [illegible]
Cum enim homo ceteris prestet rex homini et ad nutum eius omnia fiunt. Secundus autem [illegible]
lit vinum fortitudine. quia cum homo non prestet nisi cum fortitudine fortiorem [illegible]
num superat ipsam cum fortitudine. Zorobabel mulierem fortiorem [illegible]
asserunt. nam et regibus et eis qui vinum vires plantant mulieres [illegible]
ferunt et alimoniam et ad robur ipsorum ponunt. et pro mulieribus [illegible]
mittere homines animas suas ponere. Retulit quod se vidisse [illegible]
concubinam cuiusdam regis alapas regi imponere. Cumque illa arrisisset [illegible]
arridere. et ea molestata regem molestari. Post hec omnia veritatem [illegible]
tem dixit esse fortiorem que immutabilis est et sempiterna. veritas [illegible]
creavit et ad eius prudentiam orbis regebatur et nil ei resistere [illegible]
Cumque omnes iudicassent fortiorem omnibus esse veritatem. dixit rex [illegible]
ad Zorobabel ut peteret ab eo quod vellet et postulavit fieri templi [illegible]
edificationem et vasa domini remitti in ierusalem. Et quamvis [illegible]
idipsum meminit se vovisse. et scripsit per epistolam principibus [illegible]
me ut nullatenus impedirent iudeos. sed de tributis regis [illegible]
corum darent eis per singulos dies hostias. similam et vinum [illegible]
offerrent ea deo celi et orarent pro vita regis et filiorum eius. Et [illegible]
Qui hanc mutaverit iussionem. tollatur lignum de domo eius et configatur [illegible]
in eo. domus autem eius publicetur. Ego darius statui decretum quod [illegible]
impleri volo. Remisit quoque darius vasa domini per manum zorobabel. [illegible]
reditum faciens per chaldeam contribulibus suis mandata regis [illegible]
fecit et ascenderunt cum eo multi ierosolimam. De dario [illegible]

Tertio anno secundi darii mense .viii°. instabat operi et compleverunt illud [illegible]
vi°. darii. qui erat .xlvii. regni persarum. [illegible] est [illegible]
annus reedificationis templi hoc. id est a prima licentia quam dedit [illegible]
rediendi et reedificandi templum usque ad .vi. annum darii quo consumma-
tum est hoc. tot anni fluxerunt. Et mortuus est aggeus et sepultus [illegible]
iuxta sacerdotum monumenta. Convenerunt autem filii israel ad edificatio[illegible]

templi et dedicaverunt illud mense xii° qui apud latinos martius dicitur tertio die mensis. et hec est secunda templi dedicatio vernalis et celebraverunt filii israel phase secundum legem domini. De archa vero quid vel quo receptaculum sit incertum est. Sed verum est quod epyphanius dicit eam usque ad diem iudicii non egressuram. Certum est autem quod hebrei instar prioris edificaverunt alteram. Sed et inter manubias id est spolia hostium quas tulerunt romani de iudea legitur translata archa domini. candelabrum et mensa. Et mortuus est zacharias in senectute bona et sepultus iuxta aggeum. Porro darius cum discessisset ab eo egyptus mortuus est.

Rome post exactos reges primum consules a bruto esse ceperunt. et usque ad xv. lapidem roma tenebat imperium. Miliaria enim terminis lapidum distinguebantur. et non plus tunc protendebat romanum imperium quam xv. miliaria. Inde tempore id est ab expulsione regum tribunum plebis et dictatores et rursum consules res publica reperit usque ad iulium cesarem. Pythagoras mortuus est. Rome populus a patribus facta seditione discessit.

Ep(?) templi dedicatio. 3a iuxta hystoriam. secunda hic. Tercia primo machabeorum. iiii°

De xerse.

Post darium xerses filius eius successit ei in regnum. qui paterne voluntatis honorandi dei heres apparuit. Eo tempore princeps sacerdotum fuit eliachim sive ioachim filius ihesu. et cum in iudea cura rerum gerendarum penes sacerdotes que prius sub regibus et principibus fuerat. Recepit autem xerses egyptum que a patre discesserat. greciam vastavit de cuius fortitudine multa refert grecorum historia. Sub hoc dicit iosephus esdram venisse in iudeam. sed sub artaxerse ipse dicit se ipsum venisse. Post xersem regnavit archabanus mensibus vii. Eo tempore natus est socrates. Et lapis huius forma caprina in egeum mare de celo cecidit.

In egeum. id est dictum est egeum ab egee quod est capra vel ab egeo.

De artaxerse. Judith. c°.

Post hunc artaxerses qui et longimanus dictus est regnavit persarum optime. Eo tempore esdras aaronita legem succensam a chaldeis reparavit. Et novos quosdam apices litterarum excogitavit quod faciliores ad scribendum fierent et ad pronunciandum. et preterea velox scriptor dictus est. Nec est mirum si per spiritum sanctum libros reparavit cum plures in diebus meis psalterium et librum ymnorum et plures libros hymnorum deletos scirent reparare. Addidit etiam quedam de suo. scilicet titulos psalmorum et plura que leguntur in pentateuco. Hic enim verisimile est quedam que superflua intellexit ipsum scripsisse. Traditur quidam modum scribendi a dextra in sinistram cum iudeis indixisse. cum prius ad modum nostrum scriberent. Unde et septuaginta comparatione dei solet. Scribebant enim a sinistro cornu in dextrum. et a dextro sinistro scribebant in sinistrum. Forte per illum modum scribendi prefigurantur est quod modo significatur ei in missa per translacionem libri de dextro in sinistrum. Porro esdras invenit gratiam in oculis artaxersis. et petiit ab eo licentiam ascendendi in ihrusalem. ut in lege quam reparaverat populum suum erudiret.

Quidam tradunt esdram fuisse iosedech patrem ihesu et malachiam

Sed si una candela fuit in altari domini missa cantatur in sinistro cornu altaris potius poni debet quam in dextro. quia sinistros id est gentiles modo illuminat et iudei excecantur qui per dexteram figurantur.

Dedit ergo ei rex licentiam recedendi. et tradidit epistolam principibus finium transflumen. et ad custodes arche publice ut traderent esdre sine mora quecumque peteret ab eis ad talenta argenti c. et ad frumenti

choros .c. et ad batos olei .c. sal vero sine mensura. Ministros vero templi
sacerdotes levitas cantores ianitores et nathineos ab omni vectigali
tributo et annona absolvimus. Dedit ergo esdre potestatem ordinandi con
stituendi iudices presides transflumine secundum sapientiam suam et puniendi
contumaces sive in mortem sive in exilium sive in condempnacionem substancie
sive in carcerem. Hanc epistolam legit esdras iudeis in babilonia consti
Exemplum vero eius misit ad filios israel qui erant ultra montes caspios
venerunt de hiis ad esdram sacerdotes et levite et de nathinneis
Et fuerunt cum eo mille .dcc. Et egressi sunt anno .vii. regis artaxersis
de babilonia primo die primi mensis et convenerunt ad flumen quod
a dama. Josephus dicit illud eufraten vel eufratis fluvius. Et
ibi tribus diebus et predicavit eis esdras ieiunium ut affligerent se
domino et peterent ab eo viam rectam et securam. Erubuit enim esdras
rege dicturum in via dicens. Manus domini mei super omnes qui querunt eum
Et separavit esdras de sacerdotibus .xii. quibus commisit vasa domini
que mittebat rex in iherusalem et principes eius et plures venerunt in
mense .v. et siluerunt tribus diebus. Quarta die obtulerunt
qui secum tulerant offerentes holocausta in gratiarum actione. Dederunt
ducibus regis transflumine qui honoraverunt populum et domum dei. De eodem
Tunc accesserunt ad esdram principes israel dicentes. De filiabus
Non est separatus populus israel a populo terre. Tulerunt enim de filiabus eorum
sibi et filiis suis uxores. Manus quoque sacerdotum et principum et magistratuum
in hac iniquitate transgressione. Tunc scidit esdras vestimentum suum
et orans iacuit in terra usque ad sacrificium vespertinum. Tunc accesserunt
ad eum principes dicentes. Surge. tuum est discernere quod agimus. ma
tum est recens. Tunc adiuravit esdras principes et sacerdotes et
tatis ut proicerent universas uxores alienigenas et eos qui de eis
fuerant et missa est vox ad omnes filios transmigracionis
runt in iherusalem tercio die mense .ix. qui decembris apud latinos dicitur
mensis. Et surgens esdras commonebat illos quod contra legem
sent. commiscuerant semen iecticiorum et opus esset ut abicerent
Et rudit multitudo. Populus multus est et tempus pluvie et non sustinemus
stare foris et opus hoc non est diei unius vel duorum. Elige tibi principes
et transi per universum israel. apud quemcumque inveneris mulieres alienigenas
eice eas. Reversi sunt. Et inventi sunt in iherusalem primo apud filios
iosedech et fratres eius et statim eiecte sunt. Nec enim credendum est
magnum sacerdotem habuisse alienigenam. et quod visus est a zacharia
sordidis vestibus indutus ad filios eius referendum est vel quia eos per
cet populum non arguebat. Idipsum fecerunt per universum israel et
universitate apud quem inventa erat hec transgressio
Et factum est in anno .xx. regni artaxersis. De neemia
Neemias pincerna regis neemias de filiis captivitatis
in susis castro audivit peregrinos hebraice loquentes et
sciscitatus est ab eis de statu iudee et iherusalem et accepit
esse sine muris et habitare in ea populum dei in afflictione
sustinebat hostium incursum et noctibus instabat latrunculi
replebat cadaveribus occisorum. Et flevit neemias et abiit

Susis civitas et dicitur
castrum propter munici
onem que erat ibi secundum hieroni
mum in castello quod ergo
vocatum est.

nō quiescunt nocte et die clamans ad dominum. ¶ Cumque staret in mensa
et teneret vinum regi afferunt qui laguncas ante eum. Et ait rex quare tristis
es. Quod vero malum latet in corde tuo. Et prendit tremens. Quod civitas
sepulchri patrum meorum deserta est. Si bonum tibi videtur mitte me et
reedificabo eam. Et ait regina que sedebat iuxta regem. Quamdiu iter erit
et constituit ei tempus redeundi. Nec fuit hec regina hester ut quidam
tradiderunt. Nec in diebus esdre hystoria illa accidit. Sed ei esdras in
volumine suo silinsset. Et dedit rex neemie epistolam ad principes trans
flumen in qua mandavit de honore exhibendo neemie tamquam duci et
legato misso a latere eius et de impendiis urbis reedificande. Et misit
cum eo principes militum et equites. Et consilium faciens per babylonem missus
de filiis captivitatis preciosis reduxit. Et venit in ierusalem xx anno regis
artaxersis secundum iosephum. Porro in ierusalem sunt eius causa erat sacerdos elyasiphat
filius eliachym. Et siluit neemias tribus diebus et nocte consurgens cum
paucis circuibat ruinas murorum et considerans qualiter reedificari posset
ierusalem. Tertia die locutus est ad multitudinem. Venite et edificemus muros
ierusalem et non simus ultra in opprobrium gentibus. Manus ei dei nobiscum est
et verba regis que locutus est mihi. De reedificatione ierusalem.
¶ Et surrexerunt sacerdotes et reedificaverunt portam gregis. Alia
translatio habet. Edificaverunt portam et probaticam piscinam. Hec est porta
iuxta templum per quam introducebantur greges ad offerendum. Hec alibi triginta gregis.
Fuit autem altera turris gregis in via bethleem ubi iacob pavit
pecora sua. Et pastores vigilantes super gregem suum viderunt multitudinem
domine militie celestis. Deinde filii asinaa edificaverunt portam piscium
et statuerunt valvas eius seras et vectes. Hec respicit ioppen et
diapolim per quam importabatur copia piscium. Hec secundum iosephum postea dicta
est porta david. Tertio edificaverunt portam veterem pigmentarii et
aurifices. Vestigia enim istius erant a diebus iebuseorum et melchisedech.
Quarto portam vallis que scilicet ducebat in vallem iosaphat edificaverunt filii
zanoe. Quinto edificavit portam sterquilinii melchias princeps vici
bethacarem. Per hanc portam civitatis sordes effluebant inundantibus
fluminibus in torrentem cedron. Sexto edificavit portam fontis princeps
pagi masphat et muros piscine syloe. Muros autem inter portas
edificavit pluribus per vicos et civitates divisis secundum possibilitatem
suam. ¶ Nec te moveat si alia nova portarum invenias que forte in ydiomate
nostro fuerint secundum vel alie de predictis alia postea sortite sunt vocabula.
Sed forte porta negociatorum porta egregis in qua negociatores ergasteria
sua posuerant. Sic et porta iudiciaria potuit esse porta
veteris que in fronte civitatis prius eminebat. Porta vero aquarum potuit
esse porta fontis. Porta vero equorum non fuit porta civitatis sed stra-
tum fuit ante atria templi usque ad quam ascendere in equis licitum non erat.
¶ Porro neemias cum suis sine intermissione instabat operi nec sompnum nec cibum sine
timore capiebat sed sub necessitate. Et consummatum est opus per annos duos et
menses iiii licet in multa angustia et pluribus impedimentis. Primo enim
finitime nationes in manu forti aggrediebantur eos. Neemias
vero mediam partem populi armatam statuit extra civitatem ut sustineret impe-
tum aggredientium. Aliam vero mediam partem edificavit una manu po-

Ergasteria · ab ergo que est labor et sterion quod labor ibi fiebat ad vendendum

Nota difficultatem reedificandi ierusalem semel destructam

nentes lapidem et altera manu gladium tenentes. ¶ Porro secundum [illegible]
impedimentum. Fames ei orta est in terra et obligantes se [illegible]
usuris. Sed et agros et vineas et oliveta vendere compulsi sunt [illegible]
filios et filias vendidere in servos. Et convocata multitudine [illegible]
lit neemias divites et ingratiis dimittere usuras et [illegible]
neas et filios et agros quos emant. Et excuciens sinum [illegible]
it. Sic excuciat deus omnem virum qui non compleverit hoc verbum [illegible]
omnis multitudo amen. Ipse quoque annonas quae regi debebantur [illegible]
donavit. Qui cum dux missus esset a rege cum annonas quae [illegible]
batur non comedit a prima die qua egressus est a rege usque [illegible]
cum. ¶ Porro tertium hoc impedimentum quod principes [illegible]
bat ei corrumpebant quosdam muneribus seniorum qui erant [illegible]
cum morti traderent. Quod cum nequirent variis eum [illegible]
ut sic ab opere cessaret. dicentes. Multi conveniunt [illegible] ad regem [illegible]
et abscondere ab eis. Rursumque aiebat delatum est ad regem quod in hunc [illegible]
bellare et fieri te regem in iudea. Cumque multa fingerent [illegible] De incensione ignis
non praevaluerunt quia manus domini erat cum eo. [illegible]

Postquam autem edificatus est murus quia muri erant [illegible]
praecepit neemias ut clauderentur portae ante solis [illegible] mensis .vii. [illegible]
aperirentur ante calorem solis. ¶ Cumque immineret mensis [illegible] et [illegible]
eos totius solempnitatis et convenerunt in ierusalem [illegible]
neemias quod non habebat ignem de sublimi [illegible]
quod ieremias in diebus captivitatis abscondit stipites [illegible]
bus erat in valle iosaphat. Cumque venisset ad locum et aquam crassam [illegible]
rent. et invenerunt stipites et prunas et aquam [illegible] altare [illegible]
eam super struem lignorum et hostias quae erant super altare [illegible] nephtar quod interpretatur [illegible]
pit ignis et appellavit neemias hunc locum nephtar [illegible] ionatha [illegible]
rificatio. Alii dicunt nephi. Et adorabat sacerdotes [illegible] orationem. De observatione [illegible]
et ceteris respondentibus. neemias vero generale fecit orationem [illegible]

Porro primo die scenophegiae dixerunt esdre ut afferret
librum legis et legeret coram populo.
Stetitque esdras super gradum ligneum
quem fecerat ad loquendum in porta aquarum
id est porta atrii. pectus quia erat lucens
et legit a mane usque ad medium diem. Le-
vite vero .xiii. silentium faciebant in populo. Fle-
bat autem omnis populus et dixit ad eos esdras
Nolite contristari quia sanctus dies domini est. Sed
ite comedite pinguia et bibite mulsum
et date partes eis qui ~~[illegible]~~ non praeparaverunt sibi
Cumque redissent secunda die. invenerunt in lege
preceptum esse a domino ut habitent filii israel
in tabernaculis mense .vii. in die solempni
et mandavit esdras egressi sunt et tule-
runt frondes olive et ligni pulcherrimi
myrti et palmarum et fecerunt sibi taber-

¶ Hoc est contra [illegible]
ionatha [illegible]
bus et qui in lectione [illegible]
[illegible] liber machabei [illegible]
cum machabei [illegible]
[illegible]
machabeorum [illegible]
[illegible]
[illegible]
de festivitatibus [illegible]
aliquo [illegible]
innotescerit [illegible]
[illegible] a machabeis [illegible]
solempnitas [illegible]
[illegible] ionatha [illegible]
adiecta [illegible]
et ceteris respondentibus [illegible]

nacula in atriis et domibus suis et in atriis domus dei quod non fecerant [illegible]
a diebus iosue filii nun et deinceps observatum est [illegible]

nolite

diem. Die autem viii. fecerunt collectam cum magno ritu statuentes ut quisque daret
tertiam partem sicli per annum ad oleum et panes propositionis ad ligna et sacrificia per
petua in diebus festis et per se. Die vero xxiiii. cum audierunt in lege Ammo
nites et Moabites non intrabunt ecclesiam dei. separaverunt ab ecclesia alienige
nas et in emundatione sui statuerunt in crastinum generale ieiunium ut
affligerent animas suas. et iumenta usque ad pueros sapientes. Et convenie
runt officiis suis ad audiendum legem quater in nocte et quater in die. Levite
plebis ad orandum precinebant et fiebant preces super eum et in fine benedictio
cantilenis. Ex hiis ut dicit beda ecclesia tenuit ex quo in festis super gradus
legit et levite proclamaciones fierent in populo. et octies conveniunt ad
ecclesiam et si non penitus eo modo quo illi. Semel etiam in nocte surgimus ad
nocturnos. Secundum illud. Media nocte surgebam ad confitendum tibi. In
diebus septies psallimus secundum illud. Septies in die laudem dixi tibi. Singu
lis autem horis quod legitur lectio quam capitulare dicimus. post quam precinimus
in diebus profestis ad preces. et subditur oratio pro benedictione. De dedicatione
Porro neemias videns urbem esse vacuam muri et obitu neemie
habitatoribus rogavit optimates ut habitarent in ihrlm et benedixit po
pulo qui se sponte obtulerunt. Reliqua vero multitudo misit sortem et decimam
partem fecit habitare in ihrlm. Post aliquod tempus congregati sunt in ihrlm
ad dedicationem muri et ascenderunt sacerdotes et levite et cantores
cum musicis instrumentis et psallentes incedebant per murum. Esdras vero
precedebat. Neemias et optimates cum eo super alteram partem muri incedebant
psallentes. Reliqua vero multitudo sequebatur eos super terram. et ducebat choros
hymno complens rediit neemias ad regem anno secundo. xxxii. anno regni
sui. Et mortuus est esdras in senectute veneranda. et cum [illegible] se
pultus est in ihrlm. Hunc quidam hebreorum putant fuisse malachiam
prophetam. Malachias post regressum captivitatis natus est in iudea in sophis
et quia vite optime fuit et aspectu decorus populus appellant eum mala
chi. i. angelum. Tradunt etiam quod cum prophetiam diceret eadem die angelus
apparens iterabat. Et mortuus est dum adhuc iuvenis esset. et sepultus
est in agro suo. Circa finem dierum suorum rediit neemias in ihrlm ex beneplacito
regis et intellexit mala que fiebant in ea. Sacerdotes namque in diebus
absentie sue non habitabant in gazophilaciis circa templum. sed in domibus propriis
et omnes in domo sua. et custodia vasorum domini posuerant in domibus secularium
templo. Et edificaverunt de novo gazophilacia in quibus conderebant
sacerdotes et reponebantur vasa. Preterea invenit populum calcantes torcu
laria in sabbato et inferentes in ihrlm vinum et uvas ficus et omne onus.
Tyrii quoque inferebant pisces et venalia et vendebant in sabbatis filiis iuda et
obiurgavit optimates dicens. Cur prophanastis diem sabbati et induxistis
iram dei super israel. et super civitatem hanc. Et adiuravit eos de custodia sab
bati. et precepit claudi portas in sabbato ne intrarent negociatores et man
serunt extra ihrlm semel et bis. Et contestatus est eis neemias quod si
amplius venirent manum mitteret in eos et recesserunt. Et fecit
neemias in ihrlm bibliothecam congregans libros de regibus et prophetis
et david. et epistolas regum de donariis. et pro hiis omnibus que fecerat orabat
deum neemias dicens. Memento mei deus in bonum. Huc usque sunt
species historie de annalibus hebreorum. Que vero post hec apud iudeos
gesta sunt de scriptis iosephi et affricani exhibentur preter hester cuius historia

·Hester·

est in annalibus iudeorum et de libro machabeorum · quem quidam ab hebreis scrip-
tum autumant quidam a grecis · Et mortuus est neemias in senectute bo-
na et sepultus in ierusalem iuxta murum quem edificauerat. Post artaxerses
regnauit xerses duobus mensibus · Post quem sogdianus mensibus
·vij· post quem regnauit darius cognomento nothus · sub quo egyp-
tus recessit a persis · Post darium regnauit artaxerses qui ab hebreis cog-
nominatus est menon darii et parisatidis filius · hic ab hebreis dicitur
assuerus · sub quo historia hester conscripta est. Incidentia. Solis
defectio facta est et ignis de ethna erupit monte · ypocras et
e · ypocras medicus claruit · Dyonisius in sicilia tyrannus. Incipit historia hester.

Librum hester transtulit ieronimus · Incipit historia hester
ad peticionem paule et eustochii de hebreo in latinum
in greco corruptus erat per varias ediciones et diligenter transtulit
de archiuis · id est armariis hebreorum et de verbo
de verbo ad verbum · Regnauit assuerus ab india usque ad ethio-
piam · super · c · xxvij · prouincias et erat in susis ciuitate solium impe-
rii eius. Tercio igitur anno imperii sui fecit grande conuiuium cunctis princi-
pibus suis et seruis prouinciarum coram se et lxxx diebus in domo
mirabili de qua legitur in hystoria allexandri · cuius columpne
argentee tectum instar firmamenti continebant · Post
in si coloris in figura signorum et siderum dispositas · Post
conuiuium inuitauit omnem populum qui erat in susis et distribuit
domum · vij · diebus in vestibulo orti deliciarum · In orto erat vinea
lignis vites argenteas et palmites aureos et botros expressa erant
tute gemmarum distinctos · Hinc tentoria aerei coloris
que appendebant columpnis argenteis et marmoreis · Lecti quoque
circulis inserta funibus byssinis atque purpureis · Lecti aurei
rei et argentei dispositi erant super pauimentum lapide smaragdino
et pario strato lapide · Bibebant autem omnes in aureis poculis vinum
et habundans · nec erat qui nolentes cogeret ad bibendum · licet id moris esset
apud persas · Vasti quoque regina fecit conuiuium feminarum in palacio regis
autem · vij · cum rex incaluisset mero precepit · vij · eunuchis ut introdu-
cerent reginam in decore suo ut ostenderet omnibus pulchritudinem illius · Que
regis venire contempsit · Et iratus rex quesiuit a vij sapientibus
videbatur facere regi cum sine vasti subiaceret · Et respondit mamuchan
Non lesit te solum vasti · sed et omnes viros regni tui · Hoc autem facto
mulieres perpenderent imperia virorum · Egrediatur autem edictum a facie re-
gia ut ultra vasti non ingrediatur ad regem sed alia melior regnum
pro ea · Et exiit edictum per omnes prouincias per epistolam regis · Et dixerunt
pueri regis · Querantur regi puelle virgines et speciose et tradantur
egeo eunucho ad custodiam · et accipiant mundum muliebrem
et cultus ornatus · Vnde et ministros talium mundiciarum · Placuit sermo
et que inter oculos regis placuerit regnet pro vasti · Placuit sermo
et iussit hec fieri · Erat autem in susis iudeus vocabulo mardocheus
de tribu beniamin qui descendebat de transmigracione · Hic erat nutri-
tius filie fratris edesse que et hester vocabatur quam orbatam
parentibus mardocheus adoptauit in filiam · Hec ista tradita est
eunucho nec indicauit populum suum · Hic ei mandauerat

Cogeret ad bibendum. Ex hoc sumitur racio quia sacramenta non possunt cuncte
neque cogendus est aliquis nisi conuictus et deuote accesserit ·
Querantur regi puelle · Virgo · ad sua que rex assuero deo · que ungitur
et oleo lenite in consecta ·

Et invenit gratiam in oculis eunuchi et acceleravit ei cultum muliebrem
et dedit ei vii puellas ut eam ornarent et excolerent. Porro virgines
xii menses ungebantur oleo mirtino et aliis sex quibusdam pigmentis
et aromatibus utebantur ut post annum ingrederentur ad regem. et que veste
ingrediebatur egrediebatur mane nec poterat redire nisi rex iussisset
eam ex nomine venire. Mardocheus autem versabatur in vestibulo domus regie
curam agens salutis filie. Tandem instabat dies quo hester filia abiel
intrare debebat ad regem. nec quesivit ab aggeo cultum muliebrem. sed po-
suit in voluntate eius qui tenebat puellas dare quecumque peteret. Et ingressa est
ad regem anno vii regni sui mense x qui hebraice dicitur tebeth la-
tine ianuarius. Et invenit gratiam apud regem et fecit eam reginam pro vasti
et celebravit nuptias per mensem. et mandavit per eos qui aggregati dicuntur
custodes regine in universo regno per tempus nuptiarum. Mardocheus
autem qui frequentius morabatur in babilonia. unde et abducta fuerat hester tunc
tulit se in susis. Eo tempore irati sunt duo eunuchi ianitores eunuchi regi
et machinabantur ut occiderent eum. quod non latuit mardocheum. et indicavit
hester et illa ex nomine mardochei detulit ad regem. Quesitum est
et inventum et appensi sunt in patibulo. Et traditum est coram rege in analibus
quibus reges accidentia temporis sui redigebant. ¶ Post hec assuerus exal-
tavit aman amalechiten qui erat de stirpe agag. quem samuel tru-
cidavit. Et adorabant eum servi regis preter mardocheum qui propter priores
reges coram eo genu non flectebat. Quod attendens aman indignatus est
et accipiens eum hebreum esse ait. Parsi liberi flectunt genua hic
autem servus dedignatur. Et disposuit perdere iudeos qui erant in regno as-
sueri. veteri motus odio. quia iudei deleverant amalechitas. xii. itaque
anno assueri mense primo missa est sors in urnam que hebraice dicitur fur coram
aman quo die et quo mense gens iudeorum deberet interfici. et exivit mensis
xii. Tunc ait aman ad regem. Interest regis summe pacem. nam ita
pacis est dissolutio. Et gens in regno tuo dissimilis ceteris novis
utens legibus insuper et regis scita contempnens. expedit tibi ut non
... decerne ergo ut pereat. Et ne dispendium sencias in tributis. x milia
talentorum appendam archariis gaze tue. Tulit itaque rex anulum quo
utebatur et dedit illud aman dicens. Argentum tuum sit. et de populo age
quod tibi placet. Tunc scripsit aman ex nomine regis literas anulo regis sig-
natas in omnes provincias ut occiderentur iudei a parvulo usque ad senem et
bona eorum diriperentur xiii die xii mensis. Statimque in susis pependit
edictum. Quod cum legissent iudei fleverunt. ¶ Sed mardocheus indutus
sacco et aspersus cinere magna voce eiulabat pro foribus palacii.
Non enim fas erat indutos sacco intrare palacium. Quod cum accepisset hester
consternata est et misit ei vestem qua indutus intraret ad eam quam accipere
noluit et significavit ei per eunuchum cum fletibus et exemplar e-
dicti quod pendebat in susis misit ei monens ut intraret ad regem et sup-
plicaret ei pro populo suo. Que rescripsit. Iam xxx diebus non sum vocata
ad regem. et decretum est ut qui non vocatus accesserit moriatur nisi forte
rex auream virgam ad eum extenderit. Rursum mardocheus ad eam. Quid
scis utrum ideo ad regnum veneris ut in tali tempore parares et exaltareris.
Si nunc silueris per alium modum liberabit deus populum suum et tu et domus patris
tui peribitis. Tunc mandavit hester mardocheo ut omnes iudei qui erant

Assuerus. brevis. Aman iniquus. vel dicitur iniquitate vel iniquum exaltatur per pa...
... 38. Quia fecit reginam ypocrisim propter peccata populi. et adulatores tale ...
Indutus sacco. ... Glosa. Nullus cum contemptu istius vite celestem aulam intrare.
Aspersus cinere. Ie. 6. Filia populi mei accingere cilicio et aspergere cinere luctum unigeniti
fac tibi.

in Susis pro triduum ieiunaret et oraret pro ea et ipsa ieiunavit. Die
autem tertia induta regalibus vestimentis stetit in atrio domus regis. Illa
[basi]licam regis cum duabus puellis quarum una incumbere sustinebat. Altera se-
sequens longitudinem vestis summis digitis deportabat. Ac rex vide-
debat super solium contra ostium domus. Qui cum respexisset eam cum ... et
collapsa est. Cumque vidisset Hester lapsam, placuit ei, et extendit contra
eam auream virgam et assurgens venit ad eam et fovens eam in sinu suo con-
solabatur eam dicens: Noli timere, pro subditis lex data est, tu vero in ...
Que surgens et accedens osculata est summitatem virge eius. Dixitque ei
rex: Quid vis Hester? Quodque petieris dabitur tibi. Que respondit: Veni ...
ut venias ad me hodie et Aman tecum ad convivium. Venerunt autem
ambo ad convivium regine. Cumque rex bibisset habundanter ait ...
quod vis Hester et impetrabis. Que respondit: Obsecro ut veniat cras rex et
Aman ad convivium et indicabo regi cor meum. Egressus est itaque
Aman letus. Cumque vidisset Mardocheum non assurrexisse sibi ... indig-
natus est et convocans uxorem et amicos exposuit eis ... ad convi-
via sua, addens quod cum solus cum rege Hester vocavisset. Et ...
Verumptamen se nihil habere reputabat dum videret Mardocheum ...
ei: Iube parari trabem .l. cubitorum et suggere regi ut appendatur ...
cheus in ea, ut sic letus vadas ad convivium. Et iussit parari ...
¶ Nocte illa rex duxit insompnem et iussit sibi legi annales. Et fac-
tum est ad locum ubi scriptum erat quod Mardocheus nuntiaverat ei ...
nuchorum. Et ait rex: Quid honoris consecutus est Mardocheus ...
Et dixerunt ei: Nullum. Et statim rex: Quis est in atrio? Et dixerunt ...
pueri: Aman. Ipse enim intraverat ut suggereret regi de morte Mar-
dochei. Cumque vocatus intrasset Aman, dixit rex ad eum: Quid debet fieri
viro quem rex vult honorare? Qui cogitans quod se ...
indui stola regia et coronari dyademate et sedere super equum ...
primus de principibus teneat equum et ~~civitatem~~ per civitatem ...
clamet: Sic honorabitur quemcumque voluit rex honorare. Dixitque ...
rex: Festina et fac ut locutus es Mardocheo. Cave ne quid ...
pretermittas. Et fecit Aman Mardocheo ut locutus fuerat ...
committebatur putans sibi illudi ab Aman. Sed veritate cognita ... Aman vero festinavit ...
Et rediit Mardocheus ad fores palacii. Aman autem amici eius ...
domum lugens et operto capite. Et dixerunt ei amici eius: Non poteris ...
nunc iudeorum est Mardocheus ante quem cadere cepisti ...
sistere sed cades. Et ecce nuncii regis compellebant eum ire ...
cum rege ad convivium. Et ait rex: Pete quod vis Hester ...
na in animam meam et populum meum ne pereamus ...
et gementes tacerem. Et ait rex: Quis est qui hoc audeat facere ...
respondit: Hostis noster iste est Aman. Quod ille audiens obstupuit ...
autem iratus surrexit. Aman vero supplicabat regine pro anima sua ...
Cumque reversus esset, repperit Aman corruisse super lectulum in quo ...
bat Hester. Et ait: Etiam reginam vult opprimere me presente ...
Arbona eunuchus: En lignum quod paraverat Mardocheo ... Aman ...
Aman. Et ait rex: Appendite illum in eo. Et suspensus est Aman ...
bulo ¶ Et dedit rex Hester domum Aman. Et ingressus ...

cheus ad regē · Cōfessa ē etiā hester q patruus suus eet · Et dedit rex
anulū mardocheo quē ab aman recipi iussat · hester aut cōstituit mar-
docheū sup domū suam · Que iterū flens procidit ad pedes ei⁹ supplicās
ut veteres lras quas scripsit aman cōt iudeos nouis epłis irritaret ·
et annuit rex · Et scripsit mardocheus lras anulo regis sigillatas
ad principes gnaliat ne occiderentur iudei · Immo illos qui pati erunt
ad occisionē iudeoz interficerent iudei et magnꝰ principū eet cū eis · Et
factū ē nomē iudeoz celebre ita ut plures de gentibꝰ eis iungerentur ·
Et secundarꝰ ē mardocheꝰ sompniū qd vidit et interpretacionē ei⁹ intellexit
Et hoc eet sompniū · Apparuerunt ei voces et tonitrua et terremotꝰ sup
terrā · Et ecce duo dracones parati cōt se i pliū ad quoz clamorē nacio
omnes se erexerunt ut pugnarent cōt gentē iustoz et fuit dies illa te-
nebrarū et discriminis et cōturbata gens iustoz clamauit ad dnm
Et ecce fons paruus creuit i fluuiū maximū et ortus
ē lux magna et humiles exaltati sunt et deuorauerunt
inclitos · Porro i ea epła quā scripsit p iudeis exceptum
est rex in hunc modū · Ne putetis si diuisa iubem⁹ ex aīe leuitate ve
nire · sz pro necessitate tempis fore sentenciam ut rei publice poscit utilitas
Multi sublimati a regibꝰ honore collato abusi sūt i supbiā et i ipos
qui dederunt moliunt insidias · Aman et aīo et gente macedo et ex
obliq⁹ cōmaculans gentem psarum adeo intumuit ut regno nos puaē
mitt' et vita sua · Scilicet mardocheū cui⁹ fide viuim⁹ · et cōsortē
regni hester cū oi gente sua nouis machinacionibꝰ expeterit ad
mortē cogitans ut illis interfectis me insidiaret solitudi et regnū
persarū transferret i macedones · Nos igit̄ minī dei vincētis cui⁹ bn̄ficio
regnū patribꝰ nr̄is traditū ē et usqz hodie custoditū · iudeos ab
soluim⁹ et hostes eoz interfici iubem⁹ · Ergo · xiii die · mēsis · xii ·
percusserunt iudei hostes suos plaga magna p puincias usqz ad
lxxv · milia · xiiii vō die celebrauerunt cōuiuia cū gaudio ptinclas
inuicē sibi mittentes · In susis vō interfecerunt · d · viros · Et i · xiiii
die optinuit hester a rege ut adhuc occiderent i susis hostes iu
deoz et suspensi sunt · x · filii · aman · et de aliis ccc perierunt · et
iudei qui habitabant in susis duobꝰ diebꝰ occisioni vacantes · xv ·
die cōuiuia celebrauerunt · Et postea mandauit hester et mar-
docheꝰ hos duos dies i mō solempnitatis recipi ~~a iudeis~~ ut mēo-
ria eorū nulla delet oblivio · et dies phurim · i · sortium obseruari
a iudeis · Hos dies tm̄ vocat iosephus cōiunctiones eo q iudei
de merore i gaudium cōuersi fuerant · Recepit etiā mardocheꝰ ad m
dum summū sacerdotē i iherusalem q' patri suo eliasiph successit ut
dies isti solempnes haberentur i iudea i tempore meo · meddecima · In diebꝰ
assueri athenienses · xxxv · triremes vi ceperunt cū armis · xxi · tin
decimo · Senones gallie duce brenno romā inuaserunt et excep
capitolio succensā vastauerunt · Rex mensibꝰ obsidionem militares pro
... esse ceperunt · Obiit anaxagoras phisicꝰ et eraclitꝰ tene-
brosus et democritus et socrates venenum bibit · Diogenes et ypo
crates claruerunt · Aristoteles audiuit platonem · xviii annos agens · De orto rege
Post assuerū regnauit artaxerses q' ochus dcūs ē
Hic misit vagosū pfectū vniuersis regionibꝰ cis flumē · Eit.
... filiū suū sacerdos iohes · qui inde patri suo successit creat

Huius · hec materia de te fuerit figuratiue ... i monialē fu... et p mardocheū · i amarē gn̄orone i xp̄i passione ·

Sed p̄cipue fuit hester · ac̄cius modica et p̄ua postea facta ē regina ·

belgio

fratrem iohannis ihesum · qui ad pontificatum aspirabat et propterea bagosi familiarem
rem sibi comparauit · Qua confidencia ihesus altercatus in templo indignatione
iohannem adeo irritauit fratrem ut eum interficeret · Unde bagoses ingressus templum ...
ascendit in illud · Cumque prohiberet eum ab ingressu templi · dixit nunquid mun-
dior ego sum cadauere quo templum prophanastis · Et ingressus templum et dominatus
habuit illud · et imposuit ministris templi iterum tributum et duravit ...
in septimum · a quibus per incuriam esdre ablatum fuerat · ... nectha-
naberes · scilicet ochus · egyptum ad suum reuocauit imperium destructo nectanabo
rege in ethiopia pulso · in quo egyptiorum regnum defecit · ...
ochus cognomine ... apodixmo iudeorum captiua in hyrcania accolas transtulit ...
iuxta mare caspium collocauit · Incidens · Eo tempore romani gallos superauerunt · Obiit plato ·
... demostenes et ypocrates claruerunt · academia a villa ...
post quem speusippus etiam regendo rexit academiam
ciuitatis vel doctrine · De dario filio arsami

Post ochum regnauit filius eius arsamus · Et mortuo iohanne in pontificatu
successit ei filius eius iaddus in pontificatum · Post arsamum ... sanaballathe
filius eius darius · Hic prefecit regionibus trans flumen sanaballath ...
genere cutheorum ex quibus samaritae descenderunt · Cuius autem filiam ...
manasses ~~ad pontificatum~~ anhelans ad pontificatum ... in pontificatu ...
filiam sanaballathe duxit uxorem · Cumque ministraret in pontificatu ...
ierosolimite et iubebant eum recedere ab uxore aut non accedere ad altare · Qui pollicitus est
Itaque manasses cum uxore transtulit se ad socerum suum · qui in monte garizim ...
quod edificaret ei templum instar ierosolimorum supra montem ... condidit et misit ...
hoc enim licencia darii regis faciendum erat · Garizim autem ...
...um qui est mediterraneus ... tyriorum ... sanaballa ...
ad manassen plures de ierosolimitis quibus ... Incidens · Eo
... terram colendam deputabat et habitacionem · ... securi percussit
manlius torquatus consul romanorum filium suum virgis cesum ...
iussit quod contra imperium consulis cum hostibus pugnaverat · De alexandro

Per idem tempus philippus rex macedonum ... ab ...
per insidias peremptus est a pausania ... annorum · Et ...
Cui successit filius eius allexander · ... annorum agens annum · Et cogitans ...
... syriam transiit a grecia hellespontum · Et ... pueris
... eum duces darii qui erant trans flumen et ... lydia et ionia ... collegerat
... expugnauit eos · Cumque peruenisset lydiam ... taurum ...
locum pamphylie · Tunc darius filius arsami ...
... et transiuit eufraten et montem cilicie ... sanaballa ...
macedones expugnare · Tunc ... sanaballa ... templi ab eo ...
victoriam occurreret dario et edificacionem templi ab eo impetraret ...
Ipse quidem ... vacabat · Sed aliud quam sperabat euenit ...
victus est darius a macedonibus et capta matre eius et uxore ...
ad persas fugiens ... cum paucis · Tunc allexander syriam ...
aspirans ad monarchiam orientis et intrans syriam · Tunc sanaballa ...
... et subiugata sydone · tyrum obsidebat · Tunc ... auxilium ...
... viii milia ... in allexandri profectus est ... sub sua ...
se libencius obsequi ei quam dario et ... loca sub ... allexandro · Precium ...
... et ... est ab allexandro ·

hns generum manassen fratrem principis sacerdotum gentis iudee multosque
alios cum eo principes ex ea gente quos vellet agere aiebat sibi constructurum templum
construturus locis edificiis. quod profuturum allexandro testabatur. quia
potencia iudeorum in duo divisa non rebellaret. Concedente vero allexandro
oi studio edificaverunt sanballa templum et altare. quod permansit
usque destructionem factam per romanos et in eo manassen constituit
pontificem. Porro dum allexander esset in obsidione tyri. scripsit
ad principem sacerdotum in iherusalem invitans eum ut sibi preberet auxilium et exercitui
venalia preberet et redderet sibi tributum quod prius dario conferebat.
Et rescripsit Jadus se dario sacramentum dedisse nec eo vivente posse contra
venire constituta. Tunc comminatus est allexander genti iudeorum ut per
hoc disceret quibus deberent constituta servare. Tunc conectis aggeribus
et tyro facto continente. Qua vastata gazam obsedit. Et mortuus
est sanballa. Allexander autem capta gaza iherosolimam properabat. Et
timentes iudei clamaverunt ad dominum et immolabat hostias et
orabat pro gente. Cui dum post sacrificium obdormisset. precepit
ei ut confideret. sertis quoque civitatem ornaret et pontificalibus ipse
indutus et reliqui sacerdotes cum eo legitimis stolis induti obviam
venirent allexandro. Et surgens a sopore oraculum omnibus indicavit
et expectavit adventum regis non longe esse a civitate allexandrum processit cum sacerdotibus
et civium multitudine sacra ad locum qui saphi vel scopi appellatur
quod latine translatum scopulam sonat. Unde iherosolima et templum videri po
terat. Et fenice cum eo spem omnium quod sperabatur regem. Sed allexan
der intuens antistitem pontificali stola insignem et super cidarim
laminam in qua scriptum erat nomen dei. descendit de equo et adoravit eum
nomen dei. scilicet tetragrammaton. adoravit et pontificem venera
tus est. Et obstupuerunt principes eorum et ludificatam regis mentem
putaverunt. Solus parmenio assumit ab eo. cur sacerdotem gentis
indee adorasset. Et respondit. Non hunc adoravi. sed deum cuius principa
tum gerit sacerdos. Nam per sompnium in tali habitu deum conspexi ad hunc
modum cum essem in civitate macedonie constitutus. Dumque mecum cogitarem vere
asiam posse optinere iussit me confidere. nam ipse exercitum meum perduceret
et persarum mihi traderet principatum.
Hunc autem primum vidi in hoc sacerdote
eiusque effigie et quod mihi promisit implere
tum confido. Post hanc deum adoravit
et pontifex veneratus est. Et ingressus
urbem allexander et in templo sacrifi
cavit ad sanctum ostensionem sacerdotis
quod attulerit ei danielem in quo scriptum
est quod quendam grecorum potentium persarum po
tentia et arbitrio de se scriptum esse
intelligere. Et in crastinum convocavit
sacerdotibus iussit petere quod vellet et ipsis
concessit iudeis ubique pa
triis vivere legibus. et septimo anno
liberos a tributis esse. Et sic iherusalem relicta
exercitum ad alias civitates profectus est.

Allexander venit in babilonem ubi nescio
quis venenavit eum vel venenum propi
navit et ita deperiit. Hoc autem predictum
fuit ei ab arboribus solis et lune
quas ipse consulebat de morte suo et de
amicis quos in patria sua dimiserat
et cum sic per hoc certificatus est. Pos
tea assumit de exitu suo et ita idem
fuit ei ab eis premissum ne intraret ba
bilonem ubi eum moriturum. Unde ipse semper
proposuerat se non intraturum. Sed contigit
quod cum totum orientem sibi subiugasset
legati omnium terrarum veniebant ad eum
ut se dicioni eius subicerent. Quod audiens
allexander valde gavisus est et credidit ei
se futurum monarcham totius orbis.
Unde in quibusdam glosis invenitur quod

Tunc samaritae videntes eius munificentiam circa iudaeos cognatos iudaeorum se esse dixerunt, originem suam ab effraym et manasse recensentes. Et postulaverunt ut templum eorum in garizim honoraret. Quod in reditu se facturum promisit. Cumque peterent ab eo relaxationem septimi anni, quaesivit quis essent, et dixerunt se esse hebraeos. Cumque addidisset utrum essent iudaei, negaverunt se esse iudaeos. Et risit. Iudaeis tamen hoc ergo concessit. Porro sub silentio

ipse monarchus fuit [illegible] prae nimio gaudio [illegible] obviavit legatis in babilone [illegible] et ibi acceptis [illegible] solis et lunae [illegible] pontifex sacerdotes [illegible] annos vivebat. Dicebatur [illegible] solus [illegible] summitatem [illegible] status [illegible] dabat [illegible]

nos praeterimus quomodo alexander darium vicit et porum, et quod consuluit arbores solis et lunae, et cetera admiratione digna quae scripsit ipse de gestis suis aristoteli per epistolam indicavit, ad ea quae circa historiam sunt festinantes. De reclusione x tribuum et morte alexandri.

Itaque cum vicisset alexander ad montes caspios, miserunt [illegible] filii captivitatis, x tribus, ex edicto ei tenebantur [illegible] postulantes ab eo egrediendi licentiam. Cumque quaesisset causam, accepit eos recessisse a patre deo israel, vitulis aureis [illegible], et per prophetas dei praedictum eos a captivitate non redituros. [illegible] arctius includam eos. Cumque angustias viarum obstrueret [illegible] et videns laborem humanum non sufficere, oravit deum israel ut opus [illegible] compleret. Et accesserunt ad se invicem praerupta montium, et [illegible] immeabilis. Ex quo liquido apparet non esse dei voluntatem ut [illegible] exeant. Exibunt tamen circa finem mundi, stragem hominum facturi, ut ait [illegible]. Cumque redisset [illegible] quod fecit cum fratribus suis, si tamen fecerat [illegible]. [illegible] alexander in babilone sinistro veneno usus linguae amisit [illegible] voluntatem suam scripto expressit. Et noluit monarchiam [illegible] ne aliquis ei par in potentia apud posteros legeretur. [illegible] ab adolescentia socios habuerat regni successores instituit [illegible] institutio non stetit. Regna iiii ex his tamen aliis [illegible] fuerunt sicut in hystoria danielis est prophetatum. Mortuus [illegible] annorum xxxii et xii annis regnavit. Et dicitur a quibusdam [illegible] alexandriam aedificavit primo annorum quibus regnavit [illegible] ammone condidit paraethonium, id est [illegible]. De ptolomeo sother.

Et regnavit post eum in egypto ptolomeus qui cognominatus est sother. Qui cum [illegible] cisset syriam apposuit ut adiceret iudaeam. Et [illegible] sabbati sciens iudaeos arma non moturos sub [illegible] [illegible] dolo nullo contradicente [illegible]. Unde secundum iosephum [illegible] iudaeos ridiculos appellavit, qui [illegible] de iudaea et [illegible] dominum sustinuerunt. Ptolomeus namque multos [illegible] captivos [illegible] ad egyptum reduxit et vendidit [illegible] [illegible] nationum distracti sunt et dispersi. Et [illegible] licet non sint generaliter diffusi, tamen dispersi sunt in nationes [illegible] apostolorum legitur convenisse in iherusalem iudaeos ex omni natione [illegible] est. Iado pontifici successit symon filius eius [illegible]

frater simus eleazarus · pro onia filio symonis adhuc paruulo Iudeis
Eo tempore apius claudius cecus rome claruit qui aquas claudias
induxit et viam appiam strauit · Theofrastus phylosophus claruit qui a diu
initate loquendi ut ait cycero nomen accepit · Censum rome agitatum
inuenta sunt ciuium · cc lxx · milia · Condite sunt a romanis arim
num et beneuentum · De ptolomeo · phi

Post ptolomeum sother regnauit in egypto phyladelphus
hic studiosus et librorum cupidus · demetrium bybliothece
sue prefecit · Cumque quesisset ab eo de numero librorum · xx · milia ad
esse respondit sed paulo post se ad · l · milia posse peruenire · Et intima
tum sibi dixit · apud iudeos esse legem ore ipsius dei editam et digi
to eius scriptam · pro illa summopere laborandum esse ~~dicat~~ dicebat ut igitur
ad conuersam eloquium in archiuis regalibus haberet · Hec ei lex erat
aliqua phi zena dicitur · i · viuere · zeni ei vita vel viuere sonat quem
grecus appellat ionem · Et ad ostendendam legis eius sanctitatem addidit
quod non nisi a dei viuentis cultoribus transferri potuisset · Nam et theopompus
cum historiis suis quas scripsit eam voluisset inserere visus est in amentiam
per dies · xxx · Theotectus quoque pro ea eadem factus est cecus et penitentes
sanati sunt · Et suggessit regi ut scriberet pontifici iudeorum ut iudeos
utriusque lingue et greci peritos ad ipsum dirigeret cum lege dei qui ad eam
transferendam sufficerent · Nondum ut impetraret munera mittenda censuit
Adiecit ibi aristeus qui longo tempore iudeorum calamitati compaciens oppor
tunitatem liberandi eos inuenit ait · Quod quod postulas optinebis tot
iudeos in regno tuo seruientibus · Solue itaque eos et nichil grecus
sum · pontifici iudeorum · nec ob hoc quod dico me iudeorum affinem estimes
sed quia pro tua interesse si factorem omnium deum honorauimus · Et liberauit rex
de iudeis · c · xx · milia dans dominis eorum pro capite · cxx · dragmas ar-
genti · Cumque dixisset hoc magnum esse dixerunt magnum quidem est sed non
regi magnifico · Tunc scripsit rex eleazaro in hunc modum · Beneuentia
si fecimus nos erat libertate donari arbitramus hoc deo esse iocundum · Quos
supposita milicie assignaui · alios quorum fidem probauimus constitui in
palacio · leges vero vestras in mea ~~biblioteca~~ bibliotecam reponere decreui
Bene ergo facies mittendo nobis · viros seniores qui valeant respiciendo
eam cure nobis reddere · Transmisi vobis argenti
c · talenta ad oblacionibus faciendis et septem · l · talentum
auri ad cratheras et ~~ligaturis facere~~ ligaturia facienda
et gemmas sunt nimio ad artificium opcione · Tunc mandauimo
gemmas qui fuere eximias voluimus quod gemmis aplicarent · Tunc mittens ad eum eleaza
rus quod postulabat · Rescripsit itaque · Ad transferendam legem quam postulas
missi viros seniores de vnaquaque tribu sex legem ferentes · Tunc autem
prementis eius vel iusticie ad nos eam cure remittere · Hii sunt · lxxij sunt
ipse quo liceret · lxxij · fuerit more
septuaginta · lxxij dicitur quo modicum mi
nuerit si super aliquam summam super excre
ad sexte subtrahet · Cui cum venisset
regi benigne ab eo collecti sunt · Re
gis ad regem intromissi vsque ad quintum

Bibliotecam dicitur
libri in quo continentur
noui et veteris
testamenti et ea
locus in quo continentur libri.

:· Pharum illud nil aliud quam turris
quadam quam construxit ... mare
super ... ceteri vos ... in qua
de nocte clarus fieret ignis propter
nauigantes · Erat autem tante mag
nitudinis ceteri illi quod vnius ex
cessus vix posset operire minorem
pedem vnius eorum.

Theop. de ... franc
tus laercio

Hec erat vnum de mirabilibus
mundi ut dicit plinius
pharus et erat altissima
turris in superne marine
sita non in terra fundata
sed super ... celeros po
sita et tante magnitudinis
quod ignis in summo posi
tus in nocte ... lumine
irradiabat.

diem imminebat et illa die solempnitas triumphalis pro triumpho quem
quem maiores sui ea die habuerunt. Ea igitur die susceptos eos
coram universitate principum decenter honoravit. Post susceptionem
.vii. diebus fuerunt coram rege et sciscitatus est ab eis que in corde suo regi
posuerat. et precipue de duobus de cognicione dei et regni admini-
stratione. Cumque instruxisset eum de regni administratione
disputaverunt de uno deo colendo et quod nulla creatura
Inde est quod ubicumque occurrit eis de trinitate vel sub silencio transierunt
vel enigmatice transtulerunt. ne tres deos colendos tradere
viderentur. Similiter et de incarnatione ubi facientes ut
Cum enim dixisset nobis puer natus est. et addidisset magni consilii
quorum unus esset deus pro illis sex nominibus transtulerunt. Tunc
angelus ne viderentur tradidisse hominem deificatum. ...
regi volumen quod erat ita subtile ut non sufficiebat animus mirari
tenuitatem et compaginationem que oculis deprehendi non possent
in cartis eiusdem adeo legibiles apparerent. Introducti sunt
in domum regis secus mare secretam. que erat ad negocium oportuna
et date sunt eis celle singule et quod visum est eis
dum ad optandum. Diluculo egrediebantur ad optandum regi
policronitudinem. Tunc lavabant se ad mare secundum morem
iudeorum. postea disputabantur usque ad horam nonam. Inde
cibum et requiem. et consummaverunt opus .lxxii. diebus. Postea vero
visum est quod non transtulerunt nisi penthateucum. Postea vero
quod rediret. vel post aliquos ex eis ad regem redeuntes
lerunt psalmos et prophetas. Verumptamen sic miraculose factum est
quod una et eadem sit dissonancia in editione
se fieri potuit ut in tot diebus scripturi sint legem psalmos et
Iheronimus tamen videtur velle quod disputaverint sex dierum in
omnibus conflantes unam. Nec mirandum hoc asserit cum esdras legem
per spiritum reparavit postea cum veri scriptura que apud samaritanos
correxit. Opere completo convocavit demetrius
omnes iudeos qui erant in alexandria et coram eis
est coram omnibus translacio eorum et approbata. Postea data
et coram eo replicata. Cumque peterent scriptores a rege
inmobilius perpetuaret hoc est feruntur laudavit si deinde
corrigeret eam ut quod semel emendatum esset non corrigeretur
remisit eos muneribus honoratos. Eleazaro
in templum vero misit preter vasa mensam auream gemmis
...
ra. Cuius crassitudo eius erat dimidii cubiti

Incidencia de eugere. Eo tempore sostratus pharum in alexandria construxit. Romani …
claruit. Argentei nummi primum in urbe figurantur. Romani …
nenses navali prelio vicerunt. metello consule fugiunt …

Post philadelphum regnavit frater eius ptolomeus qui ab egyptiis
evergetes dictus est quod in invectione fecerat …
syriam et ciliciam et partem asie inter innumera spolia que cepit …
eorum quos cambises in persidem transtulerat revexit. Iudeorum pontifex
omias simonem iusti filius eius successit simon …

Margin: Ad translacionem ytalicam vel grecam que ecclesiasticum officium ordinatur. Quia translacione utimur vel prologis vel aliorum aliquorum autentica ... et est translatio ... Iheronimus vel vulgatum utimur in libris omnibus.

Margin: policronitudo

Policronitudo dicitur oracio ab ecclesia pro regibus pontificibus et principibus ... tyrannis et eciam et temporis longitudinem polis enim grece pluralis latine ... apud grecos est nobis conveniens ut cum surgit mane rex ... policronitudo basileos id est multum tempus vivat rex.

Nota quod hoc tempore plures venerunt ante adventum domini tempore ptolomei philadelphi regis egypti. cc. xli. annis.

Jhesus filius syrach librum sapientie qui ecclesiasticus dicitur composuit quem panaretos vocavit et patris symonis in eo facit mentionem. Porro onias
ceterum tributa negasset evergeti ze-
lo legis vel potius ex avaricia ut dicit
Josephus, quod cum phorormum rescivit fu-
isse, compulit regem in iram. et missus est
legatus a iudeis certamini ut omnia ad
regem Josephus vir nobilis. tobie filius
et sororis onie. qui non solum pacem reformavit

Quinque sunt libri de quibus quidam aliquis leo legitur se primitur. Ideo liber sapientie. Parabole salomonis ecclesiastes. cantica canticorum. liber sapientie qui ascribitur philoni cuidam greco sapienti et ecclesiasticus de quo hic.

Capitulum quod est 19. ecclesiasticus vel quod totum evangelium

mansit. sed remissus a rege dux iudee et finitimarum regionum. Hic
Josephus habuit filium hyrcanum cuius dum puer esset probavit pater pru-
dentiam. misit eum cum · ccc · iuga boum sine loris ad colendum quendam agrum in
una die. et cum venissent in agrum agricole perceperunt se esse deceptos
quia non habebant lora et dixerunt hoc puero. Puer vero precepit mactare
duos boves ad comedendum et de corijs fieri lora ad arandum. Incidens
Eo tempore eminus tarentinus et cathone consule roma translatus est partus suis
in contentio et unius ancille ministerio. Tunc sex milia gallorum a ro-
manis sunt capti. Apud rodum colossus magnus terremotu corruit. De
philopatore
Post eum regnavit filius eius ptolomeus philopator post quem ptolomeus
epiphanes post quem ptolomeus philometor. quem vicit rex syrie anthyochus magnus et iudea
sibi subiugavit. Pontifex iudeorum erat onias magnus simonis
filius ad quem in pendendum fedus quod legatur fuisse inter abraham et maio-
res suos lacedemoniorum rex arrius legatos misit. Porro anthyochus
tributum septimi anni et ministrorum templi quod philadelphus relaxa-
verat iudeis. innovavit. Cum dum finitimas regiones supra modum infes-
taret delata est res ad romanos. Et missi sunt ad eum scipio nasica et
scipio affricanus et ab infestacione sub religione iurisiurandi amonuerunt.
Et cum in fine tulerunt ab eo obsidem filium eius seleuchum. quem nolens re-
cipere ab eis tradidit pro eo filium iuniorem natu anthyochum epiphanem ita quod
offerret obsides petimus. in non reditur propter ipsius anthyochi sevicia. Desponsavit
quoque omnis in egyptum ad ptolomeum epiphanem ut supra dictum est. et occisus
est in obsidione anthyochus in phano nanee et membratim eiectus a sacerdotibus
qui in dolo immiserunt eum thesauros et cum paucis miserunt eum in aditum.
Post anthyochum magnum regnavit in syria
filius eius maior seleuchus. pessimus sed seres. Iudeorum pontifex
onias. Nam omnia consentire in egyptum. filius eius symon sedit pro eo
cui successit filius eius onias. Sub hoc misit seleuchus iuvenem elyo-
dorum in iherusalem ad spoliandum eum erarium templi. Quo ingresso in templum
surrexerunt iuvenes duo de latibulis et occiderunt eum. Videtur iose-
phus velle angelos fuisse in similitudine hominum. In secundo machabeorum legitur
quod apparuit tribus sessor equi et conculcabat eum et confractus est et
mortuus. sed non mortuus. Timens quoque onias indignationem seleuchi o-
ravit ad dominum pro defuncto et surrexit. Qui rediens ad regem ait. Si
habuerit dominus meus aliquos quorum faciat sanguinem mittat eos in iherusalem
ut spolient templum. Incidens Eo tempore aristobolus natione iudeus pipa-
teticus misit. scilicet scripsit commentarios explanacionum in moysen ptolomeo
philometori. De antyochio epyphane
Regnans ergo anthiochus epyphanes qui rome obses erat post pre-

Tres libros salomonis fecit ecclesiastes qui incipit verbis dominum. parabolas vel prouerbia
cantica canticorum. Est et unus cuius auctor dubitatur. scilicet liber sapientie. 19. quod ecclesiasticus dicitur. Ideo hos
quidam istorum dicunt sapientie quoniam in capitulis notandum patet ab hiis libris sapientie. Ideo autem hanc appellacionem
sortiti sunt quia in moribus istorum summa traduntur. sapientes sunt quia mores informant vel quia de salu-
te salomonis exprimit declaracione dubium.

patre mortuo. Sciens quoque frater eius tertiam de regno Syrie habere [illegible]
Romam egressus est. Et licet quidam tradant eum filium [illegible]
senatorum redisse. Veniens quoque in Syriam benignum se omnibus [illegible]
exposuit strenuus erat in agendis et acer in hostes. unde et [illegible]
cognominatus est epyphanes quod sonat illustris et mortuo fratre regnum [illegible]
nit pro eo. Tunc impietatem sibi insitam aperuit quam [illegible] regni [illegible]
palliaverat optinendo. Tunc surrexerunt in Jerusalem filii belial [illegible]
tes ritus gentium. et petierunt ab antyocho ut facerent in Jerusalem [illegible]
bia. id est lupanar epheborum et quod Jerosolimite scriberentur antyocheni. et fecerunt [illegible]
gymnasia in quibus dogmatizabatur de ritu gentilitatis. et fecerunt [illegible]
putia. id est non circumcidebant parvulos suos vel qui circumcisi fuerant [illegible]
bat. Quidam tamen volunt quod quedam velamina fecerunt [illegible]
de iudaicos genitalibus videntur dissimiles apparerent. [illegible]
hec fiunt. Onias sine liberis duos habebat fratres. Jhesum vel [illegible]
ne. qui contendebat de pontificatu et ut placeret antyocho [illegible]
ad ritus gentium adeo ut nomina gentilium sibi imponeret. et esset [illegible]
est iason onias. Johannes vero menelaus. Cumque plures esse [illegible]
supplicarunt antyocho de faciendo gymnasio in Jerusalem et [illegible]
viri pessimi culpabiles in cibo et in violatione sabbati et [illegible]
Antyochus amovit iasonem et elevavit
menelaum. qui furatus est omnia in antyochiam
Hic cum vidisset furtum fratris descendit ad
regem si posset mitigare animum regis. Sed cum me-
quinet sedebat in antyochia in asilo et veniens post eum [illegible]
suasit andronico ut occideret oniam. Qui evocatum eum de asilo [illegible]
eum. Et iratus rex pro morte iusti andronicum [illegible] in quo ille occiderat [illegible]
gellatum per civitatem in eodem loco fecit occidi. [illegible]
[illegible]. Sed tamen machabeorum dicit solus iason fuisse fratrem onie [illegible]
fratrem cuiusdam symonis qui invidens onie persuasit seleucho [illegible]
rio spoliando de quo supra dictum est. Post hec antyochus [illegible]
egypti in dolo ascendit in Jerusalem et pro divisione [illegible]
fecit in ea. Et percussit milites in ipsis et lugebat omnis [illegible]
in egypto et cum repulsus per nuncios romanorum post [illegible]
in Jerusalem in furore et aperuerunt ei portas
fautores sibi. Et ingressi [illegible] sententes
et expugnavit templum menelao ductore
tollens vasa et lucernas mensam et sacrarium
et urnam auream. Apelles quoque non abstinuit et
posuit in templo ydolum iovis olympici vel hos-
pitalis oblationes inoperatas fieri prohibuit
altare enim [illegible] et similia eidem circum-
et ydolo ymolare coegit iudeos. Arcem quoque
munivit in civitate david. in qua posuit presidium
macedonum qui iudeis erat in omnibus inimicus.
Nam quoscumque circumcidisse filios suos reperisset suspendebat et pueros de collo [illegible]
ad colla eorum. Videntes autem samaritani iudeos hec pati [illegible]. Et quod [illegible]
natione sua se non esse cognatos iudeorum quod fatebatur [illegible]
predicaverant templum super garizim dei esse [illegible]

[illegible]

Ephebia

Asilus

Colosus

Asilus domus refugii et dicitur ab a quod est sine et sile quod est tractus [illegible]
Post biennium. Infra hoc biennium visi sunt in Jerusalem in aere [illegible]

scribentes antiocho in hunc modum. Deo epiphani relatio a sychimitis sydo-
niorum. Maiores nostri propter pestes quasdam superstitionem sabbatorum secuti sunt
construentes in garizim templum sine numine. Venerunt quoque iudei nunc
ad nos et similia nobis inferunt. Cumque ab initio sydonii esse nos fateamur
cohibe iudeos tuos ab afflictione nostra et templum super garizim
nomine grecii iovis vel [illegible] petimus dedicare. Et adiudicavit
antiochus facere petitionem eorum. De machabeis.

Tunc multi iudeorum quidam sponte quidam timore regis iussa secuti
sunt. Plurimi vero patriis legibus adheserunt. Erat autem vir de mo-
din modico iudee vico sacerdos nomine matathias filius iohannis filii
symeonis filii asmonei de vice ioachim .i. unus eorum ex xxiiii
quos david elegit. In eundem modum dictus est zacharias de vice abya.
Erantque ei filii v. Iohannes. Symon. Iudas. eleazarus et ionathas
quisque suo nomine censebatur. Sed sufficit de iuda dicere quod dicebatur
machabeus. Hii videntes mala in civitate (?) planxerunt. Et venerunt
emissarii directi a rege in modin statuentes ydola sua in
loco in quo cogerent iudeos immolare et dixerunt matathie. Princeps
es in civitate hac. et prior iussa regis imple. Qui clamavit et si omnes
obediant regi. ego et filii mei et fratres mei obediemus legi dei
et non sacrificabimus. Tunc quidam ex iudeis immolavit in medio.
Exsurgens matathias cum suis trucidavit eum super aram et mini-
strum regis fremens. aramque deponens clamavit. Qui dei est sequatur
me et cum omni tribu sua exivit in solitudinem omnia relinquens. Multique
cum filiis et uxoribus ad solitudines confugerunt manentes ibi in
[illegible]. Quos iudices regis primo flectere verbis conabantur ut eligerent
[illegible] ne eis tamquam hostibus venirent. Qui noluerunt eos audire. Tunc
emissarii regis aggressi sunt eos in diebus sabbatorum quibus nephas erat
eis arma movere. et peremerunt quosdam alios in speluncis globis
fumiferis suffocantes et perierunt ex eis mille. Plures autem
[illegible] adiuncti sunt matathie. et eum sibi iudicem statuerunt. Qui docuit
eos pugnare in sabbatis dicens. Si super hac lege stabimus cum hostes
legis dampnes causa sunt ut pereat populus dei. et lex cum populo perit. Ex hoc
ut dicit iosephus permanet nobis consuetudo pugnandi etiam si tali die
bella consurgant. Colligens ergo matathias armatos aras deposuit
ydolorum. immolantes quos potuit fremuit. pueros non circumcisos iussit
circumcidi et anno uno hunc gessit magistratum. Cumque graviter egrotaret
convocatis filiis ait. Ego deveni persecutor vestrum commendo vobis
patrias leges. Non est gravia mente memoriam. nam corpora mortalia
sunt. Factorum vero monumentum immortalitatis ordine consequimur. Eleazar
... habete et symonem propter sapientiam in consiliis habeatis patrem. Iudam
propter fortitudinem ducem exercitus. Et mortuus est matathias
et sepultus in modin. Et planxit eum israhel planctu magno. Et surrexit
pro eo iudas machabeus filius eius et factus quasi leo defendebat
israhel clipeo suo. De preliis iude machabei.

Tunc appollonius dux samarie in virtute magna egressus est contra
iudam. Iudas autem occurrit ei et percussit eum multosque cum eo et
reliqui fugerunt. Tulit quoque spolia multa et gladium appollonii. et

Procedant ... deut. 13º. Si tibi voluerit persuadere frater tuus etc. Et infra
... non acquiescas ei sed statim interficies eum.

nō bn̄

cat pugnans in eos omnibus diebus vite sue. Seron autem dux exercitus syrie
audiens roboratum iudam tulit sub se constitutos et iudeos transfugas
res legis et congregatus est in bethsura et occurrit ei iudas cum paucis
videns suos propter paucitatem et ieiunium desides hortatur eos non in
multitudine sed in pietate confidere. et confligens cum syris dux exercitus
fecto prosternitur fugientes in descensu montis bethoron usque in campum
et ceciderunt ex eis. decem et octo viri. Josephus dicit. viii. milia. Inde fugit ceteri
runt ad maritima loca philistim. et cecidit timor iude et fratrum eius super gentes
Audiens hoc antyochus congregavit omnem exercitum virtute et mercede [illegible]
in singulis mercedem condixit. Cumque militibus stipendia distribuisset
thesauros deficere. nec ei etiam tributa ei reddebantur propter seditionem
et deliberavit ire in persidem et accipere tributa regionum et [illegible]
de genere regali super negocia regni ab eufrate usque ad fines egypti
ipsorum et ut nutriret antyochum filium suum donec rediret. et dimisit
ei medietatem exercitus et elephantes precipiens ut vastaret iudeam
et everteret ierusalem et genus iudeorum extirparet. Ipse vero abiit
egressus ab emach quam persepolim antyochiam nominant et [illegible] collegit
superiores regiones. Lysias vero ~~elegit ptolomeum~~ [illegible]
et elegit ptolomeum nychanorem et gorgiam viros potentes ex amicis
regis. et misit cum eis. xl. milia peditum. et vii. milia equitum ut
venirent in terram iuda et applicuerunt in emaus in loco campestri et mercatores
venerunt syri eis in auxilium et multi transfuge iudeorum. Iudas vero [illegible]
tores quidam quamvis se iudeos emere captivos. Iudas autem [illegible]
tu pertit in masphat et hortabatur suos spem ponere in deo. paulo ante
secundum legem noviter uxoratos et qui possessiones suas paulo ante
acquisierunt [illegible] Et assumpsit gorgias. v. milia virorum et mille equites
electos et egressi sunt cum solis occasu ut per noctem irruerent super iudeos latenter
Quod presentiens iudas surrexit et ipse castra hostium [illegible] campestria
et focos plurimos in castris derelinquens pervenit ad campestria [illegible]
Gorgias vero in castris iudeorum neminem inveniens arbitratus [illegible]
gisse ad montes querebat eos in montibus. Diluculo apparuit [illegible]
in castris iudas cum tribus milibus plus vel minus [illegible]
re. Cumque inopinatos hostes invadit multos occidit [illegible]
tus est usque gesseron et campos ydumeos et azoti. Et ceciderunt [illegible]
eis tria milia. Judas vero dicebat suis post [illegible] gorgiam
pugna ~~sit~~ contra gorgiam superesset. Videntes autem qui cum gorgia [illegible]
castra suorum incensa nam fumus a longe hoc eis indicabat [illegible]
suos in fugam conversos et nec terga dederunt. Iudas post [illegible]
suos in fugam conversos et terga dederunt. Iudas post plurimum [illegible]
victorie tulit hostium spolia multa ad propria revertens [illegible] v. milia [illegible]
Et adheserunt iude plures et fuerunt cum eo circiter. x. milia virorum
Sequenti vero anno congregavit lysias exercitum. lx. milia [illegible] iudas [illegible]
. v. milia equitum et venerunt in iudeam et occurrit illis iudas congressus [illegible]
roth. cum. x. milibus. Et prius fortes stare presentes congressus [illegible]
et ceciderunt de exercitu lysie. v. milia virorum. Et [illegible]
iudeorum audaciam et timens eorum desperationem nisi eis [illegible]
relicuisset rediit antyochiam presidia congregans [illegible]
maiori apparatu rediret in iudeam. De purificatione templi

Fugientibus gentibus victis antyochi ducibus persuasit iudas populo ut ascenderent ierusalem templumque mundarent et invenientes templum desertum et in eo frutices pullulasse planxerunt planctu magno. Et elegit iudas milites qui expugnarent eos qui arcem syon custodiebant donec ipse templum a sorditate purgaret. Quod diligenter emundans ea die qua prius fuerat ab alienigenis pollutum introduxit vasa nova candelabrum et mensam auream ex hiis quae ex auro fuerant et posuit vela in ingressu et ianuas restauravit et deponens altare quod statuit antyochus de lapidibus novis aliud edificavit. Et encenniatum est templum xxv die decembris mensis. Cuius dedicatio stetit in posterum aliis duabus habitis in dissimilitudinem. De hac dictum est in evangelio. Facta sunt encenia in ierosolimis et hiemps erat. Et optulerunt holocaustum super novo altari et adolaverunt incensum de calculis veteris altaris igne concepto et accenderunt luminaria multa et dixerunt festum luminum. Vel propter multitudinem luminarium vel quia tunc illuminavit eos deus sedentes in tenebris. Et statuerunt iudam summum sacerdotem. Facta sunt hec post tres annos quibus templum mansit prophanatum secundum danielis prophetiam quam ante [illegible] et viii annos predixit et solempnizaverunt viii diebus sub umbraculis frondium ritu scenophegie memores quod paulo ante in speluncis habitaverant statuentes ut posteri per viii dies hanc innovationem templi celebrarent. Unde iosephus ait. Ab illo tempore et hactenus hanc festivitatem celebramus vocantes eam luminaria eo quod preter spem lumen nobis refulgeret apparuit. Tunc construxit iudas muros in circuitu civitatis et edificavit turres custodes in eis deputans. Sed et bethsuram munivit ut esset populo castello versus ydumeam adversus hostes. Arcem tamen syon medium optinuit.

Eadem die qua destructum fuit templum eadem die revolutis tribus annis reedificatum.

Nota quod hic hiemis festum iudeorum preter ogdoadem quod non obest quia non fuit festum ex lege.

Templi encenia

De preliis iude .ii.

Porro gentes finitime in reparatione templi et robur iudeorum egre ferebant et persequebantur eos quos iudas viriliter debellabat. Et percussit ydumeos plaga magna et pugnavit contra thimotheum ducem filiorum amon et fugavit eum et vastavit iazer et redijt in iudeam. Et congregate sunt gentes que erant in galaad adversus iudeos qui erant in finibus eorum. Qui fugientes in themam miserunt ad iudam ut ferret eis auxilium nunciantes quod festinaret tymotheus capere castrum in quem confugerant. Cumque adhuc legerentur epistole supervenerunt nuncii a galilea indicantes congregari eos qui erant in tholomaide et tyro et sydone adversus iudeos. Ergo utrobique hostibus nunciatis misit iudas symonem fratrem suum cum tribus milibus electorum in solacium galileorum. Ipse vero cum ionatha fratre suo et viii milibus exivit in galaaditidem relinquens in iudea iosephum et azariam duces ut servarent iudeam sed cum nullo hostium interim bella committerent. Et venit symon in galileam et contrite sunt gentes ab eo et persecutus est eos usque tholomaidem et tulit spolia eorum et iudeos quos inde habebat captivos et reduxit in iudeam. Iudas vero et ionathas transeuntes iordanem abierunt viam trium dierum per desertum et occurrerunt eis nabuthei et susceperunt eos magnifice et narraverunt eis que acciderant fratribus in galaaditide et quo in municione tenerentur conclusi. Iudas vero prius incendit bosor et spoliavit. Et surgentes de nocte cum diluculo venissent

ad obsidionem vidit portantes scalas et machinas ut comprehenderent mu-
nitionem. Et venit post eos tribus ordinibus et insonuit tuba et castra
tymothei cognoverunt quia machabeus est et fugerunt ab eo et cecide-
runt ex eis .viii. milia fere et vastavit iudas civitates gentium in ga-
laadithide. Post hec congregavit tymotheus exercitum aliud et [illegible]
secus torrentem. iudas vero abiit obviam illis. Et ait thymotheus prin-
cipibus suis. Si transierit ad nos iudas potens poterit adversum nos. si vero
timuerit transire et castra posuerit extra flumen transeamus ad eum quia poteri-
mus adversus illum. Et transivit iudas torrentem relinquens post se [illegible]
[illegible] venire mane. Et contrite gentes fugerunt ad phanum quod erat
in carnaym. Iudas vero succendit phanum cum omnibus qui erant in galaadithide [illegible]
congregavit iudas universos israhelitas qui erant in [illegible]
parvulos et uxores ut venirent in terram iude. Cumque venissent ad [illegible]
pecierunt a civibus transitum et noluerunt eis aperire. Et [illegible]
iudas effron et transivit per eam super interfectos. Et cum iudas [illegible]
extremos per totam viam exhortans et transmisso iordane ascenderunt
in montem syon et obtulerunt holocausta quia nemo ex eis cecidit. De galilea
redierunt in eadem die iudas de galaadithide et symon [illegible]
vero dum aberant iosephus et azarias volentes sibi facere nomen
congressi sunt cum gorgia et fugerunt et ceciderunt de populo [illegible]
Et magnificatus est iudas in israel quia quod prophetia habebat [illegible]
sepho et azaria ne egrederentur. Et vastavit iudas [illegible]
phylistiim et gentiles samariam declinavit in azotum [illegible] De morte antiochi
aras et deos eorum et cum spoliis rediit in iudeam.

Cum hec fierent in iudea perambulante antiocho superiores
regiones et audivit esse civitatem elymaidam in perside [illegible]
tam et templum in ea locuplex. in quo erant velamina aurea et lori-
ce et scuta que reliquit allexander et querebat predari eam [illegible]
sed elimaite fugaverunt eum ignominiose. Et nunciatum est ei
quod fracti erant principes eius in iudea et versus in furorem [illegible]
agitari currum suum sine intermissione. superbe intonans veniam [illegible]
et faciam eam polyandrum (sepulchrum) iudeorum. Et statim apprehendit eum [illegible]
viscerum et cecidit illum in pectore ~~[illegible]~~ [illegible]
cadaverum et collisus est. et manifestavit deus in eo virtutem [illegible]
videbatur etiam fluctibus maris imperare et montium altitudines [illegible]
appendere in gestatorio portabatur. Et ebullierunt vermes [illegible]
nibus eius et viventes effluebant et fetore illius gravabatur [illegible]
nec ipse fetorem suum ferre posset ductus est ad cognitionem [illegible]
mente et ait. Iustum est mortalem subditum esse deo. et vovebat se [illegible]
rum iudeos et pares atheniensibus facere. Pollicebatur [illegible]
iudeum et in omni loco predicaturum dei potentiam. Et desperans [illegible] antiocho filio suo [illegible]
hoc ad iudeos et orans ut fideliter adhererent antiocho [illegible] iosephus [illegible]
confitetur se pati hoc propter templi violationem [illegible] templi [illegible]
virum bonum dixisse ideo periisse antiochum quia voluit templum [illegible]
perside vastare. Ita quia nullatenus egit peccatum [illegible] lex [illegible]
actu tenebatur. Hic patet secundum opinionem iosephi quia lex [illegible]
sed non actum. Tunc vocavit antiochus philippum [illegible]

Poliandrum a polis quod est multum et andros quod est vir. [illegible] poliandrum
cumulum multorum cadaverum. et pro campo [illegible] pro cymiterio.
Tenebatur. scilicet secundum legem ut [illegible] pena legis.

poliandrum

[illegible]

constituit eum tutorem regni. dans ei dyadema stolam et anulum ut ferret
eum ad antyochum filium suum et poneret eum super solium regni. Et mortuus
est antyochus pegre in montibus et miserabiliter. Quod cum accepisset lysias
constituit antyochum quem nutrierat regem et vocavit eum eupatorem.
Tunc cogitavit iudas ut **De egressu antyochi eupatoris in iudeam**
obsideret eos qui erant in arce presidii et fecit balistas et machinas
et conformavit aggerem. Tunc egressi sunt quidam de obsessis et adiuncti
sunt se illis viri impii ex israel. et venerunt ad regem et dixerunt
Quousque non vindicas nos qui decrevimus servire patri tuo et tibi.
Ascende et libera obsessos nostros et redde nobis hereditates nostras. Et
iratus rex vehementer collegit exercitum. Sed et de regnis alienis ve-
nerunt ad eum conducticii. Et erant c milia peditum et xx milia
equitum et elephanti xxxii. Et applicuerunt ad bethsuram ut expugnarent
eam. Et recessit iudas ab arce et admovit castra contra castra
regis. Et ordinavit rex diluculo exercitum et ostenderunt elephantis
sanguinem uve et mori (i. vinum rubeum et morum) ad acuendum eos in prelium natura ei frigi-
de sit. Et astiterunt singulis elephantis ad custodiam mille pedites
loricati et equites quingenti et turres lignee erant super singulos et in
turri xxxii viri pugnatores desuper et indus magister bestie.
Et distinctum est pars exercitus regis super montes. alia per loca ibat humilia.
Et resplenduit sol in clipeos aureos et resplenduerunt montes
ab eis. Et apparuit iudas in prelium cum suis et ceciderunt de exercitu
regis dc viri. Et vidit eleazarus frater iude unam de bestiis ceteris
eminentiorem et arbitratus regem esse in ea cucurrit per hostes et
subiit elephantum et effodit eum in umbilico et cadens elephas oppressit
eum. Tunc diverterunt iudei a prelio et ascendit rex post eos et cepit
bethsuram positis ibi custodibus in ea obsedit ierusalem. Et statuit illic
balistas et machinas et ignes et iacula et scorpiones ad mittendas
sagittas et fundibulas. Esce autem non erant in urbe eo quod vii
annus esset et egressi sunt plures. Tunc audivit lysias quod philippus
rediret a perside et querebat suscipere regni negotia et suggessit regi
dicens. Deficimus cotidie et esca nobis modica est. et munitus est locus
quem obsidemus et incumbit nobis ordinare de regno. Demus ergo
dextras hominibus istis statuentes ut ambulent in legibus suis et faciant nobiscum
pacem. iuravit rex et principes eius et intravit montem
Syon et vidit munitionem loci rupit iusiurandum et destruxit
muros in gyro et reversus antyochiam invenit philippum dominantem et in-
pugnavit eum. **De demetrio et nychanore .l.**

In tempore exiit demetrius seleuci filius ab urbe roma et ascendit
in civitates maritimas et regnavit ibi. Hic dum adhuc
puer esset pater eius antyochus epiphanes privavit eum regno
et descendit romam in acceptationem patrui. Audiens vero patruum defunctum
rediit et plures receperunt eum. Sed et antyochum ligavit exercitus
et lysiam ut afferrent eos ad eum. Quod cum accepisset ait. Nolite
ostendere faciem eorum et occidit eos exercitus et sedit demetrius super
solium regni sui. Tunc venerunt impii ex israel. et alchimus aaronita
qui volebat fieri sacerdos. et accusaverunt iudam dicentes.

Eleazar

... boni significatur. primo scilicet albi per vite mundiciam. secundo rubei per caritatem
... vino nigri per laboris et penitentie sustinentiam.
Gregorius. Sub bestia quam sternit moritur quod de vicio victoria gloriatur.

Perdidit iudas omnes amicos suos et nos disperdidit de terra [illegible]. Et [illegible]
ergo virum cum credis qui videat exterminium et vindictam. Et consti-
tuit rex alchimum principem sacerdotum. et misit cum exercitu bachide [illegible]
in iudeam. Qui misit nuntios ad iudam et fratres eius in dolo loquentes [illegible]
et non attendit iudas sermonibus eorum. multi vero de populo credentes [illegible]
dicentes. homo sacerdos de semine aaron venit non decipiet nos. Sed [illegible]
sunt ad bachidem et occidit ex eis lx. viros una die. Secundum quod [illegible]
sanctorum tuorum effuderunt in circuitu iherusalem. et non erat qui sepeliret. Tunc [illegible]
fugerunt ab eo dicentes. Non est veritas et iudicium. Tunc [illegible]
chides a iherusalem. et applicuit in bezecha et multos ex eis qui [illegible]
refugerunt occidit et proiecit in puteum. Et commisit regionem [illegible]
chimo relinquens ei adiutores et ipse reversus est ad regem [illegible]
Tunc alchimus seducebat omnes viros ad liberum [illegible]
manu valida transfugarum circumseptus est et fecit mala in israel [illegible]
gentes. Quod attendens iudas cepit exire in regiones et non posset [illegible]
vindictam in viros desertores. Videns autem alchimus quod [illegible]. Et misit [illegible]
sustinere rediit ad regem accusans iudam in multis. [illegible]
michanorem qui cum eo fuerat rome in iudeam. mandans ei [illegible]
Et venit michanor cum exercitu in iherusalem et locutus ad iudam [illegible]
verbis pacificis et salutaverunt se invicem. Sed cum iudas comperisset [illegible]
esset insidias exiliit et refugit ad suos. Postea commiserunt [illegible]
iuxta vicum caphasalama. et victus iudas fugit in civitatem [illegible]
egressi sunt sacerdotes ad michanorem supplicantes et ostendentes [illegible]
holocaustum quod offerebatur pro rege et irridens sprevit eos [illegible]
manum extendit? iuravit. Nisi traditus fuerit mihi iudas cum [illegible]
cendam locum istum. Et recessit michanor a iherusalem et venit [illegible]
et suscepit exercitum syrie sibi destinatum. Et exivit iudas ad eum [illegible]
milibus post eum. et commiserunt prelium tercia die mensis et fugit [illegible]
exercitus sunt castra michanoris et cecidit ipse primus [illegible]
exercitus eius proiectis armis. Et egressi de castellis iudee [illegible]
circu persecuti sunt eos usque ad unum. et caput michanoris et [illegible]
tram et dexteram quam superbe extendit suspenderunt [illegible]
linguam eius minutatim incisam dederunt avibus et filii [illegible]
Et statuerunt diem illam solempnem omnibus annis et [illegible]
a preliis dies paucos. De federe iudeorum cum romanis. [illegible]

Tunc audivit iudas nomen romanorum et [illegible]
fecerunt in orbe. et quos volebant vel [illegible]
[illegible] et tamen cum amicis optime consiliabantur [illegible]
istis nemo postulabat sibi dyadema. sed fecerunt [illegible]
et. ccc.xx. consilium agentes. Et misit romam eupolemum [illegible]
hii iohannis et iasonem filium eleazari. Qui dixerunt missi [illegible]
Iudas machabeus et fratres eius et populus iudeorum [illegible]
vos statuere vobiscum societatem et ut auferatis ab eis [illegible]
rum. Placuit ergo sermo romanis et scripserunt federis formam [illegible]
rescriptum in tabulis ereis miserunt in iherusalem ut esset ibi memo-
riale in hunc modum. Bene sit romanis et genti iudeorum

et terra et pax in eternum. Quod si institerit bellum romanis auxilium ferent
gentes iudeorum. non accipient stipendia a romanis. Idipsum facient
romani iudeis. Tunc scripserunt romani ad demetrium. Quare gravasti
iugum tuum super amicos nostros et socios iudeos. Si ergo adierint nos
adversum te faciemus illis iudicium et pugnabimus tecum terra marique.
Et cum audisset demetrius **de morte iude. 9º.**
quod cecidit nichanor cum suis misit rursum in iudeam bachidem et al-
chimum et dextrum cornu cum illis. Et applicuerunt exercitum ad the-
salonicham et sitientes abierunt in berea et iudas posuit castra
in laisa cum tribus milibus electorum. Qui videntes multitudinem hostium
timuerunt valde et subtraxerunt se de castris nec remanserunt cum
iuda nisi dccc viri. Et iudas corde dissolutus est. Nam bellum
urgebat eum nec habebat tempus congregandi et tunc locuti sunt qui
residui erant. Non potimus ad eos sed liberemus animas nostras modo et rede-
amus ad fratres nostros et tunc pugnabimus adversum eos. Cum iudas
absit rem istam facere ut fugiamus ab eis et sic inducamus obprobrium
glorie nostre. sed moriamur in virtute propter fratres nostros. et congressi sunt cum
hostibus et expugnabat cornu dextrum. Qui autem in sinistro cornu
erant venerunt eis a tergo et ingravatum est prelium et cecidit iudas et
ceteri fugerunt. Symon autem et ionathas fratres eius redimentes
corpus ab hostibus tulerunt illud in modin et sepelierunt illud in se-
pulchro patrum suorum et planxit eum populus israel planctu magno.
Et emerserunt iniqui in israel et facta est fames magna et tradidit se
bachidi omnis regio. Et elegit bachides impios viros et constituit
eos dominos regionis qui exquirebant amicos iude. Et congregati sunt amici iude
eligentes ionathan in ducem sibi. **De ionatha.**
Et suscepit ionathas loco iude fratris sui et querebat bachides
eum occidere. Tunc ionathas cum suis fugit in desertum thecue et
misit fratrem suum iohannem ad nabutheos amicos suos ut commodaret
apparatum suum qui erat copiosus. Et exeuntes filii iambri prenderunt
iohannem et tulerunt omnia que habebat. Et post hec nunciatum est iona-
the et symoni fratri eius quod filii iambri faciunt nuptias et ducunt
sponsam ex madaba et sic reperierunt ad eos de insidiis et
interfecerunt multos in vindictam sanguinis fratris sui et redierunt ad ripam
iordanis. Et audivit bachides et venit in die sabbatorum in virtute ma-
gna. Et dixit ionathas ad suos. Ecce bellum ex adverso. aqua
iordanis hinc et inde et paludes et saltus et non est locus
divertendi. Clamate ergo in celum et pugnemus. Et commissum est bellum
et ceciderunt ex parte bachidis mille viri et versus est bachides in
fugam et reversus est in ierusalem et edificavit in iudea civitates mu-
nitas et posuit custodiam in eis et accepit filios principum regionis
obsides et posuit eos in arce ierusalem in custodia. Tunc precepit
alchimus destrui muros domus sancte interioris et destrui opera prophetarum
Et cum cepisset destruere percussus est paralisi et mortuus est cum tormine
magno. Tunc rediit bachides ad regem et siluit terra iuda
duobus annis. post quos viri iniqui in israel reduxerunt bachidem
in iudeam qui voluit occulte comprehendere ionathan sed non potuit. Na-

[illegible] Ubi cum moritur bonus pastor. Zach. 13. Percutiet pastorem et dispergentur
Jere. 23. Scilicet oves omnes fugerunt.
Ita deficiente bono prelato mali multiplicantur. Act. 20. Ego scio quod post discessum
meum intrabunt lupi rapaces et ita fit fames verbi dei. Prov. 29. Cum impii sumpserint prin-
cipatum gemet populus. Hic dicit tempus quod in nuptiis iambri conversi sunt in luctum et vox musicorum
Extrema gaudii luctus occupat. Job 30. Versa est in luctum cythara mea
in bonis dies suos.
Industria boni pastoris ut plebi sibi subiecta provideat et omnia sibi serat

[illegible]

innotuit consilium eius ionathe qui comprehendit .l. viros de illis qui insidi-
abantur ei et occidit eos. Et secessit ionathas cum simone in bethbes-
sen que est in deserto et firmavit eam. Et ascendit bachides cum exercitu
magno et obsedit bethbessen. Et egressus ionathas relicto si-
mone in civitate et fecit ionathas sibi ... et percussit
nocte multos hostium in tabernaculis eorum. Symon vero egressus de
civitate succendit machinas et pugnaverunt contra bachidem
et contritus est ab eis. Et iratus bachides contra viros qui consilium dederant
ei in iherusalem et multos ex eis occidit. Quod audiens ionathas
misit ad eum legatos componere pacem cum ipso. Qui libenter acceptavit
et iuravit se nil mali facturum omnibus diebus vite sue et reddidit
ei captivitatem quam prius ceperat de terra iuda et conversus
redit in terram suam. Et cessavit gladius ex israel. Et sedit iona-
thas in machmas et iudicavit populum et exterminavit impios ex israel.

De allexandro. x.

In tempore allexander filius antiochi ... epyphanes ascendit et occupavit ptolomaidem et
regnavit in ea. Quod audiens demetrius congregavit exercitum contra allexandrum
et misit ad ionathan ut secum faceret pacem. ...
Insuper dedit ei potestatem congregandi exercitum et obsides qui erant in arce
iussit ei reddi. Et venit ionathas in iherusalem et cepit edificare ci-
vitatem et munivit montem syon in circuitu. Et fugerunt alienigene de munitionibus
quas posuerat bachides in iudea tantum in bethsura aliqui remanserunt quia
erat eis ad refugium. Et audivit allexander promissiones quas fecerat
demetrius ionathe et prelia et virtutes quas ipse fecerat vir potens
eius. Et scripsit ad ionathan dicens. Audivimus de te quod sis vir potens
et aptus ut sis amicus meus. Et nunc constituimus te hodie summum sacerdotem
gentis tue et ut amicus regis voceris. Et misit ei purpuram et coronam
auream. Et induit se ionathas stola sancta in die solempni ...
et congregavit exercitum et arma copiosa. Quod audiens demetrius
contristatus est et remisit ad ionathan in hec verba ...
... Et nunc absolvo omnes iudeos a tributis. et pretia ... in regno ...
iherusalem do summo sacerdoti. et omnem animam iudeorum que est in regno ...
tuam relinquo liberam gratis et quod omnes dies solempnes sint ...
immunitatis et remissionis et dies decreti ... illos ...
ante solempnitatem et tres dies post. Ptolomaidam et ...
et fines eius do summo sacerdoti et ... sicli ...
mus .xv. milia siclorum ad instaurandam opera sanctorum et ad muniendos
muros iherusalem. et in iudea ... ... alexandri ...
... et populus non crediderunt ei. Et complacuit eis in alexandro ...
... ei auxilium omnibus diebus. Tunc congregavit rex allexander exercitum
et movit castra contra demetrium. et fugit exercitus demetrii ...
dit etiam demetrius in die illa. Tunc misit alexander ad ptolomeum
regem egypti dicens. Da mihi filiam tuam uxorem. et ascendit ptolomeus ...
significans ut occurreret ei ptolomaide. Et exivit ptolomeus ...
eo et filia eius cleopatra et occurrit sibi alexander ad ptolomaidam et
dedit eam uxorem. Tunc alexander vocavit ad se ionathan ... ...
veniens ionathas ptolomaidem invenit gratiam ...

Purpuram et coronam. Nota quod primo dicit purpuram post coronam ... passi-
onem christi quod significatur per purpuram venit ad coronam ...
et conregnabimus in patria ... quod in tempore post passionem ...
multas tribulationes et angustias oportet nos intrare in regnum dei.

Et venerunt quidam pestilentes ex israel · post eum et accusabant eum · sed non attendit ad eos rex sed magnificabat ionathan et induit eum purpura et consedit cum eo inter primos amicos · Hec autem quatuor insignia regalia purpura fibula aurea · dyadema · et sceptrum et reuersus est ionathas in ierusalem cum gloria ·

De demetrio cretensi

Post tres annos venit demetrius filius demetrii a creta · Hic occiso patre in puero fugit ad cretenses piratas marinos et assumptis viribus rediit in maritimam phylistiorum et in syria celes et constituit apollonium ducem exercitus qui prouocauit ionathan in prelium · Qui assumptis x milibus egressus est de ierusalem et veniens ioppe expulit inde apollonium et optinuit eam · Et ibat apollonius in azotum et insecutus est eum ionathas et commiserunt prelium in campo et fugerunt equites apollonii in azotum et intrauerunt in phanum dagon ut se tuerentur et succendit ionathas ciuitatem et phanum et eos qui erant in eo · et fuerunt de occisis in campo fere · viij · milia · Et transiuit ionathas in ascalonem et receperunt eum ascalonite cum gloria · et rediit ionathas in ierusalem · Et audiuit alexander virtutem eius et addidit adhuc glorificare ionathan et misit ei fibulam auream que solet dari cognatis regum et dedit ei accaron et omnes fines eius · Et cum veniret ionathas duobus insignibus regiis · forte signum erat de promotione regum iudeorum · Et egressus est rex egypti pater eius in virtute magna querens optinere regnum alexandri dolo et aperiebantur ei ciuitates et occurrebant ei · sic ei mandauerat alexander · Et transiens in singulis ciuitatibus relinquebat custodias et ut appropinquauit azoto ostenderunt ei templum dagon succensum et cetera demolita et tumulos eorum qui occisi fuerant et dicebant · Hec fecit ionathas ut inuidiam facerent ei · Et tacuit rex · Et occurrit ionathas ptolomeo in ioppe et salutauerunt se et abiit ionathas cum rege usque ad flumen eleutherum et rediit in ierusalem · Cumque ptolomeus optinuisset ciuitates usque seleuciam maritimam misit ad demetrium dicens · Veni componamus pactum et dabo tibi filiam meam quam peciit a me et dedi illam alexandro · Et tollens eam dedit illam demetrio et recessit ab alexandro manifeste · Et intrauit ptolomeus antyochiam et imposuit sibi duo dyademata · egypti et asye · Tunc alexander venit contra illum in bellum et victus est a ptolomeo et fugit in arabiam ad parentes matris · cum antyocho filio suo · Rex autem arabie timens virtutem ptolomei occidit alexandrum et reseruauit filium · et misit caput alexandri ptolomeo · qui grauissime · Sed factum est ut tertia die moreretur · Et regnauit demetrius in solio patrum suorum ·

De magnificatione ionathe ·

In diebus illis expugnauit ionathas arcem que est in ierusalem et nunciauerunt hec demetrio quidam iniqui ex israel · Qui iratus venit ptolomaidam et scripsit ionathe ne obsideret arcem sed occurreret sibi festinato · Et elegit ionathas de senioribus israel et dedit se periculo et accepit argentum mitram et vestes et abiit ad regem dans ei munera et inuenit gratiam in conspectu eius · Et licet multi accusarent eum magnificauit eum rex in conspectu omnium et statuit ei principatum sacerdotii et quecumque habuerat prius · Et videns demetrius quod siluit terra in conspectu eius dimisit exercitum ad loca sua · et retinuit solum exercitum peregrinum et inimici erant ei omnes exercitus patrum suorum ·

De triphone ·

Triphon erat quidam partium alexandri prius qui videns quod omnis exercitus
murmuraret contra demetrium . venit in arabiam ut educeret
antyochum filium alexandri in terram patris sui . Eo tempore demetrius
erat offensus suis . misit ad eum ionathas ut eiceret eos qui erant
in arce ierusalem et qui in presidiis erant quia expugnabant israel . Et scripsit
demetrius dicens . Hec et maiora faciam tibi cum fuerit oportunitas
Nunc ergo recte facies si miseris mihi viros in auxilium . quia discessit exercitus
a me . Et misit ei ionathas . tria milia electorum in antyochiam et
delectatus est rex in adventu eorum . Et surrexerunt in civitate [illegible]
milia et volebant interficere regem . et fugit rex in aulam et liberaverunt
eos per civitatem . et occiderunt . c . milia hominum et [illegible]
Residui vero civium dederunt dexteras regi et fecerunt pacem [illegible]
ficati sunt iudei et redierunt in ierusalem . et solium regni [illegible]
Et mentitus est omnia que dixerat ionathe et recessit ab eo et [illegible]
Post hec tempore reversus est triphon de arabia . de antyocho adolescente
et reducens antyochum adolescentem et imposuit ei diadema et con-
gregati sunt ad eum exercitus quos disperserat demetrius et pugnaverunt
contra demetrium et fugit et obtinuerunt antyochum . [illegible] ionathe dicens
antyochum . Et scripsit antyochus adolescens ionathe [illegible]
tuo tibi sacerdotium . et constituo te super quatuor civitates ut sis de [illegible]
regis . et misit illi vasa aurea dans ei potestatem bibendi in [illegible]
in purpura et habere fibulam auream . et symonem fratrem eius constituit [illegible]
ducem a terminis tyri usque ad fines egypti . Et exiit ionathas [illegible]
et perambulabat civitates et venit ascalonem et occurrerunt ei [illegible]
fice . Azotenses vero prius resistentes ei postea dederunt [illegible] Et perambulavit [illegible]
Et accepit obsides ab eis et misit eos in ierusalem . Et audivit [illegible]
giones usque damascum agens regni negotia . Et venit [illegible]
thas quia principes demetrii qui erant in cades galilee [illegible]
exercitu magno et vellet eum removere . et occurrit illis [illegible] et fugerunt [illegible]
fratrem suum interim provinciam et congressus est cum eis . [illegible]
qui erant cum ionatha preter duos . Et scidit ionathas vestimenta [illegible]
et oravit et aggressus est eos et convertit eos in fugam . Et [illegible]
ad eum qui recesserant ab eo . et insecuti sunt hostes usque [illegible]
qui erant in cades et occiderunt ex eis tria milia . [illegible]
thas in ierusalem ¶ Et misit ionathas romam [illegible]
tiam . Spartiatis quoque scripsit quos super lacedemonios [illegible]
Hec scripsit nobis arius rex vester . sub omnia sumus [illegible]
de genere abrahe estis et fratres nostri et fecimus vobiscum [illegible]
Ex tunc meliores sumus vobis in sacrificiis et obsecrationibus [illegible]
decet meminisse fratrum et nunc misimus ad vos ut innovaremus et [illegible]
amicitiam . Et rescripserunt spartiate . Pecora nostra et [illegible] Et audivit [illegible]
vestra sunt . et vestra nostra . et innovata est amicitia . [illegible]
quia iterum egressi sunt principes demetrii cum exercitu multo [illegible]
et egressus est adversus eos . Qui cum audissent adventum [illegible] Et mane [illegible]
nocte fugerunt relinquentes focos in castris [illegible] flumen [illegible]
eos ionathas et non comprehendit . transierunt enim flumen . zabadei [illegible]
Et divertit ionathas ad arabes qui dicuntur [illegible]

Et fugerunt omnes . Pistores significant mali qui fugiunt de exercitu [illegible]
damno . vel hyemno vel abicione scilicet . Genesis . 13 . Ceciderunt [illegible]
scilicet sollicitudo et fallacia diviciarum . tales sunt mercenarii [illegible]
fugiunt . Johannis . x . Zacharie . xi . Pastor et ydolum derelinquens gregem [illegible]

Symon autem declinauit in ioppen. Indicat ei quod vellet presidium tradere p[artibus]
demetrii et posuit ibi custodes. Et rediit ionathas in ierusalem
et [illegible] muros in ea et muniuit eam valde inter arcem et
ciuitatem ut esset ciuitas singularis in terra et nec emat neque vendat
[illegible] i. non indifferentes bonis aliorum. Eo tempore cogitauit triphon ior-
[illegible] adolescentem et imponere sibi diadema. Sed timuit iona-
than [illegible] defensorem antyochi et elegit ut eum primo occideret.
[illegible] ionathe ut ei occurreret in bethsan. Et venit ad eum ionathas
[illegible] militibus virorum. Videns quod triphon quod non posset manus extendere
[illegible] honorauit eum donis et munera et precepit exercitibus suis ut
obedirent ei sicut et sibi. Et ait ionathe: Ut quid vexasti populum? Elige
[illegible] et veni mecum ptolomaidem et tradam eam tibi et reliqua presidia
[illegible] et remissos misit ciuitates regni et rediit. Et credidit ei
[illegible] et dimisit in iudeam exercitum et retinuit tria milia ex
[illegible] misit in galilea duo milia et erant mille cum eo.
Ut intrasset ptolomaidem ligauerunt De morte ionathe.
[illegible] ciues et omnes qui erant cum eo interfecerunt. Et planxit omnis terra
[illegible] ionatham estimans occisum esse. Et dixerunt [illegible] gentes que erant in
circuitu iudei. Non habent principem tollamus de hominibus memoriam eorum. Et
congregauit triphon exercitum ut veniret in terram iuda et attereret
[illegible] plus ascendit in ierusalem et ait symoni: Tu es dux meus
[illegible] et ionathe fratris tui. De symone.
Et accelerauit symon consummare muros in ierusalem et misit exercitum
in ioppen. Cognoscens autem triphon quod surrexit symon loco
ionathe misit ad eum legatos dicens: Pro argento quod debebat fratri
tuus ionathas in ratione regis detinuimus eum. Et nunc mitte argenti
talenta c. et filios eius obsides et remittemus eum. Cumque cognosceret
symon dolum eius misit centum argenti et pueros ne inimicitias haberet plus
[illegible]. Non redemit fratrem volens regnare. Et mentitus est triphon
[illegible] regionem ut contereret eam. Et cum appropinquaret bascaman
[illegible] quod non proficeret occidit ibi ionathan et filios eius et rediit in terram
suam. Et misit symon et accepit ossa ionathe et sepeliuit eum in modin
[illegible] et statuit .vii. pyramides patri et matri et quatuor fratribus et cir-
cumposuit columpnas magnas et sculpsit in eis arma et naues ad
memoriam eternam. Triphon autem iter faciens cum antyocho dolo occidit
eum et regnauit pro eo in asia. Tunc edificauit symon presidia in iudea
et misit ad demetrium ut faceret pacem cum eo et mittens munera ro-
gauit ut faceret remissionem regioni. Et rescripsit demetrius dicens:
[illegible] recepimus et pacem facimus vobiscum magnam et remittemus
tributa et ablata [illegible] usque in hodiernum diem et absoluimus vos a
[illegible] ablatum est iugum gentium ab israel. Et cepit scribere
[illegible] in tabulis et gestis publicis anno tercio [illegible] in hunc modum
anno primo sub symone sacerdote magno duce et principe iudeorum.
[illegible] descendit symon in gazam et obsedit eam et eiecit ydolatrias
[illegible] de ciuitate et mundauit edes et collocauit in ea viros qui
legem facerent et muniuit eam et fecit sibi habitationem et obsedit in

Et credidit ei. Ionathan hic significat illum qui de facili credit quod malus
[illegible] non volens credere cuilibet spiritui sed probare spiritus si ex deo sunt. Eccl. xix.
Qui credit leuis est corde et minorabitur. Uerum [illegible] deficit. Consiliarius sit tibi
unus de mille. Fragiles propterea fides.
.vii. pyramides. Dicitur quod est forma triangulo et dicuntur pyramides a pyr quod est ignis
[illegible] quia in summo acutus ad modum
flammae. Sicut .vii. turres rotundas [illegible] tendentes in acutum ad modum

eos qui erant in arce iherusalem et clamaverunt ad symonem ut acciperent
dextras et dedit illis et eiecit eos inde et mundavit arcem a conta-
minacionibus et intravit eam cum musicis instrumentis primo et [illegible]
mari . statuens ut omnibus annis agerent dies hos cum leticia et sub se [illegible]
symon iohannem filium suum quod vir esset prelii . posuit eum sub se [illegible]
et dedit ei gazaram ad habitandum . Tunc congregavit sibi auxilia [illegible]
us exercitum et intravit mediam ad contrahenda sibi [illegible] et medie misit unum [illegible]
naret triphonem . Rex arsaces rex persidis et medie [illegible]
cipibus suis quod pervenisset castra demetrii et comprehendit eum vivum [illegible]
eum arsaces in custodia . et siluit terra iuda in diebus symonis et dilatavit fines [illegible]
sibi ioppen in portum et in introitum insularum maris . et dilatavit sub virtute [illegible]
gentis sue et abstulit immundicia et sedit unusquisque sub vite sua [illegible]
sub ficu sua nec erat qui eos terreret . Et misit symon ad spartiatas [illegible] in tabulis [illegible]
[illegible] ad firmitatem . Romanus consul misit clypeum aureum [illegible]
mille et statuerunt ei romanam libertatem et scripserunt in tabulis [illegible]
fedus quod posite sunt in titulis in monte syon . De antiocho demetrii [illegible]

Et tunc convenit antiochus demetrii filius [illegible]
venit ad eum omnis exercitus ita ut pauci essent cum triphone [illegible]
antiochus symoni et genti iudeorum dicens . [illegible]
miserunt vobis reges ante me et permitto vobis facere [illegible] magnificabo [illegible]
maris in regione vestra . Cuius optimiso regnum [illegible]
tram et replevit in gloria magna . Porro triphon fugiens [illegible]
per maritima venit [illegible] . Et invenit [illegible] romanorum [illegible]
dit civitatem terra et mari . Eo tempore lucius consul romanorum [illegible]
regibus et regionibus in oriente ne inferrent mala [illegible] de iudeis [illegible]
eis nec opem ferent impugnantibus . Et si qui pestilentes de iudeis [illegible]
ad eos tradent eos symoni principi sacerdotum ut vindicet in eos secundum
legem . Antiochus autem obsedit doram . [illegible] et conclusit triphonem [illegible]
procedere . Et misit ei symon duo milia virorum in auxilium [illegible]
et aurum et vasa copiosa . qui noluit ea accipere . sed [illegible] mandavit [illegible]
quod fecerat cum eo . Et misit ad eum athenobium [illegible]
et arcem que est in iherusalem et ioppen et gazaram et [illegible] . Et vidit athenobius [illegible]
[illegible] venimus et expugnavimus eum . Et vidit [illegible] et affluentiam [illegible]
iherusalem gloriam symonis et apparatum copiosum et [illegible] aliena non sumpsimus [illegible]
argento et obstupuit . Et vidit symon [illegible] aliquo [illegible] possessa [illegible]
hereditatem patrum nostrorum [illegible] et verba symonis [illegible]
Et reversus est athenobius ad regem et renunciavit ei [illegible] in navigio [illegible]
rex ira magna . Porro triphon fugit navigio [illegible] maritimam [illegible]
Rex autem persequens triphonem constituit ducem maritimam [illegible]
ei exercitum ut expugnaret iudeam . Et edificavit [illegible] iudee [illegible]
collocavit in ea milites ut vastarent fines iudee et [illegible]
symon vocavit duos filios suos seniores [illegible] ab adolescentia [illegible]
Ego et fratres mei expugnavimus hostes israel ab adolescentia usque [illegible]
hunc diem . Nunc autem senui sed estote loco meo et pugnate pro [illegible]
vestra auxilium de celo vobiscum sit . Et dedit illis [illegible] milia [illegible]
rum et equites et profecti sunt adversus cendebeum . Et [illegible]
torum et [illegible] et [illegible] plus [illegible]

et insecuti sunt eum omnes et insonuerunt sacerdotes tubis et conversi sunt in fugam
fugientibus et castris eius et ceciderunt ex eis vulnerati multi . Reliqui
et iudas frater iohannis et insecutus est eos iohannes fugientes usque ad cedrone
et ceciderunt ex eis . duo milia virorum et redierunt filii symonis in pace .
Porro ptolomeus filius abobi constitutus De morte symonis
erat dux in campo iericho erat ei gener summi sacerdotis et habebat
argentum et argentum multum et elevatum est cor eius et volebat optinere re
gionem et cogitabat dolum adversus symonem et filios eius ut tolleret
eos . Symon autem perambulabat civitates regionis gerens sollicitu
dinem earum et descendit in iericho cum iuda et mathathia filiis suis et
suscepit eos ptolomeus in munitiunculam quam edificaverat in dolo et
fecit eis convivium magnum et abscondit ibi viros . Et surrexit ptolomeus
cum armatis et occidit symonem et duos filios eius et reddidit
mala pro bonis . Rapta et uxore symonis cum duobus filiis eius vivam
tenuit . Et scripsit antyocho regi ut mitteret ei exercitum in auxilium et
traderet ei regionem et civitates et tributa . Misit quoque nuncios ad tribunos
ut venirent ad se et daret eis argentum et aurum et dona . Alios quoque misit
ut occuparent ierusalem et montem templi . Porro alios misit in gazara ut interficerent
iohannem . Sed precurrens quidam in gazaram nunciavit iohanni qui statim fecit
et ipse festinavit occupare ierusalem et occidit eos qui venerant cum patre
et factus est princeps sacerdotum post patrem suum . Secundus liber macha
beorum
Secundus liber machabeorum non est hystorie prosecutio sed prosecutive
recapitulatio . Est enim epistola quam scripsit iudas machabeus et senatus
iudeorum iudeis qui conversabantur in diversis regionibus orientis et maxime
in egypto in qua commendaverunt eis duas a se sollempnitates no
viter institutas hortantes ut eas susciperent et sollempnizarent quodam
modo . Una de purificatione templi quam fecerunt . xxv . die mensis casleu
id est decembris . post tres annos pollucionis facte ab antyocho . Al
tera quam instituerunt . xiii . die mensis adar
id est marcii qui et ultimus apud eos . Que dicebatur voce syriaca fidie
mardochei . die quam instituerunt pro incredibili victoria quam habuerunt
interfecto nychanore cuius caput et manum contra templum suspenderunt . Preter
has nichilominus eciam hortantes ut sollempniter agerent diem cenophegie
et diem sollempnem ignis qui datus de crasso aqua qui neemias
optulit sacrificia . In hoc autem libro huius epistole legitur iheremias
abscondisse archam et altare incensi in spelunca montis in quo moyses ascen
dit et vidit dei hereditatem . Et accesserunt quidam qui sequebantur iheremiam
ut notarent sibi locum et non potuerunt invenire quos culpans iheremias
dixit . Ignotus erit locus donec congreget deus congregacionem
populi et propicius fiat et tunc ostendet hec . Et apparebit maiestas domini
et nubes sicut in diebus moysi et sicut cum salomon fecit ut locus sanctifi
caretur magno deo . Quos cum sinedrius epyphanius dixisset iheremiam
et alia dixisse de manifestacione arche . forte mistice fuit . Nec a
lienum sit cum videntur has instituisse sollempnitates recapitulare
in epistola bella que fecerunt contra hostes qui frequenter ebullierunt de
quibus et quomodo liberati erant a deo in manu forti et signis et prodigiis
in machabeis . In hac autem recapitulacione apposita sunt quedam que in predictis
[illegible] descendens in iericho occiditur per quod significatur anima a puro et ab aplicionibus et pollicitationibus
[illegible] que significavit est . Vel . Ubi dicit qui othozias respiciens per cancellos cecidit . i . pec
[illegible] que sunt in planis . Glossa . Simplicitas
esse prudencia . Unde matheus . Estote prudentes sicut [illegible]
Simplicitas sola omnibus sufficit ad salutem sua suadet . Sicut simplicitatem [illegible]
precedenti die ante diem mortis mardochei .

nō legit' hystoria quorum quedam iam supra posuimus quedam vero suppressimus que orta
muit supplebimus. Forma vero epistole hec est. Populus qui est in ierosolimis et in iudea
senatus quoque et iudas aristobolo magistro ptolomei regis qui est de genere
christorum sacerdotum et hiis qui in egypto sunt iudeis salutem et sanitatem.
Benefaciat vobis deus et det vobis cor omnibus ut colatis eum et faciatis eius
voluntatem. Adaperiat cor vestrum in lege sua et in preceptis suis et faciat
pacem. Exaudiat dominus orationes vestras et reconcilietur vobis nec vos deserat
in tempore malo. Et nunc hic sumus orantes pro vobis. De magnis
periculis a deo liberati magnifice gratias agimus ipsi et cetera que sequuntur.
Pericula vero sua et liberationes a deo fratribus enarrare ceperunt a tempo-
re antyochi magni et a filio eius seleucho. Qui cum prius redditus sacerdo-
tum et de redditibus suis prestaret sumptus ad ministerium sacrificiorum
ad suggestionem symonis de tribu beniamin qui erat prepositus templi
et invidebat onie misit helyodorum ad spoliandum templum. Hec congregata
dixit non pertinere ad rationem sacrificiorum. Erant enim deposita
ad victualia viduarum et pupillorum et plura que erant in morte gestis
Terminaverunt autem persecutionem huius epistole in morte
nychanoris in hunc modum. Hiis igitur circa nychanorem gestis
et ex illis temporibus ab hebreis civitate possessa, ego quoque in hiis faciam fine-
m sermonis. Et siquidem bene et ut hystorie competit hoc et ipse velim. Sin autem minus digne concedendum est mihi. Sicut legere
semper vinum aut semper aquam contrarium est. Alternis enim uti delectabile. Ita legentibus si semper exactus sit sermo non erit gratus. Hec ergo erit consummatio.

De supradditis

Porro quedam superaddita in hac epistola de supradditis
recapitulatione summatim tangere curabimus. Nam cum in iudea sub
antyochi cum cogerentur iudei a patriis legibus recedere duce mu-
lieres delate sunt natos suos circumcidisse. Quas in fantibus ad ubera suspensis cum publice per civitatem circumduxisset ... precipitaverunt. Eleazarus quoque unus de primoribus scribarum et etatis
etatis aperto ore hyantem compellebatur suillas carnes sacrificii
manducare. Quidam vero veteres eius amici carnes licitas
petere rogabant ut simularet se ad imperium regis manducasse
renuens aiebat. Adolescentibus autem exemplum forte relinquam ...
plagis perempus in memoria mortis sue exemplum virtutis compelli a rege
contigit autem et vij fratres una cum matre comprehensos compelli a rege
ad esum porcine. Quibus renitentibus iussit rex coram matre lingua
... et ollas eneas succendi et primogenito linguam amputari et
cute capitis abstracta de summitate pedum ac manuum ... in eundem modum
matre et fratribus inspicientibus in sartagine torrebatur. In eundem modum singuli fratrum ad ordinem geniture torquebantur premissa cum ...
exhortatione ut regi obediret et viveret. Supra modum autem mater mirabilis et bonorum memoria digna singulos hortabatur ...
voce et femineae cogitationi masculinum animum inserens dixit ad eos
Nescio qualiter in utero meo apparuistis. Neque enim ego spiritum et animam
donavi vobis et vitam et singulorum membra non ego ipsa compegi. Sed ...
qui formavit vos spiritum vobis iterum cum misericordia reddet ...

Ad renitentes. In eodem dicitur tempus optimum ubi ... multe ... non fuit ... agere. Si statim ulciones adhibere magni beneficii indicium est. Greg. ... Qui non reddent ... Ideo sine ... filii hominum absque ullo timore perpetrant mala. Deuteronomium ... Deus ... reddet ... sponse et ... apoc. Ego sto ad ostium et pulso. Aplis. Nemo cum manibus ... Clamor sodomorum venit ad me descendam et cetera. Boetius. Ego misericordia dei est quod ... quamquam vero statim puniunt ... misericordiae agit cum peccatore si ... eodem modo si conversus ... expectat. Eze. 18. Nolo mortem peccatoris ... peccator convertatur sic vel non percipit ... cum peccatore ... peccator a via sua mala et vivat. Cum vero maximum peccatorem non statim punit si ... iusticia agit. Apoc. ... in sordibus ...

niue bosinet ipos despiciens contra legem eius. Cumque adhuc adolescentior
superesset suadebat rex matri ut adolescenti fieret in salutem. Cumque pro
misisset se suasuram filio. festinans ad illum patria voce dixit. Fili
miserere mei dignus fratribus tuis effectus suscipe mortem ut in illa
miseratione cum fratribus tuis te suscipiam. Tunc rex indigne ferens se de
risui in hunc super omnes crudelius deseviit. Novissime autem et post fi
lios mater defuncta est. Pro hac tamen synagoga matrem asserunt
cum his septem fratribus ecclesiam solempnizare. Item de eodem
Additur etiam in eadem epistola. quod cum iudas adversus thymotheum dimi
caret apparuerunt adversariis de celo viri .v. in equis ducatum
iudeis prestantibus. e quibus duo machabeum medium habentes armis
circumseptum conservabant in adversarios autem tela et fulmina iacie
bant. Nec multo post tunc cum egrederentur iudas a iherosolimis ut di
micaret adversus lysiam apparuit precedens eos eques in veste candida
armis aureis hastam vibrans. Addit etiam quod ioppite rogaverunt iu
deos secum habitantes ascendere scaphas quas paraverant in die festo ad col
loquium. Cumque in altum processissent submersi sunt ex eis non minus cc.

Scaphe

Quod ubi iudas in nocte superveniens portum succendit et scaphas ex
ussit. refugientes ab igne gladio peremit. Iamnitis quoque nocte superve
niens et portum cum navibus succendit ita ut lumen ignis pareret iheru
solimis ab stadiis .ccxl. Addit etiam quod plures apud iamniam pluries
occisi sunt de iudeis. et venit iudas cum suis ut corpora prostratorum tolleret
et in sepulchris poneret paternis. Invenerunt autem sub tunicis
interfectorum de donariis ydolorum que apud iamniam fuerant omnibus
manifestum factum fuit ob hanc causam eos corruisse. Et benedixe
runt iustum dei iudicium qui occulta fecerat manifesta. Et in preces
conversi rogaverunt deum ut delictum eorum oblivioni traderetur. At vero for
tissimus iudas collatione vel collacione facta a suis .xii. milia drag
mas argenti misit iherosolimam offerri ea ibi pro peccatis mortuorum
vel pro delicto eorum in sacrificium. Addit etiam quod cum scelestissimus
nichanor persequeretur iudam post fedus cum eo initum. et postea sciuisset
comperit iudam esse in locis samarie et disposuit cum eo committere bellum
in die sabbati. Iudei vero qui sequebantur nichanorem per necessitatem dixe
runt ei ut honorem daret diei sanctificationis. et deo qui universa conspicit.
Et ille quesivit ab eis. Si est potens in celo qui imperavit agi diem sabbatorum.
Et responderunt. Est deus vivus in celo potens qui iussit agi septimum diem.
At ille ait. Et ego potens sum super terram qui impero sumi arma et ne
gotia regis impleri. Machabeus autem cum pauci essent cum eo for
midantes impetum nichanoris et multitudinem illorum singulos ar
mavit non clipei et haste munitione sed sermonibus optimis et ex
hortationibus. proferens exposito eis sompnio quod in eadem nocte viderat in quo
viderat oniam summum sacerdotem. et qui a puero in virtutibus exer
citatus fuerat manus protendere. et orare pro populo iudeorum. Post hoc autem
apparuisse alium virum etate et gloria mirabili cum illo. et oniam
dixisse. Hic est amator fratrum et populi israel. Hic est qui multum orat pro populo et pro
civitate sancta iheremias propheta dei. et extendisse iheremiam dexteram
et dedisse iude gladium aureum et dixisse. Accipe gladium sanctum munus

solempnizare. Item quod liceret eam noluit facere cum scandalo fratrum. nec mori debeas facere. Unde dicit auctor
vitare debes quam possis si peto. Ro. 14. Noli cibo tuo perdere illum pro quo christus passus est. et 1 cor. 8.
Si esca scandalizat fratrem meum non manducabo carnes in eternum.
Glo. Iure se computat. ... filiorum matrem. si sibi contingit deo parere quos seculo filios genuisse
Non penas puerorum sed gloria computant tamen gratiam ... deo prebens vivere ... [illegible]
... tormentis maiorum.
solempnizare. ... pro lege et fide passi sunt quia professi sunt de resurrectione. Et de nullo alio legitur
... etiam excepto iohanne baptista qui fuit in confinio
pro peccatis mortuorum. Sed cum videret omnes mortuos in peccato ad quod faciebat omne genus eius. Unde ... [illegible]
orat pro populo. ... in morte. Item non omnes erunt rei.
Hoc est argumentum quod mortui orant pro vivis. ... iosue 13. Ego sum quem deleo. Glo. omnes
qui iam nos dormierunt pugnant nobiscum et orantibus adiuvant.

a deo quo decies adversarios populi mei isr(ae)l. Qua visione confortati qui erant cum iuda sperantes facientesque in hostes irruerunt ex eis [illegible] nimus. xxxv. milibus nichanore cum eis interfecto. Et redierunt iherusalem benedicentes deum. Caput nichanoris et manum cum humero abscisam contra templum suspenderunt. Itaque omnes cum consilio decreverunt nullo modo diem istum absque celebritate preterire. Hic tractatur [illegible] de ad dispersionem iudeorum. Tractatu igitur epulari recapitulacione [illegible] secucione hystorie revertamur. de iohanne filio symonis [illegible]

Mortuo symone *Incipit hystoria [illegible]* qui ultimus filiorum mathathie asamonei dux et sacerdos [illegible] in iudea successit ei filius eius iohannes cognomine hyrcanus. In [illegible] victis hyrcanus quem iosephus in tribus commendat [illegible] gione sacerdotii in strenuitate ducatus et [illegible] tius ptolomeum qui patrem eius dolo interfecerat matremque eius cum duobus [illegible] nibus tenebat in vinculis et confugit ad opidum ultra iericho [illegible] quod dagon vocabatur. Obsesso quidem opido cum iohannes acrius [illegible] tabat. ptolomeus matrem iohannis et fratres super muros [illegible] guinis effusione cedebat. fractus quasi pietate iohannes ab impugna tione cessabat matre tamen clamante ne pro se timeret sed [illegible] ptolomei [illegible] morte eius sua sic iudicante immortalitate meliore. Ob hoc [illegible] tracta obsidione. Septimus venit annus feriatus iudeis. recessit [illegible] cum obsidione iohannes. ptolomeus vero matre ipsius et fratribus occisis confugit ad zenonem. phyladelphie tyrannum qui cotila cognominabatur. *De [illegible]*

Post hoc antyochus pontices rex *[illegible] xenodoxia* syrie obsedit ihrlm. Quobrem ~~[illegible]~~ hyrcanus duos de octo loculis [illegible] sepulchri david [illegible] sustulit ex eis plus quam tria milia talentorum [illegible] ut ab obsidione recederet. Et ut sedaret [illegible] de reliqua pecunia primus instituit xenodoxia [illegible] maria capta solo equavit quam herodes [illegible]

Xenodoxia .i. domus peregrinorum.

Mortuus est iohannes xxxi. anno *De morte iohannis hyrcani* rebus optime amministratis relictis .v. filiis. aristobolo primogenito et antigono cum ceteris minoribus. Cuius [illegible] ipsum sufficere uxorem suam dixit [illegible] iudee et filius [illegible] *[illegible] iudeorum [illegible]*

Aristobolus vero [illegible] *restitutione regni iudeorum* dominium matrem cum fratribus minoribus vinculavit [illegible] et antigonum quem diligebat [illegible] a se [illegible] adema et restitutum est regnum iude. Fluxerant autem [illegible] quo regnum fuerat interruptum anni. cccc. lxxx. et menses tres [illegible] a reditu de captivitate babilonis ~~[illegible]~~ Unde [illegible] sunt fuisse regnum usque ad hyrcanum et aristobolum [illegible] ad aristobolum hyrcani filium. Rex tamen regnavit aristobolus [illegible] annum eo quod matrem fame perimeret in vinculis. Cumque [illegible] tobolus in [illegible] qui postea ab herode dicta est antonia redibat antigonus [illegible] de galilea in qua multa preclare fecit [illegible] nomine armis [illegible] centibus. Cumque [illegible] diebus [illegible] more fratris et ut ostenderet decorem armorum ipso armatus [illegible] Quod videntes emuli ipsius et maxime uxor fratris [illegible]

Ipse ei assensum non prebebat. Accusabant eum detractores Aristobolo. Frater
tuus audiens te egrotantem in manu forti et armata venit
ut te perimat et regnet. Quod ita probare potes. Iube eum venire
ad te. Si venerit armatus super hiis que diximus certus esto. Posuit
ergo ad suggestionem uxoris Aristobolus armatos in subterra-
neo, qui in pirgo Stratonis dicebatur per quem Antigonus transitum facturus
erat, qui si veniret armatus eum interficerent. Et admonens fratrem
Aristobolus precepit nuncio ut diceret ei ne armatus veniret. Regina
autem corrupit nuncium muneribus ut diceret quod armatus veniret. Af-
fectabat enim et eum rex videre in armorum decore. **De nece Antigoni.**

Erat autem eo tempore in Iherusalem genetalicus quidam Iudas
nomine de hessis essenorum, qui scolasticus sine arte sua predixerat
de morte Antigoni et diem et locum. Hic cum vidisset Antigonum
transeuntem gloriantem exclamavit: Pape, nunc mihi pulchrum est
mori, quia ante me veritas interiit. Mearum enim predictionum aliquid
medium est dispensum. Vivit Antigonus iste qui hodie moriturus
est in pirgo Stratonis. Locus iste ab hinc sexcentis stadiis distat,
hora vero iiii^a iam est diei. Cum sic eiularet senex, paulo post oc-
cisus est Antigonus cum armatus descenderet per pirgum Stratonis. Se-
locum equivocum senex agnovit fuisse deceptum. Audiens autem
rex mortem fratris doluit adeo quod morbus invalescens ut sanguinem lacera-
tis visceribus evomeret, quem unus de famulis hoc officio destinatus fo-
ras efferens ubi Antigonus occisus fuerat casu effudit super adhuc
existentes cruoris maculas. Quod videntes plures exclamaverunt asse-
rentes numinis dei in ultionem occisi sanguinem libatum occisoris. Cuius cum
clamoris rex sciscitaretur causam, nullusque auderet ei prodere eamdem, minatus
est instante supplicium. Rex quod erat ei indicaverunt. Et ingemiscens
ait: Fugere non erat ut dei lumini scelera mea laterent. Quousque corpus
sanguine meo fratris iam dampnatam detinebis. Utinam non paulatim
sanguinem meum eius libem, totum simul accipiat. Et hiis dictis exspiravit.

Quo mortuo uxor eius que prole **De tyrannide regis Alexandri**
caret eo non superstite, fratres viri solutos a vinculis, maiorem natu
Alexandrum regem constituens qui cognominatus est Ianneus aliam
et eciam modestia prestare videbatur. Et qui fratrem secundum interfecit quia
regno aspirare videbatur, tertium secum vivere coegit privatum. Duxit
uxorem nomine Alexandram que et psalma dei est. Hic adeo iniquissimus
fuit quod in tribus annis circiter l milia seniorum interfecit quod facinora
eius detestabantur. Cuius offensus extra ipso munivit sibi palacium
in turri que baris dicebatur, super quam postea admiratus est tyrannus
quod iudei eam deservierunt cum defendi posset a duobus ab omni vincere.
Adeo autem offensus erat iudeis ut semel percunctanti ei quo nam pacto
eos sedare posset, responderunt si moreretur. Ob hoc in plateis Iherusalem
suspendit decem milia viros uxoratos, uxores quoque eorum et liberos ante
oculos iugulavit. Cum gemisset a pluribus et continuis fatigaretur morbis ex
immodico potu et intempestivis laboribus milicie se reddidit et
regni sui anno mortuus est. Duos relinquens filios Hyr-
canum et Aristobolum. Sciens quod filios propter iudeis odiosos reg-
num reliquit uxori, que sibi sub viro benivolenciam populi sepe quesierat,
tyrannidi eius sepius restitisset. Eciam simulatam religionem in habitu preferebat.

Genetalici appellati sunt propter nativitatum considerationes dierum, qui eciam vulgo mathematici vocantur.

Que dum regnaret [de regno alexandre et filiis eius hircano et aristobolo] hircanum primogenitum pontificem declaravit et futurum regem indicavit
quia modestus erat. Minorem vero aristobolum eo quod ferventior erat [illegible]
privatim vivere coegit. [Incidens] His temporibus ~~[illegible]~~ ars rethorica cepit
devictus a mario et silla captus est. Rome ars [illegible]
edocta a plocio gallo. Lucrecius poculo amatorio in furorem versus [de eo]
per intervalla insanie aliquos libros conscripsit tandem se interfecit. [phariseorum]

Eo tempore orta est in iudea heresis phariseorum de quibus breviter in [illegible]
post confectis aliis explicabitur. Quorum consilio iudeorum [illegible]
alexandra ut eorum consilio optimates quosque iudeorum alexandri
dampnaret aut interficeret. Demum diogenem qui familiaris alexandri fuerat
crudelissime occidit. Alienigenarum quidam duos sibi conflavit aristobolum
ut in iudeos tirannus debacharet. Proinde illi ad aristobolum [illegible]
runt eius proximo tuerentur. Nono autem regni sui anno [illegible]
runt alexandra. Et aristobolus collecta plurimorum manu [illegible]
~~[illegible]~~ se regnaturum declaravit. Ob hoc in fortem [illegible] [de discordia fratrum]
in mater coniugem aristoboli cum filiis in custodiam [illegible]
acceptos ne regnum sibi aristobolus usurparet.

Eadem mortua aristobolus collecto exercitu [illegible]
contra fratrem movit arma. Cumque congressi essent fratres [illegible]
iericontinus victus hircanus fugit in [illegible]. Tandem ea lege [illegible]
cordia pervenerunt ut aristobolus regnaret. Hircanus vero [illegible]
bus liber frueretur honoribus. Domos eciam permutaverunt. Erat tamen
hircano antipater prudenciam eius placencia et strenuitate [illegible]
aristobolus calumpniabatur et pr[e]dicebat. Hic persuasit hircano [illegible]
se dolo circumventum [illegible] et ad aretham regem arabum veniret [illegible]
eius auxilio rediret in regnum. Noctu igitur egressi venerunt [illegible]
regem arabum in oppidum quod petra dicitur. Ubi regnum [illegible]
collecto exercitu aretha venit in iudeam et obsedit [illegible]
cepisset nisi dux romanorum stauricus(?) solvisset obsidionem [illegible]
missus quod erat pompeius a romanis contra tigranem regem armenie
et ibi stauricum misit presidem sirie. Qui cum vidisset [illegible]
fratrum in iudea [illegible] ~~obsidionis~~ [illegible]
nerat sibi tributo in manu valida fines [illegible]
legati a fratribus utriusque venerunt auxilium eius [illegible]
tes. Corruptus autem stauricus [illegible] missis ab aristobolo [illegible]
quod primum romanorum iosephus est testatur ad arabes legatos [illegible]
tur romanorum et pompei eis nomine [illegible] nisi ab obsidione [illegible]
recederent. Recedens ergo aretha hircanum et antipatrum [illegible]
prope collocavit. Qui frustrati spe arabum in adiutorium [illegible]
contulerunt. Cum ei pompeius damascum venisset cum multis [illegible]
neribus venerunt ad eum orantes ut violenciam aristoboli [illegible]
odio iudicaret et hircanum restitueret regno. Sed nec aristobolus [illegible]
sibi defuit corrumpere stauricum fretus. Cum autem pompeius [illegible]
ei regnum non exhibuisset indignans [illegible] pompeio [illegible]
et recepit se in alexandrium [illegible] inexpugnabile oppidum [illegible]
Quare collecto romanorum sirorum quoque exercitu [illegible]
misit quoque ut de oppido ad se descenderet. Is vero [illegible]

decernebat potius presentari quam parere. consilio tamen suorum descendens de oppido relictis ibi custodibus precepit ut non nisi in manu sua scriptis epistolis obtemperarent. abiitque ierosolimam. Quem statim insecutus est magnus alacerrimus eum iericontam morte mitridatis sibi nunciata ubi primum uberrima producitur regio et palmarum plurimum et balsamum nutrit. ramus ferro lapidibus acutis robore stillante lacrima ex uulneribus colligunt.

Qualiter pompeius ierusalem sibi traditam templum expugnauit

Cumque ierosolimam ueniret. tristis aristobolus occurrit ei pecuniam pollicens et se in alexandrio. seque de cetero pariturum romano imperio. Sed horum nichil factum est. Missum enim gabinium ad suscipiendam pecuniam custodes nec in oppidum receperunt. Quibus commotus pompeius aristobolum in custodiam collocauit. Cum autem ierusalem obsedisset interim orta est dissensio in urbe. Nam fautores aristoboli urbem tueri. fautores hyrcani eam tradere romanis contendebant. Sed pars uicta aristoboli in templum secessit. Receptus itaque pompeius in urbe templum expugnabat. Cumque septentrionale ualle aggeribus impleret. labor esset infectus nisi obseruatis vii. diebus quibus operari iudeis fas non est aggerem fieri precepisset. mense tamen tercio phanum irruptum est. Faustus autem cornelius sille filius. primus ingredi ausus est et irruentes romani prophanauerunt templum et ut alibi legitur equos in porticibus stabulauerunt. Ob quam rem credunt numquam de cetero pugnasse pompeium quin uicerit. qui hactenus fuerat fortunatissimus. Postea autem die ingressus est templum pompeius admiratus situm et ornatum et religionem templi nichil tamen inde tulit precipiens edicens ut mundaret templum a sordibus. Cumque imposuisset ierosolimitis censum hyrcanoque pontifice declarato. aristobolum captiuum duxit duos quoque filios eius alexandrum et antigonum cum totidem filiabus romamque ~~pecalia que~~ tabat alia operabatur (?). Syrie et iudee ammistrone (?) scauro commissa relictis secum cohortibus duabus.

De diuisione regni iudee in pentarchias.

Alexander uero filius aristoboli ex itinere fugit qui magna manu collecta iudeam populabatur. et hyrcano imminebat occupauerat autem munitissima loca. alexandrium et hyrcanium et macheronta. Missus autem in syriam gabinius ut scauro succederet sibi quo et marcus antonius militabat. Cum eum in alexandrio obsedisset alexandrum consilio matris alexandri se reddidit ei. et castra ita quod gabinius consilio eiusdem mulieris habuit funditus euertit ne alterius belli fierent receptaculum. Palpabat enim mulier gabinium obsequiis. uiro et ceteris captiuis metuens qui rome erant adducti. Post hoc gabinius cum templi hyrcano mandata gerere iudeorum in quinque conuentus diuisit. quod per pentarchias iudee fuit gens subiecta. Eo tempore factus est antipater amicissimus gabinio et maxime marco antonio. adeoque claruit quod data est ei uxor ex ~~regia~~ nepotis regis arabum cypris nomine. qui suscepit ex ea quatuor filios et filiam. Primogenitus fuit faselus. secundus herodes qui postea dictus est ascalonita. tercius iosephus. quartus feroras. filia dicta est saloma.

Post hoc casu

De fuga aristoboli et iterata eius captiuitate

elapsus est roma aristobolus. qui magna iudeorum manu confestim alexandrium muro recingebat. Ad quem debellandum

pentarchie

missus est a Gabinio Antonius captusque iterum Aristobolus cum filio
Romam perductus est. Illum quidem in custodia senatus cohercuit, filios
autem in Iudeam remisit quia Gabinius id se spopondisse uxori
Aristoboli pro castellorum tradicione. Post hoc cum Gabinius ad
Egyptum detinerentur, Alexander Aristoboli filius Iudeos iterum
dissensionem reduxit. Sed rediens Gabinius pacem fecit et Hyrca-
no pontificium confirmavit. Quo mortuo missus est
Crassus ut eciam Parthos qui iam Romanis imminebant
In sumptus vero Parthice milicie omne sed aurum de templo
quibus Pompeius abstinuerat duo milia talentorum. Ob hoc
...os eius in se ipso iterum. Cuius successit preses Syrie Cassius
omnibus consilio Antipatris utebatur. De reditu Aristoboli in Syriam cum ...

Eo tempore factum est ~~dissidium inter~~ dissidium inter Romanos
pro Pompeio et Iulio Cesare. Cesar autem post senatum
et Pompei fugam, cum sibi Marcionem omnibus rebus Romanis
solutum Aristobolum cum duabus cohortibus in Syriam misit
hoc Iudeam sibi posse subici patris ~~...~~ et firmus
cesaris frustratus est, sed a studiosis Pompei veneno perimitur
bolus. Servabatur quoque corpus eius melle conditum ... sepultum est
donec iussu Antonii in monumentis regalibus sepulture
ditur. Quoque filius eius Alexander Antiochie a Scipione securi percus-
sus secundum Pompei litteras accusatione pro tribunali ...
his que in Romanos admisit. Philippus autem ...
sororibus suis ad quendam Ptolomeum filium Mennei qui sub Libano ...
rabat confugit. Accepit quoque Ptolomeus minorem ... Alexan-
dram uxorem, ex qua ut quidam tradunt suscepit ...
postea tetrarcham. Quod Antipater consulit in gratiam cesaris

Post hoc factum est prelium in Emathia cum interfuit Antipater ...
sub Pompeio. Qui cum rediisset in Iudeam timens cesarem ...
tum liberos suos ac nepotes ad Arabes cognatos ...
misit. Mortuo Pompeio Antipater in clientelam cesaris ...
Misit autem cesar Mitridatem Pergamenum ad ...
sum mittens cum eo incolam Libani et Ptolomeum ...
cum tribus milibus Iudeorum. Ubi vero Antipatris ...
stam et murum primus transcendit et Memphitas ...
sari plenum prudencia sua retinavit. Et mirum ...
tis pluribus occisis totus perfossus corpore ...
lio. Habita quoque victoria factorum suorum apud cesarem ...
testem habuit Marco eciam Antonio in pluribus cum ...
est amicus cesaris. Cui cesar Romana civilitate ...
immunitate donavit eique gratum pontificium confirmavit.

Eo tempore Antigonus Antipatrem et Hyrcanum ...
cum incriminabatur apud cesarem dicens eorum ...
consilio patrem suum et fratrem interiisse. Ad hec Antipater ...
multitudinem vulnerum demonstrans ubi non opus est ...
cicatrices se tacente clamarent ipsum fidelem Romanorum ...

Antigonus filius fuisset fugitivum eorum. Nullus ei ipsum a pompeio expulsum
non potuit avellere. nec etiam modo a cesare quesitus eum esse auxilium. Tunc
cesar cuiuslibet dignitatis sub pontifice in iudea dedit amici pro
optione. Qui in promissa dignitatis mensura a cesare procurator
iudee declaratus est. Impetravit quoque ut civitas patrie menia sibi reno-
vare liceret. Regnum quoque est concessum hyrcano. ita tamen ne rex vocaretur.
Sextum etiam cognatum suum cesar syrie prefecit. Quod herodes fuit

Post hoc antipater filium maiorem fasaelum iherosolimis prefecit est prefectus gali-
sub se procuratorem statuit et herodem galilee prefecit lee et pri-
qui cum natura strenuus esset latronem quendam ceps milicie presidis syrie
cum sequacibus eius interfecit adeoque terram quietam reddidit ut publice herodes
per galilee cantaretur. Fasaelus vero indole fratris bona emulacione
irritabatur. Ob hoc et pater eorum obsequiis regalibus a gente co-
lebatur. Nec tamen hoc tam magnificatus fraudis fuerat hyrcano. Vere fieri non pos-
se minorem in bene gestis conspexit effugiat. Erant quoque qui dicerent hyr-
cano quod antipatro et filius eius rebus potitis ipse vacuo regis
nomine sederet. Hiis accensus paulatim hyrcanus dum dicturus herodes
liber adversari. Qui minima prius galilea ad regem properabat
et sexti presidis syrie epistolam percipiens hyrcano ut herodem ab omni crimine
et pena liberaret. Nec multo post factus est herodes princeps milicie
sexti. et tunc iniuriam iudicie vocationis herodes vindicasset nisi pa-
ter et frater impetum eius fregissent. De morte iulii cesaris et signis.

Eo tempore dolo bruti et cassii occisus est cesar cum iam tenuisset me-
nses. vii. tenuisset principatum. Fuerat quidem rome imperatum a ro-
mulo sub regibus vii annis. et xl. Post sub consulibus res acta est an-
nis. ccccc. plus minus. Obiit autem cesar anno etatis sue .lvi. corpus
eius pro rostris combustum est. Statuit autem populus in foro columpnam la-
pideam numidici .xx. pedum. super quam tumulatus est quo et iulia
eius in foro. Centesimo die ante mortem eius fulmen cecidit in porta statuam
eius in foro et de nomine eius superscripcionem .C. litteram et capitalem abrupit.
Nocte precedenti diem obitus eius fenestre thalami eius cum tanto strepitu
aperte sunt ut epilempsia a strictis [illegible] domum estimaret. Eadem
die dum iret in capitolium date sunt ei littere indicantes mortis inminentis
que dum referret in occisus est in manu eius tenente sic nodum soluto.
Die sequenti apparuerunt tres soles in oriente qui paulatim in unum
corpus solare redacti sunt. significantes quod dominium lepidi et antonii
et marci antonii in augusti monarchiam rediret. vel pocius
quod noticia trium dei et unius toti orbi futura imminebat. Hoc etiam
dictum est.

Post hoc cassius et brutus in brevi magis defecturus homines quam inmeca-
cio locutus est dicens. Post hoc cassius venit in syriam. Quod herodes adhesit cassio
cius pede presens fuerat colligens exercitum contra augustum adoles-
centem et marcum antonium. hoc talenta exigebat a iudeis. Ex
his autem herodes de galilea .C. ferens talenta favorem cassii meruit
morti aliquorum indigne ferentis. Prefectus est etiam herodes cum cassio
ad filium qui ei adepta victoria regnum iudee pollicebatur. De nece

Erat eo tempore cum hyrcano. De antipatris vindicatum per herodem.
quidam de amicis suis nomine malichus aspirans ad sacerdotium

Cumque decrevisset hyrcanum veneno appetere. statuit prius antipatrem
appetere immemor beneficiorum ipsius. Suscepto itaque veneno per ministrum [illegible]
mortuus est antipater. Malichus vero cum de morte eius suspectus haberetur
coram herode in multis se excusabat. Conquestus autem herodes per
epistolam de morte patris apud cassium rescriptum ipsius accepit ut eum [illegible]
dolo vindicaret. Scripsit autem cassius chiliarchis ut vindicanti ad[illegible]
di operam ferrent. Vocantque herodes hyrcanum et malichum ad [illegible]
Quem dum irent circumseptum malichum chiliarche interfecerunt. [illegible]
Hyrcanus autem stupore dissolutus concidit vixque rediisset [illegible]
percunctabatur quis malichum interfecisset. Cumque unus respondisset [illegible]
preceptum. ait. Me et patriam cassius servavit in columnem [illegible]
insidiantem perempto. Non multo post cum egrotaret herodes [illegible]
felix malichi frater in ultionem fratris contra faselum movit arma [illegible]
hyrcanum consilio. Cumque convaluisset herodes hyrcanum [illegible]. Habebat et
antea [illegible] sed per affinitatem redierunt in concordiam. [illegible] de qua [illegible]
quondam herodes uxorem nomine dosidem sed ignobilem [illegible]
antipatrem susceperat. Repudiata uxore [illegible] mariamnem neptem [illegible]
cani cuius etiam amore circumcidit se et [illegible] De uxoribus

Habuit siquidem herodes uxores herodis et liberis eius [illegible]
[illegible] ex quarum .vii. novem [illegible] suscepit sobolem. Sed de [illegible]
eos in mediante suffi[illegible]. Primogenitus eius antipater ex doside [illegible]
drum et aristobolum ex mariamne. Archelaum [illegible]
malthaca samaritide. herodes antipas [illegible] post [illegible]
fuit et philippus ex cleopatra iherosolimitide. herodem [illegible]
quondam mariamnem filiam pontificis. herodes et faselus tetrarche iudee fiunt ab antonio

Sed ubi cassio in philippis interfecto. cesar [illegible] iudeorum [illegible]
in ytaliam antonius in syriam discessissent. [illegible]
mates faselum et herodem apud antonium accusabant [illegible] herodes
[illegible] vi possideret. nomen tamen suggessisset hyrcano [illegible]
in muneribus placavit antonium [illegible] ei in memoria patris [illegible]
eo familiaritatem. Cum autem demum antiochie [illegible] hyrcanum [illegible]
[illegible] astante etiam hyrcano percunctabatur hyrcanum [illegible]
qui nam rebus agendis esset aptissimus. Cumque herodem et [illegible]
alios pretulisset. hylaratus antonius eos [illegible] tetrarchas
chas inde declaravit. Abeunte autem antonio romam [illegible]
rex parthorum in manu valida eufraten transgressus [illegible]
descendens lysanias antigoni nepos filius ptolomei [illegible]
andra ut predictum est. pollicitus est talenta mille et [illegible]
tas ut antigonum in regnum reduceret. Accepto [illegible]
multis militibus parthorum antigonus [illegible] custodiebat [illegible]
faselus quidem muros. herodes domum regiam custodiebat. cumque [illegible]
intrasset urbem antigonus in diebus penthecostes. [illegible] regem [illegible]
tum est. Cum autem de pace tractum esset antigonus [illegible]
tum in dolo reposcebat. Egressi sunt igitur hyrcanus cum faselo [illegible]
tigonus ad parthorum regem [illegible]. herodes autem [illegible]
descendere suadente mariamne ut [illegible] fidei parthorum [illegible]
ber. Hyrcanus vero et faselus in itinere a parthis [illegible]

accepto herodes nocte ad ydumeos confugit. contribules suos dimisit uxores et filios et universam supellectilem. et ipse sub sequentes impetus sequencium sustinebat. Iudeorum autem prelius iudeos in fuga oppressus est cum quibus ipse a civitate stadio dimicavit ubi que ob incredibilem victoriam castrum munitissimum postea construxit quod herodion vocavit. Dimissis autem uxoribus et liberis in oppido masada sub custodia fratris sui iosippi in petram civitatem arabum perrexit. Parthi vero non solum antigonum restituerunt in regnum verum etiam hyrcanum et phaselum vinctos ei tradiderunt vberandos. Ut ille hyrcani auriculas dentibus truncavit. ne quando mutatis rebus summum pontificatum reciperet. Ab integris enim celebrari sacrificia oportet. Phaseli enim virtute prius est. quia cum nec ferri copia nec manus liberas haberet ad saxum fronte capite conspiravit. Cognito quidem quod herodes evasisset autem se estimavit mori quam ultore vivum relinqueret. De hyrcano vero sunt qui dicunt quod medicus ab antigono sibi missus in auriculas eius venenum pro medicamento infudit et mortuus est. Josephus vero refert eum ad parthos missum et diu habitum ludibrio et tandem evasisse ut infra explicabitur. Eo tempore quod herodes rome creatus est rex iudee.

Herodes accepta morte fratris romam pervenit nec hyemis asperitate retentus est. Circa pamphyliam fluctuantium et in rodo reparata romam profectus est. Primo quod cum in urbe exposuisset antonio qui miratus eius casum et misertus persuasit senatui ut herodem regem iudee ~~constitueret~~ declararet. Coronatus ergo herodes augusto et antonio hinc inde astantibus in capitolium ductus est. ubi decretum senatus super hoc facto repositum est. Remissus in iudeam herodes diuque principes cum eo ventidius et sylo qui eum in regno collocarent. Cum venisset ergo ~~iterum~~ in galileam. sylonem antigonus mercede corrupit. Et interea congredi adversus antigonum simulans occasionibus differebat. Cumque iudee obsedisset iherusalem romani tunc propter hyemis asperitatem. tunc ioppa victus ab obsidione discedentes in ydumea et galilea hyemabant. Nec tunc tamen herodes ociosus erat nota latronum multitudinem persequens etiam in cavernis eos igne suffocabat. Inter quos erat quidam senior .vii. filiorum pater. quos ipse stans in ore spelunce singulos evocabat nominatim et pacem quemque filiorum trucidabat. Novissime et uxorem tradens se cum super mortuos misit. quod herodes expulso antigono positus est in thronum regni in iherusalem.

Eo tempore cum athenas morabatur antonius et iam amore cleopatre tenebatur. Ad quem pervenit herodes frustra querelam super dolos silonis. Interim autem et iosippus frater eius ut aliquid preclare faceret contempto herodis iussu contra antigonum dimicavit. et victus decipitur est a papio principe milicie antigoni cuius truncum antigonus crudelibus verberare inhumaniter aggressus est. Cum autem accepisset antonius dolum sylonis misit sosium cum herode in manu valida. Et veniens in iudeam occurrentem sibi papium vicit. caput que eius ferendum fratri suo in solacium fratris sui occisi transmisit. Tandem quinque mensibus obsessam iherusalem cum sosio romani irruentes in ea nemini parcebant etiam licet herodes rogaret ut parcerent. Antigonus que descendens ad

pedes sosii consistere. Que non misceam sosius. Sed irridens antig[illegible]
num appellavit et in vinculis coniecit. Cum autem omnes milites multitu[illegible]
ad visendum sacra et spoliandum phanum sententiose refrenabat [illegible]
eos herodes acerbiorem sibi quam si victus fuisset fore dicens [illegible]
si quid videri nephas esset culpa sua visum fuisset. Invehebatur [illegible]
si vacuam fecit viris et opibus civitatem solitudinis regem se [illegible]
De suis autem facultatibus mercedem singulis se daturum [illegible]
Cumque promissa complesset, sosius auream coronam deo dicavit. que antigonum
vinctum antigonum ducens ad antonium remeabat [illegible]
securi percussit. Confirmatus quoque est herodes in regno [illegible]
quo romani dyadema susceperat. Hic est quoque quinque plures regni [illegible]
ortus annum regni herodis legitur. Translatum est itaque regnum [illegible]
genam imperante xpisti adventum. Audiens hyrcanus esse [illegible]
rediit in iudeam et in pristinum statum restitutus est.

de morte mariamne

Facta est dissensio inter mariamnem [illegible] illa hunc [illegible]
Et sororem herodis salomam. Hec illi meretricium illa hunc [illegible]
bilitate obiciebat. Consilio vero sororis herodes hyrcanum [illegible] mariamne
eo quod sibi regnum deberi hyrcanus diceret. In solacium vero mariamne pontificem ordinavit
ionathan fratrem eius cum esset ~~[illegible]~~ annorum xvii. [illegible]
et dosidam cum filio antipatro ad peticionem mariamne [illegible]
compulit solis tribus solempnitatibus ad adorandum [illegible]
permitteret. Tandem salome suggerente occisus est ionathas [illegible]
regnum videretur aspirare. Cumque accusaret saloma mariamnem [illegible]
de adulterio addidit quod compresse ymaginem suam misit [illegible]
ut ad amorem suum eum incitaret. Quod ut agnovit herodes [illegible]
ad antonium mariamnem sub custodia viri salome [illegible]
eius tradens dedit signa sub quibus si nunciatum ei fuerit [illegible]
cideret. Dumque moram faceret herodes vir salome [illegible]
mariamne indicaverunt. Reverso autem herode uxor [illegible]
miret cum lacrimis quia de morte eius [illegible] indicavit [illegible]
a stratis herodes suscitabatur a sorore. Dormivit [illegible] mariamne [illegible]
cum mariamne. Que rendit. Dormivit. Statimque mariamne [illegible]
di fecit et virum sororis. Veruntamen de morte mulieris [illegible]
modum diligebat indoluit adeo ut quasi lunaticus [illegible]
ria videretur. Cum autem convaluisset antipatrem [illegible]
Filios autem quos de mariamne susceperat alexandrum [illegible]
bolum romam misit liberalibus artibus ~~[illegible]~~ erudiendos.

Post hoc commissum est prelium [augustus addidit regno herodis] [illegible]
apud actium inter augustum et antonium [illegible]
Herodes missus ab antonio contra regem arabum [illegible]
patre ut quolibet eorum victo ipsa regnum illius obtineret [illegible]
et regni orientalium iam tunc moliebatur ut per eos ipsa regnaret [illegible]
herode offensum antonio cedem moliretur nec efficax [illegible]
iericontinam et palmarum et balsami feracem in sui dominium [illegible]
consulare. Victo igitur antonio cum augustus rodum venisset [illegible]
victum antonium superavit cum super hec herodes [illegible]
herodes deposito regio habitu in cultu privato stetit ante [illegible]
ait. Fateor me utilem fuisse antonio et fidelem [illegible]

subactus si affuisse. Verum nec omnino defui amicitia et firmamentum m[illegible]
rens ei. nec modo desisterem si mihi acquiesceres occidisses cleopatram
Antonius fomite. Una ergo cum victo victus sum coronamque cum fortu
na deposui ad te autem veni spem salutis de tua virtute presumens
Ad hec cesar. Immo salvus esto et nunc regnato certius. Meritus
es ut plurimos regnes cum amicitiam tanta fide tuearis. Tunc fecit
Antonius quod magis cleopatre ~~clamavit~~ paruit quam tibi. Te ei luctu
sumus ipse eius amentia. Exoptar quod tibi benefacere ut non quivis antonius
Cum autem pervenisset augustus in egyptum non solum in pluribus usus est herodis
amicitie. verum etiam in deserto eunti et redeunti exercitui ita paravit
necessaria ut nec aquarum copia deesset nec epulis vescebatur ita ut in ima
regni cesar. Mortuis vero cleopatra et antonio modicum esse
regnum herodis romanum exclamabat. Ob hoc augustus cum ~~[illegible]~~ [illegible]
partem regni quam abstulerat cleopatra concedit ei trachonitidem et itu
ream. totam quoque maritimam usque ad pyrgum stratonis quam post in honorem
augusti cesaream appellavit.

Vel ipse deus castolomita. Annus ei eius
quod et herodes ascalonita fuit natione
et herodes ascalonita fuit natione
editimis templi apollinis cuius filium an
tipatrem pueruli rapuerunt latrones yda
mei et cum eis diu fuit quem etiam postea
idumei et cum eis diu fuit et rediimere debebat
et princeps eorum vir et ydumeus debebat.

Asserunt autem in ascalone do
minium regia. et deinceps agnoi
natus est ascalonita. Ratione ei
dumeus fuit ex parte anulis
commune. Dedit quoque ei cesar custodes
galathas satellites stipatores cleopatre immanes et sanguinum
humanum avidos. De offensa herodis in filios. De herodianis.

Qui cum pluribus eleutherii dicentur a flumine eleutherio similiter gra
ciose sirie que oriundi erant decreto herodiani dicti sunt. Cum autem se
cesseret pluribus in ihrusalem turrim quam vocavit antoniam. fecit et munitionem aliam
quam vocavit agrippinam. A cesare enim amabatur post agrippam et ab
agrippa post cesarem. Posuit etiam aquilam auream super speciam portam
templi ingentis ponderis in honorem romanorum in dextris ad egressum fenestris

Fecit et heroydion in quo sepultus est.
Fecit et faselit in medera fecit
reparavit samariam quam et sebasten
nominavit. ubi et templum maiori cesari
dedicavit. Aliud etiam templum cesari ior
danis fonte de candido marmore
cesari posuit.

Fecit etiam cesaream palestine
que fuit turris stratonis que nunc
dicitur in qua templum adiectum augusti
cesaris posuit de candido marmore
castrum in qua post cornelius
centurio creatus est a petro episcopo.

Postquam non erat reparationis regni locus que vacuum ho
nore cesaris relinqueret. Anno quoque xv regni sui templum dominum magnifi
ce decoravit. Nec solum in regno suo verum etiam in adiacentibus civitatibus
memorialia sue liberalitatis et industrie opera reliquit. De offensa herodis
in filios.

Post hoc videret a studio filii eius et erat alexander
acerrimus vocatur. Quorum unus aristobolus filiam salome ami
te sue duxerat uxorem. Alter filiam regis capadocie glaphyram licentius de suc
cessione regni cum patre disceptabat. Ob hoc offensus pater antipatrem
eius sponse faciebat. In testamento quoque aperte iam finalem successorem
declaravit. Porro deinde predicti fratres de morte patris occulte tractabant
quorum consentiens pater a se eos reiecit. Hii vero romam navigaverunt
ut patris iniuriam deferrent ad cesarem. De ii accusatione patris.

[illegible]

Fuit autem in diebus herodis regis *De conceptione precursoris* sacerdos quidam
iudee effluxis annis regni eius xxx°. [illegible] cui nomen
nomine zacharias de vice abia et uxor eius [illegible]
nomine elyzabeth. David enim amplians volens cultum [illegible]
xxiiii°r instituit summos sacerdotes quorum unus ma-
ior erat qui dicebatur princeps sacerdotum. Instituit [illegible]
xvi. viros de eleazar et viii. de ythamar. qui sibi [illegible]
aaron. Et per sortes dedit cuique ebdomadam vicis sue [illegible]
autem abyas. octavam ebdomadam de cuius genere zacharias [illegible]
significationis secundum ponere porrexit ei angelus nativitatem [illegible]
de uxore. Qui considerans sterilitatem uxoris et [illegible]
turum non credidit. Et ob hoc obmutuit usque ad diem [illegible]
nomine eius pueri et magnificenciam cum abstinencia et [illegible] *De annunciatione salvatoris*
Concepit autem elizabeth et occultabat se mensibus v.
Mense autem vi° missus est gabriel angelus [illegible] ioseph. Cum
in nazareth ad mariam virginem desponsatam ioseph [illegible] altissimi
eam salutatam dixisset eam pariturum ihesum filium altissimi [illegible]
sisset quomodo hoc fieret cum se non cognituram virum [illegible]
nisi aliter deus disponeret. addidit angelus non de viro [illegible] elyzabeth
sed conceptum. Et eciam concepisse cognatam suam elyzabeth [illegible]
dicitur. Primo enim erant sacerdotalis tribus et regia [illegible]
ron uxorem habuit de iuda elyzabeth sororem naason [illegible]
da pontifex iacobeth filiam regis ioram. Et ait maria [illegible]
secundum verbum tuum. Et statim conceptus est christus de virgine [illegible] visibilis
homo in anima et carne. Ita tamen quod liniamenta membrorum [illegible] *De ortu pre-*
ni non possent. Creditur autem fuisse conceptus viii [illegible]
et revolutis xxxiiii. annis eadem die mortuus est. *cursoris* [illegible]
Exurgens autem maria abiit in civitatem [illegible] ierusalem in tribu
iuda. Iuda nomen regni est non tribus [illegible]
nimi erat per quam forte transiit ad oppidum in quo [illegible]
riam habitasse quarto miliario ab ierusalem et ibi [illegible]
legitur in libro iustorum quod beata virgo primo levavit [illegible]
salutasset elizabeth exultavit infans in utero eius. Et [illegible]
dominum suum ex beatam prophetavit ea elizabeth [illegible] partu [illegible]
cum novum domino dicens. Magnificat anima mea dominum etc. [illegible]
ibi mensibus tribus ministrans cognate donec pareret [illegible]
dixit in domum suam. Octavo autem die cum circumcideretur [illegible]
caveret cum nomine patris sui zacharias. Ait mater [illegible]
Iohannes scripsit et pater suus pugillari. Est autem pugillaris [illegible]
la quam pugno premitur vel calamus scriptoris. Et [illegible]
charie. Et prophetavit canticum fecit domino. [illegible]
Et quod hec duo cantica evangelica [illegible]
crescebat et confortabatur spiritu et erat in desertis locis [illegible]
sionis sue ad israel. Videns autem maria nazareth [illegible]
de spiritu sancto in utero habens. Qui volens eam traducere [illegible]

Hec duo cantica non cantantur in ecclesia eo ordine quo sunt edita. [illegible]
cantico zacharie legitur. Et excepit cornu salutis nobis [illegible]
loquitur ad puerum quod fuit aurora solis [illegible] in laudibus. Et [illegible]
Respexit humilitatem ancille sue [illegible] et ipsius marie [illegible]
et agit de incarnatione ibi. Suscepit israel puerum suum. [illegible]
cio dominum. Tercium canticum symeonis quod scribitur [illegible]
quod orat se dimitti in pace quod est in [illegible] completorium.

occulte voluit eam dimittere. In sompnis autem admonitus ab angelo ut eam acciperet in coniugem. Et ne suspicaretur adulterium conceptum puerum de spiritu sancto dicitur et ut Ihesum vocaret precepit, quia salvum faceret populum a peccatis eorum. Ex hoc cognovit Ioseph deum nasciturum qui solus peccata dimittit. Et accipiens sponsam in uxorem cum virgine virgo permansit. Habuit autem virgo virum ne gravida infamaretur et ut viri solacio et ministerio frueretur et ut dyabolo occultaretur partus dei. **De descriptione orbis**

In diebus illis exiit edictum a cesare augusto ut describeretur universus orbis. Volens autem cesar scire numerum regionum in orbe que romane suberant dicioni, numerum eciam civitatum in qualibet regione, numerum quoque capitum in qualibet civitate, precepit ut de suburbanis oppidis et pagis ad suam confluerent homines civitatem, et maxime ubi habitabant ad civitatem convenirent unde trahebant originem et quisque nummum argenteum precium x nummorum usualium unde et denarius dicebatur presidi provincie reddens se subditum imperio romano profiteretur. Ita et nummus ymaginem prefebat cesaris et superscriptionem nominis. Et quia nummus communis census capite fiebat, etiam denotabat numerum et redigebatur in scriptis. Et hec professio huiusmodi descriptio vocata est. Hec descriptio prima facta est a preside Syrie Cyrino. Prima dicitur quia ad Cyrinum. Quia cum Iudea in umbilico nostre habitabilis esse dicitur, provisum est ut in ea inchoaretur et deinde per circumstantes nationes alii presides prosequerentur. Vel forte prima universalis vel in universali, quia alie precesserunt particulares. Vel forte prima capitum fiebat in civitate a preside, secunda civitatum in regione a legato cesaris, tercia regionum in orbe coram cesare. Hic primum Iudea facta est stipendiaria romanis. Hec descriptio facta est quinde singulis annis videtur quia in ewangelio legitur. Magister unde non solum hoc anno ... Ascendit autem Ioseph a Nazareth in Bethleem eo quod esset de domo David ut profiteretur cum Maria uxore pregnante. Si mulieres profitebantur, virgo ... sic est ut profiteretur cum Maria. Si soli viri, sic est ordo: Ascendit Ioseph cum Maria.

De ortu salvatoris.

Factum est cum essent ibi peperit virgo filium suum primogenitum, non post quem alius sed ante quem nullus, et pannis involutum reclinavit eum in presepio quia non erat ei alius locus in diversorio. Diversorium fuit pauperibus frequentatoribus ... que ob id ipsum conveniunt ... diebus ... et in eo ... inter duas domos opertum, hinc quod diversorium dicitur ... sub quo cives ad colloquendum vel consedendum in diebus ... vel pro aeris intemperie divertebant. Forte ibi Ioseph presepium fecerat bovi et asino quos secum duxerat, in quo repositus est Ihesus. Ad quod quidam referunt illud Ysaie: Cognovit bos possessorem suum et asinus presepe domini sui. Et illud Abacuc: In medio duorum animalium cognosceris. Et in picturis ecclesiarum, que sunt quasi libri laycorum, hoc representatur nobis. **De nativitate domini.**

Natus est autem salvator anno regni augusti ... annos et ... a morte ... usque ad ... in regno augusti ... Anno vero regni Herodis xxxi. In universo orbe pacato natus est dominus, olimpiadis centesime ... anno vero ab urbe Roma condita dcc lii. Natus est autem nocte dominice diei ... consule ... viii kalendas ianuarii ... quibus ... et sublatis ... vii. viii ...

Et presepe in quo iacebat Ihesus delatum est Romam ab Helena et est in ecclesia sancte Marie maioris ... basilica in Bethleem non longe a presepio ... requiescit ... Paula quoque et Eustochium ...

... ad hoc quia ... fuit ... feria post mortem ... In anno eodem sequente natalis eius fuit in dominica et idem fuit in anno conceptionis et nativitatis. Unde qui ... feria sequens dies nativitatis est dies dominica.

Sed ad numerum pro ... [illegible]

manet. Itaque kalendas ianuarii in dominica die incipies quod occurrit. Secundum alios [illegible]
qua dixit fiat lux. visitavit nos oriens ex alto. Inchoavit [illegible]
secundum quosdam .vi. etatis a nativitate christi. secundum apostolum qui ait. Cum venit [illegible]
intudo temporis etc. Secundum alios a die qua baptizatus est [illegible]
rinam datam aquis. Secundum alios a passione quia tunc apertum est [illegible]
iam est quodammodo .vii. quiescentium. Fluxerunt quidem ab adam [illegible]
milia .c. xcvi. Ab abraham [illegible] duo milia .xvi. secundum [illegible]
breos vero longe pauciores. De cantico angelorum et [illegible]

Et pastores erant uno miliario a bethleem in eadem regione
custodientes vigilias noctis super gregem suum. [illegible]
equinoctiis in utroque solsticio vigilias noctis custodire [illegible]
veneratione. qui forte et apud iudeos ex usu consuetudinis [illegible]
Et ecce angelus domini stetit iuxta illos annuncians eis natum [illegible]
in bethleem. et in signum positum puerum in presepio [illegible] Et subito facta est
cum eo multitudo angelorum dicentium. Gloria in excelsis deo et in terra pax
pro hominibus bone voluntatis. quia per christum glorificatus est pater et homines [illegible]
inter deum et hominem. inter ~~iudeum et gentilem~~ angelum et hominem [illegible]
inter deum et gentilem. Propter hanc multitudinem angelorum vel pro grege [illegible]
rorum voluit quidam locum illum prophetice dicere turrim gregis [illegible]
cum turris gregis nebulosa. Cum tamen iam primo [illegible] Et [illegible]
idem. quia iacob ibi pavit gregem cum rachel [illegible]
pastores usque bethleem. invenerunt verbum quod factum erat ad eos. [illegible]
audiebant mirabantur super hiis que dicebantur a pastoribus ad eos. [illegible]
que conservabat omnia verba hec conferens in corde suo. f. [illegible]
ihesus ut putabatur filius ioseph. Tripliciter generacio [illegible]
hominis conditio de terra. Prima de latere viri. Tercia ex femina sine viro [illegible]
ut sine viro nasceretur homo de femina. Unde [illegible] generacio invenitur [illegible]
christi. filius hominis dictus est. Prima et [illegible] Octavo die [illegible]
de ruina gratiam. In quinta de ruina [illegible] ihesu [illegible]
ciderunt puerum et declaraverunt nomen eius esse ihesu [illegible]
erat ei ab angelo priusquam conciperetur. De magis et stella [illegible]

Tertiadecima vero die ecce magi venerunt ab oriente [illegible]
dicentes. Ubi est qui natus est rex iudeorum. Vidimus enim stellam eius [illegible]
et venimus adorare eum. Successores isti fuerunt [illegible]
qui stellam noverunt eius vaticinio. et a magnitudine [illegible]
magi nuncupati. quos et greci philosophos. [illegible] magos [illegible]
Venerunt ei de finibus persarum et chaldeorum ubi [illegible] magos [illegible]
et saba regio [illegible]. Quidam tamen non eos primo magos [illegible]
sed postquam dolum herodis per aliam viam [illegible] fefellerunt. apparuisse [illegible]
dicit stellam ante multo tempore quam christus nasceretur. Poterant tamen [illegible]
tam multo ante tempore de longinquo venerunt. Potuit [illegible]
diebus super dromedarios longa terrarum spacia transmeare [illegible]
magos herodes rex turbatus est et omnis iherosolima cum illo [illegible]
rex nec quidem de semine hyrcani vel aristobuli natus esset [illegible]
tus se tamquam alienigena destruendo. Turbatur autem [illegible]
re miraculum perculsi. Cumque diligenter didicisset rex [illegible]
gis ut per eum natale pueri cognosceret. [illegible] a sacerdotibus [illegible]
[illegible] ubi christus nasceretur. Qui iuxta micheam [illegible]
futura nasciturum dixerunt. Bethleem [illegible]

Dicitur quod preputium domini delatum est ab angelo karolo magno [illegible]
est ab eo aquisgrani. Et postea a karolo calvo positum est in ecclesia [illegible]
apud carrosium in pictavia.
Orietur stella ex iacob etc. Rome templum pacis corruit [illegible]
[illegible] me quis cum [illegible]

calleph sibi sepulta est. quam quidam suspicantur filiam fuisse .vi. et marie
sororis moysi. Postea vero post famosam sterilitatem propter quam elymelech
cum domo sua abiit ad moabitas cum reddita fuisset ei incredibilis
ubertas dicta est bethleem quod sonat domus panis. Dixit rex magis
ut inuenientes puerum sibi indicarent ut ueniens adoraret eum. Iam enim
annum direxerat ad presepium pueri. Quos egredientes de ierusalem stella
antecedebat usque dum ueniens staret supra domum ubi erat puer. Dicit
fulgentius stellam tunc creatam notabilem et distinctam a ceteris et splendore
quam lux diurna non impedivit. et in loco medio et in firmamento cum
stellis moventibus erat nec in ethere cum planetis. sed in aere vicinas terris
tenebat vias. et in motu qui prius immobilis super iudeam magis dedit
signum veniendi in iudeam. Qui ex deliberacione sua ierusalem tamquam caput
iudee adierunt. Quibus egressis tunc primo motu notabili precessit eos
tunc facto officio more esse desiit revertens in materiam unde
sumpta fuerat. Tamen quidam tradunt bedam voluisse quod in puteum bethleemiticum
cecidit et post in diebus paule et eustochij apparuit virginibus deo di
catis cum miraculose vidisse. Quod quia fabulosum estimaverunt fratres
cum quibus monasticam ducebat vitam eas a conventione sua quasi separaverunt
Ingressi vero domum magi quam **De oblacione et nominibus magorum.**
diversorium lucas nominat optulerunt puero singuli aurum thus
et mirram secundum consuetam sabeis oblacionem tria significantes eum re
gem deum et mortalem. Nomina trium magorum hec sunt hebraice. Appellius
Amerius damascus. Grece. galgalath. magalath. Sarachim. Qui
cum deliberarent de reditu. Responsum est eis in sompnis ne redirent ad herodem
et venientes tharsum cilicie conducto navigio redierunt in regionem suam.
Et postquam impleti sunt dies purgacionis marie **De presentacione domini**
tulerunt puerum in ierusalem ut sisterent eum domino. id est offerendo presentarent
et dederunt hostias pro eo par turturum aut duos pullos columbarum
insuper redimerunt eum [illegible] siclis argenti. Et erat in ierusalem symeon
senex qui acceperat a spiritu sancto non visurum se mortem nisi videret christum domini
et tunc eodem spiritu venit in templum et accipiens puerum in ulnas suas cum
christum ait. Nunc dimittis servum tuum domine secundum verbum tuum in pace etc.
Et prophetans de passione christi ait ad mariam. Et tuam ipsius animam pertransibit
gladius. id est passio ipsius. Non enim sine maximo dolore poterit videre
crucifigi filium. eciam si resurrecturum speraret. Vel ita. Animam ipsius
que tua est. quam scilicet tu diligis pertransibit gladius. Eadem hora super
veniens et anna prophetissa et loquebatur de illo omnibus qui expectabant redempcionem israel.
Tunc herodes videns quod illusus esset a magis **De fuga domini in egyptum.**
videns enim magos nichil sibi renunciasse putavit eos visione
stelle deceptos et erubuisse redire ad eum. et ideo ab inquisicione cessavit
Sed cum audisset que de eo dicta fuerant a pastoribus et magis et prophecias symeonis
omnibus et anne sensit se illusum et de morte puerorum bethleemitarum
cogitabat ut illum quem ignorabat cum eis occideret. Propterea per ammoni
cionem angeli fugit ioseph cum puero et matre eius in egyptum usque ad
obitum herodis. Cumque ingrederetur dominus egyptum corruerunt ydola egyp
ti secundum ysaiam qui ait. Ascendet dominus nubem levem. et ingredietur
egyptum et movebuntur simulachra egypti. Tradunt quod sicut
tempore filiorum israel de egypto non fuit domus egypti in qua deo pri

nō de ihu fu giente in egyptum

-rimine non iaceret mortuum primogenitum. ita ut non fuit repulsus in egipto [illegible]
in quo non corruisset ydolum. De nece puerorum et [illegible]

Herodes autem dum de nece puerorum disponeret per epistolam citatus est [illegible]
a cesare augusto ut romam iret ad accusacionem filiorum suorum. Romam [illegible]
tamen iosephus dicit quod alexander filius suus romam [illegible] de
veneno sibi parato, venit apud cesarem postulavit [illegible]
per ciliciam audientes naves tharsensium magos [illegible]
hemeri combussit naves tharsis secundum quod david [illegible]
[illegible] cum filius discrepasset cum cesare hac lege [illegible]
adolescentes patri in omnibus obedirent. ipse autem regnum [illegible]
[illegible] a suspicionibus liberatus esset. Veniens igitur [illegible] a cesare [illegible]
[illegible] quia filius astantibus et concordia [illegible] regnum [illegible]
sunt. et se successoris iudicem constitui [illegible] herodes [illegible]
redditum confirmaret. Tunc confirmatus in regno herodes [illegible]
mittens occidit pueros qui erant in bethleem et in omnibus finibus eius [illegible]
tu et infra. secundum tempus quod exquisierat a magis. quorum [illegible]
[illegible] tercio miliario a bethleem ad austrum sepulta est [illegible]
et [illegible] hic est. Ortam didicerat stellam herodes. eadem die [illegible]
dominus. et secundum ortum stelle dominum annuculum esse sciebat [illegible]
dierum. Ideoque super etate eius usque ad bimos et infra usque [illegible]
[illegible] timens pueri morphoseon. [illegible] transformacione [illegible]
simulabatur se etate sua vel infra facere transformare. [illegible]
dicit stellam apparuisse per annum ante domini nativitatem [illegible]
[illegible] tunc eciam dominum fuisse natum et sic putabat dominum [illegible]
adiectione aliquorum dierum. et ideo occidit pueros bimatus [illegible]
usque ad v annos scilicet non minores bimis. et [illegible] inferiores [illegible]
[illegible] racione [illegible]. [illegible] racione [illegible] bimis inferiores [illegible]
post nati sunt. Ita racione [illegible] maiores bimis inferiores [illegible]
eos [illegible]. Cui assertioni videtur facere [illegible]
[illegible] adeo grandia quod bimorum esse non possent [illegible]
[illegible] maiores erant homines tunc [illegible] quam [illegible] sunt. [illegible]

Tunc impletum est illud ieremie. Vox in rama [illegible]
audita est etc. Rama locus est [illegible] miliaria [illegible]
a bethleem ubi fere deleta est tribus beniamin [illegible]
parum superstites planxerunt mortuos suos. Hoc autem [illegible]
[illegible] comminando quod prophetando [illegible]. Quia [illegible] rachel [illegible]
ruinam duabus [illegible] iuxta [illegible] filius rachel [illegible] de nece [illegible]
vox audita est in rama. Tunc eciam [illegible] de nece [illegible] excelsis [illegible]
[illegible] ait. et tunc rama non est nomen loci. Sed quia excelsus [illegible] audita est. [illegible]
sonat idem est ac si dixisset. Vox in excelsis audita [illegible]
[illegible] dici. [illegible] plorans filios suos cum bethleem [illegible]
Sed quia tribus beniamin contermina fuit iude [illegible]
[illegible] de beniamin fuisse occisos per viciniam ad [illegible]
herodis. Vel quia rachel iuxta bethleem sepulta est [illegible]
[illegible] ea [illegible] in loco eodem [illegible]. Et noluit consolari [illegible]
id est inconsolabiliter dolebat de eo quod non sunt. id est de eo quod mortui [illegible]
Innocentes quidem martires dicuntur [illegible] vocabulo [illegible]
xpisti. scilicet quia pro xpisto occisi sunt. quamvis non loquendo [illegible]

Martires dicuntur quinque qui moriuntur loco xpisti ut innocentes pueri. Quinque [illegible]
ut stephanus. Quinque pro legis rectitudine ut machabei. Quinque [illegible]
archiepiscopus cantuariensis.

Est et rama civitas iuxta montem sylo uno miliario a bethleem [illegible] filiorum suorum [illegible]
[illegible] posuit iacob xii lapides [illegible] in signum [illegible]
sepulta est.

Martirium: [illegible] voluntate; compassione xpisti; effusione sanguinis.

Martirium: [illegible] in [illegible]; [illegible] in [illegible]; compassio in [illegible]; castitas in [illegible].

Evangelium

...pro quod [illegible] etiam solempnizatur propter eos qui primus ad inferos descenderunt. Unde et in
eorum solempnitate cantica [illegible] subiicitur, scilicet Te deum laudamus et Gloria
hypo[illegible]sis. Pro alleluya [illegible] laus tibi christe. Ubi vero [illegible]
Pactum est autem [illegible] milites. De nece duorum filiorum herodis
orbanas [illegible] miserabiliter orbaret. Nam per astuciam an
tipatris filii [illegible] que susceperat ex doside iterum suspecti sunt alexander
et aristobolus patri. Ob hoc rescripsit herodes augusto in litteris filios accu
sans. Misit ergo augustus saturninum et pedacium cum inscripto legatos ut
coram his duobus adiecto consilio procerum filios iudicaret et de eis
[illegible] posset facere quod vellet. Auditis autem hinc inde partibus
legati dampnandos illos pronunciaverunt [illegible] morte. Tunc apud sebasten
coniecit eos pater in vincula. Tortores vero eorum apposuit torquere pro
confessione eorum extrahenda si animam suam aliquid machinaretur filii.
Confessus est autem quidam multa sibi promissa ab alexandro si patri vene
num daret. Confessus etiam [illegible] promissis sibi muneribus si dum
patri barbam [illegible] iugulabat. Addidit quod dixisset alexandrum
spem ponendam in sene tingebat vel scindebat ut videretur adoles
centis. Huius mortis [illegible] herodes missis speculatoribus iussit filios occi
di et apportari in alexandrium ibique sepeliri cum alexandro avo
suo materno. De priori testamento herodis

Tunc inscripsit testamentum herodes et antipatrem futurum regem in
stituit et herodem quem cognominabat antipas substituit antipatro.
Antipater vero implacabile odium populi accepit [illegible] fratribus suis
[illegible] columpnias. Et ob hoc etiam patri non recto iam oculo eum as
piciebat. Ad hoc etiam antipater molestus erat patri quod fratrem sibi substitueret
[illegible] ad filios antipatri regnum transire noluisset. Alia quoque maior causa
odii in patrem orta est ei, nam pupillos filiorum quos occiderat prima di
lectione fovebat [illegible] nepotibus suis eos copulans matrimonio
[illegible] iosephum parvuli relicti de aristobolo. herodes agrippa q[ue]
[illegible] occidit gladio. et herodias quam post abstulit herodes anti
pas philippo fratri suo. Timuit ergo antipater ne ad pupillos fratrum suorum
regnum revocaret herodes quia eos ex parte matris [illegible]. Co
[illegible] etiam feroram in odium herodis adeo ut ferroras secederet a
[illegible] in terra que concessa ei fuerat transiordanem. Ipse etiam patrem
[illegible] quibusdam excogitatis occasionibus romam properavit effica
cissimum venenum a quadam venefica arabica comparans et apud uxorem
ferore reponens, quod interim dum ipse abesset per ministrum quem con
duxerat patri propinaretur. Quomodo herodes incarceravit antipatrem.

Cum igitur antipater rome esset mortuus est ferroras. Accepit quoque
herodes de veneno reposito apud uxorem ferore per ancillam
[illegible] a domina sua recedente. Itaque ~~[illegible]~~ [illegible]
relictam fratris afferre eam cum veneno iubet. Illa vero quasi allatura egressa
de tecto se precipitem dedit. Sed semiviva allata ad regem ait. Cum mo
reretur frater tuus vir meus ait mihi. Affer huc mulier venenum quod re
linquit nobis antipater meque videre in igne comburere, ne ad inferos con
sciam fratricidii ulterius feram. Ego vero magnam partem eius in ignem fu
dens modicum in [illegible] dubios casus et quia te metuebam reservavi
[illegible] cum veneno [illegible] expirant. Accepit quoque pluribus

aliis argumentis quod Antipater in mortem patris grassaretur herodes eum
maritime [illegible] · interim quod illius rependiavit · Cuius filium de parte
adio publice accusisset presente Varro preside Syrie cum illis de
Ierosolimam venerat posuit eum in carcere apud Iericontem. De morbo herodis

Omnibus completis filii contra patrem ut eos [illegible] · contra morbo superveniente
cum filio exquisitis premeret suppliciis · Quomodo morbo cum eis sub
cedebat et senectus cum annos lx · quos natus erat · cum duo viri sophiste
clades contra affligebat · Erat autem in Iherusalem duo viri sophiste · cum
non pauci adolescentium sectabantur cum leges exponerent quia in
timme visum est regem iubescere ut aquilam auream desuper
maximam portam templi contra patrias leges posuit · et in
iectum rex commotus est magnitudine morbi superabat · rex fuerat
tentionem percedens in omnes Ierosolimitas iniquitatis hanc stimulas
bar · scilicet ad preces ipsius in preliis auctores ultus est · Illos quorum
missis aquilam concidunt vivos incendit cum duobus Quod febriculosus
De hinc variis affligebatur doloribus languoribus insanabilibus in corpore
febris non mediocris erat · pruritus intolerabilis in toto corpore
superficie assiduus vexabatur · coli tormentis · pedes tumentes
eo tumuerunt · putredo testiculorum vermes generabat · crebro
anhelitus et interrupta suspiria · quod ad vindictam dei ab omnibus
Ipse vero Iordanem transiens apud Callirhoen aquis calidis
Cumque corpus eius oleo candidiori foveri medicis placuisset
plenum demersum ita dissolutum est ut etiam lumina quasi morientis
verteret tamen ad clamorem astantium respexit visus est. De mandato herodis moriturus

Cumque redisset Ihericho iudeis occidendis in morte herodis
audiens iudeos mortem suam exspectantes cum gaudio
collectos nobiliores iuvenes concludi precepit in ypodromo
est circi · precipiens Salome sorori sue ut cum animam efflaret etiam invitos
illos occideret · ita ut omnis iudea in morte sua ~~[illegible]~~ plangeret ·
plangeret · Literis vero quas Roma miserat recitatis a Cesare ut
a Cesare ut Antipatrum in exilium ageret vel si mallet morte plecteret
ret · Quo nuntio paululum recreatus est · cum pomum quod libenter
petiisset cultellum quod ad incidendum poposcit · sumpsit
distenderet circumspiciens ne quis arbiter impediret se percussurum
dexteram sustulit · Sed Achiabus consobrinus eius dexteram continuit · Quo audito
ululatus · qui rex mortuus esset in regia exortus est · quo audito
Antipater · consulens custodibus iussa premittebat ut eum solverent
cum accepisset herodes graviter tulit expulsionem filii et mortem
continuo missis satellitibus occidit eum · sepelirique precepit in regno
mo · Deinde mutavit testamentum archelaum constituit regem
sive ita tamen quod ab augusto susciperet dyadema · De morte herodis et successione archelai

Post mortem autem filii quinque diebus expletis
mortuus est herodes · xxxvii° anno postquam a romanis rex appellatus
erat · talis fortunatissimus in rebus domesticis infelicissimus
fuit · Sepelivitque eum archelaus in herodium · Deinde ad
regni ornatus in funeris pompa promittens · Deinde
in singulis preciosis contemptis epulis que [illegible]
Cum mos iudeorum ob expensas funeris multos depauperans
dida veste indutus ascendit in templum · Variis quod favoribus a plebe
susceptus est · Sedensque pro tribunali donis se etiam a regis nomine

Hippodromus ab hippos grece quod latine equus et dromos
velox quasi velox equus ad
currendum in seculo · vel
est idem quod carcer circi ·
Circus est stabulum equorum
qui parantur ad currendum ·

·Ewangelium·

[no]lle vocare donec a cesare confirmata foret successio permittens
[ta]m patre melior in omnibus appareret. Quo circa alii tributa levari, alii vec-
tigalia tolli, quidam solvi custodias acclamaverunt. Postulantes
autem Archelaus annuens celebravit hostias et in epulis cum amicis sine-
Orta est autem seditio quam in **De lite filiorum coram augusto pro regno**
novis regibus solet accidere. Plurimi enim sophistis pro defensione legis
condempnatos occisos lugebant. Omnes enim pontifices quos Herodes pro
pecunia fecerat amovendos proclamabant. Instante autem azimorum die cum turba
ab immolacione prohiberet pontifices Archelaus misso chiliarcho plebis con-
sedare primus attemptavit. Cum autem vulneratum remisissent chiliarchum
immissa gradi manu militum circiter iii milia occidit. Per vocem preconis
omnes ad propria redire commonens. Neglecta festivitate abierunt. Archelaus
vero cum Nicholao et Ptolomeo secretariis patris sui Romam profectus
est. Salome quoque et filios eius secum duxit ut cum testamento extrema
voluntate patris testaretur. Philippo fratre regni procuratore relicto. Profec-
tus etiam Romam Herodes ut de regno vindex cum fratre disceptaret. Fretus
Hireneo patre ad memoriam dicendi plurimum confisus. Cesar quoque
optimatibus Romanorum patribus prosequendi copiam dedit. Ibique
Gaius ex Agrippa et filia sua natum filium adoptivum se-
cit. Archelaus sibi regnum deberi asserebat et etatis merito et
testamenti voluntate. Antipas vero primum deberi servari testamentum
in quo pater quando corpore mentis esset scripsit. Secundum vero nullius fore
in quo ipsos mentis fecerat. Sed et tunc manu propria se asserebat
etiam quod Archelaus umbram regni detulisset ad cesarem
corpus regum heredarum sibi imposuisset. Postremo quod initia po-
testatis sue iii milium occisorum sanguine maculasset. Cesar vero
differens secum de cognitis deliberabat an aliquem regni
successorem constitui oporteret an toti familie distribui principatum.
Hec cum litteras Varri de Syria accepisset Iudeos defecisse nunciantis
a tributi. Interim quoque mors Archelai mortua nunciatur. **De quatuor regibus in Iudea.**
Sub hoc tempore quatuor reges in Iudea
dicuntur surrexisse. Nam in Ydumea duo milia veteranorum qui sub Herode
militaverunt. Sephori vero Galilee Iudas filius Ezechie latronis
qui ab Herode olim capitali diadema sibi imposuerat. Trans flumen
Symon quidam ex servis regalibus vastitate corporis fretus alatus
rex creatus est. Pastores quoque quedam pretii corporis compassionem
Iezrael regem sibi statuerunt. Ob hec insimiliada cesari missa
Roma a Varro Philippus duabus tamen de causis incendere. Ut et Arche-
lao subveniret et si regnum Herodis nepotibus eius distribui placuisset
et aliquam mereretur. Fuerunt quoque cum eo l de Iudeis honorati qui
cum milia Iudeorum Rome tunc degentium secum venerunt ad cesarem. In
templo sedit cum amicis. Quos ut audiret cesar in palatium Apollinis
... constituit finalem Iudei per capitulationes particulares ubique diffusi
templo sedit cum amicis. Illi vero tyrannidem Herodis et filiorum eius in Iude-
os explicantes supplicabant Romanis ut Iudee reliquias misericordia
iudicaret. Et aut ius antiquum regni sui restitui aut
Syrie coniungi finibus aut per Romanos iudices Iudeam amministrari.

De falso Alexandro

Eo tempore erat quidam natione iudeus in Sydonio[?] oppido educatus qui se filium Alexandri herodis filio quem et pater interfecerat fingebat. Venit in iudeam instinctu cuiusdam liberti herodis qui omnes regni actus optime sciebat. asserens sibi regnum deberi. vitam quippe maior[?] fratrum [illegible] herodis tantum quia ex parte matris sue mariannes eum contigebat. Igitur iudei rome [illegible] plures iudeorum sequentes venit romam quo profectus est. Igitur iudei vivere [illegible] res visendi eius studio confluebant. Hesitantibus quod quem vivere [illegible] lictores in [illegible] fratrem. aliquos [illegible] eius morti subiecisse [illegible] volentes fratrem adhuc vivere in creta vel cypro latere [illegible] sar optime vultum alexandri sciens qui diu rome studuit [illegible] amasium habuit. cum preterea quosdam post [illegible] et alexandrum fallaciam similitudinis animadvertit. misitque ladum[?] qui et alexandrum cognosceret ut ad se iuvenem adduceret vitam sibi pollicens si [illegible] dixisset auctorem. Cumque ille confessus esset se talia simulasse pro questu risit cesar. similemque eius iussit inspici. falsumque [illegible] *De divisione regni* dem habitudine corporis [illegible]

Tandem de consilio senatus cesar monarchiam herodis distribuit. mediam partem iudee scilicet et ydumee [illegible] tradens archelao. sub nomine tetrarchie pollicitus facturum se [illegible] rege si se dignum probavisset. Mediam vero partem in duas secuit [illegible] cessit quod in parte herodis tetrarche regio transflumen et galilea [illegible] rea vero et traconitis et auranitis philippo destinata sunt. Cum [illegible] archelaus quasi dyarchus. monarchus vero [illegible] fuit. [illegible] eum monarcham fuisse ix annis post patrem intellige secundum [illegible] et secundum suam iactantiam qua se futurum regem [illegible] cesaris iactitabat. Et sic remansit in iudea tres fratres [illegible] rome quatuor mensibus rei eventum expectantes. *De reditu domini ab egypto et morte glafire.*

Archelaus vero non solum in iudeos [illegible] accusatores suos verum etiam in sibi subditos crudelis [illegible] eius regni anno primo. angelus apparuit ioseph ut rediret cum [illegible] puero in terram israel. Qui rediens ab egypto post annos [illegible] dicit quod archelaus pro patre regnaret in iudea noluit illo ire. In hoc [illegible] monitus ab angelo ivit in galileam et mansit in nazareth. In hoc [illegible] [illegible] super matheum archelaum monarcham totius regni post patrem et herodem regnare in galilea. Hanc archelaus in commendatione [illegible] sui repudiavit ~~mari~~ mariamnem fratris sui filiam quam [illegible] uxorem duxitque glafiram filiam regis cappadocum fratris sui alexandri [illegible] quondam uxorem et mortuo alexandro iube regi libie nupta. Qui cum [illegible] tuo quod iuba apud patrem modo in viduitate degeret. Qui [illegible] redisset nupta archelao vidit sibi visum est. astare [illegible] andrum et dicere. Satis tibi fuerat libertum matrimonium [illegible] visita ad penates meos fratri meo [illegible] coniunctam [illegible] iuncta recuperabo. Hac exposito sompnio vix biduum [illegible] *De relegatione archelai*

Tandem crebro accusatus archelaus a cesare [illegible] adiudicatur. Cesare quidem die [illegible] noctis [illegible] et maiores a bobus comedi sompniavit. Deinde [illegible] [illegible] simon esseus gentem aristas annos et boves [illegible] *Columna* [illegible]

Provincia est illa regio quam gens propria inhabitat et tributum reddit domino suo. Colonia [illegible] ab alienis terra culta expulsis propriis ut in primaria actum est.

Hec dum sonus et primus de quo puer ihesus hauriebat aquam et ministrabat matri dum subditus erat ei.

Porro de infantia salvatoris et operibus eius usque ad baptismum nichil legitur in evangelio. nisi quod lucas dicit quod duodecennis remansit in iherusalem et inventus est in medio doctorum audientem et interrogantem eos.

…des … privatus est. eo quod agros vexit et mutaret. Ideoque cum .ix. annis
… dixit regnaturum. Variis autem exprobrationibus civium multitudinis moritur
… nono ergo principatus sui anno romam veniens a cesare dampnatus et ex-
… pellitur apud viennam civitatem ~~galilee~~· gallie· De primo procuratore iudee·
Finibus autem archelai in provinciam redactis procurator illuc missus est
a cesare coponius qui et quendam cyrinum collegam in syriam missus
… cum quo missus est in iudeam censor primo meriorum. Multi sunt in
… et maxime quidam galileus symon scilicet ipsum increpabat quod post deum
… fratres mortales tributum romanorum. Coponio igitur procurante
iudeam. die azimorum cum mos esset media nocte portas templi aperiri
samaritane quidam occulte venientes iherosolimam per cunctas porticus et
… ossa iecerunt mortuorum. et exinde maior templi
custodia cepit exerceri et ante diem porte non aperiri· De morte augusti
Eo tempore philippus scephorum reparans iuliam nominavit in honorem iulie
filie cesaris. Paneas quoque castrum cesaream philippi dixit
Coponio vero romam reverso successit ei marcus sub quo salome soror
herodis defuncta est. Huic et successit annius rufus. sub quo mortuus est
augustus cum regnasset .lvi. annos et menses .vi. dies .x. E quibus
… annos ante vel .xiiii. antonius cum eo regnavit. Cum et .xlii. anno
regni eius natus esset dominus. qui .xv. anno tyberii fuit tricenarius pater
… mortuum dominum .xv. annum agere. Quidam tamen .lvi. tamen annos reg-
ni eius ponunt. alii .lviii. dimidium anni et dies quos secum sex per anno
… Mortuus est autem anno vite sue .lxxvi. apud apellam ci-
vitatem campanie. gloriatus se urbem marmoream relinquere quam late-
riciam invenit et sepultus est in marcio campo. De tyberio imperatore
Successit ei tercius imperator tyberius nero et valerio procuratore iudee·
privignus eius iulie filius. Qui valerium gratum procuratorem misit
in iudeam. qui questum preciis precurante. palam vendebat sacerdotium pri
… Qui amovens annam. ysmahelem pontificem declaravit. Sed
et hunc non multo post abiciens. eleazarum anne subrogavit filium
post annum et hunc arcens symonem instituit. Sed et post annum ioseph
qui et cayphas apposuit. Tamen post annos .xi. relinquens iudeam
romam reversus est. Cuius successor missus est a tyberio poncius pylatus
sub quo herodes. Herodes antipas in honorem tyberii tyberiadem edificavit·
His temporibus tyberius multos De odio iudeorum in pontium pylatum.
reges ad se venientes non remisit. inter quos archelaum cappadocem
… regnum in provinciam vertit et mazacham caput regni cesa-
ream nominavit. Deinde pylatus iherusalem veniens et statuas cesaris
… et in signis militaribus inferens fecit ferentes ignorantibus iudeis
… in civitate constituit cesaream quoque rediit. Cum autem plurimi ad eum
… iherosolimis descendissent supplicantes ei de signis amovendis
… ob legem iudeorum qui preesserant iudee procuratores sine signis
urbem ingredi consueverant. Dedit itaque pro tribunali pylatus mortem
… minabatur si non acquievissent. At illi potius mortem eligebant
quam prias leges prophanaret. Ammiratus ergo pylatus constantiam iudeorum
in legalibus institutis. auferri precepit ymagines. Item pylatus iherosolim

… de morte augusti / de tiberio augusto et valerio procuratore iudee

de odio iudeorum in pon…

veniens videns quod urbs aque penuria laboraret, aperuit gazophy-
lacia templi et ex opibus templo dicatis aqueductum cepit edificare,
suscipiens aquam torrentis quod stadiorum ducentorum milium intervallo distabat.
Iudei vero clamabant ut ab illo opere cessaret. Ob hoc pylatus multa milia
iudeorum occidit, plerosque puniciunt. Intermissum est autem opus quod in-
legacione accusatoris in pylatum ad tyberium direxerunt. **Testimonium Iosephi de christo**

In hoc loco ponit iosephus commendacionem domi-
ni ihesu christi in hunc modum. Fuit hiis diebus ihesus sapiens vir, si ta-
men virum eum nominare fas est. Erat enim mirabilium operum effector et magister
eorum qui libenter que vera sunt audiunt et multos ~~[illegible]~~ iudeorum multos
ex gentibus sibi adiunxit. Christus hic erat. Hunc accusacione primorum nostre
gentis cum pylatus in crucem agendum esse decrevisset, non deseruerunt hii qui
eum quidem ab inicio dilexerant eum. Apparuit enim eis tercia die vivus, sicut prophete
hec et alia de eo futura predixerant. Sed et in diem hodiernum christianorum
qui ab ipso dicti sunt et nomen perseverat et genus. **De baptismo iohannis et principio secte christianorum**

Anno xv imperii tyberii cesaris sub
Iuliano et Asiatico consulibus, procurante poncio pylato iudeam,
tetrarcha galilee ~~philippo fratre eius~~ herode antypa, philippo fratre
eius tetrarcha iturie et trachonitidis regionis, et lisania tetrar-
cha abiline, sub principibus sacerdotum Anna et Cayapha, factum est verbum domini
super iohannem zacharie filium in deserto ut baptizans et predicans bap-
tismum penitencie annunciaret. Et venit in omnem regionem iordanis primo bap-
tizans baptismo penitencie, quia ad penitenciam baptizandos [illegible] predicens futurum
non nisi quos penitentes videbat baptizabat, predicens eciam [illegible] baptismum
baptismum in remissionem peccatorum, per cuius assecucionem eciam regnum celorum promitte-
bat. Dicebat enim: agite penitenciam, appropinquabit enim regnum celorum. [illegible]
ad hunc annum tyberii computantur ab adam v milia et [illegible]
secundum hebraicam veritatem iiii milia. Anno xv tyberii [illegible] fuit
iubileus [illegible]. Eodem anno dicit quidam vi chyliadem incepisse,
non hoc est quia sicut in hoc anno [illegible] est circumcisio et inchoavit baptismum [illegible]
ita vi cepit etas v [illegible]. Quidam ab incarnacione domini [illegible]
ponunt hac racione quia si sub v etate generalis fiebat computacio
anno a primo olympiade tali vel tali. Alii a passione domini eam incepisse
testantur dicentes vi et vii [illegible] simul incepisse [illegible]
cronicis vero ab ipso tyberii inchoata legitur. Utebatur autem iohannes vestimento
de pilis camelorum et zona pellicea. Quoddam eciam locustarum genere [illegible]
bili vescebatur et melle silvestri. Tunc exibat ad eum omnis iudea et [illegible]
baptizabatur in iordane. Videns autem multos phariseorum et saduceorum
venientes ad baptismum dixit eis: Progenies viperarum, quis demon-
stravit vobis fugere a ventura ira. Facite ergo dignos fructus penitencie
et ne dicatis patrem habemus abraham, quia potens est deus de lapidibus istis
~~suscitare filios abrahe~~ i. de gentibus significare. hiis lapides quos [illegible]
tare filios abrahe. Digito ostendebat eis iohannes xii lapides quos in arida [illegible]
tulerunt xii duces tribuum israel de medio iordanis [illegible]
de arida in iordane [illegible] iosephum quorum [illegible]
sicco pede iordanem transierunt. **De tribus sectis iudeorum**

Erant autem tunc in iudea tres secte iudeorum a ceteris [illegible]
et opinione distantes: pharisei, saducei, essei. Pharisei [illegible]
cultu austerio et victu parco utebantur, tradiciones [illegible]

Augustinus. Errare potero, hereticus non ero. Hereticum non facit error sed obstinacio.

Hec ... in medio culpe est et plaga in medio.

res. quibus traditiones moysi detrahebant. Pittacia autem chartarum in fronte gerebant
et sinistro brachio circumligata quibus decalogus inscriptus erat quia dixerat
moyses. Hoc habebis quasi quid appensum ante oculos tuos et in manu tua. Et
dicebantur phylacteria. a philaxe quod est servare et thorat quod legem.
Isti etiam maiores fimbrias aliis ferentes spinas eis alligabant
quibus in deambulando moniti mandatorum dei fierent. Hii omnia
deo deputabant et marmene. id est fato agere. quod quidem iustum sit vel
negligere in arbitrio hominum plurimum esse dicunt. tamen in singulis et mar-
menem. quam ex motibus superioribus fieri putant. Positivis suis et
maioribus nimis contraria videbant. iudicium dei futurum dicentes
et animam incorruptam esse. solas bonorum animas in alia transire corpora usque
ad resurrectionem et iudicium. malorum autem eternis vinculis carceribus
teneri. Et quia a communi habitu hominum divisi ideo et pharisei dicebantur. Saddu-
cei marmenem negant deum inspectorem omnium dicentes in arbitrio ho-
minum situm esse ut bonum malum ve gerant. Animarum generaliter vel supplicia
vel honores. Nam et resurrectionem mortuorum futuram negabant
animas mori cum corporibus putantes nec angelos esse dicebant. Solos
quinque libros moysi recipiebant. Hii senioribus minus erant nec [illegible] po-
tiales ob quam severitatem saduceos id est iustos se nominabant. Esseni
in omnibus monstruosa agebant virum nuptias fastidientes. non quia
coniugia et hominum successionem censerent perimenda. sed cavenda intem-
perantia mulierum nullam earum fidem viro servare putantes. Omnia habe-
bant communia. pro probro oleum et unguenta ducentes. squalorem autem pulchri-
tudini dumtaxat in veste candida si esset. Nulla eis certa civitas. Sed in
singulis domicilia habebant. Ante solis ortum nichil prophanum loquen-
tes solem ut oriatur orantes. post usque ad quintam horam operantes. lo-
tis corporibus aqua simul cum silentio edebant. Iuramentum habebant pro periu-
rio. Secte sine nemine adherentes nisi sub anni probatione. Recepti
autem servum post annum. duobus aliis annis mores eius probabant. deprehensum
in peccato a se pellebant ut herbas more pecorum decerpens usque ad obi-
tum periret. Cum x. simul sederent nullus uno invitis loquebatur. Sputum
in medium vel in dexteram partem sui vitantes. adeo sabbatum servantes quod
nec ea die alvum purgabant. Dolabrum ferebant ligneum quo in loco secretis-
simo fodiebant terram ad alvum purgandum dimissa veste se dirigen-
tes tegentes ne splendori divino facerent iniuriam. ob id etiam foveam replen-
tes. Vivebant per longissime ob victus simplicitatem. mortem pro iusticia
immortalitate iudicantes meliorem. animas omnes a principio creatas
et corporibus incorporari. bonas corporibus ultra oceanum degere vin-
culis absolutas et repositum eis refrigerium ad orientem. malis procellosa et hyberna
loca delegantes. Erant in eis qui futura predicerent. Quidam coniugibus
sed moderate utebantur. Nam si homines abstinendum arbitrarentur genus
humanum deficeret.

Quod iohannes confessus est se non esse christum

Quem igitur baptizaret iohannes miserunt iudei ab iherosolimis ad eum
sacerdotes et levitas ut interrogarent eum. Tu quis es? Et con-
fessus est se neque christum esse quod opinio publica habebat nec heliam
neque prophetam. Et dixerunt. Quid ergo baptizas? Quesierunt de helia
et sub nomine prophete de heliseo quia in hiis duobus precesserat figura bap-
tismi. Et de baptismo christi legerant in propheta. Effundam super vos aquam
mundam. et ideo putabant ad alium non pertinere baptismum. Et Iudei

phylacteria

marmene

Quod iohannes confessus est se non esse christum

Ego quidem baptizo in aqua. medius autem vestrum stat quem vos nescitis. Ipse bap-
tizat vos spiritu sancto et igne. In spiritu in baptismo. In igne in penitentia. Hec in
bethania facta sunt trans iordanem ubi erat iohannes baptizans. De ihesu baptizato

Tunc venit ihesus a galilea in iordanem ad iohannem [illegible]
ut baptizaretur ab eo. Tres fuerunt cause propter quas [illegible]
est a iohanne. Ut baptismum iohannis approbaret. ut omnem [illegible]
et impleta doceret. Ut tactu sui corporis vim regenerativam conferret [illegible]
et si forte non statim. De vi eius et institutione baptismi [illegible]
in in sequentibus habetur. Et ipse ihesus erat incipiens quasi annorum [illegible]
simum annum incipiebat. xiii. diebus eius anni peractis. Et secundum hoc [illegible]
tum ihesus xxxii annis et dimidio. Quia ea die revoluto anno convertit
aquam in vinum. Et in sequenti pascha .i. tricesimum primum anni incarceratus est. et in [illegible]
iohannes. et in sequenti pascha .i. tricesimum secundum anni decollatus [illegible]
paschate .i. tricesimum tertium anni passus est dominus. Et tunc vixit a natali [illegible]
annis integris et de tricesimo tertio quod fluxit usque ad diem [illegible]
pascha quod pro dimidio anno computatur. Crisostomus tamen dicit eum [illegible] post
complevisse .xxx. annum. in omelia .iv. in matheum sic dicens. Post [illegible]
xxx annos venit ihesus ad baptisma legem veterem soluturus [illegible]
[illegible] usque in hanc etatem. quia omnia solet [illegible] in legis observantia [illegible]
sit. ne quis diceret ideo illum soluisse legem quia non potuisset eam [illegible] ad
Et infra. Post xxx annos legis iustitiam implevit et tunc venit ad
baptisma evangelium docturus. qui cum mandata cunctis observaturus [illegible]
[illegible]. Hoc autem dixit crisostomus occasione illius ubi quod dixit [illegible]
Sic decet nos implere omnem iustitiam. Et secundum hanc opinionem vixit ad
xxxiii annis integris et tantum de quarto quantum est de natali usque ad [illegible]
pascha. Iohannes autem prohibebat eum dicens. Ego a te debeo baptizari [illegible]
et tu venis ad me? Cum dixit se baptizandum iohannes [illegible]
sanctificatus mundus erat ab originali vel saltem in [illegible]. Vel [illegible]
genus humanum intellexit. quia homo debet per te mundari. [illegible]
tudine mundationis se adhuc mundandum dixit. quia et si mundus [illegible] efficaci-
per sanguinem christi plenius erat mundandus. sicut quis accepta [illegible]
medicina per causam curatus dicitur. per effectum plenitudinem curationis [illegible]
Cui ihesus. Sine modo. Sic enim decet nos implere omnem iustitiam. subdere se [illegible]
superhabundante humilitate. Est enim humilitas debita. subdere se [illegible] superhabundans subdere se [illegible]
iori propter deum. habundans. subdere se pari. superhabundans subdere se [illegible]
se minori. quasi dicat. Ideo subdo me modo tibi minori [illegible]
tur. maiores a minoribus baptizari et regi. Quod intelligitur [illegible]

Factum est cum baptizaretur De spiritu sancto et voce patris et [illegible]
fere omnibus populis terre illius et ihesu baptizato et orante [illegible] de aqua
[illegible] ut acciperet spiritum sanctum celesti ascendit [illegible]
Et ecce aperti sunt celi et inestimabilis splendor [illegible]
ac si celo aereo .i. inferiori. et sydereo .i. superiori [illegible]
der celi empyrei [illegible]. Et spiritus sanctus corporali specie [illegible]
[illegible] venit et sedit super caput eius. Quo facto officio suo [illegible]
[illegible] mariam rediit [illegible]. Et tunc cognovit [illegible]
dixit se autem nescisse. quia ipse solus baptizaret .i. [illegible]
sibi retineret. sed ministerium baptizandi aliis daret. [illegible]
baptizare cum solitaria diceret [illegible]

[illegible]bus. Sed inter illos super quem videris spiritum sanctum descendentem et manentem
hic solus est qui baptizat in spiritu sancto. Et ecce vox patris audita est de sub
limi. Tu es filius meus dilectus in te complacuit mihi. Usque post vocem
hanc creditur durasse splendor. Ex aliis euangelistis dicit. Hic est filius meus
dilectus in quo mihi complacuit. idem est sensus. id est in te et per te placitum meum
[illegible] constitui. Incidens. Ob hoc fuerunt heretici qui dicerent solo
die epiphanie debere baptizari. nec dari spiritum sanctum si quis alio die bap
tizaretur. ob quam heresim [illegible] decreverunt pres
[illegible] die neminem debere baptizari nisi sub necessitate. Incidens. In [illegible]
[illegible] palmarum completo servitio populorum capita oleo ungebantur
ut nulla scabies ibi remaneret. Hoc erat signum quod in baptismo omnia
delerentur crimina. Ubi nos dicimus. Vis baptizari. quidam dicunt. Quid
petis. Et respondet. Fidem peto. vel baptismum peto. Alii vero neutrum. Sed
[illegible] Vis baptizari.

De ieiunio ihesu et temptatione

Tunc ihesus ductus est a spiritu sancto qui eum designaverat in desertum.
Et cum ieiunasset .xl. diebus et .xl. noctibus postea esuriit. [illegible]
[illegible] dyabolus .xl.ta dierum ieiunio. Sciebat tot diebus aquas ab
[illegible] effusas. exploratores terram promissionis Moysi legem a deo datam
filios Israel in heremo pane angelorum vixisse. Cum vero sensit dominum esu
rire. quod non legitur de Moyse vel helya aggressus est ut temptaret si posset
[illegible] in peccatum. et ut exploraret an esset filius dei quem audierat vo
ce. Hic est filius meus etc. quem sciebat quandoque venturum et se per eum
[illegible] amissurum. Sed usque ad iudicium coniectabat. Temptavit autem
eum in eisdem tribus quibus adam deiecit sed non ordine eodem. Primo
de gula ut esuriens panem videns immoderato cibi appetitu accen
deretur. Secundo de avaricia ubi super montem ostendit ei omnia regna mundi
Tertio de superbia ut iactaret se filium dei ostenderet. Tunc abiecto eum
[illegible]. Et consummata omni temptatione ad quam venerat. recessit lucifer
a domino ad tempus. Tempore passionis rediturus timore mortis [illegible] eum de
[illegible]. Tunc omnino victus religatus est in inferno. in diebus antichristi solvendus
secundum apocalipsim iohannis. Credendum est autem hominis assumpsisse formam
[illegible] dominum erudiret et colloqui posset ei. Utrum autem extremo die
ieiunii solo. omnes iste fuerint temptationes. an per aliquot dies seque
ntes [illegible] nichil interest nostra scire. Ieiunavit autem dominus in deserto
quod est inter ihersalem et iericho. Exemplo sane ipsius hic mos dierum in ecclesia
[illegible]. Unde et post epiphaniam non statim ieiunat ecclesia. Sed etiam
post .xl. dies. qui eo tempore ieiunium suum consecutum ieiunium domini sig
nificans. Ob hoc quoque ut per primum ostendamus ascendere ad requiem
quadragenarius numerus ascendit ad quinquagenarium. Est enim numerus [illegible]
[illegible] et congregatus omnibus partibus suis multiplicativus ascendit ad
quinquaginta. Incidens. Sed lapide autem iericho quod quarentana dicitur. Sub
[illegible] fluit rivulus fontis quem sanavit helyseus. Secundo mili
ario quarentena contra galileam dicitur esse mons super quem dyabolus statuit
ihesum. .....

De prima vocatione discipulorum.

Quadam die stabat iohannes ~~ihesus~~ et ex discipulis eius duo quorum unus
erat andreas et videns ihesum ambulantem dixit. Ecce agnus
dei. ecce qui tollit peccata mundi. Ob hoc illi duo discipuli eius secuti
sunt ihesum et viderunt ubi maneret et manserunt apud eum die illo.

Inveniens autem andreas symonem fratrem suum dixit ei. Invenimus
messyam, quod est interpretatum xpistus grece, unctus latine. et duxit eum
ad ihesum. Intuitus autem eum ihesus dixit. Tu es symon bariona
tu vocaberis cephas quod est interpretatum petrus. Bariona hebreum est et sig
nificat filius iohanna compositum ex corrupto et integro. Et cephas
hebreum est et syrum. petrus grecum et latinum. Utrum autem tunc impo
suit ei hoc nomen an promisit imponendum dubium est. Tunc [illegible]
[illegible] imposuit cum ei dixit. Tu es petrus. Vel in electione imposuit
ubi dicitur Et imposuit symoni nomen petrus. Si vero modo imposuit [illegible]
[illegible] confirmavit. In crastino voluit ihesus [illegible] de bethsaida
[illegible] invenit phylippum et dixit ei. Sequere me. Hic erat de bethsaida civitate
andree et petri. Hic inveniens nathanaelem [illegible] invenimus ihesum filium
dixit ei. Quem scripsit moyses in lege et prophete invenimus [illegible] aliquid
[illegible] ioseph a nazareth. Et ait nathanael. A nazareth potest aliquid [illegible] Iste ei legem [illegible]
bonum esse. despective quasi non. Vel in promissione legis. Iste [illegible]
[illegible] legitur in propheta. Nazareus vocabitur. Et signa [illegible]
te nominatur et ait. A nazareth potest aliquid bonum esse. [illegible] phylippus [illegible]
[illegible] a nazareth potest aliquid bonum esse. Et adduxit eum ad [illegible]
ihesum. Quo veniente ad se ait ihesus. Ecce vere israhelita in quo
dolus non est. Et dixit nathanael Unde me nosti. Respondit ihesus [illegible]
[illegible] quam phylippus vocaret te cum esses sub ficu vidi te. Respondit na
thanael. Rabbi tu es filius dei. tu es rex israhel. [illegible]
iste absentem [illegible] vidisse quod solus gessat. [illegible]
lippo vocatus sit [illegible] et deum fatetur. Tunc quidam de [illegible]
ponitur hoc ita. Cum esses in lumbis ade [illegible] sub ficu [illegible]
predestinavi te. Et egressus est ihesus in galileam. [illegible]

Quare iohannes ihesum agnum vocavit [illegible] pascha [illegible] Vel
venit ut tollat peccata mundi quia pro peccatis tollendis [illegible] Vel
immolatus est [illegible] Vel quia agnus dicitur grece ab agno quod est [illegible]
latine ab agnoscendo quia in magno grege solo balatu [illegible]
matrem suam. Ideo ipse agnus pro passione dicitur quia [illegible]
patrem. Et agnovit patrem obedientia et matrem [illegible]
[illegible] in immolacione altaris dicitur [illegible] agnus dei qui [illegible]
[illegible] patrem [illegible] nobis. Agne [illegible] nobis pacem. De variis opinionibus historie
[illegible] nobis [illegible] dona nobis pacem.

Hucusque idem est ordo historie evangelice [illegible]
apud omnes deinceps varie ordinatur [illegible] ad [illegible]
iohannes. Quidam dicunt quod [illegible] pascha post baptismum [illegible]
dominus aquam in vinum. Ideo quia iohannes consequenter post hoc [illegible]
[illegible] ascendisse in ihrusalem et eiecisse ementes et vendentes [illegible]
templo. quod nusquam ab eo factum dicitur nisi in pascha. [illegible]
[illegible] que in epyphania factum esse solempnizando [illegible] baptizatus [illegible]
[illegible] Fuerunt etiam qui dicerent quod eadem die qua [illegible] ihesus in desertum [illegible]
hoc miraculum. Sed matheus ait. Tunc ductus est ihesus in desertum. Habet autem [illegible]
Et marcus. Statim expulit illum spiritus in desertum. Adductus [illegible]
quod eadem die [illegible] revolutis annis hoc [illegible] factum [illegible] annum. Vel [illegible]
[illegible] die [illegible] anni. baptismus eadem die [illegible] annum. [illegible]
[illegible] aque in vinum eadem die revoluto anno. [illegible] sic ait. [illegible]
[illegible] qui sic dixit. Cum plura nobis fratres [illegible] sic ait.

[illegible] De variis opinionibus historie.

..n sive fideles mandantur angelis(?). hodie salvator a chaldeis est adora-
tus. hodie salvator fluenta iordanis benedictione sui baptismatis
consecravit. hodie invitatus ad nuptias aquam vertit in vinum. Unde etiam
in quibusdam libris dies illa dicitur psalmo(?) dies epyphaniarum, id est plurium
illustrationum christi. Epyphania enim illustratione sonat. Has tamen mani-
festationes tres quidam nostrorum distinguunt. Epyphaniam vocantes eam
que facta est per stellam, quia desursum facta. Theophaniam eam que in baptismo
que a deo, id est patre, facta. Bethphaniam eam que in nuptiis, que in domo facta,
beth enim domum sonat. Beda dicit quod post revoluto anno eadem die
fecit miraculum de quinque panibus et duobus piscibus. Verumptamen adhuc
restat inter summos et catholicos doctores de ordine hystorie diversa
opinio. Quidam enim scribentes unum ex quattuor imitantes Ammonium
Alexandrinum, Eusebium Cesariensem, Theophilum qui septimus a Petro
sedit Antiochie, dicunt dominum post ieiunium aperte predicasse, discipu-
los congregasse, et sermonem in monte fecisse ante vini miraculum, quia
legitur dominus et discipulos eius invitatum ad nuptias. Communior autem opi-
nio est dominum post illud miraculum discipulos vocasse et occulte predi-
casse usque ad iohannis carcerem, et post publice. Et hunc ordinem
sequimur sine alterius ordinis preiudicio. De mutatione aque in vinum

Et facte sunt nuptie in chana galilee, id est in vico galilee sic dicto,
quarto miliario a nazareth, secus a sephori. Et erat mater ihesu ibi.
Et vocatus est ihesus ad nuptias et discipuli eius, quidam scilicet futuri
discipuli, quia ad verbum iohannis iam plures audiebant eum occulte quasi
discipuli secuti sunt eum. Non est vocatus ioseph, sed uxor eius. Unde quidam di-
cunt ioseph mortuum, et virginem matrem transisse in custodiam filii, quia nec etiam
deinceps legitur de eo in evangelio. Quod si nondum mortuus tunc erat,
certum est quod in passione domini mortuus erat, quia uxor eius alii commendatur.
Quidam autumant has nuptias fuisse iohannis evangeliste. Et vo-
catam esse mariam quia matertera eius, et dominum quia consobrinus. Et dicunt
quod dominus eum volentem nubere ex illis nuptiis vocavit. Quod certum non est.
Et deficiente vino dixit mater ihesu ad eum. Vinum non habent. Quasi diceret
da eis vinum. Et dicit ei ihesus. Quid mihi et tibi est mulier? Nondum venit ho-
ra mea. Licet mulier sit quasi adiectivum nomen functionis quasi mollier(?)
tamen quandoque nomen est sexus magis quam virgo viri potens est. Et est
sensus. Non(?) fieri miraculum, sed ad hoc agendum quid commune habeo
tecum? Quasi ego natura tibi communi non ago hoc, sed in hora passionis que nondum ve-
nit, et tibi patiar. Nec credendum est secundum genealogicos hoc dix-
isse dominum, qui putant unumquemque horam sine morte habere terminalem(?)
secundum horam constellationis in qua natus est. Sed vocavit horam suam
id est a se dispositam voluntate, ei moriendum est non necessitate. Erant
autem ibi posite sex lapidee ydrie, id est vasa aquatica. Crebro enim pu-
rificatione iudeorum iudei baptizabant vasa epularia, et si
quando animal immundum tetigerint non nisi lotis(?) vescebantur(?). Erant autem ibi po-
site ut si forte contigisset aliquem de communis oportere lavari aquam
haberent promptam. Impleverunt autem aqua ministri ea ad preceptum domini.
Et tulerunt aquam vinum factam architriclino, id est primati in convivio
tres in triclinio. Triclinium quidem dicitur fuisse domum continentem
vel tres habentem testudines sub quibus ~~sedebant(?)~~ distribuebant

epiphania ~~...~~
theophania
bethphania

Architriclinus

Vel forte tres erant ibi mensarum ordines ut in refectoriis fieri solet.
Et commendavit architriclinus vini bonitatem. postquam convive comedi-
verunt omnes miraculum nominavit. Hoc enim initio signorum manifesta-
vit ihesus gloriam suam. Nec dicitur hoc esse initium quin ~~prius~~ et prius signa
fecisset nascendo de virgine. magos per stellam ducendo. et xl die-
bus et noctibus ieiunando et huiusmodi. Sed hoc fuit primum publice
ad publicandum factum vel primum factum in chana. De prima ejectione vendentium et ementium de templo.

Prope erat pascha ascendit ihesus ierosolimam et eiecit vendentes et ementes de templo. Hoc enim bis fecisse legitur. De nichodemo et de principibus.
Erat autem homo ex phariseis nichodemus nomine et de principibus iu-
deorum. Hic venit ad ihesum nocte. quia timuit offendere principes cum quibus erat ...
principibus. Vel quia magister in israel palam discere erubuit. et ait ...
Rabbi. scimus quia a deo venisti magister. Nemo enim potest hec signa facere que tu
facis nisi fuerit deus cum eo. quasi diceret. doce me de regno dei. Respondit
ihesus. Amen amen dico tibi. Nisi quis renatus fuerit denuo non potest videre
regnum dei. In veteri testamento quod iuramentum erat. Vivit dominus. in
novo Amen dico. Et cum in aliis scripturis dicatur in solo iohanne geminatur.
... Hic sermo videtur esse quasi diceret. Verum dico corde et ore ...
miratus nychodemus. quomodo secundum homo nasci possit cum non nisi carnali ...
le nativitatis sciret. eductus est a domino de spirituali que fit ex aqua et spiritu ...
quarum neutrum potest videri. Tu quidem magister es in israel et hec ignoras ...
intelligere et ideo meruit audire. Tu es magister in israel et ...
ut sic eum invitaret ad humilitatem. Instruxit etiam eum de pluribus ...
divina sua nativitate de passione et ascensione et de celo descen-
sionis. Quod autem dixit. Nemo ascendit in celum nisi qui de celo descendit ...
sensus est. Nemo ascendit nisi proprie cum corpore suo. Vel secundum ...
quo dicimus eum facere quod per eum facimus. Et est sensus nemo ascendit. Nisi ...
ascendere fecit. Et post illud pascha incarceratus est iohannes ... adhuc ...
euangelista. quia cum post hoc pascha redisset ihesus in iudeam ... pascha ...
iohannes baptizans in ennon. Interim autem prius quam ascenderet in pascha ...
dam discipulos vocavit et docuit et miracula fecit secus iordanem ...
lilee. Hanc ibat ihesus iuxta mare galilee. lacus est quem facit iordanis ...
inplendo. Et dicitur mare cum sit dulcis aqua ydiomate hebreo ... dicitur ...
omnem aquarum collectionem vocat hebreus. Thar sis id est mare ... quia ...
galilee quia preterfluit galileam. Dicitur et mare tyberiadis ... a civitate ...
iuxta posita est ... que ei iminet. Quod autem dicitur stagnum genesareth ...
ex accidenti est. quia ex crispantibus undis generat ex se auram. Dicitur
dicitur autem c. xl. stadiis in longitudine. et xl. in latitudine. quam descripsit
iosephus cum sic deum a modica regione genesareth ...
quam dicit admirabile. nam tota diversissimis generibus arborum ...
nullis eorum ubertatem suam negat et temperiem. Hinc ubi maxime calor estivus ...
frigoribus gaudent. Hinc et palme quas nutrit calor ... frigoribus ...
sunt ficus et olive aliis aura mollior destinata est ut quasi ...
cia bona contendere studio videantur. hanc dicit irrigari ...
fonti cadit in capharnaum. quam quidam esse venam nili opinantur qui ...
optimum piscem generat qui non alibi nisi in nilo reperitur. De secunda vocatione discipulorum.

Cum autem turbe irruerent in eum vidit duas naves stantes secus stagnum. Et ascendens in unam que erat symonis ...

pusillum reductus de terra docebat de navicula turbas. Ut autem cessavit
loqui ait ad symonem. Duc in altum et laxate retia in capturam. Quo
facto concluserunt multitudinem piscium copiosam quod scindebatur rethe. Et
annuerunt symon et andreas filiis zebedei qui erant in
alia navi ut venirent et adiuvarent eos et impleverunt ambas naves ita ut pe
ne mergerentur. Quod videns symon petrus procidit ad pedes ihesu dicens.
Exi a me domine quia homo peccator sum. Tunc dominus. Noli timere. quia ex hoc eris
homines capiens. Et subductis ad terram navibus. in loco [illegible] re
lictis ad eas secuti sunt eum aliquantulum. et iterum redierunt ad sua. De
ihesus autem venit nazareth in die sabbati ihesus legit in nazareth
ubi plures conveniebant intravit in synagogam ut plures doceret. Et
cum legisset in ysaia. Spiritus domini super me etc. dixit. quia hodie completa
est scriptura hec in auribus vestris. quasi diceret. Ego sum de quo scriptum est hoc. Et
omnes intendebant in eum. De hoc adventu solus lucas dicit. de alio
post carcerem iohannis alii. ubi agitur de salem. Tunc lucas hos adventus
in nazareth ponit quasi unum. Ergo ultimo ibi eglosa hec. Cum reditus esset
iohannes iterum in galileam venit. de tercia vocatione

Ambulans autem iuxta mare galilee vidit duos fratres simo
nem et andream mittentes rethe in mare. Et ait illis. Venite
post me faciam vos fieri piscatores hominum. At illi continuo relictis
rethibus secuti sunt eum omnino. Et procedens inde vidit alios duos
fratres iacobum et iohannem reficientes retia sua cum zebedeo patre
eorum et vocavit eos. Illi autem relictis retibus et patre secuti sunt eum
omnino. Et cum transisset inde ihesus vidit matheum qui et levi dictus est
filium alphei sedentem in thelonio et ait illi. Sequere me. Qui relictis
omnibus secutus est eum. Thelos grece. latine vectigal. Erat ergo
iste publicanus. id est publica negocia amministrans. Et non a quibusdam
ecclesia ne sua sublimibus [illegible] fidei [illegible] eorum et potencie asserebant
de vocatione reliquorum [illegible] non habemus quod discipuli ihesu baptizabant

Post hec venit ihesus et discipuli eius in iudeam terram i. et iohannes.
que specialiter [illegible] a sorte iude. vel a regno duarum tribuum specificato
vocabulo iudea dicebatur. et morabatur ibi cum discipulis suis et
baptizabat. licet non ipse sed discipuli eius baptizarent. sed verum baptismo
iohannis vel christi [illegible] est. Erat autem et iohannes baptizans in enon iuxta sa
lim. quia aque multe erant ibi. Nondum enim missus fuerat in carcerem iohannes
Salym vero est oppidum iuxta iordanem situm ubi olim melchisedech regnavit
[illegible] etiam iohannes multos venientes ad se ad ihesum. In quo turbati
discipuli iohannis dixerunt. Rabbi qui erat tecum trans iordanem cui tes
timonium perhibuisti. ecce hic baptizat et omnes veniunt ad eum. Quos
videns [illegible] iohannes ait. Dixi vobis quia non sum ego christus. sed quia missus
sum ante illum. Qui desursum venit super omnes est. Me oportet minui
illum autem crescere. Ut autem cognovit ihesus illorum invidiam ascendit ad diem
festum pasche de quo supra dictum est. sed et ibi dicit quia persensit odium in se
phariseorum invidia. maxime cum audivit iohannem traditum reliquit iudeam
et abiit iterum in galileam Cur incarceratus est iohannes.

Arguebatur enim iohannes herodem propter herodiadem. quia secundum legem quam vice
[illegible] non licet fratri habere uxorem fratris eo vivente. Sed secundum matheum le
gitur fuit filia regis arethe. quam auferens philippo [illegible]
arethe f.

eos quibusdam simultatibus in odium philippi dedit herodi. qui etiam fratres uterini
non erant. Josephus tradit herodiadem fuisse filiam aristobuli
quem occidit cum fratre alexandro pater eorum herodes. et ita sororem esse he-
rodis agrippe. quam annis suis herodes dedit herodi filio suo [illegible]
Dicit et alium fuisse herodem patrem tetrarcham quem pater suscepit ex filia
symonis sacerdotis. Philippo vero iam mortuo eam [illegible] herodes [illegible]
cepisset. Et hic herodes forte nominatim philippus damascenum [illegible]
tetrarcha uxorem habebat filiam arethe regis damascenorum [illegible]
romam iter faciens transiens per fratrem suum secreto pepigit cum [illegible]
ore fratris quod in reditu repudiata uxore sua duceret eam in uxorem [illegible]
tamen non latuit. uxorem ~~h~~ suis ~~[illegible]~~ herodis. Que non expectans
reditum viri sui festinavit ad patrem. Herodes autem rediens [illegible]
herodiadem fratri et fratris [illegible] inimicus arethe et philippi. Hunc [illegible]
argueret eum iohannes suggestione herodiadis misit eum in carcerem [illegible]
Quod cum audisset ihesus venit et habitavit in capharnaum quandam civitatem
zabulon et neptalim. In hoc reditu in galileam et post habitac[ionem]
transisse per samariam et locutum cum samaritana et post [illegible]
capharnaum. De aperta predicatione ihesu et miraculis.

Et exinde aperte predicabat. Penitentiam agite appropinquabit enim
regnum celorum. Unde et post dixerunt sacerdotes ad pilatum [illegible]
movit populum universum per iudeam incipiens a galilea usque huc. Et sic adimpletum
est illud ysaie. Primo tempore alleviata est terra zabulon et terra neptalim
Unde et primitium commissum a domino. Qui fuerunt de finibus illis [illegible]
principes zabulon et principes neptalim. Ysaias siquidem [illegible]
de captivitate .x. tribuum que in tribubus illis inchoata [illegible]
lominus tamen et de alleviatione ab omne pecco [illegible] galilee [illegible]
cationem populi predixit. Et circuibat ihesus totam galileam docens in sy-
nagogis eorum et sanans omnem languorem in populo. Et abiit opinio
eius per totam syriam. Est autem syria omnis regio ab eufrate usque
ad mare magnum a capadocia usque in egyptum. continens in se [illegible]
provincias palestinam in qua iudei habitabant. Unde et sic legitur syria [illegible]
et hermon dicitur montes syrie. Quandoque vero sic legitur [illegible]
milla includit preter iudeam. Et secute sunt eum turbe multe. De eleccione [illegible]
regionis. quas cum vidisset ascendit in montem et fecit [illegible]

Et cum sedisset vocavit ad se quos voluit et fecit ut essent xii. Symonem
cum illo. xii. quos apostolos .i. missos nominavit. Symonem quem cognominavit petrum et andream
et iacobum zebedei et iohannem fratrem
eius. et imposuit hiis duobus nomina
boanerges .i. filios tonitrui
quia unus eorum intonuit. In principio
erat verbum. Et alius sepe turbas vo
ce patris audire meruerunt. Phi-
lippum et bartholomeum. thomam et
matheum publicanum. Iacobum al-
phei et thadeum fratrem eius qui et
iudas cognominatus est. Symonem
chananeum et iudam scariothen. In hoc cathalogo nota causa. Qui
plures combinata quia pariter ponitur. non satis nota causa.

In eleccione apostolorum quod ponit [illegible]
de sanatione demoniaci et de sanatione
socrus apud marcum et de sanatione multorum
petri et sanatione [illegible]
in vespera. et de [illegible]
in via et de demoniaco dimisso
in navi et de paralitico dimisso
per tectum et de vocatione mathei
et de [illegible] et de filia
yairi. et de emoroissa et de
demoniaco [illegible] et de cathalogo notanda. Quia

do iacobus alphei posterior nuncupatur
iacobo zebedei et minor dicitur
et ille maior cum prior vocatur
stinus sive fratris sit ab aplis
postea archiepus iherosolimorum
et sermoni illo fuerunt multi qui
qd videndi melius dicimus quod
anna mortuo ioachim de quo
susceperat virginem mariam data
est uxorem a ioseph genero suo
cleophe fratri ipsius ioseph de quo
suscepta filia vocavit eam ma
riam dedit uxorem alpheo de qua
nati sunt alpheo iiii or cosobrini
domini iacobus symon et Iudas apli et ioseph qui et barsabas qui
iudi post cum mathia electus fuit. Et hii iiii or propter cognationis consanguinitatem
dicti sunt fratres domini quia non solum cognati eius putabantur sed agnati tamen
quod duobus fratribus ioseph et cleopha descendentes. Inter quos tamen qui
anthonomatice iacobus dictus est frater domini quia ipse similimus fuit ei in facie
mortuo cleopha anna nupsit viro tercio scilicet salome susceperat
quod ex eo filiam sicut et alias prius vocavit mariam et hanc dixit
zebedeus habuit quod ex ea filios iacobum maiorem et iohannem
licet posterius natus maior dictus est quia prius vocatus est a domino et
adhesit ei. Vel et romana sinat ecclesia ut singuli in ordinibus suis
sint prius ordinati. Ita dicit ihoi. Alii vero videntes mulieres
solis nominibus virorum ut maria cathonis. dixerunt prioribus
mortuus. has duas marias nupsisse cleophe et salome
pores viros fuisse binomios et dein zebedeum cleopham et
salomam. De sermone domini in monte
et elevatis oculis in discipulos docebat eos dicens. Beati pauperes
spiritu quoniam ipsorum est regnum celorum etc. Hunc sermonem matheus et
lucas varie narrat. Ob hoc quidam credunt dominum cum prius fecisse sermo
nem discipulis in supercilio montis sedendo. post in latere montis coram
discipulis et turbis stando. Alii vero credunt non nisi unum sermonem factum
et coram turbis et discipulis. Utrum autem horum verum sit non multum
interest nostra scire. Sermones quos a domino ad discipulos factos legimus in ma
theo. luca et iohanne tantum. De ordine dominica
Hunc sermoni dominus inseruit orationem dominicam que vii petiones habet. Prima
est captacio benivolencie quam sequuntur vii peticiones et dicitur
ad [illegible] deum patrem a quo petimus nobis dari panem nostrum id est filium
et ipse docuit ad nos ad petendum a patre in nomine suo. Tres prime
petiones spectant ad futura
vitam sic. Sanctificetur id est in nobis sit
nomen tuum in hac vita quod
mobile est nomen patris in filios. quia et iudas quidam fuit filius dei quamquam
non. Vel quia eciam possibilitate movendi dixit aplus. Ne et ego reprobus
inveniar. In patria apparebunt filii et immutabiliter est deus pater coram
Adveniat id est ad te videndum veniat regnum tuum ut sit regnum in
regno. Fiat voluntas tua sicut in celo et in terra. quia sicut celestis
curia nil potest velle nisi quod scit te velle. ita et illa que adhuc militat

Tradunt miliario a capharnaum est
descensus montis ubi factus est
sermo et leprosus curatus.

Iudam thadeum. lucas vocat iudam iaco
bi. qui tercio nomine dictus est lebeus. Hunc
dicit ecclesiastica historia missum a domino
ad abagarum regem edisse. Sed non quod
thomas misit eum postquam post assump
cionem. Rex ille infirmabatur. Et au
ditis miraculis a domino factis misit
litteras deprecatorias ut veniret et cura
ret eum. et omnia sibi et suis necessaria mi
straret. Et si primum esset eius regni. An
dita humilitate ipsius. rescripsit dominus quod
post resurrectionem visitaret eum. et
hoc factum est cum thomas misit thadeum
ibi ad predicandum et sanandum mira et concorde

Pauper mitis flens esuriens miseratus
mundus pacificus paciens adversa beatus

in terram addicitur voluntati tue. Quatuor que sequuntur ad miliciam vite
pertinent sic. Panem nostrum supersubstantialem da nobis hodie. i. Christum qui est super
substantialis. i. super omnes substantias. et est panis noster in altari. Vel sic dicit: da nobis
super substantiale. et est da nobis hodie. i. in presenti tempore. panem nostrum. i. Christum qui
est fidelium. et hoc super. i. pre pane substantiale. i. necessario ad sustentationem corporis. Item in hebreo
omne. quasi diceret. da nobis utrumque panem anime s. et corporis. Grecus habet epiusion. hebreo
cotidianum. quod de viatico tantum exponitur. Grecus habet epiusion. Ob hoc forte
vero sogolla. i. precipuum. vel egregium. vel peculiarem. Cotidianum. Grecus
lucas videns matheum dixisse peculiarem dixit cotidianum. egregium
vero interpres mathei quia vidit eum dixisse sogolla quod notat egregium in hebreo
dixit epiusion. Tres que sequuntur patent. Amen hebreum vere. sepe
ponitur. unde ex hiis tribus. amen. sela. salem. quasi sonant vere semper.

Quomodo apostoli missi sunt cum potestate curandi.

Cum consummasset ihesus verba hec convocatis discipulis suis dedit eis potestatem eiciendi
spiritus inmundos et curandi omnem infirmitatem. et misit eos predicare regnum
dei. et ait. Nichil tuleritis in via. neminem salutaveritis. s. sicut illi
qui non ex studio optinendi salutem consuerunt tantum salutare. In viam
gentium ne abieritis et in civitates samaritanorum ne intraveritis. Nolite
possidere aurum neque argentum. que
gratis accepistis gratis date. Non portabitis pecuniam. non virgam. neque
non duas tunicas. i. superfluas. non calciamenta. non virgam ferre
marcum soleis. vel sandaliis uti iussi sunt. i. pedibus. et virgam. Ecce ego mitto vos in medio luporum
et potestate accipiendi necessaria ponitur. Ecce mitto vos sicut oves
qui vos recipit me recipit. De curatione leprosi.

Prohibitum erat in lege leprosum tangere

Cum autem descendisset de monte tetigit leprosum. qui iam solvere
figuras et sanavit eum dicens
Volo. mundare. Et addidit. Vide ne
nemini dixeris. q. d. Vide quod manifeste et
plene mundatus es neminem dixeris. i. nemini
necesse habes dicere adeo res evidens est
sed ostende te sacerdoti ad cuius arbitrium
remotus mundus es. Ecce nondum docet
alios solvere legem. Sanatus tamen
ubique predicavit. De servo centurionis.

Fuit enim duplex causa cur iubet tacere: sub silencio tunc, et sub silencio transiit, donec in ablatione plurium quod ...
donec in abducione ... offert ... sacerdoti
...
pulmentar. i. solacia vite ... propter dilectionem
feret ei. Nec obest quod ...
...
lege ... nisi ...

Cum autem intrasset capharnaum rogavit eum centurio pro servo ...
seniores iudeorum ut sanaret puerum eius paraliticum. Et ait ihesus. Ego
veniam et curabo eum. Venit autem potentia sanandi non corpore. Et
ait centurio Non sum dignus ut intres sub tectum meum sed tantum dic
verbo et sanabitur puer meus. quia et ego solo verbo per ministros ...
... Forte ydola habebat in domo et immunda iudicis. Et sequen-
tibus se dixit ihesus. Non inveni tantam fidem in israel. subaudi huius
Nec includuntur in nomine israel sequentes eum. quia ad eos loquebatur. sabbato
in hoc gentili. Et sanatus est puer in illa hora. Et ingressus sabbato
synagogam docebat eos. Et ibi eiecit ab homine spiritum inmundum cla-
mantem. Quid nobis et tibi ihesu nazarene. Venisti perdere nos. Hec
. i. puto. quia scio te sanctum dei. Non enim ante passionem sciebat demones eum
esse dei filium. De socru petri.

Et cum venisset ihesus in domum petri quod forte habebat in ca-
pharnaum per uxorem ipse enim erat de bethsaida. Ad petitionem

et discipulorum sanauit socrum petri febricitantem. De filio vidue
Cum autem iret in ciuitatem que dicitur naym.
que est in galilea. suscitauit ad portam
filium vidue tangendo feretrum. et dicendo
tibi dico surge. Vespere facto obtulerunt

Secundo miliario a thabor
est mons naym. Iuxta
naym est mons hermon ad
cuius radices fluit cyson

ei energuminos et male habentes et sanauit omnes. Et voluit
ire trans fretum. Et dixit ei vnus scriba. Rabbi. Sequar te quocumque
ieris. Volebat sequi dominum ut disceret signa facere ad lucrum. et ideo
non audiuit a domino. Dominus autem dixit alteri. Sequere me. Qui respondit. Domine
permitte me primum sepelire patrem meum. Cui ihesus. Dimitte mortuos
in peccatis. scilicet sepelire mortuos suos. tu vade annuncia regnum dei.
Non prohibuisset ihesus eum a sepultura. si non essent alii qui sepelirent.
Et ait alter. Sequar te domine. sed primum permitte me renunciare
hiis que domi sunt. Cui ihesus. Nemo mittens manum ad aratrum et
respiciens retro aptus est regno dei. quod excitatus imperauit mari
Et ascendit in nauiculam cum discipulis suis et dormiuit in
puppi super ceruical. Et orta tempestate excitatus a discipulis
suis imperauit vento et mari dicens. Tace et obmutesce et cessauit
tempestas. Non per errorem hereticorum imperauit eis tamquam animantibus
qui occasione huiusmodi verborum. quod omnia leguntur obedire deo. dogmatizauerunt
omnia animata esse. sed dicuntur ei obedire inanimata. quia solo verbo
fiunt de hiis que vult. secundum quem loquendi modum solet dici languor
obediens vel inobediens medicine. de duobus obsessis a demone
Cum autem venisset trans fretum in regionem gerasenorum que est contra
galileam occurrerunt ei duo arrepticii seui. quorum vnus ad
dominum et dixit. Quid nobis et tibi ihesu fili dei. Venisti ante tempus
torquere nos. Nesciebant eum demones dei filium. sed suspicabantur
ex miraculis et testimonio patris. Torqueri autem se dicebat quia cogebantur
cessare a lesione. Dicebat ei illis ihesus. Exi spiritus immunde.
Rogabant autem in iudicio se torquendos in abyssum. Cumque dominus quereret
nomen suum dixisse se vocari legionem. non quod sic vocaretur. sed quia diceret
sinistra quibus nomen quod plures sumus. Rogabat autem eum ut mitteret
eos in gregem porcorum qui ibi pascebatur. Et irruentes porcos
precipitauerunt eos in mare. Indigene autem rogauerunt eum ut
transiret a finibus eorum. Cumque ascendit nauem in samaria hec erat regio
et noluit secum ducere. et rediit capharnaum quam matheus vocat
ciuitatem suam non origine sed gente quia qualibet ciuitas galilee
potest dici ciuitas galileorum. de paralitico demisso per tectum
Et sanauit paraliticum autem se demissum per tegulas. primo remittens
peccata eius que fuerant causa morbi. Quod quod ob causam sit cessante causa
cessare dicit. Et propter scribas et phariseos qui putabant eum blasphemasse
dixit paralitico ut surgeret et tolleret lectum suum et surrexit
et tulit et abiit. Quare ergo constituit ipse pro peccatis quando egrotat homo
medicus visitans egrum primo debet monere eum ad penitentiam et confessionem
necessario manente causa fit in vulnere frustra sit malagma apponere
Cum autem ascendisset in iudeam de puteo samaritane
et inde rediret in galileam oportebat eum transire per samariam

·i· per regionem cuius caput est samaria · Civitas ergo nomen antiquum amisit et dicebatur sebaste · Sed regio nomen illud retinuit · Venit autem in sichem · que corrupte sichar dicebatur · erat in predio iacob quod emit a rege emor quod et dedit filio suo ioseph · Et fatigatus ex itinere sedit super puteum iacob qui hactenus sic vocatus fuerat ex eventu quod sequitur: post agnominatus est puteus samaritane · Dicit quidam illum locum umbilicum terre habitabilis quia singulis annis quadam die estatis meridiana hora sol descendit in aquam putei nusquam faciens umbram · quod philosophi apud syenen fieri tradiderunt · Idem iudei putant in deuteronomio · Constituit eum super excelsam terram · Abierant autem discipuli in urbem ut cibos emerent · Venitque mulier hauriens aquam cui dominus potum petenti quasi notam ei dixit iudeum · contra samaritanis · cognoscens ex fimbriis pallii eum iudeum esse · Translatis ·x· tribubus rex assyriorum misit [illegible] et assyrios ad colendam sibi terram qui ob metum ferarum libros moysi receperunt et legitima eorum · non tamen cessabant ab idolatria · qui primo cuthei vocati sunt a fluvio persarum · Tunc autem samaritani dicebantur · quasi medii inter iudeos et gentes · Quidam vero vocaverunt eos iacobitas · i· supplantatores quia terram suam novissime quam contingebat eis supplantaverant · Hos cibis et vestibus non utuntur iudei · Cumque loquendo cum ea ihesus accepisset ab ea quod ·v· viros habuerat · et sextum erat concubina ait · Video quia propheta es tu declinans statim assumit detractionem questionis que erat inter eos et iudeos et adorare · Dicebant enim iudei proprium locum ~~[illegible]~~ adorandi esse in ierusalem propter templum · Samaritani vero montem garizim in quo antiqui patres adoraverunt · Ihesus autem dixit tempus venisse in quo nec in ierusalem nec in monte illo adorarent homines · quasi diceret · Non prefixus locus [illegible] · Ubique adorabitur deus tamen in spiritu et veritate · i· in dilectione que est spiritus et operibus que vere sunt · i· operibus · Cui mulier · Scio quia messias venit · i· in proximo est ut veniat · Forte et samaritani signa domini audierant · Messias hebraice · christus grece · unctus latine · [illegible] et quia messie dicitur unge · lingua enim punica et syra [illegible] sunt hebraice · Dicit ei ihesus · Ego sum qui loquor tecum · [illegible] mulier ydriam et abiit in civitatem monens cives egredi ad videndum hominem qui dixit ei omnia que fecit · et dicebat · Reliquit hanc [illegible] · Timuit asserere quod audierat et credebat ne viri indignarentur [illegible] here doceri · Civibus ergo egredientibus vocavit eos ihesus [illegible] messem patris · i· paratos ad credendum · cum tamen adhuc [illegible] est · Ihesus autem [illegible] messes ad messem · Unde creditur hyemis tempore hoc factum esse · et multi ad peticionem eorum intravit urbem · et mansit ibi duobus diebus et multi crediderunt in eum ·

Sychem modo neapolis · xiiii miliaria a sebaste distans · in eius suburbanis forte fecit idola [illegible] in bethel et [illegible]

De filio reguli ·

Venit autem iterum in chana galilee et erat ibi quidam regulus ·i· de potentioribus terre sub rege cuius filius infirmabatur non in chana sed in capharnaum et rogabat dominum ut descenderet et sanaret filium eius

Cui subarguitur a domino quia non credebat eum posse sanare nisi corporali pre-
sentia et tactu. Et ideo dixit ei similiter ille. Ait ei: Vade filius tuus vivit.
Et sic absens verbo sanatur. Descendens quoque pater cum cognovisset filium
sanatum in hora ubi dixerat, credidit ipse et domus eius tota. Creditur
iste iudeus fuisse quia dixit ei dominus: Nisi signa et prodigia videritis
non creditis. Iudei enim signa querunt.

De convivio levi.

Et fecit ei levi convivium in domo sua et discumbebat cum eo publi-
canorum qui fuerant socii levi. Quare cum arguerent pharisei quia cum
publicanis ederet ait: Non veni vocare iustos sed peccatores ad penitentiam. Excu-
savit quoque discipulos de eo quod non ieiunabant, tum quia rudes erant nec
difficilia sustinerent, tum quia cum eis corporaliter erat, quia cum auferretur ab
eis plenius ieiunarent. Ex hoc quidam dicunt quod ablato sponso in ascensione
ieiunaverunt discipuli usque ad missionem spiritus sancti. Et adhuc quidam
ieiunant ab ascensione usque ad penthecosten. Nec etiam tunc cele-
brant nuptias qui iam inchoantes tres ebdomadas ante festum iohannis.
Sed non est autenticum. Nec in actibus apostolorum legitur tunc de ieiunio con-
stitutum sed de ordine temporum. Querentibus autem phariseis signum de celo negavit
eis tamquam indignis quia deteriores erunt niniuitis et regina austri
qui nec legem dei nec prophetas habuerunt. Et non quod antiquioribus tradi-
tis legitur niniuite.

De filia archisynagogi et emoroissa.

Et ecce princeps synagoge iairus adoravit eum dicens: Filia mea
modo defuncta est, id est morti proxima.
Marcus et lucas dicunt: Veni pone
manum tuam super eam et vivet. Et dum
iret, mulier emoroissa ab annis xii.
retro veniens tetigit fimbriam ves-
timenti eius et sanata est. Ambrosius in
sermone dicit fuisse martham. Enu-
merans enim christi beneficia circa eius gesta
non post aliqua premissa subdit: Dum
languidum sanguinis fluxum siccavit in mar-

Legitur in hystoria ecclesiastica quod
in eodem loco in quo dominus sanavit
emoroissam facta est statua enea
huius fimbrias ipsius sculptas
sicut dominus legitur habuisse ad simi-
litudinem videntium et herba quedam
crescente sub ymagine que cum
sui summitate attigit fimbri-
as statue omnes curat languores
et manet usque in hodiernum diem.

tha, dum demones compellit de maria, dum corpus redivivum spiritus calore
constringit in lazaro. Veniens autem in domum principis iairi dixit turbis: Recedite,
permittens iacobum et iohannem fratrem eius qui erant secretarii eius et patrem
et matrem puelle. Et eiectis irridentibus eum quia dicebat: Puella
dormit. Tenens manum puelle ait: Thabita cumi, quod sonat puel-
la tibi dico surge. Tamen tibi dico non est de substantia. Et iussit illi
dari ad manducandum. Hoc ei etiam est experimentum vere resurrectionis.
Magi enim mortuos suscitant quibusdam caracteribus alligatis sub brachio
ascella et loqui eos et incedere faciunt sed comedere nequeunt.

De duobus cecis sanatis et muto.

Et transeunte ihesu inde secuti sunt eum duo ceci
clamantes: Fili david miserere mei. Cumque venisset domum, id est ad do-
mum suam in nazareth, tetigit oculos eorum et aperti sunt. Cumque dixisset
eis: Videte ne quis sciat, tamen diffamaverunt eum in tota terra illa. Egressis
illis optulerunt ei mutum demonium habentem et eiecto demone lo-
cutus est mutus. In greco tamen melius sonat surdus quam mutus.

De beelzebub.

Sed cum laudaret eum turba pharisei dicebant: In beelze-
bub principe demoniorum eicit demones. A belo primo nomine idoli
omnes gentes secundum ydiomata lingue sue cognominaverunt ydola sua

babilonii dixere bel. moabite beel. palestini baal. Cum quis aliquid supra [illegible] addebat ut beelphegor. i. deus tentigenis qui est priapus. [illegible] Beel q est deus sydoniorum. et sonat vir meus. i. robur meum et caput. [illegible] sibi ydoli zebub cum multis ydolis non erat. Sed iudei irrisorie [illegible] sic vocabant accaronitarum et sonat vir muscarum ob sordes immolationum sanguinis que sequuntur muscae. Nec est finalis littera b. vel l. vel z. vel e. sed b. tantum. Quibus ihesus ait. Filii vestri in quo eiciunt. Non idem [illegible] dicetur. Hi in filiis vestris hanc expulsionem deo dante cum non [illegible] fecerunt. Erant enim ex iudeis exorciste. qui per exorcismos salomonis demones eiciebant. maxime si radix cuiusdam herbe poneretur in naribus obsessi. Ait enim iosephus se vidisse exorcistam captivum et adductum ad vespasianum cum obsideret ierusalem. qui annulum sub cuius gemma radix erat posuit in naribus cuiusdam obsessi et adiuravit demonem et egressus est demon. Ut autem probaret eiectum demonem posuit pelvim aqua plenam in medio et adiuravit demonem ut discedens subverteret pelvim. et subvertit eam. Quod autem in annulis quidam includunt esse spiritus immundos per quos incantant aliis demonibus non credunt [illegible] inveniunt.

Cyprianus magus [illegible] in pixide [illegible] [illegible] ut adduceret [illegible] et illa [illegible] quam diligebat et illa [illegible] [illegible] expulit [illegible] fuit. Cum hoc audisset [illegible] fecit et martir effectus est.

De magdalena.

Hic dicunt quidam dominum vocatum in nazareth a quodam pharisaeo in domum suam. et ibi magdalene dimissa esse peccata sua et secuta est eum. Plures dicunt in bethania factum sed nec loci nec temporis certitudo est ex ewangelio certificatum est.

Magdalum oppidum [illegible] a tyberiade [illegible]

De ministerio marthe

Factum est autem dum descenderet in iudeam intravit in quoddam castellum et martha excepit illum in domum suam et ministrabat ei. Soror autem [illegible] proxime illius audiens verbum [illegible] et a domino [illegible] marthe. non [illegible] maioris meriti. sed quia non auferetur.

De missione iohannis

Iohannes autem cum audisset in vinculis opera christi misit ad eum duos de discipulis suis dicens. Tu es qui venturus es an alium expectamus. Non dubitabat iohannes qui dixerat. Ecce agnus dei. ecce qui tollit peccata mundi. Sed cum adhuc discipuli eius dubitarent misit eos ad ihesum. quasi diceret. Ite ad eum et ab ipso querite utrum ipse sit [illegible] ad hunc venturus sit. Tamen gregorius super ezechielem [illegible] [illegible] dicit [illegible] nescirebat utrum per se vel per alium spoliaret infernum. quasi diceret. [illegible] descendam ad infernum. [illegible] te mittam [illegible] te mittam. Ihesus autem amovit dubitationem eorum ostendens [illegible] signa adventus sui. Illis autem abeuntibus cepit [illegible] [illegible] dicens. Inter natos mulierum non surrexit maior iohanne. sed et factus baptista. Et est hic mulier non solum nomine [illegible] Verum autem superior eo post aliquis fuit vel futurus sit in [illegible] est. Propter ob hanc laudem creditum est ab hereticis qui dixerunt iohannem angelum [illegible] humanatum. quia dominus etiam predixerat de eo [illegible] Ecce [illegible] mitto angelum meum etc. Addidit quod omnes prophete lex et [illegible] usque ad iohannem prophetaverunt. Ubi intelligendum est ex magna parte. quia post [illegible] prophetavit agabus et iiii. filie philippi. Tunc forte quia in [illegible]

cor[um] iniciet[ur] anti[christ]o pic. Tu[n]c exprobrauit ciuitatib[us] galilee i[n] quib[us]
plurimas v[ir]tutes fecit et p[re]posuit illis tyru[m] et sydone[m]. Redeu[n]tes
aut[em] q[ui]dam ap[osto]lo[rum] ad eu[m] nu[n]ciabat ei q[uod] docuerit et fecerit. Et
dixit eos i[n] desertu[m] locu[m] ut q[ui]escere[n]t pusillu[m]. Nec ei edendi sp[aci]a
habebant cu[m] turbis. De septuaginta duob[us] discipulis

Post hec designauit et alios. lxxii. discipulos et mittebat
eos binos an[te] facie[m] sua[m]. Reu[er]si s[un]t aut[em] et lxx cu[m] gaudio dice[n]
tes. D[omi]ne etia[m] demonia subiciu[n]tur nobis. Exultauit g[audi]o ihesus
et dixit. Co[n]fiteor tibi d[omi]ne p[ate]r celi et terre q[uia] abscondisti hec a
sapie[n]tib[us] et prude[n]tib[us] et reuelasti
eis p[ar]uulis. Et ne[m]o nouit p[at]rem nisi
filius. neq[ue] filiu[m] nisi p[ate]r. Erubescat
sinon[ius] di[c]e[n]s se plena[m] h[abe]re noti[tiam]
de p[at]re et filio no[n] excludit. ut
ip[s]a co[n]nexio. Ob hoc ei arri[us] s[um]p[si]t
creatu[m] e[ss]e putauit. no[n] equale illis
q[ui]a no[n] sciebat q[ui]cq[ui]d illi sciebat.

In coronis eccl[esi]a[rum] s[un]t maio[res] xii. maiores tres qui xii
discipuli .i. ap[osto]li. et xii mi
nores q[ui] xii. [con]c[e]p[tu]s et lxxii
candelabra p[er] lxxii discipulis
designandis et angeli quasi
custodes ecclesie.

De solucione sabbi et granor[um] confricatione.

Factu[m] e[st] i[n] sabb[at]o 2[o] p[ri]mo cu[m] ih[es]us et discipuli ei[us] tra[n]siret p[er] sa
ta. grana confricantes manib[us] edebat discipuli. Hoc expo[ne]
re. In sabb[at]o 2[o] cu[m] p[ri]mo ih[esu]s ~~tra[n]siret~~ tra[n]siret p[er] sata 2[o] vel i[n] sabb[at]o 2[o]
a p[ri]mo de q[uo] p[re]cessit p[ri]mo. Vel e[st] vna dictio qua[m] dixit lucas deutero
p[ro]theron. no[n] s[e]c[un]do p[ri]mu[m]. Hoc aut[em] sabb[atu]m q[uo]d discipuli no[n] s[er]uabat
sic vocauit ut significaret spi[ritu]ale sabbatu[m] ia[m] i[n]choari et le
galia cessatura. Est ei sabb[atu]m spi[rit]uale s[e]c[un]do p[ri]mu[m] .i. s[e]c[un]d[u]m p[ri]mi[tiuum] i[n]iciu[m]
legali. q[ui] fr[a]te[m] de s[e]c[un]do primu[m]. Q[uo]d ei p[ri]mus fuit t[em]p[o]re. fr[atre]m est
in mun[d]e gr[ati]e. q[ui] capit v[er]su[m] e[st] in cauda. Vn[de] et si q[ui]s xp[istu]m ue
lit appellare s[e]c[un]do p[ri]mu[m] no[n] errabit. Vel s[un]t due dictiones et dic[itu]r
s[e]c[un]d[u]m et p[ri]mu[m] t[em]p[o]re q[ui]a et an[te] legem s[an]c[t]i p[at]res sp[irit]ualit[er] baptizauer[un]t
et post legali sabb[at]o medio [com]posito. Cu[m] aut[em] dicere[n]t pharisei
q[ui]d facitis q[uo]d no[n] licet sabb[at]is. excusauit eos d[omi]n[u]s multis
modis. n[on] q[ui]a necessitas excusauit eos. sicut excusauit dauid
et pueros ei[us] q[ui] [com]edit panes p[ro]positionis. Nec peccat sacerdotes
i[n]cidentes i[n] sabb[at]o et s[a]c[r]ificantes i[n] sabb[at]o t[u]m q[ui]a p[ro]prie auctore
d[omi]no sabb[at]i faciebat hoc. q[ui]a etia[m] no[n] peccauit iosue du[m] c[ir]cuiuit ie
richo. vii. dieb[us]. nec hodie esset si soluit ieiuniu[m] venb[us] e[st]. Dix
erit aut[em] pharisei hoc no[n] licere sabb[at]is q[ui]a alio die s[e]c[undu]m lege[m] li
cebat ede[re] grana segetis p[ro]ximor[um]. s[ed] no[n] metere falce. No[n] p[ri]mo
ap[osto]los soluisse sabb[atu]m quos t[ame]n recipiunt hebionite cu[m] r[es]pudient
paulu[m] q[ui] legis [con]sig[nati]o[n]es tra[n]sgressore[m]. De manco.

Factu[m] e[st] aut[em] et in alio sabb[at]o i[n]trauit ih[esu]s synagoga[m]. et erat ibi ho
mo manu[m] arida[m] h[abe]ns et obs[er]uabat eu[m] pharisei si sabb[at]o curaret
Cu[m]q[ue] q[ue]sisset ab eis si licet sabb[at]o curare nec respondissent cura[uit]
langu[en]de[m]. co[n]fundans sup[er]sticiosos qui sabb[at]is pecus lapsu[m] a fouea
extrahe[re]nt. Ip[s]i aut[em] colloq[ue]bantur q[ui]d na[m] facerent de ih[es]u. Ip[s]e aut[em] ihesus
secessit inde et secuti s[un]t eu[m] multi et curauit eos. De q[ua]tuor pa
rabolis ad c[on]iuiuas i[n] nup[tiis].

Factu[m] e[st] aut[em] i[n] diebus illis exiuit i[n] mo[n]te[m]
orare. et erat p[er]noctans i[n] orat[i]o[n]ib[us]. Et cu[m] dies fact[us] esset vocauit

discipulos suos forte adhuc dormientes et sedebat secus mare.
Cumque congregarentur turbe ascendens naviculam docebat de ea tur-
bas stantes in litore in parabolis loquens eis. Posuitque parabolam
eis seminantis in terram triplicem mala nec ferentem fructum et unam
bonam facientem triplicem fructum. Secundam posuit parabolam seminantis semen
bonum cui inimicus homo superseminavit zizania. In quo illud quod dicit sini-
te utraque crescere usque ad messem videtur contrarium paulo qui ait
Auferte malum de medio vestri. Sed hic intelligitur antequam veniat ad spicam
et solum gradus est similitudo et vix potest distingui. Hoc quidem dictum est de oc-
cultis. illud pauli de manifestis. Tertiam posuit parabolam de grano
synapis. Quartam posuit de fermento quod mulier abscondit in fari-
ne satis tribus. Satum genus est mensure in palestina modium et dimi-
dium capiens. Seorsum autem discipulis disserebat omnia. Tunc dimissis
turbis venit in domum et accesserunt ei discipuli. Edissere nobis parabolam
zizaniorum. Primam ei exposuerat eis in navi. De tribus parabolis ad discipulos locutus

Cumque exposuisset quod quesierunt in parabolis locutusque est eis seorsum
et posuit eis parabolam de thesauro abscondito in agro quem homo
emendo inventor vendit omnia que habet. Aliam quoque posuit de inventa et empta pretiosa
margarita. Tertiam quoque de sagena missa in mare. In qua de igne gehen-
ne erit fletus et stridor dentium. In quo innuitur resurrectio corporum et creditur a [illegible]
futura. Hoc autem nota gehenna ebraice [illegible] est in valle [illegible]
tinctum ob ignem inextinguibilem qui erat ydolis sacratus in valle ennon [illegible]
que dicebatur topher. Vel etiam gehennon quia ibi filiorum ennon [illegible]
sic vocari. Per quod ydolatre faciebant parvulos suos. Sicut nos sanctificamus
eos per aquam baptismi. Ignis quoque dicebatur topher [illegible] spongiose
vel forte quia quodam artificio de visceribus terre per lapides spongiosos
quos tophos dicimus ignis erumpebant. De saltu domini.

Et veniens in patriam suam docebat in synagogis eorum ita ut mirarentur
et dicerent. Unde huic sapientia hec? Nonne hic est fabri filius? Quod non est intelli-
gendum secundum elvidium qui virginem peperisse duos fratres de ioseph dogmatizavit
ne maria mater eius et fratres et sorores apud nos sunt.
vel ioseph de alia uxore liberos suscepisse. Sed consobrini eius fratres di-
cti sunt. sicut abraham dixit ad loth. fratres enim sumus. Marcus autem ait
ab eis dictum fabrum. Credebatur enim fabrum quia ioseph fabri filius. Et
paucos ibi curavit propter incredulitatem eorum dicens. Nemo propheta acceptus [illegible]
tus est in patria sua. Et repleti sunt omnes ira et eiecerunt eum. Ille autem
et duxerunt eum ad supercilium montis ut precipitarent eum. Ille autem
transiens per medium illorum ibat. Adhuc ostenditur locus miliario a
nazareth contra meridiem qui dicitur saltus domini. Per quem dominus descendens
impressit se rupi et cedens ei rupes fecit ei locum quasi latibulum
qua adhuc vestigia rugarum vestimentorum eius impressa olim monstrabantur. De decollatione iohannis

In illo tempore herodes tetrarcha. diem natalis sui celebravit coram principibus suis et primis galilee [illegible]
puelle saltanti datum est caput iohannis in disco. Est autem discus
vas rotundum desuper valde concavum. Unde et dapifer discophorus. Discus
autem mensa superior dicitur. aliquando mappa quam mensale vel discum
dicitur. Unde et in alia dicitur apparuisse petro in disco quod in libro
actuum apostolorum linteum vocatur. Credibile est quod herodes eius [illegible]

gehenna
Cophet
Saltus dni
Dikophorus
Discus

S. Hist. parabol' ad discipulos [illegible] | De saltu dni | De decollatione [illegible]

de nece iohis sub tali occasione facienda prius secreto terminavit. Disci-
puli vero iohis tulerunt corpus eius de carcere et sepelierunt illud. Ex
tradicione eusebij et xi libro historie ecclesiastice traditur iohem in castel-
lo arabie trans iordanem quod macherontam vocant vinctum et truncatum. Corpus
vero in sebaste urbe palestine inter helyseum et abdyam sepultum. Caput
autem in ierusalem humatum est iuxta herodis habitaculum. Ossa eius tempore iulia-
ni apostate gentiles sparserunt invidentes miraculis que fiebant ad eius
monumentum. Que iterum sunt collecta ab eisdem cremata sunt et pulvis
ventilatus. Quod quidam secundum martirium in iam mortuo quidam posuerunt. Nescien-
tes dicunt in nativitate eius ossa collecta undecumque cremata. Dum autem col-
ligerentur ossa quidam monachi a ierosolimis commixti latenter colligentibus
magnam eorum partem tulerunt. Inter que etiam digitus quo dominum demonstr-
asse perhibetur quem post beata tecla inter alpes attulit et de-
posuit in ecclesia mauriane. Tulerunt ergo ossa ad philippum ierosolimitanum
episcopum nomine. qui misit ea per iulianum dyaconum athanasio alexan-
drino episcopo. Que post theophilus eiusdem urbis episcopus posuit in tem-
plo serapis a sordibus purgato. basilicamque in honore iohis consecravit
principe theodosio iubente phana gentium destructa sunt. Tempore vero marciani
principis duobus monachis orientalibus qui ob orationem venerant ierosolimam
iohes revelavit caput suum. Sed non multo post in curia [illegible]
planti e ab aliis in edissam civitatem phenicie et in quodam specu in urna
sub terra non pro tempore ignobiliter reconditum. donec demum idem iohes
caput suum ostendit marcello religioso abbati et presbitero dum in eodem
specu habitaret. Quod cum ille iuliano eiusdem urbis episcopo indicasset
elevatum est. Ex quo tempore cepit in eadem urbe decollacio iohis celebrari
ipso die ut arbitramur quo caput inventum sive elevatum est. Quod post
constantinopolim translatum. et inde ad gallias. Alii tradunt non esse festum
decollacionis. sed de collacione ossium facta et combusta. Iosephus alia
tradit causam necis baptiste dicens eum predicasse hominibus iusticiam. et
obtentu baptismi multos congregasse in unum. timens ergo herodes dis-
pendium populi sui sequentis iohem occidit eum. Et refert iosephus
iudeos tradidisse herodem ob hoc miserabiliter in prelio victum ab exercitu
arethe regis. De quinque panibus et duobus piscibus

Hedivit autem herodes famam ihu et ait. Iohem ego decollavi. Quis
est autem iste de quo audio talia? Et querebat videre eum. Quod audiens
ihesus ascendens ibi in naviculam secessit in locum desertum seorsum
et secute sunt eum turbe pedestres de civitatibus et currunt eos.
Erat autem dies proximus festus iudeorum qui dicitur pascha. Vespere autem facto
discipuli dixerunt ei. Dimitte turbas ut euntes in castella emant sibi escas.
Et ait illis ihesus. Date illis manducare et facite eos discumbere super vi-
ride fenum per contubernia .i. per diversas societates hominum que de villis ve-
nerant. Et acceptis quinque panibus ordeaceis et duobus piscibus a pu-
ero quodam quem unus de discipulis credit fuisse per apostolos dedit eis
qui erant .v. milibus virorum exceptis mulieribus et parvulis. Et de frag-
mentis impleti sunt cophini .xii. Et statim coegit discipulos ascendere
naviculam et precedere eum transfretum secundum marcum a bethsaida donec
dimitteret turbas. Ihesus autem cum cognovisset quia homines illi volebant
eum rapere et facere regem. quia sub tali rege videbatur eis non posse egere

Hec in mons in quo simone se[...] erat a quo per miliare distan[...] locus refectionis turbe quam hodie dicitur mensa· super quam est locus ille in quo post resurrectionem comedit cum discipulis. [...] vero per illa mare super quod dominus ambulavit quia alia vice expositi sedeunt·

De vigiliis noctis

fugit et ascendit in montem solus orare. Quod vero lucas hec facta esse in locis bethsaide intelligendum est non quod essent in finibus eius sed in finibus tyberiadis ut dicit iohannes sed quod ad eam pertinebat. Quod autem iohannes dicit eos transfretasse ad capharnaum intelligendum per bethsaida misisse ad capharnaum. Navicula vero in qua erat discipuli *Quod dominus ambulavit super mare* iactabatur fluctibus. Videns autem ihesus eos laborantes quarta vigilia noctis venit ad eos ambulans super mare. Quattuor vigilias faciebant excubantes in castris. Prima dicitur conticinium in qua omnes simul vigilant. Secunda intempestum in qua adolescentes. Tercia in qua gallicinium in qua iuvenes. Quarta antelucanum in qua senes. Has dominus ascendens [...] bus vocavit. Hora autem media nocte. [...] gallicantum [...] mane. Ergo simul putaverunt eum discipuli fantasma esse et clamassent ait. Ego sum nolite timere. Non dixit quis esset. quia ex nota voce potuit eum cognoscere ut intelligerent ipsum esse qui dixit moysi. Qui est misit me ad vos. Post petrus ivit ad eum super aquas. quem dominus mergentem sustinuit dominus. Qui cum ascendisset in naviculam cessavit ventus et statim fuit navis ad terram ad quam ibant. *De verbis domini pro quibus quidam retro abierunt.*

Altera die turbe quas paverat ihesus transierunt naves suscipientes a tyberiade et venerunt capharnaum eo quod sola navis ibi fuit. Et invenientes ihesum mirabantur quomodo illuc venisset eo quod non intraverat navem. Et dixit eis ihesus. Amen dico vobis queritis me quia manducastis ex panibus. [...] eis fecit in navicula quam non intrat. Cumque commendaret cibum qui eis [...] manna. Panem [...] prefigurabat manna dicentes. Patres nostri manducaverunt manna. Panem qui de celo dedit eis dominus. Tunc dixit eis ihesus Ego sum panis vivus qui de celo descendi. Murmurabant autem iudei dicentes. Nonne hic est filius ioseph cuius novimus patrem et matrem. Et ait ihesus. Panis quem ego dabo caro mea est pro mundi vita. Litigabant ergo iudei. Tunc ad invicem dicentes. Quomodo potest hic dare carnem suam ad manducandum. Tunc dixit ihesus. Nisi manducaveritis carnem meam et biberitis sanguinem meum non habebitis vitam in vobis. Hec autem multi ex discipulis eius audientes dixerunt. Durus est hic sermo. quis potest eum audire. Et abierunt retro et iam cum illo non ambulabant. *De tradicionibus seniorum.*

Rogavit autem eum quidam phariseus ut pranderet apud ipsum. Cumque vidisset ihesum non baptizatus. i. non lotus manibus prandere mirabatur intra se. Quibus dominus ait. Vos pharisei quod deforis est calicis et catini mundatis et non quod intus est. [...] Date nobis animas. Stulti nonne deus utrumque fecit. Hoc est cor [...] qui animas tantum creatas a deo ~~[...]~~ dicunt. carnem vero a diabolo. Quod superest date elemosinam et ecce omnia munda erunt vobis. Quidam vero scribe et pharisei venientes ab iherosolimis videntes discipulos eius communibus manibus. i. non lotis manducare manibus dicebant. Quare discipuli tui transgrediuntur tradiciones seniorum. Et respondit ihesus. Quare vos transgredimini mandatum dei propter tradicionem vestram. Nam deus dixit honora patrem tuum et matrem tuam. Quod non tantum per reverencia debitum est verum eciam pro necessitate obsequia exhibenda. Hii pharisei instruebant sub nomine pietatis filios melius facere si deo vero potius voverent quam parentibus offerendum quod est. Corban quod est donum. Quod vovi [...] constringentes eos quid est hoc nomine parentibus i. indicet. Quod potest. Corban quod est [...] ex me tibi proderit. Corban nummus est votivum. quasi diceret. Quod vovi [...] prodesse. Absit. Et convocatis turbis ait illis. Non quod intrat in os coinquinat

Corban

hominem intellige apud deum. sed quod procedit ex ore. hominem intellige de ore car-
nis sed de ore cordis. nam et vomitus coinquinat hominem. unde et quidam lib.
sed quod procedit ex corde. Quae [illegible] polluciones et hiis que furtiva sunt
[illegible] quod scandalo vitando. Cibus enim in se mundus est. Et dixerunt ei disci-
puli eius quia pharisei hoc verbo audito scandalizati sunt. Scandalon vel
scandalon offendiculum pedis vel ruinam impactionem dicimus. Et respondit. Si-
nite illos ceci sunt duces cecorum. Non enim a ventre et scandalo procedunt et
Cumque intrasset domum. ait petrus: quod cibus non coinquinat in ventrem natus.
Edissere nobis parabolam hanc. et respondit. Non intelligitis quod omne quod in
os intrat vadit in ventrem et in secessum emittitur. Nichil enim de cibis in
ventrem nisi quod insurgens transit. sed cibis aditum in se crescit tamen et manet
Dicitur hiera domum [illegible] fuisse et physicam ignorasse quia plures
cibi partibus et venas et medullas et nervos fundit. quod plurimum
Et eos qui non vomitum habent superflo cibo et cum corporibus sunt. Sed
[illegible] humorum purgacio secessio dici potest. Et subiunxit. De corde autem
exeunt furta et cetera. Plato principale anime esse putavit esse in cerebro, id est, in mente
[illegible] in felle desiderium in iecore. Sed nos ipsum principale anime est in corde.
[illegible] quod coinquinat ponit communicat in hebreum ydioma. quod communi
dicebant. quia cibos communes iudicabant prohibitos in lege quos inmundos
vocabant quia alie gentes communiter illis vescebantur. De muliere chananea
Egressus ihesus inde abiit in fines tyri et sidonis et rogabat eum mu-
lier gentilis chananea syrophenissa gente pro filia sua que male
a demonio vexabatur. Chananei iudeam incoluerunt. sed post dispersi sunt
et hac dispersione erat mulier ista. ex syris et phenicibus orta. Quidam
dicunt syrophenissa quia sic phenissa erat quod tyria sicut et dido fuit
hoc nomine indicantes regionem mulieris et patriam. Ihesus autem non respondit
ei verbum ne sibi videretur
[illegible] quod dixerat. In viam gentium
ne abieritis. Postquam cum ipse
dixit discipulis. Respondit. Non sum
missus nisi ad oves que perierunt
domus israel. At illa venit et adoravit et ait. Domine adiuva me. Cum domi-
nus [illegible] Non est bonum sumere panem filiorum et dare canibus. Hebreorum more canes
gentiles dixit. quia edebant sanguinem ut canes. Et est sensus. Doctrinam vestram
et curationem israel promissorum. et non dum gentes. Cum illa. Etiam domine. Nam et catel-
li edunt de micis que cadunt de mensa dominorum suorum. quasi diceret. Verum est quod dicis
sed [illegible] quod fit canibus. Aliquid modicum panis tui impartire mihi. Et ihesus
commendans fidem mulieris ait. Fiat tibi sicut vis. Et sanata est filia eius.

Exiens iterum de finibus tyri venit ad mare De surdo et ceco.
galilee inter medios fines decapoleos et pervenit ad illum locum maris
qui est in regione contra posita erat decapolis, id est, x. urbium regio. contra pellam et
gadaram contra galileam. Et adducunt ei surdum et mutum. et posuit digitos
in auriculas eius et sputo tetigit linguam eius et ait. Effeta quod est adape-
rire. Et ad eius imperium aperte sunt aures et soluta est lingua eius. De probatica piscina.

Post hoc erat dies festus iudeorum. non determinat quis intelligi
festum novorum, id est, penthecostes quia precedens est de pascha quo decollatus est
iohannes. Sequitur vero de cenophegia et post de encenniis. Ascendit autem
ihesus ad diem festum. Erat autem ierosolimis probatica piscina. Et cognominatur
hebraice bethsaida quinque porticus habens in quibus iacebat multitudo languen-

cum sine languidorum expectantium aque motum. Angelus enim descendebat in piscinam
quandoque et movebatur aqua et qui primus post aque motum descendebat in
eam sanus fiebat a quacumque infirmitate detinebatur. Probaton grece ovis [illegible]
latine. Hic ergo dicta erat quia in ea nathinei hostias lavabant. Dicebant
autem collectam aquam piscinam etiam non habeat pisces. piscina dicitur [illegible] a motu [illegible]
tione tertium est quod sequitur. Quod autem tertium esset quod movebatur [illegible] homines
pedibus quibus languidi [illegible] erant ibi. qui ad etiam [illegible] vidit ipsi
si fuisset piscina. Traditur a quibusdam quod regina saba vidit [illegible] et [illegible]
mo salomonis. quod nescio dicebat lignum domus crucis. et [illegible]
lomonem cum iam recessisset quod in eo moreretur quidam [illegible] defodit in terra
iudei et perderit locum et gentem. Quod timens salomon [illegible]
ubi post facta est piscina. Appropinquante autem tempore christi [illegible]
[illegible] significans christum. et exinde cepit motio [illegible]
tertium. Cum autem ibi sanasset ihesus hominem [illegible]
infirmitate sua precepit ut tolleret grabatum suum et [illegible]
batum electus pauperum. ubi [illegible] capiti [illegible]
quod est caput. Erat autem sabbatum. Dicebant ergo iudei [illegible]
grabatum. Qui respondit. Qui me sanavit dixit mihi [illegible]
illud. Cumque quesisset quis esset ille: respondit. Nescio. Post [illegible]
in templo et dixit illi. Sanus factus es. iam noli peccare ne deterius tibi
contingat. Tunc homo nunciavit iudeis quod ihesus esset [illegible]

Cum ergo arguerent eum quod in sabbato iudeos quod christus filius dei [illegible]
operabatur ait illis. Pater meus usque modo operatur et ego operor [illegible]
Non sex tantum diebus ut putatis operatus est pater. sed sic operatur [illegible]
renovando ut permaneant condita cum quo ego operor. ergo [illegible]
ago. Constat ergo esse sacramentum quod de sabbato requie legitur [illegible]
gis querebant interficere eum quod patrem suum dicebat deum. [illegible]
Pater diligit filium. filius quos vult vivificat. Nec pater iudicat [illegible]
sed omne iudicium dedit filio. quod et solus filius venit in carne [illegible]
eciet mundum. id est arguet. Et post in iudicio sola persona filii [illegible]
iudicantis. Et si quia preferunt sua. preferet ea. [illegible]
id est antichristus veniet non in nomine patris sed suo. et eum recipient. [illegible]

Et relictis illis iterum abiit secus mare. [illegible] milibus de panibus [illegible]
galilee in desertum. Cum turba multa ibi esset aut discipulus [illegible]
[illegible] super turbam quia iam triduo sustinent me nec habent quod manducent [illegible]
Cumque accepisset a discipulis vii panes et pisciculos [illegible]
cepit ut distribuerent super terram. Forte in alia refectione [illegible] non erat [illegible]
adhuc erat herba super terram. Nunc autem per fervorem [illegible]
[illegible] quia post penthecosten erat ut [illegible]. [illegible]
milibus virorum absque mulieribus et parvulis de fragmentis [illegible]
[illegible] vii sportas. Est autem sporta vas de iunctis et foliis [illegible]

Statim ascendens navem cum discipulis De quodam ceco [illegible]
pulis venit in partes magedan. Eundem locum vocat marcus [illegible]
[illegible] quod binomius erat. Et obliti sunt discipuli tollere panes et [illegible]
[illegible] eos. Cavete a fermento phariseorum et saduceorum. [illegible]
Cumque putarent se tacite notatos de panum oblivione. [illegible]

Gravatum

Sporta

eos de modicitate fidei quia eo panes timebant posse egere. Secundum Marcum illuminavit ibi cecum. Sed de filiis sufficiat nobis aliqua ponere, alia omissimus quia extracanonica sunt illis. De Petri confessione eum esse filium dei vivi.

Venit autem Iesus in partes Cesaree Philippi. Philippus tetrarcha in termino Iudee septentrionali constituit civitatem quam vocabat Cesaream Philippi in memoriam Tyberii et sui nominis et est in regno Traconitidis ubi ad radicem Libani oriuntur duo fontes Ior et Dan qui in unum sociati sub montibus Gelboe sub urbe Cedar ... medie ... balnea Iordanem faciunt. Sed et nomen eius ex suis nominibus componitur. Unde Iosephus dicit quod civitas illa olim dicta est Dan ubi vitulum aureum posuit Ieroboam a qua rivus profluens dictus est Iordanis qui ex nomine fontis et civitatis cognominatus ... civitas eadem nunc Paneas dicitur. Et interrogabat Iesus discipulos suos dicens. Quem dicunt homines esse filium hominis. Esse filium hominis soli Christo convenit. Adam est filius terre. Alii filii hominum. Solus Christus unius hominis. At illi dixerunt. Alii Iohannem Baptistam. Alii Heliam. Alii vero unum ex prophetis, id est Helizeum. Quia Christus baptizabat putabant surrexisse Iohannem Baptistam. Vel prophetarum aliquem ... qui transeuntes Iordanem baptismum ... fuerunt, id est Helie vel Helizei. ... vero ideo quod ... in utero legitur. Cum ... ab illis suam ipsorum sententiam, dixit Petrus pro omnibus. Tu es Christus filius dei vivi, id est tu es homo ... qui unctus es pre participibus tuis et es filius dei vivi. Hebrei consueverunt deum vocare vivum in suggillationem ydolorum que non vivunt. Et ait Iesus. Beatus es Symon bariona, id est bariohanna, id est filius Iohannis. Dicitur et quidam vicio scriptorum corrupte positum iona pro iohanna. Et addidit. Tu es Petrus et super hanc petram. Secundum Latinos et Grecos dicitur petrus. Hebrei et Syri cepham, idem est quod in Greco. Tu es cephas et super hanc petram a qua diceris petrus edificabo ecclesiam meam. Vel super hanc petram a qua diceris, quam confessus es, quia sola fundamentum est. Et tibi dabo claves regni celorum. Et forte tunc ei soli dedit. Vel post resurrectionem cum aliis. Tunc precepit Iesus discipulis suis ne cui dicerent quia ipse esset Christus. Ubi intelligendum est tunc donec eo sustinerent quod audierunt in aure predicarent super tecta. Tunc cepit eis ostendere quia oportebat eum ire Ierosolimam et multa pati et occidi et tertia die resurgere. Quo seorsum assumpto dixit ei Petrus. Absit a te domine. Non erit tibi hoc. Increpans autem ... tibi domine. Cui dixit. Vade post me sathana. Non sapis ea que dei sunt, id est sequere sententiam meam, non adversaris. In sathanas enim adversarium sonat. Fuerunt qui dicerent Petrum non esse

Augustinus super monte ... dominum interrogasse discipulos cum esset solus orans. Marcus autem dicit in via. Sed ... movet quod ... in via orans forte bis quesivit.

Iosephus dicit Phialam ... et ... rotunditate modicum lacum esse qui ... Phiala dicitur semper plenus et numquam exuberans. Ubi oritur Iordanis et paulo post ... ad radicem Lybani ... ebullit. Quod primus Philippus tetrarcha deprehendit. Missis in Phialam paleis eas apud Panium redditas invenit. Hic vocat Iosephus fontem ... Dicit etiam ... ex quodam lacu nasci rivum quem vocat maiorem Iordanem et ex duobus rivis ad locum qui dicitur aureum ... templum ... confluentibus confieri Iordanem.

correpcio · s satthana hoc ei suggereret · s. ob eius huius errorem quem credidit sa
thane · Et dicunt quod dominus est ei . benignus . promissionem esse factam · s · benignus eius
Tunc convocata turba cum discipulis ait · Si quis vult venire post me abne
get semetipsum et tollat crucem suam et sequatur me · Crux de transfiguratione
per martirium per mortificationem carnis · per passionem christi · [illegible]

Et post dies sex assumpsit petrum et iacobum et iohannem fratrem eius et duxit
eos in montem thabor excelsum seorsum ut ostenderet eis [illegible]
dicit dies viii · cum diem in quo predixit quosdam de suis visuros · Marchus
retinuit gloriam regni et illum in quo viderunt connumeravit · [illegible]
et marcus sex medios dies tantum ponentes · Et nota quod matheus [illegible]
iacobum fratrem iohannis · Augustinus super epistolam ad galathas scribit iacobum [illegible]
transfiguracioni domini · cum ambrosius videtur conserere super lucam [illegible]
Quod prius [illegible] solum asscendit · Et factum est dum oraret transfiguratus est
ante eos et facies eius resplenduit sicut sol et vestimenta eius facta sunt alba
sicut nix qualia non potest facere fullo super terram · Et apparuerunt illis moyses
et helyas loquentes cum eo de excessu quem completurus erat in iherusalem
morte eius · Et ait petrus · Domine : bonum est nos hic esse · si vis faciamus hic
tria tabernacula · tibi unum · moysi unum · et helye unum · Et facta est [illegible]
nube · Hic est filius meus dilectus · ipsum audite · Cecidit timore · Et descendentes
discipuli · tetigit eos ihesus et ait · Surgite nolite timere · [illegible]
precepit eis ne cui dicerent donec resurgeret · Quidam dicunt [illegible]
tacere [illegible] fuisse non in corpore quod nunc habebat mortale · Alii [illegible]
deposuisse mortalitatem · Alii habuisse cum spirituale corpus [illegible]
videtur et pateret fecerat illud mortale ad tempus · et ibi [illegible]
naturam talem se ostendit · et talem ut ante se dedit discipulis [illegible]
tulis in modico per esse loco · Vanum est autem [illegible] laborare [illegible]
[illegible] · Ita ei in carne mortali ostendit dominus gloriam [illegible]
sicut voluit · sicut post resurrectionem in carne immortali [illegible]
et palpandum se prebuit et comedit · Sic et varie senserunt [illegible]
se et helyam · Et super lucam invenies glosam · que dicit eos ibi fuisse · Alii
dicit angelos eorum assumptis corporibus ibi fuisse [illegible]
liaria a nazareth est mons thabor · in descensu ubi melchisedech [illegible]
abrahe · duo miliaria a thabor · est mons hermon · Quo die [illegible]

Sed sequitur istud ewangelium in sequenti fo lio an · post hec ambulabat ·

Et accesserunt ad ihesum quidam phariseorum dicentes · Vade [illegible]
hinc · quia herodes te querit interficere · Et ait illis · Ite dicite vulpi illi · quia
ecce demonia eicio et sanitates perficio hodie et cras et tercia die [illegible]
[illegible] · quod est · ipse non occidet me · [illegible] ego ponam [illegible]
die mortis [illegible] tollam demonum [illegible] suam et [illegible]
captivitatem quam [illegible] restituam [illegible]
vel ponam eos in paradiso qui est in extremis maris ad orientem · [illegible]
hominum [illegible] quam perdiderat · Tercia die resurgam consummatus · Per [illegible]
ferri ad tres annos operacionis miraculorum christi · In quorum [illegible]
mansit · Et quasi ostendens ihesus quod non moreretur in dominio herodis [illegible]
addidit · quia non capit prophetam · s · aliquem · me [illegible] · De lunatico

Ist sequenti die · ad pedes prius [illegible] filium lunaticum
quem oblatum sibi discipuli sanare non potuerunt · Non ex vicio lune [illegible]
[illegible] lunatici · sed demones eos [illegible] vexant [illegible]
lune creatorem · Et in [illegible] qui dicit nullum esse [illegible]

legitur et de isto quod a pueritia lunaticus fuit. in quo si nichil suum haberet demon, non illum possideret. Cumque quesissent discipuli quare ipsi non eicere potuerunt dixit. propter incredulitatem vestram. Amen dico vobis si habueritis fidem sicut granum synapis dicetis monti huic transi hinc. et transibit. Mons de translatione de dyabolo qui eiectus est potest intelligi. quia a nullo legitur ad literam factum nisi quod ad preces gregorii neocesariensis legitur quendam montem recessisse et dedisse locum basilice edificande. et ad preces cuiusdam prius lapis translatus est de orto. Vel generale exemplum pro quolibet impossibili positum est. Unde et illud aliud est exemplum. Diceretis huic arbori moro transplantare in mare et obediret vobis. **De tributo invento in ore piscis.**

Et cum venisset capharnaum accesserunt exactores census capitis. Et missus a domino petrus ad mare tulit piscem in cuius ore invenit staterem. id est duo didragmata. et solvit pro se et pro domino. Et si ei dominus loculos haberet. tamen ea que data erant ei in usus pauperum in usum proprium noluit expendere. **Quod discipuli quesierunt quis eorum esset maior.**

Cum autem discipuli quesissent in via. quis eorum maior esset. accesserunt ad ihesum et dixerunt. Quis putas est maior in regno celorum. quod dicebant. Dicit quis maior est sicut nos modo. quia idem ille erit maior in celo in quo errabunt. In futuro enim omnis prelatio cessabit angelorum et hominum ut apostolus tradit. Et amplexatus ihesus parvulum docuit eos esse similes parvulo id est humiles in via. exaltandi in patria. et qui vellet primus esse fieret omnium minister. Hinc est quod primus omnium in ecclesia. servum servorum dei se fatetur. Parvulus iste ut quidam tradunt fuit marcialis ~~ep~~ renica apostolus lemovicarum. **De parabola ovis et dragme et filii prodigi**

Cumque scandalizatores pusillorum dixisset per metaphoram membrorum ~~[illegible]~~ et rumpendos et prendendos non contempnendum unum de pusillis. ad ostendendum quantum sit pusilli apud patrem dixit parabolam ovis centesime importante id est inclite. licet enim pastor plus diligat .c. oves quam unam. tamen magis solicitus est de perdita quam de manentibus. De eodem addidit parabolam .x. dragme invente. Et est dragma nummus certe quantitatis habens ymaginem regis. Dragma vero dragmatis quantitas est scrupulorum. Dragma cum .g. scriptum est carminis de quo dicitur. Dulcia cantica dragmatis.

Tertiam parabolam de eodem subdidit de filio prodigo. in quo non solum gaudium suum de pusillis redeuntibus ostendit. sed etiam indecentiam murmurantium. In qua siliquas cibum porcorum dixit. et est fructus quorundam arboris sonum faciens dum comeditur. Est autem genus leguminis sonoris follibus et vacuis quod magis onerat quam reficiat. Et non quod in ambobus dicitur altile in animalibus dicitur saginatum. **Incidens** Hec dragma dragme est pondus valens .x. nummos usuales vel cursales. Hoc dragma dragmatis est pondus valens .v. nummos usuales vel cursales. Vel genus carminis. Hec didragma didragme. pondus valens .xx. nummos usuales vel cursales. Hoc didragma didragmatis idem est quod dragma dragme. **De dimittendo fratri septuagies septies.**

Cum addidisset dominus de corripiendo fratre. qui in te solo peccavit id est te solo sciente. prius secrete. post coram testibus post coram ecclesia. Et addidisset quecumque ligaveritis super terram erunt ligata et in

celis. Quesivit petrus an dimittendum sit fratri peccanti usque septies [illegible]
Respondit ihesus. Immo usque septuagies septies. i. lxx. totiens vicibus et
etiam septuagies septies. i. omnem iniuriam. Ut hic legitur septuagies septies [illegible]
septies. ita. s. ut prima expositio referatur ad tempus. quod dicit. [illegible] remissio [illegible]
dimittetur. Secunda ad omnem iniuriam. quia [illegible]. ex quo quilibet tenetur [illegible]
et in omni transgressionis. ex. vii. et. xi. est. Et nota quod quilibet tenetur veniam qui lesit [illegible]
rancorem ab pro iniuria dimittere. etiam si non petit veniam. Subvenire sibi si indiguerit sit [illegible]
si pecierit teneor ei dare. tunc. Set subvenire sibi [illegible]
non teneor nisi petat nisi sim perfectus. Et autem dimittendum invocatur [illegible]
tem. dominus per similem parabolam subostendit. cum debitum [illegible]
simus qui noluit misereri conservi. Quod ob solam fornicationem sit [illegible]

Et factum est postquam sermones istos. migravit ihesus a galilea et venit [illegible]
in iudeam trans iordanem et secute sunt eum galilei et curavit. [illegible]
ibi. Et accesserunt ad eum pharisei temptantes et dicentes. si licet
homini dimittere uxorem quacumque ex causa. Quibus ait ihesus. quod [illegible]
consistunt coniugium et ideo non licebat homini separare illud. [illegible]
sic voluit deus virum adherere uxori. quod ipse etiam [illegible] ad [illegible]
et mentem. i. affectum suum magis diriget ad [illegible]
rum quam ad curam parentum. Unde et humor [illegible]
libat et transmittitur ad femine. sed ad radices non redit. [illegible]
tus transmittitur ad filios non econtrario. i. maior est affectus [illegible]
parentum ad filios. quam filiorum ad patres. Cumque obiecissent [illegible]
bello repudii concesso a moyse. et dixisset ob duriciam cordis [illegible]
eorum hoc esse permissum. Non est ei [illegible] dimittere uxorem. [illegible]
Addidit quod excepta fornicatione homini non licebat [illegible]
Quod audientes discipuli dixerunt. quia non expedit [illegible] distinxit dominus. [illegible]
omnem continenciam meritoriam esse [illegible]. Alii sunt
qui quidam sic nascuntur qui ipsi dicuntur castrati. i. caste nati. [illegible]
ab hominibus qui ipsi dicuntur spadones a spadam. Alii se castrant [illegible]
dei. qui ipsi dicuntur eunuchi. i. bene victores. ab eu quod est bonum [illegible]
quod est victoria. et hec ultima meritoria est. Cumque pueris [illegible]
posuisset manus et benedixit eis. abiit inde. De galileis quos pylatus occidit cum sacrificiis

Post hec ambulabat in galilea [illegible]
quia in iudea querebant eum interficere. Aderant [illegible]
et de galileis quorum sanguinem pylatus miscuit [illegible]
Iudam ei dicentem se dei filium multos seduxerat [illegible]
duxisset in garizim ubi dixerat se ascensurum celum [illegible]
[illegible] ei. Superveniens pylatus ipsum cum omnibus occidit. [illegible]
ne et iudeos seducerent. Cumque putarent eos periisse [illegible]
tores essent ceteris galileis. ait dominus iudeos [illegible]
leatros. et siloe nisi peniteretis [illegible]
viri oppressi a turre quam edificabant. [illegible]
ficulnee non facientis fructum [illegible]
ne [illegible] donec placeret ea. De muliere inclinata

Cumque doceret sabbato in synagoga erat ibi mulier [illegible]
[illegible] quam inclinabat ipse sathane [illegible]
ei manus et erecta est. De cenophegia.

Permissum. permissio triplex est in divina pagina. permissio. i. concessio sicut [illegible]
[illegible] dici uxorem. Est etiam permissio illius quod non prohibetur [illegible]
[illegible] et nolite peccare. Et est permissio tolerantie [illegible]
peior [illegible] fiat. ut dum quid mali toleratur [illegible]
[illegible] in cena. ut est de [illegible]
[illegible] permittit. i. toleratur quia corrigere et emendare non valet [illegible]
ne scisma fiat. et [illegible]
tollere de regno dei. i. de ecclesia [illegible] zizania [illegible]
ad messem [illegible].

ubi de iniuria hominis [illegible]

Eunuchi
Castrati
Spadones

[illegible]

[illegible]

Erat autem in proximo scenophegia quod sonat umbraculorum fixionem et dixerunt fratres eius ad eum. Transi in iudeam ut discipuli tui qui undecumque illuc conveniant videant opera que facis. Si hoc facis manifesta te mundo. quasi diceret. si ex te facis et non ex beelzebub. vel si per quem. Hij erant consanguinei ihesu qui eius gloriam querebant ut inde principes fierent. Quibus ipse ait. Vos ascendite ad diem festum istum. ego non ascendam ad diem festum hunc. i. ad primum vel ad ultimum. Iudei autem querebant illum dicentes. Ubi est ille? Et murmur erat de illo. quia quidam dicebant bonus est. alij quod seductor erat. Cum vero aste- differt docebat eos in templo et mirabantur dicentes. quomodo litteras scit cum non didicerit. Cumque quidam dicerent. Nonne hic est christus. quo ascendente ... omnes eius qui sunt et unde sit. Hoc dicebant quod ysaias dixerat Generationem eius quis enarrabit. Multi autem de turba crediderunt in eum dicentes christus cum venerit numquid plura signa faciet quam hic facit. Et ait illi quidam de turba. Magister dic fratri meo ut dividat mecum hereditatem. Qui dixit homo. quis me constituit iudicem super vos. quo ad terrena supple.

Miserunt ergo principes et pharisei ut tenerent ihesum admirabantur verba eius. Commissi ministros ut apprehenderent ihesum. Et ait ihesus Queretis me et non invenietis et ubi ego sum vos non potestis venire. q. d. Tales non accedetis ad me. sed post resurrectionem multi vellent invenire me si fieri posset corporaliter et non invenient. fide tamen invenient. Et dicebant quidam. Hic est vere propheta. alij hic est christus. Cumque redissent ministri ad pontifices et phariseos et dixissent ministris cur non adduxistis eum. Responderunt. Numquam sic locutus est homo ut iste loquitur. Et increpabant eos pharisei dicentes. Numquid et vos seducti estis. Quis principum aut phariseorum credidit in eum. Et dixit nychodemus. Lex nostra non iudicat hominem nisi prius audierit ab eo. Credebat quod si patienter audiret sicut ipse fecerit silentes ministris fieret. Et dixerunt ei. Numquid et tu galileus es. i. a galileo seductus. Perscrutare scripturas quia a galilea non surgit propheta. De adulterio

Iesus autem iterum diluculo venit in templum et sedens docebat populum. Et adduxerunt ei scribe et pharisei mulierem deprehensam in adulterio et querebant quid indicaret faciendum de ea. Putabant enim quod deus in iudicando fieret immisericors vel iniustus. ut immisericordem irriderent. vel quia moysen agere dampnarent. Ihesus autem dixit. Qui sine peccato est vestrum primus in eam lapidem mittat. Et iterum se inclinans scribebat. Quid scribebat. Quidam dicunt quod id quod eis prodebat. Ambrosius in quadam epistola ad studiosum. Videtur velle eum scripsisse. Terra terram absorbe hos viros abdicatos. Vel in epistola alia ad herenetium. Terra terra accusant. Audientes autem exibant unus post alium. et remansit ihesus solus et mulier stans in medio discipulorum. et misit eam in templo natum dicens. Vade et amplius noli peccare. Et non. erectus dedit sententiam iustitie. quod innocens nocentem condempnet. Et iterum erectus sententiam misericordie. cum dimisit eam. quia testes accusationis non aderant. quia utrumque deum est deo misereri et punire. quod omnis christi actio nostra est lectio.

Tunc dixit ad illos. De parabola divitis volentis ampliare horrea sua et Cavete ab omni avaricia. cum brevis sit hominis vita. Huius quod proponit exemplum dicit dominus.

eius similitudinem de diuite qui pro fructuum ubertate deliberabat horrea
sua ampliare. Cui dominus ait. Stulte hac nocte repetent animam tuam
a te. que autem parasti cuius erunt. Item multa locutus est illis ihesus. Ego
sum lux mundi. Ego testimonium perhibeo de me. et qui testimonium perhibet
de me etc. Inter hec autem dixit plane se esse filium dei. et eos in peccato suo
morituros. Et scituros quis esset cum exaltaverint eum a terra. et ipsos
non filios dei esse nec abrahe. et quod abraham videret diem suum et
gavisus est. Antequam abraham fieret ego sum. Tulerunt ergo lapides iudei
ut iacerent in eum. Ihesus autem abscondit se et exivit de templo. Et ali
... iudei dixerunt. l. annos nondum habes. quidam opinantur quod ex hoc
... a nativitate domini usque ad passionem plures annos fluxisse. colligitur
Et preteriens ihesus vidit **De ceco nato.** [illegible] cum linisset
hominem cecum a nativitate et luto facto de saliva cum [illegible] super
oculos eius misit eum ad natatoria syloe et lavit et vidit. Syloe
fons est ad radicem montis syon qui non iugiter aquas. sed in certis horis
[illegible] ebullit cuius aque ut exciperentur qui sanguinem [illegible] non longe a fonte
constructum erat. quam collectione non piscina non natatoria vocat
scriptura. Erat autem sabbatum. Unde et pharizei cum accepissent ab illuminato
quod ihesus eum illuminaverat dixerunt ei. Da gloriam deo. Non est hic homo
a deo qui sabbatum non custodit. Cumque ille commendaret ihesum et diceret
numquid et vos discipuli eius vultis fieri. Maledixerunt ei et dixerunt
Tu discipulus illius sis. nos discipuli moysi sumus. Hunc nescimus
unde sit. i. non approbamus. Cumque ei se cum dixerunt. Et cum eiecissent
[illegible] ihesum maledictum et credentes in eum maledictos. Et cum eiecissent
foras invenit eum ihesus Cumque dixisset se esse filium dei ille adoravit
eum. Et ait illi ihesus. In iudicium ego veni in mundum. ut qui non vident [illegible]
et qui vident ceci fiant. q. d. In hoc [illegible] medicum [illegible] ut illi
[illegible] separare [illegible] a [illegible] qui se scioles iactitant
imminet. isti cecitate mentis [illegible] **De signis perfectionis et de [illegible] diuiciis [illegible]**
Et cum esset ihesus egressus in via **[illegible]** quidam ut haberet
adolescens genu flexo rogabat eum d. Quid faciam ut [illegible] et audisset
vitam eternam. Cumque iniunxisset ei custodiam mandatorum dei. et [illegible] possit
servasse ea. docuit de perfectione. et unum signum perfectionis [illegible]
Vade et vende omnia que habes: et veni sequere me. Est et perfectio [illegible]
cuius est signum ponere animam pro omnibus suis. Est et contemplativorum [illegible]
num est relinquere omnia. Est non timentium penam. qui nichil sibi [illegible]
Est etiam coniugatorum. cuius signum est habere mortem in desiderio et [illegible]
pacientia. Est et clericorum sacri ordinis. cuius signum [illegible]
audiens adolescens abiit tristis. Erat autem [illegible] pro foramine [illegible]
plexo. Et ait ihesus ad discipulos. Facilius est camelum [illegible]
transire quam divitem intrare in regnum celorum. Facilius hic [illegible] impossibile. [illegible]
tivo sunt contrarium. i. minus est difficile ~~[illegible]~~ minus est impossibile. [illegible]
facere ut transeat camelus per foramen acus nullo obstante. de [illegible]
quia hic nomine divitis intelligitur ponens in gloria. si [illegible] de potentia [illegible]
cia non potest. Gradus vero comparacionis [illegible] impossibilia [illegible]
possibilius est ei equum [illegible] in lapide quam in asinum cum est [illegible]
naliter quam lapidi. Fuerunt qui dicerent in ierusalem [illegible] portam [illegible] per compendio [illegible]
que vocabatur acus ad quam conveniebant cameli [illegible]

[Margin note:] In valle iosephat est
secundum opinionem et traditio-
nem syrorum de syloa ma-
nat sub terra.

[Margin note:] no [illegible]

cam oneib9 suis nō potuit trāsire vel subire eā · Exoneati q° trāsibat
et vere receptis oneib9 innabat · Hedin hoc q° · similitudo notat hic
nd īpossibilitas · Oportet ei auar amore opū dimittē si vult īgredi
ad vitā · Per aut̄ aut̄ noīe diuitis significat auar hinc p3 · q2
discipuli subdiderit · Quis q° potit saluus fieri · Plures ei st̄ paupes
diuitib9 · et ita plures possēt saluari si de possessionib9 opū dispo
isset · Quib9 ait ihc̄ · Apud hoīes ē hoc īpossibile · apud deū aut̄ oīa
possibilia st̄ · nō q2 deus possēt tales saluaē · ß q2 p̄t eos iustificaē
et tūc saluare · Qui relinquētes oīa pro xp̄o iudicabūt ·
Tunc ait petrus · Ecce nos reliquim9 oīa et secuti sum9 te ·
Quid g° erit nob · supple reliquēdi · Illa ei oīa reliqrat petrus
de quib9 dēm ē · et oīa vanitas · Illa aut̄ oīa sibi retinuit d' qb9 dēm
ē · deus ē oīa ī oīb9 · Et rn̄dit ihc̄ · Cū sedit filius hoīs ī sede maies
tatis sue ī regnacione sedebitis et vos sup sedes · xij · iudicātes
xij · trib9 isrl' · Fit ī baptismo pma regnacio in aīa · fiet ī iudicio
soli ī corpe · Et cōtemptores mūdi cū dn̄o iudicabūt · nō solū cōpa
tione · ß et auctoritate · Duodenarius aut̄ ponit̄ p plenitudie p̄tatis
et · xij · trib9 isrl' · p oīb9 iudicādis · Duodenari9 ei ex septenario
qui ē nūs vniūsitatis surgit · i · ex p̄tib9 septenarij ī se ductis
sp tria et q̄tuor · septē · ter vō q̄tuor et quater tria faciūt xij ·
Quā tn̄ hoc solis discipulis dcm̄ dicit et ipleri ēē ī subiectōe
mūdi · q2 q̄ pratē hītes sup oēm ecciam sedēt · Post ad oēs gnā
liter sermo directus ē · Oīs q reliqrit domū aut p̄ntes ꝛc̄ cētuplū
accipiet nūc ī hoc t̄pe et ī futuro vitā et'nā · q2 p̄t spūalia q qi ēē
cuplū sūt cōpara carnalib9 · Hec viri alios sc̄os plus q̄ p̄pinquos suos diligit ·
Pharizei vero audiētes eū disputātē De diuite epulone et lazaro
de cōtemptu mūdi deridebāt eū · q2 lex obsuatorib9 suis dona te
rrene pmittebat · Ipē aut̄ cōt' eoꝝ auariciā exēplū eis pposuit de
diuite purpurato et epulone qui ī īfno cruciabat q2 recepat
bona ī vita sua · i · illa q sola putauat bona · Nec fuit pabola · ß
res gesta · aut̄ · Qd' pcedit q2 nomē mēdici ibi ponit lazarus · s · qui
positus ē ī sinū abrahe · Erat ei ī supiori margine īfni locus
aliquātū hñs lucē sn̄ oī pena materiali ī quo erāt aīe p̄desiatoꝝ
usq ad descēsū xp̄i ad īferos · Qui locus p̄t sui trāqllitatem
sinus dictus ē · vt sinū maris dicim9 · Et dicebat abrahe · quia
fuit pma credendi via · Ipē ei prim9 publice p̄dicauit vnū deū cē ·
Hinc locū vocauit iob tenebras · p tedio exspectādi dicēs · Et in
tenebris straui lectulū meū · Qd' q diues dicit cruciari sc̄i
lingua · i · p pctō lingue · q2 epulones loquaces esse solēt · Nec mirꝫ
si aīa resolutiue dicat hre mēbra · cū diuinitas eodē tropo p
mēbra designatur · Fuerūt tn̄ qui dicerēt angelos et aīas corpa
hre aerea · alioqi aīe ignē vrētē nō sentirēt · qd' sup genesi in
uenies · Alij dicūt q ad sentiendū vsionē ignis illi9 nō ē necce
hre corpa · Est ei quedā species ignis cui si īponas manū ardo
rē sentires sn̄ aliqua manus lesione · Qd' aut̄ abrahā cal̄os de
mēcos sustinari dixit vel chaus ut vetes codices hñt forte

in re ista ca(us)a · vel p(er)petua bonor(um) et malor(um) dissimilitudine notat(ur) p(er)
hanc vitam notat · Cumq(ue) dives rogaret de mittendo lazaro ad fra-
tres suos · audivit · Habent moysen et p(ro)ph(et)as · Unde convincit(ur) q(uod) in
deus fuit · p(ro) quo eciam abraham vocavit eum filium et ille p(at)rem

Ad discipulos posuit ihesus **De villico iniquitatis**
hanc parabolam de villico iniquitatis · Et est villicus p(ro)pter cust(odiam)
ville · s(ed) hic accipit(ur) p(ro) yconomo · Hic timens amoveri et egere
clanculo fecit amicos cum debitoribus d(omi)ni sui ut cum ejiceret(ur) inveni-
ret beneficia recipientes eum in domos suas · Et laudavit d(omi)n(u)s villicum
iniquitatis non q(ui)a iniquie s(ed) q(ui)a prudenter egisset · Est eni(m) prudencia
quam sibi in posterum providencia · Et ex hoc q(uia) a morte et aliis dom(inis)
si sibi in futurum providens eciam cum dolo laudat(ur) ille · Ergo faciat vo-
bis amicos de mamona iniquitatis ut cum defeceritis recipiant vos ipsi
in eterna tabernacula · q(ua)si diceret · Multo laudandi magis eritis · et mammon
iudicitis vob(is) sine dolo · Mamona lingua syra divicie · et iniquitas q(uia)
sathanas qui opibus seducit inspirat · Unde dicit(ur) iniquitas divicie
de iniquitate colligi solent · Unde vulgata sentencia dicit · Omnis dives
aut heres iniqui · Hoc quidam male intelligentes rapiunt ut bene
dispensent · S(ed) qui offert sacrificium de substancia pauperis (quas)i
ac si victimet filium in conspectu patris · Vel p(otes)t sic exponi · Vos i(n) placit(i)
hoc verbo et hic prudenter nobis et in futuro · q(ua)si diceret · Vobis amicos
de rebus vestris ad solacium vite · de superfluo facite vobis amicos per
eum vel necessaria vite retinentur · nec p(ro)p(ter) necessitatibus ut p(er)quit(ur) equitate
mamona est iniquitatis · i · contra equitatem · In ea eni(m) non seruamus equitatem
quam p(ro)ximo debemus · que s(cilicet) sic nos diligere tenemur · Et non q(uod) ipsi
omnes pauperes p(ossu)nt nos recipere in eterna tabernacula · s(ed) q(uia) largiti(o)
hiis recipiemur ab angelis · bonum est tamen eligere bonos pauperes
possimus · Et addidit d(omi)n(u)s · Servus sciens voluntatem d(omi)ni sui et non
faciens eam vapulabit multis · qui autem non cognovit vapu-
labit paucis · Multi p(ro)pter hoc avertunt aurem ne audiant veritatem
s(ed) hii non nescientes s(ed) contemptores iudicabuntur · **De denario diurno**

Tunc posuit eis d(omi)n(u)s similitudinem de patrefamilias qui conduxit
operarios in vineam suam ex denario diurno · Cumq(ue) misit q(uosdam) p(ri)ma hora
diei ibi incipit tamen subintelligitur omnes etates · tamen sunt hore
In nona enim quarta et quinta · s(cilicet) cyliades intelligitur · In · xi · decrepitus
intelligitur · In eadem q(uia) senectus et decrepita etas · Per operarios vero
vero denarium eandem p(er)petuitatem notat · Nullius enim vita ibi brevior
aut longior est alia q(uia) idem deus omnibus · De murmure vero de mur-
murantibus dici p(otes)t q(uo)d ibi non erit murmur inviderum · s(ed) admiracione
mirandi p(ri)mi · Solet eni(m) quisq(ue) murmur accipi p(ro) confusione
Vel p(otes)t trahi murmur ad statum p(rese)ntem · Interrogacio aut(em)
fecisset ad futurum p(otes)t referri · Causa enim dilacionis
potuerunt murmurare antiqui · Sed ne sine nobis glorificarentur · Ammiracione aut(em)
cognitam expressit d(omi)n(u)s sub interrogacione post conclusit parabolam et
ait · Sic erunt novissimi p(ri)mi · et p(ri)mi novissimi · i · indici et

sentes equabitur in ingressu regni celestis . quia nullus intrat usque in septimam etatem qui in secretum quam recepit plene in ascensione . In resurrectione quoque corpora electorum eiusdemque etatis vel temporis vel honoris equabuntur . nisi forte pauci ante surrexerint . qui privilegiati . Quidam ni qui in parabola legitur . an oculus tuus nequam est . Et in fine multi sunt vocati pauci vero electi . dicuntur laborantes in vinea omnes fideles cuiuscumque temporis vel etatis . quorum quidam boni . Alii vero mali . Et vocantur accipientes cum murmure malos putantes se accepturos . Et quia potentes fuerint in etiam vel tempore vel dignitate etiam plus aliis accepturos . De quibus dicit propheta . Cadent a latere tuo mille et decem milia a dextris tuis . Et dominus in evangelio dicit se dicturum talibus . Nescio vos . Quibus ergo de eisdem videatur primo fieri . scilicet de accipientibus denarium . Tamen secundum regulam tyconii . de diversis ibi agitur . scilicet de accipientibus et non accipientibus . sed putantibus se accepturos . sed tunc nec putabunt nec accipient . Addicio . Vel potest esse synesis . quia si vellet primi in mane possent rationabiliter murmurare eorum computum . Synesis est spontanea concessio illius quod negabat . Vel sic esse mirabantur . ut sit sensus . aliquis multum laborat in claustro . aliquis de novo veniens tamen ardenti corde et contrito deflet peccata sua ut decedentes celestes dominus remuneraret . Quasi murmuraret diucius laborans possent murmurare eius rationabiliter computum .

Synesis

Et factum est cum sabbato manducaret **de ydropico et exhortatio ad humilitatem et misericordiam.** panem in domo cuiusdam principis phariseorum erat ante eum ydropicus . Est autem ydropis aquosus humor subcutaneus de vicio vesice natus cum inflatione et anhelitu fetido . Observabant autem pharisei Ihesum . si sabbato curaret . Cumque quesisset ab eis . si licet sabbato curare et tacuissent . apprehensum languidum sanavit . Post probavit licere curare . quia pecus lapsum in puteo die sabbati extraheret . Quia autem erat quod de curationibus in sabbato eum arguebat . habebat et in [illegible] omnibus suis . deriatam genera operum curat . lxxv . a quibus vacandum est sabbato . non est curatio . maxime quia solo fit verbo . sicut dominus sepe curabat . Dicebat autem et ad invitatos parabolam . Cum invitatus fueris ad nuptias non discumbas in primo loco . contra superbiam phariseorum humilitatem docebat . Et quod non quod hec non est parabola sed potius virtus operis exhortatio faciendi . Quod ideo promittitur ut ad similitudinem huius cetera fiant . parabola vocatur quasi similitudo in exemplo . Illi autem qui eum invitaverat monebat ad misericordiam dicens . Cum facis prandium noli invitare cognatos et divites sed pauperes . Non dampnat amicorum invitacionem sed volui hospitium comedendi et remunerandi . Ex eo quod dixit hic . retribuetur tibi in retributione iustorum . Et quidam de discumbentibus sensit . Beatus qui manducabit panem in regno ~~celorum~~ dei . Erit enim [illegible] etiam corporalem ibi futuram refectionem . sicut homo creatus est immortalis non tamen sine ciborum alimonia . **Cum in enceniis voluerunt iudei lapidare Ihesum.**

Facta sunt autem encenia in Ierosolimis et hyemps erat . Encenia dicuntur quasi encenea . a neos quod est novum . Et sonat innovationes et est enim ibi festivum quasi subiectione notant . quia scilicet domus aliqua aut vas aut vestis a communi usu ad celebrem et divinum usum subtrahitur

Encenia

quod latinus dicit dedicationem. Tu hebreus dedicationem vocat id est in-
cationem vsus noue rei. vt cum primo inhabitamus nouam domum. vel
induimus nouam vestem. Hic autem encenia vocatur festum dedicationis
templi quod annuatim fiebat. Hoc autem festum non ad primam vel secundam tem-
pli dedicationem spectabat sed ad terciam. Prima enim fuit in autumpno ad
quam salomon dedicauit templum. decima die septembris. et ipsa dedicatione
templi expiacione fiebat quorannis duo festa eadem die. dedicatio scilicet
scilicet et expiacio. Cum vero reedificatum fuit templum a redeuntibus de
babilone. dedicatum est in vere. xiii. die marcij .i. xiii luna. Cum
autem antyochus epyphanes polluisset templum sordibus ydolorum et
prophanasset vtensilia eius iudas machabeus. filius asmonei ex
genere sacerdotali mundauit templum et restituit vtensilia in locis
suis. et quod dedicauit illud .xxv. die decembris. et hoc festum est in
in diebus illis obseruabatur in hyeme. Forte ad hunc hoc festum machabeorum
mutatum apud iudeos. quia et iosephus testatur etiam sub machabeis celebr-
atum hunc diem. dicens luminum. Et ambulabat ihesus in porticu salomonis. et non asc-
ensione templi sepe vocatur porticus templi vt hic. In templo salomonis
debat nisi ministri templi. Porticus autem illa dicebatur salomonis dedicacio
in qua solebat salomon stare ad orandum. in qua in die dedicationis genibus
erexit columpnam eneam super quam et orauit flexis genibus. Quoniam quasi
tunc iudei soleant stare cum orant. Et dixerunt iudei. Quousque animam
animas nostras tollis. Si tu es xpistus dic nobis palam. Iam querit se cingere. Quasi
si se xpistum diceret. tenerent eum. tradentes eum augusto se credentes. Quasi
xpistum esse vitauit responsum dicens. loquor vobis et non creditis. opera que
ego facio testimonium perhibent de me. Cumque dixisset. ego et pater
vnum sumus. sustulerunt lapides iudei vt lapidarent eum. Et cum homo
dixissent se velle lapidare eum pro blasphemia. quia cum esset homo
deum se faciebat. dixit quia et scriptura homines dixit deos. ibi Ego dixi
dij estis. Ergo multo magis qui pater misit in mundum dicat filius dei
cum tamen dicatur homo deus. et verbum deus dissilet. Hac ambiguitate mitigauit
mitigauit iram eorum. Querebant ergo eum apprehendere et exiuit de manibus.

De suscitatione lazari

Et abijt iterum trans iordanem
vbi erat iohannes baptizans primum. Erat autem quidam languens lazarus
pius a bethania de castello marie et marthe. Cum autem adnun-
ciata lazari infirmitas per nuncium sororum. ait. Infirmitas hec non est ad mortem.
re. ad eum scilicet detinendum in morte. Et mansit in eodem loco duobus diebus
quousque scilicet quatriduum compleretur. Tunc ait discipulis. Eamus in iudeam
iterum. Qui dixerunt. Iudei te volebant lapidare et iterum vadis illuc.
Quibus dixit ihesus se esse quasi diem. et ipsos quasi horas. xii. et ideo non
erat timendum ire cum eo. Et non ex simulatione adhuc erat bonus. Et etiam
dicit erat signum malus pro mathia substituto ei dein est. Qui te lapidande
alius. qui dicit premiens iudeos presencie in voluntate me lapidandi
Sed hore mutabiles sunt sic et affectus hominum. et etiam sepius in die
mutantur corda hominum quam hore. et qui ambulat in die .i. in pace. Sedet
et vos non offendit aliquem. et ideo securi eamus. Et addidit. Laza-
rus mortuus est. et gaudeo propter vos quia non eram ibi. quia dum legere

posita videat roborentur fides eorum. Rediit ergo ihesus cum discipulis in
bethaniam et martha occurrit ei extra castellum et advocata maria
multis iherosolimitis presentibus qui venerant ad consolandas sorores
bethania enim non distat a ierusalem nisi stadiis xv. Venerunt ergo ad mo
numentum et ad vocem ihesu non solum suscitatus est sed prodiit licet ligatus
institis. Multi ergo ex iudeis abierunt ad phariseos et nunciaverunt
que viderunt et celebris erat sermo de eo apud iudeos. Multi enim iam ascen
derant ad diem festum ut sanctificarent se. Creditur enim hoc esse factum ea die
qua legitur in xl. feria vi. an isti sunt dies per ... die mensis primi secundum legem.
Collegerunt ergo pontifices et **quod pontifices et pharisei conspiraverunt in ihesum**
pharizei consilium et dicebant. Quid facimus. Si dimittimus eum sic
venient romani et tollent nostrum locum et gentem. quod dicitur. Veneant
etiam hec et ... gentibus locus hic quia alexander et pompeius et alii
venerant sub ipsis et reges persarum et egypti. Hic autem ho decret
... abolenda et vana. ergo romani scientes opes reipublice tollerent
audientes ... tollendas. Tunc cayphas qui pontifex erat anni
illius quod faciendum erat eis decrevit. Expedit vobis ut unus moriatur
homo et non tota gens pereat. Et prophetavit utile humano generi mortem christi
futuram nesciens. Ab illo ergo die cogitaverunt eum interficere immo ...
... dicentur in ierusalem. Ihesus autem iam non plane ambulabat
apud iudeos sed abiit in desertum in civitatem que dicitur effrem.
Quia ergo iam destinatus erat morti ab ipso concilio quo collegerunt consilium
... memoriam divine passionis in primis mayorie et subiecimus
... in responsoriis et in introitu misse. nondum tamen plene quia
traditus erat dominus in manus lanistarum id est carnificum. **de ultimo adventu in ierusalem**
Factum est dum complerentur dies assumptionis eius
firmavit faciem suam ut iret in ierusalem. Assumptionem ihesu dicit
non solum tempus quo assumi debebat de mundo ad patrem sed
etiam secundum preceptum de agno paschali qui decima die mensis primi
assumebatur de grege et servabatur usque ad quartamdecimam. In hunc
modum ihesus x die id est in ramis palmarum venit ad locum passionis et
mansit in eo usque dum passus est. **de decem leprosis**
Et factum est dum iret in ierusalem transibat per mediam galileam et samariam
et ingressus in quoddam castellum occurrerunt ei x viri
leprosi dicentes. Ihesu preceptor miserere nostri. Et vidit. Ite osten
dite vos sacerdotibus. Et dum irent mundati sunt. Unus ut vidit se mun
datum rediit et adoravit ihesum magnificans deum. et hic erat sa
maritanus. qui non redierunt iudei erant. In quo notatur perfidia iudeorum.
Sola unitas ecclesie cadit in faciem adorans. In eo quod confessus
est ubi confitemur cum dicimus homines si non ad terram palme sunt ...
... signatur ... corporis quia de pulvere sumpti. et ...
oculos levare ad celos. Et prudentia quia videmus ubi cadimus id est in
quorum afligimur. Et videamus quid in pravis orationibus ...
quam stantes quia qui in domum domini letantes ibimus. In primo ergo exprimimus

hospicium [illegible] samaritanis negatum

codicionem mundum · in secundo desiderium · in tercio spem · De samaritanis non sunt
Dumque premisisset nuncios in civitatem samaritanorum [illegible] ad
recepti hospicio · Samaritani ei invidebant cum tribus [illegible] ut igitur
rare · Et videntes iacobus et iohannes dixerunt · Vis dicimus ut ignis
descendat de celo et consumat eos · Et increpavit eos dominus · [illegible]
vindicta que laudatur in helya in his dampnatur quia ille ex zelo
ex ira hoc appetebant · De peticione filiorum zebedei

Et assumens duodecim · xii · seorsum ait · Ecce ascendimus iherosolimam et
et consummabuntur omnia que scripta sunt de filio hominis · Tradetur gentibus et illudetur
et flagellabitur et conspuetur · crucifigetur et tercia die resurget · Et
audientes filii zebedei iacobus et iohannes putantes imminere regnum
[illegible] · [illegible] · [illegible] ut peteret mater eorum ad dexteram
concessio [illegible] · Dic ut hii duo filii mei sedeant unus ad dexteram tuam
et alius ad sinistram in regno tuo · Ihesus autem non respondit matri · sed petentibus
tribus pro matre · Nescitis quid petatis · quasi diceret · Placione quidem
in celo quia nulla ibi erit · Eciam male queritis · Regnare enim vultis si
non meruistis · Potestis bibere calicem quem ego bibiturus sum et
baptismo quo ego baptizor baptizari · Dicunt ei · Possumus · [illegible]
[illegible] passio et baptisma mortis · Et dicitur ad similitudinem lane [illegible]
[illegible] lana tingitur et accipit alienum colorem · [illegible] · Calix
in morte descendimus corporaliter et resurgimus [illegible] · [illegible]
ad literam ciphus est quo calida [illegible] pocionem · [illegible]
[illegible] dicit ciphum esse quem invenerunt [illegible] · qui [illegible] · Et
esse et dixerunt calicem qui nunc mutata [illegible] de calice [illegible]
[illegible] super [illegible] dicit · Calix dicitur passio quia eam mensurate [illegible]
fidelis enim deus qui non sinit nos temptari supra id quod possumus · Et
enim calix ciphus est in quo mensurate distribuitur potus bibentibus [illegible]
secundum hanc distinctionem calicis et baptismi recte subdividit · Iohannes enim
Calicem quidem meum bibetis et tacuit de baptismo · Illi tamen
martirium sed passiones multas circa mortem sustinuit · Et dicunt
calicem et baptismum per eodem accipiunt · scilicet per martirio · eciam iohannem
habere martirem fuisse [illegible] · quia non defuit martirio · [illegible] de monachis
[illegible] olei [illegible] missus · In hunc modum dicit [illegible] de monachis [illegible]
nachi debent [illegible] puritate martirium · [illegible] in [illegible] non est meum
dare · Ihesus · Sedere autem ad dexteram vel ad sinistram · [illegible]
vobis [illegible] talibus quales vos estis · quia estis ambiciosi [illegible]
quibus pro vobis · id est quia [illegible] mei estis · [illegible] et [illegible]
[illegible] · ut · scilicet [illegible] aliquem obtinet sui meritis i [illegible]
Et cum indignarentur · x · de duobus fratribus · Advenit dominus et [illegible]
non venimus ad regnum nisi per humilitatem · et dedit se in [illegible]
Filius hominis non venit ministrari sed ministrare · Cum ei [illegible] dominus
per aliam viam [illegible] cum redire in regionem suam · Ad quod significandum De
[illegible] · in [illegible] redeat per aliam viam ab ea per quam egressus est · Zacheo et ceco [illegible]

Et cum ingrederetur iericho illuminavit Zacheo et ceco · Zacheus autem
ceco vero · Et ingressus perambulabat iericho · Zacheus [illegible]
princeps publicanorum quia pusillus erat ascendit arborem sicomorum
ut videret ihesum transeuntem · Sycomorus ficus fatua [illegible]

moro filiis in aliis ficui. Vnde dicitur quasi sychomorus i. altitudinem prestans
vnde et alarunis celsa dicitur. Et dixit ei ihesus. Zachee festinans descende
quia hodie in domo tua oportet me manere. Et descendit et excepit illum
in domum suam gaudens. Tunc zacheus dimidium bonorum suorum dabat pau
peribus dimidium retinuit ut inde redderet hiis quos defraudauerat
quod et quadruplum restituebat secundum legem ut supra dictum est. Et ait ihesus
Hodie huic domui salus facta est eo quod ipse dominus zacheus filius sit
abrahe factus i. non natus i. non secundum carnem sed secundum fidem. Incidens
Salus fit descendenti. vnde et adhuc est consublimium. stantes orant. primas
cathedras huius in synagogis eorum. Eciam descendit maiores in choro
et in processionibus posteriores sunt. De duobus cecis iericontinis
Et egrederetur ihesus iericho secuta est eum turba multa. Pauci ei
non audebant ingredi desertum propter latrones. Et ecce duo ceci
sedebant secus viam. Ex quibus vnus erat barthimeus thimei
filius. Qui cum clamaret fili dauid miserere mei. et cum increparent
ut taceret magis clamabat. Stetit ihesus et illis ad se vocatis
tetigit oculos eorum et confestim viderunt et secuti sunt eum. De ala
Ihesus autem ante sex dies pasche venit bethaniam bastro vnguenti
in sabbato i. ante ramos palmarum. qui dies sextus erat ante pascha. si
mitemus [illegible] et diem pasche cum [illegible] et erat in domo
symonis leprosi. Symon fuerat leprosus et a domino sanatus sed cum pristi
num nomen adhuc manebat. sicut adhuc dicitur matheus publicanus
Multi ergo iudeorum venerunt illuc qui conuenerant ad diem festum non
propter ihesum tantum sed ut lazarum viderent. Cogitauerunt ergo principes sacerdotum
ut et lazarum interficerent. Fecerunt autem ei cenam et martha mini
strabat et lazarus vnus erat discumbentium. Qui ut ait augustinus de verbis
domini. communis interrogantibus loca penarum et sedes inferni diligenti
narracione indicauit. et iam inferni longis temporibus ignorati re
de inuenerunt pdicione. Maria ergo habebat alabastrum vnguenti
nardi i. pyxidem de alabastro plenam vnguento nardi. Sed et dicitur alabastrum
[illegible] similacius et huius [illegible] sic dicitur hic hunc alabastrum vn
guenti. Et est genus marmoris candidi et plucidi variis [illegible] nardus
intinctum quod incorrupta seruat vnguenta. Nardus autem
frutex est aromatica crassa radice sed breui nigra et fragili
expressimi odoris folio paruo densoque cuius cacumina in aristas
se spargunt. Pygmentarii spicas et folia nardi celebrant. vnde
ad commendacionem vnguenti ait marcus. Spicati preciosi. erat et
de nardo [illegible] a regione indica. Alia est genera nardi vilia sed
iohannes [illegible] exposuit dicens. Libram vnguenti nardi pistici i. pistenci
fidelis. Pisteno enim credo. et pistis fides dicitur nulla i. adulterina
admixtione corrupti. Vel pistici i. minori de spicie et foliis
confecti quod est preciosius ut dicit beda super marcum. et forte pyxis
a loco de [illegible] sonat et inde pyxis pyxidis. Quidam enim pistici
[illegible] putant. Fregit autem i. aperuit maria alabastrum
et effudit vnguentum super caput ihesu et eciam vnxit pedes eius
et extersit capillis suis et domus impleta est ex odore vnguenti
Et [illegible] ea die maria fouit pedes domini vngento. In memoriam

Beda. vi. diebus omnia fecit. vi. feria hominem condidit. vi. etate redimere venit
vi feria et vi hora mortuus.

huius rei eodem publico domus Christi. mulieris de erogatione pauperibus. Hii enim
peccatis domini sedentis in celo adhuc sicut ambulantes in terra. Cuius lar-
gitionis occupatione ea die non egreditur ad aliquam extraneam. Huic
cum ceteris diebus solet stationem faciat ad celebrandam missam. Inde
quod in antiquis gradualibus dicitur in rubrica. sabbato vacat quia dominus papa
elemosinam dat. Et in romano exemplari ewangelium feria quinta dari fuit ut
cum consistorio lateranensi. Nec moneat te si ob aliam causam ad stationem
dominicas vacantes. Legitur tamen in quibusdam sacramentariis statio ad sanctum
petrum. et post dicitur vacamus quia non habet propria antiphona ad introitum sequente
secundum plenaria reperitur. vel non habet propriam ewangelium ut sunt iiii dominice sequentes. autem indiscre-
tes faciunt ieiunia temporalia post ordines. Indignabantur autem quidam ex discipulis. Ver-
ritas quod de precioso unguento cum posset vendi. et dicebant. Vt quid fecit
dari egenis. Erant autem et alii indigne ferentes et dicentes. Indignabatur quasi sic
precioso unguento sic fuit. Isti quidem propter pauperes indignabantur quasi fuit dare et lon-
ge ubis inde pensiatum erat. Iudas vero propter lucrum quia fur erat et loculos
habens domini. que mittebantur portabat. id est non solum portabat sed et de eo furtim
asportabat. Habebat enim uxorem et filios sicut Ieronimus dicit et filii dabat quod
filii eius orphani et uxor eius vidua. Vxori ergo et filii dabat. homi-
nibus fremebat. Et ait illis Ihesus. Quid molesti estis huic mulieri. bonum
opus operata est in me. ad sepeliendum me fecit. quasi diceret. Non est predictio sed sepulture mee
officium sepulture. Iohannes ait. Sine illam ut in diem sepulture mee servet illud. Marcus exponens hoc ait. Quod habuit id est quod potuit
hoc fecit. Prevenit enim ungere corpus meum in sepulturam subaudi. Nunc ego moriens sic
quasi diceret. Sine ut faciat unio domini pro. quod volet fuerit mortuum ungere
potuit. Et forte a spiritu sancto licet nesciens sic precessit ut benignitas
sepulture mulier. Tunc dixit Ihesus opus hoc in memoriam eius et sepultum erit ubi-
cumque ewangelium hoc. Et bene dixit ewangelium hoc nondum enim scriptum erat ewangelium.

Mane autem facto ascendebat Ihesus *de maledictione ficus et festinatione templi* quod erat
Iherosolimam et discipuli eius et cum venisset Bethphage de discipulis
viculus sacerdotum in latere montis oliveti. misit duos de discipulis et asinam
suis in castellum quod contra eos erat. id est in Ihersalem ut adducerent ei asinam
et pullum eius qui erat alligatus in bivio et si quis eis diceret dicentes in
huius opus habet. Asina hec creditur eorum fuisse pauperibus quia ea pabulum dabant et iu-
menta non habebant. Cum quibus operari fuit in ea pabulum ascendit eum
pullo qui pertinet ad opera eorum mittebat. Reddit enim quisque ascendit pueri quidam
et ob eius ita eorum obsequium quidam dicunt ea singulare pueri singu-
lare dicto compositum. Hic grecum nomen est. Asina et latine. Hoc enim nomen
dicitur. Et utrumque nomen ob eandem causam constitutum est. Hoc enim greci
primum insedit homo. et a sedendo asinus latinus dixit. et grecus singulare
gulare. Hii duo missi creduntur fuisse petrus et philippus. Petrus enim in
significandum quia ipsi primum adduxerunt gentes ad ihesum. Petrus ascendit in
et domum eius philippus samariam. In hoc itinere dominus ascendit et cum non inveniret
putatur eum quidam esurisse et accessisse ad ficum et cum non inveniret fructum
ea nisi folia et non fructum ait. Nunquam ex te amplius exeat fructus. Et arefacta
et statim aruit. Quod enim in signum synagoge maledicte et arefacte
prisce scilicet meditationis fecit Ihesus. Non enim querebat fructus ex ea cum non
tempus ficuum erat. Quod licet apud matheum legatur sequenti die factum
Marcus quidem dicit alia die cum exiret a bethania esuriit primum temporis
plandis de in esse. Marcus enim narrat hoc factum esse ante electionem

Euangelium

cum de templo. quam constat die dominica factam. nec ob aliud tamen hunc ordinem
marci hic sequimur nisi quia post matheum scripsit. Hinc autem matheus
secunda feria dicitur templum purgando. sive marcus an eiectione precedebat
quod de facto non est questio. de die in arbitrio legentis relinquimus. Euntes
autem discipuli fecerunt sicut precepat illis ihesus. et ponentes vesti
menta sua super pullum eum sedere fecerunt. Marcus et lucas et iohannes
non dicunt eum sedisse nisi super pullum asine. ~~Matheus dicit eum sedisse~~
~~super asinam et pullum~~. Zacharias quoque propheta dixit. Sedens super pullum a
sine. Matheus dicit eum sedisse super asinam et pullum. Quod licet brevis
esset via. tamen fieri potuit ut primo insedisset pullo. Et forte quia indomitus
minus et lascivus erat descendit et insedit asine. Quod si super pullum tantum
matheus tamen utrumque posuit in misterio. Quod autem prophetatum fuerat per
zachariam de ihesu non cognoverunt discipuli donec glorificatus fuit ihesus.
Et cum appropinquaret iam ad descensum montis quomodo glose super tempus dominus flevit super iherusalem
oliveti multi descendentes cum eo sternebant vestimenta
sua in via. alii cedebant ramos de arboribus et sternebant in via. Turba autem
multa que venerat ad diem festum et pueri et plebecula iherosolimorum tol
lentes ramos olivarum processerunt ei obviam. et qui precedebant et qui seque
bantur clamabant osanna filio david. Et est osanna hebreum compositum ex
integro et corrupto. Osi enim sonat salva vel salvifica. anna est inter
iectio obsecrantis. sicut pape admirantis. Quod quia in latino eloquio non
adeo expresse habetur pro ea posuit interpres noster latinus. obsecro. Est ergo osanna
quasi osi anna. id est salva obsecro. Et est una dictio ut diximus. vel due
per elisionem composite. id est per elisionem et coniunctionem unius littere que est i vel
secundum due dictiones fili o. Et tunc legitur ita. dicentes osanna o fili david
O adverbium vocantis potius quam interiectio obsecrantis. Et post
venerando symone iterum sic dicebant. Benedictus qui venit rex in nomine domini. sub
audiendum sit. vel est. Et benedictum quod venit regnum patris nostri david. quod dicentes
hic est de quo dictum est. Dabit illi dominus sedem david patris eius. Et iterum con
versa verba ad christum dicebant. Osanna in excelsis. Quod licet forte pete
bant sublimitatem regni terreni. tamen prophetice nescientes eum regem celi
et angelorum predicabant. Et quidam phariseorum de turba dicebant ei ut
increparet discipulos. Quibus respondit. Si hii tacuerint lapides cla
mabunt. quia in passione hiis tacentibus pre timore petre scisse clama
verunt eum dominum mundi. Et ut appropinquavit flevit super civitatem
dicens. Quia si cognovisses et tu subaudi fleres. quia circumdabunt te ini
mici vallo. et non relinquent in te lapidem super lapidem. quasi dicat. Si cogno
visses ruinam tuam futuram et causam eius. que abscondita sunt tibi in hac
die que ad pacem tibi est. fleres. Quod autem illa iherusalem postea funditus sit eversa
quia locus calvarie qui tunc erat extra eam et sepulchrum modo sunt infra eam
Elyus enim adrianus eam penitus eversam reparavit mutavitque nomen
et locum vocavitque eam eliam. Excidium autem perituram eam dicit dominus. quia cum
milius et humiliando tempus suum cognosceret ipsa non cognovit tempus visi
tationis sue. Et cum intrasset urbem. commota est universa civitas dicens.
Quis est hic. Turbe autem dicebant. Hic est ihesus propheta a nazareth. Memoriam
huius processionis dominice ecclesia semel per annum recolit. Egrediuntur
enim fideles cum ramis quasi obviam domino extra muros civitatum et vadunt
usque ad ecclesiam aliquam in qua ramos quos gestant affigentes depo

osanna

nuit. quod dicit ecclesia. Michi autem absit gloriari nisi in cruce domini mei Ihesu Christi. Quando autem idem eum usque ad crucem, quia sic ostendit eis non esse sperandum in quantalibet gloria mundi, quia extrema gaudii luctus occupat. In eadem significatione in illa die processionis subditur etiam in dominica passionis. Forte quia et dominus exultationi aperuit lamentum suum et non processioni passionem, quia passio post fuit causa elusionis ... Ecclesie quidem ille qui in eadem die dimiserit processionem isti committitur ... faciunt, quia non pro ista illa est dimittenda. Similiter et ille qui ... sito extra urbem posito in loco signo crucis ei occurrunt et ipso ... cedente in civitatem ingreditur ordinacius faciunt.

De eiectione vendentium et ementium.

Et intravit Ihesus templum. Idem ostendit ruinam urbis. ... Tempore quo flevit maiorem ex sacerdotum culpa processuram. Hac de causa ... et Anaicie sive consiliarius in porticibus templi hostias vendebant ... gimus ne venientes de longinquo nichil offerrent si hostias ... non invenirent. Et ne pauperes qui nichil secum attulerant ... one prenderent pecunie non habitu posuerunt ibi nummularios ... mutua sub cautione darent pecuniam. Sed quia lex non patiebatur ... fratribus suis usuras accipere excogitaverunt ut collibistas facerent. Collibia eciam apud eos vilia munuscula dicuntur ut ciceres ... vue passe et pomorum diversi generis quia quod in nummo non licebat ... liceret. Quod et prohibuit Ezechiel dicens: Usuram et omnem superhabundantiam non accipietis. Sic et hodie quidam sub nomine curialitatis usuram palliant. Et facto flagello de funiculis eiciebat vendentes et ementes cum hostiis suis de templo et mensas trapezetarum evertit et dixit: Ne domum patris mei faciatis domum negotiationis quia cum orationis faceret speluncam latronum. Nec sinebat ut aliquod vas non consecratum ... tum transferri per templum. Et tradunt quidam quod quidam fulgur radiosus ... egrediebatur ex oculis ipsius quo territi sacerdotes et levite non poterant ei resistere. Sed in hoc recte faciunt qui cereas facultates ... non permittunt, nisi forte quia maxime permissio fecit hoc. Et accesserunt ad eum ceci et claudi in templo, et sanavit eos.

De ... templi in tribus diebus.

Et admirantes principes sacerdotum et scribe dixerunt ei: Quod signum ostendis nobis quia hec facis, quasi significatione ... aliquid hoc opere insinuato. Vel potius non credimus tibi hoc licere nisi ostendas nobis signum quo credamus tibi hoc licere. Et respondit: Solvite templum hoc et in tribus diebus excitabo illud. Et dixerunt: Quadraginta et sex annis edificatum est templum hoc, et tu in tribus diebus excitabis illud. Ille autem dicebat de templo corporis sui. Salomonicum templum septem annis completum est. Sed in autem templum sub Cyro quadraginta sex annis edificatum est. Sed non sine interruptione nisi quia ... sacerdotes ...

De laudibus et quia eiectionem ... evangeliste ... dominica die ... Eiectionem ... Matheus et Lucas tradidit. Forte ... sequenti die facta ... ... diebus illis ... Forte eadem laudem ... die ... quia glo. super ... super locum illum ubi agitur de agno decima die tollendo.

Templum domini quod modo est et Bethel dicitur ... edificaverunt nescitur. Quidam dicunt post ... edificatum ab Helena post crucis inventionem. Quidam ab Eraclio cum de Persis triumphasset et crucem retulit. Quidam a quodam Iustiniano Augusto. Quidam a quodam ... rege Egypti in nomine Alachibet ...

¶ Collibia quasi collatum ad lucrum.

Alachibet

usqz ad medietatē dorsi sup murū · similiter et gentes edificationem
impediebant · Post intermissum ē opus usqz ad imperium cambise · viii° annis
et post uno anno sub duobus magis · item uno anno sub dario filio
ystaspis · Dario autē anno regni eius incepit licentia ab eo i · vi · annis
cōpletum ē opus · Quod legitur hic mihi dicit formacioni dñici corporis
cōgruisse q̄ ad distinctionē mēbrorū nō q° ad formacionē dum
ē · Hoc autē nō dixit ihc supplando vel cōsulēdo vel hortādo · sz pdicēdo
Ere ē solvite · i · solvetis · Incidens · Ad medietatē dorsi &c · In ihm'i tēpli
in quibusdā certis muris · qui cingit chorū nō ē elevatus nisi usqz
ad medietatē dorsi ut ostēdat' edificationē ecclē nō cōsūmandā
nisi usqz ad finē scli · De duobus minutis vidue

Et respiciebat divites qui mittebant munera sua in gazophilaciū · gazophilatium
Philaxe grece servare dr latine · Et gaza lingua persica opes · ~~m~~
Erat autē archa desup foramē habēs · posita ad dextrā ingredientibz
cū altare · i qua mittebat' pecunia offerentiū ad sartatecta templi
restauranda et servabatur · Tū erat ibi quedā specialis archa i qua soli sa
cerdotes mittebant donaria sua q̄ vocabatur corbanan · Erat et ibi · Corbanan
alia i qua rex vel principes sabbati mittebant q̄ vocabatur musac · Musat
Tū quidā aliter distinguunt · Una quibz legitur musac sabbati · et dicitur
i illa archa tm̄ reponi oblaciones solēpnium dierū · Et qz corban
donū sonat dicitur i corbanan reponi votiva · In gazophilacio aliorū
dierū munera et spōtanea · tū quibz cau generali noīe gazophilaciū
dicebatur · et eciā locus i quo erāt posite · Unde hēr' · hic locutus ē ihesus
i gazophilacio · In ezechiele qz thalami sacerdotū dicuntur gazophi
lacia · Vidit autē et quādā mulierē viduā paupercula mittentē
era minuta duo · qd ē quadrans · i · duos ereos nummulos valē
tes q'rtā ptē ...scli · i · obulos · ii · Et dixit eā plus misisse qz omnes
qz totū victū misit · alii vo ex habundāti sibi · De pharisco et publicano ·

Dixit et ad quosdā q i se cōfidebant tāqz iusti p operibus suis ex
pi oribus et aspernabantur ceteros pabolā de pharisco et publicano
et intulit qz omnis q se exaltat humiliabitur et q se humiliat exaltabitur ·

Et cū vespera iā eēt hora redijt · Quod dñs pnoctabat i bethania ·
in bethaniā et ibi mansit · Erat et diebz docens i templo noctibz
exiens morabatur i bethania · Et omis plebs ~~mane surgit ad eū~~ ma
nicabat ad eū i templo audire eū · et multi seqbant' eū et cinabant eos
ut et iohēs ait · Cū eēt ierosolimis i pascha i die festo multi cre
diderunt i noīe eius videntes signa q faciebat · Pilem in caricione
referunt matheus · cū c · hōc et marcus i illius cōmemorico · De voce pa

Venerunt autē et quidā gentiles ut adorarent i die festo · tris ad
et dixerunt philippo · Dne · Volumus ihm videre · ihm qui ĉdā putavit
cū assistens andrea dixit hoc ihu · Et respondit ihc · Venit hora · tonitruū ·
ut clarificetur filius hoīs · q d · plenitudo gentiū cōvertetur ē · qd'
post passionē suam insinuavit d · Nisi granū frumenti cadēs in
terram mortuū fuerit ipsū solū manet · si autē mortuū fuerit multū
fructū affert · Et qz grano frumenti se cōparavit ipse · mos ecclē
de hoc grano tantū cōficere corpus ihu · Et addidit · Qui odit aīam
suam · i · vitā i hoc mundo · i vitā eternā custodit eā · i · ppetue eternali
Si quis mihi ministrat me sequatur · i · meū erit · Nunc aīa mea turbata

Pro tercio septimana illa percepit dr qr p totā illā laboravit deducendo creando · si p primam mundi ebdomadam creando ·

e. et qd dicam. Pr salvifica me ex hac hora. Pr clarifica nomen tuum. Et ve
vox de celo. Et clarificavi et iterum clarificabo. i. clarum feci vel
vel sedm hoiem clarificavi i baptismo i transfiguratione et clarifica
i resurrectione ascensione et iudicio. Et quidam dicebant tonitruum
factum. Alii. qr angelus locutus e ei. Et ait ihc non p me vox hec venit sed p
vos. Nunc princeps mundi huius eicietur foras. i. princeps amatorum mundi
det pratre post se trahendi. Et ego si exaltatus fuero a terra omnia trahere
ad meipsum. i. ex omnibus partibus mundi. Et cum intellexissent et non possunt
q forte visualiter ab eis dicebatur exaltatio a terra. qr opposuerunt et
q si exaltaretur non esset ipse. Audierunt et ex lege. qr ipse manet
in eternum. Qd non declarans dixit. qr modicum lumen i eis est. Erat
vespera facta et redibat i bethaniam. De filio q negavit se ire et iuit
[E]t iterum rediens diluculo i civitate sabbati i templum docebat populum.
Et accesserunt ad eum principes sacerdotum dicentes. In q potestate hec
facis. qs. d. Qd e q eicis de templo quos vis. cum non sis hostiarius
et doces. nobis i consultis. Ihc aut oppone reddidit ad eum
lucione. Interrogo et ego vos. baptismus iohis ex deo erat an ex
hoibus. q. d. Qr certum e q ex deo debetis credere iohi de potestate mea.
Qd qr dixerunt se nescire qd tamen sciebant. noluit eis dicere
tute. Qr aut aperienda erat aliis veritas et non ipsis. et quere
p parabolam duorum filiorum quorum uni dixit pr. Vade i vineam. Qui ait. Nolo.
Nolo. tamen post iuit. Dixitque alii pr. Vade i vineam. Qui ait. Eo dne et
non iuit. Et cum quesisset ihc. quis eorum fecit voluntatem patris. intelligentes et
Novissimus. ignorantes volentes dicere vitare intelligentiam et
dem. Veteres codices hnt. primus. Unde ihc subdit. Publicani et meretrices
precedent vos in regno dei. De cultoribus vinee sanguinem et loca
[I]terum proposuit eis parabolam de patrefamilias q plantavit vineam et locavit
eam agricolis. qui missos servos ad recipiendos fructus occiderunt
ultimum sustinuerunt. ezechiele tertium p arbitria excecabimur filium meum
lapidaverunt. Et mittens pr filium ait. forsitan verebuntur filium meum
Dicimus arrio et eunomio. Ecce pr ignorare de. Et quia p pre
proderit. hoc intelligatur p filio qui se dicit ignorare
diem. Quem cum vidissent agricole dixerunt. hic e heres. qr scientes
scierunt illum venisse. cui pr dixit. Dabo tibi gentes hereditatem
et apprehensum filium eiecerunt extra vineam et occiderunt. Qd quid faciet
illis dns vinee. Et dixerunt secundum lucam absit. intelligentes et
ipsam occidentem. Matheus dicit eos dixisse. malos male perdet et vineam
suam locabit aliis agricolis. Hoc aut non dixerunt voce sed
in conscientia. Qr aut hoc futurum erat probavit dicens qr sic
ibi. lapidem quem reprobaverunt edificantes hic factus e in caput anguli.
[A]d litteram fertur fuisse lapis parvus. De lapide angulari
ad edificium templi nec tamen congrue i eo poni potuit donec
co ope i angulo sit. si positus est ita congrue et minuitur
nec pr significatione factum intelligent. Hic e ipse q fundamentis
ita q structure supereminet. Qd cum audissent sacerdotes et pharisei
[Q]uesierunt eum tenere sed timuerunt turbas. De trinitate dnm
[E]t dixit eis iterum parabolam. De vocatis et non habentibus vestem nuptialem

[C]oppone. Crisostomus. Interrogate opera i sermone resp[ondere] q[uia] ...
Publicani et meretrices. Crisostomus. Pauperes et meretrices ...
in celorum et nos miseri cum lectis in ... i spiritu descendimus.

[S]civerunt qd ille esset messias non tamen filium dei esse crediderunt. Qr sic cognovissent nunquam dnm glorie crucifixissent.

· Ewangeliu̅ ·

Simile factu̅ est regnum celorum regi qui fecit nupcias filio suo. Cum enim iam
ro misisset ad iuuitatos ut venirent et excusassent se noluissent venire
misit seruos suos ut vndecumque vocarent comunas et induxerunt bo
nos et malos debiles et clauos. Debilitas enim corporis neminem expelli
dit a regno sermo eciam sepe quos compellit. Et intrauit rex ut videret
discumbentes. quod erit cum veniet ad iudicium. Tota enim eternitas indicabit
·i· reddet pro meritis. Et qui inuenerit sine eciam sine veste nupciali ·i·
caritate mittetur in tenebras exteriores ·i· localiter extra ipsum positas que
hunc in tempore sunt interiores. Possunt eciam dici de tenebris mentis quas quidam
hic intus interiores ·i· in eccia. Alij exteriores. extra ecciam ·s· ut infideles et
heretici. Tunc ergo ceciatim mali exteriores ponentur ut habeant partem cum infidelibus.

Tunc inierunt phariseii de herodianis et questione de tributo reddendo ·
consilium ut caperent eum in sermone et miserunt discipulos suos cum
herodianis. Venerat herodes tetrarcha ad diem festum et gentiles
milites secum adduxerat. vel de antiquis militibus herodis ascalonite
adhuc superant isti. qui venientes ad ihesum dixerunt. Licet censum
dare cesari an non. Iam enim dubitacio erat inter iudeos de tributo
reddendo quod quidem romani post superposuerunt in eos. Et ait ihesus. Quid
me temptatis ypocrite. Ostendite mihi numisma census. Hoc nu
misma est inscriptio in numo quod et moneta dicitur pro qua numus discernitur
hic autem ponitur pro ipso numo. et est ostendite mihi denarium qui pro censu
capitis dabatur. Cumque quesisset de ymagine cuius esset et dixisset cesa
ris tyberij · sic tulit. Reddite ergo cesari que sunt cesaris tributum ·s·
et munera · et que sunt dei deo · primicias decimas et oblaciones. De ·
resurrectione ·vij· viris mulieris ·

In illo die accesserunt saduceei qui
resurrectionem non credentes suggillabant phariseos dicentes quia cre
derent de ·vij· viris mulieris cuius esset in iudicio. Quod vel ipsi confinx
erunt quia erat possibile. vel forte in re euenerat. Quorum eandem questionem
proposuissent ihesu. Respondit. In resurrectione non nubent mulieres. nec
nubentur viri ab eis ·i· non ducent. quia homines inmortales non egebunt
propagacione. Et est greco ydiomate dicitur nubere. Futuram autem re
surrectionem probauit ex verbis domini qui dixit moysi in rubo Ego sum
deus abraham deus ysaac et deus iacob. Quia isti prophetis non recipiebant
euidentibus eorum testimoniis non potuit vti contra eos. Est autem placio ra
cionis. Ipsi putabant animas interire cum corporibus. Hoc autem auctoritas ostendit.
animas viuere post corpora. Alioquin si homo moriens periret in nichilum re
digitur. tunc dixit deus se deum esse nichili. Manentibus ergo animabus
post mortem colligi potest quia corpora resurgent. ut cum eis recipiant
anime quod cum eis meruerunt. alioquin frustra recipiant. De mandato primo et

Pharisei ergo videntes quod silencium 2º in lege et sanciato a latronibus ·
imposuisset saduceis conuenerunt in vnum. Et accessit vnus
legis doctor temptans eum et dicens. Magister quod est mandatum mag
num in lege. Et ait illi ihesus. Audi israhel. deus tuus vnus est. Hoc non dum
est de mandato. Sed postea ostendit de quo dictum est mandatum. quod tale est. Dili
ges dominum deum tuum ex toto corde tuo et ex tota anima tua et ex tota
mente tua. Secundum simile est huic. Diliges proximum tuum sicut teipsum ·i·

Numisma. Crisostomus. Numisma cesaris aurum est. numisma dei homo
in solidis cesar videtur. in hominibus deus agnoscitur.

numisma

de re filii deo e hoc denarium. Hoc ei ymago dei e. Et respondit scriba. In veri-
dixisti. Et hoc e maius omnibus holocaustomatibus. Pater [illegible] preferebat dilectionem
et phariseos fuisse questionem. Quidam ei legis opera preferebant dilectioni [illegible]
Alii e contrario eo quod ante legem plures deo placuerunt per dilectionem sine [illegible] quibus mandatum
eo. Primum autem et secundum mandatum dei quia ad ea de quibus mandatum [illegible]
et ihesus ait. Hoc fac et vives. Ille autem volens iustificare semet ipsum
ait ad ihesum. Et quis est meus proximus. Cui ihesus ostendit omnem [illegible]
~~quidam erat homo~~ faciendo esse proximum et specialiter ipsum dei filium [illegible] hec parabola
parabolam figuraliter qui incidit in latrones. Nec distabat hec parabola figuraliter [illegible]
multum a re facta. quia in illo deserto latrones frequenter sanguinem [illegible]
bat. Unde et domum quod sanguinem sonat vocabatur. Erat autem [illegible] **de confutatione iudeorum per auctoritatem david**
pluries suspensus et audiens ihesum.

Congregatis ergo phariseis interrogavit eos ihesus. Quid vobis videtur de christo
videtur de christo cuius filius est. Dicunt ei david. Ait illis. Quomodo ergo david in spiritu
vocat eum dominum suum dicens. Dixit dominus domino meo sede a dextris meis. Donec ponam
meis. Si david vocat eum dominum quomodo filius eius est. [illegible]
ris christum futurum purum hominem. Sed quia erat david [illegible]
dominus david [illegible] est ergo david et [illegible] locutus est. Postea ei [illegible] psalmum
[illegible] dominum filiorum [illegible] filium parentum. Iudei [illegible] hunc psalmum dixit dominus domino
tum esse in persona eliezer qui post cede v regum ait. Dixit dominus domino
meo abrahe sede a dextris meis. Sed sequentia psalmi non conveniunt **de doctoribus phariseis cavendis**

Tunc locutus est ad turbas [illegible] scribe et pharisei [illegible]
et ad discipulos. Super cathedram moysi sederunt [illegible] Non significat [illegible]
que dicunt facite. que autem faciunt nolite facere. Non significat doctrinam [illegible]
sed hoc locum. Non omnis sacerdos sanctus sed omnis sanctus sacerdos. Et addidit quod supra
piamus non mores. Ipsi habe necesse non sunt sed flores. Et [illegible] fimbrias [illegible]
latant et philacteria sua et magnificant fimbrias [illegible] vocari rabbi [illegible]
expositum e. Amant vocari rabbi. Vos autem nolite vocari rabbi. Unus est enim [illegible]
est et magister vester. Et patrem nolite vocare vobis super terram. Unus est [illegible]
qui in celis e. Non prohibet dominus doctrinam [illegible] salutationes in foro [illegible]
magistri vel patris sed ambitionem et vanam gloriam **[illegible] de [illegible]** cavenda [illegible]

Ad ostendendum autem que docebat in phariseis [illegible]. Ve vobis pharisei
Ve vobis qui diligitis primas cathedras. Ve vobis [illegible] regnum celorum [illegible]
ypocrite qui ceditis clavem scientie et clauditis regnum celorum. Ve vobis qui circuitis [illegible]
Ve vobis qui devoratis domos viduarum. Ve vobis qui circuitis mare
et aridam ut faciatis unum proselitum id est aliquem gentilem ad [illegible] duplo quam
trahatis ad iudaismum et facitis eum filium gehenne duplo quam vos. Ve vobis
qui rediens ad vomitum peior est quam ante. quia prevaricator. Ve vobis qui templum
dicitis. qui iurat per templum nichil est. qui autem in auro templi debet. Sacerdotes
Qui per altare nichil e. qui in re oblata super illud debet. [illegible] et oblata [illegible]
ut [illegible] plus ad dandum docebant dare sibi et oblata [illegible] templi et
sanctiorum etiam ipso templo et altari. Dominus contra dixit quia templi [illegible]
altare quodammodo sanctificabat in eis oblata quia deo dicata [illegible]
oblata vero nequaquam sanctificabat illa. Ad hunc multi illo vero [illegible] Hoc
[illegible] qui putant maius esse iurare per celum [illegible] per deum [illegible] et ad hunc [illegible]
altare mutatum sunt a [illegible] theologum et ad hunc [illegible]

proselitus

· Evangelium ·

Ve vobis qui decimatis mentam et rutam et omne olus et relinquitis maiora
et iudicium. Hoc verbum decimatis dubium est. nam qui dat et qui accipit
decimare dicitur. Pharisei autem id est decimas olerum dabant ut diceret quod ab Decimare
his dans. qui has non negligunt dare. leuitis adeo exigebant decimas
et etiam olerum. Item ve vobis duces ceci qui colantes culicem camelum
transglutientis. Pro similitudine lactis quod colatur dictum est. et per refrenationem
ad propositum sic. Minima sicut culicem diligenter inquiritis ut decimas maiora
id est misericordiam et iudicium abscondistis ut quod glutitur absconditur. Vel ad
quod dictum est. duces ceci trahitur ita minora peccata subditorum diligenter
arguitis et punitis. grauiora dissimulando consentitis. Item ve vobis qui similes
estis sepulchris dealbatis que plena sunt omni spurcitia. Item ve vobis qui edificatis
sepulchra prophetarum et dampnatis patres vestros qui eos occiderunt.
Genimina viperarum vos implebitis mensuram patrum vestrorum. Unde dicit sapientia
dei. Christus ad vos sapientes et scribas et ex illis occidetis et crucifigetis
et flagellabitis in synagogis vestris. Hic prophetiam mentitur qui
dicit alium deum esse prophetarum et alium noui testamenti. Ut veniat super vos
id est super vestram malignantium omnis sanguis iustus. id est vltio sanguinis iustorum
a sanguine abel iusti vsque ad sanguinem zacharie filii barachie
quem occidistis inter templum et altare. De zacharia filio barachie
Si de xii prophetarum vel de patre iohannis dicitur quod fuit occisus in templo non
legitur. legitur in historia. Potest ergo dici de filio ioiade sacerdotis quem ioas occidit ut barachias
legitur in libro regum. et forte pater eius cognominatus est barachias. Vel pro
nominis interpretatione positum est. barachias enim benedictus domini interpretatur. et est filius
barachie id est benedicti domini. In euangelio nazareorum legitur ioiade filius. Pasto
res autem omnium et predicatores tamen commonentur hic ut duo genera hominum mo
neant subditos et prelatos. Nulli enim genti parcit pena gratiosa. De comminatione eversionis ihierusalem
Et conuersus simonem ad ihierusalem ait
ihierusalem. quotiens volui congregare filios tuos etc. id est quotiens
filios tuos voluntate mea congregaui et noluisti et ingrata fuisti.
Ecce relinquetur vobis domus vestra deserta. Dico enim vobis. non me videbitis
amodo donec dicatis. benedictus qui venit in nomine domini. id est ab hoc tempore pas
sionis non videbitis faciem meam. Augustinus per hoc exponit. id est non vide
bitis me per fidem donec ad vos veniam ~~vel gentem~~ ad iudicium vbi ~~ad~~
~~vos veniam vel~~ videbitis me venientem in gloria dominantis et fideles
magnificabitis me. et ceciditis ceteri vsque tunc dignitatem perdent.
Hec locutus abiit et abscondit se. De signis eversionis et aduentus Christi
ab eis. Et multi ex principibus crediderunt in eum. sed propter phariseos
non confitebantur. Cumque egrederetur de templo. accesserunt ad eum discipuli
eius ostendentes ei edificationem templi. Audierunt ab eo euersionem
urbis. volebant audire et de templo. quia videbatur eis quod nec capi nec
euerti posset. Et ait illis. Venient dies in quibus non relinquetur hic lapis
super lapidem. qui non destruatur. Et cum sederet in monte oliueti contra tem
plum. accesserunt discipuli secreto et querebant Mons accubitus montis
signa ab eo euersionis ihierusalem et signa aduentus oliueti est mons offen
sui. Et dixit eis quedam propria signa euersionis ~~aduentus~~ sionis dictus sic quia ibi
~~sui sunt quedam communia utrique~~ quedam propria aduentus salomon posuit ydolum moloch.
tus sui et quedam communia vtrique. Monuit autem fideles ne seducantur
cum audiunt multos dicentes se christos esse. non enim venturus est nisi post

Mons olivetus

dant signa que dixit. Premisit autem communia scilicet prelia et sediciones gentium contra
gentem. regnum contra regnum. pestilencias. fames. terremotus per loca. terrores
quoque de celo. persecuciones suorum. Ante namque eversionem iudee [illegible]
que sunt vindicabant auctorem. Postea posuit proprium destructionis signum. *Proprium signum eversionis*

Cum videritis abhominacionem desolacionis que dicta est a daniele stantem in loco sancto. id est ymaginem abhominabilem
que signum ~~erat de eius [illegible]~~ erat desolacionis positam in templo. hanc
vicinus futurum erat. ista scilicet annos xlii ante eversionem
ierusalem. Ideo gregorius cognitione deum erat pro signo eius. scilicet eversis
ierusalem per tytum. Adrianus statuam suam posuit vbi archa
steterat. quia vestigia civitatis quedam adhuc mane-
bant et iudei qui latitantes vndecumque remanserunt quoque
ad locum sanctum redibant et iterum multiplicati amonerent
statuam. Ob hoc adrianus apposuit manum extremam
et funditus evertit vrbem. et edixit ne quis iudeorum remaneret in ea. Et scriptum
Et de hac vltima eversione videtur sibi lucas dicens
ducentur in omnes gentes. *De impedimentis fuge.*

[Marginal gloss: D ymaginem posuit quam pylatus posuit in templo [illegible] erat. [illegible] hoc de vicino [illegible] remaneret in ea]

Cum autem videritis circumdari ab exercitu ierusalem tunc qui in iudea sunt
fugiant ad montes. Ecclesiastica narrat historia fideles qui erant
in iudea advenientibus romanis fugisse ad apellam [illegible] vel sabbato. Hoc [illegible]
cione angeli. Orate ergo ne fiat fuga vestra hyeme vel sabbato. non [illegible]
[illegible] non videtur de hyeme. terra et illa [illegible] accommodacior [illegible]
[illegible] in hyeme quam in fine estatis. De sabbato [illegible] quia secundum legem [illegible] observantes
passus non licebat eos pgredi in sabbato. scilicet quia [illegible] per que [illegible]
sabbati. Forte vtrumque in misterio dixit. nisi hyeme [illegible]
[illegible] dicamus quia et hyemis nomen asperitatem sonat. *Proxima signa adventus iudicis*

Vltimo posuit [illegible] signa adventus sui dicens. [illegible]
Erit tunc tribulacio magna qualis non fuit ab inicio mundi [illegible]
erunt signa in sole et luna et stellis. et in terris pressura gentium pre timore
confusione sonitus maris et fluctuum arescentibus hominibus pre timore [illegible] non fieret
Et nisi breviati fuissent. id est prestiti a deo breves dies illi. non fieret
salva omnis caro. id est rarus vel nullus posset sustinere pressuram tempore iudicii
[illegible] salvari. Et non dominus habuit quedam signa iudicii. *De signis xv dierum*

Ieronimus autem in annalibus hebreorum invenit [illegible] futurum sit an
signa. xv. dierum ante diem iudicii. sed vtrum continui futuri sint [illegible]
interpolati non expressit. Primo die eriget se mare [illegible] descendit
altitudinem moncium stans in loco quasi murus. Secundo tantum descendet ut vix
vix possit videri. Tercio marine belue apparentes super mare et aqua [illegible]
dabunt rugitus vsque ad celum. Quarto ardebit mare et aqua. Quinto [illegible]
ve herbe et arbores dabunt rorem sanguineum. Sexto ruent edificia [illegible]
cia. Septimo petre ad invicem collidentur. Octavo fiet generalis terre-
motus. Nono equabitur terra. Decimo exibunt homines de cavernis et
ibunt velud amentes. nec poterunt mutuo loqui. Vndecimo [illegible]
gent ossa mortuorum et stabunt super sepulchra. Duodecimo cadent [illegible]
stelle. Terciodecimo morientur viventes vt cum mortuis [illegible]
gant. Quartodecimo ardebit celum et terra. Quintodecimo fiet celum
novum et terra nova et resurgent omnes. Et addidit ihesus [illegible]

fulgur exit ab oriente et paret usque ad occidentem sic erit adve-
ntus filii hominis subitus s. et choruscans. et tunc apparebit filii hominis
signum filii hominis in celo hoc est in aere. Quia et apparebit in aere super
locum unde ascendit et ante eum erunt instrumenta mortis sue que vexilla
triumphi. crux clavi lancea. et in carne eius videbuntur cicatrices ut vi-
deant quem pupugerunt. et in valle iosaphat iudicabuntur omnes homines. an-
gelis congregantibus eos. Quod solus pater novit diem iudicii et de uno in lecto et altero assumpto..
Tunc subdidit ihesus generalem amonicionem. Attendite ne graventur
corda vestra curis huius mundi. ne superveniat in vos dies illa re-
pentina sicut in diebus noe et loth superius dictus tulit nescientes
De die autem illa et hora nemo scit. neque filius neque angeli nisi
solus pater. Hic exclamat arrius. Non sunt equales quia novit et quis no-
vit. Hominis ... in memoria breviario super se. Ignorantes filii dicit se
ignorare finem mundi. Quod gregorius in registro qui exponemus ait. Non
novit unigenitus dei horam iudicii. sed non ex natura humanitatis. Tercia
sic exponit. Non novit subaudi nobis quibus expedit secretos esse
ut sic vivamus quasi in proximo iudicandi. vel filius hic dicitur adoptionis. Tunc
duo erunt in agro. i. prelatorum quidam boni quidam mali unus assumetur
i. rapietur obviam xpo et alter relinquetur. i. non assumetur. Due mo-
lentes in mola una assumetur et altera relinquetur. i. non assumetur. quod de co-
niugatis dictum est. qui sunt in rota huius mundi. Duo in lecto unus assu-
metur et alter relinquetur quod de speculativis intelligitur. Et dixerunt ei.
Ubi domine. s. assumentur. Et inquit. Ubicumque fuit corpus. i. dominus in corpore
illic congregabuntur aquile. i. sancti resurgendo innovati. De vigilancia om-
Interim autem filius hominis est sicut homo peregre profectus nis et x virginibus
relinquit domum suam et dans cuique servorum opus suum. et ianitori precepit
ut vigilet. Vigilate ergo apostolis et apostolicis viris scribit super se et super
gregem etiam cuique fideli pro modulo suo. Tunc simile erit regnum celorum
x virginibus. i. tunc separabuntur fatue a prudentibus. Media autem nocte cla-
mor factus est ecce sponsus venit exite obviam ei. Tradicio hebreo-
rum xpm media nocte venturum ad modum egypti quando pascha celebra-
tum est. Quandam etiam sectorum hoc ipsum opinantur quia sicut nocte natus est in mun-
dum et nocte venit ab inferis ita et nocte veniet. Unde dicitur fuisse
apostolorum tradicionem in vigilia pasche non dimitti populum ab ecclesia ante pro-
fundam noctem ut qui expectetur adventum domini et dicitur horam illam noctis
quamque sepius diem dici pro choruscatione venientis. vel typice pro
manifestatione cordium. Illi autem qui dubium dicit dominus non dissimiletis
componit media nocte. i. nullo sciente. De commendacione talentorum et x mnis.
Item addidit parabolam proficiscentis. qui dedit servis talenta quinque duo
et unum. et commendatis hiis qui duplicaverunt. reprobato vero pigro
qui abscondit suum ait. Habenti dabitur. Non habenti quod videtur habere aufe-
retur ab eo. i. habenti eo modo quo dicitur habere. ut. s. eo bene utatur. De eodem
addidit parabolam. de rege qui abiit in regionem longinquam accipere
sibi regnum et reverti et dedit servis suis mnas et ait. Negocia-
mini dum venio. Mna secundum grecos. c. xl. dragmis appendit. In redi- Mna
tu eius accessit primus et ait. Domine. mna tua. x. mnas acquisivit
Cui dominus erit potestatem habens super x civitates. quasi diceret. Pro parvis

meritis recipies impericia. Iudicis. Uocatus sui est ea mortem clericus qui
mandatur ei. qui cum respondit ei manum dat ei rescriptum ewangelium et dicit vade
et predica. Et ipse cum primo ingreditur ciuitatem suam presertim ewangelium
tote est negociator ostendens minam suam. In quibusdam tamen ecclesiis post
ei archiepiscopus virgam dicit vade predica. Et ille statim benedicit plebem. In
quo significatur quod moyses cum virga missus est in egyptum. De iudicio

Cum autem venerit filius hominis in maiestate sua. In carne humana
et omnes angeli eius cum eo testes futuri actuum humanorum
separabuntur boni a malis et statuentur ad dexteram boni. i. ponentur
in eternitate. mali ad sinistram. i. recipient que meruerunt
sinistram. Et commemorabit iudex sex opera misericordie. que sunt pascere esurientem
potare sitientem colligere hospitem vestire nudum visitare infirmum
consolari vinculatum. septimum legitur in tobia. s. sepelire mortuos
Et non aliud est hec commemoracio nisi quod omnes sciet merita sua
per quibus saluabuntur aut dampnabuntur. et ibunt hii in supplicium eternum
illi autem in vitam eternam. Opiniones de igne eterno

De igne eterno dicit augustinus cuiusmodi sit in qua mundi parte futurus
neminem scire arbitror nisi per reuelacionem. Idem vero ignis est gehenne
ignis sed non omnes vno modo cruciamus. sicut ardere solius non omnes
sentiunt. si tamen est ignis ille ardeat non est sicut sentiet. Gregorius
iob. Miro modo gehenne ignis corporeus est. nec lignis nutritur
succensione indiget et est inextinguibilis a deo creatus ab origine
mundi. Idem vult non flamma viciorum crematione hii lumine
ad consolacionem non lucet ut magis torqueat lucet ad aliquid
reprobi sunt visuri sed in inferno ut magis doleant quod et diuersitas
videtur. In libro retractacionum de verbis augustinum sic legitur
autem ut ait augustinus de inferorum sua incorporalis. et in mentis
vero sub terris dicuntur esse inferi si corporalia loca non sunt. Sed idem
dicit Ideo sub terris dicuntur inferi quia conueniens in spiritu corporalium
similitudines sic demonstrantur ut quia defunctorum anime corporis amore
merint ad illas corporalium rerum similitudines complicantur. quibus ...
mortuum: solent sub terra condi. Nonnulli ex hac sentencia augustinum
tinunt quod vbicumque peccator fuerit ibi elementa cruciabunt eum et in sua specie
suo et ex locis adiacentibus. Est enim probabile quod anima que sua specie cruciatur
fomentum peccandi nolens ab eadem recipiat fomentum cruciatus
mentis infernalis et sub terra esse dicitur. quia anime per lapsum ...
tamen incurret eum. Augustinus de ciuitate dei. Cur non dicimus spiritus ...
porcos posse pena corporalis ignis affligi. Idem ignis infernalis
demones cruciabit et homines. Ieronimus in epistola ad ephesios ...
sub terra nemo esse ambigat.

Et cum consummasset ihesus sermones hos ait discipulis suis scitis
quia post biduum pascha fiet et filius hominis tradetur ut crucifigatur
hoc est tercia feria dicitur. et in quinta ad vesperam pascha immolabatur
luna post vernale equinoctium. Ambrosius dicit. hoc nomen pascha graecum
esse et sonare passionem. nomen vero hebreum ... esse et nomine ...
~~Oportune in conuenere~~. Augustinus vero dicit hebreum esse et hoc nomine
et sonare transitum. Oportune in conuenere.

eciā utrisq3 lingue· Qm eī pati grece paschon dr̄ vn̄ pascha passio
punit· sz i sua lingua trāsitū sonat· Que aut̄ trāsitus dicat̄ hō illa
siny exodi ē dem̄· Declinat aut̄ pascha pasche· vel pascha paschatis
et ē equinocciū ad tria· Vespa eī qua imolabat̄ agnus dicebat̄
pascha sicut hic· Post biduū pascha fiet· et totū dies illā horā fere
dens3 ut pascha dicebat̄ nec solepnis erat· Dr̄ eciā pascha agnus
ut ibi· Ubi vis paremus tibi comedere pascha· Et apl̄us· Xp̄c imolatus
ē pascha nr̄m· Dicebat̄ ·vii· dies azimoꝝ quoꝝ p̄mus et ultimus
solepnes erat medii aut̄ nō adeo· Sz et hii ·vii· quib3 vocat̄ pas
cha ut ibi· Nō introierunt pretoriū ne contaminarentur sz comederent
pascha ·i· mundi comederent i pascha· Vel azima vocat̄ hic pascha qr
hiis diebus erat usus eoꝝ· Sic et mutuo si dies azimoꝝ dicebat̄ pascha
est et pascha dicit̄ dies azimoꝝ ut ibi dies festus azimoꝝ qui dr̄ pascha·

Erat aut̄ ·f· iiii· feria principes sacerdotū **Quarta die et cetera· Judas vendidit dnm̄**
videntes ihm̄ abisse et dixisse nō me videbitis amodo congregati
sūt cū senioribus ppli i atriū cayphe et querebat ut tenerent eū et occide
rent nō tn̄ i die festo ne tumultus fieret i pplo· Audiens aut̄ iudas eos
congregatos abiit ad eos et pepigit cū eis de ihū tradendo p̄ ·xxx· argē
teis· Forte qr tūc audierat dnm̄ tercia die morituꝝ et putauit eū i morte deficere morte imminēte sibi lucrū facere voluit et ex inde querebat oportunitatē tradendi eū sine turbis·

Ecce aut̄ iiii feria an passionē re
demit fuat dns ostēdit ea die
eciā lecionē p̄mittēs ypare
epl'e i qua legit̄· Ecce mors cuī
eū eo in memoriā eciā ihm̄ re
dicere p̄ totū anū i ieiuniis
prinalib3 iiii feria p̄ aliis p̄ sextā·

·xxx· argenteis q valebat ·ccc· dn̄arios vsuales singuli ·x· et sic ·ccc· pciū unguenti·

Prima aut̄ die azimoꝝ ·i· i ea die i cuius vespa **De cena dn̄i·**
agnus erat imolandus et comedendus cū azimis· Accesserunt discipuli ad
ihm̄· Ubi vis paremus tibi comedere pascha· Et i·ndit· Ite i ciuitatē
et occurret vobis hō amphorā aque portans· quocūq3 ierit querite
a dn̄o domus locū ad preparandū et ostēdet vobis cenaculū grande strātū
et ibi parate· In superiori parte domus faciebat palestini cenacula i isti
oīi aut̄ cubicula· Qd marcus dicit lagenā· lucas amphorā· vnus
expressit genus vasis alt̄ modū· Aū die g° festū pasche vespe sed
bemit ihesus et discumbebat cū ·xii· discipulis suis et ait· Deside
rio desideraui hoc pascha manducare vobiscū anteq̄ paciar· Verba
iohis sinistre intellexerūt greci fomitē erroris· Dicunt eī i pasce luna
xiiii· passus· et ita i vespa ipius fuit pascha· Dn̄s aut̄ sciens se
qr ea die i vespa antecedēti anticipauit comedere pascha et
corpus dn̄i ea nocte licite potuit comedi fermentū eciā defuncto consciuit
preceptū erat i lege et azima comedisse· Et sic eciā si conster
Qd si eciā verū sit credibile ē dn̄m comedisse agnū ut
qd dicunt· errant consecrando fermentū· Qd aut̄ dns puenit pascha
dībat eo vobis iohis qui dicit dnm̄ manducare an diem festū pas
che et iudeos nō intrasse pretoriū i paschene· ne contaminarentur
sz comederent pascha· Eciā sacerdotes hoc disposuerunt ne occiderent
eū in die festo ·i· i die azimoꝝ p̄mo· Eciā ewangelista vocat sabbatū
post cenā dn̄i magnū diem sabbi qd nō solet nisi cū sabbato

festum conveniret. et ita in sabbato fuit primus dies azimorum. Mediis enim diebus inter primum et ultimum non erat festum. Mulieres etiam in parasceve paraverunt unguenta, quod non liceret si esset primus dies azimorum. Ad hoc dicitur quod dies festus pasche erat xv luna primi mensis. Exodi xii: Et in xv solempnem celebrabitis altissimo domino. Augustinus: hunc diem secundum legem in quo immolabatur domini pascha. Etiam lucas dicit venisse diem azimorum in quo necesse erat occidi pascha. Stare autem erat ex lege vel xiiii luna incipere lunam mensis vel secundi. Casum autem aliquem in quo necesse esset preciperent lunam non legimus. Diem vero magni sabbati vocabant in tribus solempnitatibus ebdomadalibus quorum dies vii dierum coniungant. Quos et vii dies festos et si non adeo ut primus et postremus. Ad concedenda quod azima vii dierum non permittebat oportebat eos mundos esse. Unde quolibet vii dierum die festo contrarie prohiberetur. Quod autem mulieres dicuntur parare unguenta et ceterum dicimus quod non erant dies alii adeo festum ut sabbatum et licuit sibi parare vel emere sicut et cibos parare quod non licet sabbato. Et si non ante paraverant quia audierant a domino sepe in proximo eum moriturum magdalena videtur iam passe et per inspirationem spiritus sancti porrexisse unctionem. Quidam tamen dicunt quod xiiii luna in iii feria scilicet cenavit cum discipulis suis et lavit pedes eorum quod narrat solus iohannes in xiiii comedit agnum paschalem et dedit discipulis corpus suum in quo alii agunt. Ad usus ecclesie contra est. ~~Quod autem parasceve pedes~~ ~~ipse lavit~~ que ante paschale pedes pauperum lavat. Etiam si subtiliter compoti diligenter retro perscrutamus invenimus quod luna xiiii fuit luna xiiii aprilis ~~et~~ feriam sextam ergo in precedenti feria v fuit luna agnum paschalem. nota quod nusquam legitur dominus comedisse cum nec misi agnum paschalem.

De ablucione pedum.

Surgens autem ihesus a cena lavit pedes discipulorum. Ex eo autem quod dixit qui lotus est baptismo scilicet non indiget nisi ut pedes lavet. Vos estis mundi sed non omnes. perpenditur a quibusdam quod apostoli baptizati erant. Et cum lavisset pedes eorum dixit eis quare hoc fecit in exemplum scilicet mutuo sibi ~~subveniendi~~ subveniendi et in typum mutuo dimittendi iniurias et mutuo sibi subveniendi peccatum orando pro eis. Unde et dominus subdidit. Beati eritis si feceritis ea. quasi sola pedum ablucione non dixisset.

Quod iiii depositiones vestium legimus in christo. Prima deposuit eas et resumpsit. Ad coenam deposuit et induit in illusione. Secunda induitur et reinduitur. Tertia in flagellis non legitur induitur. Ad crucem non legitur induitur. Prima pertinet ad apostolos in brevem resumpsit. Secunda ad illos qui in die pentecostes et paulatim resumpserunt. Tertia ad philipenses qui resumserunt in medietate. Quarta ad presbyteros qui in fine resumuntur. Secunda et tertia cum alona induitur, nam et crucifixus est. Tertia cum alenia induitur et associabilis qui flagellis induitur et associantur eis.

De notatione proditoris et confessione.

Ihesus autem turbatus spiritu ait. Amen dico vobis quia unus ex vobis me tradet. Turbatus est ihesus misericordie compaciens inde quia eum condempnabat. Sic et sancti misericordie turbantur cum vident eos zizania a tritico separare ante messem. Metuit Gregorius philosophus qui dicit ait prius ... me non cadere in sapientem. Et dicebat singillatim. Numquid ego sum domine. Quibus ait. Qui intingit mecum manum in catino hic me tradet.

Diuidens ī eodē carthino cū dn̄o edebat · et alij nō · q̄r · d · vnꝰ de xij
me tradet · Forte ideo dixit intingit q̄r fructibꝰ agrestiū lactucis
inꝰ erat ad esū agni · Carthinꝰ ī quo liquor ostēdit q vas erat sic
rile · Parapsis ī qua cibi · q̄r parua latera habebat · Apsis enī
contentiuus · vel ut quidā dicunt quadratum laterū notat hoc nomen
parapsis · Et addidit ihc · Ve hoī p q̄m filiꝰ hoīs tradetur · bonū
erat ei si natꝰ nō fuisset ~~hō~~ · Ve ī pn̄tē sepitura et ī mā dampnacionem
notat · et ē pbit sermo · Et ne mitissimā eiꝰ penā intelligeremꝰ
addidit · bonū erat ei etc · i · meliꝰ eēt ei si nō esset natꝰ de vtero
sȝ pisset ī vtō · tūc ei p solo originali pctō dampnatꝰ eēt · Vel vsitatū
lr̄ dem̄ē · Meliꝰ eēt ei nō esse q̄ male esse · Recūbebat disci
pulꝰ quē diligebat ihc ī sinu eiꝰ · et innuit illi petrꝰ ut scire
to q̄rēt a dn̄o quis eū tradet · Hic alit̄ nō credit̄ recūbuisse
sup̄ petrꝰ ihū nisi q̄r discūbebat īclinatꝰ an petrꝰ dn̄i · Hunc
submissa voce q̄rēti dn̄s submissa voce expssit pditorē · cui
ī pane intinctū porriget · et tūc bucellā intinctā iude prop
t̄ q̄ ē q eukaristia nō dat̄ intincta · et eciā p h'esi tollenda q
dogmatizauit xp̄m eē totū sub vtraq; simul et sub neut̄ tn̄
forma · Et tūc introiuit sathanas ī iudā · nō tūc p̄mū · sȝ ut
q̄si plꝰ possideret · sicut iam apli iā accepto spū̄ iterū dicit̄ ac
cepisse spm̄ scm̄ · Tūc iudas ait · Nunq̄d ego sū rabbi · Ait illi
Tu dixisti · Nō dū corā oībꝰ expssit eū · P̄t esse intelligi Ego
nō dico · sȝ tu dicis · Vel de assercione cordis p̄t intelligi · q̄i · d ·
Ore q̄dē interrogas · q̄ nesciꝰ · sȝ corde ratū habes te eē proditorē
Et exiuit iudas cōtinuo · Erat autē nox · Tūc ait ihc · Nūc
clarificatꝰ ē filiꝰ hoīs · i · eiecto tenebroso q̄ maculauit soli mū
di cū ~~filio~~ mundatorē suo · Et addidit · Et cōtinuo clarificauit
cū deꝰ · i · clarificabit · q̄d p̄t intelligi de resurrectione vel de ī
minenti [illegible] ab eo [illegible] mortuus [illegible] qui in ip̄o
nō cū expectabant · De eukaristia data alijs et nō iude ·

Cenantibꝰ illis autē · Accepit ihc panē fregit et dedit discipu
lis suis dicēs · Accipite et comedite · hoc ē corpꝰ meū q̄d pro
vobis tradet̄ · Similit̄ et de calice ait · bibite ex hoc omēs · hic
ē sanguis meus noui testamenti · subaudi cōfirmator q̄ pro
vobis et pro multis effundet̄ ī remissionē pctōꝝ · Q̄d ait acci
pite et comedite · forte ī ceularao ē · Nō eī intelligendū ē q̄d sumpsi
corpus de manu dn̄i · sibi ministrāret · sȝ q̄ cōsecrauit ipē et mis
traui · Sȝ ē ac si diceret · Comedite comedite · vtriꝰq; hūiꝰ sacramēti
cōfessione īmiens · Nō eī in calice dixit accipite · sȝ ministrauit
dixit bibite · Et nō q̄ ī canone cū pferunt̄ hec vba · hoc est
corpus meū · hic ē sanguis meꝰ · ex virtute hoꝝ vboꝝ fit
~~transsubstanciacio~~ transsubstanciacio · Vn̄ credibile ē ~~q~~ cū dn̄s eadē vba
dixit mutasse panē et vinū ī carnē et sanguinē · Et tūc
eandē vim contulit dn̄s illis vbis ī posterū et p̄ncipia sic con
siciēda ē lrā · benedixit subaudi dicens · hoc ē corpus meū

Carthinus
parapsis
q vo

Eaā

et tūc fregit et dedit discipulis suis dicens accipite et māducate
ē corpus meū. Vel forte tūc bn̄dixit bn̄dictione noua nobis ignota
tradita. sȝ post ad īstitucionē aplōꝝ vl̄ bn̄dicendi tradicione
a dn̄o vbis istis. hoc ē corpus meū. Qđ aūt an̄ tradicionē ꝗ post cu
eukaristie dixim9 iudā accepisse videm9 cū dicit lucas ꝗ post
ce̅ tradicionē cōmemorat. Sȝ forte lucas de tradicione recapitulādo
hylari9 aūt sup matheū pbat iudā nō accepisse. Tūc ei
calicē secū dixit ihesus bibituros ī regno patris. ad qm̄ .... ꝑ vobis effundet̄. In
indignus eat ꝗ ī bibentibus nullū excepiens ait. pro vobis accepisse eukaristiā
alius excepit. d. ꝑ multis. Dici tn̄ pōt iudam accepisse
am et dem ab hylario de facili deviari. Cū vō dixit hoc facite
eite ī meā cōmemoracionē. instituit hoc sacramentū et cum ...
missū destituit. Cū aūt dixit se nō bibiturū vini
eis biber nouū. adūbialit̄ positū ē. i. nouo mod̄.
s. nō ī corpiando vinū sibi ut prius Madete ...
~~...~~ Bibite ex hoc omēs Sicut tūc ita et ī sumpti
eccia omēs ꝗ intererant misse sumebant sacramentū vnitatis
aūt ꝗ nō possūt omēs digne sumē sumūt aliud sacramentū
vnitatis. i. osculū pacis. qđ tradens sacerdos ministro dicit.
te vinculū pacis. Idem ē ac si dicat. Sumite ex hoc omēs
accipite et diuidite int̄ vos. ~~de sermone dn̄i post cenam~~

Tunc ait illis ihc̄ omēs scandalū patiemini ī me ī nocte ista
Scriptū ē ei pcuciā pastorē et dispgent̄ oues gregis. Patitur pastor
zacharias ꝑ̄pha ex psona eccle orauit. d. ad prem. ꝑ̄pha. Percuciā pastorē
re. ewāgelista vō videns īpletū qđ orauit ꝑ̄pha
ā̄miēs prīs posuit. s. pcuciā
pastorē. Et cū dixisset petrus
Et si omēs scandalizati fuerint ego
nūꝗ̄ scandalizabor. Ait illi ihc̄ prius
ꝗ̄ gallus bis vocē dedit ter me
es negaturus. Marcus hoc plenius
expressit ceteris. Post pmā ei ne
gacionē petri statī gallus cātauit
sȝ an̄ scdm̄ gallicantū iterū bis nega
uit. et ita trina negacione per an̄
pmū gallicantū ī choata ē an̄ scdm̄
cōpleta. Alij vō ewāgeliste dicentes anteꝗ̄
gallus cātet ter me negabis. de
ī choacōe agunt. Et ē trina negacio ī
choabis. marcus vō de cōplecione
eius scrōe scripsit. Et ait petrus Eciā si opoztuerit me mori tecū
te negabo. Nō mentit petrus ꝗ credit vez ē qđ pmittit. de
Tunc subdidit ihesus cōsolādo eos sermone dn̄i post cenam
logiū simone ꝗ̄ite scripsit iohēs. Non turbet̄ cor vrm̄
domo pris mei mansiones multe sunt. Si ꝗ minus dixissem vobis

Unde ē ꝗ ī hac die tūc et solū
hore flebiles sint et ī cōtrario
missa solēpnis cū īstrou sig
et ornatu ministrorū ꝗ ī istituit
ī die sic istitucione ꝗ̄ī die ī
natali. Unde ꝗ dicitur lumen
cōficit ꝗ frontes ...
ꝗ ea die possent ...
m linebant ... paschalis
ē sūt agi in paschalis ...
liniciō baptismalis ...
sublim ut cōtinuet̄ ...
in. Cōfectio vō ...
differri nō potuit ...
ad baptismū ... illis
missa in diebus illis

minus potior p̄ nō ec ē · si ī aliq° nō · i · si nō esset ibi ego dixisse vob
·i· nō eclassem vob · īmo dixissem q2 nō sit ibi · Sz sciatis si liquidi
q2 vado pare vobis locū · Iam pare erāt masiones ut dixit
p̄destinacōe · sz tn̄ adhuc paranda erāt apcōne et ipso4 mei
toriq opacione · Ihois aut cōr ionimiam legit totū sub una
distinctione · Si nō masiones multe esset apud prem dixisse
vob q2 vado pare vob locū · Hoc ē si nō vnu sesp̄ sz pparet sibi
masione ex p̄pris opibus dixisse vob · q2 vado pare vob locū
meū nō ē pare sz vrm · Et ē dcm̄ sic illud · Sede a dext̄is vel
a sinistris nō ē meū dare vobis · Tn̄ ex ē q2 parat de9 sibi pa
rat · Parat et masiones masionibus parando mansores · Cūqz
dixisset ei thomas · Dn̄e quo vadis · Respōdit · Ego sū via ve
ritas et vita · q̄i · d · Qua vis ire · Ego sū via · i · me imitate · Q°
vis ire · Ego sū veritas · i · vers et sūp̄mus finis qui sol9 q̄re
ndus ē · Ubi vis p̄manē · Ego sū vita · Et nō ex m̄o arguit
eos ī hoc sermone qi nesciebāt ip̄m · mo cōmendat qi sciē
bāt · qd' s̄cdm̄ regulā tycomi de aliis et aliis intelligēd' ē · Huic
etiā quedā ī hoc sermone qbus applaudit sabelli9 ut q̄ videt me
videt et prem̄ · Quedā quibus exultat arri9 · ut vba q̄ ego
loquor a meip̄o nō loquor · et p̄r maior me ē · et hui9mōi · Addi
dit etiā hāc p̄missione ih̄c · Qui credit ī me opa q̄ ego facio
et ip̄e faciet et maiora hor̄ faciet · Et ē ex ablto · mōē g'o
maiꝰ fuit sanari vmbra petri · q̄ fimbria vestis xp̄i · q2 dicat
nō est maior me q̄ credidit ī me · sz maiora faciā p̄ eū q̄ p̄ sū
eo · Dicit tn̄ aug9 · Nō de opibus xp̄i hoc dī · Nō audeo p̄ponere
sinam ut dicā mai9 eē salute xp̄o opante q̄ sit angeli · Intel
ligit q' p̄t vtrū mai9 sit creare iustos · q̄ ip̄os iustificare
et hoc sit maioris misericordie · De vbis iusticie q̄ tunc fecit ē hic
sermo · nō de oībus opibus ei9 · Qd' aut ait · Rogabo prem̄ meū
et aliū paclitū dabit vob · sic cōstruendū ē · dabit vob paclitū
qui ē alius a vobis · P̄r ei et filius et sp̄us scūs sunt idem ad
moniti vel cōsolator · Qd' dixit paclitū mitti ī noie suo · ih̄c ē
ad noticiā ei9 et glorificacione · Vel q2 hz idē nō' qd' filius · i · de9
Propter hoc qd' ait · Sermone q̄m audistis nō ē me9 · obloq̄r ei q̄ dixit
diligere se sermones suos sc̄ae · Singulari cū dixit se sermone pa
tris eē · nō esse suū · i · a se · Et dixit eis · Qn̄ misi vos sī sacculo
et pera nūq̄d aliquid defuit vob · At illi dixert · Nichil · Et dixit
Quī nūc hz sacculū · tollat · sil' et perā · et q̄ nō hz gladiū emat
Instruit eos dn̄s ī discrecōe tempū · Huic ei qdā sunt tenenda p̄
ma · humilitas · spes fides caritas · Qdā p̄ t̄pe et loco imitanda
ut fames sitis vigilie ordines labor opandi et docēdi · Tpe
vo p̄secucōis docet iterū tollē · donec tēp9 evangelizādi redierit
sopita p̄secucōe · Cūqz dixissent · Dn̄e ecce gladii duo hic · Hn̄
dit sufficit ē · Vni9 · q̄m amputavit auriculā ī ei9 similiacōe vero dm̄
nostri ē · Alit q̄ nō ē enim grat9 ostendit aplos nō p̄missos fuisse
q̄ possent ī dm̄ defensione · Dixit aut eis ih̄c · Ecce venit hora

Sabellius

Arrius

ut dispergamini unusquisque in propria et me solum relinquatis. Postea elevatis oculis
in celum orat ut d. Postea venit hora. Et orat primo pro se postea pro discipulis de
tercio pro hiis qui credituri erant per verbum eorum. Tria orac[io] d[omi]ni in villa gessemani ad iudeos
Tunc venit in villam cum illis que dicitur gethsemani que est ad radicem
montis oliveti trans torrentem cedron. Cedron grece est grece ... qui latine dicitur cedrorum. Et intravit ihesus in ortum cum discipulis suis ... Sciebat et iudas locum quia illuc ihesus consueverat convenire cum discipulis
suis. Et cum transisset dixit eis. Sedete hic donec vadam illuc et orem
et eciam vos orate ne intretis in temptacionem. ne. scilicet succumbatis. Et
taceri. Et assumpto petro et duobus filiis zebedei cepit tristis esse ...
ait. Tristis est anima mea usque ad mortem. vel tristis est anima mea usque
ad timorem mortis. et pro timore mortis. Specialiter ... Vel ...
tristis est anima mea. Tristabatur autem pro ruina apostolorum. Vel ...
exclusivum. Tristabatur enim donec se et suos morte sua liberaret ...
inclusivum. scilicet donec post mortem suam rediret apostoli ad fidem. Et orabat. Abbas ...
ab eis quantum iactus est lapidis. procidit in faciem suam et orabat. abba pater
si possibile est transfer hunc calicem a me. Idem est abba quod pater ...
abba hebreum. pater grecum et latinum. in quo innuit ... non mori si fieri
posset. Ut verus homo horrebat mortem et velle non mori ... et a ...
de iusticia. Habebat enim iusticia ... pater. Hec voluntas non ...
mundi. hoc sacramentum erat ab eo postpositum. Hec voluntas nisi quod ...
gloriosus. ... Non enim ... sensus carnis nisi quod habet voluntatem
ei declinet eos mori. non inde videntur merita. sed qui ... Verum ...
non moriendi subiciunt deo merentur. Unde ipse subdidit ... scilicet hunc ...
quod ego volo. sed quod tu. Quidam cum adhererent ... a iudeis ...
orasse misericordiam pro iudeis. ut si fieri posset ... scilicet a iudeis. Et ...
... non biberet hunc calicem. mortem. scilicet a ... Et ...
nebat. Et cum venisset ad discipulos invenit eos dormientes. et dicit ...
petro sic. Non potuisti etc. Vel ait petro sic ... dormitis. ...
cedens. In eo autem dixit illis tribus. Quid dormitis. ...
est. ut subaudis. Qui propterea habuistis ... spiritus quidem promptus est
... sed nunc ... caro autem infirma. Iterum abiit et oravit ... Et factus in agonia prolixius
... d. Et apparuit illi angelus confortans eum. Et factus ... mortem ...
ius orabat. i. in certamine contra mortem. Iam qui ... scilicet ...
... eciam mori volebat. quam post ... sui ... Et ...
factus est sudor eius sicut gutte sanguinis decurrentis in terram. Et ...
ad discipulos invenit eos dormientes. Tercio abiit et oravit illis. Dormite ...
simonem. d. Tunc venit ad discipulos suos et ait illis. Dormite iam et requiescite.
cum paululum dormivissent ait. Sufficit. Surgite eamus. ecce appropinquavit
qui me tradet. De ligacione domini et sanacione auricule

Adhuc eo loquente venit iudas cum cohorte militum acceptis ...
et turba missorum a principibus sacerdotum et armis et ... cum lanternis et ... Et ...
signum. quem osculo indicaret eis dicens. et ipsum ducite cum cautela ... signum ...
cabat ei quia magicis artibus posset se transformare vel ...
ro osculo volunt cum ihesu amicum vel ... vel ... abierunt retrorsum et ceciderunt
in terram. Et cum dixisset ihesus querentibus se ego sum abierunt ...

Gutte sanguinis. Prima effusio sanguinis christi in circumcisione. 2a in sudore. 3a in flagellacione. 4a ...
4a in crucifixione. 5a in mortem lanceacione. ... in ...
2a in signum quod sanguis suo fecundabit et irrigabit ... Et ... ipsa ... crucis ... sancta ecclesia ...
sacramentum. Inde est quod officium misse quinquepartitum est. ... Prima usque ad finem misse ...
... fuit effusio sanguinis. Ideo et sepius canon subdividitur in v partes. ... usque ...
usque ad memento. 3a usque ... 4a usque ad embolismum.

·Ewangelium·

Postea tenuerunt ihesum et ligaverunt eum. Symon autem petrus amputavit
auriculam servo cui nomen erat malchus. Ihesus autem sanavit eum. et ait
petro. Omnis qui gladium accipit. gladio peribit. illo s. qui utebatur ante iudicii(?)
sui. Vel per gladio accepto peribit. Non accipit gladium cui datur a deo vel
alege vel a iudice. De fuga adolescentis

Adduxerunt autem ihesum ad annam primum. non quia collega cayphe. sed quia socer
eius. turpe esset si dominum ante annam positum preterisset. Adolescens autem
sequebatur eum. amictus syndone super nudo. subaudi corpore. aliud ei non
habebat indumentum quam syndonem. Et reiecto syndone aufugit ab eis. Tradunt(?)
quidam hunc fuisse iohannem quem tunc fuisse adolescentem. Legitur post eius
vitam idem est. Ihoi(?) cum super illum locum [illegible] Unum faciebat quod querebat animam
meam. ait. Iudei unum faciebat. vel per eum dicentem. et tu ex illis es. Vel
iacobo qui eum traheret nudus relicta syndone aufugit ab eis. Videtur tamen po
gregorius asserendo dixisse. De prima negatione petri.

Sequebatur autem et petrus alonge. Iohannes notus pontifici intus dixit pe
tro. Quem cum vidisset esse ancilla ostiaria dixit. Numquid et tu ex dis
cipulis es hominis istius. Dicit ille. Non novi illum. neque scio quid dicis. Quidam
doctores eum excusare dicunt quia ubi dixit se non nosse illum quem nemo perfecte
novit nisi pater. Et cum dixisset o homo non sum. se negavit non xpm. Cum
dixisset homo nescio quid dicis. dixit se non scire falsa eorum consilia et dolos.
Stultum est excusare quem dominus accusavit. et ipse etiam se reum lacrimis
[illegible] indicavit. Stabat autem cum ministris petrus ad ignem. Interro
gavit autem pontifex ihm de doctrina eius. Et cum dixisset ihs. palam locutus
sum interroga eos qui audierunt. Unus ministrorum dedit alapam ihesu. Et ait
ihs. Si male locutus sum. quid me cedis. Ostendit ihs percutienti maxillam
non actu non prebeat et alteram. sed animo patiens esse ad patiendum si opus fuerit. Et
misit eum annas ligatum ad caypham pontificem. De secunda et tertia.

Erat autem petrus stans in atrio et calefaciens se. Et dixit ei alia ancilla
et hic cum ihu erat. dixerunt qui astabant. Vere ex illis es. nam et galileus
es. et loquela tua .i. ydioma galilee te manifestum facit. Tunc negavit pe
trus cum iuramento et ante hanc negationem exierat et cantavit gallus.
Et post horam cognatus malchi dicebat se vidisse eum in orto cum ihu
et tunc petrus cepit anathematizare et iurare quia non novisset hominem.
Et statim gallus cantavit. Et conversus dominus respexit petrum. et recordatus
est petrus verbi domini quod dixit. egressus foras flevit amare. Fugiens in cavea que
gallicantus appellatur. Secundum hunc ordinem iohannes videtur [illegible] prima
petri negacio inchoata in atrio anne et consummata in atrio cayphe. Au
gustinus in libro de concordia asserit totam factam in atrio anne. et quod dicit
iohannes postea missum ihm ad caypham recapitulando dicit. Ihoi(?) in mattheum et
beda in lucam videntur velle quod petrus in atrio cayphe negaverit. De summa

Mane facto convenerunt ad caypham sacerdotes mortis lata in ihesum.
et seniores populi et scribe et pharisei et querebant falsum testimonium contra
ihm. Et dixerunt duo falsi testes. Nos audivimus eum dicentem. Possum
destruere templum dei hoc manufactum. et post triduum non manufactum
edificare. Cumque non responderet ihs. Exurgens cayphas dixit ad ihm. Ad
iuro te per deum vivum ut dicas nobis si tu es xpc filius dei benedicti. Et ait
ihs. Tu dixisti. Si dixero vobis non creditis mihi. Amen videbitis
filium hominis sedentem a dextris virtutis dei et venientem in nubibus celi

Iohannes .i. [illegible] dixit petri agnitione sui quem accepit ancilla ostiaria et fecit negare dominum quod est [illegible]

qd de scdo aduentu congrue intelligi pt. Vel de aduentu eius in nube per
predicatores. Tunc princeps sacerdotum scidit vestimenta sua dicens blasphe-
mauit. Consuetudinis iudaice erat audita blasphemia in deum scindere
vestimenta sua. Quid vobis videtur? Et dixerunt. Reus est mortis. Ma [illegible]
Tunc expuerunt in faciem eius. et hoc etiam ipsi erat [illegible]. Et adduxerunt eum
iudeorum spuere in faciem eius quem abiciebant. Et adduxerunt [illegible] et non introierunt
vinctum in pretorium. et tradiderunt poncio pylato presidi. De suspendio iude.
ne contaminarentur introitu domus gentilis. Pe[nitentia] [illegible] argenteos. Tu videris
Tunc iudas penitentia ductus retulit xxx argenteos. Quid ad nos. Quasi diceret
tradens sanguinem iustum. At illi dixerunt. Quid ad nos. Quasi diceret [illegible]
q.d. Tu vidisti quod feceris. et sic est proditio subiunctum. [illegible]
distinctione legitur. Quid ad nos tu videris. Quid. s. pertinet ad nos. recessit ab eo
sathanas qui possederat iudam. Postquam fecit quod voluit recessit [illegible]
sic potuit iudas dolere quod fecerat. ut ex dolore [illegible] Ex [illegible]
nis ut faceret eum necem sibi manum. Dicit ihoannes [illegible]
gis offendit iudas deum quod se suspendit quam in hoc quod eum prodidit. et crepuit medius
tis argenteis in templo abiens laqueo se suspendit. et crepuit [illegible]
effusis visceribus. Et in hoc quodammodo declaratum est [illegible] laqueo periit [illegible]
dum. ne per os s. effunderentur. Propterea itaque laqueo [illegible]
disse et crepuisse. Utrum autem ea die se suspenderit an diu postea [illegible]
est. sed quam ante resurrectionem domini sicut patet per hec. Quidam enim dixerunt [illegible]
dum resurrectionem quia non sperabat se suspendit. quod non est verum [illegible]
Dicebant quod sacerdotes quia non licebat eos mittere in corbonam quia pretium
sanguinis est. Mittere intellige per mittere. quia inde emebant [illegible] agrum
merunt ex eis agrum figuli in sepulturam peregrinorum. acheldemach. id est ager [illegible]
Vel est figuli proprium nomen. et deinde est ager acheldemach tradiderunt [illegible] ubi salomon
[illegible] quia fuit pretium mortis in usum mortuorum tradiderunt [illegible] xxx argenteos
agrum hunc [illegible] qui dicitur effrata. est mons [illegible] Acceperunt [illegible]
iunctus fuit. Tunc impletum est quod dictum est per ieremiam. Et acceperunt [illegible]
os sacerdotes vel venditores agri. vel iudas et dederunt [illegible]
figuli. pretium appreciati a filiis israel. id est christi. quem appreciaverunt [illegible]
emerunt filii israel. vel illi qui fuerunt a filiis israel [illegible] sub aliis verbis
hoc in ieremia sed in zacharia. pene idem est sensus [illegible]. Dicit ihoannes
quidam codices habent per ysayam sed aliquo nomine [illegible] apostoli. In [illegible]
ri breviario. quia antiqui codices habuerunt [illegible] quod fuit [illegible]
scriptorum positum est in ysaia quia nesciebat quid fuit [illegible]
plurimis vocabatur matheus [illegible] cum posuisset [illegible]
matheus sed scriptor. Sicut in marco dicit fuisse [illegible] sexta [illegible]
dum sed scriptores [illegible] per episema quod notat sex [illegible]
rum. scripserunt gamma litteram quod signat tria. Et in forte [illegible] scriptor [illegible]
quod est in marco. Hoc ipse marcus [illegible] dixit [illegible]
ve tertia dixit [illegible] ad inuicem. Sed et cum [illegible] zacharia [illegible]
[illegible] in matheo qui scripserit ieremiam pro zacharia [illegible]
dicit hebreum sibi ostendisse librum ieremie apocrifum in quo hec [illegible]
ubi inuenit origenes in matheum. In secretis ieremie [illegible] in illud [illegible]
Sic apostolus scripsit [illegible] quorundam secretorum [illegible] In nullo [illegible]
non vidit nec auris audiuit nec in cor hominis ascendit.

libro hoc inuenitur nisi in secretis ysaie. Augustinus de concordia euangelistarum dicit
apud zachariam esse tantum. de xxx argenteis a iheremia vero de emptione
agri. licet non de hiis agri. Et ita dicit hoc capitulum ex duobus compositum
vel etiam ut dicit augustinus quidam ex persona euangelistarum accipienda sunt. De
[C]um autem ihesus esset in pretorio exiuit verbis pylati ad iudeos et ad ihesum
ad iudeos pylatus querens quam accusacionem afferrent aduersus hominem
hunc. Et primum accusauerunt eum in duobus quia prohibebat tributa dari cesari
et quia dicebat se xpistum regem esse. Cumque respondisset ut acciperent eum et secundum
legem suam iudicarent dixerunt. Nobis non licet interficere quemquam. subaudi
hiis diebus. vel quia potestate translata ad alios hoc dixerunt. Intrauit ergo pyla
tus pretorium. primam accusacionem nullam reputans. quia forte audierat ihesum
dixisse reddite que sunt cesaris cesari. De secunda dixit ad ihesum Tu es
rex iudeorum. Cui respondit. dicis hoc a te. an alii dixerunt de me. hoc
id est in hoc me accusauerunt tibi. Et ait pylatus. Numquid et ego iudeus sum.
quasi diceret. Ego non sum iudeus. et ita hoc a me non dico sed gens tua. scilicet
quam tuam dicis et de qua natus es tradiderunt te mihi. Et ait ihesus Regnum
meum non est de hoc mundo. Cui pylatus. Ergo rex es tu. Respondit
ihesus. Tu dicis. quia rex sum. Ego ad hoc veni in mundum ut testimonium perhibeam
veritati. Cui pylatus. Quid est veritas. Et iterum exiens dixit iudeis. Nul
lam inuenio causam in eo. At illi clamabant. Commouit vniuersum populum incipi
ens a galilea vsque huc. De herode illusit domino

[Q]uem cum accepisset pylatus quod homo galileus esset. quia herodes in ihero
solimis erat hiis diebus. volens deferre ei honorem misit ei ihesum
ut dominus galilee hominem galileum vel absolueret vel dampnaret. et ideo
reconsiliatus est herodes pylato super nece galileorum quam fecerat. Et
gauisus est herodes. quia ex multo tempore cupiebat ihesum videre et signum vi
dere ab eo. Qui cum interrogasset eum in multis nec accepisset responsum ab
eo spreuit eum et illusit ei. estimans eum fatuum. vel non sane mentis
et in signum illusionis induit eum veste alba. Secunda illusio

[T]unc pylatus dixit iudeis quod nec ipse nec herodes inueniebant
in eo causam et ideo correptum flagellis dimitteret. Turba autem v
niuersa clamauit. Crucifige eum. Cumque pylatus renuisset. accla
mabant eum iudei. etiam quia filium dei se fecit. Timuit ergo pylatus magis ti
muit et ingressus ad ihesum ait illi. Vnde es tu. Ihesus autem non respondit ei
verbum. Cui pylatus. Mihi non loqueris. Nescis quia potestatem habeo crucifige
re te et dimittere. Respondit ihesus. Non habes ~~potestatem nisi tibi~~ in me potestatem
vllam. nisi tibi datum esset desuper. non a cesare primo a deo. Et quia quasi timore
premens superioris angebatur pylatus. dixit ei ihesus minus peccare quam
iudeos. Cumque pylatus quereret dimittere eum. clamabant iudei pylato.
Si hunc dimittis non es amicus cesaris. Omnis qui se regem facit contradicit cesari.

[A]udiens hoc pylatus eduxit ihesum Quod pylatus sedit pro tribunali hora vi.
foras et sedit pro tribunali in loco qui grece dicitur licostratos hebraice
autem golgotha. quod sonat pauimentum pauimenti. Erat autem parasceue hora
quasi vi. Greci autem mixti iudeis grecis crebro vtebantur vocabulo paras
ceue grece preparatio latine. Sic dicebatur feria vi quia in ea preparabant manna
sabbato sicut et in deserto duplo colligebant manna. Ponit ergo sextam

Tu dicis. i. quod quasi verum dicis potes. quia dicis Christus quod verbum promittendo di dicens ipsum regem quod dicis a te

Regnum meum. Glossa. id est credentes in me non sunt de hoc mundo. Beda glossa x. i. In preparabent
... esse regnum et plenitudo eius. Sed mundus dicit hic mundane viuentes. Vel rex est bonorum
non malorum

ce incepta et usque ad eius completionem pacta sunt ea que leguntur usque ad sextam
et a sexta completum facte sunt tenebre. Marcus dicit hora etiam malefici intelligi
horam qua linguis crucifixerunt eum iudei. Vel iohannes vocat horam sextam
significationem dominice mortis. Postquam ei in nocte iudicaverunt et testes
tis fuerunt, usque ad crucifixionem tres hore noctis et festi pasche.
Cumque accusaretur ihesus in multis non respondit. Per diem autem festi unum dimittere
consueverat preses vinctum introductum consuetudine dimittere unum de
tis quemcumque petissent in memoria quod ea die egressi erant de ... ubi
omnes egyptiis etiam compellentibus eos exire. Quod est feria ... et
constat et tunc lunam fuisse xv. De pylato qui noluit tradidit ihesum ut crucifigeretur flagellatum

Cumque optionem dedisset eligendi ihesum innocentem an barrabam et ... filium
latronem, elegerunt barrabam. Hebraice barrabas et sonat filius
patris. Hebraice barrabas et sonat filius magistri. Tunc misit ad pylatum
uxor sua dicens: Nichil tibi et iusto illi. Multa ei passa sum per visum ...
propter eum. Iam dei iniuriam potuit cognoscere dyabolus. misterium crucis ... nominum
rabat ne christus moreretur. Forte iam timebat sibi in ipso. unde hoc fecit. Lavit
Videns autem pylatus quod nichil proficeret sed magis tumultus fieret. ... Tunc
manus suas dicens: Innocens ego sum a sanguine iusti huius. ... sanguine ...
omnes: Sanguis eius super nos et super filios nostros. i. ... Tunc
ihesum flagellis cesum tradidit eis ut crucifigeretur. Tradidit ... iudei ...
manus ut crucifigeretur prius flagellavit. Vel forte ut iudei ... alligatum fuit
flagellis a morte desisterent. Adhuc columpna cum alligatum ... cruoris
vestigia cruoris ostendit. De illusione militum

Milites quoque presidis suscipientes ihesum exuerunt eum tunica purpurea
dederunt ei clamidem coccineam et qui ad similitudinem purpure ... aliquando
reges utebantur. Et potuit in clamide illa assumi ... purpura ...
vit in estiva clamide fieri solet quod marcus dicit eum induisse purpuram. Et cum
dyademate plectentes coronam de spinis imposuerunt capiti eius. Quidam
eius considerasse se dicunt spinas illas asseruntque iunccos fuisse ...
nos quorum acies non minus spina durum est et penetrativa. ... corone
ta ex acuum cuspide iunci. Credibile autem est aculeos corone ... capite
de capite extraxisse. et flagellis cruor dorsi ... ut non tam manus
continue sudor omnes alias partes corporis timpit ut non tantum ...
pedes et latus dicamus aspersum sanguine. sed totam veste ... aritudine
redisse de bosra. Et sceptrum autem dederunt in dextra eius ... genu ...
videbatur ei magis volenti regnare non valenti. et flexo genu ... illudebant
Ave rex iudeorum. Et licet hoc fecerint gentiles quia iudeis genua non flectentes
bant. ideo in passione eum ... perfidie iudeorum ... ...
tum forte iudei cum militibus hoc agebant. Et expuentes ... ...
dine percutiebant caput eius. Et exuentes eum purpuram ... laudantes
veste sua et duxerunt eum ut crucifigerent ... ... et ...
Iudices Cum in ieiuniis differtur missa usque post sextam et ... ...
nonam ... ... castimargia ... feria esse magis quam ... ...
audita missa ante sextam ... occasionem ... ...
Vel forte quod non solum passionis sed mortis et sepulture ... ... celebratur missa
ius sed in missa. In memoria mortis et ascensionis celebratur missa ... in memoria ...
post sextam in memoriam sepulture post nonam. Forte in memoria ...

Alios occiderunt ut eum et duos latrones in memoria pre... egyptiorum quod usque ad hunc fac... ut dicitur non numeratur.

De pylato qui noluit tradidit ihesum ut crucifigeretur flagellatum. De illusione militum. lectio

in resurrectionis celebratur in mane. **Incidens** Sic ergo in medietate horarum diurnarum
crucifixioni. et modo hanc modo illam horam positum. nam et certa iii tercia et
sexta celebratur missa. et cum mane celebratur dicitur completa tercia. **Incidens**
Quod pylatus qui nolens tradidit ihesum ut crucifigerent flagellatum. Ideo
illis diebus terciam et sextam horarum dimittimus quod tunc nobis ~~ad~~ laudes al
sunt ille qui est alpha et o. et [illegible] temporis. **Incidens** Tercia illusio. Contra
hanc premittimus nos ante revelacionem crucis tres ordines dicentes
Agyos etc. quia ter honorantes ter illusit pro nobis. et in dualibus lignis
Anna tercia adhuc silet. Contra tres accusationes dicimus tres exprobrationes
ex parte salvatoris. Popule meus etc. ubi eciam exprobrantur eis
propter tria bona sua. liberacionem ab egypto. quod eos pavit in deserto
introductionem in terram optimam. quasi dicat propter. Tu accusas me de ne
gacione tributi. potius debes gratias agere quod liberavi te a tributo. De
eo quod dixi me regem potius debes gratias agere quod regalem panem
tibi dedi. Accusas quod dixi me filium dei potius orares ut introdu
cerem te in terram meliorem et optimam. **De symone cyreneo.**

Exeuntes invenerunt symonem cyreneum patrem alexandri
et rufi. et hii duo putantur fuisse discipuli ihesu. et angaria
verunt eum. tollere crucem post ihesum. Et ad angariam coegerunt eum quia
omnis operis et personae. propter angariam
tam personae. ~~Sequebatur autem illum~~ et
vero et potius vocatur minima [illegible]
mirantes. Sequebatur autem mulieres
ihesum plangentes eum quibus ipse ait. No
lite flere super me sed super vos et fili
os vestros. q. d. Flete pro imminenti
excidio civitatis vestre. Ducebantur
et duo nequam cum eo ut interficerentur
et venerunt in locum calvarie qui he
braice dicitur golgatha. Calvaria proprie est os capitis humani nudum et quia
ibi decollabantur rei. et multa ossa capitum ibi sparsa erant dicebatur locus
ille calvarie vel calvariarum. Ambrosius in epistola ad romanos videtur
velle quod ibi sepultus fuit adam et a capite eius dictum calvaria et a
domino. Surge qui dormis et exsurge a mortuis et illuminabit
te xpistus. De qua opinione dicit ihesus quod favorabilis est et placens et mul
cens aures. non tamen vera. Unde credimus hoc a falsariis positum in
ambrosio sicut et multa alia. Cum autem crucifigeretur eum dicebat. Pa
ter dimitte illis. quia nesciunt quid faciunt. **De divisione vestium et tunice sortium**

Unde fecerunt ex vestibus eius exceptum tunicam iiii partes quia iiii
erant milites qui crucifixerunt eum. Tunica autem erat inconsutilis
vel ex articulato opere facta et ideo scindi non poterat. desuper contexta per totum
unde partim aliquem exemptum super hominem eos positum ad modum cor
nu. Et pellicens et sortiti sunt de ea cuius esset. **De tytulo triumphali**

Scripsit autem pylatus tytulum cause eius. i. in tytulo causam mortis eius
ihesus nazarenus rex iudeorum qui dicatur. Ideo crucifixus est quia rex
est iudeorum. Et scripsit eum hebraice greece et latine ut dumtaxat in

Sputa flagella mine crux clavi lancea spine. Felici fine sunt nostri medela ruine.

Angariavit. In angariam crucem portavit ab [illegible] laude humana vel coactus.
Scripsit. Hoc quaeritur utrum vere vel derisive scripsit pylatus. Et videtur quod vere quia noluit ipsum dele
re. Vel quia non permisit ipsum deleri. Sed contra videtur quia si vere. non permisisset dominum illudi. Solu
tio. Quod vere scripsit. et per ipsum pylatus hunc quandam illusionem quod esset rex. Hic scripsit
est graece ubi crux fixa est. Per quod videtur fundamentum totius fidei huius mundi. cio
nistis basis compositam. toti cosmos.

Novam passionem plagarum per
dominum experiemur quia tolerabimus
pro imminentibus periculis facimus
et iuxta mandatum domini plagimus
super nos et super filios nostros. Ha
ne sancti crucis super alterum ponenda
est ut de altari tollat eam bandulus
crucis quia de xpisto hominis sub
lata tulit eam symon cyreneus
et sit ea una de causis quare in pas
sione ponitur solempnizamus ~~quia~~
dominum sepelimus ut flerent.

linguarum homines qui convenerant ad diem festum legere possent et intelligere. [illegible]
Verum autem principium tituli scriptum fuit tribus linguis. Jesus est [illegible]
hic est rex judeorum. sic est scriptus hebraice malchus judeorum. grece non habet
basileos exomologeton. latine rex confitentium. Crux non habet formam thau T
habebat super lignum transversum ~~et~~ aliquid ~~[illegible]~~ sed tantum hanc formam T. et in tabula
quam pylatus supposuit cavillam et tabulam affixam ei. Et in tabula quatuor digitorum
erat titulus sic ☩. Dicitur autem in domini cruce fuisse quatuor
De sancta cruce
ligna et forte in totidem diversis generibus lignum erectum transversum desuper
suppositum. Invenitur quidam cum in ipsa erat crux qui in tempore expressi et
fuit. Inmiscet ei lignum dominice crucis et palme et cypressi et
quindam tradunt olive et cedri. Dixerunt ergo judei pylato ut
primum
per titulum et noluit. immo confirmavit dicens. Quod scripsi scripsi. Vach qui
bilit scripsi. Preteuntes autem blasphemabant eum dicentes. Vah qui
destruis templum dei etc. Similiter et sacerdotes illudebant ei dicentes. Alios
salvos fecit seipsum non potest salvum facere. qui dicunt ~~[illegible]~~ parcens esse
quod non ex se sed in beelzebub sanabat. [illegible]
Demones ei scientes iam vires suas fractas esse [illegible]
gebant ut descenderet de cruce. Tamen in thobia super excentridem [illegible]
eis legitur demonem stetisse super brachium crucis et considerasse in [illegible]
aliquam maculam peccati haberet (Incidens) Opinio est crucem domini [Incidens]
des habuisse in altum et tabula supposita pedes et dimidium [illegible]
Super ubi christus crucifixus erat hoc scriptum grece. otheos. id est [illegible]
basileos ysimon. id est rex noster. proeonas. id est ante secula. [illegible]
est. sotirias. id est salutem. emmeseris. id est in medio. [illegible] De diversis meritis latronum
quosdam velle fuisse tantum tres clavos.

Unus autem de simul pendentibus blasphemabat eum. alter intelligens
blasphemantem ait. Memento mei domine dum veneris in regnum tuum.
mi tuum. Et audivit a domino. Hodie mecum eris in paradiso. Non intelligas ad illum ter-
de terreno unde expulsus est adam. neque de angelico. quod ad illum hodie mecum
christum nemo ascendit. sed in requie quod est esse cum ihesu. Vel hodie mecum
eris. quod est esse in paradiso. Forte fuit anima hominis cum anima christi latro celos
hec et cum illa regressa. Et quia non tunc penetravit latro celos [illegible]
ex multis aliis locis scripture et invenerit quod dicentes [illegible]
loca brevi sunt celum. paradisum. scilicet ad et loca in aere et terra visionem
nemerem [illegible] deum videret. Noli ei propterea cum angelis fruentes [illegible]
Ob hoc etiam deum putatur. In domo patris mei mansiones multe sunt. De virgine conmendata
Stabat autem iuxta crucem mater ihesu. maria [illegible] Tunc dixit ihesus
cleophe. et maria magdalene et iohannes. Tunc mater tua. Et
de iohanne. Mulier ecce filius tuus. Et iohanni ait. Ecce mater tua. Vel in sua qui
illa hora accepit eam discipulus in sua. qui sua habere intelligendum. Vel in sua qui
vel in curam sicut regis suam. Tamen creditur tunc nichil habebat [illegible]
erat beata virgo cum apostolis. Iste specialem eius curam habebat. Passio [illegible]
iohannes asserit crucifixionem. ideo die eadem legitur passio [illegible] De tenebris [illegible]
licet multo postremus legitur quia scripsit postremus.

Sexta autem hora tenebre facte sunt usque ad nonam per universam terram. [illegible]
Fuit eclipsis solis ut quidam meruit sed quia luna et regione [illegible]
ad solem. Eclipsis autem fieri solet tantum in synodo solis et lune. [illegible]
quod athenis tunc vigebat studium. et cum requisissent philosophi causam [illegible]

Beda. Magna virtus in latrone confitetur quem videt humana in firmitate morientem quam
apostoli negaverunt miracula facientem

nc incepisset dixit dyonisius ariopagita quia deus nature paciebatur. Et
fecerunt ei aram et superscripserunt ignoto deo. de quo in actibus apostolorum
legitur. Tunc origenes videtur velle quod tenebre fuerint tantum super vniuersam
terram iudee. quia si per orbem diffuse fuissent in aliquibus historiis ethnicorum
inueniretur scriptum. Et sicut tribus diebus fuerunt tenebre super egyptios
terra vero gessen vbi fuerunt filii israel lux erat. ita modo quando eius super
filios israel erant tenebre aliis nacionibus luce fruentibus.
Quod tribus horis permanserunt tenebre id et nos ter celebramus tenebras. ceca
tridiane mortis. quasi triduanas facimus exequias. quia non aliquis mortui
xpo. fuerunt latrones nisi pro mortuis. Et tunc eciam primarum tenebrarum
assimilatur. quia in illis diebus ceperunt procedere die. Extinctio candelarum fugam
signum apostolorum. Vel quia paulatim fit occisione prophetarum a sua generacione
fuerit. et tandem morte domini intelligere in candela vltimo extincta. *De*
Et circa horam nonam clamauit ihesus voce *clamore domini ad patrem*
magna. dicens. Hely vel heloy. lamazabathani. Vna dictio est hely
et sonat deus meus. Hel enim non dicit. id est meus. Quod autem ponit vox
illa ewangelista interpretatus est. Hic patet quod psalmus ille quem eisdem verbis incipit de
xpo scriptus est. non vt quidam putant ex persona david vel hester vel mardo
chei. Et dixerunt quidam. Heliam vocat iste. Hii romani erant
non intelligentes hebreum. Clamabat autem xpe se derelictum a patre
non quod deitas ab humanitate separata esset. sed quia ita traditus erat a patre
calamitatibus quod videbatur derelictus. Vel se derelictum dicit quia tunc
plus videbatur Fere inutilis videbatur passio eius quia de toto genere
hominum non videbatur quis redimi nisi latro. quia fere solus credebat in eum
Vnde dicit in persona. Fratres sunt sicut qui colligit stipulam in messe. Et in ps
singularis sum ego donec transeam. Excepta beata virgine quam tunc etiam cre
didisse credimus. in hominibus ei ipsa fide excepit. *De morte domini post gustum aceti*
Postea dixit ihesus. Sicio. Vas autem erat ibi positum aceto plenum
et vnus ex militibus impleuit spongiam aceto et imposuit eam ha
rundini supposita ysopo et circumligata et dabat ei bibere. Fuerunt
qui dicunt crucifixos citius mori si acetum cum felle biberent et ideo
milites acetum fecerunt vt citius possent liberari a custodia. sicientes
morientes quos crucifixerunt. Potest esse quod vile vinum fecerunt tulam ad
bibendum et ex calore quasi acetum factum est. Vnde ad notandum eius acredinem
aliquis ewangelista dicit vinum mirratum. aliquis cum felle mixtum. Cumque libasset
ihesus acetum. dixit Consummatum est. quasi quod scilicet fieri oportebat antequam
moreretur. Vel vicium humane corrupcionis dixit esse consummatum. Ihesus
autem clamauit voce magna. Pater in manus tuas commendo spiritum
meum. *Et inclinato capite* emisit spiritum. *De signis.*
Et ecce *velum templi* quod erat ante sancta sanctorum scissum est a summo vsque de
orsum. Remigius dicit. velum quod dicebatur exterius scissum est. Quod in
terius tamen demum est. Vel forte eciam velum appensum ante fores templi quod
ad tegendum fores appositum dicit iosephus cum interiori velo scissum
est. Ita et in ewangelio nazareorum superliminare templi infinite magnitu
dinis fractum esse legitur. auditas quoque voces in aere transeamus ex hys
sedibus. Terraque mota est. petre scisse monumenta aperta et multa
sanctorum surrexerunt a mortuis post resurrectionem et venerunt in ihrlm

Et inclinato capite. Inclinauit caput ad sinistram per quam peccatores designantur
pro quibus paciebatur. et ad designandum quod ipsos vocat ad celestia.
b *Velum templi scissum.* Scissa est lex ignorancie et tenebrositatis.
De sanctis dei sen ioth abbas fuisse. quo mortuo quidam monachi eius insolubiliter
dolentes mortem sic et adhuc compaginati ~~[illegible]~~ videtur.
a Iuxta matheum aperti creduntur sed domino ascendente ascendisse simul cum corpore.

et apparuerunt multis. Forte hii fuerunt de quibus super epistolam ad hebreos
legitur quod multum affectaverunt mori in terra sancta ut cum domino resurge-
re resurgeret. Verum autem aliquorum corpora sic permanserunt et cum domino sur-
rexerunt nescimus. Quod autem aliquem iterum mortuum sit. postquam dominum sur-
rexisse testificati sunt et dicunt quidam quod corpora quorundam adhuc in [illegible]
escunt in ihrlm. Et sanctorum scarioth unus eorum fuisse perhibetur et dicit
His visis centurio et qui cum eo custodiebant ihesum timuerunt et dice-
bant. Vere filius dei erat iste. De confractis cruribus latronum.

Iudei autem ne remanerent pendentes in cruce in magno die sabbati rogave-
runt pylatum ut frangerent crura eorum et tollerentur ne festum honore crucifixi
cruciatus fedaretur. Cum milites primum fregissent crura crucifixorum. Sed unus
ad ihesum venientes eum mortuum os non comminuerunt ex eo. Sed unus ex
militibus lancea deprimi latus eius aperuit et continuo exivit san-
guis et aqua. Et qui lanceavit eum ut traditur quidam cum se caligantes
haberet oculos eius et casu tetigit oculos suos sanguine clare vidit. De sepulcrum domini

Cum autem sero factum esset ioseph decurio ab arimathia cuvitate
i. unus de ordine curie ab arimathia que est in ramatha civitate
helcane patris samuelis dives et iustus de quo eciam ipsi primum et
sepultura est psalmum. Bonus vir. qui non consensit actibus et consilium al-
iorum petiit a pylato corpus ihesu. et ipse discipulus erat ihesu sed occultus
to. Venit quoque et cum eo nychodemus ferens mixturam mirre et aloes
quasi libras centum. Ista amaritudine sua vermes arcent a corporibus
mortuorum. Et acceperunt corpus ihesu et involverunt syndone quam emerat
ioseph. ligaverunt lintheis eciam aliis quae credit attulisse nychode-
mus. Erat autem non longe monumentum novum excisum in petra in quo posuerunt
eum. Et non semper in simplici syndone involutum est corpus ihesu. De monumento
ut in sacrificium altaris in lineo tamen panno celebratur. De monumento
domini dicit beda super marcum quod domus fuit rotunda de subiacente rupe
excisa tante altitudinis ut vix homo manu extenta culmen posset
attingere introitum habens ab oriente cum magnus lapis appositus fuit
ostio. In parte vero eius aquilonali locus dominici corporis de eadem petra
factus est. habens septem pedes longitudinis tribus palmis altior cetero
pavimento ~~vel in ipso pariete locus~~ eminentes qui sarcophagus sursum
sito pavimento. Vel in pariete ipso. loculus factus erat sicut fit in mona-
chorum ad utensilia reponenda. Ita et dicit beda. locum illum non desuper
sed a latere meridiano patulum unde corpus inferebatur. Ex quo poterit
cognosci ut esset quasi sarcophagus singularis id est innatus apertum a latere
habens non desuper. Color vero monumenti et loculi rubicundo mixtus albo
dicitur esse permixtus. Et erant maria magdalena et altera maria sedentes
contra sepulchrum ubi positum erat corpus ihesu et videntes paraverunt unguenta
quibus diu liceret eis operari sabbato autem quieverunt. De custodibus sepulchri

Altera autem die que est post parasceue. Venerunt sacerdotes et pharisei
ad pylatum dicentes. Hic seductor adhuc vivens dixit. post
tres dies resurgam. Iube ergo custodiri sepulchrum ne discipuli eius
furto sublatum dicant ~~fu~~ resurrexisse. Secundum hanc literam hec quasi
sabbato hec facta sunt. Tamen intelligi oportet hic parasceue preparatione die
et passionis que incepta est a prima vigilia noctis ut supra dicitur in hy-
storia. Altera die que est post hanc parasceuen. i. post hanc inceptionem pre-
parationis hoc est ipsa feria. vi. que orta est post eius inceptionem

remigio quia ea die posuerunt iudei custodias sepulchri · et signauerunt
lapidem quod sabbato non fecissent · Unde pylatus ait · Habetis custodiam · custo
dite · i · do vobis licenciam ponendi custodes · sive custodire · quod et fecerunt ·

De aduentu mulierum ad sepulchrum

Vespere autem sabbati que lucescit in prima sabbati
cum adhuc tenebre essent · venit maria magdalena et altera
maria · et maria salome ad sepulchrum cum aromatibus que parauerant ·
Quidam non nisi duas venisse putant quia supra due tantum dicte sunt considerasse
sepulchrum et reuertentes parasse aromata · et dicunt additum hic et salo
me · Exposicio est alterius marie tacite · Contra quos sufficit apponere versum
cerne quod tres requiruntur · Eciam lumbardus dicit preter marias affuisse Joha
nnam que fuit uxor cuze procuratoris herodis · Nota vespere ut dicit
augustinus in de concordia ewangelistarum noctem signat a parte totum · Et est sensus vespere
sabbati · i · nocte sabbati · Sed de ipso vespere quod est inicium noctis intelligentes mu
tauit genus et ait · que referens ad sensum et non ad nomen · quasi sic nox
lucescit in prima sabbati · hoc est cuius finis est diluculum prime sabbati · i ·
dominice · quasi dicit · Nocte sabbati venerunt non tamen qualibet noctis parte sed diluculo ·
In hac nocte mutatus est ordo dierum naturalis · qui erat ut dies precederet
noctem · deinceps fecit creator tempus ut nox precedat diem · et hec
nox tocius fuit et sabbato et dominice diei · et ita per sinodochen dicitur
fuisse dominus in corde terre tribus diebus et tribus noctibus accipiendo per extre
ma partes pasceues totum diem cum nocte sua · et sabbatum totum · et per
noctem dominice diei ipsam dominicam · Tamen augustinus videtur velle hanc mutacionem
factam in pasceue ut nox · quinte ferie fuit eciam pasceues · Et orto
iam sole · i · cum celum ab oriente partibus iam albesceret · Dicebant ad
inuicem · Quis reuoluet nobis lapidem ab ostio monumenti · Et
respicientes viderunt reuolutum lapidem et angelum sedentem super
eum · Iam enim terre motus factus erat domino resurgente · et clauso sepulchro e
gressus erat ihesus · Cingulum enim in monasterio sancti laurencii extra muros anno ab in
carnacione domini · M° C° XX° · mirati de cingulo suo quo cinctus erat
solutum · et pietro ait eum · Vox in aere facta est · Sic potuit porte clau
sis a sepulchro · Angelus autem postea tulit lapidem ut egressus iam
patens videretur · Pre timore autem exterriti sunt custodes · et erant velud mortui ·

Opiniones de hora resurrectionis

De hora quidem resurrectionis solet queri
de qua varie loquuntur auctores · Theophilus in libro XX° questionum · Vespere sabbati
ait matheus · Marcus vero · et valde mane vna sabbatorum ad monumentum
huius questionis duplex est solucio · Aut enim non recipimus hic marcum
omnibus grecie libris pene hoc capitulum in fine non habentibus · Aut verum
vere dicit · Matheus quando dominus surrexit · i · vespere sabbati · Marcus quando
vidit eum maria magdalena · i · mane · Ambrosius in fine exposicionis
lucem post vesperam pasceue diei · sed noctis vespere dominus surrexit · Dicitur
serotinis sermo per vespere sed sero · Sic ergo dominus non vespertino tempore diei · sed
serum · i · profunda nocte surrexit · Unde et mulieres ad monumentum
potuerunt accedere custodibus quiescentibus · Et precipue preceptum discipulorum ...
erat · quia discipuli eius nocte venerunt · Ut autem sciatis nocte factum
mulierum alie sciunt alie nesciunt · sciunt que noctibus obuiabant · nesciunt
que recesserunt · Una maria magdalena secundum iohannem nescit · Alia
maria magdalena secundum marcum scit · non eadem antea scire et postea

Crisostomus dicit matrem filiorum zebedei vocatam salome quasi binomiam ·

in rome

Altera. i. alteram quia alteram esse credit duas ponere marias magdalenas.

nescire non potuit. Deinde alteram esse cognoscitur. Illa admittitur tenere
pedes domini, ista prohibetur. Illa angelum videre meruit, haec prima eum vidit. Illa ipsum
nequaquam vidit. Illa discipulis dominum resurrexisse nuntiavit, haec mortuum
esse credidit. Illa gaudet, haec plorat. Illi ipse occurrit, huic non occurrit. [illegible]
Augustinus ut supra diximus dicit eum diluculo resurrexisse, et huic
consentit auctoritas illa quae dicit dominum XL horis fuisse mortuum, et XL
diebus ante ascensionem post mortem in terra. quia IIII horis vespertinae
parasceves et XXXVI duarum noctium et unius diei. Etiam ecclesia videtur
videtur quod matutinas laudes pro resurrectione domini celebrat.
Propterea sancta Ambrosius fecit quod Sampson in typo resurrexit
media nocte surgens tulit portas Gaze. Hic quaeritur an anima
rediit ab inferis et reddita est corpori, sed impassibili. Verum
autem anima ipsius facta est impassibilis cum egressa est a corpore, an
tunc demum cum reddita est corpori ne sine corpore glorificaretur,
non memini me legisse. De signis quos ediderit de inferno, sic quaeritur ubi
erit post resurrectionem, dicetur ... noscuntur. Vel sicut dicitur de domino fuerunt ad
extremitates maris id est super aptissimos fines orbis. De diversitate venientium
mulierum ad monumentum quae videtur esse in evangelistis, Glosa angelorum
plurimi ... eos. Et de apparitionibus et numero angelorum
super Matheum plene diximus. Hoc dixisse sufficiat quia decies apparuit. Quinque ipsa die re-
surrectionis ipsius post resurrectionem ipsius legitur in evangeliis. Quinque ipsa die et quin-
que postea in apostolis legitur quod visus est Iacobo et quin-
gentis fratribus simul. Sed nec tempus nec modum determinat. Quod dicitur de Ia-
cobo, mortuo domino vovit se non comesturum donec ipse resurgeret. Et dicitur
dicitur quod eadem die resurgendo apparuit illi. Fuerunt etiam qui dicerent
Ioseph eadem die quo sepelivit dominum a iudaeis incarceratum et ... apparuisse ipsi
latuisse et deinde factum discipulum. Et ita ante alios statim apparuit
incarcerato ad consolandum. De angelis diversis mulieribus.

Et factum est cum mente consternatae essent mulieres de hoc quod viderent illas
ecce duo viri id est angeli in corporibus humanis steterunt iuxta illas. Cum autem timerent et
declinarent vultum in terram dixerunt angeli ad eas. Quid quaeritis viventem
cum mortuis id est in sepulchro qui locus est mortuorum. Non est hic, sed sur-
rexit sicut dixit vobis dum esset in Galilea. Recordamini quod serve mulieres non contra
erexit. Sed declinaverunt vultum. Inde mos ecclesiasticus est ut ex populo dominicis
et in memoria dominicae resurrectionis et in spem vitae aeternae omnibus diebus geminis
diebus maioribus a Pascha usque ad Pentecosten non flectimus genua sed stantes
oramus. Ite dicite discipulis eius quia surrexit et ecce praecedit vos
in Galileam. Et recordatae verborum domini ibant. De cursu Iohannis et Petri

Cucurrit autem Maria Magdalena et venit ad Petrum et Iohannem ubi po-
terat et ait: Tulerunt dominum meum de monumento et nescio ubi posu-
erunt eum. Hoc agebat in ea vis amoris vel consternatio mentis quia illi dominum
sublatum non invenit, non credidit nisi sublatum. Concurrerunt quoque illi duo ad
monumentum, cum vidissent sudarium capitis et linteamina seorsum ad
se posita crediderunt verum esse quod dixerat mulier et redierunt ad semet-
ipsos id est ad hospicia sua. Quod Magdalenae apparuit dominus

Maria autem Magdalena quae cum eis redierat remansit ad monumentum
foris plorans. Cumque dum prospexisset vidit duos [illegible]

Si quaeritur ubi ipse fuit cum apostolis suis inter resurrectionem et ascensionem, respondetur
in extremitate maris id est super aptissimos fines sciliet id est ... et ... in terra ... ad apostolos
ad apostolos consolandos veniebat et iterum ad extremitatem redibat et sic usque ad ascen-
sionem se habebat

Ewangelium

angelos sedentes in albis loculo corporis vnum ad pedes et alterum ad caput. Qui
dicunt illi mulier quid ploras. Que ait. Quia tulerunt dominum meum et nescio
vbi posuerunt eum. Et conuersa vidit ihesum stantem. et nesciebat quia ihesus esset
Dixit ei ihesus. Quem queris. Illa existimans ortulanum. ait. Domine si tu
sustulisti eum. dic michi vbi posuisti eum. et ego eum tollam. Dicit ei ihesus
Maria. Et statim agnouit eum et ait. Raboni. quod est idem quod rabbi. et vo-
luit procidens tangere pedes eius ut consueuerat. Ait ihesus. Noli me tangere. non-
dum enim ascendi ad patrem meum. supple in corde tuo. quasi diceret. Quem tamquam
mortuum queris. viuentem tangere non meruisti. quem secundum putas cadauer sub-
latum. non filium equalem patri. Sed vade dic fratribus meis. Ascendo ad patrem
meum et patrem vestrum deum meum et deum vestrum. Hoc est in exposicione est ut videat
me ascendentem. De mendacio custodum

Cum autem hec fierent custodes venerunt nunciantes principibus sacerdo-
tum que facta fuerant. At illi copiosa pecunia corrupti. dixerunt Nobis
dormientibus furati sunt discipuli sui corpus ihesu. Et remansit verbum
hoc apud iudeos. vsque in hodiernum diem. Quod apparuit mulieribus in via

Venit autem maria magdalena iam credens. et mencius aliis que
cum illa prius fuerant ibat simul ad discipulos iam certe de resur-
rectione. et ecce occurrit eis ihesus dicens. Auete. Ille autem accesserunt
et tenuerunt pedes eius adorantes. Dixit eis ihesus. Ite nunciate fratribus
meis ut eant in galileam ibi videbunt. Hanc visionem suis dominus ~~in galilea~~
precepit in galileam memorat quia in ea credimus omnes discipulos affuisse
et exprobrando quibusdam duriciam cordis eorum eos plenius certificasse
Abierunt autem mulieres et annunciauerunt omnia .xi. lugentibus et hiis
qui cum eis erant. et visa sunt ante eos sicut deliramenta verba hec. Pe-
trus autem surgens cucurrit ad monumentum ut lucas dicit. et cre-
dibile est quod apparuit ei et si non legatur in ewangelio. De duobus euntibus in emaus.

Eadem die visus est discipulis duobus in emaus quorum vnus dicebatur
vocabatur cleophas. tacito nomine alterius. Putatur lucas se innuisse mo-
destiam [illegible] scripture. Secundum ambrosium in luca dicit illum vocatum amaon.
Post vastacionem iudee sub marco aurelio restituta est emaus
et dicta est nichopolis. hec autem erat ab ihrusalem in spacio .lx. stadiorum. Tra-
duntur greci scriptores herculem gigantem vno anhelitu .cxxv. passus
cucurrisse et stetisse. et a stando spacium huius vocatur stadium. Cum
que viii. stadia faciant vnum miliare in summa hec stadia faciunt
vii. milia passus et quingentos. id est vii. miliaria et iiii^or^. stadia. id est
leucas tres. et tres partes quarte. Ibat autem ihesus cum illis et oculi
eorum tenebantur ne eum agnoscerent ~~Potuit esse ut eundem [illegible]~~
~~[illegible]~~ Alibi legitur Apparuit eis in alia effigie. quod aliquid erat
in oculis eorum ne eum agnoscerent. vel aliquid erat in eo ne eum agnoscerent
Potuit esse ut eius dum mutacio corporis mortalis in mortale fieri non po-
tuit sine quadam alteracione propter quam subito visus non agnoscerent
ut si quis aliquem videt puerum. si paulo post occurrente sibi iuuene vi-
derit non mox eum agnosceret. Et cum cognouisset eum in fractione
panis et euanuisset ab oculis eorum eadem hora regressi in ihrusalem
inuenerunt congregatos .xi. et eos qui cum eis erant dicentes quia sur-
rexit dominus et apparuit symoni. Et illi narrabant que gesta sunt
in via et quomodo cognouerunt eum in fractione panis. Quod apparuit aliis
absente thoma.

Studium

Quidam tamen ex eis non crediderunt ex quibus unus erat thomas. quo egresso
cum adhuc alii colloquerentur de hiis que audierunt et sero iam esset et
fores essent clause propter metum iudeorum stetit ihesus in medio eorum. dixit
eis. Pax vobis. ego sum. nolite timere. Ipsi autem conturbati putabant se
spiritum videre. [illegible] Nondum enim credebant vel tercia die potuisse [illegible]
pura carne resurgere. vel substantiam ianuis clausis posse intrare. Et videre
ait eis Videte manus meas et pedes meos. Palpate et videte quia spiritus
carnem et ossa non habet. Et ostendit
eis cicatrices manuum pedum et lateris
¶ Triplici de causa [illegible] reservavit dominus
cicatrices in corpore licet incorruptibili. Ad
corroborandam fidem apostolorum quod surrexerat
Et ut patri semper offerret pro salute generis humani mor
tis tulit pro nobis. quod est quasi quidam modus intercedendi pro nobis. Et ut in iudicio
videant perfidi in quem pupugerunt. et ostendat omni carni signa victo
rie. Verbi gratia. Miles fortis egit et militis [illegible] sui et defen
sione. illi medicus. Vis sanari sine cicatrice vel cum cicatricibus [illegible]
[illegible]. Puto quod in signum glorie sue et pro exemplo [illegible]
ad idem reservabit cicatrices. Et nota quod duo [illegible] incorruptibile ra
tione et sibi contraria dominus eis ostendit. corpus scilicet incorruptibile [illegible]
palpabile. nam palpari non potest quod non corrumpitur et corrumpi [illegible]
palpatur. Dicit tamen beda quod corpus domini et subtile erat per effectum [illegible]
potencie et palpabile per veritatem nature. id est palpabile ostendit [illegible]
re carnis [illegible]. Vel potest dici corpus domini non visibile et palpabile [illegible]
incorruptibilibus. A corruptibilibus vero videri et palpari non potest [illegible]

Adhuc illis quod postquam comedit coram discipulis insufflavit [illegible]
non credentibus ait illis. Habetis hic aliquid quod manducetur. [illegible]
[illegible] ei partem piscis assi et favum mellis. [illegible] [illegible] ibos a domino [illegible]
post resurrectionem assumptos sicut aqua missa in igne. assumptos [illegible]
mortem vero assumptos in alimoniam. Alii et absorbet aqua [illegible]
ens. alii [illegible] radius [illegible]. Et ait illis. Hec sunt verba que [illegible]
cum essem vobiscum. id est sicut vobiscum passibilis. Tunc aperuit illis sensum
ut intelligerent scripturas: et dixit eis. Vos estis in testes [illegible]
omnes [illegible]. Ea [illegible] discipulis [illegible]
Dixit eis iterum. Pax simpliciter vobis sit vel est. [illegible]
dicit ipso pax vobis iterum subintelligitur sit.
[illegible]. quamquam dicit pax vobis. Et nunc primo
[illegible] ad [illegible] in missa quod hoc fuit prima vox
christi ad discipulos post resurrectionem. In
[illegible] vero aliorum [illegible] dicit postea dominus vo
biscum. ut se [illegible] cum nobis esse ostendat. Hec
cum dixisset insufflavit et dixit eis. Accipite spiritum sanctum quorum remiseritis
peccata remittuntur eis et quorum retinueritis retenta sunt. Hinc sumere [illegible]
[illegible] adhuc [illegible] neminem posse solvere vel ligare nisi habeat spiritum
sanctum quo auctore hoc faciat. Sed attendere deberet quod et ante resurrectionem [illegible]
omne dedit eis ihesus eandem potestatem sine insufflacione [illegible] ibi legitur [illegible]
eis spiritum sanctum. que duo [illegible] moyses [illegible]. Dixerunt [illegible] a [illegible]

Unde est quod inmittendi pro [illegible] resurrectio
[illegible] ubi signatur resurrectio
[illegible] Pax domini sit semper vobiscum
[illegible] vero longe post introductionem
[illegible] et [illegible] post [illegible]
se ad [illegible] in missa [illegible]

Unde est quod [illegible] ad [illegible]
[illegible] ad [illegible] quod in [illegible]
ad [illegible] quod de [illegible]
[illegible] quod de [illegible]
lex et [illegible] domini de [illegible]

id est potestatem ligandi et solvendi criminaculorum a [illegible]

[illegible]

potestas

pius mortali · et postea oleum de saxo durissimo · i · eadem potencia cum spiritus
sancti de corpore impassibili · Quod apparuit dominus thome ·

Cumque enarrassent ab eis redijt thomas · dixerunt que alij ad eum
Vidimus dominum · qui dixit se non crediturum nisi videret et tangeret cicatrices vulnerum · Post dies autem octo cum essent discipuli iterum et thomas cum eis stetit ihesus in medio ianuis clausis · Et ait thome infer digitum tuum huc et vide manus et latus et noli esse incredulus sed fidelis Respondit thomas · Dominus meus et deus meus · s · tu es · Et ait ihesus · Quia vidisti me thoma credidisti · beati qui non viderunt et crediderunt · Quando dicitur thomam tantum vidisse nec ausus tangere · quod ihesus tantum dixit quod vidisti sed quod visus pro quolibet sensu poni solet dici vidisti · i · tetigisti sicut ibi · quod dixerat infer digitum tuum huc et vide · Hec et alia fecit ihesus ad robur fidei nostre et multa que non leguntur in ewangelio.

De apparicione ad mare tyberiadis ·

Post hec manifestauit se ihesus ad mare tyberiadis · Piscabantur · vij · discipuli nocte quadam in tyberiade et cum nichil prendidissent stetit ihesus mane in littore · Cumque ad vocem eius in dexteram nauigij rethe misissent impleuerunt illud · c · l · iij magnis piscibus · Et ait iohannes · Dominus est · Tunc petrus misit se in mare · alij nauigio venerunt et inuenerunt prunas in littore et piscem superpositum et assantes simul de piscibus quos prendiderunt et manducauerunt cum ihesu · scientes quod dominus esset · Et hec fuit tercia dei manifestacio · sed post octo dies ab octaua die resurrectionis non est derelictum · Tunc dixit petro Symon ~~diligis me~~ iohannis diligis me plus hijs · Interrogabat dominus quod sciebat · sed innuit ut et corde credamus et ore confiteamur · Et ait petrus · Etiam domine tu scis quod amo te ~~quasi diceret tu scis quod amo te~~ ~~dixit ei ihesus pasce agnos meos~~ Non est ita distinguendum · ut · s · dixisset se plus diligere alijs hoc enim nesciebat · sed habundat etiam ypomonare hic vero · Tamquam si diceret · q · d · Tacens ergo quod ignorabat · Respondit quod sciebat · Vel ita Domine amo te · quod tu scis quod amo te · quasi diceret · Te ipsum testem inuoco quod amo te · Dixit ei ihesus · Pasce agnos meos · quasi diceret · Exhibicio operis sit probacio dilectionis · Cumque quesisset idipsum secundo · et idem respondisset petrus · Pasce agnos meos · Post terciam vero responsionem subdidit · Pasce oues meas · quasi diceret · pasce credendo · pasce orando · pasce moriendo · Tunc dixit ei ihesus · Cum senueris extendes manus tuas et alius te cinget et ducet quo tu non vis · significans quod crucifigeretur nolens secundum sensum carnis · Et addidit · sequere me · i · sectator me in genere mortis ·

Opiniones de morte iohannis

Tunc cepit ihesus abire et cepit petrus sequi eum · Putans hoc sibi mandatum a domino · Sequebatur eum et iohannes · Conuersus petrus vidit eum sequentem et ait ad ihesum · Domine hic autem quid faciet · Postquam autem audierat se crucifigendum · Domine · hic autem quid simpliciter · Postquam autem audierat se crucifigendum voluit etiam finem eius cognoscere · Respondit ihesus · Sic eum volo manere donec veniam · Putauerunt ergo discipuli iohannem non moriturum donec christus veniret ad iudicium · Sed non erat magnum dare dilecto non mori · cum dissolui et esse cum christo melius sit · Dixit ergo dominus quod in pace senium finiret · Tunc fuerunt qui dicerent eum adhuc viuere · quod cum in defossum sibi tumulum post celebratam missam descendisset · lux magna per aliquot horas fulsit circumstantibus qui accurrerunt ceciderunt · Cumque post lucem surrexerunt ...

Cumque videbat hominem et tangebat · deum autem credebat quem non videbat et sic credendo mere[bat]ur quod fidei veritatem [con]fidam non apparentem.

sissent ad tumulum eius vacuum invenerunt. In terra levius sentiebatur in fundo sed in fontibus solet arena bullire. et ad hunc quoque eadem semper rigo ibi videtur. Unde multi putaverunt eum vivere sub terra et anhelitu eius scaturiginem fieri. Alii eum iam translatum ad celos putant. De hoc melius est pie dubitare quam temere diffinire.

De apparitione in galilea ubi [illegible] docet [illegible]

Undecim autem discipuli abierunt in galileam in montem ubi constituerat illis ihesus et videntes eum adoraverunt. quidam tamen dubitaverunt. Et exprobravit incredulitatem et duriciam cordis eorum. et ait. Data est mihi omnis potestas in celo et in terra. i. manifestum (?) parere omnibus potentia mea. Vel ita dixerim vobis in una gentium mittendi ritis. sed quia iudei quia abiecerunt me. quia crediderunt in predicatione vestra undique sub celo. Unde et subdidit. Ite in orbem universum et predicate evangelium omni creature. i. homini pro quo facta est omnis creatura vel quia homo est unum cum omni creatura. unde et homo microcosmus i. minor mundus dicitur. Et addidit. Docete omnes gentes i. omnia genera gentium baptizantes eos in nomine patris et filii et spiritus sancti. In inchoatione operum ad honorem eandem communem formam verborum s. invocando orantes ut ad honorem in consummatis sic operibus quod inchoamus et ut nobis In nomine patris et filii In baptismo autem dicitur affirmando et est. Baptizo te in nomine patris et filii et spiritus sancti. i. misterium baptismi ago. sed auctoritate patris et cetera tibi est (*Incidens*) predicate evangelium omni creature. Quod dicitur in edito [illegible] et ante predicate super tectum. Inde est quod evangelium legitur in edito et ab omnibus audiendum. et coram omnibus primo fit signum crucis in fronte qui dicitur. hic est liber crucifixi. post in fronte et in pectore simpliciter. Qui crediderit et baptizatus fuerit salvus erit. Qui vero non crediderit condempnabitur. Non ait nec baptizatus fuerit. non contemptus et salvatur homo cum eum excludit articulus necessitatis. non contemptus religionis unde quod dictum est. Nisi quis renatus fuerit etc. sic intelligitur fecit renasci. Ordinem verborum domini adherent heretici dicentes non oportere baptizari nisi credentes et ideo baptismum parvulorum non recipiunt. sed non intelligunt tempus quo hoc dictum est. Primo enim cum predicabatur baptismus adultos baptizandi erant adulti quorum fides exigitur vel si postmodum parvuli eorum. Ergo pro adultis potest intelligi hoc esse dictum et pro omnibus sic exponere. Qui crediderit et baptizatus fuerit. hoc est qui credet debaptizabitur. oportet enim baptizandum vel per se vel per alium credere. Signa autem eos qui crediderint hec sequentur. In nomine meo demonia eicient. linguis loquentur novis. serpentes tollent. Et si mortiferum quid biberint hoc dictum est. tunc enim signa fiebant pro infidelibus convertendis. Modo signa non sunt necessaria nec modo fiunt sicut passim fiebant tunc sicut arbusta plantamus rigamus quousque in terra convalescunt.

De ascensione domini.

Die autem ascensionis venit ad eos in ierusalem et ait sedere in civitate donec induamini virtute ex alto. Cumque comedisset cum eis ut intelligitur sexta hora duxit eos in montem oliveti usque bethaniam. et elevatis manibus benedixit eis et videntibus illis elevatus est in celis et nubes lucida suscepit eum ab oculis discipulorum cum ministerio angelorum. Cumque iam [illegible]

[Margin notes: Microcosmus; De exemplo; De baptismo]

tm adhuc intuebant i celum. ecce duo angeli i forma virorum steterunt
iuxta illos et dixerunt. Viri galilei quid aspicitis i celum. q d. Iste
diem nec expectetis illum ut modo redeat. tm i fine seculi sic veniet
quemadmodum vidistis eum euntem i celum baiulus. s. nubibus descen
dere i aera. Illi autem regressi sunt i ihrlm et expectabant promissum
spiritum sanctum. Quo accepto exeuntes ubique predicaverunt ubique dno coo
perante et sermonem confirmante sequentibus signis. Et nota
differencia. Translatus est enoch. Subvectus est helyas. Ascendit ihesus
propria. s. virtute. Incidens. Hanc ultimam processionem post ihesum
representat ecclesia diversis diebus egrediendo de ecclesia et redeundo ad
eam, quia de ihrlm rediens i ihrlm et sequendo crucem ut illi cui
discipuli. Et licet illi redierint in ihrlm tamen nos redimus cum cruce que
ipse dixit usque ad consummacionem seculi vobiscum sum. Et non
quia proxima ecclesia observatur diem dominicum ut et modo et ecclesia
quinta feria i memoria ascensionis. Et tunc quinta feria
fiebat processio. sed multiplicatis festivitatibus sanctorum sublata
est solempnitas quinte ferie et processio translata est ad dominicam. Incipit
historia actuum apostolorum. Quotiens apparuit dns aplis i f. quadraginta dies

Anno xviii° imperii tyberii cesaris. adhuc procuratore iudee
pylato. preside syrie vitellio mortuus est dns et resurrexit.
Resurgens autem veritatem resurrectionis multis argumen
tis comprobavit. multa i corpore suo ostendens pro natura corporis i
mortalis ut sic veritatem resurrectionis astrueret. et ab aplis et ceteris
posteris omnem omnino causam hesitacionis amoveret. Comedit enim et bi
bit cum eis. cum spirituale corpus eiusmodi alimonia minime indigeat. In
corpore suo cicatrices ostendit. cum natura corporis immortalis penitus
aliena sit omnis deformitas cicatricis. Preter hec argumenta lucas
scribens hystoriam actuum apostolorum ponit alia. Fuit enim argumentum vere
resurrectionis. quod per dies xl. apparuit eis loquens de regno dei. Non
est autem intelligendum quod singulorum xl dierum apparuit aplis. sed infra illum numerum
dierum decies apparuit eis ut ex ewangelica hystoria colligitur.
Ipsa namque die resurrectionis quinquies apparuisse legitur. Primo marie
magdalene. 2° mulieribus redeuntibus de monumento que tenuerunt
pedes eius et adoraverunt eum. 3° petro licet expresse non habeatur in
ewangelio. 4° duobus euntibus i emaus. 5° apparuit x. aplis ab
sente thoma. 6° post dies octo presente thoma. 7° vii. discipulis
apparuit i piscatione ad mare tyberiadis. 8° i monte thabor quo
convenerunt i galilea. et ita ante diem ascensionis apparuit octies.
Ipsa vero die ascensionis bis apparuit. semel xi. aplis comedentibus
in cenaculo. Omnes enim tunc apli et alii discipuli unio et mu
lieres habitabant i illa parte ihrlm que dicitur mello. s. i monte syon
ubi construxerat david sibi palacium. et ibi erat cenaculum illud
grande stratum i quo precepit sibi dns parari pascha. et i cenacu
lo illo tunc habitabant xi. discipuli. Ceteri autem discipuli et mu-li

no de iesu

ciues habitabat etiam quisque per diuersa hospicia. Quod apostoli fuerunt baptizati
Ut dum comederet. Vi. in cenaculo apparuit eis dominus et exprobrauit incredulitatem illorum et duriciam cordis et comedit cum
eis. Et conuescens precepit eis ab ierosolimis ne discederent sed expectarent promissionem patris .i. ab ipso promissam. vel a patre promissam
patris auctoritate complendam. Quia Johannes baptizauit aqua. vos autem baptizabimini spiritu sancto non post multos hos dies. Ac si diceret. Spiritus sanctus
super vos descendens. vos purificabit et roborabit. De baptismo
autem apostolorum solet dubitari. Sed super hunc locum dicit beda et augustinus
quod fuerint baptizati. Ait enim beda. baptismus quo est in spiritu sancto non ad
illud tempus respicit quo apostoli et ceteri fideles illius temporis baptizati
sunt aqua in remissionem peccatorum a domino precepti. Sed ad illud quo Iam firmati
domino mittente ~~mittente~~ spiritum plenius acceperunt. Iam baptizati
erant baptizari. non dico aqua sed spiritu sancto. quos intelligimus baptizatos
baptismo iohannis. vel quod credibilius est baptismo christi. De eo
enim est eos esse baptizatos qui baptizabant alios. De communia
augustinus. Reperitur enim quod baptizatus est paulus. qui ab ananiam baptizatus est. Sed non reperitur quod baptizati fuerint alii apostoli. Sed debemus
intelligere baptizatos esse eos per illam domini sententiam. Nisi quis renatus fuerit ex aqua et spiritu sancto non potest introire in regnum dei. Et quod
voluit beda et augustinus. quod baptizati fuerint baptismo christi. Et de
quibusdam satis videtur quod baptismo iohannis fuerint baptizati ut de andrea philippo et petro. de quibus constat quod fuerint eius discipuli. Ab
deo precepit eis ut egrederentur de ciuitate et statim euanuit ab oculis eorum. Quod respondit indiscrete querentibus
Hec nona apparicio. Statim post comestionem. postquam apostoli et mulieres venerunt
de ciuitate vnanimiter egressi iuxta preceptum domini venerunt in
montem oliueti et statim dominus apparuit eis. Quomodo autem precepit eis ut
ut egrederentur de ciuitate et euanuit ab oculis eorum. Et quomodo
egressi de ciuitate venerunt in montem oliueti et ibi dominus apparuit
eis. in historia subiectum quod breuius est. Tunc qui conuenerant interrogabant
eum dicentes. Domine si in tempore hoc restitues regnum israel. Qualem
restitucionem ad quosdam hominibus et carnaliter sapientes qui videntes alienigenas regnare. et iudeos sub potestate esse querebant de restitucione regni
israel temporalis. putantes tunc a domino restituendum. sicut et duo discipuli
dicentes. Nos sperabamus quod ipse esset redempturus israel. Alii magis
sapientes illam restitucionem non nisi finaliter futuram scilicet tempore iudicii. et querebant de restitucione regni israel ~~[illegible]~~ futura quam promissionem
dilatione certe. ac si dicerent. Nunquid in hoc tempore fiet quod promisisti
certe. Dominus autem super hoc certificauit eos ex quo dam ~~illa~~ restitucione
posito. si scioli essent possent intelligere ~~[illegible]~~ tempus vel momentum
illam multis temporibus differendam. Non est vestrum nosse tempora vel momenta
que pater posuit in sua potestate. i. mensuram temporum et momentorum usque ad
finem seculi que tantum patris patet scientie. Ac si diceret. Nichil ad vos.
de secretis huiusmodi. nec ad ea perquirenda estis vocati. sed de his que ad vos spectant estote solliciti. quia vos ipsi deo.

C° 3°
De illo die nemo scit nisi solus deus et ut in ... fine. Beda. Non est homini dictum
indicium nosse ut quia ~~[illegible]~~ suspensi semper expectent quod eis non expedit nosse
sed ita viuat ut cotidie iudicandus.

virtute supervenientis spiritus sancti. cuius virtute roborati eritis mihi testes re-
surrectionis mee in hierusalem. secundo in iudea. postea in samaria. tandem
ad ultimum terre. Ac si taciter diceret. Non regni illius restitutionem. non
solum ierosolimam. sed omnes iudee fines et samarie mundi etiam tribus
per circuitum fama evangelii perveniret. De ortu et processu predicationis.
Primo siquidem evangelium predicatum est in hierusalem. sed post lapidationem
stephani et mortem iacobi gladio occisi. egressi sunt hierusalem predi-
cantes in finibus iudee. postea transierunt ad samaritanos. et inde
processerunt per universum orbem. Et cum hoc dixisset secundum aliam evangelium
elevatis manibus benedixit eis. et post benedictionem videntibus illis ele-
vatus est et nubes suscepit eum ab oculis eorum. quia quasi quodam in globo ba-
iule nubis ascendit. non quod ad ascendendum indigeret ministerio nubis. sed ut per hoc
ostenderetur quod omnis creatura parata est obsequi suo creatori. Quod fe-
De loco ascensionis dicit sulpicius episcopus cerunt abeunte domino. § De vestigiis christi
ierosolimitanus. quod cum ibi postea edificata esset ecclesia locus ille
in quo institerunt vestigia christi ascendentis nullo potuit sterni pavi-
mento. immo insiliebant marmora in ora collocantium. calcatum etiam
pulveris a domino. hoc dicit documentum esse quod vestigia impressa cernuntur. et ea-
dem adhuc speciem veluti impressis vestigiis terra custodit. Cum iam dominus raptus
esset a conspectu eorum. Adhuc tamen suspensis oculis aspicientes in celum cum
potius deberent redire in hierusalem quia dictum erat eis. Sedete in civitate donec
induamini virtute ex alto. Et ne diutius morarentur missi sunt angeli qui
instruerent eos. Unde sequitur. Cumque intuerentur in celum euntem illum. id est illo abeunte
ut actus ex parte apostolorum ponatur absolute et pro quo ponitur genitivus in greco. Vel cum
primo intuerentur illum et adhuc intuerentur in celum. ecce duo viri. id est duo
angeli in forma virili astiterunt iuxta illos in vestibus albis qui et dixerunt.
Viri galilei quid statis aspicientes quibus ex causis angeli apparuerunt.
in celum. quasi obliti quid facere debeatis. Hic iesus qui assumptus est a vob[is]
in celum. id est in eadem creationis sua in qua assumptus est a vobis in celum. Sic
veniet quemadmodum vidistis eum euntem in celum. id est sicut baiulis nubibus
vidistis eum in celum ascendere. sic baiulis nubibus videbitis eum ad
iudicium venire. Dupliciter autem illi duo angeli apparuerunt. scilicet ut
mestos de absentia domini confortarent et ut eum vere ascendisse in celum
demonstrarent. scilicet in regione angelorum ut secundum helyas qui raptus est curru
igneo ascendit usque ad sublunarem regionem nec eam transcendit. sed cum
enoch translatus est in paradisum terrestrem. qui adeo eminet ut pertingat
ad sublunarem regionem. Tunc reversi sunt a monte qui vocatur oliveti
propter copiam olivarum sabbati habens iter. id est tantum sabbati distans a hierusalem. scilicet
spacio miliarii. quia non amplius spacio licebat iudeis in sabbato progredi
de civitate. vel de villa in qua erant. vel per mille passus poterant cir-
cumambulare. Vetus editio habet a monte tum luminis. sic autem dictus est
mons oliveti. quia de nocte ex parte occidentis illuminabatur igne
templi quia erat iugis ignis in altari. Mane a parte orientali primo acci-
piebat radios solis antequam ~~illuminaret~~ civitatem illustraret. Habe-
bat etiam copiam olei quod est fomentum luminis. In quibus intrant apostoli.

Cum ingressi essent in ierusalem. omnes unanimiter apostoli usque ad con-
hospitium coadunaverunt. deinde ad propria redierunt. Hac processione unani-
discipulorum qui unanimiter de civitate sunt egressi. et postea processione
unanimiter sunt regressi representat ecclesia singulis dominicis diebus processionem
faciens. Unde sicut egressi sunt ipsi precedente crucifixo. ita et nos cum
ecclesia egredimur crucem preferendo. et licet non videant eum corporaliter cruci-
fixum. nos tamen videntes crucem portamus. quia licet non videant eum presentem
presencia corporali redierunt cum presencia spirituali usque quod dicitur. Vobiscum sum
usque ad consummacionem seculi. In eo quod precedente egredimur cruce domini presentatur
representamus quod illi egressi sunt precedente crucifixo. In eo quod cruce domini
redimus cum non videatur cum eis presencia corporali representamus quod ait
videtur si usque ad consummacionem seculi. In primitiva autem ecclesia hec processio
presentacio fiebat. V. festa quando tunc temporis solempnis erat. Unde vulgariter
venerancia assensionis prima post venerancia resurrectionis. quia quicumque
pro vini visum est in dominica diei dicatur cognatum diei dominice. quia celebritate
eiusdem solempnis. Sed quia supervenerunt festa sanctorum et celebritatis
erat quasi onerosum. ut in dominica die fieret processio decretum est.

Tunc accesserunt apostoli in cenaculum ubi. scilicet Ubi erant congregati collecti
manebant petrus iacobus et andreas et alii. Et nominat nomina
cathalogi. Solent et apostoli in cathalogo in hunc modum connumerari
et andreas iacobus et iohannes. Forte alibi ita collocantur
rate. hic autem pro meliori paritate. quia intellexit
esse in medio petrum et iohannem quia forte propter certis diligerunt
simul cucurrerunt ad monumentum. Et erant omnes unanimiter
virtutes in ordine cum mulieribus et maria matre ihesu.
gime. quia non potest proprie dici mulier quasi mollier. i. mollicies
dicit tamen mulier propter sexum non propter corrupcionem. ut ibi Quid mihi et tibi
mulier. Et fratribus eius. quod de illis debet intelligi de quibus ante
dictum est. Nec enim fratres eius credebant in eum. ut autem credebant.
et prefiguratores in ordine et non est additum in ieiunio. Quidam autem
ascensionis usque ad festum penthecostes ieiunasse. Veniant dies
autem in spacio illo ieiunasse. quia in evangelio dictum est. Venient dies cum
auferetur sponsus ab eis et tunc ieiunabunt. et potuit ita esse
non haberent. In diebus illis. i. in medio illo tempore. Constat
sancti missionem. exsurgens petrus in medio fratrum dixit. Constat
in spacio illo factam esse mathie electionem licet non sit determinatum
unde quasi indiffinite dictum est in diebus illis. et unde quia ecclesia forma
sumpsit ecclesia formam legendi. De sermone petri

Unde quia in actibus apostolorum frequenter invenitur in diebus illis. ecclesia
~~...~~ ideo cum legitur in ecclesia sepe legitur in illo
epistolas premittitur in diebus illis. Et quia in evangelistis premittitur
tempore. ideo cum singulis diebus leguntur principale evangelium
in illo tempore. Viri fratres oportet impleri scripturam quam predixit spiritus

Viri hic incipit evangelium capitulum

sanctus per os david de iuda qui fuit dux eorum qui comprehenderunt ihesum
cohortem et regis ministros ad ortum in quo orabat dominus. vel
dederunt proditionis indicium et ita dicitur prius eis
et sortitus est sortem ministerii huius. scilicet apostolatus. quia forte

optinuit apostolatum. Et electus erat denique est connumeratus quia in illo non merito inter apostolos computatus. Vel respicit ad hoc quod dixerat: qui fuit dux eorum qui comprehenderunt ihesum. Et sortitus est sortem ministerii huius. ducatus scilicet id est habuit hanc diuinitus. Et hic quidem possedit agrum de mercede iniquitatis. quod quidam iniustice exponunt id est pro accepto precio proditionis possedit. Isti enim dicunt terram morientium sicut paradisus terra viventium. Alii dicunt iudam ibi sepultum et ita possedisse. sed non est conveniens. Denique est quod possedit id est possidendi fecit quia de possessione eius pecunia emptus est et ab aliis possessus. Et suspensus crepuit medius. et diffusa sunt omnia viscera eius non per os eius ut ceterorum mortuorum quo salvatorem osculatus fuerat. Non enim tam viliter debuit inquinari. quod scilicet tam glorioso ori christi contigerat. Dignum enim erat ut viscera eius que tradicionem conceperant rupta caderent. Guttur autem quo vox proditoris exierat a laqueo artaretur. Respice enim modus pene exprimit modum culpe. id est iudas abscidit a se caput corporis quia ipse sibi abscidit caput mentis scilicet christum. Hic et iudas mortuus est in aere quia aereis potestatibus sociatus. Congruum enim erat ut separetur ab angelorum et hominum regione qui offensus fuerat utrisque et ita modus et locus pene congruit culpe.

Et notum factum est hoc omnibus habitantibus iherusalem.

De electione mathie

ita ut appellaretur ager ille lingua eorum acheldemach. quod est denique eorum agri sanguinis. Dicunt quidam hec non fuisse verba petri cum iudeis essent et ad iudeos loqueretur. sed luce qui grece scripsit ~~[illegible]~~ et in hebreo non agri expressit. Alii dicunt quod latinus interpres hoc addidit. sed melius a petro dictum accipitur et continuatur ei quod dixerat. Notum factum est omnibus habitantibus iherusalem ita ut appellaretur acheldemach lingua eorum id est iherosolimitanorum loquitur. Quia enim petrus galileus erat et lingua eadem erat galileorum et iherosolimitanorum. tamen diuisa erant lingue ydiomata. Unde per denique est de galileis es nam et loquela tua manifestum te facit. id est ydioma lingue galileorum. Scriptum est enim in libro psalmorum. non est denique in libris. Unde consiliat an distinguatur in. de. libro psalmorum. per quinque volumina distinguentur. Tunc enim dicit debuit in secundo libro psalmorum. Fiat habitatio eius deserta et non sit qui inhabitet in ea. de singulis scilicet. Et episcopatum eius accipiet alter id est alius. quia de ministerio discipulis id est lxxii electus mathias ei substitutus. Vel ideo denique est quia mathias longe fuit alter ab eo. quia vir sanctus. iudas vero nequam. Vel alter duorum quorum sortes misse sunt. Oportet ergo ex hiis viris qui nobiscum sunt congregati in omni tempore quo intravit et exivit dominus ihesus incipiens a baptismate iohannis usque in diem quo assumptus est a nobis testem resurrectionis nominis eius nobiscum fieri unum ex istis. quasi diceret. Iudas quidem mortuus est et sic [illegible] est quia episcopatum eius accipiat alter. Ergo oportet ut aliquem ei substituamus qui testetur nobiscum resurrectionem eius. quia denique est nobis Eritis mihi testes in iherusalem et in omni iudea et samaria et usque ad ultimum terre. Et quia testis non nisi de hiis que vidit vel audivit ut dicitur testimonium ferre. eligendus de hiis viris qui a baptismate iohannis postquam cepit ihesus facere et docere usque in diem ascensionis nobiscum fuerint et dominum miracula viderint et doctrina audierint. Et neque denique est ex hiis viris. non de septuaginta [illegible] adhuc minus ydoneos. Et statuerunt duos. illos aliis preferentes. Ioseph qui vocabatur bar-

De ore iude

sabbas · q cognominatus est iustus · et mathia de cuius laude subiciet quia
p laude sufficit ei qd i apostolatum eligitur · Joseph autem commendatur
ne tamen indignus respui videretur · Et habemus hic plane i speciem
iste joseph qui vocabatur barsabas fuit barnabas qui postea in
apostolatum cum paulo electus est · Sed non hanc opinionem adhereo qui ex
sequentibus evidentius fiet hoc non constat · Iste joseph nepos fuit
fr. trium aplorum filiorum alphei nec fuit aplus · Et orantes dixerunt
· Tu domine qui corda nosti omnium ostende quem elegeris ex
duobus accipe locum ministerii huius et aplatus · de quo prevaricatus est
iudas ut abiret i locum suum · Et dederunt sortes · et cecidit
sors super mathiam · et annumeratus est cum xi · Illo enim modo credimus
ut tradit ihus per hac auctoritate · Quia privilegia paucorum non faciunt
legem communem · preterea et missus fuit spiritus sanctus · non dum penitus
legales cessaverant ideo adhuc posite sunt sortes sed i veri testamento
sepe fecit leguntur · Ita paul sorte electus est · ionathas etiam
iniger eius sortes iecerunt · david etiam sortes iecit · qui sorte
mos sacerdotes elegit · Hic quamvis tamen compellat uti sortibus
innititur · s. premissa oratione ad deum · Facta est electio mathie
ascensione et spiritus sancti missione · sed quia die secundum est · De missione
spiritus sancti

Et cum complerentur dies penthecostes erant omnes
discipuli pariter i eodem loco i quo facta est electio mathie · hoc
... deum · cum complerentur ~~...~~ cum adhuc fuit ...
dies quibus ~~pro~~ celebabatur festum penthecostes · Tria enim erant
... vii · diebus celebabatur · s. pascha penthecostes ...
videtur ... dicendum fuisse cum sequent dies penthecostes et quinquagesimo
erant omnes discipuli etc · Sed penthecostes ... est ad quinquagesimam
et ad eam solempnitatem · vii · diebus celebrandam · Intelligitur penthecostes
quinquagesima · inde penthecostes · quod quinquagena signat · et est grecum
vocabulum penthecostes sicut parasceue et cenophegia · Ita
de hoc nomine pascha questio est · Habent enim hebrei multa greca
vocabula · qui sepe per multas captivitates precedentes dispersi fuerunt
fuerunt inter grecos a quibus multa vocabula retinuerunt illa
quinquagesimus · Et cum complerentur dies penthecostes · i. quinquagesime
et dies erat quinquagesima a resurrectione · Et cum ... erant
penthecostes · s. illius solempnitatis · vii · diebus celebrande · Fuit erant
discipuli i cenaculo · et dum essent pariter i eodem loco · Factus est repente
de celo · i · de aere sonus · quasi fragor quidam ... ut sit tamquam
tamquam advenientis spiritus · i · sonus vehementis venti ... in
similitudine · Ac si diceret · Venit spiritus i similitudine venti ...
vel tamquam spiritus sancti vehementis · et est tamquam expositivum · i. a mente
quasi inter spiritus sanctus dicitur vehemens · i · qui vehementer a carnalibus
ribus affectibus alienans · Unde quod ait ille clarevallensis · De spiritu
vehemens · qui ve ... · i · extra dampnacionem ... adiacet ...
sonum et ad spiritum sanctum referri quod deum est tamquam ... in hebreo neuma ...
quasi equivocum est ad utrumque · sicut tuba i hebreo ...

Et dederunt sortes · Beda · donec veniret veritas figuram licuit exerceri · sed ...
... veritas publicata

De sorte

Non tria erant festa
iudeorum in quibus septem
diebus celebabatur
... cenophegia
est festum legale
iudeorum quod celebabatur
quintodecima die
septimi mensis et
sonat festum tabernaculorum
i quo septem
dies habitabant sub
umbraculis i memoria
xl annorum
quibus fuerant i tabernaculis
i deserto
... quartum habebant
iudei festum quod
dicebatur festum
encenniorum id est
dedicacionis quod celebabatur i hyeme · s. i decembri et hunc ortum tempore sunt ...
et de isto festo habetur i evangelio · s. ... encenia et hyems erat
Non a mense marcii incipit iudei annum novum sed nos facimus a mense januarii

Et repleuit sonus ille .i. spūs scūs . totam domum ubi erant seden-
tes .i. viros et mulieres ī domo sedentes implerent qd' deinceps cāt-
eis . Sedete ī ciuitate donec induamini virtute ex alto . Et appa-
ruerunt illis dispertite lingue tanquam ignis .i. radioli ignei ī
madii linguarum insidentes capitibus singulorum . Ipsa species create
ī spūs sancti visibiliter descendit . ad quem ipsi inte descendit ī
apl'os spēs scūs expressit . spēs ignis ostendit spūm scūm intus datum ad robur-
spēs linguarum ad sciencia . lingua et sciencia explicat ; ignis vestis
roborat . Datus ē etiam spūs scūs apl'is ante passionem . qn̄ missi sunt
ad predicandum et datum ē eis . Egros curare demones eicere mor-
tuos suscitare . Post resurrectionem etiam datus ē eis ad aliud usum
spūm insufflauit et dixit eis . Accipite spūm scūm . quorum remiseritis
peccata remittuntur eis et quorum retinueritis retenta sunt . ubi claues
spiritus dedit petro dedit aliis . Et repleti sunt omnes spū scō et ce-
perunt loqui variis linguis prout spūs scūs dabat eloqui illis . q' diui-
dens singulis prout vult . qn̄ vult . quomodo vult quando vult quibus vult spi-
rat . Et in ē quod apl'i vel una tm̄ lingua . s. hebrea loquebantur ita q' ab
oibus intelligebantur . vel qd' verius ē linguis oibus loquebantur quibus ipsi ita
nat spūs . scūs omnium linguarum noticiam . Unde qd' ī sapiā legitur . Spūs
dn̄i repleuit orbem terrarum et hoc qd' continet oia sciam habet vocis
.i. linguarum ac si diceret . Ipse dn̄i repleuit orbem terrarum . et hoc qd' con-
tinet omnia . s. homo qui que secundum se oia continencia habet cum omni
creatura . sciam habet vocis .i. linguarum . Ac si diceret . Spūs dn̄i reple-
uit orbem terrarum et dedit discipulis sciam linguarum . De miraculo linguarum

Erant autem in ierusalem viri iudei religiosi
et iudea habitantes preter illos multi alii superuenientes ex omni
natione que sub celo ē . qr multis captiuitatibus dispersi fuerant
iudei semper sub antyocho epyphane q captiuitas fuit vici-
nior hinc facto et modo ad diem festum oēs conuenerant . audito
fragore qui insonuit ī aere conuenerunt oēs ad discipulos et
mirati sunt quia audiebat unusquisque lingua sua illos loquentes
Et mirantes dicunt ē singulariter lingua sua . qr nō solum sciebant linguas
sed et linguarum ydiomata . Alii autem irridebant eos dicentes . Quia musto
pleni sunt .i. vehementer ebrii . qr vehementior ē ebrietas de musto
quam de vino defecato . Conuincit petrus mencientes aucte scripturarum

Tunc surrexit petrus cum xi . ostendens nō esse eos ebrios
sed spū scō repletos dicens . Non sunt ebrii hii cum sit hora diei tercia
ut diceret . Prodiit ē enim quod credendum nec solet ī ebriari ieiunum . Et quia
sciebant legem . et scientibus legem loquebatur ostendit propheciam et ī iohel
spūs sci aduentum . Et cum indicat propheciam ubi et ostendit propheciam
esse aduentum spūs sci . ī iudeis adnectit de die iudicii . qr predixit
iohel iudicium signis . quedam iam impleta quedam adhuc implenda . Erit
ī nouissimis diebus dicit dn̄s . Effundam ~~super omnem carnem~~ de spū meo .
super omnem carnem .i. super utriusque sexum . nō super omnem hominem . et prophe-
tabunt filii vri . ut agabus et symon niger . et filie vre ut philippi

Effundam . Beda ī hoc verbo effundam largitatem muneris ostendit . Similiter ysaie
xliv . Effundam spūm meum super semen tuum et benedictionem meam super stirpem tuam
Super utriusque sexum . Gal'. 6 . Non ē iudeus neque grecus neque seruus neque liber neque
masculus neque femina . omnes vos unum estis ī xpo ihū . Coll'. 3 . Nolite men-
tiri inuicem expoliantes veterem hominem cum actibus suis . induentes nouum hominem

Repleti dicitur ne aliud spūm ī medio ignis illos ?? possint .

De spū sancto

De musto

Et iuuenes vestri visiones videbunt ut paulus raptus usque ad tercium ce-
lum. et seniores vestri sompnia sompniabunt ut petrus de quo legitur exti-
mabat autem se visum videre. hucusque de aduentu spiritus sancti. sequitur de die iudicii. de prodigiis in celo sursum impletis
Et dabo prodigia in celo sursum natiuitatis nova stella in
quod adimpletum est cum ad iudicium dominice natiuitatis nova stella in
aere apparuit. et in aere sedet in passione qua sol obscuratus est. et
signa in terra deorsum. quod impletum est cum christo spiritum emittente terra
tremuit et petre scisse sunt. et monumenta aperta sunt. sanguinem gutte sanguinis
vulneris. vel sudoris qui factus est sicut sudor eius sicut gutte sanguinis decurrentis
quod preter naturam fuit. Sic et sanguis de latere domini morientis
profluens preter naturam signum fuit. et ignem spiritus sancti vehementer
superuenientis. et [vapor fumi] vaporem fumi. i. fluuium compunctionis
de spiritus sancti ardore. vapor fumi de igne procedens. Sol convertetur
in tenebras et luna in sanguinem. In passione sol in tenebras
versus est. Sed cum tunc plenilunium esset verum luna tunc in sanguinem
visa sit hominibus in oriente non potuit cum esset sub terra et visibus humanis
obiectum terre subtractum. De aliis vero istorum constat quod veniat dies domini
forte adhuc reliquum est implendum. Et hec omnia fiet antequam veniat dies domini
magnus spacio. quia modo non succedet ei opere lucebit septempliciter
mundus in eo examinabitur claritate. quia sol lucebit septempliciter. verbum dauid de christo
Viri israhelite quibus specialiter locutus sum
prophete audite verba hec. i. intelligite iam impletum esse quod vobis dicitur.
iohel de spiritus sancti missione quia missus est spiritus sanctus. et ab eo quod
ministris. qui alto consilio superne dispensationis traditus est
quem deus suscitauit solutis doloribus inferni. Vel quantum ad ipsum quia dolores
penarum inferni non leserunt. vel quantum ad alios qui per eum ab inferni doloribus
soluti sunt. quod palam est ex greco ubi dicitur. Soluens per ipsum dolores mortis.
Qui autem a deo suscitatus sit probat per prophetiam dauid. Non derelinques
versus psalmi. Sed ad hoc probandum sufficit ille solus. Non derelinques
animam meam in inferno. nec dabis sanctum tuum videre corruptionem.
ei verba christi ad patrem. quia non pacieris o pater animam meam ad inferna
descendere ibi detineri. nec corpus meum sanctificatum corrumpi
... Postea de dauid hoc non esse intelligendum ostendit argumentis.
· d · de dauid propheta manifestantes prophetavit de dauid
Viri fratres liceat audenter dicere de dauid quoniam defunctus est et sepultus
apud nos et corpus eius incineratum. et adhuc cineres eius apud
nos sunt. Vnde patet non de se illud dixisse. Non dabis sanctum tuum videre
corruptionem. Sed prophetauit de resurrectione christi. qui neque derelictus est
in inferno. nec caro eius vidit corruptionem quem suscitauit deus
nos testes sumus. qui ad dexteram patris sedens misit in nos spiritum
qui operatur in nobis quod videtis. Qui autem exaltatus sit ad dexteram
patris iterum probat auctoribus dauid prophete dicentis. Dixit dominus domino meo
sede a dextris meis [donec ponam inimicos tuos scabellum pedum tuorum]
quod de dauid vel de alio homine non potest intelligi. Certissime ergo sciatis de ipsius
dominum exaltatum et spiritum sanctum misisse quem et vos crucifixistis
His auditis compuncti sunt corde et iam impleta prophetia iohelis

sanctificatum. i. sanctum natum.

ē ꝓphecia iohelis. qr post ignē spc̄ sci secutus ē fumus cōpunctōis
Et dixerunt ad petrum et ad reliquos aplos. Quid faciemus viri fres.
Ad quos petrus. Penitenciā agite et baptizetur vnusquisque vrm i noīe
dni ihu i remissionē pccōr et accipietis donū spūs sci ut loquīni
variis linguis sicut et nos. et hoc erat figuratū i primitiua eccia
qr sic omēs descēdētes de lauachro loqbātur variis linguis. Et nō
ꝗ ait petrus. baptizetur aut vnusquisque vrm i noīe ihu xpi. Forma
nāque tradita a dno qua exprimit trinitas. dm i primitiua eccia sub
noūerunt apli vtentes hac forma verbor. baptizo te i noīe ihu xpi
ut ita dilataret nomē xpi. Alijs verbis pluribus exortatus eos petrus
et qui receperunt sermonē eius baptizati st. et appositi sunt nūo fide-
lium i die illa. s. ipa die penthecostes aīe circiter tria milia. Erant
pseuerantes i doctrina aplor et i ratione fractionis panis. cotidia
in q singulis diebus ab aplis frangebatur. Nichil ei habebant ppri. sz et
pdia pcedabant et posuerunt pcia ante pedes aplor qui singulis diebus
mane ascendebant i templū orare. postea redeuntes singulis distri-
buebant panes put opus erat. De paralitico curato a petro. act. 3o

Cum aut quadā die ascēderent petrus et iohēs i templū ad horā
orōnis nonā erat quidā claudus a natiuitate qui i glosa paulinus
dicitur. iuxta portā templi que dr speciosa a spali quodā ornamento
qd apposuit ei alexander hyrcanus. unde eciā posuit herodes aq-
lā auream et erat porta atrij virorum mundor. Iste claudus cotidie
portabatur i grabato suo ad portā illā ut peteret eleosinā ab ingredi-
entibus i templū. et rogabat petrū et iohēm ut eleosinā acciperet
cū ascendisset i templū ad horā orōnis nonā. Fuit ei cōsuetudo
hebreor tribus horis orare. Vnde daniel dato edicto regis tribus die
hijs tribus horis orabat ascendens fenestrā cubiculi sui. Et hec
cōsuetudo cōfirmata ē ab eccia q eisdem horis orat. s. tercia. sex-
ta. nona. qr dns hora tercia flagellatus fuit. sexta cruce ascē-
dit. nona aiam posuit. Intuentes petrus et iohēs dixerunt
claudo. Respice i nos. Ac si diceret. Attende paupertatē nrām. Nō
habemus qd porrigamus tibi. At ille intuens i eos sperabat se ali-
quid accepturū ab eis. Ad quē petrus. Argentū et aurū nō ē m-
ichi. Nō ei erat sicut qd reseruabat i vsus pauperum q ob-tulerunt primordia
sua precientes ad pedes aplor. Qd aut habeo hoc tibi do. In noīe
ihu xpi nazareni. surge et ambula i pace. Et apprehēdens manū
eius dexterā eleuauit eū. et ptinus cōsolidate sunt bases eius et
plāte. et exiliens stetit et ambulabat et intrauit cū illis i templū. ambulās
et exiliens et laudans deū. Qd additū ē a luca ut ostēderet
illud impletū. Salient sicut ceruus claudus. Et vidit eū oīs populus
ambulantē et laudantē deū. et impleti sunt stupore et extasi i eo qd co-
gnit illi. scientes q a natiuitate claudus fuerat. Et cū viderunt petrū
et iohēm cucurrerunt ad eos ad porticum q appellabatur salomonis
i ea parte i qua stabat salon dū oraret. Et videns petrus aīm
vrīmtē ppłm sup hoc miraculū locutus ē ad eos. Quod nil sibi ascribe
Viri israhelite quid admiramini aut qd intuemini nos. bat sz oia deo.

qui in virtute nostra hoc fecimus. q. d. Non virtute nostra fecimus hoc [illegible]
sed deus abraham. deus ysaac. deus iacob. deus patrum nostrorum glorificavit filium
suum quem tradidistis et negastis ante faciem pylati iudicante illum
dimitti. et vos potius iudicastis barrabam dimitti ad vitam [illegible]
i. nominis invocatio et fides habita de eo dedit isti integrum sanitatem [illegible]
spectu omnium vestrum. Et nunc scio fratres quia per ignorantiam fecistis sicut
et principes vestri. Deus quae sic predixit erat ab omnibus prophetis. oportebat [illegible]
Penitemini igitur et convertimini ut cum venerint tempora refrigerii. vel [illegible]
s. tempus incarnationis quod inventum fuit tempus refrigerii. vel [illegible] Tunc
universalis iudicii et redemptio nostra. deleantur vestra peccata. Tunc [illegible]
plene delebuntur peccata cum virtute resurrectionis mors destruetur [illegible]
nissima. et cum miserit eum qui predicatus est vobis ihesum christum. quem oportet
celum suscipere. i. ad dexteram patris sedere. usque in tempora restitutionis omnium
nostrorum. quae locutus est a seculo per os omnium prophetarum. i. ad tempus omnium [illegible]
tionem. tunc enim vetera omnia complebuntur. de christo a prophetis [illegible] per moysen.
exempla de hiis quae predixerunt de christo et premittit per moysen. De iudicio sacerdotum et saduceorum.

Loquentibus autem apostolis ad populum supervenerunt sacerdotes et magistratus templi et saducei. [illegible]
sacerdotes et magistratus templi et dignati sunt omnes et saducei [illegible]
magnificabatur eum quem ipsi damnaverunt quia rei et [illegible] et non poterant
dolentes quod predicarent resurrectionem quam ipsi negabant. et [illegible]
manus in eos et posuerunt in custodiam. quia iam vespera erat et crastino [illegible]
eos iudicare. Angelus autem domini de nocte educens eos credidit [illegible]
centes in templo. Multi autem qui crediderunt [illegible] Et hoc est quod [illegible]
fuerunt qui in eadem die conversi sunt. v. milia. Et hoc est quod ipsa die [illegible]
quae tria milia una die conversi sunt ad fidem. quod ipsa die [illegible]
factum est. Alia die. v. milia. Congregati sunt iudices ad interrogandum [illegible]

Altera die congregati sunt principes sacerdotum. i. qui principatum habebant
inter eos. Seniores sacerdotes qui notantur [illegible]
pes sacerdotum. Annas princeps. s. sacerdotum [illegible]
bat et cayphas et alexander et iohannes [illegible] et sene [illegible]
ciores et quotquot erant de genere sacerdotali et seniores. lege [illegible]
traditionum inventores et scribe legis expositores. legem [illegible]
exponentes. horum distinctionem frequenter habemus in [illegible]
tuerunt eos in medio consilio. et interrogaverunt eos in qua virtute [illegible]
in quo nomine fecistis hoc. Tunc petrus repletus spiritu sancto plenus [illegible] iudicavit [illegible]
eorum temeritatem esse ostendens. Nunc per beneficio nos arguimur [illegible]
ces trahimur. et tamquam rei arguimur. q. d. Similiter nos [illegible]
sit vobis omnibus quia in nomine domini nostri ihesu christi quem vos crucifixistis [illegible]
iste parum astat coram vobis. Quem deus suscitavit a mortuis [illegible]
et lapis angularis a vobis edificantibus reprobatus. i. a vobis [illegible]
qui postea suscitatus a patre factus est in caput anguli. i. factus [illegible]
est princeps duorum populorum qui in christo tamquam angulari lapide sunt uniti [illegible]
non est in aliquo alio salus. Non est enim aliud nomen sub celo datum [illegible]
quo nomine christi in quo oportet nos salvos fieri. Videntes autem [illegible]
constantiam attendentes quod illi essent ydiote et illiterati [illegible]
noscentes eos quia cum ihesu viderunt eos. et quia [illegible]
nerunt non poterant contradicere. Non quia aliam habemus [illegible]
ydiota nomen ydiota. Nam secundum ysidorum ydiota dicitur quia divisus ab [illegible] divisus ab [illegible]
divisio. omnibus aliis inspicitur. ut dicatur ydiota quasi divisus [illegible]

'f' furtius p'm ethymologia q' hic po'r dici ydiota. q'i ab ydiomare dci. Qui
g° ydiote est contenti solo ydiomate lingue sue. s'atis hebree lingue ydio
ma nouerit et nil aliud. Iusserunt aut' eos foras ext' co'silium se
cede. et co'ferebat adinuice' dicentes. Qd faciemus hoibus istis. Manifestu
e' miraculum qd' fecerunt neque no' possumus. s; ne amplius diuulgetur
comminemur eis ne ultra loquatur in noie hoc ulli homi. Et vocantes
eos denunciauerunt ne o'ino loquerentur vel docerent i' noie ihu. Ad quos
petrus et iohes. Vos ipi iudicate an potius obediendu' sit deo p'cipi
enti an vobis phibentibus. q.d. Erratis phibentes qd' deus precipit.
nec estis audiendi. ubi et superior p'cipit. et inferior co'dicit no' e' au
diendus inferior. Nos possumus q' vidimus et audiuimus. no' loqui. At illi
comminantes dimiserunt eos. no' audentes i' eos mitte' manus p'pt' plebem
Dimissi aut' redierunt ad suos in syon et annunciauerunt quanta eis
principes sacerdotu' et seniores dixissent. et quo' eis respo'derat. Q' cu'
audissent vnanimit' leuauerunt voce' dicentes. Dne q' fecisti celu'
et terra' mare. et o'ia q' i' eis sunt. et i' spu' sco' p os' dd'. pris mei dixisti
Quare fremuerunt gentes et ppli meditati sunt inania. Astiterunt reges
terre et principes conuenerunt i' vnu' aduersus dnm et aduersus xpm eius
Conuenerunt eni' i' ciuitate ista aduersus puerum tuu' ihm que' misisti
herodes et pylatus cu' g'ntibus et pplis isrl' facere. q' manus tua et co'siliu'
tuu' decreuerunt fieri. Nu'c dne respice minas eor' et da seruis
tuis cu' o'i fiducia loqui vbu' tuu'. Nota q' de hoc vbo solet frequent'
opponi. Et conuenerunt herodes et pylatus face'. q' manus et co'siliu'
dei decreuerunt fieri. q; re vera ipi conuenerunt ad co'rrenda' p'na actio
ne. deus decreuit fieri illa' passione'. q; actio illa fuit p'na passio
bona. Et cu' oraueru't motus e' locus in quo congregati erant
et repleti sunt o'es spu' sco'. et loquebantur vbm dei cu' fiducia.
Multitudinis aut' credentium erat cor vnu' et a'ia vna i' dno. nec q'sq' eor' q' possidebat aliqd' suu'
esse dicebat. s; erat illis o'ia co'ia. nec q'sq' eg'ns erat int' illos.
Et gr'a magna erat i' o'ibus illis. Quotquot aut' possessores erant do
mor' aut' agror' vendebat et ponebat p'cia an' pedes apl'or. diuide
batur aut' singulis p'ut cuiq; opus erat. Ioseph aut' q' cognominabat'
barnabas ab apl'is. qd' e' interpretatu' filius co'solacionis leuites cy
prius gn'e cu' haberet agru' vendidit illu' et posuit p'ciu' an' pedes
apl'or. Unde vide cu' dixisset leuites. ne videret' hic p'pt' q; leui
te no' habebat hereditate' i' terra. addidit e' cyprius gn'e. ut oste'
deret natus i' dispsione et int' gentiles et ideo licebat ei p'priu' ha'
re e' adhendu' vbo bede sup' hunc locu' et tene' dic' hu'c fuisse sociu'
pauli. no' illu' q'm cu' mathia statutu' e. q'n sors cecidit sup' ma
thia'. qd' quida' arbitrat' ut dicit beda. nimis i'cauientes hic bar
barnabas ille barsabas appellat'. Hic filius co'solacionis ille qui
ctus int'pretatur. Vn' lucas nois int'pretacione' faciens addidit
nobis ad illu' differencia' insinuaret.

De mutua caritate inter apl'os (red rubric, placed in the text of the line "Multitudinis aut' credentium erat")

De morte ananie et saphire act'. v°. (red rubric)

Uir aut' quida' noie ananias. voluit ee' i' collegio iustor' cu'
saphira uxore sua. ut haberet necia sua sic labore et ita lucrare'
voluit sibi acquire' p'benda'. Ubi cu' vouisset totu' p'ciu' agri ven
diti pone' an' pedes apl'or. no' soluens votu' defraudauit de precio

No' ubi .i. superior p'cipit Et inferior co'dicit no' e' audiendus inferior

A. q; adhuc adiicere dua dubia vbi fiere fieri adhibemus.

A vbu'

agri consciā uxore sua mediā ptē reseruauit reliquā an pedes aplorum po
suit · qd sciuit prudens petrus i spu ait · Anania cur temptauit sathā
nas cor tuū · mētiri te spui sco · Cur reseruasti de precio agri · Non
es mētitus hominibus · sed deo qui scrutatur corda · et videt omēs qui loquuntur · Vn
medacium · Audiens ananias hec vba cecidit et expirauit · Maxillā pbe
nos · qui licet dns i euāgelio dixerit · qui te percussit i maxillam
ei et aliā · tn i primitiua eccia quisqz expectauit vindictā · Sicut ei
grauis leges primo · solet ad eas sanctiendas · graues vindicte
exerceri · ut rigore legis promulgate sanctiat · Sicut in primordio
vet i inicio legis nascentis pro collecione lignorum i sabbo lapidat homo
i inicio sacerdocij duo filij aaron | consūpti · pro oblato igne alieno pro
ananyas defraudādus de precio agri corruit et expirauit ut
terrore alios iniciendo · Et ita velox vindicta magnum et
alios terruisset · Factus ē ei timor magnus i oēs qui audierunt
ē anticipacio · qz solu viri morte an mulieris expiracionem
dicitur · Surgentes aut iuuenes asportauerunt eum
sepelierunt · Et factum ē qsi horarum triū spaciū et uxor eius ne
introiuit · Ad quā petrus · Dic mulier si tanti agrum uendidistis
que illa · Etiā tanti · Ad quā petrus · Quid utiqz conuenit uobis
tare spm dni · Ecce pedes illorum qui sepelierunt virum tuum
ostium et efferent te · Ac si vbo breui concludet moriens
pelit mortuus ē · Confestim aut corruit an pedes eius et expirauit
qz fuit consciā fraudis · Et intrabat iuuenes
inuenerunt eā mortuā et exportauerunt et sepelierunt ad viru
· i · iuxta virum suum · Fuit ei hec consuetudo hebreorum uxorē sepelire
iuxta virum ut coniunctione carnis coniunctio sequeret
qz mulier sumpta ē de costa viri · De signis que fiebant ab aplis

Per manus aplorum fiebant signa et prodigia magna i pplo et erant
omēs vnanimiter i porticu salomonis · Nemo aut ceterorum
audebat se coniungere illis · quia timuit canere ex ananie et
credentium multitudo · et ponebant i plateis
infirmos i lectis et grabbatis ut venientē
petro umbra corporis illius obumbraret liberaret
ab infirmitatibus suis · qz petrus priuilegiatus
i miraculis et maiora legit fecisse quam xpc · Et
vide qz grabatum · lectulus pauperum
i quibus nil corporis substernitur · sed tm quod sola suppont capiti

Exurgens aut princeps sacerdotum et · De con[...] aplorum
saduceorum repleti sunt zelo et iniecerunt manus i aplos et posuerunt
in custodia publica · i · i carcere · Nota quod cum supra dictum sit pluralit principes
sacerdotum · hic dicitur singulariter princeps sacerdotum qz fortē vnus
fuit · s · ananyas · Vide quod saduceorum · qui sadoch
ducti · a sedech · qd interpretatur iusticia · Vn melchisedech qui
usurpabat ei sibi nomē iusticie cum esset iniusti · Vel dicitur sadu
a sadoch sacerdote a quo transtulit salomon sacerdotium ad abiathar
qz gloriabatur de genere eius se esse · Isti consentiebant principibus sacerdotum

Confessio fraudis · qui facientes consentiunt pari pe puniendi sunt.

Rodingissa sibi grabatum · in talem · ut pro duo · [...] · dicitur · [...] corrept · [...]

in persecutione aplorum qui predicabant resurrectionem quam ipsi negabant. Glo. per
Angelus autem domini per noctem aperiens ianuas angeli de carcere sunt educti
carceris et educens eos dixit. Ite et loquimini in templo omnia verba vite huius
s. vite christiane quod addit non fuit necesse. quia iam famosa erat secta christianorum
Non est autem intelligendum angelum aperuisse ianuas carceris. sed quod dicitur est
aperiens sic accipiendum est ac si diceret ita eos educens ac si ianue essent
aperte. Credendum est enim magis quod tradunt sancti ianuis clausis eductos de car
cere quod factum est ad eorum confirmationem et iudeorum confusionem. Nam quo
modo hesitavit thomas christum in carne et ossibus clausis ianuis ad discipu
los intrasse cum scriptos videat ianuis clausis eductos de carcere. Iudei
qui dicebant corpus christi furto sublatum de monumento quo furto dicerent
apostolos de carcere clauso esse eductos. Iuxta preceptum domini apli intraverunt in
templum diluculo et docebant plebem. quia preceperat angelus ut predicarent in
templo in loco celebriori et frequentato a sacerdotibus. Glo. obstupuerunt
Adveniens autem princeps sacerdotum et qui cum eo erant illis eductis
convocaverunt concilium ut deliberarent quid esset faciendum de eis
Ad hoc enim missi fuerant in carcerem ut sisterent ad iudicium. et miserunt ad
carcerem ut adducerentur. Cum autem missi venissent ministri renunciaverunt sicut
invenerunt dicentes. Carcerem invenimus clausum cum omni diligentia et sta
tes ad ianuas custodes. aperientes autem neminem intus invenimus
Ut autem audierunt hos sermones magistratus templi et principes sacerdotum
i. potentiores et superiores. ambigebant quid hoc fieret esset. Et ecce quidam
dixit eis. Viri quos in carcere posuistis. stant in templo et docent populum
Tunc abiit magistratus cum ministris .i. princeps sacerdotum. et est magistratus
singularis numeri. et eodem modo in precedenti sermone ... Et adduxit eos sine
vi. non audebant facere eis violentiam propter populum qui favebat eis. Et statu
erunt illos in concilio. Et ait illis princeps sacerdotum. Precipiendo precepimus
vobis auctoritate pontificali ne doceretis in nomine isto. s. in nomine ihesu et ecce
replestis ihrlm doctrina vestra. Nunquid vultis inducere super nos sanguinem
hominis huius .i. sanguinis vindictam. q.d. Nunquid arguitis nos. qui recor
daremini sanguinis innocentis predicando eum innocentem quem condempnavimus. Et re
spondit unanimiter omnes apli ex fide et zelo non patientes unum pro
omnibus loqui. Obedire oportet deo magis quam hominibus. Deus patrum nostrorum susci
tavit ihesum quem vos interemistis suspendentes in ligno et exaltavit
illum ad dexteram suam et nos testes sumus horum verborum. et spiritus sanctus
quem dedit non solum nobis. sed omnibus obedientibus sibi in quo ad per...
dicuntur omnes. Ac si diceret. Etiam vobis dabit si velitis obedire. Hec
audientes dissecabantur cordibus suis. De consilio gamalielis...
Tunc surgens in consilio quidam phariseus nomine gamaliel legis doc
tor homo honorabilis universe plebi precepit. ut ad breve amove
rent apostolos. Iste gamaliel ut dicit clemens in epistola quadam fuit dis
cipulus apostolorum sicut nichodemus. et consilio apostolorum erat inter iudeos
ut mitigaret furorem eorum adversus eos. Locutus est ergo gamaliel
in consilio in hunc modum. Viri israhelite attendite vobis quod acturi estis
super hominibus istis. q.d. Non debetis subito iudicare. sed expectare. quia
si opus istorum est opus tantum hominum per se destruetur. si autem est opus dei stabi

Glo. Beda. Nichil ... valet ad doctrinam sicut brevitas et aperta locutio.

litur

nec potuit destrui · Et hoc ostendit exemplo duorum · scilicet theode et iude ga[illegible]
lilei · Theodas magus ut dicit iosephus dicebat se esse prophetam ad cuius
persuasionem multi ~~vendiderunt~~ venditis omnibus suis · et simulaverunt [illegible]
be facultatibus ad ripas iordanis venerunt et promisit se facturum [illegible]
tridium ut divideret iordanis et transirent sicco pede sicut [illegible]
israel · Et dum expectarent in illo triduo superveniens [illegible]
syrie cum multitudine equitum multos ex eis occidit · et caput [illegible]
onde ierusalem reportavit · Aliud exemplum de eodem

Post hunc exstitit iudas galileus in diebus professionis vel des[illegible]
ponis generalis ab augusto facte · qui universis solvens [illegible]
pretis suis perhibebat se soldarium romano imperio · Iste iudas galileus [illegible]
sunt essenus genere · et ut tradit iosephus persuadebat iudeis ut [illegible]
negarent tributa romanis · asserens eos qui primicias et decimas
deo solvebant non debere solvere tributa hominibus et prevaluit [illegible]
doctrina · in tantum ut pharisei magna [illegible]
solvendum esset tributum cesari · Postea periit ipse et [illegible]
runt · Consenserunt quidem ad exhortacionem gamalielis et [illegible]
aplos flagellaverunt eos et flagellatos dimiserunt [illegible] · Et [illegible]
sub comminatione mortis ne amplius loquerentur in nomine ihesu · [illegible]
apli gaudentes a conspectu consilii quoniam digni habiti sunt pro nomine ihesu [illegible]
tumeliam pati · Ecce quod erat in eis iam robur fidei · quoniam [illegible]
bei potuit nec flagellis · id est non destiterunt primo [illegible]
modo flagellis cesi · De causa murmuris inter xpianos ·

In diebus illis crescente numero discipulorum · id est xpianorum · qui [illegible]
dicebantur discipuli · Factum est murmur grecorum · id est advenarum [illegible]
in civitate conversantium · Vel iudeorum qui fuerant in dispersione [illegible]
grecos nutriti · adversus hebreos · eo quod despicerentur vidue [illegible]
in ministerio cotidiano · quia vidue ~~eorum~~ hebreorum erant magis [illegible]
et iis aliis preferebantur in dispensacione administrationis cotidiane · Et [illegible]
hec causa murmuris duplex · Vel quia vidue grecorum in cotidiano [illegible]
runt non admittebantur · Vel quia in cotidiano ministerio [illegible]
tur · fortassis faciebant eas focarias et huiusmodi vilia [illegible]
q[illegible] dentes autem apli eam murmuracionem ortam [illegible] administracione [illegible]
ideo necesse erat administrare · quia ipsi non poterant ad hoc sufficere · [illegible]
lis distribueret · Convocantes multitudinem dixerunt · [illegible]
derelinquere verbum dei et ministrare mensis · Considerate ergo fratres [illegible]
viros boni testimonii vii · plenos spiritu sancto et sapiencia · quos [illegible]
super hoc opus ut ipsi ministrent vel presint ministrantibus [illegible]
et predicacioni vacabimus · Et placuit sermo iste multitudini [illegible]
runt viros · Stephanum et philippum et prochorum · et nycanorem [illegible]
nem et parmenam · et nycholaum advenam antyochenum [illegible]
deus est advena · vel quia notabilis erat futurus · dicitur advena · Et [illegible]
hos statuerunt illi qui elegerant ante conspectum aplorum · [illegible]
imposuerunt eis manus · Horum vicem habent in ecclesia archydiaconi [illegible]
num ut possent per eos negociorum ut episcopi liberius vacarent [illegible]
Sed episcopi nostri temporis quia desperaverunt archydiaconos [illegible]
cione minus circumspectos · prudenti quadam cautela dant [illegible]
operacioni · id est ministracioni · Et vide quod quando apli legitur orantes manus

iposuisse · Ideo i ordinacoibus fiunt orones · Hac ecia auctē i quibusdam
ecclīis manus iponitur dyaconibus i ordinacoe · qui aut eis manus ipo
nūt secundum hanc auctē bede · Vel aut deum ē et orantes iposuerint eis
manus dicit itelligendum, sciunt et post · qui eosdem postea ordinauerint ad
ministerium sacri altaris et diuini corporis et sanguinis · et nunc eis manus
iposuerunt · Vnde et sacerdotibus cum ordinantur manus iponuntur · Verbum autem
dni crescebat et multiplicabatur numerus discipulorum i ihrlm · Multa
etiam turba sacerdotum obediebat fidei · De commendacoe beati stephani

Stephanus plenus gratia et ~~[struck]~~ fortitudine faciebat signa et
prodigia magna i plebe · Surrexerunt autem quidam de synagoga
libertinorum i · manumissorum · Qui cum prius fuissent servi postea fuerunt
de libertate donati · Et sic de servili condicione fuerunt qui primo fidei
xpi restiterunt · Et cyrenensium a cyrene civitate et eorum qui erant
a cilicia et asya minori q sc pertinet ~~[struck]~~ prope disputantes
cum stephano · et non poterant resistere sapiencie et spiritui sancto qui loquebatur.
Et introduxerunt duos falsos testes qui testificarentur eum
dixisse blasphemiam i deum et moysen et commoverunt plebem et
seniores et scribas et adduxerunt eum secum ad concilium · Et statuerunt
duos falsos testes et dixerunt · Homo iste non cessat loqui adversus
locum sanctum et moysen · quod dicitur · De christo templo et legi · Audivimus
enim eum dicentem · quoniam ihesus nazarenus destruet locum istum et mutabit traditiones
quas tradidit nobis moyses · et omnes qui sedebant in concilio
ad eum · principes sacerdotum · videbant faciem eius quasi faciem angeli · Et dixit
princeps sacerdotum · Si hec ita se habent · Tunc aggressus est beatus stephanus
grandem sermonem · Et quia arguebatur de blasphemia
in deum et ~~[struck]~~ moysen · Ideo premittit in principio sermonem commendacionis
dei dicens · Deum qui locutus est patribus et prophetis esse deum maiestatis et
glorie · Et statim descendit ad commendacionem moysi inchoans ab al
tiori · scilicet a commendacione patrum a quibus descendit moyses · Inchoat
itaque ab abraham qui egressus est de chaldea venit i mesopotamiam
et inde i carran et inde i iudeam · De sermone eiusdem · capitulum 7.

Viri fratres et patres audite · Deus glorie apparuit patri nostro abra
he cum esset i mesopotamia priusquam moraretur i carran et dixit
ad illum · Exi de terra tua et de cognacione tua · et veni i terram quam monstravero tibi · Vnde i genesi
scilicet de domo patris tui · Sed a stephano premittitur quod secretius loquebatur
ideo hystoria libri genesis tangit · vel tunc quod notum · Sed videtur obloqui libro
genesis ubi dicitur · commixtim · quod post mortem patris scilicet thare · deum fuit
locutum abrahe · de quo constat quod mortuus est i carran · ubi et filius eius
cohabitabant · Et ita deum est i carran · Vel dicendum quod hic dicitur priusquam
morarentur i carran · Potuit ei utrobique dici · vel ubi dicitur · Et dixit
ad illum · supple postea in carran · Sed sive i mesopotamia sive i car
ran · sive utrobique deum sit qui deum est ei · Exi de terra tua · Nunquid iam
exierat de chaldea utrique · Sed adhuc ibi tenebatur spe et desiderio re
cedendi · Preceptum est ergo ei ut exiret mente · qui iam exierat corpore · Vel
potest dici quod mesopotamia et carran i chaldea sunt · et ita egressus est
de chaldea · i · de quadam parte chaldee venit i mesopotamiam · i · i aliam
partem · scilicet chaldee · et inde venit i carran que adhuc erat i mesopotamia ·

Tunc exivit de terra chaldeorum et de mesopotamia. quod ad hec quod intelli-
bis deinde et venit postea in carran. et non semel de carra. Postquam mor-
tuus est pater eius transtulit eum dominus in terram istam in qua vos habitatis. Vel si
exivit de terra chaldeorum mente. et inde .i. deinde .s. post depositionem
illius voluntatis post mortem patris translatus est in terram istam. Vel si intelli-
gitur deinde tantum in carran. plane legitur secundum litteram translatus et in
hebreo dicitur. de ur chaldeorum .i. de igne chaldeorum. Chaldei enim ignem pro deo
adorabant. et per ignem transire faciebant parvulos suos sicut nos filios nostros in
aquam baptismatis. Et tradunt hebrei quod quia thare et filii eius
essent in chaldea nolebant adorare ignem. combusti sunt a chaldeis igne
et combustus est aram frater abrahe. Abraham vero a domino liberatus est de ur chaldeorum
sicut deinde est ei a domino. Ego sum dominus deus tuus qui eduxi te de ur chaldeorum

Postquam autem liberatus est cum patre suo thare. profectio nativitatis venit in carram
et nathor fratre et loth nepote et tota familia venit in iudeam. et non
et non post mortem patris ibi remanente fratre venit in iudeam. et non dedit
dedit illi dominus hereditatem in ea nec passum pedis .i. etiam non tantum ei
et nichil possedit ibi nisi titulo emptionis. Speluncam enim
non hereditate possedit. sed precio emit ab effron filio seor cum non haberet
Sed repromisit dare illam in hereditatem semini eius post ipsum in terra aliena
filium. dixit ei. Erit semen tuum accola et peregrinum in terra aliena et male
et .cccc. annis. Et in parte huius temporis subicient eos servituti et male
tractabunt eos egyptii. quia c.xliiii.or annis fuerunt in servitute. ego iudicabo
pharaonis regis egypti. Et gentem cui servierint ego iudicabo dixit Hec
dixit dominus. Et post exibunt de captivitate et deservient mihi in loco isto
Hic ordinata constructione littere nichil scrupuli surgit. Hec repromissio fe-
.cccc.xxx. annos computat rabanus a die quo facta est repromissio
abrahe usque ad egressum de egypto. A tempore nativitatis ysaac. et
abrahe usque ad ingressum iacob in egyptum fluxerunt. Cum
et ab ingressu usque ad egressum. Hic dicit rabanus. et alex
sonare littera apostoli .d. quia post .cccc.os xxx. annos facta est

Beda et augustinus. quia deinde est in ysaac tertium .cccc. vocabitur tibi semen
vocabitur tibi semen adherentes huic verbo computant .cccc.
.xxx. annos a nativitate ysaac usque ad mortem duorum regum .s. sehon
regis amorreorum. et og regem basan. Postquam circumcisionis. et
hystoriam breviter. Et dedit illi testamentum circumcisionis. et sic genuit
ysaac. et circumcidit eum octavo die. et ysaac genuit iacob.
et iacob .xii. patriarchas. et patriarche emulantes ioseph vendiderunt eum in egyptum
dederunt eum in egyptum .i. negociatoribus qui transtulerunt eum in egyptum
quod breviter transit. et erat deus cum eo. et eripuit eum ex omnibus tribulationibus
suis. et dedit ei sapientiam et gratiam in conspectu pharaonis regis egypti
regis egypti. et constituit eum prepositum super egyptum et super omnem
domum suam. Postea facta est fames magna in universa terra
Cum audisset iacob frumentum esse in egypto primo misit filios
venit cum .lxxv. animabus. Veritas hebraica secundum libros genesis et iosephi
cum .lxx. animabus intravit. et si computatur ipse iacob et ioseph
duobus filiis non fuerunt nisi .lxx. Lucas addit .v. ex LXX inter-
pretatione computans nepotes ioseph .s. per ... editionem

xii patriarche

Profectio nativitatis | quod computatur .cccc. xxx. anni

q magis caꝛ aurentica · s · apud gentes quā nisi sequeret̃ forte minus
crederet̃ ei · et opinus eius suspectū haberet̃ · Defunctus est pater iacob
i egypto · et patres nri · s · xij · patriarche et translati sunt i sychem ·
hoc de solo ioseph legit̃ · q̄ filij isrl' ad eius peticionē ossa eius de
egypto transtulerunt · que eciā p̱phetasse legit̃ et sepulta sunt
i sychem · Opinio bede de eodem.

Credendū est ut dicit beda stephano credendū ē homini q i hysto
ria panle dicit eā tristisse · p sychem et ibi incisse · xij · sepul
chra patriarcharū · Primo ergo translata sunt i sychem · et in postea
posita sunt i sepulchro qd emit abrahā p̄cio argenti a filijs emor
filij sychem · i spelunca · s · duplici quā emit · ... sychus ab ef
fron · filio seor ethco · s · i abrahamio ubi sepultus ē adam cū
eua · abrahā cū sara · ysaac cū rebecca · iacob cū lya · Siquidē
qd dem ē i sepulchro qd emit abrahā a filij emor filij sychem
cū constet abraham emisse sepulchrū ab effron ethco · Ideo
q̄dam construunt sic litteram · Translati sunt in sychem · sychem dicu
ntur a filijs emor filij sychem · cū constat sychem fuisse fi
lium emor · Potuit eē q fuerint duo sychem · quoꝝ alt' dicit̃
a lucu p̄ emor alt' i genesi dr filius eius · Vel ita ordina co
structionē ut iungas principiū sermonis et finē hoc modo · I
<u>filij fu</u> filijs sychem filij emor et ita hic locus cōgruit libro
geneseos · Ut ergo oīs excludat̃ dubitacio ita construat̃ litrā
translati sunt i sychem sychem dicte emptā a iacob · s · a filijs sychem
filij emor · Ac si dicet̃ i illā p̄tē sychem quā emit iacob nō
abrahā · Et inde positi sunt i sepulchro qd emit abrahā ab effron
ethco · s · i abrahamio · Redit stephanus ad ordinē historie

Postea redit stephanus ad ordinē hystorie · q2 de summo dignitatis
p̄sinat · et cōtinuat̃ ei qd dem sinat · Post hoc exibunt et deser
uient m i loco isto · Cū aut̃ appropinquet tēpus repmissionis
creuit p̄plus et multiplicatus ē i egypto · quoadusque surrexit
alius rex i egypto ignorans bn̄ficia ioseph · Hic affligens patres
nros p̄cipiens necari paruulos nros · et eo tēpe quo dedit edictū
occidendi paruulos natus ē moyses · et fuit gratus deo · Ecce q
descendit ad cōmēdacionē moysi · q arguebat̃ blasphemasse
i eū · Qui cū nutritus eēt tribus mēsibus i domo patris sui p̄iectus ē
i flumē et sustulit eū filia pharaonis q venat ad flumē ut
lauaret̃ et nutriuit eū sibi i filiū · et ~~eruditus ē moyses oī sapiā~~
eruditus ē moyses oī sapiā egypciorū · et eēt potens ubis et
opibus suis · i · <u>eloquens</u> et fortis · Cū ei eēt · xl. annoꝝ · visitauit
uit fr̄es suos filios isrl' in terra yessen ubi occidit egypciū rixā
antē cū hebreo putans fr̄es intelligere q̄d ipse intelligebat in spū
q p manus eius deus filios isrl' de manu egypcioꝝ eēt liberaturus
At illi nō intellexerunt · Et cū sequenti die vellet reconciliare hebr
eos rixantes · qui iniuriā faciebat alteri repulit eū · d · Quis
te cōstituit iudicē sup nos · Nunquid vis me interficere sicut heri
interfecisti egypciū · Quo audito timuit moyses et fugit in

<u>Eloquens</u> · scilicet i p̄nūciacōe verboꝝ i sententia ·

Opinio bede de eodē.

Redit stephanus ad ordinē hystorie

t'ra madyan ubi de sephora filia sacerdotis madyam quã duxit ge
nuit duos filios. Expletis aut' annis xl. apparuit illi dñs i deserto
montis synai. cũ minaret gregẽ ad interiora deserti i rubo. Fac
tã ẽ vox dñi ad eũ. d. Ego sũ deus patrum tuo4. Et tremefactus est
moyses. Dixit aut' illi deus. Solue calciamentũ de pedibus tuis
locus ei i quo stas t'ra scã ẽ. Vidi afflictionẽ ppli mei q' ẽ i egyp
to et gemitũ eo4 audiui et descendi liberare eos. et nũc veni di
mittã te i egyptũ. Hunc moysen quẽ negauerũt dicentes
quis te constituit principẽ sup nos. Misit deus principẽ et redẽ
ptorẽ de seruitute egypti cũ manu .i. ope vel angelo adiuto
ris qui apparuit i rubo. Hic eduxit eos faciens signa et prodigia
in t'ra egypti i mari rubro et i deserto annis. xl. Hic ẽ moyses
qui dixit filiis isrl'. pphãm suscitabit dñs deus vobis de fratribus
v'ris tanq' me audietis. Hic ẽ q' fuit i eccia i congregatione filio4
isrl'. i solitudine synai cũ angelo q' loqbat' ei i monte et cũ pa
tribus nr'is. qui accepit vba vite dare nob'. cui noluerũt obe
dire patres nr'i sz repulerũt eũ. et auersi sũt cordibus suis i
egyptũ ad aaron dicentes. Fac nob' deos qui pcedant nos. et
fecerũt vitulũ et hostias optulerũt ei. Commendat tabnaculũ nequando
dicat' locũ scm̃ destruendũ
Postea q2 dicebat eũ depriuare locũ scm̃ addidit testimonii
de commendacione tabnaculi. qd' dcm̃ ẽ tabnaculũ testimonii
vel q2 in eo erat archa testimonii. vel q2 an' fores tabnaculi
eius fiebat testimonii sup ut causæ sub testibus diffiniebat'. Tabnaculũ igit' testimonii fuit cũ
patribus nr'is i deserto sicut disposuit deus loquens ad moysen ut
faceret illud scdm̃ formã quã viderat i monte. Hoc habuerũt patres tabnaculũ
nr'i usqz i diebus. dd'. In diebus aut' salomonis templũ scm̃ a principio et
successit. Postea cepit eos arguere postq' purgauit se a crimine
sibi a falsis testibus sibi obiecto. Vos dura igit' ceruice et incircũcisis
cordibus et auribus. sp̃ui sc̃o restitistis sicut et patres
vr'i. Hec audientes dissecabantur cordibus suis et stridebãt dentibus
in eum. ... est Quõ lapidauerũt stephanũ
Cum aut' stephanus plenus sp̃u sc̃o i tuens i celũ vidit gl'iã dei. Iesum
et vidit i forma hũana stantẽ a dextris virtutis dei. Ideo ei quo stabat
apparuit ei xp̃s ne timeret lapidandus. Ideo ei qui stabat ẽ vel adiu
ue paratũ ei subuenire monstrabat. q2 stare pugnantis ẽ vel adiu
uantis. Ecce inquit video celos apertos et filiũ hominis stantẽ a dex
tris virtutis dei. Tunc exclamantes voce magna clauserunt
aures suas. q2 abhorrentes audire blasphemiã et impetũ fece
rũt unanimit' i eũ et eicientes eũ extra ciuitatẽ lapidabant. Et
hoc scdm̃ legẽ se agere estimantes. Blasphemus ẽ educebat' extra
castra. et lapidabat eũ vniuersus pplus. Et testes dno. s. falsi
qui pmi scdm̃ legẽ tenebant' lapidẽ pice. Q2 i lege dcm̃ ẽ de blas
phemo prima manus testium lapidabit eũ. Sz deposuerũt vestimẽ
menta sua ne impediret' tactu illius secus pedes adolescentis qui
vocabat' saulus postea vocatus ẽ paulus. cui teste beda i ihr'o xp̃i
sericorditer pfudit. q' nõ ẽ manus eius sanguine innocentis pollutus

Plenitudo
- Excellencie. Io. 1°. plenũ gr'e
- Singularitatis. luce 1°. Aue maria gr'a plena.
- Perfectionis ut hic actuũ .4°. Stephanus plenus sp̃u s.
- Sufficiencie. Ro. 13. plenitudo legis dilectio.

Commendat tabnaculũ ne videat' locũ scm̃ dampnare. | quõ lapidauerũt stephanũ

sed immo [illegible] lapidancium vestimenta et consensit eis. Unde dignus morte periret nisi deus ei per gratiam penitenciam inspiraret. Lapidaverunt ergo stephanum invocantem et dicentem. Domine ihesu accipe spiritum meum. sicut et ipse ait In manus tuas commendo spiritum meum. Positis autem genibus clamavit voce magna dicens. Domine ne statuas illis hoc peccatum quia nesciunt quid faciunt. [illegible] ei [illegible] ipsum occidendo estimabat se implere legem iuxta quod dominus predixit. Venit hora ut omnis qui interficit vos arbitretur obsequium se prestare deo. Et cum hoc dixisset obdormivit in domino. Et facta est persecucio magna in ecclesia que erat iherosolimis quia occiso beato stephano uno de primis [illegible] et qui primicerius vii diaconorum ceperunt alios gravius persequi in tantum quod omnes discipuli preter apostolos qui ut pastores gregis certis erant constitutiones dispersi sunt per regiones iudee et samarie fugientes a facie persecutorum iuxta quod preceperat dominus. Si persecuti vos fuerint in una civitate fugite in aliam. Curaverunt ergo stephanum viri timorati i. iusto more tempore diligenter curam adhibuerunt sepelire et fecerunt planctum magnum. Tunc apostoli videntes quod ad gentes in posterum [illegible] providentes fidelibus qui erant in iherusalem remansuri ordinaverunt iacobum alphei episcopum iherosolimorum et imposuerunt ei manus petrus iacobus et iohannes. Ideo non a paucioribus quam a tribus episcopis episcopi hodie consecrantur.

De prima persecucione Sauli

Saulus vero devastabat ecclesiam discurrens per domos trahens viros ac mulieres et detrudens in carcerem. Necnon tamen occidebat domino custodiente manus eius ne sanguine innocentum pollueret. Qui autem dispersi fuerant pertransibant de loco ad locum evangelizantes verbum dei. [illegible] quia dispersi constantes in predicacione evangelii. Philippus autem diaconus secundus a stephano descendens in civitatem samarie predicabat ibi ihesum. Et intendebant turbe unanimiter hiis que a philippo dicebantur videntes miracula que faciebat. quia multos demoniacos liberabat multos paraliticos sanabat et claudos erigebat. Erat autem quidam magus ibi nomine symon seducens gentem. cui attestabantur omnes a minimo usque ad maximum. quia magicis artibus multa faciebat. Unde dicebant ipsum esse dei virtutem. estimantes esse prophetam vel angelum vel dei filium. quia mentes eorum dementaverat i. magicis artibus subverterat. Cum ergo credidissent philippo evangelizanti ~~[illegible]~~ de regno dei in nomine ihesu christi baptizabantur viri et mulieres et simulavit se credere et baptizatus est. Videns autem symon philippum facere miracula qualia et que ipse facere non poterat. nec ita facile. putavit ex quadam industria fieri et ideo ficte baptizatus est ut familiarius ei adhereret et addisceret artem qua similia posset facere.

De peticione symonis magi

Cum autem audissent apostoli qui erant iherosolimis quia recepisset samaria verbum dei miserunt ad eos petrum et iohannem. Qui cum venissent oraverunt pro ipsis ut acciperent spiritum sanctum visibiliter. quod forte nondum fecerant. [illegible] spiritum sanctum in [illegible] illorum venerat i. visibiliter descenderat. Constat enim quia invisibiliter spiritum sanctum acceperant cum baptizati erant in nomine domini ihesu christi. Tunc imponebant manus super illos et accipiebant spiritum sanctum ita quod visibiliter signo ostendebatur cum linguis omnibus loquerentur. Constat hunc fuisse philippum dyaconum non apostolum. quod [illegible] ex glo. super matheum. quia manus imposicionem [illegible] apostolis [illegible] hodie reservatam solis eorum vicariis i. episcopis qui manus imponunt.

et frontem liniunt in confirmacione ubi datur spiritus sanctus ad robur. Sed [illegible]
lippus iste apostolus fratrum baptizatis manus imponere non [illegible] ad hoc [illegible]
expectaverat. Cum autem symon vidisset quod per inposicionem manuum apostolorum
daretur spiritus sanctus putans quadam industria hoc ab eis fieri et [illegible] Dare in
posse ab eis precio comparare obtulit eis pecuniam dicens. Date mihi et [illegible]
hanc potestatem ut cuicumque manus inposuero accipiat spiritum sanctum. Pecunia [illegible]
voluit emere hanc potestatem ad lucrum. Ad quem petrus. Pecunia tua [illegible]
tecum sit in perdicione. quod potest distingui ne videatur inprecari. Pecunia tua [illegible]
tecum sit supple. ducens te in perdicionem. Pecunia tua [illegible]
sit. i. pecuniam tuam habeas et postea penam eternam luas. Sed [illegible]
sentenciam maledicionis protulit non ex voto ulcionis. sed in [illegible] Non
tuē in ea contempsit. Non est tibi pars in sermone isto. ut ad [illegible]
inposicionem accipiat spiritum sanctum. cor enim tuum non est rectum coram deo. Pe
nitenciam itaque age ab hac nequicia tua. et roga deum ut si forte di
mittatur tibi hec cogitacio cordis tui. In felle enim amaritudinis et
obligacione iniquitatis video te esse. Dicebat ei petrus [illegible]
nitenciam cum non acturus. sed ad hoc eum exhortari erat [illegible] apostolus
mon sciens se indignum a deo exaudiri. noluit orare. sed [illegible]
Precamini pro me ut nichil veniat super me horum que dixistis. [illegible] samaritanorum
et iohannes redibant ierosolimam et multis civitatibus samaritanorum
evangelizabant. De eunucho baptizato a philippo

Angelus domini locutus est ad philippum dicens. Surge et vade contra
meridianum. ad viam que ducit ierusalem in gazam. i. in affricam.
i. Vade ad viam per quam ab ierusalem per gazam de
scenditur in affricam. hec est gaza destructa est.
Vero ei gaza que olim erat terra chananeorum usque
egyptum erat. et in loco eius edificata est alia. Et
surgens abiit. Et ecce vir eunuchus potens
in domo candacis regine que erat super omnes gazas
eius. Erat enim consuetudo eunuchorum custodire
thezauros potentum. Venerat adorare in ierusalem. Et
ut tradit in aliis historiis per eum misit multa dona templo in ierusalem
candacis regina ethyopum. Et vide quod omnes regine ethyopum [illegible]
tur regine candaces. sicut romani imperatores dicebantur cesares. Nec [illegible]
habebat regimen regio illa nisi a feminis. Et [illegible] philippo [illegible]
ille sedens super currum et legens ysaiam prophetam. dixit spiritus philippo. Ac
cede et adiunge te currui isti. Accedens autem philippus audivit eum legentem
ysaiam et dixit. Putasne intelligis que legis. Qui ait. Et quo
modo possum. si non aliquis ostenderit mihi. Et rogavit philippum ut ascenderet
et sederet secum. Erat autem locus scripture quam legebat. et sicut
ovis ad occisionem ductus est. Sicut [illegible]
agnus coram tondente se sine voce. sic non aperuit os suum. Respondens
autem eunuchus dixit philippo. Obsecro te ut dicas de quo propheta
hoc dixit. de se an de alio aliquo. Aperiens autem philippus os suum [illegible]
dixit et incipiens a scriptura hac de qua [illegible] eunuchus [illegible]
lizabat illi ihesum. Et dum irent per viam venerunt ad quandam aquam et ait eu
nuchus. Ecce aqua quis prohibet me baptizari. Ad que philippus

Et glo super hoc [illegible]
Et [illegible]
positum est [illegible]
in affrica [illegible]
est [illegible]
intelligendum est [illegible]
de ad viam que descendit
ab ierusalem in gazam
in affricam

De symonia

Regimine cuidacis

Si credis ex toto corde tuo licet tibi baptizari. Respondens ille: Credo dei filium esse ihesum. Et vide quia cum in spiritu videret philippus eunuchi fidem voluit tamen ab eo expressiorem confessionem manifestam volens eum subito baptizare ut daret exemplum baptizantis et baptizandis [illegible] dilacione et prolacione [illegible]. Unde hodie [illegible] in sabbatis paschali. Et [illegible] celebrare sollempne baptisma cum fide [illegible]. Tunc iussit stare currum et descenderunt ambo de curru et baptizavit philippus eunuchum. Et cum ascendissent de aqua spiritus domini rapuit philippum eunuchum et amplius non vidit eum eunuchus. Ibat autem per viam suam gaudens. Philippus autem inventus est in azoto et pertransiens evangelizabat civitatibus cunctis donec veniret cesaream in qua domum habuisse legitur cuius usque hodie apparent vestigia et cubiculum iiii filiarum eius virginum prophetissarum. Nunc redit hystoria ad ordinem suum prosequens de saulo et continuatur ei quod supra dictum est de philippo. Saulus [illegible] cetera. Quod est dictum est de philippo et de conversione eunuchi [illegible] fuit

Saulus adhuc spirans minarum et cedis **De conversione sancti pauli apostoli** in discipulos domini, id est adhuc eis comminans et in eorum corpus [illegible] et ad cedem eorum aspirans, accessit ad principem sacerdotum zelo furoris cum [illegible] et petiit ab eo litteras ad singulas iudeorum synagogas ~~[illegible]~~ que erant damasci ut eius auctoritate si quos invenisset huius vie viros ac mulieres vinctos perduceret iherusalem. Et cum iter faceret contigit ut appropinquaret damasco et subito circumfulsit eum lux de celo et cadens in terram audivit vocem dicentem sibi: Saule saule quid me persequeris, id est in membris meis. Qui ait: Quis es domine? In deus es vel angelus? Ego sum ihesus quem tu persequeris. Durum est tibi contra stimulum calcitrare, id est potenciori rebellare. Et tremens ac stupens ait: Domine quid me vis facere? [illegible] voluntate tua [illegible] quia presto sum tibi obedire. Ad quem dominus: Surge et ingredere civitatem et dicetur tibi quid te oporteat facere. Viri autem qui comitabantur cum eo stabant stupefacti audientes ipsius pauli vocem non eius qui loquebatur cum eo, neminem autem videntes nisi quod ipse paulus sibi dicebat. [illegible] mecum erant lumen quidem viderunt, vocem autem eius non audierunt qui mecum loquebatur. Et surrexit saulus de terra apertisque oculis nichil videbat. Et [illegible] qui prius fuerat cecus mente. Ad manus autem illum trahentes, manibus scilicet suis manum eius tenentes et quasi cecum ducentes introduxerunt illum damascum. Et erat tribus diebus non videns neque manducans neque bibens. In quo triduo creditur evangelium a spiritu sancto didicisse. Unde gloriatur in epistola ad galathas se non habuisse hominem magistrum dicens: Neque ab homine accepi illud neque didici sed per revelationem ihesu christi. Imponebant enim ei pseudo apostoli quod edoctus esset ab anania non a spiritu sancto. Unde vocabit eum apostolum ananie. Nec te moveat si quis legit conversio eius facta primo anno dominice passionis [illegible]. Duplex est: alter de anno usuali, alter de anno [illegible] qui est annus usualis. Et [illegible] computetur primum annum dominice passionis a kalendis ianuarii usque ad diem passionis. Si autem computetur annus [illegible] usque in sequentem diem passionis anno revoluto [illegible] in primo anno dominice passionis conversus est. **Quomodo ananias ex mandato domini saulum visitavit.**

Erat autem damasci discipulus quidam, id est christianus, nomine ananias. Et dixit ad illum in visu, id est in visione, dominus: Anania.

At ille ait. Ecce ego dn̄e. paratꝰ sum tibi obedire. Ad quē dn̄s. Surge et vade
i vicū qui vocat' rectꝰ. et quere i domo iude sauliū noīe tharsēsē. ecce
ei orat. Vel forte nomē ipsius hospitis sui erat iudas. vel forsitan est de
tribu iude. ut sit sensus in domo iude. i. i vico iudeoꝝ. vicꝰ autē dicitur
a vicina civitatis ut dicit rabanus. Ut quidē dicit' vici vicinia ...
tis. hoc tñ et sepe alibi alit' accipit'. Et ne timeret ananias addidit. Ecce ei orā-
tem saulū quē novat acerrimū persecutorē xpianoꝝ ... ad scriptu-
rā dicet. Nō ē timendꝰ qꝛ factꝰ ē de saulo paulus ...
etiā preclarū ei adventū tuū. Iā et vidit te i spū ...
nentē sibi manꝰ ut visū recipiat. Tūc ananias. Dn̄e audivi. et i ... Ad quē
a multis de viro hoc quāta mala fecit scīs tuis i ihrl'm. et hic habet potesta-
tē a principibus sacerdotū alligandi omēs qui invocāt nomē tuū. Et ait
dn̄s. Vade qꝛ vas electionis mi ē iste. i. vas electū et formatū ... et ostendi
cionis placit ut portet nomē meū corā regibus et filiis isrl' ... ostendā
... baptizabis eū. sꝫ nō docebis. Ego solus docebo ... emulationē
ei quāta oporteat eū pati pro noīe meo. ... Abiit ananias
vas electū. et mala que intulit scīs paciat cū scīs. ... misit me ad te
veniens ad hospiciū pauli intravit ad eū. et imponēs ei manꝰ dixit.
Saule fr̄ dn̄s ihc̄ qui apparuit tibi i via qua veniebas misit me. i. spm̄ scm̄
ut videas ... et exteriori oculo et i repleare spū scō. i. spm̄ scm̄ ... Et cōfestim ceciderūt ab oculis eius
... accipias postea i baptismo. Et cōfestim ceciderūt ... et
tamquā squame et visū recepit. et surgēs baptizatꝰ ē. et cū accepisset
cibū cōfortatꝰ ē. Et fuit cū discipulis qui erāt damasci p dies
aliquot. Et cōtinuo ingressꝰ synagogas. pdicabat dn̄m ihm̄
qm̄ hic ē filiꝰ dei. Stupebat autē omēs qui audiebāt ... Dicebāt
Nōne hic ē qui expugnabat eos i ihrl'm qui invocabāt nomē istud. Et
huc ad hoc venit ut vinctos eos duceret ad principes sacerdotū. Saulus
autē magis convalescebat i xpo et cōfundebat iudeos qui erāt damasci
... et affirmās qm̄ hic ē xp̄c. De invidia iudeoꝝ i paulum.

Cum autē cōplerent' dies multi a baptismo pauli cōsiliū fecerūt
iudei ut eū interficerēt. Ex eo qd' dcm̄ ē. Cū cōplerent' dies ...
ut videt hoc nō fuisse factū i hoc primo adventu damasci ... et
forte transit i syriā et ciliciā et ibi pdicavit et iudei ...
... venit damascū ... magis ... ut eū occiderēt. ... noctis
adventu damasci statuerint cōsiliū ut eū occiderēt ... die ac nocte
sꝫ ei insidie iudeoꝝ et custodiebat portas civitatis ...
dolo interficerēt eū. nō iudei. sꝫ cives damasci ... ad galathas ...
ad peticionē iudeoꝝ. sicut ipē aplūs i epla ad galathas ...
Damasci ppositus gentis arethe regis custodiebat civitatē ...
damascenoꝝ ut me cōphenderēt. Discipuli autē eius nocte ...
serūt eū i sportam p murū. Et vide qꝛ i greco ... pauli ...
dcm̄ ē discipuli simpliciter. qꝛ nō habebāt discipuli ... hoc nomē xpiani
xpiani discipuli dicebāt'. nōdū erāt i ... hoc nomē ... venit i ihrl'm
Elapsus autē paulus a manibus damascenoꝝ venit ... temptabat
se iūgere discipulis dn̄i. i. aplis. sꝫ omēs timebāt eū nō
credentes qd esset discipulus. Tūc barnabas cyprius ... apprehēsū illū
... qui ut supra dcm̄ ē preciū agri vēditi posuit an pedes apostoloꝝ ...
apphensū illū duxit ad aplōs. et narravit quō i via vidisset dn̄m ...

Vas electionis. Ecc'. 24. Vasa figuli pbat fornax. Augꝰ. ...
... nō relinquē ne cogar i extremo dampnari
Cū discipulis. ysaie. xi. Habitabit lupus cū agno.

dnm̄ et q̄r locutus ē ei et quō ī damasco fiducialr̄ egit ī noīe dnī
Quos aūt aplōs inuenit ī ihrl̄m ipē ī eplā ad galathas ostendit
petrū et iacobū epm̄ ihrosolimorum · cū quib9 mansit · xv · diebus
sicut ī eplā ostēdit · d · Deinde post tres annos · s · a conuersione mea
veni ī ihrl̄m videre petrū et mansi apud eū · xv · dieb9 · Aliū aūt
aplōrum neminē vidi nisi iacobū frēm dnī · Et erat cū illis · s ·
petro et iacobo · et aliis discipulis qui erant ī ihrl̄m intrās et
exiens · p · xv · dies · Deinde venit ī partes syrie et cylicie et ibi
loqbatur gentibus · Disputabat etiā cū grecis ~~et~~ cū iudeis et gre
cos dispersis · Sed hec hystoria p̄ nimia sui breuitate cōfundit
qui totū ī ihrl̄m factū sit · Ita enī pcedit series hystorie · Et erat
cū eis intrans et exiens ī ihrl̄m fiducialr̄ agens ī noīe dnī
loqbatur aūt cū gentib9 et disputabat cū grecis · Illi aūt in
dei consistentes inter grecos cū quib9 disputabat volebant eū inter
ficere · Quod cū cognouissent fres deduxerunt eū cesaream q̄ ē ciuitas
palestine · vnde ipē oriundus fuit · Postea redit hystoria ad pe
trū de actib9 diuersorū aplōrum agens mō singulari · De curacōe enee
Factū ē dū petrus pdicando discurreret venit lidda · et suscitacōe thabite
Inuenit aūt ibi hoīem quendā noīe eneā paraliticū ab annis
octo ī grabato iacentē · et ait illi petrus · Enea sanet te dns ihs xp̄s ·
surge et sterne tibi lectū · q̄r nec etiā potuit de lecto surgere · et cō
tinuo surrexit et videbant illū omnes qui habitabant lidde
et sarone et conuersi sunt ad dnm̄ · Erat aūt ī ioppe discipula
quedā xpiana que hebraice dr̄ tabita · grece aūt dorcas
latine aūt dammula vel caprea · Dorcas aūt habens q
thabita interptatur puella · Vn̄ thabita cumi interptatū ē puella
surge · et forsan hoc dixisse sunt consonantes nois · Hec aūt erat plē
na operib9 bonis et elemosinis quas faciebat · et precipue ī consti
tuendis vestib9 paupm̄ instanti labore īpendebat · Factū ē ī dieb9
illis ī quib9 petrus venerat lidda ut infirmata moreret · Cūq;
lauissent corpus ī superiori cenaculo et cū lidda esset prope ioppen
discipuli audientes q̄ ibi esset petrus · miserunt ad eū duos vi
ros dicentes · Ne pigriteris venire ad nos · et nō aperuerunt ei
causā · Exsurgens aūt petrus venit cū illis · Et cū aduenisset duxe
runt illū ī cenaculū vbi iacebat mortua thabita · et circūste
terunt illū oēs vidue flentes et ostendentes ei vestes quas facie
bat illis dorcas · ut quib9 mīe ipsam operam dedisse ostenderent
et sic petrū ad compassionē mouerent · Cum petrus oēs eiceret nō
vtiq̄ petrus aliqd facturus qd̄ vellet alios latere ut q̄ magicis
artib9 vel consilio demonū aliqd̄ machinaret̄ · sed magistrum suū volēs
imitari q̄ filiā archysinagogi suscitaturus omēs de domo eiecit
paucis exceptis · Vel forte q̄r nonnulli erant visione miraculi
indigni · Et ectus oībus foras factā genuflexione orauit et conuersus
ad corpus dixit · Thabita surge · At illa aperuit oculos et viso
petro resedit et dans illi manū erexit eā · et conuocatis qui

Et elemosinis · Glo · Elemosina nō solū a pccō · sed etiā a pma morte liberat · ut p3 ī exemplo ī hic actum ·

exierunt reddidit eis vitam. Et notum factum est miraculum per vniuersam ioppe
et multi crediderunt in dominum. Et moratus est petrus in ioppe multis diebus
apud symonem coriarium vel curiarium. Vel a corio vel a curia quia De corne-
forte curialis erat. Vel ideo dictus est coriarius quia parabat coria lio et angelo
Vir autem quidam erat in cesarea nomine cornelius qui missus fuerat a roma
centurio cohortis que dicebatur ytalicus qui missus fuerat milites suos
ciuitate que est in ytalia. quia romani centuriones mittebant milites ac timentes
per ciuitates ad custodiendas municiones. Et religiosus ac timens
deum. Religiosus super gradum timoris. Hinc vero gradus religionis est
id est pietatis. quia in graduali ascensu donorum spiritus sancti gradus pietatis est super gradum
super gradum timoris. Ingressus gradus religiosus super gradum timoris intelligitur
deum infra gradus religionis ut nomine religionis intelligatur religiosus erat et timens
tis. Erat ipse religiosus cum omni familia sua. quia religiosus erat. Iste erat
faciens elemosinas multas plebi. non acceptor personarum. Iste vidit visionem
quasi hora nona diei. Vidit in visu manifeste. id est manifesta visione sibi. Ad que
sopnium sed per extasim. angelum dei introeuntem ad se et dicentem sibi. Corneli. Quid est domine. Ad quod in-
neli. At ille intuens eum timore correptus dixit. Quid est domine. Ad quod in memoria que
angelus. Orationes tue et elemosine tue ascenderunt in memoriam
conspectu dei. Et nunc mitte viros in ioppen. et accersi symonem quendam
dam qui cognominatus est petrus. hic hospitatur apud symonem ciuitas fuit
coriarium cuius domus est iuxta mare tyrrenum. quia ioppe ciuitas littore ciuitas
promissionis erat mari tyrreno proxima. et in ipsius orientali dicens sibi
erat domus symonis coriarii hospitis petri. Hic igitur dicet tibi
quid te oporteat facere. Ecce cornelio dictum est ab angelo quid conuenit facere
audire. Vnde constat eum tunc fide habuisse. quia in hoc creditur an
meritis fidei venit ad opera. et non econuerso. Nondum tamen credebat an in
xpm incarnatum. quia de tempore incarnationis erat. ignorabat an iam venisset xpm
adhuc incarnandus. non tamen sufficientem fidem habebat sed an iam venisset xpm in-
carnationis habebat. salua fide poterat esse in ambiguo an iam venisset xpm in-
adhuc in carne venturus esset. quia nonnullos scimus prius latuit die natiuitatis
tunc esse. postea quam natus est. ut symeonem. unde in xl. die natum esse
non tamen propterea dicitur eos fide incarnacionis non habuisse. quia tempus quo in
de articulo fidei. Simo enim nondum erat eis predicatum vel conuenit ut an
natus esset. salua fide licuit eis esse in ambiguo an iam natus esset an
adhuc nasciturus. Cum discessisset angelus a cornelio vocauit duos ex
domesticis. et militem metuentem dominum. quos de domesticis. Quibus cum nar-
quia constabat familiam eius religiosam esse et timoratam. Quibus cum nar-
rasset singula misit eos in ioppen. De visione petri
Postera autem die iter facientibus illis et appropinquantibus ciuitati
ioppe. vel apparentibus ... alia ... ut iam posset videri. Ascendit petrus in super-
spicio petri. scilicet de domo symonis coriarii. ascendit petrus in superiora. et in superi-
ori cenaculo hospicii sui hora sexta. ut secreto oraret. Et cum esuriret
orationem orabat quia tempus erat comedendi et ipse paciebatur esuriem. cecidit super
parantibus prandium. cecidit super eum ipse esset in oratione mentis in ex-
eum extasis. quia dum oraret passus est alienationem mentis in extasi vidit celum aper-
tum non vtentibus sensibus humanis. et in huiusmodi extasi vidit celum apertum
id est aerem. et de aere apto descendens vas quoddam velud linteum magnum
de celo submitti in terram. quatuor linteis vel lineis. vel lineum quibus coniungitur
vetior lina est. Dicitur autem initiatum firmiculi molles quibus coniungitur

pueri i cunabulis fcm̄ de stuppea materia · vel de serico ad opus nobiliū
Videbatur g° ei vas illud linteū · iiii°r iniens · iiii°r cornib9 alligatū
tis iacere appēsū · et ita demitti i terrā · et i eo ee oia gnā aialiū
q̄drupedia · serpētia tre · Et cū esuriret fcā ē ad eū vox · d · Surge
petre · macta et manduca · Ac si diceret ei i spū · Transi ad gētes et
occide i eis vicia · et sic ēcie i corpa · Absit michi dñe · qz nunq̄ manduca
ui coē ac imundū · Et ē ydioma hebreoꝝ reputātiū cibos imu
dos quib9 coīter vtebatur gētes · vn̄ eos vocabat coīes · s̄ imundos · Ab
horruit g° petrus qd dcm̄ ē manduca · qz ostēsa ei fuerāt q̄dru
pedia et serpētia sedm̄ legē imūda · qz gūe videbat ei vti cibis
i lege phibitis · Et maxime timebat rephēsionē iudeoꝝ si vteret
cibis gētiliū · Et ideo cū ita abhorreret · fca ē vox · scda ad eū · d · Qd
deus purificauit cōmune ne dixis · qd ostat spūalit' ei fuisse
dcm̄ · de gētib9 iā i deū ~~psēciā purificauit~~ psēcia p fidē purificati
nis · de quaꝝ purificacōe istruxit petrū vox · pmo ad eū fca · dicēs
Occide et manduca · Cū aūt ostēsa fuisset ei spēcia tre · cōstat ea
nō fuisse a dño purificata · nec aliena · sine iudeo · sine gētili ad eū
dēnū imūda · Hoc aūt fcm̄ ē ei p ter · s · vas semel iteratū et tercio
i trā demissū · et vox ter audita p cōmēdāda veritate visionis · Vn̄
vt dicit ambrosius · In cathecismo fit trina interrogacio · s · credis i deū ·
abrenūcias sathane · vis baptizari · Similit' trina inunctio · i fronte
i scapulis i pectore · In baptismo etiam fit trina imersio · Post
trinā vasis ostēsionē receptū est vas in celū · Et dū itē se cogitaret
dubitaret petrus quid sibi vellet hec visio · Ecce tres viri q' missi fue
rāt a cornelio iquirētes domū symonis coriarii steterūt ad ostiū
q̄rētes · si symon qui agnoiat' petrus illic haberet hospiciū · Et cogi
tāti petro de visione · dixit ei spūs scs · Ecce tres viri q̄rūt te · Cām
tū cur eū q̄rent subticuit quā postea ipē ab eis q̄siuit · qz ad con
seruādā humilitatē aliq̄n phetie spē · ex parte aīm tangit et ex pte
nō tangit · Surge igit' et descēde et vade cū eis · nil hesitās · qz ego
misi illos · Descendēs aūt petrus ad illos dixit · Ego sū quē q̄ritis ·
q̄ causa ē p qua venistis ? Ad quē illi · Cornelius centurio vir religiosus
ac timēs deū · testimoniū habēs ab vniuersa gēte iudeoꝝ · respōsū accepit
a spū sco · vt accerseret te i domū suā et audiret vba a te · Et itē duxit
eos i hospiciū suū · et fuerūt cū eo nocte illa · Sequenti aūt die p
fectus ē cū illis et q̄bus dā frib9 q' eū comitati sūt ab ioppe vt testes essēt ·

Altā die ab egressu de ioppe **Quō petrus venit ad corneliū vocatus**
itroiuit cesariā · Cornelius vō expectabat illos cōuocatis cog
natis suis et amicis necessariis · Amici necessarii dicūt' q̄ nō desuerūt
hoiem i articulo necessitatis · Et cū ~~vidisset eū petrū ob~~ itroisset pe
trus occurrit ei cornelius et pcidens an pedes eius adorauit eū · ipō
gestu corporis exprimēs deuocionē mentis · Petrus vō eleuauit eū
dicēs · Surge · qz ego hō sū sicut tu · Et cū multi adessent cognati
· s · et amici cōuocati · locutus ē eis petrus · d · Vos scitis q° abhoi
nabile sit viro iudeo · accedē ad alienigenā · s; ostēdit m deus
nullū hoiem imundū esse · ppt' qd sine dubitacōe veni accersitus · Inter
rogo aūt ob quā causā accersistis me · Ad quē cornelius · A nu
diusq̄rta die orabā hora nona i domo mea · ac si diceret · q̄rta die

Glō · q̄drupedia · hoīes terenis īherētes · serpētes vsūū hoīes et dolosi · Macta
occide vicia · Manduca · ēcie i corpa ·
Trina inunctio · Vngitur pnēs scapule cū pectore vertex ·
Vt passu̅ recolat · penset omnibus ferat

ab hac hora scilicet nona in oratione dicens. prima ei die vidit angelum et misit nuncios
2o die venerunt nuncii in ioppen. 3o die profectus est petrus cum eis et illa noc
te remanserunt in via. quarta venerunt cesaream. Et ecce vir stetit ante me
in veste candida et ait. Corneli exaudita est oratio tua. et elemosine tue in
deo recepte. Mitte in ioppen et accersi symonem qui cognominatur petrus
et statim misi ad te et tu bene fecisti veniendo. Nunc ergo omnes assumus in con
spectu tuo parati obedire tibi in omnibus que iussa sunt tibi a domino. Aperiens autem
petrus os suum dixit. Nunc in veritate comperi quoniam non est personarum
acceptor deus. non discernit inter iudeos et gentiles. sed in omni gente qui timet illum
et operatur iusticiam acceptus est illi. Vos scitis quod predicavit [illegible] predicacio per ihesum
a nazareth. Scitis etiam quod factum est verbum. id est evangelii predicacio. Postea per univer
sam iudeam incipiens a baptismo iohannis quo baptizatus est ihesus. [illegible]
ipsum unxit eum deus spiritu sancto et virtute qui pertransiit benefaciendo et sanando
omnes oppressos a dyabolo. et nos testes sumus omnium que fecit in regione
iudeorum. et quem eum suspenderunt in ligno. et tercia die suscitatus est a deo. testes
nos testes sumus. qui manducavimus et bibimus cum illo postquam resur
rexit a mortuis. quibus precepit populo predicare et testificari quia ipse est
qui constitutus est a deo iudex vivorum et mortuorum. quia prophete
de iudicio. non nos soli. sed etiam omnes prophete illi testimonium perhibent
omnes per nomen eius remissionem peccatorum accipiunt qui credunt in eum. *Et baptizat*

Adhuc loquente petro verba hec *baptizat cornelium et omnes qui erant cum eo*
cecidit spiritus sanctus super omnes qui audiebant verbum. id est in specie descendit. [illegible]
Utrum autem in igneis linguis. vel in alia visibili specie descendit. de circumcisione cum
est. Et obstupuerunt qui erant cum petro fideles de circumcisione. Audiebant petrus
etiam in nationes id est gentiles gratia spiritus sancti effusa est. Tunc dixit [illegible] acce
illos loquentes linguis et magnificantes deum. Tunc [illegible] spiritum sanctum acceperunt
Numquid aquam. Quis prohibere potest ut non baptizentur hii qui spiritum sanctum baptiza
runt sicut et nos. quod maius est quam baptizari. Et iussit eos baptizari a domino tradita [illegible]
in nomine ~~[illegible]~~ christi. subticetur forma baptismi a domino tradita per [illegible]
tione nominis christi. In quo nomine intelligitur ipse qui unctus est [illegible] cum eis [illegible]
et spiritu sancto quo unctus est. Tunc rogaverunt eum ut maneret cum eis [illegible]
mansit rogatus cum eis aliquot diebus. in quibus primo credidit [illegible] est [illegible]
cibis gentilium. Unde postea redargutus est ~~a paulo~~ et declaratum est [illegible]
ubique usque ad fratres qui erant in iudea quia gentes receperunt verbum dei [illegible]
fuit primus conversus precipuus apostolorum ad gentes in quo [illegible] est cornelius
cum familia sua. *Quomodo redargutus est a christianis hebreis actum indicat*
Cum autem ascendisset iherosolimam disceptabant adversus eum qui erant
de circumcisione dicentes: Quare introisti ad viros prepucium habentes
et manducasti cum illis et quod cibis eorum usus es. Tunc incipiens petrus
exposuit per ordinem ostendens sibi a domino visionem et quomodo apparuit [illegible]
angelus cornelio. et in tota [illegible] non addidit nisi [illegible] petrus
dictum est cornelio. mitte et accersi symonem qui cognominatur petrus et veniet
ubi addit. Qui loquetur tibi verba in quibus salvus eris tu et universa
domus tua. Et ex eo quod statim subdit cecidit spiritus sanctus super eos sicut ~~[illegible]~~
et in nos ab inicio. presumitur quod super cornelium et familiam ~~[illegible]~~ suam descendat super
~~[illegible]~~ descendit spiritus sanctus in linguis igneis sicut descendit super nos
apostolos in die penthecostes. Et tunc igitur recordatus sum verbi domini quod [illegible]

Quare introisti. *Infra capitulo 9.* Quare cum publicanis et peccatoribus comedit et bibit magister vester
Nolite iudicare. *capitulo 11.* Non sum missus nisi ad oves que perierunt domus israel
Videns autem [illegible]. Glossa bonitas barnabe ostenditur. quod non solum presumit [illegible]
sed apostolum [illegible] confortem.

[illegible]

dixit. Johannes quidem baptizavit aqua. vos autem baptizabimini spiritu sancto. Vi
dens hoc impletum in cornelio et familia sua. Audita petri excusa
cione multiplici destiterunt ab increpacione eius et gratias egerunt. Salua
tori. et impleta est prophetia iob. Ab aquilone veniet auster et ad deum
formidulosa laudatio. id est per congelatione infidelitatis gentiles corpu
biles aquiloni qui in tenebris erant. id est in cecitate cum perceperunt lucem
fidei. quorum illuminatione dirigitur ad deum formidulosa laudatio. quia
propinquata et superna gentium conversione fideles de iudea timentes
glorificaverunt deum. De continuacione historie.

Nunc redit hystoria ad ordinem suum. quo intersertum est de philippo
petro iohanne et paulo. Postea quod supra dictum est. Igitur qui dispersi
erant pertransibant evangelizantes verbum dei. quod incidens fuit. posset
ergo in hunc modum. Et illi qui dispersi erant a tribulacione que facta erat sub
stephano perambulaverunt usque ad phenicem provinciam syrie occi
dentalem et cyprum. nemini loquentes nisi solis iudeis. Erant autem quidam
ex eis de cypro et cyrene qui cum introissent anthiochiam loquebantur ad
grecos annunciantes dominum ihesum et erat manus domini cum eis. et multus
numerus credencium conversus est ad dominum. Super hunc locum dicit beda. quod post
revelacionem sindonis cepit ecclesia crescere. unde conicitur quod species
sindonis vel linthei vidit petrus in visione cum alibi dicatur fuisse
vas. alibi discus. Delatum est ad aures ecclesie que erat ihierosolimis de con
versione antyochenorum et volentes plene certificari miserunt barna
ban in antyochiam. Qui cum venisset vidit graciam domini. gavisus est et
exhortatus omnes ut in proposito cordis manerent in domino. quia erat vir
bonus spiritu sancto et fide plenus. Et dicit super hunc locum rabanus barna
ban ideo multipliciter commendatum. ne putaretur quod indignitate sua amisisse
apostolatum. Et erat rabanus in ea opinione. secundum quam dicit barnabas fuisse
ille super quem cecidit sors cum mathia. postea tamen cum paulo in apostolatum
electus est. Nos autem aliam sequimur opinionem. Videns autem barnabas quod non
sufficeret ad erudiendam tantam multitudinem venit tharsum ut quereret pau
lum et inventum perduxit antyochiam et per annum conversati sunt ibi. et docuerunt
turbam multam. Et tunc primo sectatores christiane religionis a christo cognominati
denominati sunt christiani qui prius dicebantur discipuli. Et fuit instruccio gentilium
satis elegans. Visum est enim incongruum et indecens gentibus ad fidem conversis
sectatores religionis christiane cum nomine censeri. sed potius denominandos
nominabantur a nominibus magistrorum. sicut in sectis ~~philosophorum~~ philosophorum sectatores de
magistri. ut ab epycuro epycurei etc. In illis autem
diebus supervenerunt prophete ab ihierosolimis antyochiam. et surgens ex eis
unus nomine agabus prophetavit per spiritum sanctum. famem futuram in universo orbe
terrarum et maxime in iudea. que facta est sub claudio. scilicet quarto anno claudii.

Tunc proposuerunt discipuli facere collectam ut daret unusquisque per modulo sue facultatis et mitterent De collecta facta pauperibus.
aliquid pauperibus qui erant in ihierusalem. qui vendentes omnibus posuerant precia ante
pedes apostolorum ut pervenirent eos contra famem. et tunc primo facta est collecta
in usus pauperum que missa est per barnabam et paulum in ihierusalem.

Eo tempore misit herodes rex manus ut affligeret quosdam de ecclesia. Occidit autem iacobum fratrem iohannis De morte iacobi minoris..

facere collectam. Videntur discipuli in hoc non servasse mandatum domini dicentis. nolite solliciti
esse de crastino. Ad quod solvit beda. dicens quod dominus prohibet sollicitudinem curiositatis et non
providencie.

gladio. Ut autem intelligatur locus iste, de quo scilicet herode sit hoc accipiendum,
expedit ad tempus praetermittere hystoriam actuum et prosequi hystoriam roma-
norum imperatorum. Solet enim putari hunc fuisse herodem tetrarcham qui cogno-
minatus est antipas, sed herodes agrippa. Ille enim non fuit rex sed tetrarcha. Iste
ille scilicet filius magni herodis, qui consensit pylato de nece domini, qui victus in ex-
eum ad pylatum indutum veste alba. qui iam deportatus fuerat victus a principe
ilium et ibi mortuus est. Pylatus quoque iam mortuus erat. qui ut a principio
huius hystorie praetaxatum est anno. xix. imperii tyberii cesaris erat procu-
rator iudee. vitellio preside syrie. Et accusatus est in multis apud tyberium. Accusatus
est. Accusatus est a iudeis de violenta innocentum interfectione. Accusatus est
etiam quia iudeis reclamantibus ponebat imagines gentilium in templo. Usur-
patus est etiam quia pecuniam repositam in corbonan redegit in usus suos, emi-
pylatus lugdunum — inde faciens aqueductum in domum suam. Et plurimis deportatus in ex-
ilium lugdunum unde oriundus erat, ut ibi in obprobrium generis sui moreretur.
Vide — Unde quod iudeis erat archa in qua ponebantur donaria regum vel principum ad reficienda sartatecta.
Corban in qua reponebantur donaria sacerdotum ad reficiendum ... Alias fuit procura-
templi. Gazophilacium in qua reponebantur donaria transeuntium. tor substituitur pylato.

Mortuo pylato substituit vitellius fratrem suum [procura]torem ... voluntatem eorum
procuratorem iudee et volens placere iudeis satisfecit voluntati eorum ad
in quibusdam, scilicet de commutatione cayphe et promotione filii anne. Ad
eorum petitionem amovit caypham a sacerdotio et substituit filium anne, et antiquam
qui iam mortuus erat. Reddidit etiam stolam illam solempnem, scilicet et antiquam, quam
quam debebat habere sacerdos in praecipuis festis ut eam ... in festivis diebus. Tertia erat,
pylatus vero transtulerat eam in domum suam. Et cum in diebus festivis mortuo
sacerdoti non portaret eam habere nisi pretio procedere. Tempore tyberii regionem iturie
est pylatus. philippus tetrarcha iturie et traconitidis regionis tetrarcha abilinie
herodis tetrarche. Mortuus est et lysanias tetrarcha herode agrippa ad
Et ita vacabant due tetrarchie, et aspirabat herodes agrippa ... sed
alteram earum. De proposito herodis agrippe.

Erat autem herodes agrippa vir magnanimus et bellicosus, sed pau-
per nimis, nepos herodis tetrarche, et frater ... uxoris eius herodiadis, et ipsa filia eius
diadis. Erat filius aristoboli filii magni herodis. Et ipsa filia eius. alicui
Disposuit ergo venire romam, si forte posset impetrare a tyberio alteram
tetrarchiam vacantem. Cum venisset romam videns cum tyberio filio suo
habere strenuissimos tenuit cum eo. Et fecit ut adhereret druso. Ille qui
druso cum iam in vita sua tradidat ... Nec iste drusus erat magne liberta-
dormivit magnitudine. Erat autem herodes agrippa vir magne et multe
et ut sibi reconciliaret alios romanorum multa expendebat et in maximis
debitis se obligabat. Et ut tradit iosephus non erat homo in quo male convenire
bilitas fortune adeo posset deprehendi. Primo in hoc male accidit
ei quod mortuus drusus filius tyberii. De cuius morte adeo consternatus est,
solabiliter doluit tyberius ut omnes a presentia sua amoveret qui fami-
liariter adheserant druso ne duceret eum ad memoriam mortui eius. Et
compulsus est herodes agrippa redire in iudeam et desperans ... tranquil-
paupertate statuit turre ut ibi afficeret se fame et ... herodiadi uxori
venit. Quod significavit uxor sua sorori eius herodiadi.

Iste herodes agrippa filius aristoboli filii magni herodis et aristobolus (?) ... Alius est ... antipas ... qui est scilicet
sed tetrarcha. id est dominus solum quarte partis regni magni herodis. id est aristobolus (?)
antipas.

herodis tetrarche que supplicavit viro suo ut provideret ei a fratre et daret ei necessaria et adiumentum ei. et statuit eum in tyberiade et ibi assignavit ei domum et dedit ei necessaria vite. Et quadam die cum esset cum herode tetrarcha in tyberiade et epularentur. factus hylarior potu quia inebriatus erat mero. improperavit ei beneficia sua quibus liberaverat eum a peste famis. et doluit inde agrippa ultra modum. Et disposuit iterum redire ad tyberium si forte inveniret animum eius immutatum et in reditu eius invenit eum ~~[illegible]~~ tyberius per thyas et honorifice receptus est ab eo et venit cum eo romam. Et cum haberet duos nepotes alterum de filio suo druso et alterum de fratre germanico. s. gayum. voluit sibi substituere filium filii quia magis diligebat eum.

Herodes et agrippa magis diligebat gayum et familiarius adherebat ei. unde sibi concitavit indignationem tyberii. quod non adiuvit indicabat ei. sed latens odium in corde servabat. Quadam die cum sederet agrippa in curru cum gayo. levatis manibus in celum dicebat ~~[illegible]~~ velim videre mortem senis et te gayum dominum totius orbis. quod Eutychus s. auriga agrippe ipsius. qui postea cum rebus domini sui aufugiens captus est et vinculatus. et ductus ad tyberium ad carcerem petiit duci ad presentiam imperatoris dicens quod in aure loqueretur ei quod esset ad eius utilitatem. Et presentatus est imperatori et dixit. consule tibi quia sic optabat agrippa mortem tuam et dominum gayum. Tyberius autem non multum curabat verba vinculatorum et detrusus est ille in carcerem. Et cum sepe instaret agrippa ut iudicaretur et occideretur. Respondit tyberius. Frater sufficiat tibi quod vinctus est et ita differebat. quia ut refert iosephus in omnibus negociis erat morosus. Unde cum statuerit procuratores in provinciis vix aut numquam mutavit eos. Quod cum sepius quesitum esset ab eo. causa s. non mutaret. Respondit se in hoc parcere plebicule. Dicentes ei presidatus ... donantur ... emungunt usque ad sanguinem. et recentes ... invenimus. quod ostendit exemplo cuiusdam vulnerati qui cum iaceret in via et non amovit multitudinem muscarum a vulnere. Alter supveniens putavit quod hoc omitteret ex imbecillitate et abegit muscas que operuerant vulnus. Ad quem ille. male fecisti michi. quia musce quas amovisti iam plene erant sanguine et parcius molestabant me. que autem supveniunt recentes acrius pungent me. Sic presidatus vel officiales recenter substituti acrius in subditos desevient.

De eius invidie tyberii et herodis agrippe

Cum quadam die more solito rogaret agrippa tyberium ut traheret auriga suus de carcere. Respondit tyberius ad ipsum ei non expedire eum in presentia ipsius velle eum vinculatum accipere. Et cum in nullo sibi conscius esset. testatus est agrippa se velle ut exponeretur et accusaret eum. Eductus ille de carcere arguit eum de crimine lese maiestatis. quia optabat mortem imperatoris. Tunc autem tyberius carcerario. liga hunc. Et intellexit carcerarius hoc preceptum esse de eodem qui eductus fuerat et ligavit illum. sine ligatum remisit in carcerem. Quadam autem die dum deambularet tyberius in ypodromio. i. in cursu equorum et teneret eum agrippa per manum vocato carcerario

In quo herodes offendit tyberium

de tiberio

ypodromi

dixit ei liga hunc. Et miratus est ille et intellexit quod propter Agrippam ligan-
dum purpuratus incederet quia erat de semine regio. Cum autem duceretur Agrippa
ad carcerem patiebatur intolerabilem sitim quia splendide cenaverat et forte
occurrit ei portitor aque et dedit ei bibere. Et postquam [illegible] confidens
est promisit ei quod proximo remuneraret eum in regno Gaii confidens quod
proximo Gaius esset regnaturus et positus est in carcere manens. Quadam
autem die dum staret in ipsius arbore cuius frondibus insidebat bubo
accessit ad eum unus de compeditis et locutus est ei. Noli me estimare
adulando loqui tibi cum sis compeditus meus. Volo et tibi indicare
quod indicaverunt mihi dii. Erat enim peritus in augurio. Cito liberaberis
a carcere et in tantum sublimaberis quod etiam invideant tibi inimici tui. Et
et in hac prosperitate morieris relinquens bona tua filiis tuis. Scito quando
iterum autem huius generis avem id est bubonem videris super te scito quod
quinta die morieris. **Quomodo liberatus est in morte Tyberii.**

bubo avis sinistra

Cum esset Herodes in carcere deferebat ei honorem dominus carceris suggerente
et cum vidit nobilem et familiarem Gaii. Et sustinebat [illegible]
nocturnis multas commoditates in carcere sibi fieri ab amicis apud eum
et fuit in carcere per vii menses. Postea cum esset Tyberius apud Ca-
pras cepit infirmari in qua infirmitate mortuus est. Et si [illegible]
alibi legitur mortuus non est inventum ubi mortuus sit. Videns
se moriturum convocatis nobilibus imperii sui et duobus nepotibus suis successore
Gaio et Tyberio statuit ut in crastino sibi sisterentur successorem ut in
regno sed prius voluit consulere mentes deorum. Et orantur deos suos ut in signo
mitterent ei mentem suam quem nepotum suorum vellet substituere. Constituit
statuit apud se ut illum qui prius veniret ad eum in crastino Tyberio in
imperatorem iret quod per sortem eligeret. Tunc significavit Tyberio. Erat
prior veniret. qui mane noluit venire nisi prandisset. Gaius
ret Tyberius nec ad nepotes suos. non inveniret nisi Gaium [illegible]
et venit Gaius prior ad Tyberium. Quod videns Tyberius quod teneretur
re dolens quod alter non veniret quem volebat substituere. Filium enim suum
diligebat sed dissimulabat. Et locutus est ad eum Tyberius. Fili tu succe-
des mihi in imperio quod potius debebatur Tyberio qui heres [illegible]
filio filii. sed ego video te utilem imperio et nomen mentes deorum. Nepos
quo ne molestes eum sed semper habeas [illegible]. Hac [illegible] mei imperialis honor
imperii sapienter disponas et exequias funeris mei cum [illegible]
perficias. Et convocatis nobilibus suis [illegible] fama in civitate
et mortuus est. Et statim aliquantulum intonuit fama Hebreus amicus est
romana de morte Tyberii. Et venit quidam hebreus dixit ei. [illegible]
Herodis Agrippe ad carcerem et hebraice [illegible] adeo ut [illegible]
leo. Et cepit Agrippa mirabiliter gratulari adeo ut [illegible]
carceris quod esset causa tante gratulationis. Et confessus est [illegible] carceris
nificaverat ei hebraice mortem Tyberii. Et statim [illegible] Tyberius
liberaverunt eum. In crastino insonuerunt alii rumores scilicet quod Tyberius
convaluisset et tertia die Romam venturus esset. Tunc [illegible]
carceris quod deceperat eum timens ne incurreret [illegible]

liberaret eum et mirabiliter liberavit eum et remisit in carcerem. Postea
increbuerunt certi rumores de morte tyberii et festinanter gaius
et venit gaius romam et sepelivit tyberium honorifice. et ipse
voluit agrippam liberare. sed dissuasit ei ne videretur festi tyberii in
inimicum subito velle honorare. Postea post aliquot dies liberavit eum
et sublimavit eum. Dedit ei duas tetrarchias. phylippi qui erat
tetrarcha yturee et traconitidis regionis et tetrarchiam
lysanie qui erat tetrarcha abyline. et imposuit ei dyadema
et sublimatum in regem misit in iudeam et invidentes ei omnes propinqui eius
etiam soror sua herodias. que miserata fuerat in felici modo iudeque felici
precipue quia habebat nomen regis. quia vir suus erat maior natu
filii magni herodis. et nunquam meruit rex appellari sed tetrarcha
Persuadebat itaque viro suo de die in diem ut iret romam et similiter
omnibus modis ut sibi compararet nomen regis. At ille malebat esse
in ocio quam opulentus erat unde sepe comparata uxor dicebat. Desist
opes tue quia tu magis diligis opes quam honorem. Tandem victus
instantia uxoris iuit ad gaium cum magno apparatu et ipsa cum eo
et invenerunt gayum bayis. Herodes autem agrippa qui presens erat
qui pro bono suo non essent disposuit ire post eos. sed premisit meum
quendam familiarem suum et amicissimum gaii per quem epistolam dicens
gayo in qua continebatur quod herodes tetrarcha etiam vincere tyberio
firmavit amiciciam cum rege parthorum ut essent rebelles romano
suo et in argumentum huius rei significavit ei quod in civitatibus
suis habebat arma que sufficerent. lxx. milibus virorum. Quod
mandavit gayus statuam suam erigi in templo

Quamque venisset herodes
tetrarcha et herodias uxor sua ad gayum et satis honorifice
suscepisset eos supervenit nuncius herodis agrippe et porrexit
epistolam gayo ex parte herodis agrippe. Perlecta epistola gayus qui a
lienum incipiens cepit querere de statu herodis tetrarche et inter
cetera quesivit ab eo verum in civitatibus suis tanta esset copia armo
rum quantam audierat. et non negavit. Et tunc credens gayus vere
esse quod significaverat ei herodes agrippa relegavit eum in exilium
uxori autem sue quia erat soror agrippe quem maxime diligebat
dedit ei libertatem redeundi ut haberet terram suam. Ipsa autem comitata
est virum in exilium. dicens quod non dimitteret in adversis cum consociata
in prosperis et deportati sunt in exilio lugdunum. ubi postea miserabiliter
mortui sunt. Et dedit gayus galileam quam habuerat herodes
tetrarcha herodi agrippe. et ita habuit tres tetrarchias. Fuit
autem gayus in inicio imperii sui per biennium satis mansuetus. postea erat
nimis cor eius in elacionem et in tantam corripit vesaniam quod ab omnibus
hominibus imperii sui vellet coli tamquam deus. et dicebat se esse fratrem iovis
unde et filiam unicam quam habebat ponebat in gremio iovis ut
ita quod ex coitu utriusque videretur postquam egressa fuerat de gremio iovis
Misit ergo ymaginem suam per universum imperium suum ut omnes adorarent

eum et fecerunt omnes conceptus iudeis. Unde cum in alexandria ciuitate orta esset sedicio inter iudeos et gentiles et venisset utriusque pars ad gayum ut distrueretur controuersia. Inter ceteras allegaciones quas habuerunt gentiles contra iudeos obiecerunt eis quod dum suum quam contra omnes gentiles vocarent ipsi ignorabant quod ymaginem eius nolebant adorare. et tunc primo sciuit gayus quod iudei non adorabant ymaginem suam. Significauit ergo petronio presidi syrie ut statuam suam poneret in templo in ierusalem ut reciperent eam in ciuitatibus iniungens quod si forte iudei reclamarent collectis romanis legionibus intraret iudeam et neminem parceret manus eius. Collectis ergo copiis petronius intrauit iudeam. et venerunt ad eum iudei de ierusalem cum amicis herodis agrippe ne ad hoc qui erat precordialis amicus gayo. et supplicauerunt ei ne ad hoc eos hortaretur. quod prius permitterent se occidi et prebebant iugulos morientes. Dicebant etiam quod nunquam prius colerent terram ut sic affligeret morientes. sed non audet. Et respondit petronius non de consilio suo hoc processisse sed non audebat resistere mandato imperatoris. Videns tamen quod grauem iacturam incurreret gayus si amitteret tributa totius iudee promisit quod se opponeret ut de gayo pro eis. et misit epistolam suam gayo per viros honoratos non sic ausus sisteret ab hoc mandato. Qui cum venissent ad gayum non agrippam ut representarent se conspectui eius. sed accesserunt ad herodem agrippam in iudea erat subueniret. quod una de tetrarchiis suis. scilicet galilea in iudea

De morte gaii imperatoris

Tunc herodes inuitauit gayum in conuiuio admi in conuiuio ut cenaret cum eo. et cum in conuiuio esset in conuiuio quam fuit super ratus delicias conuiuii. Et cepit mirari gayus quam multa et precepit sibi pro eo herodes. scilicet vincula tyberii et alia multa et sufficere sibi ut peteret quicquid vellet et daretur ei. At ille respondit ei sufficere sibi statum eius. Et cum ille instaret ut aliquid peteret. petiit ne poneret statuam suam in templo in ierusalem. Et miratus est gayus. tamen considerauit et re agrippe quod nollet opes vel honorem petere acquieuit ei et statuam eius scripsit petronio in hunc modum. Si nondum posita est statua mea in templo. non est necesse ut ponatur. Et sic non est posita in hunc modum templo. Postea resipiscens gayus scripsit petronio in hunc modum. Quia contempsisti mandatum imperatoris et potius dilexisti munera iudeorum. elige tibi genus mortis quod vis ut esse turpium obuiare mandato imperatoris. Et deo permittente longa est ut prius audiret famam mortis eius quam videret ex consilio omnis. Cum enim esset rome et rediret a ludis circensibus in ciuitate torum interfectus est a duobus. et orta est dissensio in ciuitate consulares milites et populum. Curia dicebatur senatores et viri consulares de genere consulum vel digni ut fierent consules. Qui ergo videbant senatores sentenciam imperatorum. et incommoda que contigerunt rei publice ad omnino exstirpare imperium ab urbe et voluerunt eam redigere ad quem statum in quo erat ante iulium cesarem ut esset regimen in arbitrio consulum et senatorum. Econtra milites et populus timentes

amicicia senatorum. et amatores dominatiua senatorum constituerunt imperatorem claudium auunculum gaii virum mansuetum et pium. De eodem.

Tunc venit herodes agrippa ad senatores ducens secum de nobilibus qui erant in curia simulans se fauere parti eorum cum haberet eos expositos propter mortem gaii. Consuluit ergo eis ut significarent claudio ne moueret scisma in ciuitate et desisteret ab hoc incepto. Et senatores rogauerunt herodem ut pergeret cum eis ad claudium. Et professus est se libenter fungi hac legatione. et missus est ad ~~agrippam cum aliis~~ claudium cum aliis. et eis audientibus dixit ei quod dixerant senatores quibus vellet ab incepto desistere de incepto. In aure autem dixit claudio ut non desisteret. Et cepit eis persuadere ne contenderent quia non possent impedire. et allexit quosdam et tandem omnes. et ita sine contradictione factus est claudius imperator. et persuasione herodis agrippe occisores occisi sunt qui ceperunt gaium. Et peciit ab eo herodes agrippa ut de sentencia sua adorandi renouaret in iniuriam quam impium erat et sane et acquieuit ei et precepit ut epistola renouationis per singulas ciuitates iudee poneretur in loco eminenti ut videretur ab omnibus. Quod occisus iacobus voluit apprehendere et petrum.

Postea voluit herodes actiue hereditatem a claudio et redire ad propria et venit primo in iudeam et honorifice susceptus est a iudeis quia in multis iuuabat eos. Et cum ipse esset in diebus azimorum venit ihrlm ante diem festum ut purificaretur. ~~et in die festo~~ interesset ~~in~~ diei festo. Et ante dies azimorum occidit iacobum fratrem iohannis gladio. Postea in diebus azimorum videns quod placeret iudeis apposuit ut apprehenderet petrum. De iacobo autem refert clemens alexandrinus quod cum detrusus esset in carcerem. nocte conuertit ad fidem custodem suum. et in crastino confessus est se esse christianum. et cum ambo ferrentur ad martirium dixit iacobo. Pater da michi remissionem. At ille parumper deliberans ait. Pax tibi. et osculatus est eum. Et simul duo capite truncati sunt. Petrum autem apprehensum misit herodes in carcerem. quia in diebus azimorum non licebat aliquem occidere. Et tradidit eum custodiendum quatuor quaternionibus militum volens post pascha producere eum populo ut ipse populus occideret eum. non ipse herodes ut iacobum. quia magis videbatur eis gloriosum si ipsi eum occiderent quia ipse erat princeps apostolorum. Quod petrus liberatur de manu herodis.

Cum autem in crastino producturus eum esset populo ipsa nocte erat petrus dormiens inter duos milites vinctus cathenis duabus quia adhuc rome esse dicitur. et custodes iacentes ante ostium custodiebant carcerem. Et ecce angelus domini astitit et lumen refulsit in habitaculo carceris. et miraculose factum est ut solus petrus videret lumen. Percussoque latere petri excitauit eum. dicens. Surge velociter. Et ceciderunt cathene de manibus eius. dicitur. Et dixit angelus ad eum. Precingere et calcia te caligas tuas. Deposuerat enim cingulum propter molestiam carceris ut tunica eius pedes demissa temperet frigus noctis. In quo datum est exemplum fratribus viris quia in angustiis licet aliquid relaxare de rigore ordinis. Legimus enim apostolos et prophetas diuinis cingulis vsos propter afflictionem carnis et petrum ad tempus deposuisse cingulum pro molestia carceris. Et fecit.

non de angustiis ... canonicorum

petrus nisi mandatum angeli. Et addidit angelus. Circumda tibi vesti-
mentum tuum et sequere me. Et exiens sequebatur eum. et nesciebat
quia verum fiebat per angelum. i. non putabat in rei veritate fieri. sed yma-
ginaria visione ostendi. Unde sequitur. Estimabat se visum videre et hoc
sibi ostensum ymaginaria visione. Transeuntes autem primam custodiam et secundam
i. custodes carceris custodie deputatos. et secundam i. duos centuri-
ones. Vel primam custodiam i. primum centurionem cum suis. Venerunt in atrio ad
portam ferream que ducit ad civitatem que putatur fuisse in atrio sive
ceteris. Carcer enim habebat atrium et erat in altiori parte civitatis venientibus
ex civitate et ultro aperta est eis. Et exeuntes processerunt vicum unum
et continuo discessit angelus ab eo ut sciret se in rei veritate eductum
esse. qui putabat sibi hoc ymaginarie ostensum. Et petrus ad se reversus
i. ad mentem suam. quia fuerat in magno stupore. dixit. Nunc scio vere quia
misit dominus angelum suum et eripuit me de manu herodis et de
omni expectatione plebis iudeorum. Et considerans ubi esset venit
ad domum marie matris iohannis qui cognominatur marcus ne ... Erant
ubi erant multi congregati causa orationis ut orarent pro petro. Et nocte
pulsante petro ad ianuam egressa est puella ut videret nomine rode.
Et ut cognovit vocem petri pre gaudio non aperuit ianuam. sed intro-
currens nunciavit petrum stare ante ianuam. et dixerunt illi insanis. Illi
scientes petrum incarceratum esse. Illa autem affirmabat rem sic se habere. Illi
autem ex eis dicebant. Angelus petri est. Hic quidem locus dicit quod habeat an-
gelum dignitate anime ut unaquaque ab ortu nativitatis sue habeat
angelum sibi in custodiam deputatum. Petrus autem perseverabat pulsans. Et [illegible] Et annuit eis. vel
Et cum aperuissent viderunt eum et obstupuerunt. Et annuit eis ma-
nu ut tacerent. ut sub silentio miraculum viderent vel audirent. qualiter
forte ideo ne clamore gaudentium adventus eius in civitate divulgaretur. Et
narravit. quomodo eduxit eum dominus de carcere. et ait. Nunciate hec
iacobo et fratribus eius. iacobo. s. alphei episcopo iherosolimorum quia alter iam fuerat
decollatus ab herode. Et egressus alia nocte abiit in alium locum
metu herodis et iudeorum De morte herodis

Facta autem die post eductionem petri de carcere erat non parva
conturbatio inter milites et custodes quid nam factum esset de petro
unde apparet quod clausum invenerunt carcerem aliquin non esset ambiguum
eum evasisse. Herodes autem cum requisisset eum et non invenisset. diligenter
inquirens de custodibus utrum ignorassent quid nam factum esset de eo. iussit eos
adduci ad se ut vindicaret in eos. non tamen vindicavit dominus sed permisit
re ut solutio petri nulli noceret. Iminente ei negocio de tyro et sydone in-
herodes a iudea in cesaream palestine propinquam tyro et sydoni. Erat autem iratus
nocere tyriis et sydoniis quibus iratus erat. Ad audientes herodis et tyri
et sydonii venerunt ad blastum qui erat cubicularius herodis et eo interpre-
tante thesaurorum eius. quia erat amicus eorum et patronus et ex persuasione
consiliarii sui herodes non eis poterat sustinere inimicicias regis. Ideo
in. Statuto autem die herodes vestitus veste regia sedebat pro tribunali
et concionabatur ad eos. herodes blandiens eis. Populus autem
acclamabat dei voces et non hominis. i. exhibebat ei laudes et obla-
ciones et non homini. Et dum adulatoriis favoribus de..

tos sibi diuinos honores nō respuerēt. respiciens sursū se uidit imi-
nere capiti suo et assistente. insidere in funiculo angelum .i. bubonem mor-
tis eius nuncium. et tunc ut ait iosephus inclinauit se ad eos q̄ sibi
applaudebant et dixit eis. En ego deus uester morior. Iacebat enim mo-
rum instar .v. dies mortuus. Et confestim ut habetur in hystoria percussit
eum angelus dn̄i .i. ficta ē uindicta super eum. quia per .v. dies uariis dolo-
ribus cruciatus ē et corrodebant uermes uiscera eius et ita paulatim consumptus
a uiuentibus exspirauit. De agrippa filio herodis in cuius regno fugerunt discipuli.
Reliquit autem filium qui dictus ē agrippa nō cognominatus herodes qui
adhuc rome erat. nec habuit totum regnum patris sed partem. habuit
autem fratrem dimidium tetrarchie et dimidie ultra iordanem. Vel legitur q̄ fideles
de iudea imminente euersione ierusalem ad ammonicionem angeli secessi
sunt in regno agrippe istius .s. filii herodis agrippe. hic cessat iudea et
Et nunc redit hystoria ad ordinem suum et incoauit secte aplim .13.
continuatur ei q̄d supra dictum ē collectum factum a fidelibus anthyochie
missum pauperibus in ierusalem per barnabam et paulum. Quod enim insertum ē de
herode de morte iacobi et liberacione petri. q̄ incidens fuit. Post eum
ergo de reditu barnabe et ~~pauli~~ pauli a ierosolimis in hunc modum
Verbum autem dn̄i crescebat et multiplicabatur. Barnabas autem et paulus
reuersi sunt a ierosolimis assumpto secum iohe qui cognominatus marcus post
expleuerunt ministerium. Erant autem in ecclesia q̄ erat antyochie prophete eos qui
uenerant a ierosolimis prophete et doctores inter quos erat symon qui
~~...~~ cognominabatur niger. et lucius cyrenensis. et manahen. q̄ erat
herodis tetrarche collactaneus .i. eodem lacte nutritus. et possunt ide-
accipi prophete et doctores. Vel potest ita distingui prophete de futuris et docto-
res de preteritis. Et uide q̄ iste symon dictus ē a colore niger si sit
latinum uocabulum. Vel si ē hebreum. dictus ē niger quasi ascendens .s. de u
tute in uirtutem. Niger est hebreum et interpretatur ascendens. Ministrantibus
autem illis dn̄o et ieiunantibus dixit eis spiritus sanctus. Segregate michi
barnabam et paulum in opus ad quod assumpsi eos. Quo audito consilio
spiritus sancti transmiserunt paulum et barnaban in ierusalem ad petrum iaco-
bum et iohem. qui erant ibi. Qui gauisi sunt audito mandato angeli
Vel spiritus sancti. et ieiunantes et orantes imposuerunt eis manus in
modum ordinandorum. Verum autem per manuum imposicionem alia ordinis
solempnitate circa eos celebrauerint incertum ē. nec de ordinacione apostolorum
aliquid legitur nisi q̄ dn̄s imposuit ~~...~~ eis manus. De petro tamen certum
habetur q̄ antyochie missa celebrauit. De petro tamen certum
de ordinacione quod dictum ē eis a dn̄o. hoc facite in meam commemoracionem
onem. Et licet nō interfuerint barnabas et paulus. tamen quia postea eleua-
ti sunt ad apostolatum consilio spiritus sancti forsan in hoc cum aliis fuerunt simile
grati. nec alia solempnitas ē ordinacionis circa eos celebrata. Et multi
in primitiua ecclesia sine hac solempnitate ordinacionis ad sacerdotium
promoti sunt. etiam multi layci sine dyaconatu et precedentibus ordini-
bus sacerdotes facti sunt. Et imponentes eos manus dimiserunt eos et
ipsi quidem missi sunt a spiritu sancto eodem duce in insulis q̄ separat eos a certis
abierunt seleuciam et inde nauigauerunt cyprum. Et cum uenissent

... agrippa filio herodis ... fugerunt discipuli   hic cessat iudea incoauit ... 13.

salaminam predicabant verbum dei in synagogis iudeorum [illegible]
diviciarum et habebant secum in ministerio predicacionis iohannem qui cognominabatur
marcus. Quod paulus et barnabas converterunt sergium proconsulem.
Et cum perambulassent universam insulam cypri scilicet usque ad paphum in-
venerunt quendam virum magum pseudo prophetam iudeum cui nomen
erat bariesu qui erat cum sergio paulo viro prudente qui erat homo
magne dignitatis. Erat proconsul id est secundus a consule. Hic accersitis
barnaba et paulo desiderabat audire verbum dei. Tunc resistebat eis
elymas magus. Et vide quod alterum est interpretacio alterius. Elymas enim est iste. Paulus
[illegible] magus et sic nomen artis maleficorum appropriatum est isti. Saulus
autem qui et paulus repletus spiritu sancto intuens in eum dixit. O plene
omni dolo et omni fallacia fili dyaboli et inimice omnis iusticie non desinis
subvertere vias domini rectas. Nota quod deinde est paulus qui et paulus. Unde hic primo
eius fit mencio a sergio paulo ad fidem converso dictus est paulus. Vel sicut
fit mencio de hoc nomine paulus. Volunt origenes dicere quod apostolus
nominis fuit dictus scilicet saulus et paulus. Vel in accepcione apostolatus
primo sortitus est hoc nomen ut qui primo a saulo persecutore dicitur
paulus. De superbo factus est humilis. Per paulo dictus est paulus quod modicum
humilis. Unde quasi nomen suum interpretando dicit se minimum apostolorum. Vel
autem XIIII° anno a passione domini promotus ad apostolatum cum barnaba et
titulus pauli vocabulum et primo profectus ad magisterium gentium apostolus
patris consonat ecclesiastica hystoria ubi legitur precepisse apostolis
passionem per XII annos predicarent in iudea. XIII° postea
anno ceperunt paulatim transire ad gentes. Unde in exordio [illegible]
omnino expulerunt a finibus iudee. Et nunc ecce manus domini super te
id est vindicta dei excedet in te. Et eris cecus lumine capitis. Et confestim
ad tempus solem materialem quod non vides solem iusticie per fidem. Et continuo
cecidit in eum caligo et tenebre et circuiens in modum cecus ut ducerent eum [illegible]
[illegible] tunc proconsul viso miraculo credidit super doctrina domini admirans.

De discessu iohannis ab eis.
Cum autem a papho navigassent paulus
et barnabas cum eo venerunt pergen civitatem pamphilie et tunc
iohannes discedens ab eis reversus est iherosolimam. Unde venerat cum eis et
forte reprehensibilis fuit causa quare discessit ab eis. Et quia habebat
et hec fuit causa dissensionis inter paulum et barnabam. Postea pergentes quidam
inferius paulus vero et barnabas venerunt antiochiam pisidie quia
additum est ad differentiam alterius antiochie quod dicitur antiochia syrie et ingressi
in synagogam die sabbati sederunt ut audirent legem et non predicarent
synagogam die sabbati sederunt quia audierunt legem et non predicarent.
Post leccionem autem legis et prophetarum dixerunt ad eos principes synagoge.
Viri fratres si quis est in vobis sermo exhortacionis dicite. De predicacione
pauli et barnabe in synagoga.
Surgens autem paulus et manu silencium indicens aggressus est facere graciam sinonem ichonio
silencium indicens aggressus est facere gratum [illegible] audire ut [illegible]
alacrem. Viri israhelite et qui timetis deum audite. Deus
plebis israel patres nostros elegit et exaltavit plebem cum essent incole in
egypto [illegible] in brachio excelso eduxit eos in manu forti et per
XL annos sustinuit mores eorum in deserto introduceos postea [illegible]

ꝓmissā destruens . vii . gētes q̄ habitabāt ī t̄ra . sorte distribuit eis t̄rā
q̄ post . cccc. l . ānos . et intelligendū ē a natiuitate ysaac . a cui nat̄ite
usq; ad exitū isrl' de egypto fluxerūt ꝑ cccc. v . postea cōpletis
xl . ānis ī deserto . et . v . ī t̄ra chanaan . diuisa ē terra . Et ita a na
tiuitate ysaac usq; ad diuisionē t̄re fluxerūt . cccc.l . āni . Et post
hec quasi . cccc. l . ānos dedit dn̄s ꝑplō suo iudices . q' exinde fuit ꝑplus dei sub
iudicibus usq; ad tēpus samuelis ~~sic eī habet̄ ī cronicis hebreorū~~
Et exinde postulauerūt regē et dedit eis saul q' regnauit xl
ānis cōputatis simul ānis samuelis sic eī habet̄ ī cronicis hebreorū
Et eo sublato de medio suscitauit eis dauid regē cui testimoniū ꝑ
hibens ait . Inueni virū sc̄dm cor meū . Ex cui9 semine suscitauit
deus ihm̄ saluatorem isrl' . cui9 aduētū ꝑco fuit iohēs . Viri fr̄s
fr̄es gn̄is abrahā et qui ī vob sūt de gētib9 timētes deū vobis
sp̄alit' v̄bū salutis hui9 missū ē . Q' eī habitat ī ihrlm̄ et pricipes
ei9 hūc ignorātes et ihm̄ . ignorātes etiā voces ꝓphataꝝ q̄ ꝑ oē
sabbatū legūt̄ adiudicātes eū morti eas ī pleuerūt . nescientes
Deus v̄o suscitauit eū t̄cia die a mortuis et visus ē . xl . dieb9 ab
hiis qui simul ascēderūt cū eo de galilea ī ihrlm̄ . qui usq; nūc sūt
testes ei9 ad plebē et nos vob ānūciam9 eā q̄ ad patres n̄ros ꝓ
missio fc̄a ē . qm̄ hāc de9 adimpleuit filiis n̄ris resuscitans ihesū
Notū ig̊t' sit vob viri fr̄es q' ꝑ hūc ī missio pec̄coꝝ vob ānūciat̄
ab oīb9 . s . pctīs q̄b9 nō potuistis ī lege moysi iustificari . q' credit
ī hūc iustificabit̄ . Videte ḡo ne sitis cōtēptores ne veniat sup
vos v̄dicta dei . Que cōtēptorib9 minat̄ ī hūc modū . Videte cō
tēptores et admiramini ~~q' opus operor ī dieb9 v̄ris qd~~ et dispa
rebitis q' opus operor ī dieb9 v̄ris qd nō credetis . i . q' nō credetis
q' opus operor ī dieb9 v̄ris . s . incarnationē Quare trāsierūt ad gentes
Exeuntib9 aūt illis rogabāt ut ꝑ ī sequenti sabbō loq̄rent̄ adhuc
in synagoga . Et cū egrederet̄ de synagoga multi iudeoꝝ et
aduenaꝝ . i . gentiliū vel iudeoꝝ de disꝑsione venientū secuti sūt
paulū et barnabā . Sequenti v̄o sabbō pene vniūsa ciuitas
cōuenit ut audiret v̄bū dei . Q' videntes iudei repleti sūt . zelo iu
dio qui cōmoti ceperūt cōtradicē hiis q̄ dicebāt̄ a paulo blasphe
mantes . blasphemi9 est eī q' ex inuidia obloq̄t̄ virtuti . Tūc replen
zelo dei paul9 et barnabas cōstant' dixerūt . Vobis oportebat ꝑ
mū loqui v̄bū dei . iux̄ v̄bū dn̄i dicentis . nō sū missus nisi ad o
ues ~~isrl'~~ q̄ perierūt dom9 isrl' . s; q' repellitis illud et idignos vos
iudicatis eterne vite ecce cōuertim̄ ad gentes . Et nō cū hoc legat̄ hic dictū
ē a paulo et barnaba ī anthyochia pisidie . q' nō ī iudea s; ī syria
. In pleris; t̄n locis legit̄ deīn ab aplīs ī iudea . s . cū vellet
trāsire ad gentes post ꝑ xii . ānos p̄dicatū ē ī iudea . Eterne
nō moueat te q' potuit vtrobiq; dici . Sic eī p̄cepit nobis de9
Posui te ī lucē gentiū ut sis eis filius usq; ad extremū t̄re
Et sūt ī ꝑsona v̄ba patris ad filiū ac si diceret p̄r filio . Misi te ut
post tenebras īfidelitatis usq; ad t̄minos t̄re gentib9 disse

Ꝺ

eīn dic̄ ; alii dic
vita e eta ꝑ g

minantes lucem veritatis usque ad terminos terre. Licet enim specialiter dominus sit caput
non est contrarium quod hic legitur de domino et paulo. quia tanta est unio capitis et corporis
membrorum ut quod domini est capiti membra domini reputent sibi. Unde [...]
ipse persecutionem membrorum imputat afflictam sibi. dicens Saule saule quid me persequeris. De recepta predicatione a gentibus

Audientes autem gentes mentionem de recepta predicatione a gentibus et credentes
de salute sua gavise sunt et magnificabant deum et crediderunt
multi ex eis. Iudei tamen zelo et livore indignati concitaverunt
mulieres religiosas et primarias civitatis et excitaverunt persecutionem
in paulum et barnabam et eiecerunt eos de finibus suis.
At illi excusso pulvere pedum in eos quod precepit dominus illis venerunt
yconium. Et ingressi civitatem locuti sunt in synagoga. et credidit
copiosa multitudo iudeorum et grecorum et demorati sunt ibi
multo tempore fiducialiter predicantes. dominus predicationem eorum confirmavit
miraculis. Nonnulli tamen de iudeis in incredulitate permanentes
suscitaverunt et ad iracundiam concitaverunt animos gentium adversus
credentes. et divisa est civitas aliis iudeis faventibus aliis apostolis
Et cum factus esset impetus gentilium et iudeorum cum principibus suis ut
contumeliis afficerent apostolos et lapidarent .i. lapidibus fugarent
eos. confugerunt ad civitatem lycaonie. scilicet lystram et derben et
cum hic dominus sit venerunt lystram unde consequentia sinonime in sequenti
ubi dicitur. Erat quidam infirmus lystris. postea dicitur fuit lystre. lystris
nomen civitatis multiplicem habet declinationem ut dicitur lystra
lystrorum. vel lystris indeclinabile. Unde sequitur. Erat vir quidam moraba
quod grecos consonat ubi habetur Paulus et barnabas erant et clauduserat vir
in lystris. Erat autem vir iste infirmus pedibus et claudus ex utero
matris sue. et sedebat quia nec ambulare nec stare poterat neque umquam
numquam ambulaverat. Hic audivit paulum loquentem. Qui intuitus
paulus et videns spiritum suum revelante quod haberet fidem ut salvus fieret
scilicet tantam quantam ad salutem sufficeret. vel videns quia salvandum se crederet
dixit magna voce. In nomine domini ihesu christi surge et ambula. Et erexit se
super pedes tuos rectus. et statim exiluit et ambulavit. Turbe autem
cum viderent quod fecerat paulus putabant ipsum et socium barnabam
deos esse et in forma humana eos apparuisse et levaverunt vocem
suam dicentes. Dii similes facti hominibus descenderunt ad nos et vocabant
barnabam iovem. quia prior esse videbatur. paulum vero mercurium quia fuisse
minor ordine eorum iove communiter qui eloquentie et litterarum magister
creditur et facundia prestare hominibus putabatur. Unde mercurius
dicitur medius currens inter aures et linguas continens a latinis dicitur. a grecis
hermes. quod interpres dicitur. Sacerdos quoque iovis qui erat in civitate ad immolandum
voluit presentare barnabe ut ioui afferens tauros ad immolandum
dum et coronas. vel ad ornatum faciendum templi more ritu gentilium
vel ut capitibus eorum imponeret ad ornamentum aut pro alia aliqua
religione nobis ignota. Quod autem audierunt paulus et barnabas
quod divinos honores vellent eis exhibere sciderunt vestimenta sua

q̄d sepe fecerūt iudei audita blasphemia i deū. et phibuerūt
sibi talia cohiberi dicētes se esse hoīes mortales q̄m ī poci9 ve
nerūt ut eos reuocarēt ab ydolatria et vix sedauerūt t̄bas
ne sibi imolarēt. De persecucione quā passi sūt.
Demorātibȝ aūt illis et docētibȝ i lystris supuenerūt ab yco
nio et antyochia iudei et cōcitatis turbis in psecucione
pauli lapidabāt eū et eiecerūt eū. q̄si vile cadauer. existimā
tes eū mortuū eē. de q̄ lapidatione ad corinthios loquēs ait. Se
mel lapidatus sū. Postea discipuli ei9 circūdederūt eū assisten
tes ei et respirauit. et nescientibȝ iudeis surrexit ē i ciuita
tē et cōualuit. Et postera die pfectus cū barnaba i derben
et pdicauit ibi sicut fecit i lystris. Postea redierūt p easdē
ciuitates p quas venerāt cōfirmātes frēs i fide et cōstitu
ētes i magnis ciuitatibȝ pbros .i. epōs. q2 eo tpe eodē noīe
cēsebāt epi et pbri. et q̄uidē cōstituerūt p se epōs q2 citi9
ingrūni et iterū vterqȝ aplus ad eos esset rediturus. Et cū rede
untes trāsissent lystrā et yconiā venerūt ad antyochiam
psidie. et trāseuntes psidiā venerūt i pamphilia regionē i
qua est ciuitas pergen i q̄ locuti sūt vbū dei. Et descēderūt in
ytaliā. et inde nauigauerūt antyochiā vn̄ pri9 exierāt segre
gati a spū scō ad predicationē euāg̃ij. De questione circūcisionis determinati. iiij°.
Cumqȝ venissent antyochiā et cōgregassent
fideles antyochenos renūciauerūt eis quāta fecit de9 per
eos i gētibȝ et morati sūt ibi nō modico tpe cū discipulis. Et
dū ibi morati fuerīt descēderūt q̄dā de iudea xp̄iani adhuc
iudaizātes et fuerūt de secta phariseorū. et facta ē nō mi
nima sedicio int̄ eos. et paulū et barnabā. q2 pdicabāt fidē
absqȝ legalibȝ ad salutē nō sufficere et cōsētiebāt eis multi
veri cōsuetudine ibuti. Et statuerūt ut p hac lite dirimēda
ascēderēt ipsi ad maiores aplōs .s. ad petrū et iacobū epm
~~in ierosolimā~~ ierosolimorū. Et ascendit paul9 cū barnaba as
sūptis et tyto sed ipē pfi ad galathas. et q̄ descēdūt de iudea
ascēdūt cōt cos q̄dā de hēsi .s. phariseorū ad fidē cōuīsi. Cū
cū vēissent ierosolimā et eēnt i pñcia aplōrū petri et iacobi
et seniorū surrexerūt cōt paulū et barnabā dicētes. Opz
circūcidi fideles et sruare legē moysi. Et audita vtrīsqȝ ptis
sniā cōuenerūt apli et seniores ut iudicarēt sup hoc. Et p9
multā disceptacionē et iquisitionē factā int̄ aplōs et seniores
surgēs petr9 et rōnabilit̄ ostēdit nō esse iponēdū fidelibȝ
iugū legis. q2 ipē cōsilio dei baptizauat corneliū et gētibȝ
pdicauit vbū euāg̃ij et de9 pdicationē ei9 cōfirmauat fidē
mūdans corda eorū anteqȝ baptizarēt visibilit̄ mittēs sup eos
spm scm. nec iudicent eis obseruationē legaliū. Qd g9 tēp
tātis iponēre iugū sup ceruices discipulorū q̄d neqȝ nos neqȝ
pres nr̄i portare potuim9. Et statim paul9 et barnabas recepit

¶ Portare. exodi. iii°. Quāg9 moysi grauēs. Sz vr̄ q lex sit min9 grauis. q2 addiat
euāgeliū sine lege. Qui viderit mulierē ad cōcupiscēdū eā. Et illud. Si qs
pcuserit te i vnā maxillā pbe ei et altam. Dicdm q cerimonialia cessauerūt. et
grauiora erāt. legalia pcepta pmanserūt. Vn̄ lex grauior ppt multitudinē ceri
monialiū. q2 grauit̄ puniebat. Itē q2 lex frenabat ex timore. euāg̃m sinit ex a
more. ibi tēpalia. hic spūalia pmittūtur. hic cōfert grām. ibi non.

narrantes quanta ipsum signa et prodigia fecerit deus in gentibus per eos et tacebat multitudo audiendo eos. De sermone iacobi fratris domini.
Et facto silentio locutus est iacobus adherens verbo petri. Viri fratres audite me. Symon narravit quemadmodum deus primum visitavit gentes vocans eas ad fidem et testimonia prophetarum et inductis testimoniis duorum prophetarum auctoritate potest similiter produci diffinitiuam sententiam. q. propter quod ego iudico non inquietari eos qui ex gentibus convertuntur ad deum. Sed consulo ut dirigamus ad eos epistolam ut abstineant se ab ydolatria et fornicatione et suffocato sanguine. Ydolatria siquidem in gentibus maxime pullulavit. Fornicacio que naturale quodam et nullius reatus reputabat inter gentes. ideo specialiter detenuerunt apli ista prohibere gentilibus. Erant etiam proni ad effundendum sanguinem. Consueverunt etiam bibere sanguinem immolatum diis suis. Ideo specialiter prohibitum est a sanguine fundendo vel bibendo. Quare ad literam prohibuerunt esum suffocati et sanguinis non est satis perspicuum. Et placuit hoc consilium iacobi apostolis et senioribus. et de communi consensu elegerunt viros per quos mitterent epistolam in hunc modum paulo et barnaba. s. iudam. s. et sylam. et premissa est salutatio. Epistola missa conversis ex gentibus.

Apostoli et seniores fratres his qui sunt antiochie et syrie et cilicie fratribus ex gentibus salutem. Fuit autem post salutationem litere tenor epistole. Auditum est quia quidam descendentes a iudea turbaverunt vos subvertentes animas vestras. volentes certis ritibus vestris imponere onus legis. ideoque de communi consensu decrevimus eligere viros et mittere ad vos cum carissimis viris nostris paulo et barnaba. Visum est enim spiritui sancto et nobis nichil imponere oneris quam ut omnes abstineatis ab immolatis simulachrorum. a sanguine suffocato et a fornicatione. a quibus abstinentes bene agetis. valete. Quomodo consolati sunt conversi ex gentibus.

Descenderunt igitur paulus et barnabas antiochiam. et duo illi missi sunt cum eis. Cumque descendisset congregata multitudine tradiderunt eis epistolam. Et audita consolatione de iugo legis non imponendo sibi gavisi sunt fratres de gentibus. Iudas autem et sylas cum essent prophete consolati sunt eos et multum confortaverunt in fide. Non est autem hoc preteriendum quod de prefato ascensu suo ierosolimam pro dirimenda lite predicta scribit apostolus ad galathas in hunc modum. Deinde post annos quatuordecim a conversione mea. ascendi iherosolimam cum barnaba. assumpto et tito et contuli cum eis euangelium quod predico in gentibus. ~~Iudas autem et sylas~~ Ex quo annorum numero colligitur quod eodem anno quo paulus ascendit ~~cum essent prophete~~ iherosolimam. s. xiiii. a conversione sua. petrus ascendit ~~xxv.~~ anno romam. et eodem anno sedit in cathedra episcopali in qua sedit. xxv. annis. Quatuordecim vero et. xxv. xxxix. reddunt. Vicesimo autem anno neronis colligitur a conversione beati petri in sedem romanam. s. ultimo anno neronis. qui est annus a conversione pauli. Cum ergo passi essent petrus et paulus et sic xxxix a conversione pauli passus est. cum conversus esset ad fidem paulus conversus eodem anno quo dominus passus est. Ergo nerone passi sunt xxxix anno a passione domini. qui fuit ultimus neronis ... Si autem legitur aliquando paulus conversus ad fidem secundo anno a passione domini intelligendum est secundo anno emigrationis eodem ~~anno~~ vero claudii alibi dictum est. Primo quo anno a passione domini. s. iiii. anno claudii ...

Ex quo annorum numero colligitur

ascendit petrus romam et sedit in cathedra episcopali .xx. annis sub claudio qui
regnavit .xiiii. annis et nero post eum totidem annis. De tempore quo petrus
Potest autem queri quo tempore sedit petrus sedit antiochie et quo rome
in sede antyochena. Constat enim quod sedit antyochie .vii. annis
in sede episcopali quod notatur de .vii. illorum .xiiii. temporis intelligi quod a passione
domini fluxerunt usque ad eius promotionem in sede romana. Post hos vii.
autem annos quibus sedit in sede antyochena consilio domini de ihrlm quo
invenit ascendit romam. Sed in ascensu transiit per antyochiam ut confir
maret subditos suos in fide et ut habetur in cronicis substituit sibi enochium
inde in sede antyochena. Et in hoc transitu per antyochiam redargutus
est a paulo. quia comedens cum quibusdam fratribus de iudea. timens eos moles
tie dissimulabat cibos et ita cogebat gentes iudaizare. Unde paulus
ait. Cum venisset cephas antyochiam in faciem ei restiti. De causa dissen
Eo autem anno quo ascendit petrus sionis inter paulum et barnabam.
de antyochia romam. paulo et barnaba antyochie remanentibus
erat quidam procurator in iudea qui per violentiam volens sibi usurpare potestatem
constituendi summum ~~sacerdotem~~ pontificem et mutandi pro arbitrio suo et
ut posset summum ~~facere~~ sacerdotem. unum vel duos constituebat in eodem
anno. Et videntes iudei quod non posset ei resistere petierunt ab eo licen
tiam consulendi gaium imperatorem romanorum ut eius voluntate hanc potestatem
obtineret alioquin desisteret. et concessit eis. Et cum misissent nuncios ro
mam. erat ibi agrippa. filius herodis agrippe. quem pater discedens in manu
gaii dimiserat. Gaius autem differebat eum mittere in iudeam nisi dimittit
propter teneritatem iudeorum cum ipse teneritatem etatis eius. Iste audiens per cu
ipsi sui agentium intercessit pro eis et optinuit. et rescripsit gaius pro
curatori ut ab huiusmodi exactione desisteret et destitit. Et rescripsit
iudeis ut super hoc gratias agerent agrippe ad cuius intercessionem hoc
optinuerant. Et iudei significaverunt ei ut mitteret eis agrippam
et faceret eum super eos regem et dominum. Ipse tamen adhuc distulit. Postea vero
quam visum est ei misit eum in iudeam. non tamen reddidit ei totam terram patris sui
quam totum regnum optinuerat integre. Sed dedit ei galaaditidem regio
nem. scilicet ultra iordanem terram duarum tribuum et dimidie tribus. et dedit
ei potestatem constituendi summum sacerdotem in ihrlm pro arbitrio suo quam re
gnavit procuratori. Iste fuit agrippa in cuius regnum secesserunt
fideles a iudea in inimicitiam excidio ihrlm. ab angelo percussus sicut
habetur supra in mathim. Sed nunc prosequimur de paulo et barnaba qui adhuc
demorabantur in antyochia evangelizantes verbum dei. et iudas abi
erat. Sila cum eis remanente. Post aliquot dies visum est eis commodum
iterum per civitates in quibus predicaverunt verbum dei et visitare fratres
et confirmare eos in fide. Barnabas autem voluit habere in comitatu
suo iohannem qui cognominatur marcus. paulus vero noluit. quia. Non est assu
mendus qui in fronte aciei constitutus nimis trepide steterit. et quia
timore mortis a predicatione destitit. qui scilicet a pamphilia discedens
reversus est in ihrlm. Iacobus non erat assumendus ad predicationem ne alios
malo exemplo lederet. Et factum est dissensio ut discederent ab invicem. Et
exponitur eos secti. quia discesserunt non odio commoti. sed a spiritu sancto ad

claudius quod
pontifex

claudius

claudius

De dicto pauli

hoc excitati ut divisi pluribus locis predicarent et plures lucrifacerent. Ex eo autem quod
Barnabas autem assumpto marco navigabat cyprum. Ex eo autem quod
huiusmodi dimitte cum precendit fuisse eius cognatus. Legitur autem quod hic
consobrinum. Paulus autem profectus est assumpto sila quem duo ad hec
romanus fecit ut ei comparet cooparet et perambulabat syriam et ceteram
16 liciam. Postea venit in derben et lystram ubi erat quidam nomine
thymotheus filius mulieris vidue. vel iudee natus de patre gentili
cui perhibebant testimonium religionis omnes fideles qui erant lystris
hunc constituit paulus episcopum. Sed circumcidit eum propter tollendum scandalum non
ne scandalizarentur. Conplerent enim servitium. non quia legalia post tollenda et
tante clavis esset necessaria paulatim enim non subito iudeis erant tollenda
quia cum honore erat sepelienda erat. Postea eduxit secum paulus
thymotheum. et transiens per civitatem precipiebat observari decreta aplorum et
seniorum qui erant in ierusalem et ecclesie confirmabantur et multiplicabantur. Quod
Transeuntes autem frigiam et prohibiti sunt apli ne irent quo volebant
galatie regionem volentes ire in asiam minorem prohibiti sunt. Voluntas
secundum quod scrutabar corda hominum quod tunc non essent credituri predicacione
spiritus sanctus sciens dare canibus et ipsos de conceptu predicacionis
dampnari. Voluit etiam has provincias aliis aplis reservari. Philippus
nam et iohannes predicaverunt in asia minori. Lucas in bythinia. Prohibiti
fuerunt a spiritu sancto sunt prohibiti. et ita due cause redduntur. Vel quia distinare
fuit ab huiusmodi provinciis. Vel ne sanctum darent canibus. Vel quia destinate
erant a spiritu sancto aliis aplis. Asya minor iohanni. Bythinia luce. Ubi
autem agit diffenendo de primiciis et decimis dandis sacerdotibus et temporale
ptria dicit causam. Dicit ei quod deus providens suis sine alimonia temporali
ab huiusmodi provinciis discipulos propter famem prohibuit propter illa. Sed qui erant in
imminet famem in qua helena sustentavit pauperes fratres qui erant in
ierusalem. que facta est anno quarto claudii. Hec fuit hec helena uxor abigenorum
scrutinii. Sed regina abigenorum cuius amore captus est rex abigenorum
noctem et eam in uxorem accepit. et concepit ex eo. Et cum nocte dormiret
cum ea et posuisset manum suam super ventrem pregnantis audivit vocem
ab eo in hunc modum. Vide ne ledas puerum quia magnus futurus est in
mundo. Et audita voce huiusmodi stupefactus dixit hec verba. Et
sic. Postea puerum natum cum magna diligencia nutrivit et multis
mortuo patre adhuc puer factus est rex. Et commendavit in iudea helena
Et hec est cui commendavit. quod audiens unum deum coli a iudeis huiusmodi
eundem et suscepit circumcisionem et ritus iudeorum. In media laborantes
veniens ierusalem. invenit fideles fratres in ierusalem laborantes copiam
erat tempus famis. et emit frumentum undique quod tulit in ierusalem. Et cum adhuc
ad emendum. et sustentavit fratres qui erant in ierusalem. Et cum rediit in iudeam
in iudea nunciatum est ei quod mortuus esset filius eius et statim rediit in iudeam
et fecit extrahi cadaver de sepulchro et reponi in masseola. et in altero
et fecit non longe a ierusalem. construxit duo masseola et in altero corpus suum
posuit corpus filii. et precepit cum moreretur suum corpus
reponi et sic factum est. et adhuc apparent vestigia masseolorum constructorum. De visione
tamen multi decepti et masseolum helene. que apparuit paulo
michil

Circumcidit eum. Sed quomodo circumcidit eum. contra galatas v. Si circumcidimini christus nichil
vobis proderit. Circa iam scriptum erat quod non circumcideretur. Sed hoc propter scandalum non
dimittit veritatis vite. Dicimus quod hoc factum fuit propter scandalum quia adhuc erat
tenera fides. et ne videretur dampnare legem.

Cumque ptransissent i asya paul9 et socii ei9 venerunt troadem et ostensa e paulo visio p nocte. Apparuit ei ei vir macedo .i. angelus illi9 gentis assimilatus viro macedoni pcurate vel forma spuali stans et deprecans eum et dicens. Transiens i macedoniam adiuva nos. Ex hoc verbo videtur fuisse ho non angel9 non enim exigerent angeli auxilio nisi dei. Sed hoc ait angelus accepta psona macedonum. Ut aut vidit visum statim quesivimus pficisci i macedoniam certi facti q vocasset nos de9 evangelizare eis. Et nota quidem e assumptum. Hic primo ostendit lucas se comitem fuisse pauli. Forte et tunc primo adhesit ei. Unde nusquam i precedenti ait venimus sed ubique venerunt et similia. Hic aut primo connumerat se sociis pauli. Unde q dr Erat vir macedo stans. Sup hoc verbo stans habetur glosa. Angeli semper stare dicuntur. cum plerisque adherentes i ... ... persona paschali sedit angelus ... e ei sed i hoc libro cu legitur i ... emendatur scietur sed errat. In ... Navigantes aut a troade recto cursu venimus samotraciam. Et sequenti die neapolim. Et inde philippis q e prima civitas macedonie. Et ... colonia civitas illa. ... Ibi aut ... et colonia q a novis cultoribus ... vel cultura ... Eramus aut in hac urbe diebus aliquot. Et die sabbatorum egressi sumus extra portam iuxta flumen ubi videbatur esse oratio. ...

(Capitulum xvi sequitur de ...)

Et sedentes loquebamur mulieribus que convenerant. Et mulier quedam noie lidda purpuraria civitatis tyatirenorum audiebat nos loquentes. Potest aut intelligi purpuraria quia vendebat purpuram vel quia forte erat de semine regio. Vel purpuraria quia texebat purpuras vel quia vendebat ... Cum aut baptizata esset et domus eius tota deprecata est nos dicens. Si iudicastis me fidelem domino esse introite in domum meam et manete. Et coegit nos. Adhuc ei abhorrebat ... gentilium ... iudeorum.

(Capitulum xvi sequitur de muliere purpuraria.)

Factum est aut euntibus nobis ad orationem puellam quandam habentem spiritum phytonem obviare nobis ... Potest aut intelligi phytonissa. Vel per spiritum phytonem ... arte magica. Vel spiritum phytonem ... i sacra scriptura ... nomine phytonissa. Vel dicitur phytonissa quia per phytonicum spiritum suscitationem mortuorum operatur arte magica. Ut illa que ad petitionem saulis ... samuelis. Vel potius quia per eam spiritus immundus ... Hec aut species artis magice ab apolline phyton ... i ... est et ab eius cognomine nominata est. Dicitur etiam phytonissa que a spiritu phytonico possidetur et ea utitur quasi organo suo ad divinandum. Qualis hic potius videtur. Et erat questuosa dominis suis quia multum percipiebant eius divinatione ... Hec subsecuta paulum et eius

(De spiritu phytonico a puella eiecto.)

phitonissa

socios clamabat dicens. Isti homines servi sunt dei excelsi qui annunciant
vobis viam salutis. et sic clamabat multis diebus. forte per leni ~~[illegible]~~
nature. vel potius spiritu sed spiritum phytonicum ut per eam verum [illegible]
loqueretur urgeret. Condolens autem paulus [illegible] post eum clamare ab ea. Et conversus
spiritui immundo. Precipio tibi in nomine ~~[illegible]~~ ihesu christi exire ab ea. Et exiit
eadem hora. [illegible] ut ubi [illegible] per eam spiritus [illegible] sumerent
ret. Videntes autem hoc domini eius scientes quod [illegible]
incommodum apprehenderunt silam et paulum et deduxerunt [illegible]. Isti
ad principes et ~~[illegible]~~ eos magistratibus offerentes dixerunt [illegible]
conturbant civitatem nostram cum sint iudei nova quedam religionis
predicantes quam non licet nobis recipere cum simus romani. Iam [illegible]
decretum erat a romanis ut nullus deus de novo coleretur nisi ap-
probante senatu. Et concurrit adversus eos [illegible] et magistratus miserunt
eorum tunicas iusserunt eos virgis cedi et flagellatos [illegible]. Qui [illegible]
in carcerem precipientes custodi ut diligenter custodiret eos [illegible]
accepto mandato misit eos in carcerem interiorem. pedes eorum strinxit

Media autem nocte paulus et silas De motu carceris. Et dum media
[illegible] laudabant deum. Et [illegible] fundamenta
nocte oraret. subito factus est terre motus [illegible] qui erant in carcere
[illegible] carceris commota sunt. ostia aperta vincula omnium [illegible]
[illegible] non solum pauli et sile sed et aliorum. Experrefactus autem
custos carceris et videns ianuas carceris apertas [illegible]
gladio voluit se interficere [illegible]
Et cum esset paulus in medio tenebrosi carceris videns [illegible] custodi [illegible]
[illegible]. Nichil tibi feceris mali. [illegible] et quos custodi [illegible]
hic sumus. [illegible] sibi volebat [illegible] ~~[illegible]~~
putabat omnes incarceratos aufugisse. et petito lumine [illegible]
introgressus est custos carceris. et tremefactus [illegible] paulus [illegible] ~~[illegible]~~
facta [illegible] in tremorem [illegible] paulus [illegible]
[illegible] procidit paulo et sile ad pedes ~~[illegible]~~ ut salvus fi
educens eos de carcere ait. [illegible] me domini oportet facere [illegible]
Ad quem illi. Crede in deum ihesum et salvus eris tu et domus tua. et [illegible]
Et locuti sunt ei verbum domini et omnibus qui erant in domo eius. et [illegible]
in illa hora lavit plagas eorum et baptizatus est et [illegible] Quod a magistratibus sunt dimissi

Cumque perduxisset eos ad domum [illegible] in domo sua credens in deum
apposuit mensam. et letatus est cum omni domo sua [illegible]
Et cum dies factus esset miserunt [illegible] ad custodes carceris [illegible]
[illegible]. Dimitte homines illos [illegible] despectos. [illegible]
illos ne plures credant. [illegible]
[illegible] custos carceris verba hec paulo [illegible]. Ad quem paulus [illegible]
dimittamini. nunc [illegible] exeuntes ite in pace. [illegible]
[illegible] nos in carcerem flagellatos publice [illegible]
homines romanos [illegible] romano [illegible] subiectione [illegible]
[illegible] et libertate romana donatos. et nunc occulte nos e
iciunt. Non sic. sed veniant ipsi. et inde nos eiciant. Et [illegible]

natū eēt hoc ingratitudinib9 timuerūt audito q romani eēnt et venien
tes eduxerūt eos et rogabāt ut egredentur de urbe · Et exeuntes
introierūt p lidiā et visis frīb9 consolati sūt eos · C Et inde pfecti
venerūt thessalonicā ubi erat synagoga eorū · et paulus scdm consuetudinē ·17·
introivit synagogā · et p sabbata tria sabbata disserebat eis de scripturis adaperiens
xp̄m mortuū et resurrexisse · et crediderūt aliqui ex eis et adiuncti
sūt paulo et syle et mulieres nō pauce · et de colentibus et gentib9
multitudo magna · Zelantes aūt iudei et assumentes quosdā ma
los de vulgo concitaverūt civitatē adversus eos · Quomodo ceciderunt in insidia eorum in
Et venientes ad domū iasonis apud quē hospitati fuerant accusatur eum
fuerūt · querebat eos producere in populum et nō invenientes eis putantes a
iasone fuisse occultatos traxerūt iasonē et quosdā frēs ad principes
civitatis dicentes · Isti sūt qui orbē concitant quos suscepit iason · et
ipsi suscipientes eos faciunt contra decreta cesaris regē aliū dicen
tes esse q cesarē et concitaverūt principes adversus eos et accepta
satisfactione a iasone et ceteris dimiserūt eos ut sicut in eos publica
fuit manuū iniectio · Forte iason et alii frēs negaverūt se suscepisse
eos · Et ita si confessi sūt satisfecerūt · et p noctē dimiserūt pau
lum et sylā in beroām · et introierūt in synagogā iudeorū et predicaverunt
Et illi · et multi de hiis crediderūt et mulieres honeste nō pauce ·
Et audientes iudei q erant thessalonice · Quod paulus athenis fecit
quia a paulo predicatur verbū dei in beroe · venerūt illuc commoventes
multitudinē · et statim dimiserūt paulū frēs usq ad mare · quia
magis persequebantur eū iudei eo q erat dux verbi · Sylas aūt et thimo
theus remanserūt ibi · Qui aūt deducebant paulū perduxerūt eū usq ad
athenas · Et videns civitatē ydolatrie deditā · cito remisit ad thimo
et sylā ut venirent ad eū · Et venerūt · Et disputabat cū paulo epy
curi · q ponebant felicitatē hoīs in sola voluptate corporis · Stoyci
in sola virtute aīe · Et ipi se differentientes · impugnatores apli unani
miter contendebant dicentes · Quid vult seminiverbius iste dicere · Ille semi
nator erat verbor · Iste messor morum · Et de huiusmodi messione expecta
tur esse · et uberē fructū · Alii aūt dicebant · novorū demoniorū videtur annuncia
tor esse · et apprehensum duxerunt ad ariopagū · i · ad vicum martis in quo
erat templū martis · qa athenienses singulos vicos denominabant
a diis quos colebant ut vicus in quo colebatur mars vocabatur ario
pagus · qz ar[illegible] dicitur mars · vicus in quo colebatur pan vocabatur pa
nopagus et a singulis diis singulos vicos denominabant · Erat aūt
vicus excellentior ariopagus qz ibi erat curia ingratitudinum et sco
le liberaliū artiū · De ara ignoti dei
Et eū eēt paulus in medio phorū dicebant · Nova que tu infers auribus
nris · possimus scire que sit hec doctrina nova · q · d · possemus rōnem
reddere singulis quidem dicis · Stans gº paulus in medio ariopagi dixit · Viri
athenienses p oīa iudico vos superstitiosos · Preteriens et vidi simulacra
vra · Invenit aūt inveni arem cuius superscriptio erat ignoto deo · vel igno
noti dei · Pesti dicatur hec ara dedicata ē ignoto deo · Singulis eī aris
supponebant titulus · Quē ignorantes colitis hunc ego annuncio vobis · hic ē deus q fecit mundū et oīa que in eo sūt · i q primus
ergo annuncio vobis · Hunc inquit deū ignoti cui hanc arā consecrastis
monemur · et sumus · Quod aūt hec ara illi deo ignoto consecrata ē historia ac
tum non dicit · id in medio ē supple hec · scilicet dicere · Qui philosophi athenienses dixerunt
deum nature patri ·

Et videns civitatē · Levit · xix · Nō odies fratrem tuum et ego nō infirmor · Pulcre debemus dolere videntes
peccatores et corrige · Glosa · super in · ib · Ita peccat qui fratrem peccantem videt et tacet sicut
qui peccanti nō indulget · Gal · vi · Si preoccupatus fuerit homo in aliquo delicto · vos qui spirituales estis et cetera

Ariopagus

Die autem dominice passionis videntes philosophi qui athenis erant tenebras factas
super universam faciem terre non potuerunt causam invenire in naturalibus causis. Et diu [illegible]
Tandem ad hoc adducti sunt ut dicerent quod deus noster pateretur. Et [illegible] aram et simul
athenienses. Constituamus aram illi deo. Et dedicata est ara et super
scriptus est titulus. ignoto deo. ~~dixerunt philosophi~~ Et cum vellet offerre [illegible]
cautum et victimas illi ignoto deo. dixerunt philosophi. bonorum [illegible] non
eget. Sed facietis genuflexiones ante aram eius et supplicationes. Huic deo ignoto assi
non querit oblationes pecorum. sed devotionem animorum. Hunc deum ignotum annun
ciabat eis paulus. asserens eum mortuum fuisse et resurrexisse et resurrectione
disse in celum. in fine orbem iudicaturum. Et cum audiret in resurrectione
mortuorum quidam irridebant eum. quidam autem non respondebant [illegible] de medio
bant. dicentes Audiemus te de hoc iterum. Et quidam fuit dyonisius unus
eorum. et quidam adherentes ei crediderunt. inter quos fuit dyonisius
ariopagita. quem postea ordinavit apostolus episcopum corinthiorum. Et supplementum [illegible] De dyonisio ariopagita.
omnis modum quod pretermittit historia actuum in [illegible] ad confortationem pauli.

Iste dyonisius magister erat in ariopago. et communis ad disputationem pauli
paulo de facili credidit. tamen non misi post longam disceptationem [illegible] adhuc cum paulo
confessus est se credere. Sed post multam disceptationem [illegible] et statim ait dyonisius
disputaret. forte transiit cecus per viam coram eis. et statim dixit ego statim [illegible]
paulo. Si dixeris huic ceco in nomine dei tui vide et si viderit [illegible]
Sed ne utaris verbis magicis. quod forte nosti verba que habent [illegible] de virgine [illegible]
ego prescribam tibi formam verborum. In nomine ihesu christi nati de virgine. Et crucifixi et
crucifixi mortui qui resurrexit et ascendit in celum vide. Et eadem verba [illegible]
tollerentur suspicio precepit paulus dyonisio ut ipse eadem verba [illegible] et statim vidit [illegible]
in eadem forma verborum dixit dyonisius ceco ut videret. et statim videns [illegible]
fessus est se credere. Et cum audivisset paulus athenis et [illegible] venit
venit corinthum. et ibi invenit quendam iudeum nomine aquilam cum uxore sua [illegible]
priscilla. quos sepe commendat apostolus ubi salutat [illegible]
pervenerant de ytalia. iudeis omnibus ex edicto claudii [illegible]
eius expulsis. eo quod uxorem eius agrippinam [illegible] iniuriam [illegible]
quam habebat cum eis adeo [illegible] ad [illegible] eo quod [illegible]
Et hospitatus est paulus apud aquilam et priscillam eo quod [illegible]
ceret quam ipse conspiciat [illegible] de proprio labore manuum suarum [illegible]
rebus. scilicet artem scenofactoriam. faciebat enim tentoria sive [illegible] vel [illegible] vel [illegible]
quibus necessaria erant indigenis terre propter immoderatum calorem vel umbra. [illegible]
ut dicitur ars scenofactoria a scenos quod est umbra [illegible] Et cum [illegible]
alios a scenos quod est [illegible] fumus erant et fumi [illegible] eos [illegible]
sylas et tymotheus de macedonia ubi dimiserat eos [illegible] et [illegible] de pedibus [illegible]
[illegible] contradicentibus [illegible]
predicationem. [illegible] quod precepit dominus excussit pulverem [illegible] in testimonium ad [illegible]
monium illis dicens. Sanguis vester super caput vestrum. [illegible]
vos [illegible] ab [illegible] sed quod primitus [illegible] gentiles [illegible]
tes. Et migrans inde transiit ad domum cuiusdam [illegible]
cuius domus coniuncta fuit synagoge. Hec est hec [illegible]
to. cui epistolas scripsit apostolus. qui eius fuit discipulus. quem [illegible] archisynagogum [illegible]
cyrisensem episcopum ordinavit. Et crispus est crispus archisynagogus [illegible] credidit [illegible]
cum universa familia sua. ille scilicet de quo apostolus ait scribens ad corinthios. Crispum et
Gratias ago deo meo quod neminem ex vobis baptizavi nisi crispum et gaium [illegible]
Et apparuit dominus nocte paulo per visionem. dicens. Noli timere sed loquere. Et [illegible] paulus
[illegible] quia ego tecum sum. et nemo apponet manum ut noceat tibi. [illegible]
it ibi per annum et sex menses. Quod iudei conturbaverunt gallione proconsule.

Ars scenofactoria

Insurrexerunt autem iudei unanimiter in paulum et rapuerunt eum ad presenciam gallionis · qui erat proconsul achaie regionis in qua erat corinthus et accusauerunt eum quod contra legem predicaret · et locutus est gallio ad eos · Si argueretis hominem istum de aliquo scelere manifesto super eo iudicarem sed quia disceptacio est de lege vestra non curo iudicare · Et videntes gentiles quod non faueret proconsul parti iudeorum coram eo apprehenderunt sosthenem principem synagoge et percuciebant eum · et nichil erat cure proconsuli. Paulus vero cum adhuc sustinuisset dies multos et esset in cencris qui est portus corinthi · ascensurus nauem ut nauigio veniret in syriam totondit comam quam nutriebat quia fuit nazareus ex voto · Nazarei enim ad tempus ex voto comam nutriebant et completo tempore voti radebant eam et igne succensam ponebant · Quidam codices habent totonderunt · unde quidam referunt hoc ad aquilam et priscillam · sed hoc et aliqui ad paulum hoc referunt · nazarei

Et venit paulus in syriam ducens secum aquilam et priscillam · Quod disputabat cum iudeis · Et cum venisset ephesum ingressus synagogam disputabat cum iudeis · Et rogantibus illis ut cum eis maneret non consensit sed valefaciens fratribus dicens iterum reuertar ad vos deo volente profectus est de epheso dimittens ibi aquilam et priscillam. Ipse autem perambulauit galaciam et frigiam confirmando fratres. Et cum esset ephesi aquila et priscilla venit ephesum quidam iudeus nomine apollo alexandrinus genere vir facundus et potens in scripturis. Iste baptizatus erat baptismo iohannis et iam credebat christum esse messyam in lege promissum et recte senciebat de patre et filio sed nil adhuc audierat de spiritu sancto. Et cum viderent eum aquila et priscilla fiducialiter predicare assumpserunt eum et diligencius exposuerunt ei viam dei. Verum autem baptizauerint eum baptismo christi non legitur. Cum autem vellet venire corinthum aquila et priscilla et ceteri fideles qui erant ephesi scripserunt fidelibus qui erant corinthi ut susciperent eum ne abhorrerent eum tamquam ~~fidelem~~ iudeum. Et cum venisset corinthum multum contulit cum fratribus qui erant corinthi. Vehementer enim iudeos conuincebat. Vnde multum confirmati sunt fratres. Quod baptizati sunt qui baptismo iohannis acceperunt

Factum est autem cum apollo esset corinthi ut paulus peragratis superioribus partibus veniret ephesum et inueniret quosdam discipulos a iohanne baptizatos nondum tamen in fide confirmatos quia post baptismum non acceperant manuum impositionem et interrogauit eos. Accepistis ne spiritum sanctum credentes .i. per manuum imposicionem qua datur spiritus sanctus. At illi. Sed neque si spiritus sanctus est audiuimus. Ad quem iohannis (?) · Ad quos ille · Non sufficit baptismus iohannis. Et statim baptizati sunt in nomine domini ihesu christi. Et cum imposuisset eis manus post baptismum acceperunt spiritum sanctum et loquebantur variis linguis quia quidam eorum prophetabant predicantes futura. Erant autem omnes fere xii · forte xi · vel xiii · apostoli ~~fuerunt~~ erant. et appositum est se ad sacramentum. et predicauit ibi cum fiducia per tres menses disputans et suadens de regno dei. Et qui prius prohibitus erat a spiritu sancto predicare in asia minori · nunc eodem spiritu inspirante predicabat. Cum autem predicaret ephesi exposuit (?) patet quia admiranda sunt iudicia dei. Quidam obstinati et in incredulitate permanentes maledicebant doctrine eius coram omni multitudine. Discedens vero ab eis segregauit discipulos disputans in scola cuiusdam tyranni .i. nobilis vel forte nomen proprium est illius a quo domus cognominabatur in qua docebat discipulos suos tamquam reges scolas. Et hoc fecit per biennium. Et in eodem biennio scripsit epistolam primam ad corinthios et faciebat deus virtutes magnas et miras per manus eius ita ut super languidos supponebantur semicincia

aliter · Sed neque de spiritu sancto mencionem audiuimus

Totondit comam. Sed videtur peccasse nutriendo comam cum cerimonialia abolita essent quia ipse dicit galatas v. Si spiritu ducimini non estis sub lege. Responsio. In principio sicut paulus aliquid de legalibus quia predicabat iudeis ne videretur destructor legis nec erat peccatum seruare legalia donec euangelium esset confirmatum. Preterea votum nazareorum non omnino erat cerimoniale sed morale quia abstinebat a vino et quibus ad hoc poterat obseruari.

Semicincia

Dicitur autem semicincia vestes tantum ab uno latere pendentes. vel quedam zone vel quedam
capitis ornamenta. vel quedam genus sudarii quo hebrei vtuntur quo labo-
rantes sudorem abstergunt. De precio nominis ihesu.

Videntes autem quidam exorciste quod ad invocationem nominis domini paulus eiceret
demones cogitaverunt vti eadem forma verborum ad eiectionem demonum.

exorcismus salomonis

quia licet per exorcismos salomonis demones eicerent. non tamen absque labore. Ve-
multo. sed quibusdam herbis et gemmis adhibitis ut tradit iosephus. Adiuro vos per
quo facilius eicerent demones adiurabant eos in hunc modum. Erant autem
ihesum quem paulus predicat. et sic expellebant demones ab obsessis.
filii sceve principis sacerdotum qui frequenter adiurabant demonem de corpore obsessi.
Et dum die quadam adiurarent demonem ut exiret. sed vos qui estis
respondit eis demon. Ihesum novi et paulum ~~novi~~ scio. Sed vos qui estis
Et in eos insiliens verberavit eos egregie et innotuit fama per universam
regionem et irruit timor omnibus exorcistis et magis ut non auderent
ret aplis in hunc modum demones adiurare. Et congregati libros suos
qui per artem magicam invocabant demonibus et combusserunt libros
pauli. Postea paulus proposuit ire iherosolimam. et in romam. premisit autem De tumultu
tymotheum et erastum in macedoniam ad parandas collectas que mitti excitato per demetrium
declararunt in iherusalem. Ipse autem ad tempus remansit in asya.

Et facta est in tempore illo turbatio magna in epheso. et ymagines argen-
Demetrius enim argentarius qui faciebat edes et ymagines
teas dyane convocavit eiusdem operis opifices et locutus est eis in hunc

Argentarius

modum. Scitis quia huiusmodi artificio multum nobis lucri adquiritur.
paulus autem predicat non esse deos manufactos. Hic quod invaluit et magis
eius nichil lucrabimur. et templum dyane pro nichilo reputabitur et replebuntur
tis eius destruetur quam venerabatur vniversus orbis. Et statim ira repleti
clamaverunt vnanimiter dicentes per civitatem. Magna dyana ephesiorum.
sior. Et rapto gayo et aristarcho sociis pauli traxerunt eos in the-
atrum spectaculum scilicet in quo rei puniebantur. Et cum paulus hoc audiret
veniret in theatrum non formidans se obicere morti. dissuasum est ei a

C 20.

busdam amicis ~~eius~~ suis propter concursum populi. C. Postquam autem cessavit tumul-
tus vocatis paulus discipulis exhortatus est eos et valefaciens eis
profectus est in macedoniam et in athenas. Ubi cum fuisset tribus mensibus
posite sunt ei insidie a iudeis in syriam navigaturo.
collectas. olim cum esset paganus viator

mercator
Cantabit vacuus
coram latrone via
tor

bunt quod consilium ut rediret in macedoniam ut ita
eum de sociis suis profecti sunt recta via. et precedentes nos
sustinuerunt nos troade. Nos vero navigavimus
post dies azimorum a phylippis que est prima civitas macedonie. Una autem sabbati
diebus veniunt troadem ubi demorati sunt septem diebus. crastino profecturus in cenaculo
cum ibi pernoctaremus disputabat paulus cum eis copiose
et protraxit sermonem usque in mediam noctem et erant lampades copiose in cenaculo
ubi congregati eramus. De mortuo resuscitato a paulo

Et cum sederet quidam adolescens super fenestram et grauaretur sompno cecidit
de tercio cenaculo deorsum et sublatus est de terra mortuus.
et dicebatur euticus. ad quem cum descendisset paulus incubuit super
eum et complexus eum dixit. Nolite turbari anima eius in ipso est.
hoc autem agit ut tolleret desperationem ab eis. adolescens
Puella non est mortua sed dormit. Et suscitatus est adolescens

[ad]duxerunt viuum et consolati
sunt non minime. Hic ad litteram predicacionis occurrit occasio cum agonis
in ostensione miraculi confirmaretur doctrina pauli. ut arcius infigeretur cor
dibus memoria magistri ab eis discessuri. Nos autem ascendentes nauem
nauigauimus in asson ut ibi suscepturi essemus paulum. sic enim dispo
suerat per terram iter facturus. Et cum redisset ad nos assumpto eo veni
mus mitilenem. Proposuerat enim paulus transnauigare ephesum ne mora non
fieret ei in asia. festinabat enim si possibile esset ut in die penthecostes esset ihero
solimis. A mileto enim ephesum non nauigauit. sed misit ephesum et
uocauit maiores ecclesie. et uocati venerunt miletum et exhortatus
est eos. dicens. Ecce ascendimus iherosolimam. Ecce ego alligatus spiritu sancto me ad
id compellente. vado in iherusalem que in ea ventura sint mihi ignorans. nisi quod
spiritus sanctus per omnes ciuitates mihi protestatur quod vincula et tribulaciones me ibi ma
neant. Illis enim prenunciauit spiritus sanctus de ipso quod non ipsi. Sed nichil horum
vereor. nec facio animam meam. i. vitam preciosiorem quam me. i. quam
animam meam. dummodo consummem cursum meum et ministerium quod accepi a
domino ihesu. testificari euangelium gracie dei. Et nunc ecce scio quia amplius
non videbitis faciem meam. Et post multam exhortacionem positis
genibus vna cum omnibus illis orauit. et procumbentes super collum pauli
flentes osculabantur eum dolentes maxime de eo quod dixerat. quia faciem
eius non essent amplius visuri. et deduxerunt eum vsque ad nauem. Cum autem

Capitulum xxi.

abstracti ab eis transfretantes multas vrbes et regiones venimus tyrum
vbi mansimus. vii. diebus inuentis ibi discipulis quibusdam per spiritum prophe
tantibus paulo predicentibus que illi euentura erant in iherusalem et dissuadentibus
ne ascenderet. Postea profecti simus deducentibus nos omnibus cum vxoribus
et filiis vsque foras foras venerunt vsque foras ciuitatem et valefacientibus
eis ascendimus nauem. illi autem redierunt in sua. Nos vero ascendimus
ptolomaydem et salutatis fratribus mansimus cum eis vna die. De hoc

Altera autem die venimus cesaream et agabus predixit paulo
introiuimus domum phylippi dyaconi. Huic erant quatuor filie
virgines prophetisse predicentes paulo quod erat ei euenturum in iherusalem. Et
cum moraretur ibi per aliquos dies superuenit propheta a galylea nomine agabus
Qui cum venisset ad nos tulit zonam pauli et ligans sibi manus
et pedes ait. Hec dicit spiritus sanctus. Virum cuius hec zona est sic alliga
bunt in iherusalem iudei et tradent in manus gencium. Hec audientes rogabamus
eum nos et qui erant loci illius ut non ascenderet in iherusalem. Et respondit Quid
facitis flentes et affligentes cor meum. Ego non solum alligari sed eciam mori
in iherusalem paratus sum propter nomen domini ihesu christi. Et cum possemus ei dissuadere
quieuimus dicentes. Domini fiat voluntas tua. Postea preparati ascendimus
in iherusalem. et nonnulli de discipulis qui erant in cesarea nobiscum. adducentes
secum iasonem hospitem nostrum. Et cum venissemus iherusalem libenter exceperunt
nos fratres. Sequenti autem die introiuit paulus nobiscum ad
iacobum qui erat episcopus iherosolimorum. de quo dicit beda super hunc locum
quod. xxx. annis rexit ecclesiam iherosolimorum. s. vsque ad. vii. annum
neronis. quia secundum iosephum et eusebium dicitur quod perpetuus
dicit. quod postquam precipitatus est de templo. Ubi legitur lapidatus. et potuit esse
quod postquam precipitatus est de templo lapidauerunt eum quia vile erat quidem. Sed
dicitur interfectum qui mortuum iacobum. vii. anno neronis palam est non esse an
tequam quod legitur in epistola clementis. qui iuxta tenorem illius epistole dicit

se mandatum accepisse a petro cum successit in apostolatum ut post eum per
te iacobo apostolo epistolas destinaret ut ab eo instrueretur. Hic cum iacobus post
mortuus sit .vii. anno neronis et petrus biennio post ad .xxiiii. conter
hoc nichil est. De eo quod oportuit de consilio secundum legem

Cum autem intrasset paulus ad iacobum collecti sunt seniores et ex
consuetudine narrabat per singula que et quanta fecerit deus in gentibus
per eius ministerium. Qui cum audissent magnificabant deum. et dixerunt
paulo. Vides frater quot milia sunt in iudeis qui crediderunt. Omnes isti legalia
sunt emulatores legis. volentes cum fide suscepta observare legalia et eis odibilis es
et audierunt a te quod predicas abolitiones legis et eis audientibus te
es quasi destructor legis moysi. Convenient quia [illegible] audient cum te venisse
[illegible]. Unde consilium ut sacrifices secundum legem moysi quod [illegible] de te
quod hunc votum [illegible] ut sit appareat falsa opinio quam [illegible] nos philo
Et statuerunt de eis conversis in iudeis ad fidem conversis [illegible]. Et dixit
observatio legalium durat par ne ponerent spem in eis. Primo
.iiii.or synodos in primitiva ecclesia iherosolime celebratos. Secundo
substituendo mathie. Tertiam de electione .vii. dyaconorum. Quartam
de legalibus. quia statutum est conversis ad fidem ex gentibus non esse
dum omnibus legalium. qui ascenderunt paulus et barnabas de anti
ochia in ihrlm. Quarta de quo hic agitur quia [illegible] constituti sunt in eo
veri iudeos a legalibus observandis dum non ponerent spem in eis.

Obligatus est a preside

Altera die purificatus paulus
cum quatuor viris intravit templum cum eis et oportuit oblationem fieri
fieret aliquis. Consummatis autem .vii. diebus iudei qui venerant de asia propter
festum alii. Consummatis autem .vii. diebus iudei qui venerant de asia viderunt paulum. cum vidissent eum in templo quia viderant trophimum ephesium
deambulare cum eo per civitatem putaverunt quod introduxisset eum in templum
plurium hominem .s. gentilem et concitaverunt omnem populum contra eum. Hic
manus in eum dicentes. Viri fratres israhelite adiuvate. Hic est homo
qui contra populum et legem et locum istum predicat ubique terrarum. et insuper gentiles
les induxit in templum et contaminaverunt locum sanctum. Commota est tota
ipsa civitas. et facta est dissensio populi. et apprehendentes paulum traxerunt
eum extra templum et clauserunt ianuas ne fugeret in templum. Et quesierunt
eum occidere nunciatum est tribuno cohortis .s. claudio lysie qui missus
fuerat a felice preside. Et cum assumptis militibus et centurionibus
cucurrisset. videntes eum desierunt percutere paulum. Et apprehendit eum
tribunus et iussit eum ligari cathenis duabus donec de causa eius cognosceret
et iussit eum duci in castra. Et cum non posset audire pre tumultu iussit eum duci
in turrim regiam. Et cum venisset ad gradum. ferre ad gradum a militibus
vel ad gradum domus regie. portabatur paulus a militibus propter vim
populi. sequebatur enim eum omnis populus clamans. Tolle eum. ad mortem. Et
cum induceretur paulus in castra ait tribuno. Licet mihi loqui aliquid ad
te. Ad quem tribunus. Nosti grecam linguam. Ait. Non. Locutus est
ei tribunus grece. ne intelligerent. Nonne tu es egyptius qui ante
hos dies concitasti tumultum et duxisti in desertum .iiii.or milia
virorum sicariorum. Iosephus dicit quod cum paucis militibus et potuit [illegible]
venit cum pauciorbus postea habuit plura.
Egyptius iste parte magicam sibi confingebat nomen prophete et [illegible]

Odibilis factus es. Bernardus. Carpens vicia scio me offendere viciosos .s. qui aut
ex hac re mihi molestus fuit ex hoc sibi testis est quod viciosus sit.

De .iiii.or sinodis primitive ecclesie

xxxᵒ. milibus iudeorum eduxit eos per desertum ad montem oliveti volens intrare in ierusalem ut eam caperet. sed occurrit felix preses cum multis militibus armatorum. fugatur cum eum paucis. et alios occidit. Respondens paulus tribuno ait. Ego sum iudeus non egyptius a tharso cilicie non ignote civitatis municeps. Non est natus tamen in tharso sed in oppido galilee nomine giscallo. Quo capto a romanis translatus est in tharsum cum parentibus et ibi est educatus. Unde ab educatione dicit se tharsensem licet in giscallo fuit natus. sic christus dicitur esse nazarenus cum tamen in bethleem sit natus. Non tamen educatus in tharso sed in municipiis adiacentibus civitati. Unde non vocat se civem sed municipem a municipio et territorio civitatis in quo nutritus est. Dicuntur autem municipia vicina iura civitatis que munera debita vel tributa solvunt civitati. Cum cognitus a preside permissus esset loqui populo. In sequentibus quare magis declaratur quare se dixit paulus civem romanorum. Et est summa quia patres sui propter obsequia diligentia sibi compararunt gratiam romanorum et donatus est ab eis libertate romanorum ut putaretur civis romanus ipse et heredes sui et sic iure hereditario habebat paulus consortium romane civilitatis. Rogo te permitte me loqui ad populum.

Unde natus sit paulus

Municipia

C. 22

Et permissus cepit loqui ad populum hebraice. Quod audientes magis prestiterunt ei silentium. Viri igitur fratres ego sum hebreus natus in tharso cilicie. nutritus in hac civitate secus pedes gamalielis. et ab eo eruditus. et fui emulator legis sicut et vos et persecutus sum christianos. cuius rei testis est princeps sacerdotum. a quo litteras accepi in damascum ut si quos invenirem christianos ibi vinctos perducerem ierusalem. Postea persecutus est quomodo percussit eum dominus cecitate in via et quomodo conversus est et baptizatus est ab anania. et quomodo post multum temporis de damasco rediit in ierusalem. Et dum oraret in templo factus in extasi vidit et audivit christum dicentem sibi. Festina et exi velociter de ierusalem. quia non recipient testimonium tuum de me. Ad quem ipse respondit. Domine ipsi sciunt quia ego persequebar sectatores nominis christiani. et sanguinem lapidatoris stephani custodiens vestimenta lapidantium. quasi dicat. Debet eis sufficere hoc exemplum conversionis mee. Et dixit ad eum. Vade quoniam ad nationes mittam te longe. quasi dicat. Nec propter hoc credent tibi iudei. ideo mittam te ad gentes. que cum longe quasi alio loco sunt. Audiebant usque ad hoc verbum in silentio audissent. Cum se civem romanum dixit cum iudei. audito quod destinatus esset gentibus unanimiter vociferati sunt proicientes vestimenta sua. et pulverem iactantes in aerem pre magnitudine tristicie quam furorem exprimentes dicentes tribuno. Tolle de terra hominem huiusmodi. Non est ei fas audire eum. Et iussit eum tribunus duci in castra. i. in turrem. s. illam que dicebatur anthonia et agrippina. et cedi flagellis et torqueri. ut ita non occiderent eum tormentis eius faciant. Et cum astrinxissent eum loris dixit paulus astanti centurioni. Licet vobis flagellare hominem indampnatum. i. de nullo reatu ordine iudiciario convictum. Quo audito. accessit centurio ad tribunum. d. Quid acturus es. hic homo civis romanus est. Et accedens tribunus ad paulum quesivit ab eo an romanus esset. Et confessus est. Et ait tribunus ad paulum. Ego multa summa pecunie hanc civilitatem emi. Ego igitur paulus in ea natus sum. quia patres sui ut premissum est aliquod gignerent eum compararunt sibi gratia romanorum civilitate romana donatus est ipse et in heredibus suis. Et statim discesserunt qui erant eum torturi quia timuit tribunus

Emulator legis. Beda. Non narrat hoc ad elationem. sed propter veritatem.

audito q esset civis romanus. De scisma[te] nato i[n]t[er] iudeos [...] paul[i]
Postera aut[em] die volens scire diligent[er] cum accusaret[ur] paulu[s] a iudeis
solvit eu[m] et iussit sacerdotes convenire et o[mn]e co[n]siliu[m]. et p[ro]ducens
paulu[m] statuit illu[m] int[er] eos et cepit pala[m] loqui co[n]silio. Viri fr[atr]es
inq[ui]t Ego o[mn]i co[n]scia bona conversat[us] su[m] apud deu[m] usq[ue] i[n] hodiernu[m] diem.
Et stati[m] p[ri]nceps sacerdotu[m] ananyas p[re]cepit astantib[us] ut percuterent os
ei[us]. q[uas]i ostendere gloriatis. Ad que[m] paul[us]. Percutiet te deus paries
dealbate. q[uas]i d[iceret]. Vindicabit i[n] te de[us] o ypocrita. qui cu[m] sedeas s[ecundu]m legem
[ca]thedra[m] moysi. q[ue] s[ecundu]m lege[m] vid[er]is iudicare. et iudicas ordine legis. qui
q[uia] cu[m] r[e]p[re]hendis me blasphemu[m]. no[n] me iudicas ordine legis. Vel forte q[uia]
p[re]cepit blasphemu[m] eo[rum] extra eductu[m] ab o[mn]i p[o]p[u]lo lapidari. Vel destruct[i]o[n]e
iur paul[us] de abolitione sacerdotu[m]. d[icens]. Percutiet te de[us]. q[uas]i d[iceret]. destruct[us]
de[us] sacerdotiu[m] tuu[m]. s[cilicet] sacerdotiu[m] iudeor[um]. Et q[ui] astabant dixerunt. Principe[m]
in[u] sacerdote[m] maledicis. Tu[n]c paul[us] ait. Nesciebam fr[atr]es q[uia] princeps e[st]
esse sacerdotu[m]. Ren[uu]ea[m] si hoc scire[m] reus essem. Scriptu[m] e[st] en[im]. princ[ipe]m
p[o]p[u]li tui no[n] maledices. Vel q[uia] iustice ait se nescire. i[d est] sacerd[otem]
iudeor[um] reprobatu[m] esse. S[ed] licet noverit h[oc] t[ame]n no[n] se habebat ergo
tu[m]. cu[m] in parte r[espo]ndit instruens alios ut modest[ia]s se habere[n]t
latos suos. Tu[n]c timens paulus i[m]petu[m] iudeor[um]
movit scisma int[er] eos. Et cu[m] p[er]ciperet esse[n]t pharisei [...]
o[mn]ib[us] p[ro]fessus e[st] se esse de secta phariseor[um] [...]
ut ita co[n]siliaret sibi animos eor[um] ut b[e]n[e]ficio illor[um] [...] pharise[i]
alior[um]. Et cu[m] p[ro]fessus ess[et] fca e[st] dissensio magna int[er] [...]

Tunc ex[s]urgentes quidam Q[uo]m[od]o d[omin]us co[n]fortavit paul[um]
phariseor[um] pugnabant p[ro] paulo co[ntra] saduceos dicentes. Nihil
mali invenim[us] i[n] ho[m]i[n]e isto. q[uas]i d[iceret]. Si sp[iritu]s locut[us] e[st] ei vel angel[us] [...]
co[ntra] saduceos d[icere] p[er]venit. negantes sp[iritu]m e[ss]e vel angelu[m]. ne discerpere[tur]
Et cu[m] facta ess[et] ma[gna] dissensio. timens tribun[us] ne discerperet[ur]
paul[us] a saduceis. s[cilicet] volentib[us] eu[m] rapere iussit milites descendere
et rape[re] eu[m] de medio eor[um] et duce[re] eu[m] i[n] castr[a] et sic fcm e[st]. Seque[n]
ti aut[em] nocte apparuit d[omi]n[u]s paulo. d[icens]. Co[n]stans esto. sicut [enim] testificat[us] es [...]
testificeris et i[n] ihr[usa]l[e]m. sic op[or]tet te et rome testificari. Coniuratio [...]

Facta aut[em] die collegerunt se q[ui]da[m] ex iudeis [...] vel biberent donec [...]
Et devoverunt se maledictio[n]i si comederent vel biberent [donec] occider[ent]
paulu[m]. p[ro] quo i[n] greco h[abe]t anathematizaveru[n]t. Et accesseru[n]t ad principes
q[uam] .xl. viri. qui hanc coniuratione[m] fecerunt. Devotione devovimus nos nihil
sacerdotu[m] et seniores dicentes. Devotione devovim[us] nos. Nunc ergo vos notu[m] [...]
gustaturos donec occidam[us] paulu[m]. P[er]suadete tribuno ut [...]
h[abe]t p[ro]ducat eu[m] ad vos. ta[m]q[uam] aliq[ui]d sciturus certi[us] cognituri [de eo]. Nos vero
vo p[ri]us q[uam] ap[pro]pi[n]quet parati sum[us] i[n]terficere eu[m]. Q[uo]d cu[m] audisset filius sororis pauli
fili[us] sororis ei[us] i[n]travit castra. et nu[n]ciavit paulo. Vocans aut[em]
paulus unu[m] de centurionib[us] ait. Adolescentem hunc p[er]duc ad tribunu[m]
habet e[ni]m aliq[ui]d i[n]dicare ei. Et cu[m] venisset adolescens. Tu[n]c dimisit
posuit ei dolos et i[n]sidias iudeor[um] co[ntra] paulu[m]. Et tribunus [...]
[ad]olescente[m] tribunus p[re]cepit ei ne alicui hoc i[n]diceret. Et vocatis
duob[us] centurionib[us] ait illis. Parate milites [ducentos] ut eant usq[ue]
cesarea[m] pedestres. s[cilicet] et equites septuaginta. et lanceari[os] ducentos a tertia hora noctis et iume[n]ta p[re]parate ut i[m]ponentes
tres et lancearios. ducentos a tertia hora noctis et iume[n]ta [...]
paulo et comitib[us] suis et p[er]ducerent eu[m] salvu[m] ad felice[m]

presidem. Epistola ad p[re]sidem cu[m] tertullio orat[ore] [...] Claudi[us] lysias
scripsit enim tribun[us] p[re]sidi ep[isto]lam i[n] h[un]c modu[m].

Co[n]scia bo[na]. Q[uo]m[od]o d[icit] co[n]scia bo[na] cu[m] p[er]secut[us] sit xpianos. R[esponde]o. d[icitu]r bo[na] co[n]scia q[uia] no[n] remordebat q[uia] [...]
ignora[n]s faciebat [i]. thi[mo]. i[...] q[uia] xpianu[m] p[er]secut[us] su[m] q[uia] ignora[n]s feci. [...]
licet male.
Scisma. Sciebat ei[us] q[uod] e[ss]et regnu[m] i[n] se divisu[m] i[n] desolabit[ur] [...]
Apparuit. Vn[de] ip[s]e dic[it] [2]. thi[mo]. [...]. D[omin]us m[ihi] astitit et co[n]fortavit me [...]
Nu[n]ciavit paulo. Fr[atr]is p[ro]pt[er] i[n]sidias [...] d[omin]us [...]
oculos venator[um]. p[s]. A[n]i[m]a n[ost]ra sic[ut] passer erepta e[st] [...]

optimo felici presidi salutem. Nec sciant quod in epistolis nostris sciamus. non ei excellencioris persone nomen premisit. qui erat superior persona preside. Postea composuit in epistola sua causam actionis pauli et modum et ordinem actionis. Cumque venissent cesaream miserunt cum paulo tradita epistola presidi statuerunt paulum ante eum. Et epistola perlecta cognito quod esset de cilicia ait preses. Audiam te cum accusatores tui venerint. et iussit eum custodiri in pretorio herodis. Post v. autem dies descendit princeps sacerdotum ananias cum senioribus et cum oratore quodam tertullio qui erat advocatus eorum. Et peroraverunt tertullus apud felicem et in multis accusaverunt paulum. Postea annuente preside respondit paulus ostendens quod nichil dignum morte commisit et quod persequebantur eum iudei pro veritate. scilicet quia predicabat resurrectionem. Et audito quod esset controversia de lege eorum prepediens felix ait. Cum tribunus lysias descenderit. Et iussit paulum esse in libera custodia ut libere posset ingredi et deambulare et non prohiberet quisquam de suis ei ministrare. Post vero aliquot dies venit felix cum uxore sua drusilla et vocavit paulum. Ista iudea erat pulcherrima quam olim concupierat lazius rex amazonum et cum vellet ducere eam negavit. donec quod nullo modo duceret nisi circumcisus. postea circumcidit se et duxit eam.

Quomodo felix voluit extorquere a paulo pecuniam...

Cum autem missus esset felix a claudio preses iudee sollicitabat eam per iudeos ut nuberet ei. et tandem ad hoc inducta est exemplo cognate sue beronice que olim dimisso viro suo nupserat ditiori. scilicet agrippe regi filio herodis agrippe qui habebat terram ultra iordanem. Dimisso igitur priori viro scilicet lazio rege amazonum nupsit drusilla felici. Hec drusilla que erat iudea libenter audivit paulum de fide que est in Christo Ihesu. Et cum disputaret paulus de iusticia et castitate et iudicio futuro tremefactus preses audiens se iudicandum. Vade inquit quod tempore oportuno accersiam te. Hoc autem dicebat sperans se aliquid ab eo accepturum pro paulo. Unde et frequenter accersiens eum loquebatur cum eo.

Biennio autem completo successit festus felici missus a nerone. Si autem intelligatur biennio a presidatu felicis non potest stare cum alio quod supra constitutum esset preses a claudio. Festus autem missus est a nerone qui successit claudio. Si autem intelligatur biennio ab accusatione pauli nec sic potest stare. non enim iam fluxerant duo anni ex quo venerat in iherusalem. Ergo intelligendum est biennio ab accusatione felicis ex quo. scilicet accusatus est a iudeis.

De seditione inter iudeos et gentiles

Orta est dissensio inter iudeos et gentiles in cesarea de honore civitatis. Iudei enim preferebant se gentilibus quia herodes ascolonita qui circumcisionem acceperat fuit conditor civitatis et appellavit eam cesaream in honorem cesaris. Gentiles se preferebant iudeis dicentes quod a gentibus facta est primaria edificatio civitatis que antiquitus redificata fuerit ab herode. dicta est pyrgostratonis. Felix autem primo fovit partem iudeorum donec exhausit marsupia eorum. postea fovit partem gentilium et militibus gentilium dedit licenciam irruendi domos iudeorum et diripiendi bona eorum. Unde accusatus est a iudeis apud neronem et biennio ab accusatione amotus est a presidatu et substitutus est ei festus. Volens autem in fine presidatus sui placere iudeis reliquit paulum vinctum. Festus autem cum venisset in provinciam post triduum ascendit iherosolimam a cesarea et rogaverunt eum principes sacerdotum et primi iudeorum ut iuberet adduci paulum in iherusalem parantes ei insidias ut occiderent eum in via. Festus autem respondit se in cesaream maturius descensurum et eorum accusationem ibi parari ut descendentes ibi audirentur.

Quod paulus accusatus est in multis.

Augustinus. Si veracius sinceriusque consulatur. recte dicitur advocato redde quod accepisti qui contra veritatem steteris. iniquitati adfueris. iudicem fefellisti iustam causam oppressisti et de falsitate vicisti. etiam quod tibi voluntate datur quod suscepisti pro suo dicatur ut dicit augustinus. Cur ... a advocatis aut ex advocatis vir optimus facile quod me agere si quem abstulisti. ... male adesse dedisti. aut redde ad ius pro sua. Felix primo fovit. Ita fuerunt modo quidam iudices et advocati. ... ysaie lix. Conversum est retrorsum iudicium et iusticia a longe stetit. quia corruit in platea veritas et equitas non potuit ingredi.

Demoratus autem festus paucis diebus in iherusalem descendit in cesaream
et sedit pro tribunali. Adductus est autem paulus in medio et acceperunt plures que
est in multis ab hiis qui descenderant de iherusalem sed non poterant probare placere
obiciebantur ei paulo in omnibus rationem reddere. Festus autem volens apud me
iudeis ait paulo. Vis ascendere in iherusalem et de hiis iudicari. Dixit autem
quem paulus. Ad tribunal cesaris sto. ubi me oportet iudicari. Cesar
deos in cesarea misit quam struxit paulus quam paravit herodes cesari. Compositum
ea sedere si quis veniret in cesaream vel quos mitteret iudices. Comm
se paulus dicens. Iudeis non nocui sicut nosti. si quid dignum morte tradere illis
si volo mori. Si vero nichil commisi neque est qui audeat me. Ad cesarem appello
quia cesarem appello. Tunc festus consilio respondens ait. Ad cesarem appellasti
ad cesarem ibis. De hoc quod agrippa rogabat festum

Et cum aliquot dies transacti essent. descendit agrippa in cesaream cum
uxore sua beronice. Josephus dicit beronice. non est intelligendum
quod fuit uxor eius sed quia uxor erat ei soror eius. i. cognomine
hebreum et tenerrime eam diligebat. et imponebatur ei festus
Descendit autem rex agrippa in cesaream audito quod ibi esset festus et
cuisset iudeos apud eum. Iste namque agrippa
acceperat potestatem a romano imperatore constituendi summi sacerdotis
constituit eos sacerdotes qui non erant a deo. Fecit ei in palacio suo
fenestram eminentem unde poterat videre quecumque fiebant in templo
moleste ferentes iudei fecerunt oppositum murum fenestre ut muri
fenestram. Venatur ergo specialiter agrippa rogaturus festum ut in historia
obruet. Causam tamen descensus agrippe non habet in historia
sed josephus supplet. Ad perorauit paulus coram festo et agrippa

Cum autem descendisset agrippa honorifice receptus est a festo
per dies plures moram fecisset cum eo. consuluit eum quid faceret de paulo
lo et exposita ei accusatione iudeorum contra paulum agrippa
paulum. Altera die venerunt agrippa et beronice cum multa ambicione
· i · cum multa turba eos ambiente · vel cum multa ambicione i. cum
desiderio audiendi paulum. Et cum introisset auditorium
et viris principalibus civitatis iubente festo adductus est paulus
festus. Agrippa rex et vos omnes qui simul adestis videtis hunc de
quo universa multitudo iudeorum interpellavit me iherosolimis dicentes
eum dignum morte. ego autem in eo nichil dignum morte
appellavit ad augustum eum romam mittere decrevi. De quo
in videtur eum mittere vinctum et causam eius non significare. Tunc agrippa
te sub hoc rex agrippa. quod non habeo quid certum de eo scribam
C. 26. ad paulum. Permittitur tibi loqui pro te. Tunc paulus cepit de omnibus reddere
more consuetudinis vel quod faciendum silencium
sunt quibus accusabar a iudeis. Beatum me in lege moysi
quod in audiencia tua sum responsurus. cum primus sic in lege
consuetudinem iudeorum. Propter quod obsecro ut pacienter me audias
preceptis est modi confessionis sue. et sunt quo accusabar a iudeis
Et post multos sermones pauli. Dixit festus voce magna. Insanis
paule. multe littere faciunt te insanire. Non insanio inquit optime feste
sed sobrietatis et veritatis verba eloquor. Scit enim rex agrippa
cuius presencia loquor. nichil horum eum latere arbitror neque enim
quicquid horum in angulo factum est. Credis agrippa prophetis. Ad quem paulus
Ad quem agrippa. In modico suades me fieri christianum.

Insanis paule. Insanire dicebat eum quod loquebatur de spiritualibus
carnales qui videntur spirituales loqui de spiritualibus credunt eos insanire.
sap. 4. Nos insaniam vitam eorum estimabamus. et 2. 24. Quod ipsi
hoc de illo propheta dicitur est quod cum mandato domini venit ungere

Opus apud deum non re tantum. sed etiam omnes qui audiunt hodie fieri tales esse qualis ego sum exceptis vinculis meis. non enim vinculatos optavit esse. Et tunc surrexit rex et preses et beronice et qui assidebant eis. et cum secessissent loquebantur ad invicem dicentes. Quia nichil dignum morte aut vinculis fecit homo iste. Et ait agrippa ad festum. Dimitti poterat homo iste si non appellasset ad cesarem. Et decreverunt agrippa et preses quia appellaverat mittendum esse ad cesarem. Et traditus est paulus iulio centurioni cohortis augusti. et preter miserunt ingressus militum qui fuerant missi ab augusto multis habebat romam vinctos iudei coram agrippam. adiusus quem summi sacerdotis querelas quia ut supra premissum est constituerat ysmahelem loyti sacerdotem cum non esset de genere aaron. Et hic ponit iosephus cathalogum sacerdotum qui fuerunt ab institucione sacerdotii usque ad excidium eius deinde sub distinctione trium temporum. ab aaron usque ad david. et fuerunt singuli xiii. unus post alium in sexcentis. xii. annis. et succedebant filii patribus primogeniti. Filius aaron. scilicet eleazar successit ei in summum sacerdotium. phynees filius eleazari successit ei et ita in posterum. Illi autem de ythamar non erant summi sacerdotes sed minores. nisi pauci circa tempus david. Illa in hely sacerdotium translatum est ad filios ythamar. Abiathar quoque erat de ythamar quem deposuit salomon. et eius loco statuit sadoch de eleazar. capitulum incidens.

David autem volens ampliare cultum dei narrat de sacerdotibus iudeorum. videns quod non sufficeret unus summus sacerdos administracioni. quia si summus esset non erat idem qui incensum poneret quod erat necesse singulis diebus offerri instituit. xxiiii. summos sacerdotes. quorum. xvi. erant de genere eleazar. viii. de ythamar. Unus tamen illorum ex. xxiiii. summus erat qui dicebatur princeps sacerdotum. Administrabant autem per septimanas quod iure hereditario devolutum fuit ad posteros eorum. Et unusquisque. xxiiii. summorum sacerdotum cum administrabat habebat secum. xxiiii. minores sacerdotes et totidem de levitis et totidem ianitores. duplicato numero nathinneorum. Fuerunt autem. xxiiii. principes sacerdotum a tempore david usque ad transmigracionem babilonis. i. fere. ccccl. annis. A transmigracione autem cessavit sacerdotium usque ad reditum de captivitate sub zorobabel et ihesu magno sacerdote. Et inde usque ad tempora machabeorum fuit tempus sacerdotii. Tempus autem machabeorum non deputatur sacerdotio quia iidem erant sacerdotes et duces. et sic usque ad herodem qui fecit occidi quicquid inveniebat de genere sacerdotii. nec iam ad eos devolvebatur regnum. et vendebat summum sacerdotium usque ad excisionem. et vendebat summum sacerdotium quandoque uni quandoque pluribus simul et fuerunt omnino usque ad excisionem ihrlm. xxviii. summi sacerdotes. A tempore autem herodis usque ad excisionem ihrlm. non ponit iosephus summam annorum. Sed constat fuisse. c.v. Cum herodes ante nativitatem domini. xxxv. annis regnavit. et dominus. xxxiii. annis vixit. et a morte domini usque ad excisionem ihrlm. xlii. anni fluxerunt. Sed de hiis hactenus. De tempestate maris quam predixit paulus act. xxvii.

Traditus est paulus iulio centurioni. ut supra premissum est. et dedit dominus gratiam paulo in oculis eius ut humane tractaret eum neque prohiberet amicos eius in civitatibus per quas transiebat ei ministrare. Prosequitur lucas de progressu itineris. Ascendentes navem adrumetinam incepimus navigare circa asie loca. Quidam autem sillabicando volunt distinguere adrumetinam ut dicatur adrumetina. i. tendens romam. sed melius a nomine civitatis dicitur adrumetina. Adrumetus est civitas in affrica. Postea enumerat civitates per quas transibat. quas non est necesse enumerare nisi

quo paulus missus est romam | [illegible]

quibus aliqua gesta sunt non pretermittenda. Inveniens ibi centurio navem alexan-
drinam navigantem in ytaliam transposuit nos in eam. Dicit lucas de navi [illegible]
qua prius ascenderamus nos transtulit in illam. Et cum multis diebus [illegible]
iuimus lente. scilicet vento nos liberum prohibente tamen ad navigandum [illegible] et ibi [illegible]
te et inde vix devenimus in locum qui dicitur boni portus et ibi [illegible]
[illegible] fuimus non ausi ingredi mare cum non apta esset navigatio ad navigan-
dum eo quod iam ieiunium preterisset. id est fames magna in navigio [illegible]
dum reddens nautas infirmiores. vel de ieiunio septimi mensis [illegible] die septi-
mi quod est in diem propiciationis et scenophegie. scilicet [illegible]
bris et .xv. Et sic probatur non tutam esse navigationem. [illegible]
mensis qui primus est in hyeme secundum hebreos qui aprilem [illegible]. Vel potest intelligi
tat. in hyeme autem non est tutum navigare. Vel potest intelligi [illegible]
ligi de ieiunio instituto in memoria mortis godolie. quod fit in [illegible]
bris. vel de ieiunio decimi mensis quod scilicet fiebat in ianuario in babilone
fuerunt audientes rumoribus de constructione templi in babilone [illegible]

De centurionis molestia

Cum autem molestum esset centurioni et aliis quod non posset navigare consolabatur eos paulus [illegible]
video. Forte ego signum tempestatis vel in spiritu prophetico [illegible]
multo dampno non solum hominum et navis. sed etiam animarum [illegible]
testis navigare. Centurio autem magis credebat nauclero et [illegible]
naviculario quam paulo. id est domino navis. Nauclerus [illegible]
cuidit dominus navis. Cleros enim sors. Hic autem [illegible]
magis acquiescere nauclero quam paulo. [illegible] ideo consilium [illegible]
ydoneus ad hyemandum. et ~~[illegible] consilium pauli~~ [illegible]
omnes inde navigare. si quo modo ad alium portum [illegible]
gis ydoneus esset ad hyemandum. Et contra consilium pauli [illegible] mare. [illegible]
austro ad propositum portum anhelantes [illegible]
aliquantulum processissent insurgens ventus typhonicus. [illegible]
navem qui dicitur euro aquilo. Est autem ventus typhonicus [illegible]
mare et faciens intumescere. Typos enim grece [illegible]
Et cum arrepta esset navis et non posset conari contra ventum [illegible] insulam quandam [illegible]
remigio ferebamur ictu. Et decurrentes ad insulam [illegible] deposita [illegible]
da vix potuimus sustinere scapham de navi in mare. Scapha dicitur [illegible]
tenii navis quia [illegible] fluctuum ferre rapta est. Scapha dicitur modica
navicula de una tantum arbore concavata. Vel dicitur [illegible]
viminea crudo corio tecta [illegible] utuntur [illegible]
phon quod interpretatur speculum quia huiusmodi navibus utuntur [illegible]
culandum et explorandum. et deferunt huiusmodi naviculam [illegible]
et imminente naufragio deponatur in mare ad subveniendum [illegible]
in qua homines navis [illegible] et in periculo tempestatis [illegible] fecerunt [illegible]
autem sic tempestate valida iactaremur sequenti die [illegible]
id est eiectionem utensilium de navi. [illegible] consilium in periculo [illegible]

Et cum nec sol in die nec in nocte sydera apparerent [illegible] iam ablata
erat omnis spes salutis. Et cum fuisset diu ieiunium quia forte [illegible]
revolutam [illegible] tempestate vel [illegible]
penuria victualium omnibus [illegible] in aqua. stans paulus in medio
eorum dixit. [illegible] consilium acquiescere mihi et lucrifacere [illegible]
hanc et iacturam. Et nunc suadeo vobis bono animo esse [illegible]
quia nemo peribit ex vobis nec patiemini iacturam [illegible]

Per istam navigationem potest intelligi navigatio mundi quod mare dicitur [illegible]
multitudines. [illegible]. Cum mundus iste [illegible] calamitatibus [illegible]
clamat. Et in hoc mari sunt magni pisces qui devorant minores. [illegible]
evadit aliquis. i. petri .4. Et si iustus vix salvabitur impius et peccator [illegible]
qui vult evadere de hoc mari oportet quod ascendat navem alexandrinam cum paulo [illegible]
mare tenebrosum. id est crucem christi [illegible]. De qua navi dicitur sap. .xiv. [illegible]
homines animas suas et transeuntes mare per navem liberati sunt.

Ventus typhonicus

Scapha

ei in hac nocte angelus dni cui servio dicens · Ne timeas paule ce
sari op⁊ te assistere et ecce ~~donavit~~ tibi deus omnes qui navigant tecu
·i· merito tuo conservavit ut nemo ex hiis periclitetur · propter qd' sunt
bono aio estote · Credo enim deo meo quia sic erit quemadmodum dictum est m · In
insulam quandam op⁊ nos venire · Ideo de hoc predicit eis veritatem ut vide
rent hoc impleri ~~...~~ certius crederent saluti · Sz postquam · xiiii · die nox
supvenit circa mediam noctem suspicabantur naute apparere sibi ali
quam regionem · et submittentes pondus plumbi quo maris profunditas ex
ploratur invenerunt passus · xx · et pusillum · inde separati invenerunt
passus · xv · et timentes ne in aspera loca incideret de puppi mittentes
anchoras iiii^or · vi optabant diem fieri · De constancia pauli ·
Et cum vellent naute aufugere dimittentes scapham in mare · Videns
hoc paulus in spu ait centurioni et militibus · Nisi in navi manserint
homines isti no potestis salvi fieri · Et statim milites ~~...~~ absci
derunt funes scaphe et abiit per mare · Cum aut illucesceret dies roga
bat paulus omnes ut sumerent cibum ut fortiores essent ad laborem ~~...~~
sustinendum · Quarta igit decima dies e hodie ex quo expectatis ieiuni
serenitatem aeris · et ieiuni permanetis nichil ~~sumentes~~ accipientes
Forte die illa nichil comederant · Vel forte dies plures sine cibo consue
verunt · Confortamini igit et cibum sumite · qz nec etiam capillus de capite vo
~~m~~ peribit · Et hoc dicens sumebat panem in conspectu omnium cum gratiarum actione
suo more solitum et cum fregisset cepit manducare · Alii quoque meliores
facti susceperunt cibum et erant aie in navi · cc^lx · lxxvi · [illegible]
Et sic confortati cibo alleviabant navem iactantes triticum in mare · Cum
aut dies factus esset no cognoscebant · Sinum vero quendam considerabant
litus habentem in quem cogitabant si possent eicere navem · Et cum anchoras
sustulissent committebant se mari sine conatu navigii · Et elevato
artemone id est modico velo qd' ventus eos ducebat tendebant ad litus · Artemo
est modicum velum directioni navis potius accomodatum qz accelerationi
Et cum incidissent in locum bithalassum impegerunt navem · Bithalassus dicitur
de lingula terre in mare protensa · hinc et inde circumdata mari · et dicitur
bithalassus · qz mare bifidum terre interiectu divisit · Et cum navis offen
disset in bithalasso prora manebat immobilis · puppis vero frangebatur
maris impetu superveniente · et consiliabantur milites custodias omnes
occidi ne forte natando aufugerent · Centurio vero volens servare paulum
prohibuit hoc fieri · et permisit eos et quocumque modo posset evade
Et iuxta qd' predixerat paulus evaserunt omnes egressi in insulam que vocabatur
militene. ¶ Et cum egressi essent barbari habitatores insule offi
cia humanitatis diligenter exhibuerunt eis · accensa enim pira reficie
bant eos · Et dum colligeret paulus sarmenta et congereret in piram vipera
sarmenta latens adhesit manui eius · Cum aut viderunt barbari
viperam manui eius appendentem dicebant ad invicem · Utique homicida est
homo iste · et cum naufragio evasit ulcio divina eum vivere no per
mittit · Excuciens aut paulus viperam in ignem nichil mali passus est
At illi expectabant ut intumesceret manus eius qz tumor solet sequi
post venenum · Et cum diu expectassent et nullam in manu deprehende
rent lesionem · convertentes faciem suam ad se invicem dicebant · Homo iste deus est.

Artemon
bitalassus

Ca 28 ·

¶ ~~Donavit~~ · Ecce quantum valet consorcia bonorum · propter quos dominus parcit malis · Gen. 30
Non subvertam urbem pro qua locutus es · Festina et salvare ibi qz no possum facere quippiam donec
egrediaris.
¶ ~~Fortiores ad laborem~~ · Sic quatuor virtutes cardinales quas nos retinere ne obruamur in seculo · Sapi. 8 ·
Sobrietatem et prudenciam docet · et iusticiam et virtutem quibus utilius nichil est in vita hominibus.
¶ ~~Nisi manserint in navi~~ et c̄ · Sinisi est ut sup dictum est in potest salvos fieri · quod sz permittit · Io^ns
est sz permissio fuit si ipsi facerent qd' in ipso e · aliter non ·

Quomodo sanavit patrem principis

Dissenteria

Contigit autem patrem principis publii insule Quomodo sanavit patrem principis Ad quem cum paulus
febribus et dissenteria laborare .i. fluxu ventris. Quo facto: omnes qui
venisset et orasset imposuisset ei manus sanavit eum. Post menses autem tres
erant in insula infirmi accedebant ad eum et sanabantur. Cum
invenerunt navem alexandrinam que in insula militene hyemaverat quod dicitur castri
erat castrum insigne eius s. insule. quia adhuc ibi apparent quomodo castri
vestigia que antiquitus fuerunt edificata ibi. Vel cum navem quia in modum castri erat
facta insignia vel ingenia. Alia translatio habet cui erat insigne castrorum et
in se castores s. castor et pollux quos gentiles [illegible]
in litore maris eis templum fecerunt. Hoc autem ex alia translatione [illegible] gentiles castores
Fabula gentilium
ubi habetur. Cui erat insigne filiorum iovis. Fabulantur enim gentiles [illegible]
et pollucem filios fuisse iovis. Cum autem ascendisset navem in navem. Et cum [illegible]
bus honoraverunt nos vel eos. et posuerunt necessaria in navi. Et inde [illegible]
syracusam mansimus ibi triduo. Et inde venerunt regium et inde post
unum diem flante austro venerunt puteolos [illegible] ab eis [illegible]
[illegible] et [illegible] insule ubi venerunt fratres et rogati [illegible] rome [illegible]
ibi vii diebus. Cum autem audissent adventum eorum fratres qui [illegible] rome [illegible]
occurrerunt eis usque ad forum appii .i. ab appio in littore maris [illegible]
[illegible] de nocte applicantes ubi invenirent victualia ubi [illegible] venales [illegible]
[illegible] tres s. domos in littore in quibus exponebantur [illegible]

Et cum vidisset paulus fratres ad se venientes, recepti sunt a fratribus christianis
gratias agens deo accepit fiduciam. minus s. timuit. Et [illegible]
[illegible] pauli iam rome erant christiani. patet ex hoc loco petrum fidei [illegible]
primo predicasse romanis. Vel si quis legat de [illegible] nero [illegible]
e non de [illegible] instructo. Cum autem venisset romam [illegible] libere
[illegible] in regno. nec [illegible] eius. Et audientes [illegible] paulus [illegible]
legem christianorum et iudeorum vilipendit. Et permissum est paulo [illegible]
[illegible] cum uno sibi milite eum custodiente. Timuit autem [illegible]
forte iudei qui [illegible] cum erat in iudea misissent litteras ad iudeos [illegible]
rome ut in dolo occiderent eum. Ideoque post tertium diem convocavit primos
iudeorum. Et cum venissent dicebat eis. Fratres: ego nil [illegible]
[illegible] coactus sum appellare ad cesarem [illegible] nulla est causa mortis
in manus romanorum. propterea volo vos fratres scire [illegible]
[illegible] nisi quia predico resurrectionem mortuorum. At illi dixerunt ad eum [illegible]
litteras recepimus a te de iudea. nec adveniens aliquis fratrum [illegible]
malum. Volumus autem audire a te que sentis. de secta [illegible]
res. Audimus enim quod ei ubique contradicitur. Et die assignata [illegible]
ad eum plures in hospicium. quibus exponebat legem [illegible]
de ihesu a mane usque ad vesperam. Et quidam credebant [illegible]
alii autem non credebant. Et cum discederent dissentientes [illegible]
in hunc modum. Bene spiritus sanctus locutus est de vobis per ysaiam [illegible]
istum et dic ad eos. Aure audietis nec intelligetis et videntes [illegible]
[illegible] et non percipietis. Incrassatum est cor [illegible]
audierunt. et oculos suos compresserunt ne forte videant oculis [illegible]
ribus audiant et convertantur et sanem eos [illegible] in gentibus missum [illegible]
dei et ipsi audient. Quomodo per biennium libere predicavit.

Mansit autem paulus toto biennio in hospicio [illegible]
in custodia et suscipiebat omnes qui ingrediebantur ad eum predicans
regnum dei et docens de domino ihesu christo cum omni fiducia sine prohibicione

Contradicitur. Et hodie facto a pluribus contradicitur. [illegible] Confitemur [illegible]
[illegible]. [illegible]. Positus est in signum cui contradicetur.

Et vide q(uod) ante adventum pauli romam iam regnaverat nero duob(us) annis et veniens
romam p(er) biennium fuit ibi in libera custodia et postea p(er) decennium in magis libera
q(uia) nero nondum confirmatus erat in regno et dedit ei liberam licenciam deambula(n)
di et circueundi p(er) partes occidentis et p(re)dicandi. Octo neronis ipsi anno pas
Quartodecimo v(er)o anno imperii neronis cum iam ei(us) sus sunt · · · · ·
nequicia invaluisset et iam in iudeos conspirasset positus est paulus rome
tenere ubi multos de familia neronis convertit et familiaritate s(imu)l
magistri neronis sibi copulavit · et eodem · xiiii^o. anno · ultimo · s(cilicet) imperii nero
nis martirio coronati sunt ipse et petrus · Unde p(atet) eos errare qui dicunt no(n)
eos in eadem die occisos · nisi intelligatur · eadem die anno revoluto q(uo)d sentire
non p(ote)st cum constet eodem anno · s(cilicet) · xiiii^o. eos occisos et eodem die. In quibus locis
De loco aut(em) videt(ur) magis sentire q(ui)dam qui putant punitos s(un)t petrus et paulus.
in eodem loco · q(uia) legitur · Gloriosi principes t(er)re · quo(modo) in vita sua dilexerunt
se ita et in morte non sunt separati · Potius t(ame)n videtur paulus tanq(uam) civis hono
rabiliori morte occisus · s(cilicet) in via gladiatoria et in cathacumbis usus occidere
petrus v(er)o crucifixus · in vaticano in vico · s(cilicet) qui est ext(ra) civitate(m) ubi sicut
colla et ita paulus honorabiliori morte mortuus est ext(ra) gladiatoria gla
dio cum p(er)imebantur nobiles et in loco magis honorabiliori · s(cilicet) in cathacumbis ·
Petrus et paulus rome sepulti s(un)t · Ubi passi sunt apostoli · · · · ·
Andreas passus civitate achaie · Jacobus zebedei in arce marmari
cu · Johannes in epheso · Philippus cum filiab(us) suis in ierapoli asye · bar
tholomeus in albone civitate maioris armenie · Thomas in calamina
civitate indie · Matheus in montib(us) parthor(um) · Marcus ~~alle~~ alexan
drie in vinculis · Jacob(us) alphei iux(ta) templum · Thadeus et iudas in berito
confessor(um) · Symon cleophas qui et iudas post iacobum · c · xx · annor(um)
crucifixus est in ihrl(m) traiano mandante · Tytus crete crescens in gall
lys · Eunuchus candacis regine · Primus ep(iscopu)s · lxx · ap(osto)lis in arrabia q(uo)d felix
d(icitu)r passus est ut ait clemens in quinto libro ypotiposeon · i(d est) informationum
Explicit · scolastica hystoria · deo gracias ·
Petrus enim que(m) petra tegit dominus qu(i) comestor
Dicitur comedor · vivus docui · nec cesso docere
Mortuus · ut dicat qui me videt incineratu(m) ·
Quod sumus ille fuit erimus quandoq(ue) q(uo)d hic est ·

Cathacumbus

Vaticanus